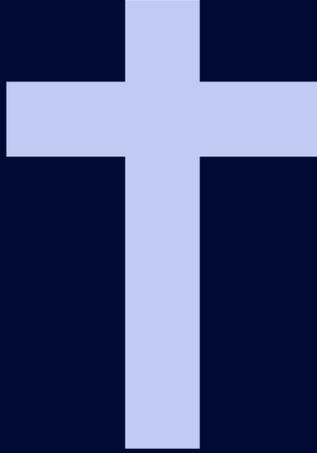

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus

Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049

Contents

FRT 1
MATTHEW 2
MARK 31
LUKE 49
JOHN 79
ACTS 100
ROMANS 128
1 CORINTHIANS 142
2 CORINTHIANS 155
GALATIANS 164
EPHESIANS 169
PHILIPPIANS 174
COLOSSIANS 178
1 THESSALONIANS 181
2 THESSALONIANS 184
1 TIMOTHY 186
2 TIMOTHY 190
TITUS 193
PHILEMON 195
Hebrews 196
JAMES 206
1 PETER 210
2 PETER 214
1 JOHN 217
2 JOHN 221
3 JOHN 222
JUDE 223
REVELATION 224
Read the New Testament 239
GLOSSARY 251

BIK'EHGO'IHI'NAÑ BIYATI'
THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR JESUS
CHRIST

WESTERN APACHE

AMERICAN BIBLE SOCIETY

BIK'EHGO'IHI'NAÑ BIYATI'

THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR JESUS CHRIST

WESTERN APACHE

[apw]

© 2012, AMERICAN BIBLE SOCIETY

printed in 1966 by the American Bible Society.

Reprinted by Permission.

www.americanbible.org

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons (by-nc-nd)

(Attribution-NonCommercial-No Derivatives)

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

THE BOOKS OF THE NEW TESTAMENT

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

¹ Abraham bits'á'dí' hanádaainolt'ííhí Jesus Christ, David bá nítíni nyáázhi' naltsoos besi'aanii. ² Isaac Abraham bá hizhchji; Jacob Isaac bá náánázhchj; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchji; ³ Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchji; Éstrom Pháres bá náánázhchj; Áram Éstrom bá náánázhchj; ⁴ Amínadab Áram bá náánázhchj; Náasson Amínadab bá náánázhchj; Sálmon Náason bá náánázhchj; ⁵ Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchji; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchji; Jesse Óbed bá hizhchji; ⁶ David, íziso nant'án nlíni, Jesse bá hizhchji; Urías n'íi bí'aahíí Sólomon David, íziso nant'án nlíni, yá yishchji; ⁷ Robóam Sólomon bá hizhchji; Abiah Robóam bá náánázhchj; Asa Abiah bá náánázhchj; ⁸ Jósaphat Asa bá náánázhchj; Jóram Jósaphat bá náánázhchj; Ozías Jóram bá náánázhchj; ⁹ Jóatham Ozías bá náánázhchj; Áchaz Jóatham bá náánázhchj; Ezékias Áchaz bá náánázhchj; ¹⁰ Manáses Ezekias bá náánázhchj; Ámon Manáses bá náánázhchj; Josías Ámon bá náánázhchj; ¹¹ Bábylonyú isnáhgo odestíídá', áí hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchj; ¹² Bábylonyú isnáhgo odestiiníí bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchji; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchj; ¹³ Abiúd Zoróbabel bá náánázhchj; Eliakim Abiúd bá náánázhchj; Ázor Eliakim bá náánázhchj; ¹⁴ Sádóc Ázor bá náánázhchj; Áchim Sadoc bá náánázhchj; Eliúd Áchim bá náánázhchj; ¹⁵ Eleázar Eliúd bá náánázhchj; Máttan Eleázar bá náánázhchj; Jacob Máttan bá náánázhchj; ¹⁶ Joseph Jacob bá náánázhchj, Josephíí Mary holzéhi bika' nlii ni', Maryíí Jesus, Christ holzéhi, yishchji. ¹⁷ Áik'ehgo Abraham bits'á'dí' David nehená'zhí' dííts'adah hanátolchji; David bits'á'dí' isnáhgo odestíízhí' dííts'adah hananátolchji; áidí' isnáhgo odestiiníí bits'á'dí' Christ nyáázhi' dííts'adah hananátolchji.

¹⁸ Díí k'ehgo nko Jesus gozlii: Báj Mary holzéhi ilk'idá' Joseph baa hiiltji, ndi doo hwahá yil niinéh da ndi Holy Spirit bits'á'dí'go biyi' mé' silií. ¹⁹ Yil niinéhíhí, Joseph holzéhi, nnee ntl'éégo at'éhi, Mary doo dénch'ého go bich'í godigháh hát'íí dahíí bighá, doo hadíí yígósinégo bil ilk'inásh'taash, nzi. ²⁰ Áidá' yaa ntsekees ntl'éégo, nayeelgo Bik'ehgo 'ihí'nañ binal'a'á yaaká' dí'ihí bich'í' hadziigo gáníí, Joseph, David biye' níni, Mary ni'aa ándle'zhí' doo néndzid da; hiltsaq siliinií Holy Spirit bits'á'dí'go at'éé. ²¹ Bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí Jesus holzeego ádnííli: bik'íí binch'ó'íí bits'á'zhí' hasdáyihiniííí doleehíí bighá. ²² Bik'ehgo 'ihí'nañ binkááyú na'iziidi ánií n'íí begolne'go be'ánagó'íí, gáníigo, ²³ Isáq, na'ííhñ doo hwahá ngeh dahíí hiltsaq hileeh, bizhaazhé ishkiinhi goleeh, áí bizhi'íí Emmánuel golzee doleeh, áí, Bik'ehgo 'ihí'nañ nohwil nlii, golzeego ágolzee. ²⁴ Áidí' Joseph ch'ínádzidgo, Bik'ehgo 'ihí'nañ binal'a'á ábilniidyú ádzaago Mary yil nnaá: ²⁵ Áidá' doo yaa naghaa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozliízhí'; áí Jesus yizhi' yá áyíílaa.

2

¹ Judéayú Bétlehem golzeegee Jesus gozliídá' Hérod nant'án nlii lék'e, áidá' ya'ái hanadáhdí' nnee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhí', ² Gádaaniigo, Jews binant'a' gozliíhíí hayú? Ya'ái hanadáhdí' bits'ílsqósé dah hiit'ííhíí bighá daahohiikáqhayú dekaí. ³ Hérod nant'án nlíni lá'íí nnee dawa Jerúsalemýú daagolíni bílgo díí daidezts'áqáda' doo bil daagozhóq da lék'e. ⁴ Hérod okáqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi lá'íí begoz'aanii ye'ik'eda'ílkhihi íla'áyíílaago, Hayú Christ goleeh? daayihniigo nayídaadilkid. ⁵ Áik'ehgo gádaabiñni, Judéayú Bétlehem golzeegee; Bik'ehgo 'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí k'e'eshchííhí k'ehgo, ⁶ Júda bini'yú Bétlehem níliníí, Júdaage nant'án daanliinií bil dátedaan't'éé: nant'án shichagháshé, Israel hat'íí, yá nant'aa doleehí nits'á'dí'go goleehíí bighá, nií. ⁷ Hérod dánant'í'ego nnee daagoyánihí yiká o'íí'a'dá' nayídaadilkid, Daadá' ts'ílsqósé dantsé hit'íí silií? niigo. ⁸ Áidí' Bétlehemýú odaayis'a' gádaabiñniigo, Ishkiin alts'íséq ntl'éégo biká hadaanohtaa; baa nohkai lék'eyúgo shíí nanádaagodohingo shíí áldó' áku hoshkáqhayú disháh. ⁹ Nant'án ániíhíí daidezts'áqáda' dahiskai; hikaahdá' ya'ái hanadáhdí'go ts'ílsqósé dahs'áqo daayo'íí n'íí bádihyúgo hiltqot ntl'éégo, ishkiin alts'íséhi sitíjgee bik'ehdí' dahs'áq silií. ¹⁰ Ts'ílsqósé daayíts'áqáda' dázhq yaa bil daagozhóq lék'e;

¹¹ Áidí' k'ih yune' ha'ákaídá' ishkiin alts'íséhií báj, Mary holzéhi, yilgo daayíts'áqáda', yich'í' hayaa ádaadzaago daayokáqah: ílinihi nadaayiné'íí yidá'ch'ída'íztaqago oodo, jeeh didlidgo líkágolchini, frankincense holzéhi, lá'íí jeeh nch'íí, myrrh holzéhi, yaa daizné. ¹² Nnee daagoyáni Bik'ehgo 'ihí'nañ, Hérod bich'í'yú nádohkáh hela', daabiñniigo yaa nadaiyeelgo, dabíí bini'yú onákai, lahýgo. ¹³ Anákaidá' Bik'ehgo 'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí'hi Joseph bil ch'í'nah ánágodlaa nayeelíí bee, gáníigo, Nádnáh, mé' hik'e báj bílgo Egyptyú bil nkáh,

akú nahísóotąą, nohwil nanágoşisni'zhí; Hérod k'ad mé' yizilheego yiká hantaa godighán. ¹⁴ Áik'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihú hik'e baqhíi bilgo t'é'yú Egyptyú okai. ¹⁵ Hérod daztsąązhí' da'akú naháztaą: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidiń áńi' n'íi, ShiYe' Egyptdi' hannáh bikhishńii, nńiidi' begolne'go ágodzaa.

¹⁶ Áidi' Hérod nńee daagoyáni bich'í' nadaazhch'a'go yígolsiidá' dážhó bágóchijidgo, ishikín naki bil ledaagdozaadi' hayaa godezt'i'go dawa natseedgo yengon'ąą Běthlehemýú, nńee daagoyáni Jesus yaa nayidaadikid n'íidi' godezt'i'go. ¹⁷ Jéremy, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi, gánńiidi' begolne', ¹⁸ Rámayú la' bizhii daidits'ag, daachag la'íi chaal daadilwosh, Rachel bichagháshé yigha hichago, yati' inesk'azii bee bich'í' yadaach'ilti' ndi doo hagot'éego da lėk'e, bichagháshé da'ádaadihii bigha.

¹⁹ Hérod daztsąądá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'di'hi Egyptgee Joseph nayeelii bee bil ch'í'nań áńagodlaa, ²⁰ Gánńigo, Nádnáh, niye' hik'e bąą bilgo Israel hat'i'i bini'yú bil nádnák: niye' daizilhee hádaat'ij n'íi nanezna'. ²¹ Áidi' nádiidzaago biye' hik'e baqhíi bilgo Israel hat'i'íi bini'yú onákai. ²² Arkeláus Judéayú nant'án nanáslji, bitaa Hérod sitii n'íige nnańtihazgo Joseph ya'ikonziidá', akú digháhzhí' neldzid: áik'ehgo bindzeelii bee Bik'ehgo'ihí'nań, Doo ákú nńáh da, bilmńiid, áik'ehgo ni' lahyúgo Galilee golzeeyú okai. ²³ Áidi' křh goznili' Názareth golzeegee ndaagozle'; Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi, Áń Názarene holzee doleel, daanńi n'íi begolne'go.

3

¹ Ái benagowaadá' John Baptize ágole'íi nńee yich'í' yalti'go nyáá, da'igoljiiyú, Judéa bigodesdzogii biyi', gánńigo, ² Nohwinch'íi bits'ą'zhí' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahii biká' nagowaa. ³ Diińko Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, yaa yalti'go gánńi n'íi, Da'igoljiiyú hadińshí' dilwosh, NohweBik'ehń bádihyú ilch'í' daagohle', intin ilk'idezdhgo bá ádaahle', nńigo. ⁴ John bidiyáge bigháni ha'í'áńi bighnaa alzaa, ikal hichii biziz alzaa; nágonech'íidi hik'e dzilyú gosnihi' bilgo bihidán lėk'e. ⁵ Áidá'go Jerúsalemdi' Judéa dahot'éhé ni' nagoz'ąądi' la'íi túńlínii Jórdan holzéhi binaayú dahot'éhé ni' nagoz'ąądi' baa nánząą, ⁶ Áik'ehgo bi'ádaat'e' nch'í' yaa nanádaagosni'dá', túńlínii Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

⁷ Phárisees daanlíni hik'e Sádducees daanlíni baptize ádaalnéhii yigha neheskaigo yiltsąądá' gáyihńii, Nohwii, ch'osh bik'asda' goljiihii k'ehgo daalinoť'ijhii, hadin lá nohwádihyú nohwiniugodilne' goz'aanii bits'ą'nohkáh nohwilmńiid? ⁸ Da'anii nohwinch'íi bits'ą' ádaahdzaaayúgo ch'í'nań ádaadi'nołs, nest'ą' nń'éego nádaant'ihii k'ehgo nohwaa daide'aah. ⁹ Abraham bits'ą'di' daadihe'na'íi doo idiláadoh'ńii da: Bik'ehgo'ihí'nań dii tséé naznili nńee Abraham bits'ą'di' daadihezná'hii k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishńii. ¹⁰ Ch'il nkedn'aagee ik'idá' bé'ni'ąądgo ácha nńit'ąą: ch'il dawa doo nest'án nń'éehii baa dahndéh dayúgo yó'ok'ehgo ko' dilth' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹¹ Shihii tú bee baptize ádaanoħwish'ij gánńii, nohwinch'íi bits'ą'zhí' ádaasohdzaaayúgo: ndi shiké'di' la' shitsigo at'éhi higháh, bikee hishleełi ndi doo bik'eh sitii da: áń Holy Spirit hik'e ko' yee baptize ádaanoħwi'ij doleel. ¹² Be'ich'thé dahyotij, t'oh naghái ilch'ihii goz'ąągee nágoşho doleel; binest'ą' hii ik'eyihini; áidá' bizhoolii ko' doo nńsésihi biyi' yuyaa yidihid.

¹³ Áidi' Jesus Gálileedi' Jórdan túńlji'zhí' nyáá, John baptize ábile'hii bigha. ¹⁴ Áidá' John doo hat'ij dago gánńi, Shúigo née shaa nyaa, shii ni baptize áshíile'go dávik'ehdá'? ¹⁵ Jesus gábilńii, Ch'ík'eh ndi nzhqo k'adii: nzhqogo ágot'eehii dawa be'iidle'go dávik'eh. Áik'ehgo John baptize ábilaa. ¹⁶ Jesus baptize ábi'delzaadá' tú biyi'di' dagoshch'í' hanázzaa: áidi' yáá bich'í' ilts'ą' ádzaago Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit hawú k'ehgo bich'í' nke'enińgo yiltsaanii dábilgo biká' dahnezdaa: ¹⁷ Nń'éego yaaká'di'go yati' gánńigo yidezts'ąą, Diińko shiYe' shil nzhóni, áń baa shil gozhqó.

4

¹ Áidi' Jesus Holy Spirit nabilaago da'igoljiiyú ch'iidn nant'án nabintaahyú óyáá. ² Dá doo iyáné dizdin behiskąą, ái ąął hiskąądá' shina' silji. ³ Na'intaahii baa nyáágo gábilńii, Ni Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nńjiiyúgo, dii tséehii bán náodleeł, nńii. ⁴ Áidá' Jesus gábilńii, Ágágołzeego k'e'eshchij, Nńee doo dá bán zhá yee hínaa da doleel, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati'ii bizé'di' behagohigáhii dawa yee hínaa doleel. ⁵ Ch'iidn nant'án godiyihgo izisgo křh goznilyú Jesus yil o'áázhgo křh biyi' da'ch'okąąhii ts'idago goz'aanii bilatahyú yil n'áázhgo, ⁶ Gánábikdo'ńiid, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nńjiiyúgo gódał ch'í'ńt'e': ágágołzeego k'e'eshchij, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagoliińi nń'éego binádaadeł'ij doleel, ná daayildonii: áidi', Doo tséé hitałgo hayaa ngeeh dahii bigha anádaanołteeł doo. ⁷ Jesus bich'í' hananádziigo gábilńii, Ágágołzeego k'ená'ishchij, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehú doo nabíntaah

da. ⁸ Áídí' dzil dážhó yúdahi biká'yú yil hananát'aazhgo nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa la'íí bi'ízisgo ágot'eehíí bíl ch'í'nah áyíílaago; ⁹ Gábílníí, Díí nagoz'aaníí dawa naa dinish'aa doleeł, hayaa áñne'go shonkaqahyúgo. ¹⁰ Jesus gánábíldo'niid, Yuwehyú, Satan: ágágołzeego k'ená'ishchíí, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń zhá honkaqah, da án zhá bá na'ízíid. ¹¹ Áídí' ch'íidn nant'án bits'á'zhí' onádzadaá' Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'dí'hi baa hikaigo bich'odaazní'.

¹² Áídí' Jesus John ha'áneztíígo ya'ikonziidá' Gálileeyú óyáá; ¹³ Názarethdí' dahiyaago Capérnaumyú ngonle', túsikaaníí bahyú, Zábulon hik'e Néphthalam bigodesdzogíí biyi': ¹⁴ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'ízíid, gánniid n'íí begolne'go, ¹⁵ Zábulon bini' hik'e Néphthalam bini' Jórdan túńlíí hanaayú túsikaaníí bich'í' Gálileeyú, doo Jews daanlíí dahíí bini'yú; ¹⁶ Godíłhílyú naháztaqá n'íí kó' bená'dindííngo daayíłtsaq; da'ítsaah bichagosh'ohyú naháztaqá n'íí bich'í' idindláad silíí.

¹⁷ Áídí' godezt'í'go, Nohwinchó'íí bits'á'zhí' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíí biká' nagowaa, niigo Jesus yaltí' nkegonyaa.

¹⁸ Jesus túsikaaníí Gálílee holzéhi bahyú higaaldá', nnee ilk'isyú naki, Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew lóg behaidlehe nanest'óli téh nádaayi'aa'go yíłtsaq: áí lóg hadaayihíleehíí daanlíí. ¹⁹ Áík'ehgo gádaayíłnií, Shiké' dahdoh'aash; lóg hayihíleehíí k'ehgo nnee shá nádaaholhángo ánohwíshk'e. ²⁰ Dagoshch'í' lóg behaidlehe nanest'ólihií da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lék'e. ²¹ Áídí' dahnáidzaago ilk'isyú naki naayíłtsaq, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, áí bitaa Zébedee bílgo tsina'eehíí yiyi' naháztaqá, bíłógbehaidlehe nanest'ólihií nádaikadgo; áík'ehgo yich'í' ánnií. ²² Dagoshch'í' bitaa tsina'eehíí yiyi' sidaadaá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'.

²³ Áídí' Jesus, Gálileeyú dahot'éhé Jews ha'ánátséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bíłatł'áhgee begoz'aaníí nt'éégo baa na'goni'íí yaa yaltí'go, la'íí nnee bitahyú iltah at'éégo kah yaa nadaakaihií hik'e daanńiíhií náyihíłziingo anádaa. ²⁴ Syria golzeeyú dáhot'éhé Jesus baa daach'nií: ákú iltah at'éégo daanńiíhií hik'e kah yaa nakaihií, góyéégo bich'í' nadaagowaahíí, ch'íidn yisná ádaabisińií, onádaatishińií, la'íí daadi'ilińií yil nadaaskaigo Jesus nt'éégo ánadaayisdlaa lék'e. ²⁵ Áík'ehgo nnee ląágo Gálílee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, la'íí Jórdan túńlíínií hanaadí'hi biké' anáseeł lék'e.

5

¹ Jesus nnee biké' anáseełií yíłtsaago dzilyú hayaa: áígee nezdaago bitsilke'yu aldó' baa hikai: ² Yil ch'ídaago'aah nkegonyaa, gáníigo: ³ Hadíí idaagoch'iyolba'íí biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bíłatł'áhgee daanlińií itah daanlíí. ⁴ Chaał nadaakaihií biyaa daagozhóq le': bá nádaagodojool. ⁵ Biji'ídí' isht'edaagodnt'éehíí biyaa daagozhóq le': ni'gosdzán dá goz'ąą nt'éégo biyéé doleeł. ⁶ Nzhóqgo ágot'eehíí dážhó hádaat'íhií bighá shiná' hik'e dibá' daanlińií biyaa daagozhóq le': áí náda'doldjil. ⁷ Bíł daagoch'oba'íí biyaa daagozhóq le': bíí aldó' baa goch'oba' doleeł. ⁸ Biji'í biyi' daagozhóónií biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihí'nań daidołtséé. ⁹ Ilch'í'gont'éehíí benadaago'aahíí biyaa daagozhóq le': áí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daabíldi'nií doleeł. ¹⁰ Nzhóqgo ágot'eehíí ye'ádaat'eehíí bighá bich'í' nadaagoch'inłkaadíí biyaa daagozhóq le': yaaká'yú dahsdaahn bíłatł'áhgee daanlińií itah daanlíí. ¹¹ Shíí shighá nnee yati' yee daanohwokáalyúgo, nohwiniidaagodnłsiyúgo, la'íí léda'ilchoogo yati' dénchó'ehíí yee nohwaa yádaalti'yúgo, nohwiya daagozhóq le'. ¹² Nohwił daagozhóq le', dážhó nohwił daagozhóq le': yaaká'dí'go ízisgo ágot'eehíí nohwaa hi'né' doleeł: nohwíí dánohwintségo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí da'ágat'éégo bich'í' nadaagoch'inłkaad ni'.

¹³ Nohwił ni'gosdzán bi'ishjil daanohłjil: áidá' ishjilhií doo nk'óqzh da siljyúgo, nt'é bee nk'óqzh anáłne'? Doo nt'é bee nt'éé da, daazhógo ch'élkádgo biká' nch'ikai doo. ¹⁴ Nohwił ni'gosdzán biká' nnee ba'indíndláadíí daanohłjil. Dzil biká'yú ízisgo k'ih nagozńil dahgoz'ąyúgo, doo hagotéégo nant'í' da. ¹⁵ La'íí ik'ah kó'íí ch'idnłłah lék'eyúgo, doo táts'aa bíł hayaa nch'í'áah da go'jil, áidá' ik'ah kó'íí biká' dahnásilt'áhé biká' dahch'ilt'aah go'jil; áík'ehgo hadíí k'ih yuńe' naháztaaníí dawa yee daago'jil. ¹⁶ Nnee bináal nohwits'á' idindláad le', áík'ehgo nt'éégo ánadaaht'íłjil daayo'jigo nohwíTaa yaaká'yú dahsdaahn ízisgo at'éehíí bee ch'í'nah ádaanołjil.

¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí bek'e'eshchínií doo anábíyishdijhyú niyáá daashoh'nií da: doo anábíyishdijhyú niyáá da, áidá' dawa begolne'go niyáá. ¹⁸ Da'anii gánohwíłdshnií, Yáá hik'e ni'gosdzán bílgo bech'igonázhil' begoz'aaníí biyi'dí' ayáhágo isdzohíí la'íí dahts'idilłhikí doo daazhógo dá dahgoz'ąą nt'éégo da, ąął alzaazhí. ¹⁹ Hadíí díí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí ayáhágo ágot'eehíí ndi doo yikisk'eh at'éé dahíí, la'íí áík'ehgo nnee yil ch'ídaago'aahíí, án yaaká'yú dahsdaahn bíłatł'áhgee daanlińií bitahyú dážhó doo iljil dahíí bee hojil doleeł: áidá' hadíí

díi begoz'aanú yikik'e h at'éehíi la'íi yee ikh'ígó'aahíi, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi bitahyú izisgo at'éehíi bee hojii doleeh. ²⁰ Begoz'aanú ye'ik'eda'ikhihi hik'e Pharisees daanlíni bitisgo nt'éégo ádaanoht'eeyúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi itah daahleeh go'jii, nohwildishnii.

²¹ Doo ánidá' díi k'ehgo nnee bángot'aqgo daadesots'aq ni', Doo izilheé da; hadín izis-hjii' góyéégo bágoz'áni at'éé, golzeego: ²² Áidá' gádaanoht'ishnii, Hadín bik'isn doo nt'é bighá dayú yik'ennihíi góyéégo bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Ráca, yilniihíi baa yá'iti'go bágoz'áni at'éé: hadín bik'isn, Doo gonyáá da, yilniihíi ch'iidn biko' dilti' yuyaa bágoz'áni at'éé. ²³ Áik'ehgo bech'okqahíi biká' dahnási'nihíi goz'aqgee nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánne'yúgo, nik'isn bil dahgosín'áqahíi bínálniihyúgo; ²⁴ Da'áígee da'ch'okqah goz'aqgee nt'éhéta nánne' n'íi siné'dá' nik'isn bich'i' nnángo ilk'inágodndóq; áidí' t'aqzhí' nádnidángo áníta Bik'ehgo'ihí'nañ baa nánne'. ²⁵ Hadín naa dahgoz'aanú dagoshch'i' bil ilk'inágodndóq, yáná'iti'héyú bil hi'ashdá'; dahyúgohíi dánkó aayánáltihíi yaa nide'ahi at'éé, aayánáltihíi aasitíni yaa níktehgo ha'anílt'e'. ²⁶ Da'anii doo ch'ínánódáh át'éé da, dá qal na'ínjilgo zhá, nildishnii.

²⁷ Doo ánidá' ágádaach'iniigo ba'ikodaanoht'ishnii lán shj, Doo nant'i' nahkai da, golzeego: ²⁸ Áidá' shíi gádaanoht'ishnii, Nnee isdzán dážhó hár'jigo dénchó'ého yine'jii' ilk'idá' bijii biyi' yuyaa nant'i' deyaa. ²⁹ Nináá dihe'nazhinéegohíi nchó'go ánat'jil' áníisjyúgo ha'aahgo yó'ome': nits'í lahzhí' da'ádijyúgo doo nzhqo da, áidá' nits'í dabiighago ch'iidn biko' dilti' yuyaa, hell holzéhi, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhqo da. ³⁰ Nigan dihe'nazhinéegohíi nchó'go ánat'jil' áníisjyúgo nadnigeeshgo yó'olt'e': nits'í lahzhí' da'ádijyúgo doo nzhqo da, áidá' nits'í dabiighago ch'iidn biko' dilti' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhqo da. ³¹ Gánádaadi'nii ni', Hadín bi'aa yó'onáyilt'e' hat'íiníi, naltsoos yiká' ilk'inát'aash: ³² Áidá' shíi gádaanoht'ishnii, Hadín bi'aa doo nnee la' yil nant'i' na'aash dadá' yil ilk'inát'aazyúgo, nant'i' naghaago áile': hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yil nájáayúgo, ái nneehíi yil nant'i' na'aash hileeh.

³³ Doo ánidá' gádaach'iniigo ba'ikonaadaanoht'ishnii lán shj, Doo daazhógo nít'a dahnádinlniih da le', áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee hagog'éégo ánniihíi k'ehgo áile': ³⁴ Áidá' shíi gádaanoht'ishnii, Doo yaaká' bee nohwit'a dahnádaadidoht'ishnii da; áígee Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaahíi bighá: ³⁵ La'íi doo ni'gosdzán bee nohwit'a dahnádaadidoht'ishnii da; áí Bik'ehgo'ihí'nañ dahnádi'iséli at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; áí izisgo kih goznílii nant'án izisíi golínihi at'éehíi bighá. ³⁶ Doo nitsits'in ndi bee nít'a dahnádinlniih da, nitsizil dála' ndi doo ligaigo dagohíi dilniigo áóléh át'éé dahíi bighá. ³⁷ Ha'oh, dagohíi, Dah, zhá daadoht'ishnii, doo nohwit'a dahnádaadidoht'ishnii da ndi da'aniiigo ádaadoht'ishnii: la'ihíi nchó'ihíi bits'á'dí'go at'éé.

³⁸ Doo ánidá' gádaadi'niiigo ba'ikodaanoht'ishnii lán shj, Nohwi'naá hayi'áayúgo bináá hanádoh'aal, nohwiwoó hayi'áayúgo biwoó hanádoh'aal: ³⁹ Áidá' shíi gádaanoht'ishnii, Nnee nchó'go nohwich'i' at'éehíi doo bich'i' t'aqzhí' ádaanoht'ee da: hadín nit'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'i' nnanínt'aah. ⁴⁰ Dahadín níi bighá naa yá'iti'dá' nahayiltsóozyúgo, ní'icho akdó' doo baa nch'i' da. ⁴¹ Dala'á dahgost'ó'yú nindéyoodyúgo, nakidn dahgost'ó'yú bil n'aash. ⁴² Hadín dant'éhéta níyókeedíi baa nne', hadín dant'éhéta bá ch'ínne'yúgo doo bich'i' t'aqzhí' hótá' da.

⁴³ Doo ánidá' gánádaadi'niiigo ba'ikonaadaanoht'ishnii lán shj, Nit'ahdi' gólínií zhá níl nzhqodá' nik'enniihíi bik'enníh le'. ⁴⁴ Áidá' shíi gádaanoht'ishnii, Nohwik'enniihíi nohwil daanzhógo le', yati' yee daanoht'okáahíi biyaa daagozhógo doleeh daahoh'níi le', hadíi bil daanoht'ó'íi nt'éégo bich'i' ádaanoht'ee le', nchó'go nohwich'i' ádaat'eehíi la'íi nohwini-idaagodnlsiníi bá da'ohkqah le'; ⁴⁵ Áik'ehgo nohwit'aa yaaká'yú dahsdaahn bizhaazhé daanoht'ishnii: án nchó'íi hik'e nzhqohíi dálet'eego biká'zhí' ya'ái hanádángo áyísi, nt'éégo at'éehíi hik'e doo dábk'ehyú ádaat'ee dahíi dálet'eego biká' nagolt'jigo áyísi. ⁴⁶ Hadíi bil daanoht'ishnii zhá nohwil daanzhóoyúgo, nt'é bighá nohwich'i' nahí'níi? Tax bich'i' nadaaahí'niíhíi ndi hadíi yil daanzhóoníi bil daanzhógo ya'? ⁴⁷ Nohwik'isyú zhá bilák'e nádaadoht'ishniiyúgo, la'ihíi hant'é bee bitisgo ádaanoht'ee? Tax bich'i' nadaaahí'niíhíi akdó' da'ágát'éé ya'? ⁴⁸ Áik'ehgo nohwit'aa yaaká'yú dahsdaahn dážhó nt'éégo at'éé, nohwíi akdó' ágádaanoht'ee le'.

6

¹ Doo dá nnee binadzahgee zhá nnee bich'i' nt'éégo ádaanoht'ee da, daazhógo dédaanoht'ishnii bighá: ágádaat'iyúgo nohwit'aa yaaká'yú dahsdaahn bits'á'dí' doo nt'é nohwich'i' naho'níi át'éé da. ² Tédaat'iyehíi dant'éhéta baa nne' lék'eyúgo, doo nádhíi higaahíi bésh dilwoshé yee aniiigo da, daanzhógo ádaadi'iniíi Jews ha'ánáséh nagozníi yune'

la'íí intínyú nnee bada'ohíhíí bighá ágádaat'íhíí k'ehgo doo ánt'íí da. Da'aníi gánohwíldishníi, Ik'idá' áí bich'í' nahasníli at'éé. ³ Áídá' tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné'yúgo nigan díhe'nazhinéé ánat'íhíí ne'eshganzhinééhíí doo yígólsí da le'. ⁴ Dánant'í'ego baa nné': áík'ehgo dánant'í'ego ánáda'ch'ol'íí ndi yo'inií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníhí at'éé.

⁵ Onkaahgee doo daanzhóo ádaadil'íhíí k'ehgo ánt'éégo da: áí ha'ánázéh yune' la'íí ilk'ida'tíingee nazjigo da'okáahgo bíl daagozhóó, nnee daabine'íjigo. Da'aníi gádaanohwíldishníi, Ik'idá' áí bich'í' nahasníli at'éé. ⁶ Áídá' ni, onkaahyúgo, ntééh yune' ha'ánnángo, ídíl da'dént'íhídá' niTaa nagont'í'yú honkaah; áí dánant'í'ego ánáda'ch'ol'íí ndi yo'inií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníhí at'éé. ⁷ Da'ohkaahgee be'ádaadohniíhí doo dayúweh doo nt'é bighayú be'ádaadohnií da, doo Jews daanlíí dahíí ádaat'eehí k'ehgo: áí láágo yádaasílti'yúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ nohwídwits'ag, daanzí. ⁸ Doo áík'ehgo ádaanoht'ee da: nohwíTaa hant'é bídaanohdíhíí yígólsí, t'ah doo hwháá bíhóhkeed da. ⁹ Díí k'ehgo nkó da'ohkaah: NohwíTaa yaaká'yú dahsíndaahíí, Nizhí'í dílzíhgo bigózhí le'. ¹⁰ Nant'án nííhíí begodowáh. Hagot'éégo ánniyyú yaaká'yú benagowaahí k'ehgo ni'godszań biká'yú áldó' begodolníí. ¹¹ Díí jii daahíidáá doleehíí nohwá ágonksí. ¹² Hadíí nchó'go nohwich'í' ádaaszaahíí bighá baa nágodent'áahíí k'ehgo néé áldó' nchó'go ádaasíidzaahíí bighá nohwaa nádaagodin'áah. ¹³ Nanohwída'dintaah yune' onohwonííí hela', áídá' nchó'go at'ééhíí bits'á'zhí' hanánohwihí'níí: Dahazhí' dawa bá nant'áá, la'íí ninawodíí itisyú át'éhí, la'íí ízísigo ánt'éhí dahazhí' bee sínzíí doleel. Doleelgo at'éé. ¹⁴ Nnee binchó'híí bighá baa nádaagodeso'áayúgo, nohwíTaa yaaká'yú dahsdaahíí áldó' nohwaa nágode'aahí at'éé. ¹⁵ Áídá' nnee binchó'híí bighá doo baa nádaagodeso'áayúgo, nohwíTaa áldó' doo nohwaa nágode'aahí at'éé da.

¹⁶ Dáshiná' da'ohkaah lék'eyúgo, daanzhóo ádaadil'íni doo k'ehgo ádaanoht'ee da: áí dáshiná' da'okáahgee ídaadaagoch'iyolba'go biníi hago ándaayol'íí, nnee dáshiná' oshkaahíí yídaagólsí le', daanzigo. Da'aníi gádaanohwíldishníi, Ik'idá' áí bich'í' nahasníli at'éé. ¹⁷ Áídá' ni dáshiná' onkaah lék'eyúgo, nitsizil nntlag, niníí tángis; ¹⁸ Áí bee nnee dáshiná' onkaahíí doo yídaagólsí da, niTaahíí zhá na'gont'í' ndi yígólsí: áík'ehgo dánant'í'ego ánáda'ch'ol'íí ndi yo'inií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oníhí at'éé.

¹⁹ Ni'godszań biká' dawahá nohwíí da'íílníí doo nadaanoht'ee da, dánko góthoozhi nohwits'á' da'iyáa, beshihíí nohwits'á' díhíí, la'íí da'in'íhíí nohwee dain'íhí: ²⁰ Áídá' yaaká'yú zhá nada'noht'ee, akúyúgo zhá góthoozhi doo nohwits'á' da'iyáa da, beshihíí doo nohwits'á' díhíí da, la'íí da'in'íhíí doo nohwee dain'íhí at'éé da: ²¹ Dahayú nohwíí ilíni sínilyú, áí zhá baa nátsídaahkees doo. ²² Konáá'íí kots'í bikó'í at'éé: áík'ehgo konáá nt'ééyúgo kots'í dahot'éhé bikó' golíni at'éé. ²³ Áídá' konáá doo nt'éé dayúgohíí, kots'íhíí dahot'éhé díhíí at'éé. Koyí' ná'dindíí n'íí kots'á' díhíí síllyúgo, áí dázhó díhíí at'éé.

²⁴ Doo hadín binant'a' naki da, dála'á bíl nchó'dá' la'íhíí bíl nzhóo doleel at'ééhíí bighá; dagohíí dála'á yotá'dá' la'íhíí yich'olaa doleel at'éé. Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e hágódzilíí dáta' doo hagot'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ²⁵ Áí bighá gádaanohwíldishníi, Nohwí'ihí'na'íí doo baa nohwíí daagoyéé da le', hant'ésha' hisháa doleel, daanoht'ee; dagohíí nohwits'í doo baa nohwíí daagoyéé da le', hant'ésha' ágoshdle, daanoht'ee. Ya' idá'íhíí ihí'naahíí bitisigo ilíí gá, ya' diyágé kots'íhíí bitisigo ilíí gá? ²⁶ Díí yúdahyú nada'íhíí baa nátsídaahkees: doo k'eda'dílee da, doo náda'ígeesh da, doo hayú binon'ík'edaayihííhíí bá gowá goz'áa da; da'ágát'éé ndi nohwíTaa yaaká'yú dahsdaahíí bá da'díiné'. Ya' nohwíí áí bitisigo da'inohíí gá? ²⁷ Nohwítahyú hadín daahóhneezií yaa nátsékeesíí zhá bee ayáhgo ndi ts'ídag ndílségo ádíle' gá? ²⁸ Hant'é bighá diyágé baa nohwíí daagoyéé? T'oh dénzónéhíí baa nátsídaahkees; doo náda'iziidi da, doo da'it'ool da ndi nt'éégo daanoht'ee. ²⁹ Da'ágát'éé ndi Sólomon ízísigo at'éé lék'e ndi doo díí t'oh dénzóné k'ehgo ik'e'isdlaa da, nohwíldishníi. ³⁰ T'oh díí jii noseehíí, áídí' ískaá daadidíidíí ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nt'éégo bik'e'islaad' danílt'ee go ya' áí t'ohíí bitisigo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwí'e'islaa gá, nohwíí nohwí'odlá' ádaayáháhí? ³¹ Áík'ehgo, Hant'é da'íidáa shíhíí? dagohíí, Hant'é da'íidáa shíhíí? dagohíí, Hant'é ádaagohíidle' shíhíí? doo daadohniigo baa nohwíí daagoyéé da le'. ³² (Doo Jews daanlíí dahíí áí zhá itisigo hádaat'íí:) áídá' áí dawa bídhíí daanohlíhíí nohwíTaa yaaká'yú dahsdaahíí yígólsí. ³³ Bik'ehgo'ihí'nañ bílakt'áhgee begoz'aaníí hik'e bits'á'dí' nzhóogo ágot'eehíí ntsé biká' hádaht'íí; áík'ehgo díí dawahá áldó' nohwíyéé doleel. ³⁴ Áík'ehgo yiskáago hago ágot'eehíí doo baa nohwíí daagoyéé da le': áí dabíí ná'idínt'og ndi at'éé. Dála'á jii nagont'ogíí da'áí zhá dábíkeh.

7

¹ Doo hadín baa nádaht'íí da le', áík'ehgo nohwíí áldó' doo nohwaa nádaach'it'íí da doleel.

² Aanadaah't'ijihí k'ehgo nohwíí áldó' nohwaa nádaach't'ijí doleel; dáholo'áago kaa daasohné' lán shí n'íí k'ehgo da'ágáholo'áago nohwaa nádo'né'. ³ Hant'é bighá ník'isn bináá yune' tsj alts'íséé sitaaníí hí'íí, áidá' nihíí nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí doo hí'íí da? ⁴ Ni nináá yune' tsj nchaahi sita'áda', hagot'éégo ník'isn gáhníí, Shik'isn, ai tsj alts'íséé nináá yune' sitaaníí ná haosht'ijih? ⁵ Ní, nzhoq' idn'íni, ntsé nináá yune' tsj nchaahi sitaaníí hat'ijih; áik'ehgo n't'éégo go'íí nleehgo aníta ník'isn bináá yune' tsj alts'íséé sitaaníí ba hat'ijih.

⁶ Nt'é dilziníí doo gósé baa daahohníí da, la'íí nohwiyo' n't'éehíí doo góchi bich'í' odaahokkaad da, ágádaah't'ijyúgo dánko yiká' nakai doleel, áidí' nohwich'í' nádiikeego nohwik'idahjeeh.

⁷ Ídaadohkeed, áik'ehgo hant'é ídaadohkeedíí nohwaa hí'né'hi at'éé; hádaadoh'íí, áik'ehgo hant'é hádaadoh'íiníí nádaadohné'hi at'éé; dáádít'ih nádaano'ts'í, áik'ehgo nohwá ch'í'f'it'ijihí at'éé: ⁸ Hadín ídókeedíí baa hí'né'hi at'éé; hadín hádéz'íiníí hant'é hádéz'íí shíhíí náidiné'hi at'éé; hadín dáádít'ih nádaats'íhíí bá ch'í'f'it'ijihí at'éé. ⁹ Nohwitahyú la' nnee biye' golíní, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséego yaa yí'aah gá? ¹⁰ Dagohí lóg bíyókeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yilteeh gá? ¹¹ Daano'cho' ndi nohwich'agháshé nt'é n't'éhi baa hí'né'íí bídaagono'siyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadín dant'éhéta n't'éhíhí bíyókeedíí yaa yiné'hi at'éé. ¹² Áik'ehgo nnee hagot'éégo nohwich'í' ádaat'eego hádaah't'ijihí k'ehgo nohwíí áldó' bich'í' ágádaanoht'ee: áí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí hik'e binkááyú nada'iziid n'íí ye'ich'ídaago'aahíí bik'ehgohi at'éé.

¹³ Ágo'ts'óségo ch'ígót'í'yú ch'ínohkáh: nteelgo ch'ígót'í'ihíí, goteelgo intínhíí góyéé nágot'sáayú intín, l'áágo ákóne' ha'ánátséh. ¹⁴ Ágo'ts'óségo ch'ígót'í'ihíí, ágo'ts'óségo intínhíí, áí zhá'ihí'naa bich'í' intín, da'akwííyé zhá'ákú ch'ekáh, doo l'áágo da.

¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí ádaadil'íni baa daagonohsaq, áí dibel'íí bikágéhíí daabidiyáégo nohwaa hikáh, áidá' biyí' yuyaaahíí ma'cho dázhó shíná' daanliiníí k'ehgo at'éhi ádaat'ee. ¹⁶ Dá binst'á'híí bee bídaagono'sj doleel. Ya' dahts'aa'íí hosh baa ndaach'ihiniíí nées, nées figs k'p'dahosh baa ndaach'ihiniíí nées? ¹⁷ Ch'il n't'éhíhíí nest'án n't'éehíí bah dahnándahi at'éé; áidá' ch'il dénch'ó'ehíí nest'án dénch'ó'ehíí bah dahnándahi at'éé. ¹⁸ Ch'il n't'éhíhíí doo nest'án dénch'ó'ehíí bah dahnándahi at'éé da, la'íí ch'il dénch'ó'ehíí doo hagot'éégo nest'án n't'éhíhíí bah dahnándahi at'éé da. ¹⁹ Ch'il dawa doo nest'án n't'éehíí bah dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo k'p' dilt'í' yuyaa olkaadhi at'éé. ²⁰ Áik'ehgo binst'á'ihíí bee bídaagono'sj doleel.

²¹ SheBik'eh'n, sheBik'eh'n, daashil'niíhíí doo dawa yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleeh da; hadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn aníihíí yikisk'eh at'éehíí zhá' itah daaleeh. ²² Áí bijíí nnee l'áágo gádaashil'nií doleel, NohweBik'eh'n, nohweBik'eh'n, ya' doo daanon'jigo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yaht' da lán? Ya' doo nich'í' ádaan'niigo ch'iidn hadaaníidzood da lán? Ya' doo nizhi' biláhyú izisgo ánágot'í'ihíí be'ádaant'ee da lán? ²³ Nohwíí doo nohwídaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhí' nohkáh, nch'og' ádaah't'íni, bík'idishniíí.

²⁴ Dahadíí shiyésts'áago shiyati' yikisk'eh at'éehíí díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee goyáni tséé yiká' bigowá ágodlaa: ²⁵ L'áágo nanágot'ijí, la'íí tú ná'dijoł, la'íí bigowá bich'í' nádiyok; ndi doo nagongeeh da: tséé biká' goz'áqahíí bighá. ²⁶ Áidá' dahadíí shiyésts'áq ndi shiyati' doo yikisk'eh at'éé dahíí, díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee doo goyánihi sái biká' bigowá ágodlaa: ²⁷ L'áágo nanágot'ijí, la'íí tú ná'dijoł, la'íí bigowá bich'í' deyolgo nangóngo: gowá nabígozt'í'ihíí silíí. ²⁸ Jesus áí aqł yaa nagosni'dá' ích'ígon'á'áhíí bighá nnee bíl díyadaagot'ee l'ék'e: ²⁹ Yebik'ehíí k'ehgo yil ch'ígó'aahíí bighá, doo nnee begoz'aaníí ye'ik'eda'ích'íhí ádaat'eehíí k'ehgo da.

8

¹ Dził biká'dí' nkenádiidzaadá' l'áágo biké' anázeel l'ék'e. ² N't'éégo la' nnee lóód doo ínádih dahí, léprosy holzéhí, yaa nagháhi biyahzhí' hayaa adzaago gábil'nií, SheBik'eh'n, náshíníííhíí bik'e sínt'ijigo nígonsí, hánt'í'iyúgo náshíníííhí. ³ Áik'ehgo Jesus yich'í' dahdidil'niidí' yiká' ndel'niigo, Hasht'íí; nándziíh, yil'nií. Áí dábitgo lóód n'íí ínásjíd l'ék'e. ⁴ Áidí' Jesus gábil'nií, Hadín dánko bíl nagolní' hela'; tíí, okáqah yebik'ehi bich'í' ch'í'nah ándle'go, nt'éhéta be'okáqahíí Bik'ehgo'ihí'nañ baa nné', Moses ngon'áq l'ék'ehíí k'ehgo, áik'ehgo nándziíhíí nnee yidaagot'sj doleel.

⁵ Jesus Capernaum golzeeyú n'yáadá', áígee siláada da'á'á gonenadín binant'a'íí nábokáqgho baa nyáágo, ⁶ Gábil'nií, ShiNant'a', shána'iziidíí dí'íí silímihi yaat'éégo bíl na'dini'go gowáyú sitíí. ⁷ Jesus gábil'nií, Ákú disháhgo nasziíh. ⁸ Siláada nant'án gábil'nií, ShiNant'a', shigowá yune' ha'annáhgo ndi doo bik'eh sitíí da: déhadziíhgo ndi shána'iziidíí nadziíh ndi at'éé. ⁹ Shíí áldó' shinant'a' golíí, shíhíí siláada bá nansht'aa: da'á'á, Dah n'áh, bík'idishniíyúgo dahdigháh; la'íí, Yushdé', bík'idishniíyúgo shaa hugháh; la'íí shána'iziidíí, Díí

áíle', bíldishñiiyúgo áí áíle'. ¹⁰ Jesus áí yidezts'aqáda' débídíyagodzaago nnee biké' nátsesehí gáyihñii, Da'anñii gádaanohwídkishñii, Israel hat'í'í bitahyú ndi doo hadín díí k'ehgo bí'odlq' golíni baa nsháh da. ¹¹ La'íí gánádish'nii, Láágo ya'áí hanadáhdí' la'íí ya'áí onadáhdí' nihikáhgo, Abraham hik'e Isaac la'íí Jacob yil dahnáhaztaq doleeé, yaaká'yú dahsdaahn bílakt'áhgee daanliiníí bitah: ¹² Áída' nnee, yaaká'yú dahsdaahn bílakt'áhgee daanlii le'at'éé n'íí, chagohéel yune' ohilkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo hídaach'idíkk'ash doleeé. ¹³ Jesus siláada binant'a'íí gáyihñii, Nádnáh; hagot'éégo osíndlaqáadí da'áí k'ehgo ná begolzaa. Áík'ehgo siláada binant'a' bána'iziidihíí da'áígee dagoshch'í' nadziih.

¹⁴ Áídí' Jesus Peter bigowa yune' ha'ayáada' Peter bí'aahíí bimaa nezgaigo sitiigo yiltsaq. ¹⁵ Bigan yedelñiih, áík'ehgo nezgai n'íí bits'á' gonyaa: áídí' nádiidzaago ya da'dezné'.

¹⁶ Áídí' o'í'áázh'í' godeyaago láágo ch'iidn isná ádaabílsiníí bich'í'yú yil neheskai: áík'ehgo hadaazí'íí zhá bee ch'iidn hainiheeyod, la'íí daanñihíí dawa nádaayilziih: ¹⁷ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, ganniid n'íí begolne'go, Néé doo daanldzil dahíí, la'íí nohwikah n'íí dawa dabízhá idá'áiyidlaa.

¹⁸ Jesus bínaayú nnee láni íla'at'ééhíí yiltsaqáda', Hanaazh'í' nohwíl nada'do'eel, nñiid. ¹⁹ Áígee begoz'aaníí ye'ik'e'ílchihí baa nyáágo gábihñii, Ilch'ígó'aahíí, dahayú anadááyú níké' anáhdaal doo. ²⁰ Jesus gábihñii, Ma' ndi bí'í'án daagolj'í, dló' yúdahyú nada'iníihíí ndi bí'oh daagolj'í; áída' shíí nnee k'ehgo Niyááhíí doo hayú nshteehí at'éé da. ²¹ La' bitsilke'yuhíí gábihñii, ShiNant'a', halaq shítáa ntse lehishteehyú dósha'. ²² Jesus gábihñii, Shiké' hínáá; áída' nanezna'íí dabíí ledaahí'ñii le'.

²³ Áídí' tsina'eelíí yehiyaada' bitsilke'yu aldó' ehikai. ²⁴ Nt'éégo tú yat'éégo bíl deyol, áík'ehgo tsina'eelíí tú nádidáhíí beh nádílk'ook: áída' Jesus-híí ílhosh lék'e. ²⁵ Áík'ehgo bitsilke'yu bich'í' nnikaigo ch'ínadaabisidá' gádaañii, NohweBik'ehñ, hasdánohwiníí: dak'azhá télt'áh nohwíl ogo'eel. ²⁶ Áík'ehgo gádaayihñii, Hant'é lá bighá ndaaldzid, ntsóláq'at'éégo nohwí'odlq' doo hwoi da? ñii. Áída' nádiidzaago nyolhíí túhíí bílgo yich'í' hadziigo nkenáogheltó'. ²⁷ Áík'ehgo nnee bíl díyadaagot'éégo gádaañii, Nnee láq daat'éhi díí, nyolhíí la'íí túhíí ndi da'áiyihñii yádaat'íí!

²⁸ Hanaayú Gérgesenes daagolj'íyú bíl nada'diz'eeldá' nnee lena'ñihí goz'aadí' nnee naki, ch'iidn isná ádaabílsinííhíí, Jesus yaa n'áázh, bédaach'ildzidhíí bighá doo hadíí alhánégo bí't'ah ch'egháhi da. ²⁹ Yat'éégo gádaañii, Hago láq ánohwile'go ánt'íí, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ bíYe' ñihí? Nohwiniigodilne'íí doo hwahá biká' ngonáh dadá' nohwiniigodnlé' néé? ³⁰ Áígee da'anahyú góchi da'iyáago nanakse'. ³¹ Áík'ehgo ch'iidn náda'okáq'ago gádaabihñii, Hanohwinyóódyúgo, góchi nanaksé'íí beh nohwinyóód. ³² Áík'ehgo, Hahkeeh, yihñiid. Hakj'ídá' góchi nanaksé'íí yeh hikj'í: nt'éégo góchi dawa hayaa nádnk'íigo túsikáni yeh hikj'í, áík'ehgo tú yil daadesdzii. ³³ Áídí' góchi yínadaadéz'íí n'íí nádnk'íigo k'íh goznilyú okai, áígee ch'iidn isná ádaabíls' n'íí hago ádaabi'deszaahíí dawa yaa nadaagosni'. ³⁴ Áídí' k'íh goznilgee daagolíníí dawa Jesus yich'í' ch'ínátsáq: áík'ehgo daayiltsaqáda' náyokáq'ago gádaayihñii, Nohwini'dí' ch'ínáh.

9

¹ Áídí' Jesus tsina'eelíí yeh hiyaago hanaayú dabíí gólj'íyú bíl oná'í'éeel. ² Nt'éégo lá' nnee dí'íli baa daach'iskqá: Jesus daabi'odlq' yígolsj'ídá' nnee dí'ílihíí gáyihñii, Shiye', ñil gozhó'le'; nincho'híí bighá dák'ad naa nágotet'aah. ³ Áída' begoz'aaníí ye'ik'eda'ílchihí la' dábiyi'yú, Díí nnee Bik'ehgo'ihí'nañ ádí'íigo áñii, daanzí. ⁴ Natsidaakeesíí Jesus yígólsigo gádaabihñii, Nt'é bighá nohwííí biyi' yuyaa ncho'go natsidaakhees? ⁵ Hadíihíí doo nyeeego ách'íñiih da, Nincho'híí bighá dák'ad naa nágotet'aah; dagohíí, Nádnáhgo dahnánh? ⁶ Ní'gósdzán biká' nnee bincho'híí bighá baa nágotet'aahíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo bídaagonok'í doleeéhíí bighá, (nnee dí'íli sitiiníí gáyihñiid.) Nádnáhgo biká' sintiiníí dahnádné'go gowayú nádnáh. ⁷ Áík'ehgo nádiidzaago gowayú onádzaa. ⁸ Nnee láágo íla'adzaahíí díí daayo'j'ídá' bíl díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzí, nnee díí k'ehgo á'í'íigo yaa goden'áq'ahíí bighá.

⁹ Jesus áídí' higaalgo nnee Matthew holzéhi tax nanáhi'ñihííge sidaago yiltsaqáda', Shiké' dahnánh, yihñii. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

¹⁰ Jesus iyaágo nezdaago, tax bich'í' nadaahí'ñihííhik'e nnee doo dábi'ehyú ádaat'ee dahíí láágo hikaigo Jesus hik'e bitsilke'yu yil da'iyáago dahdinezbi. ¹¹ Pharisees daanlíni daabo'j'ídá' Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Nt'é bighá nohwílch'ígó'aahíí tax bich'í' nadaahí'ñihíí hik'e nnee doo dábi'ehyú ádaat'ee dahíí yil da'iyáq? ¹² Jesus áí yidezts'aqáda' gádaabihñii, Doo hago'adaat'ee dahíí izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daanñihíí zhá. ¹³ Hant'é ñiigo ágodi'ñihíí bídaagono'aah, Dawahá nastseedgo bedaashich'okáq'ahíí bitisgo

nnee laadaach'oba'íí hásh't'íí, niigo: shíí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, Nohwinch'ó'íí bits'á'zhí' ádaahne', bídish'níyú níyáá, ádá' doo nnee dá'bik'ehyú ádaat'eehíí ágá'dish'níyú níyáá da.

¹⁴ John bitsilke'yu Jesus yaa hikaigo gádaanii, Nt'é bighá née hik'e Pharisees daanlíni lahgee dáshiná' da'ohiikaqah, ádá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okqah da? ¹⁵ Jesus gádaabiñnii, Ya' ni'í'nehgee nnee íla'ádaat'eehíí nnee niñehíí yil nakaiyúgo doo bíl daagozhó'ó da nnee? Dahagee nnee niñehíí bits'á' nádilteeh ndi at'ée, áígee dáshiná' da'okqah doleel. ¹⁶ Ko'íí dé'nch'ó'ehíí doo nak'á' ánídéhíí bee ch'ídi'aah da; ágách'idzaayúgo ánídéhíí íhanighángo dayúwehégo onanádaad. ¹⁷ Lá'íí wine áni alzaahíí ikágé wine benaktiníí dé'nch'ó'ehíí doo biyi' tádaach'inil da: ágách'idzaayúgo wine benaktiníí kots'á' daidíldoh, áík'ehgo winehíí qal ha'ijool, lá'íí wine bee nak'ti n'íí da'ííí hileeh: ádá' wine áni alzaahíí wine benaktiníí ánídéhíí zhá biyi' tádaach'inil, áík'ehgo da'íla nt'ée.

¹⁸ Jesus t'ah bich'í' yakti' nt'ée'go nant'án la' baa nyáágo biyahzhí' hayaa adzaago gábiñnii, Shitsi' áni daztsaq: ndi yushdé', biká' ndenlíngo nnaah'ónaa. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus nneehíí yiké' dahiyaago bitsilke'yu addó' biké' dahiskai.

²⁰ Nt'ée'go isdzán díí bighánl'íigo nakits'adah bíl legodzaahi Jesus yine'dí' ninyaago bí'íí bidá'yú yedelniih: ²¹ Ídíí yakti'go gáníí, Bí'íí zhá ndi bedensh'níyúgo nt'ée' nashdleeh. ²² Jesus lédiizaago bítsaq, áík'ehgo gábiñnii, Shilah, nil gozhó'ó le'; ni'odl'á'íí nt'ée'go ánaníidlaa. Áík'ehgo dagoshch'í' nt'ée' násdllí. ²³ Ádí' Jesus nant'án bigowá yune' ha'ayáágo, tsísol yeda'do'aahíí hik'e nnee daagodnch'aadíí yiltsaqgo, ²⁴ Ch'ínohká, yíhniid: na'ílihn doo daztsaq da, daazhógo íhshogho at'ée. Áí bighá baa daach'odloh l'ék'e. ²⁵ Nnee íla'adzaahíí dawa ch'íná'nsá'áda'á' Jesus ha'ayáágo na'ílihníí bigan yiltsoodá' nádiidzaa. ²⁶ Áík'ehgo áí binaayú dahot'éhé ágodzaahíí baa ch'ínií l'ék'e.

²⁷ Ádí' Jesus dayúweh higaal'go nnee naki bináá ádaagodini biké' dahizh'aazh, adjíd daadilwoshgo gádaanii, David biye' ílíni, nohwaa ch'onbáah. ²⁸ Kíh yune' ha'ayáágo nnee bináá ádaagodini baa n'áázh: Jesus gádaayíñnii, Ya' ágá'ishléhgo nohwi'odl'á' golíí née? Ha'oh, nohwi'Nant'a', daabiñnii. ²⁹ Áík'ehgo bináá ádaagodini'íí bináá yiká' ndelniigo, Hago nohwi'odl'á' nel'aaníí dá'bik'ehgo nohwá begolne', bíhniid. ³⁰ Áík'ehgo bináá nádaagodl'íigo, Hadíí yígonok'ííh hela', Jesus ndzilgo baa daasni'. ³¹ Da'ágát'ée ndi o'áázhyú dahot'éhé yaa nadaagosni'.

³² Ádí' dahnádkáh nt'ée'go nnee doo yakti' dahi, ch'íidn isná ábilsini, Jesus baa bíl ch'íkai. ³³ Áík'ehgo nneehíí biyi'dí' ch'íidn habi'dinodzoodá', nnee doo yakti' da n'íí hadzii: áík'ehgo nnee íla'adzaahíí bíl díyadaagot'eego gádaanii, Israel hat'í'íí bitahyú doo hak'í díí k'ehgo ágot'eehíí daahiltséhi da. ³⁴ Ádá' Pharisees daanlíni, Ch'íidn nant'án binawodíí bee ch'íidn hainihiyood, daanii. ³⁵ Ádí' Jesus kíh nagoznilyú hik'e gotahyú yitah naghaa, Jews ha'ánáséh nagoznilyú ílch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahíí bilakt'áhgee begoz'aaníí baa na'goni'íí nt'éhi yaa yakti'go, lá'íí nnee bitahyú íltah at'ée'go daanníihíí hik'e kah yaa nakaihíí dawa náyihilziingho naghaa.

³⁶ Jesus nnee láni yo'íigo, díbelíí nadaabinyoodíí da'ádíhgo nakai léhíí k'ehgo doo daandzil dago íltanáhosaqahíí bighá dázho yaa ch'oba' l'ék'e. ³⁷ Ádí' bitsilke'yu gádaayíñnii, Nest'án dázho l'áágo nest'áadá' nada'iziidíí doo l'áá dahíí bighá doo hwoi da; ³⁸ Áík'ehgo nest'á' yeBik'ehíí bich'í' da'ohkaqahgo gádaabíldohniih, Nada'iziidíí ninest'á' nádaayihigeshyú daadn'áá.

10

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí yushdé' daayíñniidá'íí spirits daan'ch'ó'íí hadainihiyóod doleelgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'áq, íltah at'ée'go daanníihíí hik'e kah íltah at'ée'híí yaa nadaakaihíí nádaayilziingho aldó' yaa daagodez'áq. ² Nakits'adah nádaal'a'á gádaaholzee; dantsé'híí Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn John; ³ Philip hik'e Barthólomew; Thomas lá'íí Matthew, tax bich'í' nahi'níí; James, Alpheús biye'hi, hik'e Lebbéus, da'án Thádeus holzéhi; ⁴ Simon, Cánaanite níni, lá'íí Judas Iscariot, Jesus ch'íyido'aahíí. ⁵ Díí nakits'adahíí Jesus odaahí'áago gádaayíñnii, Doo Jews daanl'íí dahíí bitahyú dohkáh hela', lá'íí Samáriayú kíh nagoznilyú dohkáh hela': ⁶ Israel hat'í'íí bitahyú, díbelíí ch'a'onehezdeehíí k'ehgo zhá bich'í' dohkáh. ⁷ Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíí biká' nagowaa, daadohniigo baa yádaakti'. ⁸ Daanníihíí nádaaholziih, nnee íóod doo ínádíh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakaihíí nt'ée'go ánádaahdle', nanezna'íí nádaabiho'ñaah, ch'íidn nnee biyi'dí' hadaanohohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahniih. ⁹ Nohwibestso bizis biyi' yuyaa óodo, béshligai, dagohíí zhaali ítsogé odaahniíí hela'; ¹⁰ Hohkaahyú izis bena'iltiníí, dagohíí nohwi'íícho naki, ik'e'an nohwikee, lá'íí tsj be'idíltshé dahdaadohniíí hela': nnee na'iziidíí bá dí'né'go

goz'aa. ¹¹ Dahadií k̄h nagozn̄il dagohíí gotahyú dohkáhyúgo, hadín n̄t'éégo at'ééhií biká na'ídaadokkido, lahyú naadokhákzhí' bíl nahísóotaa le'. ¹² Gowá yune' ha'ahkaigee, lch'í'gont'ééhií díí gowá yune' be'ágót'ee le', daadohni. ¹³ Áigee daagolíníí n̄t'éégo ádaat'eeyúgo nohwíl lch'í'gont'ééhií yíl daanl̄ij doo: doo n̄t'éégo ádaat'ee dayúgo, nohwíl lch'í'gont'ééhií dánohwíí nohwíl nádodlee. ¹⁴ Dahadiín doo hádaanoht'í' dayúgo, nohwi-yati' doo yidaayests'aa dayúgo, áí gowá dagohíí k̄h gozn̄ilíí bits'á' dahnádohkángo, nohwi-kee baq leezhíí baa daalhaal. ¹⁵ Da'an̄ii gádaanoht'í' dishn̄ii, Bik'ehgo'ih̄i'nañ n̄ee yándaago'aahíí bij̄ij̄ Sodom hik'e Gomórrah golzeegee daagol̄ij̄ n'íí biniidaagodilne'íí bitisgo áí k̄h gozn̄ilgee daagolíníí biniigodoln̄ii.

¹⁶ Ma' bitahyú dibel̄ij̄ k'ehgo daanoht'í' a': áí bigh̄a ch'osh goyááhií k'ehgo daagonhsaa, hawú ga'ádaanoht'eego doo t'aazhí' nádaadolghash da. ¹⁷ Nnee baa daagonhsaa: yánadaaltihíí yaa nádaanoht'í' aah dolee, la'íí Jews íla'ánat'í'ij̄ nagozn̄il yune' hanohwináda'íltsas dolee; ¹⁸ La'íí nant'ánchañ hik'e izisgo nant'ánhíí biyahzhí' nnádaanoht'í'iteeh dolee, shíí shigh̄a, áí hik'e doo Jews daanl̄ij̄ dahíí aldó' bináá shá nadaagol̄ij̄' dolee. ¹⁹ Nohwaa yá'tí'yú nohwíl ch'ideskaiyúgo, hago't'éégo'sh' hasdzii, hant'ésha' dishn̄ii, doo daanoht'í' da: hant'é daadohniíhíí da'áí bik'ehenkéezgee nohwaa hi'né' ndi at'éé. ²⁰ Áí doo dánohwíí hahdziih da, ndi nohwiTaa bits'á'dí'go Spirit-híí nohwinkááyú hadziíh ndi at'éé. ²¹ Nnee la' bik'isn zideeyú nyide'aah dolee, la'íí nnee la' bizhaazhé ágáyidol̄ij̄: chagháshé báq hik'e bitaa yich'í' nanádaagol̄ij̄kaadgo bik'ehgo nabi'ditseed dolee. ²² Shizhi' bee daanoht'í' ozhiihíí bigh̄a nnee dawa bíl daanoht'í' dolee: áidá' dahadiín dāngont'í'zhí' dahildóhíí hasdabi' doltee. ²³ La' k̄h gozn̄ilgee nohwiiniidaagoch'idn̄siyúgo, lahyúgo náadohkák: da'an̄ii gádaanoht'í' dishn̄ii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhií, nánsdzaazhí' Israel hat'í'í bik̄h nagozn̄ilíí t'ah doo hwahá dawago nohkák da dolee. ²⁴ Bilch'ígót'aahíí bilch'ígót'aahíí doo yitiso at'éhi at'éé da, la'íí na'iziidíí doo binant'a' yitiso at'éhi at'éé da. ²⁵ Bilch'ígót'aahíí bilch'ígót'aahíí yilgo dálet'eego dávik'eh, la'íí na'iziidíí binant'a' yilgo dálet'eego dávik'eh. Bigowá golííníí Beelzebub daalch'iniigo daabich'ozhííyúgo, bichagháshé itisgo nch'ogo daabich'ozhíí dolee. ²⁶ Áik'ehgo doo bédaaldzid da: K'ad dawahá bíl le'izkaad n'íí ch'í'nah ádoln̄ii; la'íí k'ad dawahá nanl'í' n'íí bigózhigo ádoln̄ii. ²⁷ Godil̄ihíí yune' nohwíl nagoshni'íí indindlááyú baa nadaagol̄ij̄: nant'í'ego bee nohwich'í' ha'odziíhíí k̄h biká'dí' daadoht'í' baa nadaagol̄ij̄. ²⁸ Hadíí kots'í náaditseedá' koyi'siziiníí doo nadaaitseed at'éé dahíí doo bédaaldzid da; áidá' áidn̄ biko' dilti' yuyaa kots'í hik'e koyi' siziiníí oyiné'híí, án zhá bédaaldzid. ²⁹ Ya' dl'ochiné naki zhaali lich'íé da'áa il̄ij̄go nahinih gá? Da'ágát'éé ndi nohwiTaa doo hat'í'í dayúgo da'áa ndi doo n'í'yú bits'á' naokáad at'éé da. ³⁰ Nohwitsizil̄ ndi dawa ik'idá' hotagi at'éé. ³¹ Áik'ehgo doo nédaaldzid da, dl'ochiné doo alch'idé bitisgo da'inohl̄ij̄ da. ³² Dahadiín nnee binadzahgee, Án bigóns̄i, shil̄niíhíí, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn̄ binadzahgee ágáldidishnií. ³³ Áidá' dahadiín nnee binadzahgee, Án doo bigóns̄i da, shil̄niíhíí, án shiTaa yaaká'yú dahsdaahn̄ binadzahgee ágáldidishnií. ³⁴ Ni'gosdzán biká'zhí' lch'í'gont'ééhií nkeniné' doo daasho'níí da: doo lch'í'gont'ééhií nkenishné'híí bigh̄a niyáá da, besh be'idilt'ishé niitáágo niyáá. ³⁵ Nnee la' bitaa bíl l̄il nanágonkkaad dolee, isdzán bi'isdzā' bíl l̄il nanágonkkaad, la'íí isdzán hik'e bá'yéhií aldó' bíl l̄il nanágonkkaad ashle'híí bigh̄a niyáá. ³⁶ Nnee dabíí bichagháshé bich'í' nanádaagol̄ij̄kaad dolee. ³⁷ Dahadiín bitaa dagohíí báq shíí shitisgo bíl nzhooníí doo shiyéé hileehgo dávik'eh da: la'íí dahadiín biye' dagohíí bits'í' shíí shitisgo bíl nzhooníí doo shiyéé hileehgo dávik'eh da. ³⁸ Dahadiín bits'í'ina'áhií doo dahidit'ij̄go shiké' dahidigháh dahíí doo shiyéé hileehgo dávik'eh da. ³⁹ Dahadiín bi'ih̄i'na' bíl il̄ij̄ bits'á' da'ilíí hileeh: áidá' dahadiín shíí shigh̄a bi'ih̄i'na' doo bíl il̄ij̄ dahíí, án zhá dahazhí' ih̄i'naahíí yaa higháhi at'éé.

⁴⁰ Dahadiín nánohwidit'í' shíí aldó' náshidntíni at'éé; dahadiín náshidntínií shides'a'íí aldó' náidntíni at'éé; ⁴¹ Dahadiín nnee Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú na'iziidíí nlij̄híí bigh̄a náidntínií, Bik'ehgo'ih̄i'nañ binkááyú na'iziidíí nt'é Bik'ehgo'ih̄i'nañ bainé'íí án aldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé; dahadiín nnee dávik'ehyú at'ééhií nlij̄híí bigh̄a náidntínií, nnee ágát'éhi nt'é Bik'ehgo'ih̄i'nañ bainé'íí án aldó' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé. ⁴² Dahadiín, Jesus yiké' higaal̄híí bigh̄a, díí doo izisgo at'éé dahíí idee bee tu sik'azíí ndi yá ná'ílsij̄yúgo, da'an̄iiigo gádaanoht'í' dishn̄ii, Bik'ehgo'ih̄i'nañ bich'í' nayihiniíhíí da'an̄iiigo biyéé dolee.

11

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí aq̄l yíl ch'ídaagoz'aq̄dá' Jews daanl̄ini bik̄h nagozn̄ilyú lch'ígót'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagol̄ij̄go onanádzaa. ² John ha'ásitij̄ yune' Christ ánat'í'ij̄híí ya'íkonzj̄dá' bitsilke'yu naki Christ yich'í' oyil'a'go, ³ Gáyihniid, Ya' n̄i higháhi n'íí ánt'í'í n̄ee, dagohíí la'íí biká daadéet'í'í n̄ee? ⁴ Jesus gábiñii, John bich'í' nádoht'aashgo díí disoht'saaníí la'íí ho'íinií baa bíl nagol̄ij̄: ⁵ Bináá ádaagol̄ij̄h n'íí bináá ánágodle', doo

nadaakai da n'íí náhíkáh, nnee lóód doo ínádìh dahi, leprosy holzèhí, yaa nadaakai n'íí n't'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodìh n'íí da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íí naahíkáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhií yati' baa gozhóni bee bich'í' yáda'iti'.⁶ Hadín shodl'áago doo t'aqzhí' at'éé dahíí biyaa gozhóq dolee, nii.

⁷ Onát'aazhdá' Jesus nnee íla'at'ééhií John yaa nagoln'igo yich'í' yaht'igo nkegonyaa gáníigo, Da'igolj'iyú n't'é hádaadeh'íiyú nasohkai? T'oh bit'áq nteelíí bíl godiyohíí née? ⁸ N't'é hádaadeh'íiyú nasohkai áidá'? Nnee n't'éégo bik'e'izláhi née? Hadíí bidiyágé n't'ééhií nant'án golj'ígeee nadaakaihi at'éé. ⁹ N't'é l'áq hádaadeh'íiyú nasohkai áidá'? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi yitisgo at'éhi, no-hwíldishnii. ¹⁰ Díí baa k'e'eshchíí n'íí áñ át'íí, Shinal'a'a nádjh dish'aa, nádjh ílch'í'gole'go. ¹¹ Da'aníigo gánohwíldishnii, Nnee daagozliiníí bitahyú doo la' John Baptize ágole'íí yitisgo at'éé da: áidá' yaaká'yú dahsdaahn bílalt'áhgeee daanliiníí bitahyú hadín dážh doo ílíí dahíí John yitisgo at'éé. ¹² John Baptize ágole'íí ni'godzán biká' nagmaad'í godezt'igo nnee yaaká'yú dahsdaahn bílalt'áhgeee daanliiníí itah daaleeh dážh hídaat'íigo idéédaalna. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí la'íí begoz'aaníí baa k'e'eshchiiníí ágone'íí dabintsédá' yaa yil nadaagosni', John nyáázhi'. ¹⁴ Shiyati' nádaagodoh'aah hádaaht'íiyúgo gánohwíldishnii, Elías, hígháh n'íí, át'íí. ¹⁵ Hadín bijeyi' golíiníí, íyést's'áq le'.

¹⁶ Dzaagee nnee daalinolt'ííhíí hant'é bíl íshhah nishheego baa nagoshn'í? Na'inih nagoz'áagee chagháshé íla'at'éégo ílch'í' ádaaníigo, ¹⁷ Tsísól bee nohwich'í' da n't'aal ndi doo hak'í' da'ólzhizh da; nohwich'í' daahíichag ndi doo hak'í' ch'adaashinolzhil da, daahíí'niíhíí nnee díí goldohgee daagolíníí bíl dálet'ee. ¹⁸ John doo iyáago la'íí doo idl'áago nyáá dadá', Ch'iidn biyi' golj'í, daalch'íiníí. ¹⁹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ísháago la'íí íshdl'áago niyáádadá' gádaashílch'íiníí, Áñ dichini la'íí idláníhi, tax bich'í' nadaahi'niíhíí la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bit'eké n'ini, daach'íiníí. Da'aníí igoyá'íí n't'é ádaat'ííhíí bee bígózìh.

²⁰ Kìh nagozn'íí biyi' Jesus izisgo ána'ol'ííhíí l'áago ye'ánat'ííldá' binchó'íí doo yits'á'yúgo ádaane' dahíí bighá yil daaditeh nkegonyaa, gáníigo, ²¹ Korázinge daagonohliiníí, nohwá góy'éé dolee! Bethsádaagee daagonohliiníí áldó' nohwá góy'éé dolee! Nohwitahyú izisgo ánágot'ííhíí Tyre hik'e Sidongee ágágodzaayúgo, ágeee daagolíníí doo áníidá' nak'á'dich'ízhé bik'inazlaadá' ílch'íí yiyi' naháztáago binchó'íí yits'á'zhí'go ádaasdzaa dolee ní'. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijjii Tyre hik'e Sídon bitisgo nohwiniigodidoln'íí, nohwíldishnii. ²³ Nohwíí, Capérnaumgee daagonohliiníí, yaaká'zhí'go hanohwídi'niíhíí, nohwíí ch'iidntahzhí'go nohwidido'nik: nohwitahyú izisgo ánágot'ííhíí Sódongee ágágodzaayúgo, díí j'íí Sódóm t'ah goz'áq dolee ní'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíí bijjii ní', Sódóm gozleehíí, bitisgo nohwiniigodidoln'íí, nohwíldishnii.

²⁵ Áidá' Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqángo gáníí, ShiTaa, yaaká'zhí' hik'e ní'zhí' nant'án n'inihi, díí ílch'ígót'aahíí nnee daagoyáágo bíl ídaagozinihíí baa ch'anant'í' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'í' ch't'nah áneehíí nich'í' ba'ihénsj. ²⁶ Da'áik'ehgo ágot'ee le', shiTaa; da'áik'ehgo hant'íigo ágónlaahihi. ²⁷ ShiTaa bits'á'dí'go dawá shaa h'íiníí: doo hadín shíí, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshlíni, shígólsini at'éé da, shiTaa zhá; la'íí doo hadín shiTaa yígólsini at'éé da, shíí biYe' nshlíni zhá, la'íí dahadín'ta shiTaa bich'í' bígózìhgo áshlé'íí áldó' shiTaa yígólsj.

²⁸ Daanohwigha nada'ohsiidíí la'íí ndaazgo dahda'ohheekíí shich'í' nohkáh, áik'ehgo hádaasoigo ánohwishlé'. ²⁹ Izénázwodíí lahdí' nábiyi'hishaal'go shíts'á'dí' ígon'áah; shíj'íí yune' isht'egodnt'ee, doo itisgo idésht'íí da: áik'ehgo nohwiyi' siziiníí hanáyot dolee. ³⁰ Izénázwodíí lahdí' nábiyi'hishaalyúgo doo ná nyee da dolee, da'íghéégo ánisiníí doo ná ndaaz da dolee.

12

¹ Áidá' Jews daagodn'siníí bijjii Jesus t'oh naghái hentíiníí yiyi'yú higaak; bitsilke'yu yil hikaahgo shiná' daasilíigo t'oh naghái binest'á' nadaayiniígo daayiyáq nkegonyaa. ² Pharisees daanlíni daabilts'áqadá' gábilnii, Díí'íí, godilziníí bijjii doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai. ³ Jesus gádaabihíí, Ya' David hik'e yil nakaihíí bílgo shiná' daasilíigo, hago ádaasdzaa lán shíhíí doo hwahá baa da'ohshíih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáqah goz'áq yune' ha'akaigo, bán Bik'ehgo'ihí'nañ ye' okáqahgo baa hí'négo nií'né' n'íí, doo daayiyáqo bágoz'ánihi daayiyáq, áí báihíí okáqah yedaabik'ehi zhá daayiyáqo goz'ánihi. ⁵ Da'ch'okáqah goz'áq yune' okáqah yedaabik'ehi godilziníí bijjii doo daagodn'sj da ndi doo bee bida'itah dahíí, begoz'aaníí bek'e' eshchiiníí biyi' doo hwahá baa da'ohshíih da née? ⁶ Dzaagee hadín da'ch'okáqah goz'aaníí yitisgo at'éhi nagmaa, nohwíldishnii. ⁷ Dawahá nastseedgo bedaashich'okáqahíí bitisgo nnee laadaach'oba'íí hásh't'íí, níigo aníhíí bídaagonols'yúgo, shíí, doo shaa dahgoz'áq dahíí, doo shaa yádaakt'í' da dolee ní'. ⁸ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijjii ndi beshik'eh. ⁹ Áidí' dahiyaadá' Jews ha'ánátséh goz'áq yune' ha'yáá.

¹⁰ Áígee nnee bigan dala' ázhinéé binawod ásdjidi itah sidaa lèk'e. Nnee la'í Jesus dant' éhéta bee baa dahgosit'aa daanzigo nayidaadikid gádaaniigo, Ya' godilziníí bijjii ná'ch'ilziihíí begoz'áá née? ¹¹ Jesus gádaabiñni, Nohwitahyú nnee la' bidibekíí dala'áhi godilziníí bijjii o't'án yuné' ogo'yúgo, yiltsoodgo hanáidishood ya'? ¹² Nnee dibekíí yitisgo ilíí go'íí! Áík'ehgo godilziníí bijjii nt'ée go anách'ot'íílgo goz'áá. ¹³ Áídí' nnee bigan binawod ásdjidi yich'í' gáníí, Yushdé' dahdinlñh. Áík'ehgo bich'í' dahdidilniigo bigan nádzii, lahzhinééhíí ga'at'ée násdlíí.

¹⁴ Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hagot'ée go Jesus daayizilhee doleelíí yaa nadaagoshchjii. ¹⁵ Jesus díí yígótsigo áídí' dahnyaa: nnee biké' dahnánsáá, áí dawa náyihilizh; ¹⁶ Áídí' gádaayihñi, Ch'ídaashinoh'aah hela': ¹⁷ Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú na'iziidi, Esásias holzéhi, gánniidíí begolne'go anágot'íí, ¹⁸ Shinal'a'á, haktínií, shílnzhóni, shiyi'siziinií bíl dávik'ehyú át'éhi daane'íí: shiSpirit-híí biká'zhí' ashlégo doo Jews daanlíí dahíí bich'í' dávik'ehyú ágot'eehíí yaa nagolní' doleel. ¹⁹ Doo nagont'og nago'aa da, doo dilwosh da doleel; da'intínyú bizhihíí doo hadín yidits'ag da doleel. ²⁰ Dávik'ehgo anách'ot'íííí itis silíígo áyíílaazhí' t'oh hichóodíí doo yitíh da, túk'ó'íí beh hiit'í'íí dé't'íh dáchiihíí doo yintsees da doleel. ²¹ Bíí bizhi'íí doo Jews daanlíí dahíí bada'ohí doleel.

²² Nnee la' ch'íidn isná ábilsini bináá ágodjñ, la'íí doo yakti' dahi baa bíl ch'íkaigo náyilziih: áí nnee doo yakti' da n'íí yakti' la'íí go'íí násdlíí. ²³ Nnee dawa bíl díyadaagot'eego gádaanniid, Áí David biYe' at'íí ya'? ²⁴ Phárisees daanlíni áí daidezts'áqdá' gádaannii, Ch'íidn nant'án, Beélzebub holzéhi, binawodíí bee díí nnee ch'íidn hainihiyood, daanii. ²⁵ Natsídaakeesíí Jesus yígótsigo gádaayihñi, Nnee dalaháyú binant'a' gollínií dabíí ikh'í' nanágonkaadyúgo da'ííí hileeh; kíh goznííge daagolínií dagohíí dala' naháztaaníí dabíí ík'ídahnjahayúgo doo anahyú bengenowáh át'ée da: ²⁶ Satan nnee biyi'dí' Satan hainihiyoodgo, dabíí ích'í' naná'ídziid; áík'ehgo yebik'ehíí hagot'ée go nzaad begoldoh? ²⁷ Shíí Beélzebub bee ch'íidn haniisoodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadín bee ch'íidn hadainiyood áídá'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'nah ádaanohwile'. ²⁸ Áídá' Bik'ehgo'íhi'nañ biSpirit bee ch'íidn haniisoodyúgo, Bik'ehgo'íhi'nañ nohwitahyú ík'ída' nant'aa. ²⁹ Hagot'ée go la' nnee nalwodi bigowá yuné' ha'ách'íghaago dawahá biyééhíí ch'in'ííh? Nnee nalwodiíí tsé hich'ílt'ó' h'ík'e go'íí. Áídá' dawahá biyééhíí bits'á' ch'in'ííh. ³⁰ Hadín doo bíl gonsht'íí dahíí shich'í' got'ínihi at'ée; hadín doo bíl íla'ána'íshdle' dahíí shits'á' ts'íltíígo áile'hi at'ée.

³¹ Áík'ehgo gádaanohwíldishñii, Konchó'íí dawa la'íí Bik'ehgo'íhi'nañ dénchó'go baa yách'ílti'híí bighá kaa nágodit'aah doleel: áídá' Holy Spirit dénchó'go baa yách'ílti'yúgo híí doo kaa nágodinot'aah at'ée da. ³² Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dénchó'go shaa yách'ílti'híí bighá kaa nágodit'aah doleel: áídá' Holy Spirit dénchó'go baa yách'ílti'híí bighá doo kaa nágodinot'aah at'ée da, díí jjií goldohíí hik'e nágoldohíí ndi. ³³ Ch'il nlt'ée yúgo, binest'á' ádd' nlt'ée ngolní; áídá' ch'il dénchó' yúgo, binest'á' ádd' dénchó' ngolní; ch'il hago'at'ée híí binest'á' bee bigózini at'ée. ³⁴ Ch'osh bik'asda' gollínií k'ehgo halinok'ííhíí, hagot'ée go nlt'ée go yádaakti', nchó'go ádaanoht'eedá'? Kojíí yuné' hagot'ée goz'áá goz'áá shíhíí bee yách'ílti'hi at'ée. ³⁵ Kojíí yuné' nlt'ée goz'áanií bee nlt'ée go ach'ít'éhi at'ée: kojíí yuné' nchó'go goz'áanií bee nchó'go ach'ít'éhi at'ée. ³⁶ Bik'ehgo'íhi'nañ nnee yándaago'aahíí bijjii nnee yati' da'ílníhíí dawa yee hadaadzi' n'íí bighá baa ya'ítí' doleel, nohwíldishñii. ³⁷ Niyati' n'íí bee nlt'ée go áit'ée híí ná ha'dodzih, dagohíí niyati' n'íí bee nángodot'aal.

³⁸ Begoz'áanií ye'ík'eda'ílchíhí hik'e Phárisees daanlíni la' Jesus gádaayihñi, Ilch'ígó'aahíí, godiyíhgo be'ígóziníí la' nohwíí ch'í'nah áile'. ³⁹ Yich'í' hananádziigo gádaayihñi, Nchó'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daahinolt'ííhíí godiyíhgo be'ígóziníí yiká daadéz'íí; áídá' be'ígóziníí doo bíl ch'í'nah ádaalne'hi at'ée da, Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú na'iziidi n'áíí, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígózh'íí alaaahíí zhá. ⁴⁰ Jonas taagi jjií hik'e taagi t'é' lóg nchihií bibid sitííhíí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, taagi jjií hik'e taagi t'é' leyi' sitíí doleel. ⁴¹ Bik'ehgo'íhi'nañ nnee yándaago'aahíí bijjii nnee Nínevehge daagolíí n'íí daahizíígo nnee daahinolt'ííhíí yaa yádaakti'go, Nohwíí nohwitísigo daanchó' ní', daadidoníí: Nínevehge daagolínií Jonas yakti'go daidezts'áqdá' binchó'íí yits'á'zhí' anádaasdaa; áídá' k'adíí Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ⁴² Bik'ehgo'íhi'nañ nnee yándaago'aahíí bijjii isdzán nant'ánihi hayaad'ígo nyááhíí hizíígo nnee daahinolt'ííhíí yaa yakti'go, Shíí shitisgo daanchó' ní', didoníí: an' dázho' nzaad'íí n'íí. ⁴³ Spirit nchó'íí nnee yiyi'dí' háyáádá' t'ó' ádíhyú aanádaal, hayú hanayóhíí yiká hantaago; áídá' doo hagee da lèk'e. ⁴⁴ Áík'ehgo gáníí, Shíí shigowayú hadí' niyáá n'ííyú nádésdzá; bigowá n'íí doo nt'é siné' da, nágolzhoo go dawahá nzhógo nehesjaayú nádá. ⁴⁵ Áík'ehgo spirits gosts'ídi daanchó'í yil nakai, bíí bitisgo daanchó'íhí, áí gowá yuné' yil ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nnee ntsédá' át'ée n'íí bitisgo at'ée hileeh. Áík'ehgo díí nchó'go daahinolt'ííhíí ádd' ágát'ée doo.

⁴⁶ Jesus nnee ɪla'adzaahí t'ah yich'i' yałt'í dá, báá hik'e bik'isyú dadányú nadaazí, yich'i' hadaadzii hádaat'íigo. ⁴⁷ Nnee la' gábiñii, Nimaa hik'e nik'isyú dadányú nadaazí, nich'i' hadaadzii hádaat'íigo. ⁴⁸ Nnee bíł nagosni'í gáyihñii, Hadín shimaa, hadín shik'isyú? ⁴⁹ Bitsilke'yu yich'i' dahdidilniigo gáníí, Kú shimaa hik'e shik'isyú! ⁵⁰ Dahadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn yikisk'eh at'éehíí shik'isn, dagohíí shilah, la'íí shimaa at'éé.

13

¹ Da'ái bijíí Jesus kíhdi' ch'ínyáágo, túsikaaníí bahgee nezdaa. ² Áígee nnee ɪáágo baa náńsáá, áík'ehgo tsina'eelíí yeh hiyaago dahnezdaa; áídá' nneehíí tábaayú ɪla'adzaa. ³ Áígee na'goni'íí yee ɪáágo yil ch'ígo'aah, gáníigo, K'edileehíí yil ke'go k'edileeyo óyáá; ⁴ K'edileege k'edilzií la' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' ɪla'adzaago ął nádaaihezlaa; ⁵ La' k'edilzií tsétahyú nanehezdee, ákú leezh doo dážhó ɪááyú da: leezh da'ayáhahíí bighá dagoshch'i' hadaazhjeed. ⁶ Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'ąą dahíí bighá nádaahesą. ⁷ La'ihíí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíí ighánłsąago nadaistseed. ⁸ La' k'edilziíhíí leezh nt'éeyú nanehezdee, áí zhá nest'án áyılıaa, la' dala'á gonenadín, la'íí gostądin, la'íí tádin bitisyú ánálzaa. ⁹ Hadín bijeyi' gollínií ɪyést'sąą le'. ¹⁰ Bitsilke'yu baa hikaigo gádaabiñii, Nt'é bighá ɪłch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'i' yánłti'? ¹¹ Áík'ehgo gábiñii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí doo bigózi da n'íí nohwíí bidaagonokłłhgo nohwa daagodest'ąądá' bíhíí doo baa daagodest'ąą da. ¹² Dahadín ɪyést'sąągo igo'aaahí, bigoya'íí itisgo baa nádo'né', áík'ehgo dayúweh bigoya' bá inągododaak: áídá' dahadín doo ɪyést'sąą dahíí, ayáhago igo'ąą n'íí ndi bits'ą' da'ılıí nádodleel. ¹³ Áí bighá ɪłch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'i' yadaashti': dédainel'íí ndi doo daayo'íí da; dédaids'ag ndi doo ıdaayést'sąą da, doo bíł ıdaagozi da. ¹⁴ T'ah doo hwahá gągonéh dadá' Esáies yaa nagolni' n'íí begolzaa, gáníiidhi, Dédaadoht'sag ndihíí doo nohwíł ıdaagozi da doleel; dédaanel'íí ndihíí doo daah'íí da doleel: ¹⁵ Díí nneehíí bijíí daant'iz daazłłí, doo da'dits'ag da daazłłí, la'íí daaneshch'ıl daazłłí; doo ągádaat'ee dayúgo bináá yee daago'íí doleel ni', bijeyi' yee da'dits'ag doleel ni', bijíí yee bíł ıdaagozi doleel ni', áík'ehgo shich'i' ádaane'go nádaaszih doleel ni'. ¹⁶ Nohwíí nohwináá biyaa gozhóó, go'íłhíí bighá: nohwijeyi' biyaa gozhóó, idits'ag-híí bighá. ¹⁷ Da'aniigo gádaano hwildishnií, Doo alch'íde Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi, la'íí nnee nt'éégo anát'íłłíí daah'íinií daayiltséh hádaat'íí ndi doo hak'í daayiltsąą da; daadoht'sagíí daidits'łłh hádaat'íí ndi doo hak'í daidezts'ąą da.

¹⁸ Áík'ehgo k'edileehí ɪłch'ígót'aahgo baa nagoni'íí nt'é golzeego ągolzeehí ıdaayesółts'ąą. ¹⁹ Hadín yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí baa ya'iti'í ɪyést'sąągo doo bíł igozi dadá', ncho'í nłłihń baa nyáágo bijíí yune' k'edolzaa n'íí bits'ą' haiyiné'. An k'edilzií intín bahyú nanehezdee n'íí át'éé; ²⁰ Áídá' tsétahyú nanehezdee n'íí, yati' yidits'ago dagoshch'i' bíł gozhóógo náidnne'híí át'éé; ²¹ Áídá' biyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'ąą dago, da'anahzi' begodigháh: áídá' yati'híí bighá naghł'ogíí, dagohíí biniigonł'éehíí baa gowáhgee dagoshch'i' t'ąązh'i' nanánihidéh. ²² Hosh bitahyú nanehezdee n'íí yati' yidits'agdá' ni'godsán biká'zh'i' nabi'dint'ogíí, hágołdzilgohíí k'izé'idilteehíí ighánłsąago yati' k'edolzaa n'íí naistseed, áík'ehgo doo binest'ą' goleeh da. ²³ Leezh nt'éeyú nanehezdee n'íí, yati' yidits'ago bíł igoziníí át'éé; an nest'án anáıl'íłłh, la' dala'á gonenadín, la'íí gostądin, la'íí tádin bitisyú anáıl'íłłh.

²⁴ Áídí' Jesus ɪłch'ígót'aahgo na'goni'íí la' ch'í'nah anągodlaa, gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: nnee bik'edolzaayú k'edilzií nzhonúí k'eidnláá: ²⁵ Áídá' nnee da'alhoshdá' nnee bó'ni'íí áígee nyáágo, t'oh naghái bitahyú t'oh déncho'ehi k'eidnláádá' onádzaa. ²⁶ T'oh naghái hájéedá' binest'ą' gozłłííííe t'oh déncho'ehi akđó' hájéed lėké'e. ²⁷ Bik'edolzaa gollínií bánada'iziidií baa hikaigo gádaabiñii, Nohwinant'a', k'edilzií nt'éehi la' k'edínláa ni'dá' díí t'oh déncho'ehi had'igo hájéedhi gá? ²⁸ Gábiñii, Shó'ni'íí át'íí. Bánada'iziidií gádaabiñii, Ya' áí t'ohíí daah'ni'zh née? ²⁹ Dah; t'oh daahnizhyúgo, t'oh nagháihíí dńko bíł daahnizhi at'éé. ³⁰ Ch'ík'eh dala' nooseł le', inest'ąązh'i': áík'ehgo inest'ąągo t'oh naghái daigeeshíí gádaaldishniíh, T'oh déncho'ehíí inest' bee da'ohł'ogó didlid doleehíí bighá: áídá' t'oh nagháihíí shit'oh naghái bągową yune' ndaanohniíí.

³¹ Áídí' Jesus ɪłch'ígót'aahgo na'goni'íí la' ch'í'nah anągodlaa gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo anánát'éé: nnee bik'edolzaayú ch'ıl mustard holzéhí biyigé k'eidnláá. ³² Áí biyigéhíí dážhó alts'íséhí, ndi k'edolzaayúgo, dážhó ncha hileeh, ch'ıl dawa bitisgo nchaahí, áídí' ch'ıl dážhó nneezgo hileehgo dló' yúdahyú nada'iniihíí bits'adaaz'aahíí biyi'yú bit'oh ádaagole'.

³³ ɪłch'ígót'aahgo na'goni'íí yee nanągolni' gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo anánát'éé: isdzń ik'áán táadn ha'okąągo, bń benilzoolé yil ná'ist'oodgo ął dahndiilzoolzh'i'. ³⁴ Díí dawa ɪłch'ígót'aahgo nada'goni'íí Jesus nnee

íla'ádaadzaahí yee yíl nagosní'; dá ílch'ígót'aahgo nada'goní'íí zhá yee yich'í' yaht' lèk'e. ³⁵ Ái Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolne'go, Ílch'ígót'aahgo nada'goní'íí bee yashit' doleel; ní'goshdán alzaadí' yushdí' godezt'ígo nal'í' n'íí baa nagodishnih, níí ní'. ³⁶ Jesus nnee láni nádohkáh yíhñiidá' kíh yune' ha'ayáá: áígee bitsilke'yu baa hikaigo gádaabíhñii, T'oh dénchq'éhi k'edolzaayú hentíí, nñiigo nagosíñtí'íí nohwíl ch'í'nah áñle'. ³⁷ Áik'ehgo gádaabíhñii, K'edilzíí nzhóni k'edileehíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí ánsht'ee; ³⁸ K'edolzaahíí ní'goshdán át'ée; k'edilzíí nzhónihíí yaaká'yú dahsdaahn nnee bilakt'áhgee siníííí át'ée; áidá' t'oh dénchq'éhií nchq'í' nliíhñ bichagháshé át'ée; ³⁹ Ó'n'íhi k'edilzíí dénchq'éhií k'eidnlááhíí ch'íidn nant'án at'ée; qal' inest'aaníí nnágodáhíí át'ée; la'íí náda'ígeeshíí Bik'ehgo'íhi'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ádaat'ee. ⁴⁰ T'oh dénchq'éhií daa' alzaago kq' yune' didlidií k'ehgo nnágodzaago ágagot'ee doleel. ⁴¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí daadish'aago, da'ílchq'ohíí la'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí shíí shilakt'áhgee goz'aaníí biyí'dí' hadaayiníí; ⁴² Áidí' kq' yáadinah yuyaa oyihílkkaad: ákú daach'ichag la'íí kowoo hdaach'idilk'ash doleel. ⁴³ Áidá' nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí ya'ái k'ehgo bik'inada'didlaad doleel, biTaa bilakt'áhgee goz'áayú. Hadín bijeyi' golíííí, iyésts'áq le.

⁴⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí dant'éhéta kol' ilíni ték'eyú nách'ides'íí lehíí k'ehgo at'ée; nnee náidmné'go náides'íígo bíl gozhq'ógo bíyéé dawa baa nahazniigo ték'ehíí nagohesníí.

⁴⁵ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'ée: nnee bana'íñiíhi yoo' lán' ilíni, dílkq'ohé holzéhi, yíkantaá: ⁴⁶ Áik'ehgo yoo' lán' ilínihíí yaa nyáágo, bíyéé n'íí dawa baa nahaznií'go yoo' n'íí nayihesníí'.

⁴⁷ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'ée: lóg behaidlehé nanest'óli' taya'í' yuyaa olkaadgo, lóg íkhat at'ée'íí lággo bee hanáltaq: ⁴⁸ Dáhalk'íggo, tábaqzhí' ndaidístq'go dinezbíh, nt'ée'íí táts'aa yiyi' odaihezniil, áidá' doo nzhq'oh dahíí yó'odaiskaad. ⁴⁹ Díí k'ehgo ágot'ee doleel nnágodáhgee: Bik'ehgo'íhi'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí híkáhgo, nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí yits'á'zhí' nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yita'iláh, ⁵⁰ Áidí' doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí kq' yáadinah yuyaa oyihílkkaad: ákú daach'ichag la'íí kowoo hdaach'idilk'ash doo. ⁵¹ Jesus gádaabíhñii, Ya' díí dawa nt'ée'go bídaagonol'síí née? Ha'oh, nohweBik'ehñ, daabíhñii. ⁵² Jesus gánábíldo'niid, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ílchíhi data'á nt'íígo yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí baa bíl ch'ígót'aaníí díí k'ehgo at'ée: nnee bíkíh golíííí nainoníhíí biyí'dí' dawahá áñidéhi hík'e sá'á'íí ndi hanáyihí'ñii.

⁵³ Jesus díí ílch'ígót'aahgo na'goní'íí qal' yaa nagosní'dá' dahnsdzá. ⁵⁴ Áidí' doo bíni'yú n'yáágo Jews ha'ánáshé goz'áq yune' yíl ch'ídaago'aahgo, nnee bíl díyadaagot'eebíg gádaaníí, Hadí'go díí nñeehíí bigoyá' gozliníí, hagot'ée'go ízísigo ánát'íí? ⁵⁵ Díí la' kíh ágole'íí biye', báq la' Mary holzee, bik'isyú James, Joses, Simon la'íí Judas daaholzee? ⁵⁶ Bilahkííyú la' áldó' kú nohwíl daanlíí? Díí nñeehíí hadí' díí dawa nágodn'áni? ⁵⁷ Ái bigíh bik'edaach'ishch'íí lèk'e. Áik'ehgo Jesus gádaabíhñii, Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidn'íí, áidá' dágolíígee, bik'íí bitahyú doo hadín bidn'íí da, níí. ⁵⁸ Áígee doo lággo ízísigo ánát'íí da lèk'e, doo daabodlqá dahíí bigíh.

14

¹ Áidá' nant'án, Hérod holzéhi, Jesus ánát'ííhíí ya'íkonz'íidá', ² Bánada'iziidi gádaayíhñii, Án John Baptize ágole'íí n'íí át'íí lqá; daztsaqad'í naadiidzaa; áí bigíh ízísigo ánát'íí.

³ Dabínt'sédá' Hérod John yíktsoodgo híyist'q'q'ogo ha'áyilt'e' ní', Hérod bik'insh Philip bi'aa, Heródias holzeehíí bigíh. ⁴ John gábiññiidhíí bigíh, Án doo bíl na'aashgo ná goz'áq da. ⁵ Hérod John yizilhee há't'íí ndi, nnee láni yénáldzid lèk'e, Bik'ehgo'íhi'nañ binkááyú na'iziidi daanzíhíí bigíh. ⁶ Hérod bíl lenágodáhgee nnágodzaago daagoch'inehíígo Heródias bizhaazhé na'ilíhnií bináát' ilzhishgo, Hérod yíl goyíshq'ó lèk'e. ⁷ Áik'ehgo Hérod bit'a dahdidíññiigo gáyíhñiid, Dant'éhéta shíhónkeedíí naa nshné'. ⁸ Áik'ehgo na'ilíhnií báq ábínñiigo, Hérod gáyíhñiid, Bena'íkaahíí biká' John Baptize ágole'íí bitsits'in dahs'áago shaa nkáah. ⁹ Nant'ánhíí doo bíl gozhq'ó da, áidá' bit'a dahdidíññiíh n'íí bigíh, la'íí nnee yíl da'iyáq'íí bigíh, Baa daanohkaah, níí lèk'e. ¹⁰ Ákú í'p'aago, ha'áná'ilka' yune' John bitsits'in nadain'áq. ¹¹ Áidí' bena'íkaahíí bee bitsits'in ha'ádaiskáago na'ilíhnií yaa yinkáq: áidí' báq yaa naink'áq. ¹² John bitsilke'yu ákú hikaigo bits'íhíí nádaidn'íígo, lehdaist'íí, áidí' Jesus yaa hikaigo yíl nadaagosní'.

¹³ Jesus díí ya'íkonz'íidá' dasahn bíl o'í'éél, doo hadín nagháa dayú: áidá' nnee Jesus oyááhíí ya'íkodaanz'íidá' í'lanigo kíh nagozn'íidí' dání' biké' nádesaq. ¹⁴ Jesus ákú n'yáádá', nnee lággo yo'íí, áí yaa daach'oba'go, daanñiíhíí nádaayilziíh.

¹⁵ K'ad o'i'aahgo bitsilke'yu baa hikai, gádaañiigo, Kú doo hadín gólíi da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh; áik'ehgo nneehí dahayú gotahyú nádaadn'áá, idáñ nadaayihiihyú. ¹⁶ Doo nádikáh bik'eh da; nohwíigo bá da' dohné', nii, Jesus. ¹⁷ Bitsilke'yuhíi, Bán dijolé dá' ashdla'á zhá hik'e lóg dánakiyé bilgo nadaahii'né', daabilnii. ¹⁸ Ái shaa daanojnë', daabilnii, Jesus. ¹⁹ Nnee dawa, Ni'yú t'oh biká' dinohbiih, yiñniidá' bán dijolé ashdla'ihíi hik'e lóg nakihíi bilgo náidnné'go hadag déz'jigo ya'ihéñzigo oskaqádí' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', ái nnee dawa yitada'iznii. ²⁰ Áígee nnee dawa da'iyáago náda'isdjíd lék'e: áidí' ch'ékaadí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaizhezaa. ²¹ Chagháshé hik'e isdzáné doo bil otago da, dá nnee zhágo ashdlaadn doo náhóltagyú áhóláni shí da'iyáq.

²² Áidí' Jesus bitsilke'yu gáyiñnii, Tsina'eehí behohkáh, shádjiyú nohwíl ido'éeł hanaayú, shíi nnee nádohkáh, bildishniidá'. ²³ Nnee nádohkáh yiñniidá', dasahndi wá'yú óyáá, okáqahyú: o'i'áayú ákú dasahndi naghaa lék'e. ²⁴ Áidá' tsina'eehí tú ihni'yú hi'olyú tú nádidáhii nabi-hiñnaa lék'e: bidázhzhí' nyolhíi bighá. ²⁵ Doo hwahá ha'i'aah dayú Jesus bich'i' higaal, tú yiká' higaalgo. ²⁶ Tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiltsaago, tsidaadolyizgo, Ch'iidn át'jii, daañiigo ndaaldzidyú daadilwosh. ²⁷ Dagoshch'i' Jesus bich'i' hadziigo, Nohwíl daagozhó' le': shíi áshat'jii; doo nédaaldzid da, daabilnii lék'e. ²⁸ Peter gábilnii, SheBik'ehú, da'anii ánt'jiiyúgo, Tú biká' shich'i' ñghá, shiñnii. ²⁹ Jesus, Yushdé', bilnii. Áidí' Peter tsina'eehí biyi'dí' gódah ch'eyáago Jesus yich'i' tú yiká' deyaa lék'e. ³⁰ Áidá' Peter adjiid nyolgo yígoksiidgo neldzid; hayaa dezkaadá' nádidilghaazh, SheBik'ehú, hasdáshilteeh, ñiigo. ³¹ Dagoshch'i' Jesus bich'i' dahdidilniidá' yiltsoodgo gábilnii, Ni'odla' lántsoh ayáhá, hant'é bighá niñ nagoki? ³² Áidí' tsina'eehí yiyi' onát'aazhdá' nyolii isht'idedzaa. ³³ Tsina'eehí yiyi' naháztánihií Jesus daayokqah lék'e, Da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ñlíni laq, daayihniigo.

³⁴ Hanaayú bil nada'dez'eedlá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. ³⁵ Nnee áígee daagolínii Jesus ya'ikodaanzjídá' daagotahyú dahot'éhé anákeelgo, kah yaa nakaihií dawa baa daayihesni; ³⁶ Nidiyágé bidá'yú zhá ndi bedaadenolnih, daabilniigo nádaabokqah: dawa bedaadelnihií nádaabi' dilzihi lék'e.

15

¹ Jerúsalemdí' begoz'aanii ye'ik'eda'ilkhíhi hik'e Phárisees daanlíni Jesus yaa hikai, gádaayihniigo, ² Hant'é bighá nitsilke'yú ilk'idá' nnee yánazjii n'ii yendaago'aahii doo yikisk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonl'igo táda'digisé da'iyáq. ³ Jesus gádaabilnii, Nohwíl hant'é bighá ilk'idá' nnee ye'ádaanihií zhá daahonohtá'go Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii doo bikisk'eh ádaanoht'ee da? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ dái k'ehgo gos'áq, Nitaah hik'e nimaa dínksj, ñii: la'íi, Hadín bitaa dagohíi báq yati' yee yokáahíi zideego bá goz'áq. ⁵ Áidá' nohwíhií gádaadohñii, Hadín bitaa dagohíi báq, Nt'éhéta naa nshné' doleeł n'ii Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné', yiñnihií; ⁶ La'íi bitaa, báq bilgo doo yidnlsj da ndihíi, da'áik'eh nt'ée, daabildohñii. Áik'ehgo ilk'idá' nnee yendaagos'aanii bee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi doo nt'égo ádaanołs da. ⁷ Nohwíl, nnee nzhóni ádaadoł'inií, Esáias da'aniigo dabinté nohwaa nagolni' lék'e, gáñiigo, ⁸ Díi nneehí dáyati' zhá yee ałhánégo shi'tah daanlii, dáyati' zhá yee daashidnlsj, áidá' bijii yee doo daashidnlsj da. ⁹ Daashokqah ndi ch'eh ádaat'jii, nnee yegos'aanii zhá yee ilch'idaago'aah.

¹⁰ Jesus nnee láni yushdé' daayihniidá' gádaayihni, Shídaayelks'áago bídaagono'aah. ¹¹ Kozé' yune' be'ogohigháhíi doo nch'ogo kodilteeh da; áidá' kozé'dí' behagohigháhíi zhá nch'ogo kodilteehi at'ée. ¹² Áidí' bitsilke'yu baa hikaigo Jesus gádaayihni, Ái áññihíi Phárisees daanlíni daidezts'áago doo bil daanzhóq dahíi bígonłs nées? ¹³ Áidí' gáyiñnii, K'edolzaahíi dawa shiTaa yaaká'yú dahsaadn doo k'eidnláá dahíi hi'ñizh doleeł. ¹⁴ Ch'ík'eh da'áik'ehgo ádaat'ee: nnee bináá ádaagodiníi la' bináá ádaagodiníi lołqosí k'ehgo ádaat'ee. Bináá ágodiníi la' bináá ágodiníi lołqosyúgo, da'íta o'i'án yuyaa ołideel. ¹⁵ Peter gábilnii, Ilch'igon'áago nagosínii'ii nohwíl ch'i'ñah áñle'. ¹⁶ Jesus gádaabilnii, Ya' nohwíi áldó' t'ah doo nohwíl idaagozi da nées? ¹⁷ Ya' doo hwahá bídaagonołsjiidha, hadíi kozé' yune' be'ogohigháhíi kobidyú bendaagowa', áidí' nláhyú bech'igohigháh? ¹⁸ Hadíi kozé'dí' behagohigháhíi kojíidí' behagohigháhíi at'ée; ái nch'ogo kodilteehi at'ée. ¹⁹ Nch'ogo natsi'ikeesii, izideehí, nant'jii' na'idaahíi, iké' na'idaahíi, ich'in'jiihíi, lé'ilchoogo ánách'it'jiihíi, nch'ogo yách'ilti'íi, díi dawa kojíidí' behagohigháhíi at'ée. ²⁰ Ái nch'ogo daakodihnihií at'ée: kogan dá doo tách'igisé da'ch'iyáqhií doo nch'ogo kodilteehi at'ée da.

²¹ Áidí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíi bínaayú óyáá. ²² Isdzán áizhí' golíni, Cánaan hat'íií ñlíni, baa nyáago gábilnii, ShiNant'a', David biYe' ñlíni, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'íliñii góyéégo bich'i' nagowaa, ch'iidn biyi' goljigo. ²³ Da'ágát'ée ndi doo yich'i' hadzii da. Bitsilke'yu baa hikai, gádaabilniigo, Yúwehyú nádñ'áá; áñ nohwiké' dilwoshgo anádaak. ²⁴ Jesus gáñii, Israel hat'íií bitahyú nnee dibelji ch'a'onehesdee'híi k'ehgo ádaat'eehíi zhá bighá niyáá. ²⁵ Áidí' isdzánhíi biyahzhí' hayaa adzaago bokqahgo

gábilnii, ShiNant'a', shich'oniih. ²⁶ Jesus gábilnii, Chagháshé bán bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁷ Isdzán gánábildo'niid, Da'anii, ShiNant'a': da'ágát'ée ndi bán bizhool nnee bibiká'idáné biká'dí' nanihidéhíí, gósé daayiyáq. ²⁸ Jesus gánábildo'niid, Isdzán, dázho n'odla' goljí lál! Dá hánt'íihíí k'ehgo ná lálne' dolee. Áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézege bizhaazhé n't'ée násdíí. ²⁹ Jesus dahnadíidzaago túsikaaníí Gáíilee holzéhi bit'ahyú nyáá; áidí' dzilyú óyáágo akú dahnezdaa. ³⁰ Nnee doo akh'idé baa nánsáágo, nnee doo nakai dahíí, bináá ádaagodiníí, doo yádaakti' dahíí, baa dahnagoz'aanii, la'íí ik'e'an lágó, Jesus dées'eezgee ndaiheznilgo nádaailziih: ³¹ Áí bighá nnee íla'at'éehíí nnee doo yádaakti' da n'íí yádaakti'go nádaasdlíigo daayiltsáqgo, la'íí baa dahnagoz'áq n'íí n't'ée nádaasdlíigo, doo nadaakai da n'íí n't'ée'go nakai nádaasdlíigo, bináá ádaagodiníí n'íí bináá nádaasdlíigo daayiltsáqgo bíl díyadaagot'ee: áik'ehgo Israel hat'íí Bik'ehgo'ihí'nañ daayokáqhíí ya'ihédaanzí lék'e.

³² Áidí' Jesus bitsilke'yu yushdé' daayilmniidá' gáyilnii, Díí nnee shaa nánsááhíí baa daach'oshba', dá bíl nashkaigo taagiskáq, k'adií doo n't'ée daiyáq da: doo dá shiná' nádaadish'aa hasht'íí da, ágádaadzaayúgo nákaahyú dánko shiná' yik'e odaatlizh. ³³ Bitsilke'yu gádaabilnii, Da'ígólííge hadí' bán díí nnee doo akh'idé dahíí bá daan'né'go nádaadihíí'né'? ³⁴ Bán dijolé da kwíí nadaahné', daabilnii, Jesus. Gosts'idi, la'íí lóg alts'íséhi ayáhago bílgo, daabilnii. ³⁵ Áíge nneehíí, Ni'yú dinohbííh, daayilnii. ³⁶ Bán dijolé gosts'idihíí, lógíí bílgo náidnné'go ya'ihénzigo oskaadí' ík'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné'go nnee yitada'iznii. ³⁷ Dawa da'iyáqgo náda'isdíí lék'e: áidí' ch'ékaadíí táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaizehlaa. ³⁸ Isdzáné hik'e chagháshé doo bíl otago da, dá nnee zhágo díídn doo náhóltagyú áho'áni shí da'iyáq. ³⁹ Áidí' nnee baa nánsáq n'íí onádaihes'a'dá', bíhíí ni' Mágdala golzeehíí binayú bíl o'í'éeí.

16

¹ Phárisees hik'e Sádducees daanlíni Jesus yaa hikai, nabídaantaah daanzígo, Yaaká'dí' godiyíhgo be'ígóziníí nohwíl ch'í'nah ánlé', daabilnii lék'e. ² Jesus gádaabilnii, O'í'aahgee gádaadohnníí dák'eh, Gonht'ée doleeí laq ko: yaak'os lichíihíí be'ígózi. ³ Áidá' t'ahbjá' gádaadohnníí dák'eh, Dégocho'go o'í'aah laq: yaak'os lichíigo dábégódzidgo bíl hayílkááhíí be'ígózi. Nohwíí nnee nzhóníí ádaagono'íínií, yáá daanel'íigo hago ágonéhií bidaagonojs; áidá' k'ad ágonéhií doo bídaagonojsí da. ⁴ Ncho'go ádaat'éhi nant'í' nakaihií daakinolt'ííhíí godiyíhgo be'ígóziníí yiká daadé'íí; áidá' be'ígóziníí doo bíl ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígózhíí alzaahíí zhá. Áidá' Jesus bits'á' dahnasdaa. ⁵ Jesus bitsilke'yu hanaazh'í' bíl naná'diz'eeldá', bán yínádaasnah lék'e. ⁶ Jesus gádaabilnii, Bán benilzoolé, Phárisees hik'e Sádducees daanlíni biyééhií, baa daagonohsáq, nii. ⁷ Bitsilke'yu ílch'í' yádaakti'go gádaanii, Bán doo daasi'né' dahíí bighá aníí. ⁸ Jesus ádaaniihíí yígótsígo gábilnii, Nohwíí nohwí'odla' da'ayáháhi, hant'é bighá bán doo daasooné' dahi baa ílch'í' yádaakti'? ⁹ Ya' doo hwahá bidaagonojsíhíí da? Bán dijolé ashdla'í nnee ashdladn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo nádaahesoolaa n'íí, ya' doo binádaahniíh da néé? ¹⁰ Lah addó' bán dijolé gosts'idi, nnee díídn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo nádaahesoolaa n'íí, ya' doo binádaahniíh da néé? ¹¹ N't'é bighá doo nohwíl ídaagozi da? Bán benilzoolé Phárisees hik'e Sádducees daanlíni biyééhií baa daagonohsáq, nohwíldéniidíí, bán doo baa yashti'go ádishnii da. ¹² Bitsilke'yu ániita yídaagósjíí, Bán benilzoolé baa daagonohsáq, doo niigo aníí da, áidá' Phárisees hik'e Sádducees daanlíni hago't'éégo ílch'í'idaago'aahíí baa daagonohsáq, niigo aníí lék'e.

¹³ Jesus Caesaréa Philíppi golzéhi binayú nyáágo bitsilke'yu nayídaadilkidgo gáyilnii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhií, nnee hadín nshííí daashilnii? ¹⁴ Bitsilke'yu gádaabilnii, Lá', John, Baptize ágol'íí n'íí át'íí, daanilnii; la'íihíí, Elías at'íí; la'íihíí Jeremías; dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí át'íí daanilnii. ¹⁵ Jesus gánábildo'niid, Nohwíí nohwíh'í'yúgohíí, hadín át'íí daashíldohnníí? ¹⁶ Simon Peter gábilnii, Ni Christ ánt'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ hínáhi bíYe'. ¹⁷ Jesus gábilnii, Simon Bar-jóna, ni niyaa gozhó' le': its'í hik'e díí níni doo níí ch'í'nah áyíílaa da, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn zhá níí ch'í'nah áyíílaago ádíniid. ¹⁸ Lá'íí gáníldishnii, Ni Peter honlzéhi, daashodlaanií kíh ágoch'íle'híí k'ehgo díí tséehíí biká' yisht'íí: áik'ehgo ch'íidntahdí' ch'íidn binawodíí doo bitis hileeh da. ¹⁹ Yaaká'yú dahsdaahn bílat'í'áhgee goz'aanii bá be'igeéssé naa nshníí: áik'ehgo n't'éhéta ni'gosdzán biká' lesínt'ooníí yaaká'yú addó' lest'ó'q dolee; n't'éhéta ni'gosdzán biká' k'e'íin'aahíí yaaká'yú addó' k'e'dot'aah dolee. ²⁰ Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Shíí Jesus, Christ nshíinií hadín bíl nadaagoln'í' hela'.

²¹ Áidí' godezt'í'go Jesus, Jerúsalem'yú deyaago Jews yánazini, okáqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íí begoz'aanii ye'ik'eda'ílkíhíí biníidaagodnle'íí, la'íí bidizideedí' taagi jíí hileehgo naadíidáhíí dahkodá' bitsilke'yu yíl na daagoln'í'go nkegonyaa. ²² Peter t'áqzhi'

bich'i' hanaanádziigo gáníí, SheBik'ehń, díi nits'á'zhí' begoz'ąą le': nich'i' begolne' hela'.²³ Jesus t'ąązhí' adzaago Peter yich'i' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zhí' áne': ni shil' godnłksh: Bik'ehgo'ih'nań binatsekeesí k'ehgo doo natsíńkees da ląą, nnee binatsekeesí zhá bee natsíńkees, bilńii.

²⁴ Jesus bitsilke'yu gádaayilńii, Dahadín shiké' dahdigháh hát'íyúgo, ídaayo'nahdá' bitsj'ihna'áhi dahyidotjigho shiké' dahdowáh. ²⁵ Dahadín bi'ih'na' yaa bil' goyééhí, áí bits'á' da'ilíi hileeh: ádá' dahadín ídaayis'nahgo shíi shighá bi'ih'na' da'ilíi silj'íi, áń ih'naa doo ngonel'ąą dahíi yee hínaa doo. ²⁶ Ni'gosdzáń dągoz'ąą nt'éego ch'ist'jídá' koyi'siziniń da'ilíi silj'íyúgo, áí hant'é bits'á'dí' ch'it'j'ih? Dagohíi koyi'siziniń hant'é bidená nch'iné'? ²⁷ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shiTaa bits'á'idindláádíi bee shits'á'idindláągo, binal'a'a yaaká'yú daagolíniń bil'nánshkáh; áígee nnee dala'á daantj'ígee ánát'j'ídíi dábik'ehgo bich'i' nadi'ish'ńil. ²⁸ Da'anii gánohwıldishńii, Kúgee nadaazińiń la' dá doo da'itsaahíi dailj'ihé shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nant'an nshłj'igo náshdaągo daashłtsąągo zhá.

17

¹ Áídí' gostán iskaągee Peter, James, hik'e John, bik'isnńii, bilgo Jesus dasahndi yil' okai lėk'e, dził' n'áayú. ² Áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołj' silj'ii: binii bik'ina'didlaad silj'ii, ya'ái k'ehgo, bidiyágéhíi ligai silj'ii, idindláádíi k'ehgo. ³ Nt'éego áígee Moses hik'e Elías bil' daanłj'igo silj'ii, Jesus yil' yádaakti'go. ⁴ Peter Jesus gáyilńii, NohweBik'ehń, kú nkaihíi nohwá nzhqo: hant'j'iyúgo dąąągee t'ohdahskán taago ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíi Moses bá, la'ihíi Elías bá. ⁵ T'ah yakti'go áígee yaak'os dązhó bits'á'idindládi biká' dahiyaa: nt'éego yaak'os biyi'dí' yati' yidezts'ąą gáníigo, Díńko shiYe' shil' nzhóni, baa shil' gozhóni; áń hódąayolts'ąą. ⁶ Díi daidezts'ąągo Jesus bitsilke'yu hayaa ádaasdzaa, řdaaldzidgo. ⁷ Jesus baa nyáągo bedaadesniigo gádaabilńii, Daohsijh, doo řdaaldzid da. ⁸ Hadag daadéz'j'ii hik'e nnee doo la' dadá' Jesus zhá daayo'j'ii. ⁹ Dzil'dí' hayaa nákahdá' Jesus gádaabilńii, Daaholtsąą n'íi hadín bil' nadaagohi' hela', shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dasits'ąádí' naadisdzaago zhá. ¹⁰ Bitsilke'yu nabídaadikidgo gádaabilńii, Hant'é bighá Elías dantsé hgháh, daanńii, begoz'aaníi ye'ik'eda'ikchihí? ¹¹ Jesus gádaabilńii, Elías da'anii dantsé hgháhgo dawahá ilch'i'nádaidle'. ¹² Áídá' gánohwıldishńii, Elías ilk'ídá' řnyáá, ndi doo bídaagoch'łs'j' da ni', áídá' dá hádaach'it'j'iyú ánadaach'ol'j'il lėk'e. Áí k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, addó' ádaashich'idolilł. ¹³ John, Baptize ágol'j'ii n'íi, áyilńiigo bitsilke'yu yídaagol'sj'id.

¹⁴ Nnee ląągo íla'at'ééhíi yaa hikaigo nnee la' Jesus yaa nyáągo yich'i' hilzhiizhgo gábilńii, ¹⁵ ShiNant'a', shiye' baa ch'onbáah; onátłshgo goyéego bich'i' nagowaa: lahgee kq' yeh naká', lahgeehíi tú yeh naká'. ¹⁶ Nitsilke'yu baa bil' ni'áázh ndi doo hagog'éego ilch'i' ánadaidle' da. ¹⁷ Jesus gádaabilńii, Nohwi'odla' édaadłhgo, dánohwí zhá daanohwik'ehgo daanil'j'ihíi, dahosahzhí' nohwil' nahashtąą? Dahosahzhí' ląą nohwidag ánsht'ee? Yushdé' niye' shich'i' bil' nn'ášh. ¹⁸ Jesus ch'i'idn'ńdzilgo yich'i' hadziigo ishkińii yiyi'dí' háyáá: áik'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee nk'éé násdłj'ii. ¹⁹ Áik'ehgo Jesus bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo, Nééhíi hant'é bighá doo hadaandzód da lán? daabilńii lėk'e'. ²⁰ Jesus gádaabilńii, Nohwi'odla' da'ayáhíi bighá: da'anii gádaanohwıldishńii, Nohwi'odla' mustard biyígé ga'at'éé ndi, díi dził' bich'i' hadaahdzúigo, Yúwehégo dihi'náh, daabil'dohńiiyúgo, ágánéh: doo nt'é ch'éh ádaal'j'ii da doleeł. ²¹ Áídá' díi ga'at'éehihíi dąshiná' da'ch'okąąhgo zhá habidi'nedzódihí at'éé.

²² Gálılee golzeegee nahátząądá' Jesus bitsilke'yu gádaayilńii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shik'edaannihíi bilák'e shi'dolteeł: ²³ Daashizil'heedá' taagi j'ii hileehgo naadishdáh, ńii. Áí bighá bitsilke'yu bij'ii daanńiih lėk'e.

²⁴ Capernaum golzeeyú hikaigo tribute bich'i' nada'ch'inił' Peter yaa hikaigo, Ya' nich'ígó'aahíi naná'i'ńihíi nayińii née? daabilńii. ²⁵ Peter, Ha'oh, ńii. Kjh yune' oyąągo Jesus ntsé bich'i' hadziigo gábilńii, Hagot'éego baa natsíńkees, Simon? Ni'gosdzáń biká' izisgo nant'an daanłiniń, hadín tax dagohíi tribute bich'i' nayińii? Ya' dabíi bichagháshéhíi née, dagohíi nanidí' nakaihíi née? ²⁶ Peter, Nanidí' nakaihíi, ńii. Jesus gánabildo'ńiid, Áik'ehgo bichagháshé doo nada'hinił da. ²⁷ Da'ágát'éé ndi, doo hadaashkee da doleełhíi bighá, túsikaąyú řnáh, lóg behahidleełhíi táyi' oldeelgo, lóg dantsé hánlee'íi bize' ilts'á' ánle'; ákone' zhaali siné'ihíi hannégo tribute bich'i' nada'ch'inił' shíi shá la'íi ná bich'i' nahıńii.

18

¹ Áídá' Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilńii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanłiniń bitahyú hadín itisgo ńlj'ii? ² Áik'ehgo Jesus chagháshé alts'isėhi dala'á yushdé' yilńiigo, bit'ahd' dahyinesdaago, ³ Gáníi, Da'aniiigo gánohwıldishńii, Nohwin'ch'ó'íi bits'á'zhí' ádaahne'go chagháshé alts'isėhíi k'ehgo ádaadohle'yúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanłiniń itah hohleeł. ⁴ Dahadín díi chagháshéhíi k'ehgo ídaagoch'iyolba'íi, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanłiniń bitahyú da'án itis ńlj'ii. ⁵ Dahadín shizhi'íi

binkááyú chagháshé díí ga'at'éehíí náidntíyúgo, shíí náshidntíni at'éé. ⁶ Dahadíí díí doo ízigo ádaat'ee da ndi daashodlaahíí dala'á nch'ogo at'íjgo áile'íí, áú tséé be'ík'áhi nchaahi bik'osyú bidest'oggo túnteel beh hilt'e'go tú yíl didziihgo bá nzh'og doleel ni'.

⁷ Ni'gosdzán biká' nnee nakóntaahíí bá góyéé doleel: nakóntaahíí dá begolnéh go'íí; áidá' hadíí na'íntaahíí bá góyéé doleel! ⁸ Áík'ehgo nigan dagohíí níkee nch'ogo ánat'ííí ánítsiyúgo, nadnlgeeshgo yó'ok'e': doo hagot'éégo nan'naa da ndi, nits'íí lahzh'í' ádhíí ndi dahazh'í' íhi'naahíí biyi' onnáhgo doo hagot'at'éé da, áidá' nigan nakigo hik'e níkee nakigo k'ó' dahazh'í' díltí'íí biyi' yuyaa oni'dílt'e'yúgo doo ná nzh'og da. ⁹ Ni'náá nch'ogo ánat'ííí ánítsiyúgo, ha'aahgo yó'oh'e': ni'náá dala'á ádhíí ndi dahazh'í' íhi'naahíí biyi' onnáhgo doo hagot'at'éé da, áidá' ni'náá nakigo ch'íidn bik'ó' díltí'íí biyi' yuyaa oni'dílt'e'yúgo doo ná nzh'og da. ¹⁰ Ídaa daagonohdzáá, díí doo ízigo ádaat'ee dahíí la' doo daach'oh'laa da; yaaká'yú Bik'ehgo íhi'na' binadaal'a'á bináadaadé'íinihíí, shiTaa yaaká'yú dahsdaah'íí biníizh'í' dahazh'í' daabine'ííí, nohwildishníi. ¹¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ch'a'onehesdeehíí hasdáhishniíhíí bighá niyáá. ¹² Díí hagot'éégo baa natsídaahkees? Nnee bidibehíí dala'á gonenadín golíídá' dala'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádn ngost'áhníí dáku nyiniíldá' Dzhíyú ch'a'oyáá n'íí hantaa gá? ¹³ Da'aníigo gádaanohwíldishníi, Náidntíyúgo ngost'ádn ngost'ái doo hak'í ch'a'okai dahíí dawa bitisgo náid ntiíníí yaa bíl gozh'ó. ¹⁴ Áík'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaah'íí díí doo ízigo ádaat'ee dahíí dala'á ndi doo ch'a'okaad hat'íí da.

¹⁵ Nik'isn nich'í' nch'ogo adzaayúgo, bich'í' n'náhgo bí'at'e'íí dasahndi bee bich'í' yán'ti: nidits'agyúgo, nik'isn hosíínbáni at'éé. ¹⁶ Áidá' doo nidits'ag dayúgo, dala'á dagohíí naki bílgo bich'í' bíl nkáh, áík'ehgo naki dagohíí taagi hilt'eego bí'nááíí bee yá'it'íí da aníigo bee big'óí doleel. ¹⁷ Díí ndi doo yidits'ag dayúgo, Bik'ehgo íhi'na' daayodlaaníí ha'ánáséhyú baa nagolní': áí ndi doo yidits'ag dayúgo, doo Jew nlií dahíí, tax bich'í' nahi'nííhíí k'ehgo baa natsííkee doleel. ¹⁸ Da'aníigo gádaanohwíldishníi, N'éhéta ni'gosdzán biká' k'éda'so'aaahíí yaaká'yú áldó' k'e'do't'aaah doleel. ¹⁹ Gánánohwíldish'íí, Naki do't'eego ni'gosdzán biká' nt'éhéta dala' haht'íí l'ék'eyúgo hohkeedgo, shiTaa yaaká'yú dahsdaah'íí nohwá áile'. ²⁰ Dahayú naki dagohíí taagi hilt'eego shizh'í' yee da'okáahgo íla'at'ééyúgo, áígee ínn'gee shíí nshlíí.

²¹ Peter baa nyáágo gábilníi, SheBik'eh'í, shik'isn shich'í' dénch'ogo ánat'ííyúgo, da'kwíidnshá' baa nágodinsh'aah, gosts'idn n'ée? ²² Jesus gábilníi, Gosts'idn doo níkdishníi da, ndi gosts'idinhíí gosts'idngo.

²³ Yaaká'yú dahsdaah'íí bilakt'áhgee begoz'aaníí nant'án bánada'iziidíí baa hadaaz'aahíí ílk'ídaagodíld'ogh hádaat'ííhíí k'ehgo at'éé. ²⁴ Yo'tag nkegonyaagee, bána'iziidi la' gonenán doo náhóltagyú talents golzeego baa ha'áahíí baa hí'la'. ²⁵ Doo hagot'éégo na'íniíí dahíí bighá, Díí n'neehíí, bí'aaahíí, hik'e bichagháshéhíí, la'íí dawa bíyéehíí bílgo nahon'ííh, áí bee shich'í' nanáh'ó'nííí, níigo bángon'áá, binant'a'. ²⁶ Áík'ehgo bána'iziidíí bich'í' hayaa adzaago nábokáahgo, Shinant'a', ntsé n't'ah, aq'á nich'í' na'ishníí ndi at'éé, bílníi. ²⁷ Áík'ehgo binant'a'íí baa ch'oba'go, Doo shich'í' na'íniíí da ndi nzh'og, bílníigo nanábines'íí. ²⁸ Áidá' áú ch'ínyáágo la' yíl na'iziidi, dala'á gonenadín pence golzeego baa hayí'áhi, yílt'sáa: áú yizidntsoodgo, Shaa hán'aaahíí shich'í' nanáh'í'nííí, yílníi. ²⁹ Yíl na'iziidíí bich'í' hayaa adzaago nábokáahgo, Ntsé n't'ah, dawa nich'í' na'ishníí ndi at'éé, bílníi. ³⁰ Ndi, Dah, níigo ha'á'yít'e', baa ha'áahíí na'hazn'ízh'í'. ³¹ La' yíl nada'iziidíí daabílt'sáago doo bíl daagozh'ó dago díí ágodzaahíí dawa binant'a' yíl nadaagosní'. ³² Áidá' binant'a'íí biká'í' aadgo gábilníi, Ni shána'iziidíí dázh'ó n'ch'ó' l'áa, ni shaa hán'áhi doo shich'í' nanáh'í'nííí da ndi nzh'og, níldéniid ni', náshonk'áahgo: ³³ Áík'ehgo ni áldó' bíl na'iziidíí baa ch'onba' le'at'éhi, shíí naa ch'osibáadhíí k'ehgo, ³⁴ Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'án'ílka' yune' obí'í' bini-igodílnéhgo, baa ha'áahíí dawa nanáyihez'nízh'í'. ³⁵ Díí k'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaah'íí ádaanohwíle', doo nohwíj'íidí' nohwik'isn nohwich'í' nch'ogo at'ééehíí bighá baa nádaagodinoh'aah dayúgo.

19

¹ Jesus díí aq'á yee nyán'tí'dá' Gálíleed' dahnyaa l'ék'e, ni' Judéa golzeeyú, túníííí Jórdan holzhéhi bitis'yú nyáá; ² Áígee nnee bik'é' nántsáágo nádaayilziíh l'ék'e.

³ Phárisees daanlííí áldó' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabílníi, Ya' nnee hant'éhéta bighá bí'aa yíl ík'ínat'aashgo goz'áá n'ée? ⁴ Jesus gádaabílníi, Dzh'í doo hwahá daahohshííh da n'ée, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo íhi'na' nnee áyíílaah'íí, nnee la'íí isdzán áyííílaa l'ék'e, ⁵ Gáníigo, Díí bighá nnee bitaa hik'e báá yíts'á'ghángo bí'aa yíl níí doleel: áí naki n'íí dala'á náodoleel. ⁶ Áík'ehgo doo naki dílt'ee dadá' bits'í dala'á sílíí. Áík'ehgo dahadíí Bik'ehgo íhi'na' l'ayinlááhíí, dahadíína ík'íyóléh hela'. ⁷ Phárisees gádaabílníi, Ágát'éedá', nt'é bighá naltsoos bee ík'í'ch'í' aashíí layile'go isdzánhíí yíl ík'ínat'aashgo Moses ngon'áá l'áú

gá? ⁸ Jesus gádaabiññii, Moses nohwíjii daant'izíi bighá nohwí'aa bil ik'ínat'aashgo nohwá ngon'áá lèk'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágágot'ee da ni'. ⁹ Shíi gádaano hwildishñii, Hadín bí'aa doo nnee la' yil nant'í' na'aash dadá', yil ik'ínat'aazhdá' yil naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé: hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yil nnááyúgo, áh addó' nant'í' nagháhi at'éé.

¹⁰ Bitsilke'yu gádaabiññii, Na'i'neehíi ágát'ééyúgo, doo nch'inéh da ndi nzhqo. ¹¹ Jesus gádaabiññii, Doo nnee dawa díi yídaanel'áá da, hadíi ye'at'éé doleełgo baa daadest'aanii zhá. ¹² Nnee la' doo nnáadaalsé' dago daabi'deshchini ádaat'ee: áidá' la'íi doo nnáadaalsé' dago ádaalne': la'íi dabií hadaata'jigo yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'áqhíi bighá doo nnáadaalsé' da. Hadín díi yinel'aanii ch'ík'eh ye'at'éé le'.

¹³ Jesus chagháshé ats'íséhi baa bil nch'ihzekai lèk'e, yiká' ndaadilñiihgo yá okáah daabich'o'niigo: áidá' bitsilke'yu Doo ágádaah't'jii da, daakoññii. ¹⁴ Áidá' Jesus gáníi, Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'áqzh'í' daahinóhtá' da; bíi ga'ádaat'eehíi yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanljii. ¹⁵ Chagháshé aqł yiká' ndaadest'nihdá' onádzaa.

¹⁶ Nt'éégo nnee la' Jesus yaa nyáágo gáyihñii, Ich'ígó'aahíi nt'éhi ílínihii, hago laq n't'éhi áshne'go ihí'naa doo ngonel'áá dahíi yaaká'yú bee hinsh'naa doleeł? ¹⁷ Jesus gábiññii, Nt'é bighá n't'éhi shihñii? Doo hadín nt'éé da go'jii, dala'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá: áidá' ihí'naa nt'éhi biyi' onnáh hánt'jyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii bikisk'eh ánt'ee le'. ¹⁸ Daat'éhihíi? nii. Jesus gábiññii, Doo ich'izilhee da, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'in'jii da, Doo lé' ch'ílchoo da, ¹⁹ Kotaa hik'e komaa ch'idnksj: la'íi, Kot'ahd'í' gólíniíi kol nzhqo, dakúí idil ch'ijqohíi k'ehgo. ²⁰ Nnee ánií nagháhihíi gábiññii, Ánists'ísédí' godezt'ígo díi dawa be'ánsht'ee: áidá' nt'é zháshá' doo be'ánsht'ee da? ²¹ Jesus gábiññii, Nzhqo nleeh hánt'jyúgo, tíi, dawahá níyééhíi naa nahonihgo zhaalihíi tédaat'iyéhií bita'íníi, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílínii níyéé doleeł: áidí' yushd'é' shiké' dahsinnáh. ²² Áidá' nnee ánií nagháhihíi díi yidezts'áqdá', doo bil gozhó' dago onádzaa: dázhó háldzilhií bighá.

²³ Jesus Bitsilke'yu gádaabiññii, Da'aniigo gánohwildishñii, Nnee háldzili yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah hileehgo bá nyee. ²⁴ Gánádaano hwildish'ñii, Ljii bighán ha't'áhíi bená'kadé bigha't'ányú ch'éghángo bá nyeedá' nnee háldzilií Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁵ Bitsilke'yu díi daidezts'áqdá' bil díyadaagot'eego gádaanii, Áidá' hadín zhá hasdáb'i'dilteeh? ²⁶ Jesus daabineł'jigo gáníi, Nneehíi áí doo layole' at'éé da go'jii; Bik'ehgo'ihí'nañ zhá dawa layile'hi at'éé.

²⁷ Peter gábiññii, Isaq, nohwíyéé dawa bits'á' dahdihiikaidá' níké' dahsiikai ni': áígee nt'é nohwich'í' nahi'niil? ²⁸ Jesus gádaabiññii, Da'aniigo gánohwildishñii, Dawa ániídégo ánálzaago, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nant'án biká'dahsdáhá bits'á' indiláádíi biká' dahsidaago, nohwíi shiké' nahkaihií áldó' nant'án biká' dahsdáhá nakits'ádaah biká' dahnahísóotáq doleeł, Israel nakits'ádaah hat'íi yaa yádaakt'igo. ²⁹ Dahadín bigowá, bik'isyú, bilahkiíyú, bitaa, bájá, bí'aa, bichagháshé, dagohíi bini' shizhi'híi bighá yits'á' dahnyaahíi, dala'á gonenadín ánáholáqgo baa det'aahi at'éé, la'íi ihí'naa doo ngonel'áá dahíi yee hínaa doleeł, yaaká'yú. ³⁰ Áidá' láqágo dantsé daanljii n'íi iké'yú doleeł; la'íi iké'yú daanljii n'íi dantsé doleeł.

20

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii díi k'ehgo at'éé: nnee dahts'aa hentínií bíyéé gólíni dázhó t'ahbiyú bánada'iziidíi hantaayú dahiyaa. ² Nnee bánada'iziidíi penny yich'í' na'iniigo yángo'áqdá' bidahts'aa hentíyú odais'a'. ³ Ngost'ái bik'ehenkéézyú shj onanádzago na'hiniíh nagoz'áqyú la' daazhógo nadaaz'jigo yiltsáqgo, ⁴ Gádaayiññii, Nohwíi áldó' shidahts'aa hentíyú dohkáh, dábi'ehgo nohwich'í' nahishñii ndi at'éé. Áik'ehgo áí áldó' ákú okai. ⁵ Isk'áhiyááyú la'íi taagi bik'ehenkéézyú shj onanádzago da'ágánánádzaa. ⁶ Ashdla'í bik'ehenkéézyú shj onanádzago ákú la' daazhógo nadaaz'jigo náyiltsáq, Hant'é bighá daazhógo nasoz'jigo o'í'áq? yilñii. ⁷ Doo hadín na'izidiid nohwadi'aah dahíi bighá, daabiññii. Nohwíi áldó' shidahts'aa hentíyú dohkáh, yilñii. Dábik'ehgo nohwich'í' nahishñii ndi at'éé. ⁸ O'í'áqyú dahts'aa hentínií bíyééhíi bik'ehgo na'izidiid gáyihñii, Shánada'iziidíi bich'í' ádaanniigo bich'í' nada'hinií, da'íké'yú náda'nziidíi ntsé, áidá' dantsé náda'nziidíi iké'yú. ⁹ Ashdla'í bik'ehenkéézyú shj náda'nziid n'íi ákú hikaigo dala'á ntjigo penny bich'í' nahas'nil. ¹⁰ Dantsé náda'nziid n'íi ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'í' nahi'niil, daanzil'èk'e; da'ágát'éé ndi dala'á ntjigo penny zhá bich'í' nahas'nil. ¹¹ Díi bich'í' nahas'nilhíi bighá nnee bidahts'aa gólínií yída'iltahgo, ¹² Gádaabiññii, Dala'ádn lédihiikeezh'í' nada'iziid n'íi néé bil dátekt'eego nohwich'í' naháñnil, néé gozdogyú nyeego nada'izidiidgo o'í'áq. ¹³ Nant'ánhíi na'iziidíi la' gáyihñii, Shit'eké, doo hagot'éégo nich'í' natseskees da: penny nich'í' nadihishñii, niidishñii, da'áígee nil nzhqo ni' ya? ¹⁴ Nich'í' na'henlihií nádnné'go nádndáh: díi iké'yú na'nziidíi áh áldó' nich'í' na'hánñilhíi k'ehgo bich'í' na'hishñii. ¹⁵ Dashíi shíyééhíi dashíi hásh't'jyú ánásh'jilgo, áí doo shá goz'áq da néé? Ya' nil nñii néé, nt'éégo

ánsht'e ehíí bighá? ¹⁶ Áik'ehgo iké'yú daanlii n'íí dantsé doleel, la'íí dantsé daanlii n'íí iké'yú doleel: láágo yiká ádaanliid ndi da'akwiyé habi'do'nil.

¹⁷ Jesus wá'yú Jerúsalemyú bitsilke'yu yil hikaahgo k'ihzhí' yil nikaigo gádaayihni, ¹⁸ Isaaq, Jerúsalemyú dekai; ákú shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aanii ye'ik'eda'ikchihi bilgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleel, ¹⁹ Áídí' doo Jews daanlii dahíí yaa daashikéehgo shaa daadloh doo, hashdáa'ítsaas doo, áídí' tsj'ihna'áhi bídaashilkaigo daashizihlee doleel: áídí' taagi jii hileeego naadishdáh.

²⁰ Zébedee bichagháshé bááhíí binne'húí Jesus yaa yil hikaigo yich'í' daahilzhiizh, nahídóshkid nzigo. ²¹ Nt'é hánt'íí gá? bihni, Jesus. Isdzán gábihni, Nant'an sírílíggo dahnándaago díí shinne'yu nakihíí la' nigan dihe'nazhinéé dahsdaa doleelgo, la'íí ni'eshganzhinéé dahsdaa doleelgo bá ngon'áah. ²² Áídá' Jesus gádaabihni, Nt'é biká hádaah'tiiníí doo bídaagonótsi da láq. Idee be'ishdláqahíí be'ohdláqo binóldzil néé, la'íí baptize be'áshí'dilne'íí bee baptize ánohwi'dilne'go binóldzil néé? Binldzil, daabihni. ²³ Jesus gánábildo'niid, Idee be'ishdláqahíí da'anii be'ohdláq doleel, la'íí baptize áshí'dilne'íí da'anii bee baptize ánohwi'dilne' doleel: áídá' shigan dihe'nazhinéé dagohíí shi'eshganzhinéé sodaa doleelíí, doo shíí nohwaa godesh'aah da, áí dahadíí shi'Taa yágoz'aanii zhá bágoz'áni at'éé. ²⁴ Ik'isyú nakihíí ádaanliihíí Jesus bitsilke'yu gonenanhíí daidezts'áqadá' doo bíl daabik'eh da. ²⁵ Jesus bitsilke'yu íla'áyíílaago gádaayihni, Doo Jews daanlii dahíí binadaant'a'íí isná ádaabilsigo bá nadaant'aah, la'íí bitahyú nnee ízigo ádaat'eehíí da'áníyú ádaat'íggo ádaabilsigo bídaagonótsi. ²⁶ Áídá' nohwihíí nohwitahyú doo ágágot'ee da doleel: áídá' dahadíí nohwitahyú ízigo ánsht'ee le' nzíhíí, án nohwá áí'íí le'; ²⁷ Nohwitahyú dahadíí nant'an nshíí le' nzíhíí, án nohwá na'iziid le': ²⁸ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshíí ndi, doo hadíí shich'oníihíí bighá niyáá da, áídá' nnee bich'oshniihíí bighá niyáá, shi'ihí'na'íí nnee láni bá nahishniihíí bighá niyáá. ²⁹ Jérikodí' dahnánaakaigo, Jesus biké' naadezqá.

³⁰ Nt'éégo nnee naki bináá ágodini intín bahyú sikee lék'e, áí Jesus higaalgo ya'ikodaanzíggo nádaadidilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nílini, nohwaa ch'onbáah, daaníggo nádaabokáah. ³¹ Nnee Jesus biké' náseehíí, Godnch'áad, daabihniid: áídá' da'ítiségo nanádaadidilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' nílini, nohwaa ch'onbáah, daaníggo nanádaabokáah. ³² Jesus ninyáágo bich'í' ánniidgo, Nt'é nohwá áshle'go ádohnií? bihni. ³³ NohwiNant'a', gohiit'íggo ánanohwidé', daabihni. ³⁴ Jesus baa daach'osbaadgo bináá yedaadolniihgo dagoshch'í' daago'íí nádaasliíggo biké' dahish'aazh lék'e.

21

¹ Áídí' Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage golzeezhí', áí dzil Olives holzéhi si'áqgee, áídí' Jesus bitsilke'yu naki oyi'a', ² Gáyihniigo, T'íí, nohwádíhyú gotahyú doh'aah, áígee dagoshch'í' túlgayé bizhaazhé bilgo dahst'óqogo baa noh'aash: áí k'e'oh'adgo shaa nánohlóqs. ³ Nnee la' nt'éhéta nohwihniyúgo, NohwiNant'a' há't'íggo áhiit'íí, bíldohniih; áik'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohlóqs. ⁴ Díí ánágot'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begolnéhgo ánágot'íí, ⁵ Sion bizhaazhé bíl nadaagohni', Díí'íí, ízigo niNant'a' ídaagoch'iyolba'go túlgayé, áí túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'í' boghéé. ⁶ Áik'ehgo Jesus da'áníyú bitsilke'yu ádaadzaa, ⁷ Túlgayé, bizhaazhé bilgo, baa daizlózgo bidiyágéhi yiká' dahdaihezníldá' Jesus yiká' dainesdaa. ⁸ Nnee láágo bidiyágé intinyú yidaagosteel lék'e; la'ííhíí ch'íl palm bits'ádaaz'aahíí nadaayihilgeeshgo intinyú yidaagosteel. ⁹ Nnee bádíh náseehíí, la'íí biké'dí' náseehíí daadilwoshgo gádaanii, Hosánna, David biYe' nílini: NohweBik'ehíí bizhí' yee higaahíí ba'ihégosini at'éé; da'ítisé goz'áqdí' Hosánna. ¹⁰ Áídí' Jerúsalemyú nyáágo áígee daagolíníí dawa, hago láq ágodzaa daanzígo, Díí hadíí á't'íí? daanii. ¹¹ Nnee biké' náseehíí gádaanii, Díí Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi at'íí, Názarethdí' nagháhi, áí Gáíilee bigodesdzogíí biyi'dí'.

¹² Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáah goz'áq yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'iniihíí la'íí nada'iniihíí ch'íinihiyood, la'íí zhaalí yiká' ílkáh ch'ínádaiiniihíí naz'aanii nanyihesgo', hawúcho baa nadaahiniihíí biká'dah'sdáhá aldó' nanyihesgo', ¹³ Gáyihniigo, Ágáníígo bek'e'eshchíí, Shikíhíí kíh biyi' da'ch'okáahíí holzeego hojíí doleel; áídá' nohwihíí daan'ííhíí bigowá ádaagosolaa láq. ¹⁴ Bináá ádaagodiníí la'íí doo nadaakai dahíí da'ch'okáah goz'áqgee baa hikai; áígee nádaabizhíí lék'e. ¹⁵ Okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aanii ye'ik'eda'ikchihi Jesus ízigo ána'ol'ííhíí daayítsaágo, la'íí da'ch'okáah goz'áqgee chagháshé daadilwoshgo, Hosánna, David biYe' nílini, daaníggo daayítsaágo, dázhó doo bíl daagozhóq da lék'e. ¹⁶ Áik'ehgo gádaabihni, Ya' díí ádaanliihíí dints'ag néé? Jesus gábihni, Ha'oh; ya' díí doo hwahá daahohshíih da néé, Chagháshé ahts'íséhi la'íí mé' t'ah da'lbe'i dázhó nt'éégo íhédaanzígo ádaasíílaa?

¹⁷ Áidí' bits'á' dahiyaago k̄ih gozníldí' Béthany golzeezhí' nyáá; áígee sidaa lèk'e. ¹⁸ T'ahbiyú k̄ih goznilyú nádeszaago, shiná' silj̄i. ¹⁹ Ch'il fig intín bahyú o'áago yiltsáago yaa nyáá, binest'á' da'ádhíhdá' bit'áq zhá gólíigo yígołj̄idgo gáyh̄nii, Kodí' godezt'i'go dahazhí' ninest'á' da'ádh̄i doleel. Áík'ehgo dagoshch'i' ch'il fig náhesgá. ²⁰ Bitsilke'yu díí daayiltsáago bil diyadaagot'eego gádaanii, Hagot'éego ch'il fig dagoshch'i' náhesgá l̄aq! ²¹ Jesus gádaabiñii, Da'anii gánohwidishñii, Nohwi'odl̄a' golj̄iyúgo, doo nohwil nadaagoki dayúgo, doo díí ch'il fig ádzaahí k'ehgo zhá ádaahne' da, áidá' díí dzilíi bich'i' hahdziigo, Yúwehého dihi'nángo túnteel biyi' onidolné', daadohñiiyúgo, nohwá ágáne'. ²² Da'ohkaq̄ahgo dant'éhéta daahokkeedí, da'ohdl̄aago ádaadohñiiyúgo, dawa nohwaa hi'néhi at'éé.

²³ Jesus da'ch'okq̄ah goz'áq yune' i'ayáago, áígee nnee yil ch'ígó'aahgo, okq̄ah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, nnee yánazini bilgo baa hikaigo gádaabiñii, Hadín bik'ehgo ánant'j̄il? Hadín naa godin'áago ant'j̄ih? ²⁴ Jesus gádaabiñii, Shíí aldó' dała'ándi nanohwidishkid, shil nadaagohi'yúgo, shíí addó' hadín bik'ehgo ánasht'j̄ilíi nohwil nagoshni' doleel. ²⁵ John baptize ádaagolé'íi hadí' begoz'áni? Yaaká'dí'go n̄ee, dagohíi nnee bits'á'dí'go n̄ee? L̄il yádaakti'go gádaahildí'ñii, Yaaká'dí'go daan'ñiiyúgo, gánohwiñiih, Áidá' nt'é bigh̄a doo daahohdl̄a da l̄án? ²⁶ Áidá', Nnee bits'á'dí'go, daan'ñiiyúgo, nnee bédaahildzi; nnee dawa John Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n̄l̄i daanzhíi bigh̄a. ²⁷ Áík'ehgo Jesus gádaayih̄nii, Néé doo bidaagonl̄i da. Jesus gánábikdo'ñiid, Shíí aldó' hadín bik'ehgo ánasht'j̄ilíi doo nohwil nagoshni' da.

²⁸ Díí hagot'éego baa natsídaahkees? La' nnee biye'ke naki; dała'á yaa nyáago, Shiye', díí j̄il shidahts'aa hentj̄iyú na'iziidyú ñn̄ah, yilñii. ²⁹ Án bich'i' hadziigo, Dah, doo akú disháh da, biñii; áidá' bikédí'go biini' lahgo ánýiidlaago akú óyáá lèk'e. ³⁰ Biye' la'ihíi yaa nanádaago da'ágánáyikdo'ñiid. Áík'ehgo, Akú disháh, ññiid; áidá' doo akú óyáá da. ³¹ Díí nakihíi hadíi bitaa ányíyú ádzaa? Dantséhi, daañii. Jesus gádaabiñii, Da'anii gánohwidishñii, Tax bich'i' nadaahi'ñilíi la'íi nant'j̄i' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleeh. ³² John nt'éégo ágot'eehíi yaa yakti'go nohwitahyú nyáá, ndi doo daahohdl̄a da; tax bich'i' nadaahi'ñilíi la'íi nant'j̄i' nakaihi zhá daabodl̄a: nohwíi bidaagonl̄i ndi bikédí'go nohwini' doo lahgo ándaasohdl̄aago daahohdl̄a da.

³³ Ich'ígót'aahgo naná'gonihíi la' ódaayelts'áq: la' nnee bidák'eh golíinií dahts'aa k'eidnlaágo yinaayú na'nezn̄il, dahts'aa hahigees doleelgee yá ogogéed, biká'dí' ídést'iiníi ágóláa, la'íi bá yináadaadéz'ini yá ch'ígohet'áqdá' n̄zaadyú n' goz'áqyú óyáá: ³⁴ Da'nest'áqgee ngonyáago bánada'iziidi bidahts'aa bá yináadaadéz'ini yich'i' oyi'l'a', binest'á' la' bá náyiné'go. ³⁵ Áidá' bá ináadaadéz'ini nada'iziidi yil ndaazdeelgo dała'á nyída'eshtl̄izh, la'ihíi daizes-hj̄i, la'ihíi tséé bee daayitséed. ³⁶ Bánada'iziidíi ntsédá' oyi'l'a' n'íi bitisgo onayil'a': áí ágánadaayiidlaa. ³⁷ Da'iké'yú biye' oyi'l'a', Shiye' daind̄is doleel, niigo. ³⁸ Áidá' biye' daayiltsáqdá', dahts'aa yináadaadéz'ini gádaahildí'ñii, Díí dahts'aa hentíinií biyéé doleelíi át'éé; yushdé', daazoldee, áík'ehgo biyéé doleel n'íi daanohwiyéé doleel. ³⁹ Áík'ehgo yil ndaazdeelgo dahts'aa hentj̄idí' ch'ídaist'e'go daizes-hj̄i. ⁴⁰ Áík'ehgo dahts'aa hentíinií biyééhíi nádzáago bidahts'aa bá yináadaadéz'inihií hagosah' ádaile'? ⁴¹ Jesus gádaayih̄nii, Bidahts'aa golíinií nnee doo bik'ehyú ádaat'j̄i dahíi naitseedá', bidahts'aa hentíinií bá yináadaadéz'ini la'ihíi yá ch'ínágohet'aah, áí inest'áqgo nest'ánhíi baa daach'ih̄niil doo. ⁴² Jesus gádaabiñii, Díinko Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií doo hwahá daahohshih̄i da n̄ee? Tséé k̄ih ádaagolé'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áagee dantsé s'inaaní silj̄i: díí nohweBik'ehñ bik'ehgo ánagot'j̄il, áí daanéel'j̄igo nohwil diyadaagot'ee. ⁴³ Áí bigh̄a gádaanoohwidishñii, Yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee daanohl̄j̄igo nohwaa ch'ígót'i' n'íi nohwaa nágodit'aahgo lahgo hat'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ yikisk'eh hikaahíi, baa godidot'aal, nohwits'á'. ⁴⁴ Dahadín áí tséé yiká' nágo'yúgo, ats'íségo nihilt̄oq: áidá' dahadín áí tséé biká' nalt̄o'yúgo, dí'ílégo bik'aa doleel. ⁴⁵ Okq̄ah yee bik'ehi itisyú nadaandeehíi hik'e Phárisees daanl̄ini ilch'ígót'aahgo na'goni'í Jesus yee hadzii n'íi daidezts'áqdá', bíi ádaabiñiiigo yídaagolj̄id. ⁴⁶ Há'ádaít'e' hádaat'j̄i ndi nnee l̄ani yédaaldzid, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n̄l̄i daanzhíi bigh̄a.

22

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee yil nanágonl̄i'go gáníi, ² Yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee begoz'aaníi díí k'ehgo at'éé: íziso nant'án biye' ñniéhi bá da'idaq̄ago ngon'áq. ³ Áík'ehgo binadaal'a'á ni'í'ñehyú nohohkáh daayih̄ñiid n'íi, yushdé' bilñiiigo yil'aa: ndi doo ákú hikáh da. ⁴ Nadaal'a'á la'í onayil'a' gáníigo, Daabi'dokeedíi gábilohñii, Hidán dawa lalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé lik'ahíi nasitseed, dawa aq̄l nt'éégo alzaa: yushdé' ni'í'ñehyú nohkáh. ⁵ Áidá' áí doo akú ádaat'ee da, dabíi hádaat'j̄iyú oheskai, la' bidák'ehyú

óyáá, la'ihíi baa na'hiñiihyú óyáá: ⁶ La'ihíi nant'án binadaal'a'a yil ndaazdeelgo yini-idaagodezlaadi' nadaistseed. ⁷ Nant'ánhíi díi ya'íkonziidá' hashkee: áik'ehgo bisiláadahíi dai'aaigo nnee ádáát'íid n'íi nadaistseed, la'íi bik'ih nagozniilí daidndid. ⁸ Áidá' nant'án binadaal'a'a gáyilñii, Ni'i'néhgó da'idaahíi lalzaa ndi daabi'dokeedíi doo yik'e shijeed da. ⁹ Ái bighá da'ditinyú dohkáh, áigeé hadíi daah'iiniú dawa ni'i'néhyú nohohkáh, daabikidohñii. ¹⁰ Áik'ehgo nadaal'a'a intúnk'ehyú okai, hadíi daayiltsáahíi dawa, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi la'íi nlt'éégo ádaat'eehíi íla'ádaizlaa: áik'ehgo nnee láni ni'i'néhyú hikai.

¹¹ Áigeé nant'án ha'ayáádá' nnee niheskaihíi yinel'íigo, nnee la' ni'i'néhgó íhíi doo golíi dago yiltsáq: ¹² Áik'ehgo gáyilñii, Shit'ekéhé, hagot'éégo kóne' ha'ányaa, ni'i'néhgó íhíi doo ágóndlaa dago? Áidá' nneehíi doo nt'é nii da. ¹³ Nant'ánhíi binadaal'a'a gádaayilñii, Bigan hik'e bkee lidaaft'oogo godilhíyú ch'idaanoht'e'; akú daach'ichag la'íi kowoo hdaach'idik'ash doleel. ¹⁴ Lágágo yiká ádaanniid ndi da'akwiyé habi'do'ni.

¹⁵ Phárisees daanlíni hagot'éégo Jesus yaft'gee daabihiljizh doleelgo ndaagoshchji. ¹⁶ Phárisees bik'e anákahíi hik'e Hérod yil daagot'ini Jesus yich'i' odais'a, gádaabihniigo, lch'ígó'aahíi, da'aniigo ániigo, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i'zhinéégo goz'aaníi da'aniigo baa lch'ígon'áahgo bidaagonlzi, nnee doo bénildzid dago yáñti': nnee doo la' itisgo síntíi da. ¹⁷ Ái bighá nohwil nagolñi, Díi hagot'éégo baa natsiínkees? Ya' Caesar bich'i' tax nadaach'iniigo begoz'áq née? Néé dah née? ¹⁸ Ái nneehíi doo bik'ehyú ádaat'ee dago Jesus yígólsigo gádaayilñii, Nt'é bighá yashti'íi bee daashojizhgo ádaashikidohñii, nohwíi daanoahshqo ádaado'ini? ¹⁹ Zhaali tax bidená nahi'niilíi shaa noh'aahgo nesh'íi. Áik'ehgo zhaali la', penny holzéhi, baa daiz'áq. ²⁰ Hadíi be'ilzaa, hadíi bizhi' biká' dahgoz'áq? daayilñii. ²¹ Caesar biyéhi lqá, daanli. Jesus gádaabihni, Caesar biyéehíi Caesar baa daanoñniil, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehíi Bik'ehgo'ihí'nañ baa daanoñniil. ²² Díi daidezts'áqdá' bíl díyadaagot'eego bits'á'yú dah hiskai.

²³ Da'ái bijji Sádducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadikid, ²⁴ Gádaayilñiiigo, lch'ígó'aahíi, Moses gáníi ni', La' nnee bichagháshé doo la' dago daztsáqyúgo, bik'isnhíi bi'aa n'íi yil nnádo'neelgo, bik'isn n'íi chagháshé bá ágodolñii. ²⁵ Ik'isyú gots'idi nohwitahyú daagolji ni': dantsé nnáahíi daztsáq, bichagháshé doo la' da, áik'ehgo bi'aa n'íi bik'isn yil naná'náa: ²⁶ Nakigeehíi ágánánádzaa, taagigeehíi áldó', da'áik'ehgo gots'idzh'i' dawa nanezna'. ²⁷ Da'ik'é'yú isdzánhíi áldó' daztsáq. ²⁸ Áik'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee díi gots'idihíi shá' hadíi bi'aa doleel, dawa yil nadaaznaadá'? ²⁹ Jesus gádaabihni, Da'olsiil, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiniú la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi doo bidaagonlzi dahíi bighá. ³⁰ Naach'idikáhgee doo nnádaach'ílse' da, doo ndaagoch'ihniigo nnádaach'ílse' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'yú daagoljihi k'ehgo daagoch'ilíi. ³¹ Áidá' nanezna'íi naadiikáhíi, Bik'ehgo'ihí'nañ baa nohwich'i' yaft'íi, ya' doo hwahá baa daahohshiih da née, gáníigo, ³² Shíi Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yokáahíi nshlji, Isaac, Jacob áldó' Bik'ehgo'ihí'nañ yokáahíi nshlji. Bik'ehgo'ihí'nañ doo nanezna'íi yokáahíi nllji da, daahinaahíi zhá. ³³ Nnee íla'at'éehíi díi daidezts'áqgo, lch'ígó'aahíibighá bíl díyadaagot'ee.

³⁴ Jesus Sádducees daanlíni doo nt'é ndaado'ni dago áyílaago Phárisees ya'ikodaanzigo, íla'adzaa. ³⁵ Ái la' begoz'aaníi nlt'éégo yígólsini Jesus yich'i' hadziigo nabíntaahgo nabidilkid, ³⁶ lch'ígó'aahíi, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi hadíi itisgo at'éé? niigo. ³⁷ Jesus gábihni, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ níjii dawa bee nil nzhqo le'. niyi'siziiniú dawa bee, la'íi ninatsekeesíi dawa bee nil nzhqo le'. ³⁸ Ái Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi dantséhi la'íi itisgohi at'éé. ³⁹ Nakigeehíi áldó' ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíniú nil nzhqo le', dani idil njóóhíi k'ehgo. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'izidi n'íi k'eda' eschiiniú dawa díi nakihíi bits'á'dí'hi at'éé.

⁴¹ Phárisees daanlíni t'ah íla'at'éégee, Jesus nabídaadikid, ⁴² Gáníigo, Christ-híi hagot'éégo baa natsidaahkees? Hadíi biye' nllji? David biye' nllji, daabihni. ⁴³ Jesus gánadí'ni, Hagot'éégo shá' David Holy Spirit yábiyilt'igo, SheBik'ehñ, bilñii, gáníigo, ⁴⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyilñid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ni'ina' benik'eh siljigo nikeht'áhyú niníiljhi'. ⁴⁵ David, SheBik'ehñ, bilñiiigo bozhíyúgo, hagot'éégo shá' biye' nllji áidá'? ⁴⁶ Jesus nnee doo la' bich'i' hanadzih da lék'e, ái bijjidi' godezt'igo nnee daaste'go, doo hadíi nabínánlkid da.

23

¹ Jesus nnee íla'at'éehíi hik'e bitsilke'yú yich'i' hadzii, ² Gáníigo, Begoz'aaníi ye'ik'eda'ílhíi hik'e Phárisees daanlíni Moses nnee yá sizji n'íi k'ehgo nnee yá nazji: ³ Ái bighá da'adaanoñniyú ádaanoht'eego ádaaft'íi; ndi doo ádaat'íihíi k'ehgo ádaaft'íi da: ái ádaaniyú doo ádaat'íi da ndi ádaani. ⁴ Ái nneehíi nnee biwosyú ndaazgo dázhó nyeeego

dahda'ogheelgo ádaayilsi; áídá' da'ayáhá ndi doo ich'odaanii da. ⁵ Nt'éégo ánádaat'ííhí dawa nnee dá bo'íí hádaat'ííhí bighá ánádaat'íí: Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' la' bídaadest'pohí nteelgo ádaile', bíí bídá'yú áldó' nteelgo na'izlaago ádaayilsi. ⁶ Da'ídaagee nnee izisgo ádaat'eehíí dahnádinbhiyú itah dahnaháztaago zhá bíl daanzhoo, la'íí Jews ha'ánáshéh nagozníl yune' nnee yáazíní dahnádinbhiyú itah dahnaháztaago áldó' bíl daanzhoo, ⁷ Na'híniih nadaagoz'qayú bich'í' ádaach'íniigo, la'íí, lch'ígó'aahíí, lch'ígó'aahíí, daabilniigo zhá bíl daanzhoo. ⁸ Áídá' nohwíí doo hadín, lch'ígó'aahíí, nohwíí na da le': dala'á nohwíí ch'ígó'aahíí nllíí, Christ zhá; la'íí nohwíííí daanozhwígha ík'isyú daanozhíí. ⁹ N'igodzáñ biká' nnee doo la', ShiTaa, bikdohníí da le': dala'á, yaaká'yú dahsdaahñ zhá, nohwíTaa at'éé. ¹⁰ Doo hadín, ShiNant'a', nohwíííí da le': dala'á nohwíNant'a' nllíí, Christ zhá. ¹¹ Hadín nohwitahyú izisgo at'ééhíí, nohwá na'iziid le'. ¹² Hadín itisgo ídéstínií ídaagoch'olba'go ádolníí; áídá' hadín ídaagoch'olba'íí itisgo at'éégo ádolníí.

¹³ Begoz'aaníí ye'ik'eda'íchíhí hik'e Phárisees daanozhíí, daanozhshoo ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Yaaká'yú dahsdaahñ bilakt'áhgee goz'áni nnee bits'á' daanáda'dohti: nohwíí doo itah daahleeh dadá', nnee itah daaleeh dolee n'íí t'aqzhi' ádaanojsí. ¹⁴ Begoz'aaníí ye'ik'eda'íchíhí hik'e Phárisees daanozhíí, daanozhshoo ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Isdzané itsaa daanlíni bigowa bits'á' nádaahohníí, la'íí daazhógo ádaadohniigo nzaad gont'ígo da'ohkaqah: áí bighá nohwíí itisgo nohwíniigont'éégo nohwá ndaagodot'aa. ¹⁵ Begoz'aaníí ye'ik'eda'íchíhí hik'e Phárisees daanozhíí, daanozhshoo ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Tú biká' la'íí n'í' biká' dahot'éhé nadaanohtaah, dala'á ndi nohwííhígháhíí bighá; nohwííhiyaayúgo nakídn nohwítisyú lenágoch'pogdo ch'íidn biko' díltí' yuyaa bágoz'áq. ¹⁶ Nohwínaá ádaagodíh ndi la' bádíh nadaahkaihíí, nohwá góyéé dolee! Dahadín da'ch'okqah goz'aaníí biláhyú bit'a dahnádidilnííhdá', áí doo nt'é da, daadohnií: ndi hadín ódo da'ch'okqah goz'áq yune'hi biláhyú bit'a dahnádidilnííhíí, áñ zhá da'ánííyú át'éé le', daadohnií! ¹⁷ Nohwíí doo daagonohsáq da, nohwínaá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, ódohíí née, née da'ch'okqah goz'aaníí bits'á' dí' ódo dílzíhgo alzaahíí née? ¹⁸ La'íí, Dahadín de'okqahíí biká' dahnási'nií goz'aaníí biláhyú bit'a dahnádidilnííhdá', áí doo nt'é da, daadohnií; ndi hadín Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'nííhíí áí yiká' dahsiné'íí biláhyú bit'a dahnádidilnííhíí, áñ zhá da'ánííyú át'éé le', daadohnií. ¹⁹ Nohwíí doo daagonohsáq da, nohwínaá ádaagodini: hadíí itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'íhíí née, née yiká' dahsiné'íí Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'íhíí dílzíhgo áile'íhíí née? ²⁰ Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'né'í yiká' dahsiné'íí biláhyú bit'a dahnádidilnííhíí, áí hik'e biká' dah síh'niíhíí dawa áldó' biláhyú bit'a dahnádidilnííhíí. ²¹ La'íí dahadín da'ch'okqah goz'aaníí biláhyú bit'a dahnádidilnííhíí, áí hik'e ákóne' golínií áldó' biláhyú bit'a dahnádidilnííhíí. ²² La'íí dahadín yaaká'yú biláhyú bit'a dahnádidilnííhíí, Bik'ehgo'ihí'nañ dahsdaagee goz'aaníí hik'e áígee daa sdaahíí áldó' biláhyú bit'a dahnádidilnííhíí. ²³ Begoz'aaníí ye'ik'eda'íchíhí hik'e Phárisees daanozhíí, daanozhshoo ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! T'oh mint, ámise, hik'e cúmmin daaholzéhi dá goneznanyú ík'é'níigo, dala'á Bik'ehgo'ihí'nañ baa nádaahné', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí itisgo at'ééhíí doo bee ádaanoht'ee da, dábík'ehyú ánách'ot'ííhíí, ko' goch'oba'íí, la'íí ko'odlq' golínií: díí bee ádaanoht'ee le'at'éhí, la'ííhíí doo baa daayolnah dago. ²⁴ Nohwínaá ádaagodíh ndi la' bádíh nadaahkaihíí, d'ó' áts'íséhi bitádaado'kaaldá' líí bigháñ ha'í'áhi odaahoheeh. ²⁵ Begoz'aaníí ye'ik'eda'íchíhí hik'e Phárisees daanozhíí, daanozhshoo ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Idee hik'e its'aa biká'yú zhá tádaahgisdá', aadaach'íhí'niíhíí la'íí doo ádaagoch'ídzaa dahíí zhá biyí' yune' begoz'áq. ²⁶ Phárisee nííni, nínaá ágodini, idee hik'e its'aahíí biyí' yune' ntsé tángis, áík'ehgo biká'dí' áldó' nt'éé dolee. ²⁷ Begoz'aaníí ye'ik'eda'íchíhí hik'e Phárisees daanozhíí, daanozhshoo ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Nnee le'shijeedíí biká'gee alzaahíí k'gaigo ánalzaahíí k'ehgo ádaanoht'ee, áídá' áí biyí' yune'íí nnee dahsdaání bits'in zhá sinil, nch'ó'íí zhá dawa begoz'áq. ²⁸ Nohwíí áldó' nohwíká'dí'go zhá nnee bináál nt'éégo ádaanoht'ee, áídá' nohwíyí' yune' nzhoo ách'íidil'inií hik'e nch'ó'ííhíí bee hagolk'íí. ²⁹ Begoz'aaníí ye'ik'eda'íchíhí hik'e Phárisees daanozhíí, daanozhshoo ádaado'íni, nohwá góyéé dolee! Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí le'shijeedíí biká'gee dant'éheta bee binádaach'íniíhíí ádaagohle', la'íí nnee dábík'ehyú ádaat'ee n'íí le'shijeedíí biká'gee alzaahíí dénzhónégo ánádaahdle'híí bighá, ³⁰ Gádaadohniigo, Nohwítáa n'íí t'ah daahínaadá' daagondlííyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí naatseedgee doo itah daandlíí da dolee! ní'. ³¹ Ádaadohniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ndaisteed n'íí bichagháshé daanozhíígo dánohwíí ádaa nadaagolní'. ³² Nohwítáa n'íí nch'ó'go ádaat'íí n'íí qazhí' beda'ohle'. ³³ T'íish k'ehgo daanozhíí, ch'osh bik'asda' golínií k'ehgo halinot'ííhíí, ch'íidn biko' díltí' yuyaa nohwá goz'aaníí hagot'éégoz'áq bitis hahkáh?

³⁴ Áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi, nnee daagoyáni, hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'íchíhí nohwíh'í' daade'á: áí la' nadaaktseed dolee, la'íí tsí'ína'áhi bídaahokkal

doleel; la'ihii ila'anaadaant'iigee habida'oltsaas doleel, la'ii daabi'odla'hii bigha yoiyahgo binida'dolmih doleel, kih goznildi' lahyugo kih goznilzhi': ³⁵ Ai bigha ni'gosdzan bika' nnee dabik'ehyu aadaa'eehi nadaaztseedii dawa bidil nohwik'izhi' didot'aa, dabik'ehyu at'ehi, Abel holzehi, zesdijidi' Barakias biye', Zakarias holzehi, zesdijizhi', Zakariasii kih biyi' da'ch'okaqahi hik'e be'okaqahi bika' dahnasi'nihii goz'aanii bigizhgee daazesolhii n'ii. ³⁶ Da'aniigo ganohwikidishnii, Dii dawa dii daalinolt'ihii bik'izhi' didot'aa. ³⁷ Jerusalem, Jerusalem nlni, Bik'ehgo'ihina' binkaa'yu nada'iziidi natsiitseedii, la'ii nich'i' daahii'aadii tsée bee nbida'tsiinlne'ii, tazhik'ane' bi'aadii bit'ats'in bit'aaah yune' bizhaazhe onayinikii k'ehgo nichaghahshe doo akh'Idn linahishniiil hasht'ii ndi doo hadaah't'ii da ni'. ³⁸ Nikihi y'o'agodot'aa. ³⁹ Gadaanohwikidishnii, Bik'ehgo'ihina' bizhi' yee higaahii ba'ihegosini at'ee, daadohnihiu bijii zha nadaasholtséh.

24

¹ Jesus da'ch'okaqah goz'aadi' ch'inyaada', bitsilke'yu baa hikai, gadaabikniigo, Dii da'ch'okaqah goz'aagee kih nagozniilii niin'ii. ² Jesus gadaabiknii, Dii dawa daah'ii nee? Da'aniigo ganohwikidishnii, dii tsée ilka' dahnagozniiil doo la' ilka' dahnast'aa da doleel, dawa nanehikaad doleel.

³ Aidi' Jesus dziil Olives holzehi bika'yu dahsdaago bitsilke'yu dasahndiyu baa hikaigo gadaabiknii, Nohwiil nagolni' da'os'ah agonehi? Nadinadahi hik'e nnagodahi bilgo hant'e bee bigozii doleel? ⁴ Jesus ganaadaabildi'nii, Iidaa daagonohdzaa, nnee la' ch'a'onohot'e' hela'. ⁵ Nnee laago shizhi' yee daahikah doleel, Shii Christ nshii, daanigo; ai nnee laago ch'a'odaayilkaad doleel. ⁶ Nagonkaadii ba'ikodaanohsj, la'ii nagonkaadii baa ch'inii daadots'ag doleel: aida' doo nohwiji natsidaahilt' da le': dii dawa begolne'hi at'ee, ndihii't'ah doo hwaha nnagodah da. ⁷ Nnee iltah at'ee go hadaazt'i'ii ilch'i' nanagonkaad doleel, la'ii nnee dala'a binant'a' daagolimihi akd' ilch'i' nanagonkaad doleel: da'adzaayú shina' goyeehi benagowaa doo, nadaagont'ogii iltah at'eehi benagowaa doleel, la'ii ni' nagohi'naa doleel. ⁸ Ai koniidaagont'eehi begodighah doleel. ⁹ Aigee nohwin'daach'idihni go oadaanohwiniyood doleel la'ii nadaanohwiltseed doleel: la'ii shizhi' daanochwich'ozhihi bigha nnee iltah at'ee go hadaazt'i'ii dawa bil daanocho' doleel. ¹⁰ Aigee nnee laago t'aaqzhi' anada'ne' doo, laa nadaagolni' doo, la'ii il'edaadi'nii doo. ¹¹ Bik'ehgo'ihina' binkaa'yu nada'iziidi aadaadil'ini hahikah doleel, aik'ehgo nnee laago ch'a'odaayilkaad doleel. ¹² Doo bik'ehyu agot'ee dahii dazho laago begoz'aahi bigha nnee laago bil'ijoni' edijigo nadaanihik'as doleel. ¹³ Aida' dahadin dangont'i'zhi' dahildohii hasdabi'dolteel. ¹⁴ Yaaka'yu dahsdaahn bilalt'ahgee begoz'aanii nlt'ee go baa na'goni'ii ni' dagoz'aa nt'ee go be'angoldoh doleel, nnee iltah at'ee go hadaazt'i'ii dawa yidiits'ih doleehii bigha; ai bikedi'go nnagodah doleel. ¹⁵ Aik'ehgo golchoghgo o'ni'ihii Bik'ehgo'ihina' binkaa'yu na'iziidi, Daniel holzehi, yaa yalt' n'ii, godiyhgo goz'aagee sijiigo daah'ida', (dahadin ai yozhhihi bil igoz' le'.) ¹⁶ Hadii Judea golzeeyu daagolimi, dziil naz'aanii yich'i' okeeh doo: ¹⁷ Dahadin kih bika'yu dahsdaahii nt'eheta naidin'ee go godah ch'inadah hela': ¹⁸ La'ii dahadin k'edolzaahii yiyi' na'iziidi t'aaqzhi' bityage yaa nánodah hela'. ¹⁹ Aigee goldohii daaltsaanii la'ii isdzane' me' daabilbe'ii ba' goyee doleel! ²⁰ Haihi' biyi' la'ii godilzini' bijii agone' hela', daadohniigo da'ohkaqah. ²¹ Aigee dantsé godeyaadi' godezt'i'go dii jizhi' goyee go nagowaahii ai ga'at'ehi doo hwaha be'agone' da, ai doo be'aganago'neh at'ee da. ²² Aigee goldohii doo de'igodégo analzaa dayugo, nnee doo la' hasdawah at'ee da: aida' nnee bitahasdlaahii bigha aigee goldohii de'igodégo anadolnii. ²³ Aigee nnee la', Daadeh'ii, Christu'k naghaa, dagohii, nlahyu naghaa, nohwiiniyugo, doo daahodlaa da. ²⁴ Christ aadaadil'ini, la'ii Bik'ehgo'ihina' binkaa'yu nada'iziidi aadaadil'ini hahikah doleel, ai godiyhgo be'igozini' ch'ina' daaile' la'ii izigo anda'ol'ihii doleel; yidaanel'aayugo ai bee nnee bitahasdlaahii ndi ch'a'odaikaad doleel. ²⁵ Idayesot's'aa, il'ida' dabintsé baa nohwil nagosisni'. ²⁶ Christ da'igolijiyu naghaa, daanochwich'iniyugo; aku' dokhah hela': nagont'i' goz'aa yune' sidaa, daanochwich'iniyugo; ai doo daahodlaa da. ²⁷ Ya' ai hanadand' ya' ai onadanzhi' had'idida'ii k'ehgo shii, nnee k'ehgo Niyaa'hi, nadishdaa. ²⁸ Dahayu' its'i' sine'yu ch'ishoogi ila'at'ee doleel.

²⁹ Goyee go nagoyaahii bikedi'go ya' ai dilhi doleel, t'egona'ahii doo bee got'ii da doleel, ts'isqosé yaadi' nanihidih doleel, la'ii yaazhi'go inawodii nagohi'naa doo: ³⁰ Aigee shii, nnee k'ehgo Niyaa'hi, yaaka'yu beshigozini' ch'ina' hileeh; aik'ehgo ni'gosdzan bika' nnee iltah at'ee go hadaazt'i'ii doo bil daagozh'og dago daachag doleel, shii, nnee k'ehgo Niyaa'hi, yaak'os biyi'di' shinawodii bee la'ii dazho shits'a'idindlaadgo nashdaalgo daashidotseel. ³¹ Aidi' shinadaal'a' yaaka'di' ohish'aa doleel, besh dilwoshé daaniigo bitahelaa'hi diidi', ni'gosdzan nel'aadi' ya' nel'aazhi' ila'adaile'. ³² Ch'il fig holzehi bits'a'di' nohwil ch'igot'aah; bits'adaaz'aahii dit'ode daaleehdi' bit'aa daagoleehyugo, k'ad shii nagodleehego bidaagonlji.

³³ Da'áik'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'íidá', k'ad náshdaalzhi' ahanégo godziihgo bidaagonolsi' doleel. ³⁴ Da'aniiigo gádaanohwídkishnii, Dii daalinolt'íílii doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwídkéniidíi dawa begolzaago zhá. ³⁵ Yáá hik'e n'ígosdzán bílgo bech'ígonáh doleel, áidá' shiyati'íi doo bech'ígowáh da doleel.

³⁶ Hadíí bijíi shíhíí, dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézo shíhíí ágone'íí nnee doo la' yígólsi da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolínii ndi doo yídaagołsi da, shiTaa zhá yígółsi. ³⁷ Noe t'ah golíidá' ágot'ee n'íi k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhíí bijíi áldó' ágágot'ee doleel. ³⁸ Tú'idezjoolíi dabíntsego ágot'ee lék'ehíí k'ehgo ágot'ee doleel, da'ch'iyáa ni', da'ch'idlaa ni', nnádaach'ílse' ni', la'íi laa daagoch'ihiniíłgo nnádaaze' ni', Noe tsina'eehíi yiyi' oyaahíí bijíizhí'. ³⁹ Tú'idezjoolíi doo yídaagołsi'ého tú idezjooligo dawa bíł ogo'éel; shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhgo áldó' ágágot'ee doleel. ⁴⁰ Ái bijíi nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádiltehdá' la'íi da'akú sził doo. ⁴¹ Isdzáné naki da'ík'aayúgo, dała'á nádiltehdá' la'íi da'akú sidaa doo.

⁴² Ái bighá biká nádaadeht'íih; da'kwíí bik'ehenkéézo shíí, nohweBik'ehhíí, nánshdáhíí doo bidaagonolsi da. ⁴³ Díi bidaagonolsi, nnee bigowa golíinií da'os'ah in'íhíí hígháhgo yígółsiyúgo, yiká déz'íi doleel ni', áik'ehgo bigowa doo ch'ínódzíis át'éé da. ⁴⁴ Nohwíi áldó' dahkodá' ilch'í'daanoh't'ee: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahagee nánshdáh, doo ndaasholíi dagee. ⁴⁵ Áidá' hadín na'iziidi begondlíihíi góyáni, binant'a' bigowáhíi yebik'ehgo nbíłt'íi n'íi, dahagee idán nana'íihgee idán nayíih. ⁴⁶ Na'iziidíi binant'a' ábilniiyú át'íigo, binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóq doleel. ⁴⁷ Da'aniiigo gádaanohwídkishnii, Nant'an nt'é bíyéehíi dawa yebik'ehgo na'iziidíi nbíłteeh doo. ⁴⁸ Áidá' ái na'iziidíi ncho'ihíi, Shinant'a' doo hwah nadáh da, idíki'niiyúgo; ⁴⁹ Isdzáné hik'e nnee la' nada'iziidíi nadainkaad nkegonyaago bíł nágodiziyisíi bíłgo da'iyáa hik'e da'idlaayúgo; ⁵⁰ Ái na'iziidíi binant'a' doo yiká déz'íi dagee, doo noyohíi dagee nadáhgo, ⁵¹ Nbilíłgeesh, áidí' hadíi daanzhogo ádaagodil'íihíi bich'í'zhinéego nilteeh: áígee daach'ichag la'íi kowoo lídaach'idíł'ash doo.

25

¹ Yaaká'yú dahsdaahn bíłat'áhgee begoz'aanii díi k'ehgo at'éé: ch'ekíi gonenan ko' nałbaahíi dahdaayo'aalgo nnee niinéhíi bich'í'yú deskai. ² Ashdla'ihíi daagoyáá, áidá' ashdla'ihíi doo daagoyáá da. ³ Doo daagoyáá dahíi ko' nałbaahíi dahdaayo'aal ndi túko'íi ik'e'an doo la' dahdaidnziid da. ⁴ Áidá' daagoyáanii túko'íi tús biyi' sziidgo ik'e'an dahdaidn'áa lék'e, ko' nałbaahíi bíłgo. ⁵ Nnee niinéhíi t'ah doo hwahá hígháh dadá', ch'ekíi bíł daanzíigo da'íłhaazh. ⁶ T'lé'is'ahyú la' nádidilghaazh gáníigo, Daadeht'íi, nnee niinéhíi kodí' hígaal; bich'í' dohkáh. ⁷ Áik'ehgo ch'ekíihíi nádiikaigo bíko' nałbaahíi ilch'í'daizlaa. ⁸ Áidá' doo daagoyáá dahíi daagoyáanii gádaayíni, Túko'íi' nohwaa daanohsiid; nohwiko' nohwits'á' daanestsiz. ⁹ Daagoyáanii gádaabíłni, Dah; ágádaasiidzaayúgo, doo hwoi da hileeh: áidá' hayú nahíniih goz'áayú dohkáhgo la' nadaahołni. ¹⁰ Nada'íłhiihyú okaidá' nnee niinéhíi n'yáa; áik'ehgo ilk'idá' nlt'éégo ádaadeszaago naháztaanii ni'íneh yuñe' okai: áidí' da'det'áa. ¹¹ Bikédí'go la' ch'ekíi n'íi nákaigo gádaanii, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'ínt'íih. ¹² Áidá' nnee niinéhíi gádaabíłni, Da'aniiigo gánohwídkishnii, Doo nohwídaagonsi da. ¹³ Áik'ehgo biká nádaadeht'íih; hadíi bijíi shíhíí, da'kwíí bik'ehenkéézo shíhíí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhíi doo bidaagonolsi da.

¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bíłat'áhgee begoz'aanii díi k'ehgo at'éé: nnee nzaadyú deyaago bánada'iziidíi yushdé' mnohkáh yihniigo, bíyéehíi yináadaadz'íigo yaidin'áa lék'e. ¹⁵ La' besto talent holzéhi ashdla'í yaidin'áa, la'íi naki yaidin'áa, la'íi dała'á yaidin'áa; dawa daant'íígee dá yidaanel'áagee yaidin'áago; áidí' nant'ánhíi dagoshch'í' dahnyaa. ¹⁶ Nnee talents ashdla'í baadet'aanii hant'é nayihesniihíi baa nanáhzniigo ashdla'í bá ígoya. ¹⁷ La'íi talents naki baadet'aanii áldó' naki bá ígoya. ¹⁸ Áidá' talent dała'á baadet'aanii leyí' ogopeed yuyaa binant'a' bíbestsohíi náyides'íid. ¹⁹ Áidí' nzaad godeyaago binant'a'íi nádzáago yil daayohtag. ²⁰ Áik'ehgo talents ashdla'í baadet'aanii talents ashdla'í bá'ígoyahíi áldó' áku yinné' gáníigo, Shinant'a', talents ashdla'í shá nnil n'íi talents ashdla'í shá ígoya. ²¹ Binant'a' gábilni, Negondlíigo shána'iziidíi, nlt'éégo ándzaa laa: da'ayáháhi ndi nlt'éégo shá ánlahíi bighá láni benik'ehgo ánishle': shíi ninant'a' baa shíł gozhóónii ni áldó' baa níl gozhóq le'. ²² Talents naki baadet'aanii áldó' kú n'yáa gáníigo, Shinant'a', talents naki shá nlaa n'íi talents naki shá ígoya. ²³ Binant'a' gábilni, Negondlíigo shána'iziidíi, nlt'éégo ándzaa laa: da'ayáháhi ndi nlt'éégo shá ánlahíi bighá láni benik'ehgo ánishle': shíi ninant'a' baa shíł gozhóónii ni áldó' baa níl gozhóq le'. ²⁴ Áidí' talent dała'á baadet'aanii kú n'yáa gáníigo, Shinant'a', nnee doo bee gónedzaa dahi níłigo nígonsi, doo k'edínlaa dayú ná'ígeesh, doo ishílnch'íi dayú lená'íla: ²⁵ Nésdzidgo, nitalent-híi leyí' yuyaa nádéł'íi ni'; koh, n'yéé naa nániné'. ²⁶ Binant'a' gábilni, Ncho'go shána'iziidíi, bíł goyé'í níłi, doo k'edíłáa dayú ná'ishgeesh, doo ishílnch'íi dayú

lená'ishlá bígonksj: ²⁷ Ái bighá bestso ilkáh ch'ídaihiniíhí shizhaali bánné' le'at'éhi, áik'ehgo nánsdzaago bínadogháí bíl shaa nánné' doleel ní'. ²⁸ Áik'ehgo talent-hí bits'á' nádo'né'go nnee gonenan talents biyééhií baa no'né'. ²⁹ Dahadíni dant'éhéta biyéé góliinií bitisgo baa nádo'né', áik'ehgo láágo biyéé doleel: áidá' dahadíni biyéé da'ayáháhi, biyéé gólií ní' ndi bits'á' nádiido'né'hi at'éé. ³⁰ Na'izidi doo bik'ehyú at'éé dahí chagótheelzhi' ch'ídaanoht'e': ákú daach'ichag lá'íi kowoo kidaach'idilk'ash doo.

³¹ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhí, shits'á'idindláadií bee dahnádisdzaago yaaká'dí'go nadaal'a'a dílzini bíl nánskhák, biká'dahsdáhá biká'dí' shits'á'idindládi biká' dahsidáágo nansht'aa doo: ³² Shinadzahgee nnee itah at'éégo hadaazt'í'íi dawa íla'alméngo ílts'á' hishniil, díbeljí nanyoodi bidíbeljí hik'e gant'í'izi bits'á'yihiniíhí k'ehgo. ³³ Díbeljí shigan díhe'nazhinéégo nniishniil, áidá' gant'í'izi she'eshganzhinéégo. ³⁴ Áidí' shíi, Íziso Nansht'aahí, shigan díhe'nazhinéégo hii gádaashnií, Yushdé', shiTaa gozhóoníi nohwá ádaizlaahí, ní'gosdzán nniit'áqadá' bee nadaanoht'aa doleelgo nohwá ilch'í'golzaahí bee nadaanoht'aa le': ³⁵ Shiná' nshlíigo shá da'desoné' ní': díbá' nshlíigo tú shaa daasoziid ní': doo kígonksj dayú hishaalgo nádaashidoltjí ní': ³⁶ Shidiyáge ádíhgo diyáge shá ádaagosolaa ní': dínshniigo shaa nanádaanohtaah ní': ha'ásitíigo shaa nahkáh ní'. ³⁷ Áik'ehgo dávik'ehyú ádaat'eehíi gádaashnií, NohweBik'ehí, dadá' shiná' ní'jígo daaniit'íigo ná da'de'ne' lán? Lá'íi díbá' ní'jígo tú nadaasiidziid lán? ³⁸ Dadá' doo kígonksj dayú hínáágo nádaanideltjí lán? Lá'íi nidiyáge ádíhgo naa daasi'nil lán? ³⁹ Lá'íi dadá' dinníhgo dagohí ha'ásitíigo daaniit'íigo naa nkai lán? ⁴⁰ Shíi, Íziso Nansht'aahí, bich'í' hasdziihgo gádaashnií, Da'anii gánohwidishnií, Shik'isyú doo izisgo at'éé dahi ndi ágádaasolaayúgo, shíi áldó' ágádaashisolaahi at'éé. ⁴¹ Áidí' she'eshganzhinééhií áldó' díi k'ehgo bich'í' hasdziih, Nohwíi, da'ílii daahleehego nohwá ndaagost'áqahí shits'á'zhí' daadohkáh, kó' dahazhí' dílti' yune', ch'iidn nant'án hik'e binadaal'a'a bílgo bá ilch'í'golzaayú. ⁴² Shiná' nshlíigo doo shá da'desoné' da ní': díbá' nshlíigo tú doo shaa daasoziid da ní': ⁴³ Doo kígonksj dayú hishaalgo doo nádaashidoltjí da ní': shidiyáge ádíhgo diyáge doo shá ádaagosolaa da ní': dínshniigo lá'íi ha'ásitíigo doo shaa noyaa da ní'. ⁴⁴ Áik'ehgo gádaashnií, NohwiNant'a', dadá' shiná' ní'jígo, dagohí díbá' ní'jígo, dagohí doo kígonksj dayú hínáágo, dagohí nidiyáge ádíhgo, dagohí dinníhgo, dagohí ha'ásitíigo daaniit'íigo doo nich'odaasi'ni' da lán? ⁴⁵ Áik'ehgo gádaashnií, Da'anii gánohwidishnií, Díi doo izisgo at'éé dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shíi áldó' doo ágádaashisolaahi at'éé da. ⁴⁶ Díhíi dahazhí' biniigodilne' doleel, áidá' dávik'ehyú ádaat'eehí dahazhí' daahinaa doleel, yaaká'yú.

26

¹ Áik'ehgo Jesus díi aqł yaa nagosni'dá' bitsilke'yu gádaayihnií, ² Nakiskqā hik'e bitis-hagowáh ní'íi bee bíná' godiníhgo da'ídaq doleehí bídaagonolsj, áígee shíi, nnee k'ehgo Niyááhí, shik'edaaninií bilák'e shí'dolteełgo tsj'ílna'áhi bishi'dilkal. ³ Áidí' okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehí, begoz'aani ye'ik'eda'ik'híi, lá'íi nnee yánazini okqah yebik'ehi da'itisyú sitíni, Cáiaphas holzéhi, bigowāgee íla'adzaago, ⁴ Hagot'éégo dánant'í'eego Jesus daayiltsoodgo daayizilheego yee ndaagoshchjí. ⁵ Áidá', Doo da'ídaqhí bíjji daahiltsood da, daanii, ágádaasiidzaayúgo nnee dánko bádaagochjíhgo godnch'aad doleehí at'ééhií bighá, daanii.

⁶ Béthanyú Simon, íóód doo ínadíh dahi, léprosy holzéhi, yaa naghaa ní'íi bigowā yune' Jesus sidaadá', ⁷ Iyaqgo sidaago isdzán lá' ch'il bik'ah lán ílíní tús alabáster be'alzaahi besi'áni ha'áyí'áqgo Jesus baa nyáá, ái ik'ahíi Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid. ⁸ Jesus bitsilke'yu díi daayiltsaqgo doo bíl dávik'ehi dago gádaanii, Nt'é bighá ik'ahí da'ílii yishchjí? ⁹ Ái ik'ahí láágo íljiigo nahiniigo, zhaalíhí tédaat'iyéhií baa hí'né' le'at'éhi. ¹⁰ Ádaaniíhí Jesus yígołsjiigo gábilnií, Nt'é bighá isdzánhíi nadaanoht'og? Nt'éégo áshíílaa. ¹¹ Tédaat'iyéhií dávik'ehi nohwitahyú nadaakai; áidá' shihí doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da doleel. ¹² Doo hwahá leeh shí'dilteeh dadá' ik'ahí shits'í yiká' yaa yiziid. ¹³ Da'anii gánohwidishnií, Ní'gosdzán dágoz'áq nt'éégo dahayú yatí' baa gozhóni baa na'goni'gee, díi isdzán adzaahí baa na'goni' doleel, bee bíná'godiníhgo.

¹⁴ Áidí' Judas Iscariot, nakits'ádahí itah níni, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáágo, ¹⁵ Jesus hayúhí nohwíł ch'ínsh'aahdá', hant'é shaa daanohté? daayihnií. Zhaali ligaií tádin naa do'né', daabihnií. ¹⁶ Áidí' godezt'í'go hagot'éégo ch'í'fidish'aał nzigo yiká' hédaa nkegonyaa.

¹⁷ Bán benilzoohí da'adíhgo bán alzaahi daadaaní dantséhií bíjji Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihnií, Bitis-hagowáh ní'íi bee bíná'godiníhgo da'ídaanií hayú ná ilch'í'daagohiidle'? ¹⁸ Jesus gádaabihnií, Kih goznilyú dohkáh, áígee nnee lá' gádaabidohnií, ilch'ígó'aahí gáníi, ilk'ídá' shaa gonyáá; nigowā yune' bitis-hagowáh ní'íi bee bíná'godiníhgo

shitsilke'yu bil da'ishaa doleel. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus ádaabiñii n'íí k'ehgo bitsilke'yu ádaát'íid; áígee bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godinlho da'idaani ilch'i'daizlaa. ²⁰ Áídí' o't'ááyú nakits'ádahíí da'iyáago yá dahdinezbiñ. ²¹ Da'iyáago Jesus gáníí, Da'ániigo gánohwidishñii, nohwíí la' ch'ishinoh'aah doleelí at'éé. ²² Áík'ehgo dázho doo bil daagozhó dago dala'á daant'íigo, SheBik'ehñ, ya' shíí nées? daañii nkegonyaa. ²³ Áík'ehgo gáníí, Dahadíí its'aa biy'zhí' dala' bil éedisht'áhi, án ch'ish'i'aah doleel. ²⁴ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee godolñii: áidá' nnee ch'ish'i'aahíí bá góyéé doleel! Áí nneehíí doo bi'deshchíí dayúgo nt'éé doleel ni'. ²⁵ Áídí' Judas, ch'ibi'aah doleelí, Jesus gáyihñii, Ilch'ígó'aahíí, ya' shíí nées? Jesus gábiñii, Da'áígee áññiid.

²⁶ Da'iyáago Jesus bán náidn'áago ya'ihénzigo oskaqádá' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yitazñiih, Nkóh daohsaa; díí shits'í at'éé, ñiigo. ²⁷ Áídí' idee beda'iskaanií náidnkaq, áí ya'ihénzigo oskaqádá' ílth daidezkaq, Daanohwigha daohdláq, yíñiigo; ²⁸ Díinko shidil k'ehgo at'éé, shidil bee áníidégo lángont'aahi at'éé, nnee láágo bá idijoolíí, bincho'híí bighá baa nádaagodet'aahgo. ²⁹ Gádaanohwildishñii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanáshdláq da, dahadíí bijíí shiTaa bilakt'áhgee goz'áayú áníidéhi nohwíí naadaadishdlíígo zhá. ³⁰ Áídí' s'í la' hadaáid'áqádá', dzil Olives holzéhi s'áayú okai. ³¹ Áígee Jesus gádaabiñii, T'é'go ásh'i'dilnee'híí bighá daanohwigha t'áqzhí' ádaahne': díí baa k'e'eshchííhíí k'ehgo, Dibelíí Nanyoodíí biní'dishñíh, áík'ehgo dibelííhíí da'adzaayú nkenelt'ee doleel. ³² Áidá' dasi-itsaqádí' naadisdzaago Gáíleeyú nohwádh disháh doleel. ³³ Peter gábiñii, Nnee dawa nits'á' t'áqzhí' ánádaasdzaa ndí, shíí doo ágáoshne' at'éé da. ³⁴ Jesus gánábíldo'ñiid, Da'ániigo gáníidishñii, T'é'go tazhik'áne doo hwahá áññiih dadá' taadn, Án doo bígonsí da, shíidinníí. ³⁵ Áidá' Peter gábiñii, Dala' nil dastaah ndí, Án doo bígonsí da, doo nildoshñiih at'éé da. Lá'ihíí bitsilke'yu dawa da'áík'ehgo ádaaññiid.

³⁶ Áídí' Gethsémane golzéhi goz'áayú Jesus bitsilke'yu yil hikaidá' Jesus gádaabiñii, Dádzaa nahísóotaaq, nláhyú déyáá, oshkaqhyú. ³⁷ Peter lá'íí Zébedee biye'ke nakí Jesus yil okai, áidí' dázho doo bil gozhó dago bijíí ññiih nkegonyaa. ³⁸ Áík'ehgo gádaabiñii, Shiyi'siziiníí dázho doo bil gozhó dago, dá'azhá dastaahíí ga'at'éé: dádzaa nahísóotaaqo sha'ishhah daadeh'íí. ³⁹ Áídí' da'anahyú óyáayú ni'zhí' hayaa adzaago okáqah gáníigo, Bígonedzaqayúgo, shiTaa, díí hishdláq doleelí shits'á'zhí' alne': áidá' shíí doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ⁴⁰ Áídí' bitsilke'yu yaa nadzaago da'ilhoshgo yiká nnyáá, áík'ehgo Peter gáyihñii, Dala'á kedihikeezhí' ndí sha' doo sha'ashhah daadeh'íí le'at'éé da? ⁴¹ Daadeh'íígo da'ohkaqah, nanohwíída'intaah bídaanoldzil doleelíí bighá: nohwíy'i'siziiníí da'aníí hát'íí ndí nohwits'íhíí doo nldzil da. ⁴² Nakidn onaanádzagee na'okáqah gáníigo, ShiTaa nílni, díí hishdláq doleelíí doo hagot'éégo shits'á'zhí' alne' dayúgo hishdláq, ni nik'ehgo ágone'. ⁴³ Bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa naanádzaa: dázho bil daanzigo. ⁴⁴ Áídí' yits'á' onaanádzaa, okáqhyú taadnee da'ágánadí'ñiigo. ⁴⁵ Áídí' bitsilke'yu yaa naanádzagee gádaayihñii, Akú da'olhoshgo hanádaahso: shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bilák'e shi'dilteehego ch'ishí'dot'aahíí ilk'ídá' biká' ngonyáá. ⁴⁶ Nádohkáh, hiikaah le': ch'ish'i'aahíí kodí' higaal.

⁴⁷ Jesus t'ah yaltí'dá' Judas, nakits'ádahíí bil itah nílni, nnee láágo besh be'idiltishé lá'íí tsj be'idiltishé dahdaayiníigo, okáqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí lá'íí nnee yánazinií daabides'a'íí yil nátsáq. ⁴⁸ Ch'ibi'aah doleelí ilk'ídá' bebigózi' doleelíí yengon'áq lék'e, gáníigo, Hadíí hist'sosíí áí án doleel; án daahoktsood. ⁴⁹ Dagoshch'i' Jesus yaa nyáago, Gozhó, Ilch'ígó'aahíí, yíñiigo yizts'os lék'e. ⁵⁰ Jesus gábiñii, Shik'isn, hant'é bighá nyaa? Áídí' Jesus yil ndaazdeelgo daayitsood. ⁵¹ Nnee dala'á Jesus yil hikaahíí bibizh be'idiltishé hayidzíggo okáqah yebik'ehi da'tiseyú sitini binal'á'ahi yontlíggo bijaa naidnégizh lék'e. ⁵² Jesus gábiñii, Nibízhíí ilch'i'nántíñ: dahadíí besh yee izilheehíí dabíí áldó' besh bee nabizi'dodeelí at'éé. ⁵³ Ya' doo bígonsí da nées, shiTaa bich'i' oshkaqhyúgo binadaal'a'á yaaká'dí'hi nakits'ádahyú siníli dagoshch'i' shich'i' yidil'aah go'íí? ⁵⁴ Áidá' ágádzayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' be'k'e'eshchiiníí hagot'éégo begolne'? Da'ágónéhego goz'áq go'íí. ⁵⁵ Da'ái bik'ehenkeézege Jesus nnee baa nánsáqáhií gádaayihñii, Ya' besh be'idiltishé lá'íí tsj be'idiltishé dahdaanohñiiigo daashoktsoodgo nánoksaq nées, in'íñíí daach'itsoodhíí k'ehgo? Dawa jji' la' da'ch'okáqah goz'áq yune' nohwíí ch'ídaagonsh'aahgo dahsidáá at'éé ni', ndí doo hak'í daashoktsood da ni'. ⁵⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú nada'iziidi n'íí yee K'e'eshchiiníí begolne'híí bighá díí dawa ánágot'íí. Áídí' bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaaszaago bits'á' ílhadeskai.

⁵⁷ Nnee Jesus daabiltsoodíí okáqah yebik'ehi da'tiseyú sitini, Cáíaphas holzéhi, yaa yil hikai, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchihíí hik'e Jews yánazinií bílgo íla'at'éégee. ⁵⁸ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áidí' okáqah yebik'ehi da'tiseyú sitini bik'qh bínaa lé'dit'íññi yune' ha'yáago

nada'iziidi bitahyú nezdaa, hago ágone'íí dá'aałzhí' yinel'íí hát'íígo. ⁵⁹ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, yánadaaltihí bilgo Jesus zidee hádaat'íígo daazhógo yaa dahgosi'aahíí yiká daadéz'íí; ⁶⁰ Ndi doo la' da: Láágo neheskai ndi dá doo at'éé dayú baa dahdaago'aahíí doo la' da. Nt'éégo nnee naki n'áázh, daazhógo baa dahdaago'aahi, ⁶¹ Gádaaniigo, Díí nnee, Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaqah goz'aaníí tagoshniigo, áídí' taagi jii hileehgo ánágoshde'go binesh'áq, níí ní'. ⁶² Okaqah yebik'ehi dá'tiséyú sitíni haiz'igo Jesus gáyilnií, Ya' nihíí doo nt'é nniigo hadziih da nées? Díí naa dahdaago'aahgo naa yádaakt'íí hago at'éé. ⁶³ Áídá' Jesus doo nt'é níí da. Okaqah yebik'ehi dá'tiséyú sitíni gábilnií, Bik'ehgo'ihí'nań hináhi biláhyú gánildishnií, Nohwil nagolní', ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nííí nées? ⁶⁴ Jesus gábilnií, Da'áígee ánniíd: gádaanohwildishnií, Díí bikédí'go shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhinéé dahsidaágo, yaaká'dí' yaak'os shíí honángo daashidołtséé. ⁶⁵ Áík'ehgo okaqah yebik'ehi dá'tiséyú sitíni bidiyagé ídá nayihesdzíjzdá' gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań ncho'go yaa yakti'; nt'é bighá nnee lá'i baa yanánálti' doleeł? Bik'ehgo'ihí'nań ncho'go yaa yakti'íí daadisots'áq. ⁶⁶ Hagot'éégo baa natsidaahkees? Zideego bángonot'aah daanii. ⁶⁷ Áídí' biníizhí' odaach'idihizheeh, lá'íí ndaach'ints'í; lá'ihíí bit'adaach'ika', ⁶⁸ Gádaaniigo, Christ nííni, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yáníiti'yúgo, hadíí náninkts'í shíhíí nohwil nagolní'.

⁶⁹ Okaqah yebik'ehi dá'tiséyú sitíni bikíh bináa lé'dit'íh yune' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyáágo, Ni la' aldó' Jesus Gálileedí' nagháhi bíł na'aash ní', bíłnií. ⁷⁰ Áídá' dawa bináát, Dah, hant'é nniigo ánniíhíí doo bígonsí da, nniíd. ⁷¹ Kíh bahgee ch'ínágoheń'ááyú ch'ínyáágo isdzán na'iziidi lá'í náábíiltsáqgo, áígee naháztaaníí gáyilnií, Díí nneehíí aldó' Jesus, Názarethdí' gólíni, yíl na'aash ní'. ⁷² Bit'á dahdidilniíhdá' gánádo'niíd, Áí nneehíí doo bígonsí da. ⁷³ Dér'íhek'e ahánííd' nazíni Peter yaa hikaigo gádaayilnií, Da'aníi níí áí itah nííí, niyati'íí bee nígozí. ⁷⁴ Áídá' Peter bit'á dahdidilniíhgo hashkeego ncho'go yakti' nkegonyaa, Áí nneehíí doo bígonsí da, níí nt'éégo, áígee tazhík'áne ánniíd. ⁷⁵ Peter Jesus gábilniíd níí yénálníí, Tazhík'áne doo hwahá ánnií dadá' taadn, Áń doo bígonsinihi at'éé da, shíldinnííł. Áídí' ch'ínyáágo dázhó doo bíł gozhóq dago hichag.

27

¹ Hayíłkááyú okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Jews yánazini bíłgo dawa hagot'éégo Jesus zidee doleełíí yaa nadaagoshchíí: ² Áík'ehgo hídaist'óqgo dahdaint'e', nant'án, Póntius Pílate holzéhi, yaa daidez'áq.

³ Judas, ch'ibin'áni, Jesus zideego bángot'áqgo yígoksiídá', dázhó doo bíł gozhóq dago zhaali tádinhií okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini bíłgo t'aałzhí' yaa náyiné', ⁴ Gániigo, Nnee dábíkehyú át'éhi ch'ínf'ááhíí bighá doo bik'ehyú ásdzaa da. Áík'ehgo gádaabilnií, Néé doo nanohwink'og da. Dani nanink'og le'. ⁵ Da'ch'okaqah goz'áq yune' zhaalihíí nayíłkaad' ch'ínyáágo dá'íddoleeh. ⁶ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi zhaali nádaidnné'go gádaanii, Zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa doo o'né'go goz'áq da, díł bighá nahasniilhií bighá. ⁷ Áík'ehgo yaa yádaakti'dá' zhaalihíí bee nnee gosht'ish tús áiléhi bini' nahaznií, áígee anahdí' nadaakaihíí lehi'niíł doleełgo. ⁸ Áí bighá áídí' godezt'í'go díí jiižhí' áí ní'híí, Ní' díł bee nahazniíhíí, holzee. ⁹ Áík'ehgo Jéremy, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, gáníí níí begolzaa, Zhaali tádinhií, Israel hat'í'íí lá'í, Áí nnee ilíí, daaniiigo, nádaidnné'go, ¹⁰ Gosht'ish tús áiléhi bini'íí yaa nadaihesnií, sheBik'ehń' áshihniíd níí k'ehgo. ¹¹ Jesus nant'án yidázhí' siziigo nayíłkíd gáyilniigo, Jews ízigo biNant'a'í nííí nées? Da'áígee ánnií, bíłnií, Jesus. ¹² Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini bíłgo baa dahgoz'áq ndi doo nt'é níí da lék'e. ¹³ Áík'ehgo Pílate gábilnií, Láágo naa yádaakti'íí ya' doo dints'ag da nées? ¹⁴ Áídá' t'ah Jesus doo nt'é bíłnií da, yati' dala'á ndi; áí bighá nant'án dázhó bíł díyagot'ee. ¹⁵ Bitis hagowáh níí biná'godiníhgo dá'ídáqgee ha'áshijeedíí dala'á, hadíí nnee hádaat'iiníí, nant'án bá ch'ínádaayítéeh lék'e. ¹⁶ Áígee nnee doo bik'ehyú át'éé dago bígózini, Barábbas holzéhi, ha'ásitíí lék'e. ¹⁷ Áík'ehgo nnee íla'adzaago Pílate gádaabilnií, Hadíí nohwich'í' ch'ínánshteeh hádaah'íí? Barábbas nées, dagohíí Jesus, Christ holzeehíí nées? ¹⁸ Pílate yígótsí nnee dawa Jesus bíł daanzhóqhií bighá okaqah yedaabik'ehi Jesus yik'edaanniigo baa daabidez'áq.

¹⁹ Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíí, lá' yich'í' yil'áa gábilniigo, Áí nnee dábíkehyú át'éehíí doo baa nanpaa da, díí jiiigo baa naiseelgo shiniigonkt'éé. ²⁰ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini bíłgo nnee íla'adzaahíí biini' yá ádaagozlaa, gádaayilniigo, Barábbas nohwá ch'ínánshteehdá' Jesus-híí zodéé, daadohnií. ²¹ Nant'ánhií gádaabilnií, Díí nnee nakihíí hadíí nohwich'í' ch'ínánshteeh? Barábbas zhá hádaahíit'íí, daanii. ²² Pílate gánádaabíldo'niíd, Jesus, Christ holzéhi, hago láq nohwá áshle' áídá'? Dawa gádaabilnií,

Ts'i'lna'áhi bíhokálgo zódée. ²³ Nant'ánhíi gádaabílníi, Nt'é bighá, hant'é bee nchọ'go adzaago? Nnee da'tíségo nnádaadidighaazhgo, Ts'i'lna'áhi bíhokálgo zódée, daabílníi.

²⁴ Pilate doo hagot'éégo nnee yidag hagháh át'éé dago, la'íi godnch'áad nkegonyaago yígolsíídá, nnee íla'adzaahíi bínaál tú náidnkáago bigan tayizgis, gáníigo, Díi nnee dábíik'ehyú át'éehíi bidííí shíi doo nashínt'og da: dánohwíi nadaanohwínt'og le'. ²⁵ Nnee dawa gádaabílníi, Bidííí nohwiká'zhí' at'éé doleeé, la'íi nohwichágháshéhíi áldó' biká'zhí' at'éé doleeé.

²⁶ Áík'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'i' ch'ínáínt'íí, áídá' Jesus-híi habí' oltsaazdá' ts'i'lna'áhi bíhokálgo zidéégo nneehíi yaa daidez'áa. ²⁷ Nant'án bisiláádahíi yáná'ítih goz'áa yune' Jesus odaizt'e' lèk'e, áígee silááda dawa baa íla'ádaizlaa. ²⁸ Áídí' bidiyágé yaa daidntsoozdá' diyágé híhí' yá ádaagozlaa.

²⁹ Hosh diwozhi nánihezwozgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'áa, bigan dihe'nazhínéégo ts'i' yaa daiztáa: la'íi bich'i' nádaahilzhishgo baa daadloh, Gozhóó, Jews ízisgo bíNant'a' n'ílníi daaniigo. ³⁰ Áídí' bik'ídaadihizheeh, la'íi ts'íhíi naanádaidntáago bits'its'inyú nádaínt'ísh. ³¹ Aa! baa daadlohda', diyágé yaa daidntsoozdá' dabíi bidiyágé yá ándaagosdláa, áídí' ts'i'lna'áhi yiká' daizilheeyú bí nádezaa lèk'e. ³² Ch'ínáínt'ágyú nnee Símon holzéhi, Cyréne golzeedí' gólíni, silááda daabítsáago, Ts'i'lna'áhi bá dahngheeh, daabílníi.

³³ Áík'ehgo Gólgotha golzeegé náínt'áá, áí golzeego itsits'in sí'áni golzeego ágolzee.

³⁴ Áígee vinegar, nch'i' bíl nadesdziidgo, Jesus yaa daizkáa: yizl'ih ndi doo yodl'áa da.

³⁵ Áígee ts'i'lna'áhi yidaabiskaddá' bidiyágé ílta'ísníigo yighá da'díh'ól lèk'e: Bik'ehgo'íhi'na' binkááyú na'ízíidí gáníi n'íi begolne'go ánágot'íí, Shidiyágé ílta'ísníi, la'íi iká' shí'íhíi yighá da'díh'ól. ³⁶ Áídí' áígee naháztaago daabine'íí lèk'e. ³⁷ Nt'é baa dahgot'aaníi ádaagozlaago bitsit'á'gee díínko dahdaiztáa, Díi JESUS JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego k'e'eshchíi. ³⁸ Áígee nnee da'in'íhíi naki áldó' Jesus ba'ashhahdí' ts'i'lna'áhi bidaahaska, la' dihe'nazhínéégo, la'íi be'eshganzhínéégo.

³⁹ Bahyú ch'íhikáhíi bitsits'in daidíltasgo yatí' yee daabokáa, ⁴⁰ Gádaaniigo, Biyi' da'ch'okáahíi tanághosnílgo taagi j'íi hileehgo ánágosd'le', n'nií ni', halaá, Bik'ehgo'íhi'na' bíYe' n'ííyúgo dáníi hasdá'ánteehgo ts'i'lna'áhi biká'dí' góдах ch'ínnáh. ⁴¹ Okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'íh'íhíi, la'íi Jews yánazíni áldó' baa daadloh lèk'e, gádaaniigo, ⁴² Nnee hasdá'yiniíkdá' bíhíi doo hasdá'ádlteeh da. Israel hat'í'íi ízisgo bíNant'a' n'ííyúgo, ts'i'lna'áhi yiká'dí' naadowáh, áík'ehgo daahohíid'laah. ⁴³ Bik'ehgo'íhi'na' ya'ólíi; áh' há't'ííyúgo hasdá'bóteeh: Bik'ehgo'íhi'na' bíYe' nsh'íí, níidá', daanií. ⁴⁴ Da'n'ííhíi áígee ts'i'lna'áhi yidaayiskáhíi áldó' da'áík'ehgo bee baa daadlohgo daabóch'íid lèk'e. ⁴⁵ Isk'áhn'yaádí' taagi nehenkéézzh'í' ní' biká' dahot'éhé godíh'íi gozl'íi lèk'e. ⁴⁶ Taagi nehenkéézgo sh'í Jesus nádidilghaazhgo gáníi, Éli, Éli, láma sabákthani? áí, Bik'ehgohinshnaahíi, Bik'ehgohinshnaahíi, nt'é l'áa bighá shits'á'zhí' ándzaa? golzeego ágolzee. ⁴⁷ La' áígee nadaazini'íi daabidits'ago, Díi nneehíi Elías yich'i' aníi, daanií. ⁴⁸ Dagoshch'i' nnee la' nádidilwodgo túdaabits'osúí vinegar yiyi' naiz'áa, áídí' ts'i' yaa dahyiz'áago Jesus bizé'zhí' dahyida'nt'siih. ⁴⁹ La'íhíi gádaanií, Ntsént'ah, bídaagonol'ííh, Elías baa higháhgo hasdábilteeh sh'í.

⁵⁰ Jesus nanádidilghaazhgo dabíi biyi'siziiníi be'ogoyáago áyíílaa lèk'e. ⁵¹ Áígee kíh biyi' da'ch'okáahíi biyi' yune' daadintsoozíi bighá'dí' hayaago ílch'idláad lèk'e; ní' godíhes'naadá' tséé daahesdla'; ⁵² Nnee leyi' nazjeedíi bá ílts'á' ádaagosdzaago ínashood daan'íi n'íi l'áago naadiikai. ⁵³ Áí Jesus naadiidzaahíi bikédí'go leyi'dí' hakaidá' kíh dílzini goznilyú okaigo, nnee l'áago daabítsáa. ⁵⁴ Silááda gonenadíi binant'a'íi, la'íi yíí nakaihi Jesus daine'íni, ní' nagohí'naago la'íi áígee ágodzaahíi daayílt'áqdá' dázh'ó ndaalzdí, áík'ehgo gádaanií, Díi da'aníi Bik'ehgo'íhi'na' bíYe' n'ílníi l'áa. ⁵⁵ Isdzáné l'áago Gálíleedí' Jesus biké' anákahi, bich'odaanihi, anahdí' naz'íi daabine'íígo: ⁵⁶ Mary Mágdalene, la'íi Mary, James hik'e Josée báá, la'íi Zébedee bichágháshéhíi bááhi áldó' itah naz'íi. ⁵⁷ K'ad o'í'aahyú, nnee háldzili, Arimathéa golzeeyú gólíni, Joseph holzéhi nyáá, áh' Jesus yodláni: ⁵⁸ Áh' Pílate yich'i' oyáágo Jesus bits'íhíi yiyókeed. Áík'ehgo Pílate áníigo Jesus bits'íhíi baa daach'idez'áa. ⁵⁹ Joseph Jesus bits'íhíi baa det'áqdá' nak'á'ígaihi n'í'ehi yik'íyidesdzigo, ⁶⁰ Dabíi bitsébi'i'án'ánídéhi goz'áa yune' nyínt'íí, áí tséé biyi' yune' hayik'ehgo áyíílaahi: áídí' tséé nchaahi yidaiden'íidá' onádzaa. ⁶¹ Mary Mágdalene, la' Maryhíi bílgo, tsébi'i'í'án'íhíi bídázh'í' síkee lèk'e.

⁶² Ich'i'golne'íi bíj'íi hiskáago okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, Phárisees daanlíni bílgo, da'á' Pílate yaa hikai, ⁶³ Gádaabílníigo, Nohwinant'a', bínádaahílníi, áí k'ízé'ídlteehíi t'ah hínaadá', Taagi hileehgo bíj'íi naadishdáh, níi ní'. ⁶⁴ Áí bighá ník'ehgo tsébi'i'í'án'íhíi ch'í'itingee dázh'ó nt'ízgo áolne', taagi hileehíi bíj'íi'zhí', doo ágát'éé dayúgo dánkó bitsilke'yu t'é'go híkáhgo bits'íi daayín'íh, áídí', Jesus daztsáqdí' naadiidzaa, nnee daayílníi: áík'ehgo

iké'yú doo bik'ehyú ádaañii dahíí ntségo ádaañii n'íí bitisgo ádaañii doleel ákoh. ⁶⁵ Pílate gádaabihñii, Silááda tsébi'i'án yinádaadéz'ini nohwaa sinil: ti'i, nzhoggo nt'izgo ádaahle'. ⁶⁶ Áidí' okaigo, tsébi'i'ánhíí nzhoggo nt'izgo ádaizlaa, la'íí áígee silááda yinádaadéz'íigo ádaizlaa.

28

¹ Jews daagodnlsiníí bijjii hiskaago hayokkaalyú inashood daagodnlsiníí bijjii, Mary Mágdalene, la' Maryhíí bilgo tsébi'i'ányú daadéz'íiyú ó'ááz. ² Nt'éego adíid ni'godes'naa: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí' nkenyáágo, tséé daadin'áání yó'oyilhidá' yiká' dahnez-daa lèk'e. ³ Biniizhí' hada'didla'híí k'a'at'éé, bidiyágé zas k'ehgo dážhó hgai: ⁴ Inádaadéz'ini tsídaadesyizyú daaditlid daasiljii, nnee nanezna'híí k'ehgo ádaasdzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á isdzáné gáyihñii, Doo nédaakdzid da: Jesus tsj'ihna'áhi bíheskał n'íí biká hadaanohaago bígonsj. ⁶ Án doo hak'i da: naadiidzaa ni', áníí n'íí k'ehgo, Yushdé', nohweBik'ehñ bits'í siné' n'gee daadeh'íí. ⁷ Ti'i, dáháte bitsilke'yu Jesus daztsáqdí' naadiidzaahíí baa nagolñi'yú doh'aash; nohwádih Gálilee golzeeyú óyáá; ákú daaholtséh: da'aníigo ádishñii. ⁸ Tsébi'i'ándí' hwéheego dahs'isteel, nédaaldzid ndi bil daagozhóó lèk'e; bitsilke'yu yil nagolñi'yú ots'ilteel.

⁹ Nt'éego bitsilke'yu yil nadaagolñi'yú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhóó, bilñiigo. Ákú Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago yikee daayotá'dá' daayokáah lèk'e. ¹⁰ Jesus gábilñii, Doo neldzid da: shik'isyú, Gálileeyú dohkáh, bilñiigo, ákú daashiltséh ndi at'éé.

¹¹ Isdzáné ákú hi'ashdá' inádaadéz'inihíí la' kih goznilyú hikaigo, okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahíí dawa yil nadaagosñi'. ¹² Okáah yedaabik'ehi, Jews yánazini bilgo íla'adzaago baa nagoshchíidí' silááda bestso láágo bitasñii, ¹³ Gádaayihniigo, Nnee gádaabilñiigo, Bitsilke'yu t'é'yú nádaabinest'íid, da'ilwoshdá'. ¹⁴ Nant'án ya'ikonziyúgo, nohwá bich'í' yádaahiilti'go doo hago ádaanohwile' at'éé da. ¹⁵ Silááda bestso nádaidnné'go, da'ádaabilñiigo yil ádaasdzaa: díí jii ndi silááda ádaañii n'íí Jews bitahyú t'ah benagowaa.

¹⁶ Bitsilke'yu la'ts'adáahíí dzilyú okai, Jesus bándagoz'áa n'yú, Gálileeyú. ¹⁷ Ákú Jesus daayiltsáqdá' daayokáah: ndi la'ihíí bil nadaagoki. ¹⁸ Jesus baa nyáágo gádaabilñii, Yaaká'yú, ni'godsáñ biká'gee áldó', dawa beshik'ehgo shaa godet'áa.

¹⁹ Áik'ehgo ti'i, dahdohkáh, í'aniyú hadaazt'íí dawa bil ch'ídaagonoh'aah, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa, hik'e biYe', la'íí Holy Spirit bizhi'íí bilázhí' baptize ádaago'íigo: ²⁰ Ádaanohwildéñiidíí dawa bikísk'eh ádaat'eego bil ch'ídaagonoh'aah: áik'ehgo dahazhí' nohwil nshlji, nnágodzaayú ndi. Doleelgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO MARK

1 Bik'ehgo'ihina'na' biYe', Jesus Christ, baa na'goni'if baa gozhoni di'inko begodezt'i';
 2 Bik'ehgo'ihina'na' binka'ayú nada'iziidi n'ii binaltsoos biyi'di' díí baa k'e'eshch'ii, Shii,
 Bik'ehgo'ihina'na', shinal'a'á nádi'hyú ilch'i'gole' doleehi del'a'. 3 Da'igol'iyú hadi'ish'ii dilwosh,
 NohweBik'eh'na' bádi'hyú ilch'i'daagohle', intin ilk'idezdohgo bá ádaahle', niigo. 4 Áik'ehgo
 John da'igol'iyú baptize ádaagole', nnee yich'i' yádaakti'go gádaayihni, Nohwincho'ii bits'á'zhi'
 ádaahne'go baptize ádaanohwi'dolne', áik'ehgo nohwincho'ii bigha' nohwaa nágodit'aah
 doleel. 5 Judéa dahot'éhé ni' goz'aqadi' lá'ii Jerúsalem golzeedi' baa nánzáá, ái dawa
 bi'ádaat'e' ncho'ii yaa nanádaagosni'dá' tú'áilíni' Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.
 6 John bidiyagé bigháni ha'l'áhi' bighaa alzaa, ika' hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e
 dzilyú gosnihi' bílgo bihidán lék'e'; 7 Nnee yich'i' yádaakti'go ganii, Shik'e'di' lá' shitisgo
 at'éhi higháh, ts'iyaa ashnéhgo biket'óol k'e'ish'adzhi' ndi doo bik'eh sitji' da. 8 Shihii
 tú bee baptize ádaanohwishlaa: áidá' áni Holy Spirit yee baptize ádaanohwi'ii doleel. 9 Ái
 benagowaadá' Jesus ni' Gálileege Nazareth holzeedi' ch'inyáadá', tú'áilíni', Jórdan holzéhi,
 biyi' John baptize ábiílaa. 10 Tú biyi'di' hanázaadá' dagoshch'i' yáá ilts'á' ádzaago, Holy
 Spirit hawú k'ehgo bich'i' nke'eniigo yiltsáq: 11 Nt'éego yaaká'di'go yati' gánii go yidezts'aq,
 ShiYe' shil' nzhóni níli, naa shil' gozhóó. 12 Dagoshch'i' Holy Spirit nabilaago da'igol'iyú
 obinyood. 13 Satan nabíntaahgo ákú da'igol'iyú dizdin behiskaq; tsétahgo daagolini' bílgo;
 áigee Bik'ehgo'ihina'na' binal'a'á yaaká'di' daagolínii baa hikaigo bich'odaazni' lék'e'. 14 John
 ha'ánezt'iihii bikédi'go Jesus Gálileeyú n'iyáá, Bik'ehgo'ihina'na' bilakt'áhgee begoz'aanii baa
 na'goni'ii baa gozhóni yaa yakti'go, 15 Gánii, Áigee baa gonyáá, Bik'ehgo'ihina'na' nant'aahii
 biká' nagowaa; nohwincho'ii bits'á'zhi' ádaahne', yati' baa gozhóni daahohdlaq le'. 16 Jesus
 túsikaanii Gálilee holzéhi bahyú higaaká'dá', Simon bik'isn Andrew bílgo lóg behaidléhé
 nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsáq: ái lóg hadaayileehii daanlii. 17 Jesus gádaabi'ni,
 Shik'e'yú doh'aash, lóg hayihleehii k'ehgo nnee shá nádaahohláhgo ánohwishle'. 18 Áik'ehgo
 dagoshch'i' lóg behaidléhé nanest'ólihi' da'áigee ndaistsoozdá' Jesus yiká' dahn'aazh lék'e'.
 19 Áidí' dahnáadiidzaago James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John bílgo yiltsáq, ái tsina'eelii yiyi'
 naháztaq, nanest'ólihi' nádaikadgo. 20 Dagoshch'i', Yushdé', bilni: áik'ehgo bitaa, Zébedee,
 hik'e bánada'iziidi' bílgo da'akú tsina'eelii yiyi' naháztaqadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'.
 21 Áidí' Capérnaum golzeeyú okai; dagoshch'i' Jews daagodnisi'ni bíjii ha'ánátséh goz'aq
 yune' ha'ayáago ilch'igó'aah lék'e'. 22 Áigee ilch'igót'aahii yaa bil diyadaagot'ee: yebik'ehii
 k'ehgo yil ch'igó'aahii bigha', doo begoz'aanii ye'ik'eda'ilchihii ádaat'eehii k'ehgo da. 23 Jews
 ha'ánátséh goz'aq yune' nnee la' spirit ncho'ii biyi' golinihi sidaa lék'e'; áni nádidilghaazhgo,
 24 Gánii, Doo nohwaa nannaa da; nago láá át'éego nohwich'i' gon'aahgo ánt'ii, Jesus,
 Nazarethdi' nannáhi? Ya' da'áilii nohwich'iyú n'iyaa née? Shii nígonsj, hadiin ánt'iihii,
 Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'di'go Dilzihgo Níni. 25 Jesus ndzilgo hadziigo gáyihni, Handziih
 hela', an biyi'di' hannáh. 26 Áik'ehgo spirit ncho'ihii nnee nádinigisdá' ádjid nádidilghaazhgo
 biyi'di' halwod. 27 Nnee dawa bil diyadaagot'eego náidaadilkid gádaaniigo, Díí nt'é láchii?
 Áni zhá ilch'igó'aahi láq. Yebik'ehgo spirits daancho'ii yich'i' hadziigo ndi daabidits'ag.
 28 Dagoshch'i' Gálilee golzeehii dahot'éhé nt'éego baa ch'ini' diidezilaad lék'e'. 29 Jesus,
 James hik'e John bílgo ha'ánázehdi' ch'inákaigo Simon hik'e Andrew bigowá yune' ha'ákai.
 30 Ákone' Simon bi'aahii báq nezgaigo sitji; áik'ehgo dagoshch'i' Jesus yil nadaagosni'.
 31 Baa nyáadá' bigan yiltsoodgo hadag áyílaa; dagoshch'i' nezgai n'ii bits'á' gonyáá, áidí'
 nádiidzaago ya da'ezné'. 32 O'i'áqzhi' godeyaago kah iltah at'éhi yaa nakaihi' dawa, lá'ii
 ch'iidn isán ádaabi'ni'ni Jesus bich'i'yú bil nch'eheskai. 33 Ái k'ih goznilgee daagolínii
 dawa dadá'nee baa ita'adzaa. 34 Áigee kah iltah at'éhi yaa nakaihi' láqgo nádaayilzii, lá'ii
 ch'iidn láqgo haineheyood; ch'iidnhi' bídaagolsihii bigha' Jesus, Hadaahdziih hela', daabi'ni
 lék'e'. 35 T'ahbiyú doo hwahá got'iih dadá' Jesus nádiidzaago ch'inyáá, doo hadii' naghaa
 dayú óyáá, ákú osk'áq. 36 Simon hik'e yil nakaihi' bílgo biké'yú okai. 37 Baa hikaigo
 gádaabi'ni, Nnee dawa hadaanintaah. 38 Áik'ehgo Jesus gánii, Noo', lahýugo k'ih nagozniyú
 náadokáh, ákú nnee bich'i' yánadaahoshti'; díí bigha' niyáhi. 39 Áidí' Gálilee dahot'éhé
 biyi'yú Jews ha'ánátséh nagozni' yune' nnee yich'i' yakti'go naghaa, lá'ii ch'iidn haineheyood
 lék'e'. 40 Nnee loód doo ináq'ih dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yich'i' hilzhiizhgo
 náyokáq, gániiigo, Nashi'ni'zihii bik'eh sínt'iiigo nígonsj, hánt'iiyúgo náshih'zih. 41 Áik'ehgo
 nneehii Jesus yaa ch'oba'go yich'i' dahdidilniidi' yee delniigo, Hash't'ii; nándziih, yihii.

42 Ái yilñniidá dagoshch'i' lóod n'íí inásdijidgo nñeehíí nádzii lèk'e. 43 Jesus bich'i' hadziidá' obil'a'; 44 Gábñniigo, Hadín dánko bil' nagolñi' hela': ti'i, okqah yebik'ehi bich'i' ch'i'nah ádrídle'go, Moses ngon'áá lèk'ehíí k'ehgo hanánidelzaahíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ dant'éhéta baa nné', áik'ehgo nándzihií nñee yídaagolsj dolee. 45 Áidá' da'ádaayú yaa nagolñi'go deyaa, dahot'éhé ch'inií didezdlaad, áí bighá Jesus doo dayúweh kñh goznilyú ch'i'nah aanádaal da, da'igolñiyú zhá naghaa: áidá' ilch'i'dí' nñee baa náílsáá lèk'e.

2

1 Áidí' da'kwíí iskaágo Jesus Capérnaum golzeeyú nádza; áígee gowayú sidaa, daanii. 2 Dagoshch'i' nñee láágo baa náílsáá, dázho doo hagee nágot'áa da, daádítñ bahyú ndi: áígee yati' nlt'éhi yaa yati' lèk'e. 3 Áígee nñee la' baa hikai, díj'i hilt'eego nñee di'ili baa daiskaágo, 4 Ch'ilaqdhíí bighá Jesus doo bit'ah ch'idowáhgo da, áik'ehgo kñh biká'híí yó'adaizñil, Jesus bik'ehgee: áí aal ch'i'í'ángo ádaizlaadí' di'ilihíí yiká' sitiinií bee nkeadaiztíj. 5 Daabi'odlq' Jesus yígólsjídá' di'ilihíí gáyilñii, Shiye', nincho'húí bighá dák'ad naa nágotet'aah. 6 Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi la' naháztaq, dábiyi'yú na'ídaadikidgo gádaanii, 7 Hant'é bighá díí nñee Bik'ehgo'ihí'nañ ádil'jigo aníí laq? Hadín lá koncho'húí bighá kaa nágotet'aah? Bik'ehgo'ihí'nañ zhá go'j. 8 Na'ídaadikidíí Jesus dagoshch'i' biyi'siziinií bee yígólsjido gáyilñii, Nt'é bighá na'ídaadokid? 9 Hadíhíí doo nyeeego di'ilihíí ách'iniíh da, Nincho'húí bighá naa nágotet'aah; dagohíí, Nádnáh, biká' síntiinií dahnádné'go dahnnáh? 10 Ni'gosdzán biká' nñee bincho'húí bighá baa nágotet'aahíí shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo bidaagonólsj doleeihíí bighá, (nñee di'ili sitiinií gáyilñii,) 11 Nádnáhgo biká' síntiinií dahnádné'go gowayú nádndáh, nildishñii. 12 Dagoshch'i' nádiidzaago yiká' sitíj' n'íí dahnáyné'go dawa bináat ch'inyáa; áik'ehgo nñee dawa bil'diyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzigo gádaanii, Doohwahá áik'ehgo daahiiltéhi da. 13 Áidí' Jesus túsikaanií bahyú ch'inánádaadá' nñee baa nanáítsáá, áígee yil' ch'idaagoz'áa. 14 Jesus higaalgo Alphéus biye', Levi holzéhi, tax nanáhi'níilgee sidaago yiltsáqadá' gáyilñii, Shiké' dahnnáh. Áik'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa. 15 Áidí' Levi bigowá yune' Jesus iyaágo nezdaago, tax bich'i' nadaahi'niíhíí la'íí nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí láágo Jesus hik'e bitsilke'yu bilgo itah da'iyáago dahdinezbiñ; nñee gádaat'eehíí láágo Jesus biké' anásee' lèk'e. 16 Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni bilgo tax bich'i' nadaahi'niíhíí la'íí nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yil' da'iyáago daayiltsáqadá' bitsilke'yu gádaayilñii, Nt'é bighá tax bich'i' nadaahi'niíhíí la'íí nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yil' da'iyáq? 17 Jesus áí yidezts'áqadá' gádaabilñii, Doo hago'ádaat'ee dahíí izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daanníhií zhá: shíí nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, Nohwincho'íí bits'á'zh' ádaahne', bildishñiyú niyáa, áidá' nñee dávik'ehyú ádaat'eehíí doo ágádishñiyú niyáa da. 18 John bitsilke'yu hik'e Phárisees daanlíni bitsilke'yu dáshiná' da'okqah ni': áik'ehgo Jesus yaa hikaigo gáníí, Nt'é bighá John bitsilke'yu hik'e Phárisees bitsilke'yu dáshiná' da'okqah, áidá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okqah da? 19 Jesus gádaabilñii, Ya' ni'í'néhee nñee íta'ádaat'eehíí nñee niinéhíí yil' nakaiyúgo dáshiná' da'okqah née? Dah, nñee niinéhíí yil' nakaiyúgo doo dáshiná' da'okqah at'éé da. 20 Dahagee nñee niinéhíí bits'á' nádliteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okqah dolee. 21 Ko'íí déncho'ehíí doo nak'a' ániidéhíí bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ániidéhíí ilhanigháhgo dayúwehégo onanádlaad. 22 La'íí wine ánií alzaahíí ikágé wine benaltinií déncho'ehíí doo biyi' tádaach'inií da; ágách'idzaayúgo wine ánií alzaa'ihíí ikágé yidíldohgo na'nil, áik'ehgo winehíí aal ha'ijool, la'íí ikágéhíí kots'á' yilchqoh: áidá' wine ánií alzaa'ihíí wine benaltinií ániidéhíí zhá biyi' tádaach'inií. 23 Lah Jews daagodnñsinií bijjii Jesus t'oh naghái hentinií yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yil' hikaahgo t'oh naghái binest'á' nadaayinií nkegonyaa. 24 Phárisees daanlíni Jesus gádaayilñii, Dín'j, nt'é bighá godilzinií bijjii doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai? 25 Jesus gádaabilñii, Ya' David hik'e yil' nakaihíí bilgo idán ádjhgo shiná' daasiljigo, hago ádaasdzaa lán shíhíí doo hwahá baa da'ohshiih da née? 26 Abiathar okqah yebik'ehi da'tiséyú sitjídá' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okqah goz'áa yune' ha'ayáago, bán Bik'ehgo'ihí'nañ ye'okqahgo baa hi'né'go ni'né' n'íí náidnné'go yiyáq. la'íí yil' nakaihíí áldó' la' yá'nné' lèk'e; áí báñhíí okqah yedaabik'ehi zhá daayiyáago goz'ánih. 27 Jesus gádaabilñii, Godilzinií bijjii nñee bá alzaa, doo nñee godilzinií bijjii bá alzaa da: 28 Áí bighá shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, godilzinií bijjii ndi beshik'eh.

3

1 Jesus Jews ha'ánátséh goz'áa yune' ha'anánádaago nñee bigan daka'ázhiinéé binawod ásdjidi ákone' itah sidaa. 2 Áik'ehgo Jesus daabich'in'íí, godilzinií bijjii áí nñeehíí náyilziíh shj daabich'o'niígo; ágádaayúgo dant'éhéta bee yaa dahdaago'aahíí bighá. 3 Jesus nñee bigan binawod ásdjidi, Kodé' hizjii, yilñii. 4 Áidí' nñee daabine'íinií gádaayilñii, Ya' godilzinií bijjii nlt'éégo ách'it'jigo goz'áa née, dagohíí ncho'i' bee ách'it'jigo née? Ya' nñee hasdách'iltteehgo

née, dagohíí ch'izilheego née? Áídá' doo nt'é daanii da. ⁵ Bijií daant'izíí bigħa Jesus doo bił gozhóǵo daga dehashkeego nnee yitah déz'jídá' nnee bigan binawod ásdjidi, Yushdé' dahdinlñih, yihñii. Áík'ehgo bich'i' dahdidilñiigo bigan nádzii, lahzhinééhíí ga'at'éé násdllj. ⁶ Áídí' Phárisees daanlíní ch'ékaigo dagoshch'i' Hérod yil daagot'ini biłgo hagot'éégo Jesus daayizilheehíí yee ndaagoshchj. ⁷ Jesus bitsilke'yu biłgo túsikaayú dahiskai: nnee lǵágo Gánaaleed' la'íí Judéad' bik'e' onáksáá, ⁸ Jerúsalemdí' áldó', la'íí Iduméad', Jórdan túrlíníí nanaadí', la'íí Tyre hik'e' Sidon binaadyúdí', izisgo ánat'jilhií ya'ikodaanzjigo baa nárisáá. ⁹ Akú nnee lǵáhuí bigħa Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Nnee doo daashijizh da doleelgo t'ahkodá' tsina'eel alts'íséhi kozh'i' shá nno'eel. ¹⁰ Nnee lǵágo náilzii; áík'ehgo kaa yaa nakaihií dawa bee denschid daanzigo bik'izh'i' daalishjizh lék'e. ¹¹ Spirits dahchot'íí dahagee daabo'jige biyahzh'i' hayaa ádaadzaago nádaadilghaazh, Ni, Bik'ehgo'ih'i'nañ biYe' nlníí ánt'jij, daaniigo. ¹² Ch'ídaashinoh'aah hela', daayihñii. ¹³ Áídí' Jesus wá'zh'i' hayaadá' yil nakai doleehíí, Yushdé', daayihñiid: áík'ehgo baa hikai lék'e. ¹⁴ Bitsilke'yu doleehíí nakits'adah hayñil, yati' baa gozhóni yaa yadaalti'yú daido'laaigo, ¹⁵ Ihtat at'éégo daanñihíí nádaayizilhigo, ch'iidn áldó' hadanihiyóodgo binawod baa daadest'aa. ¹⁶ Simon holzéhi Peter áddó' yizhi' yá áyíllaahi; ¹⁷ Zébedee biye', James holzéhi hik'e' bik'isn John biłgo; áí Boanérgees yizhi' yá ádaayizlaa, i'nñihíí k'a'at'éégo golzeego ágolzee: ¹⁸ Andrew, Philip, Barthólemew, Matthew, Thomas, Alphéus biye' James holzéhi, Tháddeus, Símon, Cánaanite nlníí, ¹⁹ La'íí Judas Iscáriot, ch'ibido'aahí: áí hayñildá' kih yune' ha'akai lék'e. ²⁰ Áígeee nnee dázhó lǵágo íla'ánánádzaa, áík'ehgo Jesus hik'e' bitsilke'yu doo hagot'éégo ndi da'iyáa da. ²¹ Bik'íí ya'ikodaanzjídá' biká okai; Biini' édijh lǵa, daaniigo.

²² Begoz'aanú ye'ik'eda'íłchíhi Jerúsalemdí' hikaihií gádaanii, Ch'iidn binant'a', Beélzebub holzéhi, biyi' sizij lǵo, áí binawodíí bee nnee biyi'dí' ch'iidn hainihiyood, daabilñii lék'e. ²³ Áídí' Jesus begoz'aanú ye'ik'eda'íłchíhi, Yushdé', daayihñiid, na'goni'íí bee bił ch'igó'aahgo gáñii, Hagot'éégo Satan biyi'dí' dabíí hádi'nidzoo doleel? ²⁴ Nnee dalaháyú binant'a' golínií dabíí ilch'i' nanádaagonlkaadyúgo doo anahyú bengenowáh at'éé da. ²⁵ Dala' naháztaaníí dabíí il'ídahnájahyúgo doo anahyú bengenowáh at'éé da. ²⁶ Áík'ehgo Satan dabíí ich'i' naná'idziidgo ádaagodet'aayúgo doo anahyú bengenowáh at'éé da, daazhógo bengenáh. ²⁷ Doo hadín nnee nalwodi bigowá yune' ha'aghángo dawahá biyééhíí yino'jijh at'éé da, ntsé nnee nalwodíí hihilt'opyúgo zhá; áídá' dawahá biyééhíí yits'á' yin'jijh. ²⁸ Da'aniigo gádaanohwíłdihñii, Nnee binchot'íí dawa baa nágodit'aah doleel, Bik'ehgo'ih'i'nañ nchot'go baa yách'ilti'íí ndi áldó': ²⁹ Áídá' Holy Spirit dénchot'go baa yách'ilti'yúghíí doo kaa nágodinot'áah at'éé da, áídá' dahazh'i' bił ch'igodeehíí bee baa goz'aa. ³⁰ Begoz'aanú ye'ik'eda'íłchíhi, Ch'iidn biyi' goljij lǵa, daabilñiihíí bigħa Jesus díí k'ehgo yalti' lék'e.

³¹ Jesus bik'isyú bimaá biłgo akú hikai, dadányú nadaazí'dá' bich'i' oda'is'a', Yushdé', daabilñiigo. ³² Nnee lǵágo binaayú naháztaaníí gádaabiñii, Nimaa la'íí ník'isyú dadányú nazjij, níka daantaahgo. ³³ Hadín shimaa, hadín shik'isyú? biñii. ³⁴ Jesus nnee binaayú naháztaaníí yitah déz'jídá' gáñii, Kúnko shimaa la'íí shik'isyú. ³⁵ Dahadín Bik'ehgo'ih'i'nañ dáhát'íyú ánat'jilhií, shik'isn dagohíí shulah la'íí shimaa at'éé.

4

¹ Jesus túsikaaníí bahgee ilch'igó'aah nkenágodidzaa: áígeee nnee lǵágo baa nárisáá, áík'ehgo tsina'eelii yihyaago dahnezdaa; áídá' nneehíí tábaayú íla'adzaa lék'e. ² Áígeee na'goni'íí yee lǵágo yil ch'igó'aah gáñii, ³ Ídaayesóts'aa; k'edileehíí yil ke'go k'edileeyú óyáa, ⁴ K'edileegee k'edilzii la' íntn bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' íla'adzaago aqł nádaizehlaa. ⁵ La' k'edilzii tsétahyú nanehezdee, ákú leezh doo dázhó lǵáyú da; leezh da'ayáháhíí bigħa dagoshch'i' hadaazhjeed: ⁶ Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aa dahíí bigħa nádaahesga. ⁷ La'ihíí hosh bitahyú nanehezdee, áík'ehgo hoshihíí ighánlǵaago nadaistseedgo binest'a' da'ádijh. ⁸ La' k'edilzii leezh nlt'éeyú nanehezdee, áí zhá hadaazhjeedí' nchaa daasiljigo nest'án áyílla, la' tadin, la'íí gostadin, la'íí dala'á gonenadín bitisyú ánálzaa. ⁹ Hadín bijeyi' golínií íyésts'aa le', nii, Jesus. ¹⁰ Jesus dasahndi nnee la' t'ah binaayú nadaazí'íí bitsilke'yu biłgo nabidaadilkidgo gádaabiñii, Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwil nadaagosíñii'íí nt'é nñiigo áññii. ¹¹ Áík'ehgo gáyihñii, Bik'ehgo'ih'i'nañ bilahf'áhgee begoz'aanú doo bigózi da n'íí nohwil bidaagonolsijhgo nohwaa daagodest'aa: áídá' doo née zhinéé daanljij dahíí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí zhá bee bił na'goni'. ¹² Áík'ehgo dédainel'ij ndi doo daayo'ij da doleel; dédaidits'ag ndi doo bił ídaagozi da doleel; doo ágat'éé dayúgo binchot'íí yits'á' t'aqzh'i' nakángo binchot'íí bigħa baa nágodit'aah doleel ni'. ¹³ Ya' ilch'ígót'aahgo nohwil nagosisni' n'íí doo nohwil ídaagozi da née? Áídá' hagot'éégo ilch'ígót'aahgo nada'goni'íí dawa nohwil ídaagozi doleel? ñii, Jesus.

¹⁴ K'edileehíí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' k'edilee. ¹⁵ K'edilzií intín bahyú nanehezdee n'íí áí nnee yati' biyi' k'edolzaahíí ádaat'ee, áidá' yati' dédaidits'agdá' Satan baa nyaago daabijíí yune' yati' k'edolzaa n'íí bits'á' hayiné'. ¹⁶ Da'ágánánát'éégo tsétahyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ago dagoshch'í' bíl daagozhóógo nádaidnmé'hi; ¹⁷ Áidá' daabiyyú bikeghad doo yúyahyú nel'áq dago dá'anahzhí' begodigháh; áidá' yati'híí bighá nagont'ogíí bee, dagohíí nnee daabich'olaahíí bighá biniingot'éehíí begowáhgee dagoshch'í' t'áqzhí' nanáhihidéh. ¹⁸ Hosh bitahyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ag, ¹⁹ Áidá' ni'goszdzán biká'zhí' nabi'dint'ogíí, hágoldzilgohíí k'izé'idilteehíí, la'íí dawahá biká hágot'iiníí bijíí biyi' bitis silíigo, hosh ighánítsáqágo yati' k'edolzaa n'íí naistseed, áik'ehgo doo binest'á' goleeh da. ²⁰ Leezh nht'ééyú nanehezdee n'íí yati' daidits'ago nádaagodin'áq, áik'ehgo nest'án ánádaií'íih, la' tadin, la'íí gostadin, la'íí dala'á gonenadin bitisyú ánádaií'íih.

²¹ Jesus gánadaayil'níí, Ik'ah k'oy'íí ch'otííigo táts'aa bíl hayaa nch'í'áah née? Kástiné yit'ááhyú nch'í'áah née? Ik'ah k'oy'íí biká' dahnásilt'áhé biká' dahch'í'aaahgohi at'éé. ²² Dawahá nanlí' n'íí ch'í'nah ádolnii; dawahá doo hit'íí da n'íí bigózhigo ádolnii. ²³ Hadín bijeyi' golíiníí iyésts'áq ²⁴ Da'dohts'agíí nht'éégo ídaayesóts'áq. Dáholáqgo baa daasohné' láánshí' n'íí k'ehgo da'ágáholáqgo nohwaa nádo'né'; la'íí nohwíí daadohts'agíí dayúweh bitisyú inágodáhgo nohwaa nádo'né', bilnii. ²⁵ Dahadíí iyésts'áqgo ígol'aahíí, bigoyá'íí itisgo baa nádo'né'; áidá' dahadíí doo iyésts'áq dahíí ayáhágo íyésts'áq n'íí ndi bits'á' da'ííli nádoolee.

²⁶ Jesus gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: la' nnee k'edilzií yil ke'go k'edilee; ²⁷ Anágoldohgo t'é'gee ílhoshdá' t'ahbigo nádidáhdá' k'ednláá n'íí hadaazh-jeedí' ndaandésáq, hago't'éégo shíhíí doo yígótsí da ndi. ²⁸ Ni' dabíí inest'á' yíndíísé, bit'áq ntsé hadaajah, áígeehíí bilatáhé daagoleeh, áidí' binest'á' nht'éégo nt'í. ²⁹ Nht'éégo nest'áqgee dagoshch'í' t'oh bená'íhshé bee hígeesh nkegonigháh, da'nest'áq hant'é bil íshhah ndleego baa nadaagohíilnii'?

Nt'éshá' ílch'ígót'aahgo na'goní'íí baa nadaagohíilnii'?

³¹ Ch'il mustard holzéhi biyigéhií k'ehgo at'éé; áik'edilzeegee k'edilzií dawa bitahgee bízhá ahts'íséhihi at'éé. ³² Áidá' k'edolzaadá' hadag nokséel, áidí' ch'il dawa bitisgo at'éhi híleeh, bits'ádaaz'aahíí nchaa híleeh, áik'ehgo dló' yúdahyú nada'iniihíí bit'oh ádaagole', bichagosh'ohyú. ³³ Ílch'ígót'aahgo nada'goní'íí ágádaat'eehíí lqáqgo Jesus Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee bíl nagosni' lék'e, bíl ídaagozhíí bik'ehgo. ³⁴ Dá'ílch'ígót'aahgo nada'goní'íí zhá bee bich'í' yakt'í' lék'e: áidá' dasahndi bitsilke'yu yil nadaaháztáqyúgo, dawahá bíl ch'í'nah áyíílaa. ³⁵ Da'ái bijíí o'í'áqyú Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Noo', hanaazhí' nohwíí nada'do'ée. ³⁶ Nnee baa nántsáqá n'íí nádihoksé daayilniiidá', Jesus t'ah tsina'eelíí yiyi' dahsdaago bitsilke'yu bíl oda'iz'éél. Tsina'eel' ádaats'íséhi ákdó' ba'ashhah dahi'eel lék'e. ³⁷ Nt'éégo yat'éégo deyolgo tsina'eelíí tú nádidáhíí beh nádiik'oolgo bee ha'dezbih. ³⁸ Áidá' tsina'eelíí biyi' iké'dí' tsi'aal biká' Jesus ílhosh: bitsilke'yu ch'ínádaabeeshgo gádaabiñii, ílch'ígót'aahíí, goyéégo nohwich'í' godegháhíí doo níl hago'at'éé da née? ³⁹ Áik'ehgo ch'ínádzidgo ny-olhíí yich'í' hadzii, áidí' túsikaaníí gáyilnii, Dákohégo, nkegohin'áq le'. Áik'ehgo oyólgo nkenágheltó' lék'e. ⁴⁰ Áidí' Jesus gádaabiñii, Hant'é lq bighá ndaaldzid? Hant'é bighá doo Bik'ehgo'ihí'nañ bada'ohíí da? ⁴¹ Áik'ehgo bitsilke'yu dázhó tsídaadesyizgo gádaahíidí'nií, Nnee lqá daat'éhi díí, nyolhíí la'íí tú ndi da'áyiñnyú ádaat'íí.

5

¹ Hanaayú Gadarénes daagolííyú bíl nada'diz'eel. ² Jesus tsina'eelíí yiyi'dí' háyáágo nnee lena'níhíí goz'áqdí' nnee spirit nchó'íí biyi' golíni baa nyaá, ³ An nnee lena'níhíí goz'áqyú golínihi; doo hadín hínabóft'oh adzaa da, besh hishbizhíí bee ndi: ⁴ Golaqan besh hishbizhíí la'íí kokee bee hínadaach'ílt'óhíí bee líbi'dest'óqo ndi besh hishbizhíí ílk'ináyidzjís, la'íí bikee hínadaach'ílt'óhíí nyihidzjíz lék'e: doo hadín nzhóqgo ábóle' ágódzaa da. ⁵ T'é'gee la'íí jiiígee dzik'yú nnee lena'níhíí bitahyú dádilwoshgo zhá naghaa, tséé yee n'idilgeeshgo. ⁶ Áidá' dáñaadá' Jesus yiltsáqadá' yich'í' nádilwodgo yiyahzhí' hayaa adzaago, ⁷ Yat'éégo gáníí, Hago lqá áshíle'go ánt'íí, Jesus, da'tiséyú á't'éhi bíYe' nílini? Shiniigodnléh hela', Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nánoshkaqah. ⁸ Jesus spirit nchó'íí ílk'idá' gáyilniiid, An biyi'dí' hannáh, spirit nchó'íí nílini. ⁹ Jesus nabidíikidgo, Hant'é honlzéé? bilnii. Shíí Láni honszee: híidlaqahíí bighá, nii. ¹⁰ Díí goz'áqdí' ch'ídaanoahwinyóod hela', niigo náyokaqah. ¹¹ Áígee dzil bínahzhí'yú góchi da'ayáqgo nanalsé' lék'e. ¹² Áik'ehgo ch'íidn dawa nádaayokaqah, Góchi biyi' onohwinyóod, áí beh náhiilzéh, daaniigo. ¹³ Áik'ehgo Jesus baa goden'áq. Spirits daanchó'íí nneehíí yiyi'dí' hanaksáqadá' góchi yiyi' onaksáq; áidí' góchi n'íí (nakidn doo náhóltagyú shí) hayaa nádnkíigo túsikáni yeh naksáqgo tú yil daadesdzií. ¹⁴ Góchi yínádaadéz'íí n'íí nádnkíigo kíh goznil'yú la'íí bínaayú gotahyú yaa nadaagosni'. Nnee yil nadaagosni'íí áí ágodzaahíí daine'ííyú oheskai lék'e. ¹⁵ Jesus yaa hikadá' nnee ch'íidn isná ábilsí n'íí, spirits daanchó'íí láni biyi'

golli' n'ii, bidiyáge gólligo, biini' ndi golliigo sidaago daayiltsaa lék'e; áik'ehgo ndaaldzid. ¹⁶ Nnee bináál ágodzaahii hagot'éégo nnee ch'iidn isná ábilsj n'ii biyi'dí Jesus ch'iidn hainiyoodii, la'íi góchi hago ádaasdaahii yaa nadaagosni'. ¹⁷ Áik'ehgo, Nohwini'dí ch'innáh, yilniigo náyokaqah nkegonyaa. ¹⁸ Jesus tsina'eehí yeh nádzaago nnee ch'iidn isná ábilsj n'ii nábokaqahgo, Nil nádósh't'aash, nii lék'e. ¹⁹ Áidá' Jesus, Dah, bilnii, gowayú nádndáhgo nit'eké Bik'ehgo'ihí'nañ dázho ná áyílaahii baa bil nadaagolnii, la'íi hagot'éégo naa ch'oba'íi. ²⁰ Áidí' dahiyaago Decápolis bináayú Jesus bá áyílaahii yaa nagolnii nkegonyaa; áik'ehgo nnee dawa bil diyadaagot'ee lék'e. ²¹ Jesus hanaayú bil naná'dez'eeldá' áku nnee láágo baa náñtsáá; áñ tábaayú sizjii lék'e. ²² Áígee Jews ha'ánátséhii yebik'ehi la' Jáirus holzéhi nyáá; áñ Jesus yiltsaqádá' yiyahzhí' hayaa adzaago, ²³ Náyokaqahgo gánii, Shitsi' ats'íshí k'azhá datsaah: noo', nlt'ée nádleeh doleeigo bik'enlnih; áik'ehgo hinnaa doo. ²⁴ Áik'ehgo Jesua yil onát'aazh; higaaloo nnee láágo biké' nalseelgo daabiljizh lék'e. ²⁵ Áígee isdzán dí bighánliigo nakits'ádah bil legodzaa, ²⁶ Izee nant'an lán ch'éh ádaabil'jid, la'íi bizhaalí dawa nayihniil ndi doo nzhoq nádleeh da, áidá' da'tiségo adzaa. ²⁷ Jesus ya'ikonziigo bine'dí' ch'iláagee ninyaago bi'ii yedelniih lék'e. ²⁸ Díl yalti'go gánii, Bi'ii zhá ndi bedenshniihyúgo, nlt'ée náshdleeh. ²⁹ Dagoshch'í' dí bighánlii n'ii ésdjíd; áik'ehgo kah yaa naghaa n'ii nábi'dilziigo yigolsjíd lék'e. ³⁰ Jesus, binawodii bits'á' hagoshj adzaago yigolsjídgo, dagoshch'í' nnee biké' náñtsááhii yich'í' ledidzaago gánii, Hadín shí'íi yedelniih? ³¹ Bitsilke'yu gádaabilnii, Nnee ninaayú daahijizhgo hí'jii; nt'é bighá, Hadín shedelniih, nnií áidá'? ³² Hadín át'ínní yigolsjíggo, nnee yitah dez'jii. ³³ Isdzánhii ábi'dilzaahii yigolsjídgo néldzidgo ditidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago, adzaahii da'añiigo yaa yil nagosni'. ³⁴ Jesus gáyihii, Shilah, ni'odla'íi nlt'éégo ánániidlaa; ilch'í'gont'éégo nadaát, kah baa nannaa n'ii nándzii. ³⁵ Jesus áígee t'ah yahtí'dá' Jews ha'ánátséhii yebik'ehi bigowádí nnee hikaigo gádaabilnii, Nitsi' dastsaa; nt'é bighá Ilch'ígó'aahii dayúweh nant'og áida'? ³⁶ Ádaaniihii Jesus yidezts'áago ha'ánázéh yebik'ehi gáyihii, Doo néndzid da, Bik'ehgo'ihí'nañ hondláá. ³⁷ Áidí' Peter, James hik'e bik'isn Johnhii zhá yil dikáhgo ngon'áá. ³⁸ Ha'ánázéh yebik'ehi bigowayú nyáágo godnch'aadgo la'íi nnee díyat'éégo daachago yiltsaa. ³⁹ Gowá yune' ha'ayáágo gádaabilnii, Nt'é bighá daagodinokh'aadgo daahchag? Na'ilíln doo daztsaa da, daazhógo ilhoshgo at'éé. ⁴⁰ Ái bighá nnee dázho baa daadloh lék'e. Nnee ía'adzaahii, Ch'inokhah, daayihíidá', na'ilílnhii báá, bitaa hik'e yil nakai n'ii bilgo na'ilíln sitij yune' ha'akai. ⁴¹ Áígee bigan yiltsoodgo gáyihii, Talítha cúmi; áí, Na'ilíln, nádndáh, (nikdishnii,) golzeego ágolzee. ⁴² Dagoshch'í' nádiidzaago dahiyaa; áñ nakits'ádah bil legodzahi. Áígee dázho kol diyadaagodzaa lék'e. ⁴³ Ágodzaahii hadín baa bil nadaagolnii' hela', daayihii, Jesus; la'íi gánádaabildo'niid, Bá da'dohné'.

6

¹ Jesus áidí' dahiyaa, dabii gólliyú nádzáá; bitsilke'yu biké' hikaahgo. ² Jews daagodnlsinií bijjii, ha'ánátséh goz'áá yune' Jesus ilch'ígó'aah nkegonyaa: nnee láágo daidits'ago bil diyadaagot'eego gádaanii, Hadí' láá yigolsjídihii? Bigoyá'íi hadí' baa hi'né'i, godiyihgo ánágot'íhii ndi anáyol'íhii? ³ Díñ la'kíh ágole'hi nlii, Mary bizhaazhé ya', James, Joses, Juda hik'e Simon daabik'isn ya'? Bilahkiihí áldó' la' áku bil nahétaa? Ái bighá bik'edaach'ishch'ii lék'e. ⁴ Jesus gádaabilnii, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnlsj, áidá' dágolliígee, bik'íhii la'íi daka' naháztaaní bitahyú zhá doo hadín bidnlsj da. ⁵ Ái bighá áku doo ízigo ánat'íjil da ndihii daannihii da'kwíyé zhá yik'e daadilniihgo nádaizii. ⁶ Doo daabodlqá dahíi bighá bil diyagot'ee lék'e. Áígee ilch'ígó'aahgo gotahyú naghaa.

⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'ádahii, Yushdé', daayihniidá', dánaki nláágo zhá odaayi-hi'áago spirits ncho'íi daabidits'ago yá ndaagoz'áá; ⁸ Gádaayihniigo, Desohkaiyú doo hant'é daahné'go da, gish zhá; izis bena'iltinií dahgo, bán áldó' dah, nohwibestso bizis biyi' zhaali da'ádhigo: ⁹ Kee biká'na'ast'ónihii biyi' deso'leez, ni'íicho doo naki da le'. ¹⁰ Gánádaayildó'niid, Dahagee gowayú ha'ahkáhgo, da'áígee dinohbjih le'gá, lahyú desohkaizhí'. ¹¹ Dahagee nnee daagolnii doo hádaanohwit'jii dayúgo, nohwiyati' doo yidaayésts'áá dayúgo, áidí' dahdohkáhgo nohwiikee báá leezhii baa daahhaal, ái bee doo hádaanohwit'jii dahíi bigózi doo. Da'añiigo gánohwidishnii, Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahii bijjii Sódóm hik'e Gomórrah golzeegee daagoljii n'ii binidaagodilne'íi bitisigo hagee nohkai n'íígee daagolnii biniidaagodolnii. ¹² Aik'ehgo nakits'ádahii dahdikaigo nnee yich'í' yádaakti', Nohwincho'íi bits'á'zhí' ádaahne', daaniigo. ¹³ Ch'iidn láágo nnee biyi'dí' hadainihyood, la'íi daannihii láágo ik'ah yil yedaadilniihgo nádaizii. ¹⁴ Nant'an Hérod holzéhi Jesus ya'ikonzi; (dahot'éhé bizhi' bigozjídgo); áik'ehgo gánii, John Baptize ágole' n'ii daztsaadí' naadiidzaa láá, ái bighá ígozigo ánat'íjil. ¹⁵ Áidá' la'íi, Elías at'íj,

daanii. La', Bik'ehgo'ih'i'nañ binkáayú na'iziidi at'íí, dagohíí doo ánídá' Bik'ehgo'ih'i'nañ binkáayú na'iziidi n'íí ga'at'éhi, daanii. ¹⁶ Hérod Jesus ánat'ííhíí ya'íkonzjídá' gáníí, John, bitsits'in nadik'ii n'íí át'íí: daztsáqdí' naadiidzaa laq. ¹⁷ Dabíntséda' Hérod oda'is'a'go John daayiltsoodgo ha'ádaayist'e', Heródias holzéhíhíí bighá, áú Hérod yil' nnaa lék'e, bik'isn Philip t'ah yil' nannee ndi. ¹⁸ John Hérod gáyílníí, Nik'isn bi'aa doo bil' na'aashgo ná goz'áq da. ¹⁹ Áí bighá Heródias John yik'éníihgo bidizidee hat'íí ndi doo hagot'éégo da lék'e. ²⁰ Hérod John yidnlsj, nnee dábk'ehyú át'ééhíí, dilzjngo bá habi'delzaahíí nljgo yigótsjgo binádéz'íí lék'e; Hérod yidits'ago yaa bil' gozhóq, bil' nagodinlt'ee ndi. ²¹ Áídá' Heródias bá ilch'í'golzaa, Hérod bil' lénagódahgo nnagódzaagee bá da'odaqgo nadaant'aahíí, siláada bá nant'an daanliiníí, la'íí Gálileegee nnee itisgo ádaat'eehíí dawa da'iyáq. ²² Heródias bizhaazhé na'ilíhíí ha'ayaadá' ilzhishgo Hérod la'íí yil' da'iyáqíí yil' daagoyíshóq, áík'ehgo Hérod na'ilíhíí gáyílníí, Dant'éhéta hánt'iiníí shíhónkeed, áík'ehgo naa nshné'. ²³ Bit'la dahdidil'niihgo gánáyíldi'níí, Dant'éhéta shíhónkeedíí, dawahá bánansht'aahíí iln'igo ndi naa densh'aa. ²⁴ Áídá' na'ilíhíí onádaayú bimaa gáyílníí, Nt'é bíhóshkeed? Áík'ehgo bimaa gábílníí, John Baptize ágole'íí bitsits'in bíhónkeed. ²⁵ Áík'ehgo na'ilíhíí dagoshch'í' ha'ánádaadá' hwéhego Hérod yich'í' nnilwodgo gáníí, John Baptize ágole'íí bitsits'in bena'íkaahíí biká' dahs'áqgo dagoshch'í' shaa nákaah. ²⁶ Nant'ánhíí dázhóq doo bil' gozhóq da; áídá' bit'la dahdidil'niih n'íí bighá, la'íí nnee yil' da'iyáqíí bighá doo hagot'éégo, Dah, yilnii da. ²⁷ Áík'ehgo dagoshch'í' nant'ánhíí siláada John bitsits'in náyíí'aahgo oyi'la': áík'ehgo ha'áná'ílka' yune' bitsits'in nadain'áqáda', ²⁸ Bena'íkaahíí bee bitsits'ini ha'ádaiskaqgo, na'ilíhíí yaa yinkáq; áídá' na'ilíhíí bimaa yaa nainkáq. ²⁹ John bitsilke'yu ya'íkodaanzjídá' bits'íhíí nádaint'jigo tsébi'i'án yune' odaizt'jí lék'e. ³⁰ Odais'a' n'íí Jesus yaa nákaigo hago ánádaát'jídíí, la'íí nt'é ilch'ídaagos'qahíí dawa baa bil' nanádaagosni'. ³¹ Áídá' Jesus gádaabihíí, Noo', danéé zhá da'igol'ííyú ch'a'ohkáh, hanádaahidzoohyú; nnee láqgo baa nihikáhíí bighá doo da'iyáq da le'ágot'ee lék'e. ³² Áík'ehgo doo hadín' naghaa dayú dabíí zhá bil' oda'iz'eel. ³³ Áídá' nnee bil' oda'iz'eelgo daabitsáq lék'e, áík'ehgo láqgo Jesus yídaagotsjídgo il'anigo kíh goznildí' dání'go akú dantsé'nkíí, áídá' baa nántsáq. ³⁴ Jesus akú bil' nda'iz'eelgo nnee láqgo ía'adzaahíí yo'jigo yaa daach'oba', dibel'jii nanyoodíí da'ádhigo nakai' lehíí k'ehgo ádaat'eehíí bighá; áík'ehgo láqgo yil' ch'ídaago'áah nkegonyaa. ³⁵ O'í'ázhj'í' godeyaayú bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihíí, Kú da'igol'ííyú doo hadín' gólíí da, k'ad o'í'aahzhj'í' goldoh: ³⁶ Nneehíí dahayú gotahyú nádaadn'áá, bán nadaayihííhyú; bi'idán da'ádhíí bighá. ³⁷ Áídá' Jesus gádaabihíí, Nohwíigo bá da'dohné'. Bitsilke'yu gánádaabikdo'niid, Bán naki' gonenadin' zhaali, penny holzéhí, dábk'ehgo nadaahííhyú nkáh néé, bá da'n'é'go? ³⁸ Bán dijolé da'kwíí nadaahné'? níí, Jesus, Tíí, akú hadaadeh'íí. Yídaagotsjídá' gádaanii, Ashdla'í' laq, lógíí naki' bílgo. ³⁹ Jesus gádaabihíí, Nnee dawa ni'yú t'oh dot'izhí biká'yú il'anigo dinohbíh daabikdohníí. ⁴⁰ Áík'ehgo dala'á gonenadingo la'íí ashdladingo dinezbíh. ⁴¹ Áídá' Jesus bán ashdla'íhíí lóg nakihíí bílgo náidnne'go hadag déz'jigo ya'ihénzjigo oskaqá'í' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'niihgo; la'íí lóg nakihíí nnee dawa yitada'izníí. ⁴² Áígee nnee dawa da'iyáqgo náda'isdjíd lék'e. ⁴³ Ch'ékaadíí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaahiezlaa, bán hik'e lóg bílgo. ⁴⁴ Nnee ashdladn doo náhóltagyú áholánishí bán daiyáq. ⁴⁵ Áídá' Jesus bitsilke'yu gádaayílníí, Tsina'eehíí beh hohkáhgo shád'jhyú nohwíí ido'ée'el hanaayú, Bethsáidayú, shíhíí nnee nádohkáh bíldishníidá'. ⁴⁶ Nádhkáh yiln'niidá' dasahndi wá'yú óyáá, okáqahyú. ⁴⁷ O'í'áq ní' tsina'eehíí tú iln'í'yú hi'ol, áídá' Jesus dasahndi ni'yú naghaa lék'e. ⁴⁸ Bil' da'o'ólgee bidázhj'í' nyolgo bich'í' nagont'ogo Jesus yiltsáq; áík'ehgo doo hwahá ha'í'aah dayú bich'í' higaal, tú yiká' higaalgo; ba'ashhah ch'eghágo. ⁴⁹ Nt'éégo tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabitsáqáda', ch'iidn at'íí daanzjigo nádaadidilghaazh: ⁵⁰ Dawa daabitsáqgo tsídaadolyiz. Áídá' dagoshch'í' Jesus bich'í' hadzjigo, Nohwíí daagozhóq le'í: shíí ásh't'jii; doo nédaadzd da, daabihíí lék'e. ⁵¹ Áídá' tsina'eehíí itah yiyi' óyáago nyolli' isht'idedzaa: áí bighá dázhq bil' díyadaagot'eego tsídaadolyiz. ⁵² Bán godiyíhgo láqgo alzaa n'íí doo bil' ídaagoz'í' da; áídá' bijíí nt'iz daasilj. ⁵³ Hanaayú bil' nada'dez'eeldá' ní' Gennésaret golzeeyú nda'iz'eelgo tsina'eehíí dah daayihizt'í'q. ⁵⁴ Áígee tsina'eehíí biyi'dí' hakaidá' dagoshch'í' nnee Jesus yídaagotsjíd. ⁵⁵ Áík'ehgo daagotahyú dahot'éhé anákeelgo daanníhíí ch'id yiká' nashjeed, hayú Jesus naghaa ch'iniiyú anádaayóltéeh. ⁵⁶ Dahayú naghayú kíh nagoshjaayú, la'íí kíh nagoznílyú, la'íí gotahyú, daanníhíí intink'ehyú ndaayihíniil, Jesus náyokaqágo, N'íí bidá'yú zhá ndi bedaadenl'niih, daabihíigo: áík'ehgo bedaadesníhíí dawa nádaabi'dilzjii.

7

¹ Pharisees daanlíni hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ílk'íhíi la' bílgo Jerúsalem'dí' hikaihíí Jesus yaa íla'adzaa. ² Jesus bitsilke'yu la' bigan dáchjzhágo da'iyáqgo daa yiltsáq, áí dá doo

daagodnɔŋsigo táda'digisé da'iyáago ágolzee; áí daayiltsáqádá' yída'iltah lɛk'e. ³ Phárisees hik'e Jews daanlíni dawa daagodnɔŋsigo tánáda'digisyúgo zhá náda'idíjɔh, ilk'idá' nnee yánazjɔ n'íi yendaago'aahíi k'ehgo. ⁴ Na'híniih nagoz'áqádí' nnáhiháhgee daagodnɔŋsigo táda'digisigo zhá da'iyáq. İlk'idá' nnee n'íi yedaagos'aaníi lǎágo aldó' yee ánádaat'jɔl, idee, isaa, be'ibízhé bésh litsogi alzaahíi daagodnɔŋsigo tádaasgisigo, biká'idáné aldó'. ⁵ Phárisees hik'e begoz'aaníi ye'ík'eda'ik'híi bilgo Jesus nayídaadikidgo, Hant'é bighá nitsilke yu ilk'idá' nnee yánazjɔ n'íi yendaagos'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dago dá doo daagodnɔŋsigo táda'digiségo da'iyáq? daanji. ⁶ Jesus gádaabiñjii, Nohwíi nnee nzhóni ádaado'íni, Esáias da'aniigo dabíntséda' no-hwaa nagolñi' lɛk'e, díi k'ehgo nohwaa k'e'eshchjigo, Díi nnee dá yati' zhá bee daashidnɔŋsɔ, áidá' bijíi bee doo daashidnɔŋsɔ da. ⁷ Da'íljízhj' daashokqah, nnee yegos'aaníi zhá yee ich'ídaago'aah. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áaníi k'ihzhj' ádaasolaadá' ilk'idá' nnee n'íi yendaagos'aaníi zhá bikisk'eh ádaanoht'ee, isaa, ideeta daagodinɔŋsigo tádaahgisigo; la'íi da'áik'ehgo lǎáyú ánádaaht'jɔl. ⁹ Áidí' gánádaabildí'ni, İlk'idá' nnee n'íi nohwá yendaagos'aaníi zhá ndzilgo daahonohtá'híi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áaníi daazhógo k'ihzhj' ádaanoŋsɔ. ¹⁰ Moses gánñiid, Nitaá hik'e nimaá dínɔŋsɔ, la'íi, Hadíñ bitaa dagohíi báqá yati' yee yokáakíi zideego bá goz'áq. ¹¹ Áidá' nohwíi gádaadohñii, Hadíñ bitaa dagohíi báqá, Nt'éhéta bee nich'oshñii doleeŋ n'íi Corban at'éé, yihñihíi, áí golzeego Bik'ehgo'ihí'nañ baa nshné' golzeego ágolzee; áik'ehgo án doo zideego bá goz'áq da, daadohñii. ¹² Adohñiigo bitaa dagohíi báqá doo dayúweh bich'onñi da ndi nzhog, daadohñii; ¹³ Áik'ehgo ilk'idá' nnee n'íi yendaagos'aaníi nohwichagháshé bil ch'ídaagonoh'aahíi bikisk'eh ádaanoht'eego Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi doo nt'égo ádaanoŋsɔ da: la'íi da'áik'ehgo lǎáyú ánádaaht'jɔl.

¹⁴ Áidí' nnee dawa, Yushdé', daayilñniidá' gádaayilñjii, Daanohwigha shídaayeŋts'áágo bídaagono'faah: ¹⁵ Nt'é koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhíi doo nchog'o kodilteeh da: áidá' nt'é koyi'dí' behagohigháhíi zhá nchog'o kodilteehi at'éé. ¹⁶ Hadíñ bijeyi' golínii iyésts'áq le'. ¹⁷ Nnee íla'at'éé n'íi bits'á' Jesus kíh yune' ha'ayaadá' bitsilke'yu ich'ígó'aahgo nagolñi' n'íi yaa nabídaadikid. ¹⁸ Áik'ehgo gádaabiñjii, Ya' nohwíi aldó' t'ah doo nohwil'ídaagozɔ da née? Nt'éhéta koká'dí' koyi' yune' be'ogohigháhíi doo nchog'o kodilteeh dahíi, ya' doo hwahá bídaagonoŋsɔjɔh da née? ¹⁹ Áí kojíi doo biyi' yune' ogohigháh da go'jɔ, áidá' kobid yuyaa be'ogohigháh, áidí' nláhyú bech'íghigháh; Jesus áníihíi bee ídán dawa nnt'éé, ñii. ²⁰ Gánádaabikido'niid, Koyi'dí' behagohigháhíi zhá nchog'o kodilteehi at'éé. ²¹ Koyi'dí', kojíi biyi'dí' díinko behagohigháh: nchog'o nats'íikeesíi, nant'j' na'idaahíi, iké' na'idaahíi, na'iltseedíi, ²² Ich'in'jɔhíi, dawahá dayúwehégo ídáhách'it'íini, nchog'o ách'it'éehíi, nach'ich'aahíi, nchog'íi doo bich'j' t'áqzhj' ách'it'éé dahíi, biyééhíi hách'it'jɔhíi bighá hach'ishkeehíi, nchog'o yách'ilt'íi, ída'ch'odlíihíi, koni' ádiníi aldó': ²³ Díi nchog'íi dawa koyi'dí' behagohigháh, áí nchog'o daakodihiniihíi at'éé.

²⁴ Áidí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sidon golzeehíi bínaayú óyáá, áígee kíh yune' ha'ayáá, akú nashaahíi doo hadíñ yígolsjɔh da, nzigo: áidá' doo hagot'éego nádaabido'jɔhgo da. ²⁵ Áidá' isdzán bizhaazhé na'ílníi spirit nchog'íi biyi' golini Jesus ya'ikonzi, áik'ehgo baa nyáágo biyahzhj' hayaa adzaa: ²⁶ Isdzánhíi Greek k'ehgo yakt'íhi, Syropheniciadí' gólíni; áí nábokqah, Ch'iidn shizhaazhé biyi' golini biyi'dí' hanyóód, bilñiigo. ²⁷ Jesus gábiñjii, Chagháshé ntsé bá daach'idinégo nnt'éé: bán chagháshé bits'á' nách'idinégo gósé bich'j' och'ílkaadgo doo bik'eh da. ²⁸ Isdzán gánábikid'niid, Da'anjii, shiNant'a': da'ágat'éé ndi gósé biká'idáné bich'j' nakaiihíi bán bizhool chagháshé bits'á' nanihidéhíi daayiyáq. ²⁹ Jesus gábiñjii, Áñniihíi bighá nádndáh; ch'iidn nizhaazhé biyi'dí' háyáá. ³⁰ Isdzánhíi bigowayú nadzaago, akú bizhaazhé biká'dahstíne yiká' dahstjɔl laq, ch'iidn da'ádjigo.

³¹ Áidí' Jesus dahnadidzaago Tyre hik'e Sidon golzeedí' túsikaaníi Gáílee golzeezhj' nadzáá, Decápolis golzeeyú ch'ínyáágo. ³² Áígee nnee bijeyi' ágodini, doo nnt'éego yakt'íi, Jesus baa bil ch'íkai lɛk'e; Biká'nlníh, daabilch'iniigo nádaabich'okqah. ³³ Nnee íla'at'éehíi bits'á' dasahndi yil'ó'áázhá' bijeyi' odolñiih, áidí' hadnzhéédgo nneehíi bizaad yedelñiih; ³⁴ Hadag déz'jigo deyoldá', Éphphtha, bilñii, áí, Ch'ínadendláad, golzeego ágolzee. ³⁵ Dagoshch'j' bijeyi' ch'ínadendláad, la'íi bizaad n'íi nnt'éé násdljigo, nnt'éego yakt'íi. ³⁶ Hadíñ bil nadaagoñi' hela', bilñii, Jesus: ádaabiñniid ndi da'tiségo yaa nanádaagolñi'; ³⁷ Dázhó bil díyadaagot'ee lɛk'e, gádaaniigo, Dawahá dázhó nnt'éego ladaile': kojeyi' ágodíh n'íi ich'idits'ago ánáidle', la'íi doo yách'ilt'íi da n'íi ndi yách'ilt'íi go ánáidle'.

8

¹ Áí benagowaadá' nnee lǎágo íla'adzaa, doo nt'é daiyáq dago Jesus bisilke'yu, Yushdé', yilñniidgo gádaayilñjii, ² Nnee íla'at'éehíi baa daach'oshba', dá bil nashkaigo taagiskqah, k'adíi doo nt'é daiyáq da. ³ Bigowayú dáshiná' onádaasi'l'a'yúgo, nákaahyú dánko shiná' yik'ee odaatish: la'íi ízaadí' neheskaiihíi bighá. ⁴ Bitsilke'yu gádaabiñjii, Da'ígoljige hadí' bán

nádaach'idiné', díí nnee bá daan'né'go? ⁵ Jesus gádaabiññii, Bán dijolé da'kwíi nadaahné? Gosts'idi, daañii. ⁶ Áígee nneehíi, Ni'yú dinohbñ, daayilñii: áidí' bán gosts'idi náidnné'go ya'ihénzigo oskaqáđí' ik'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniñigo; áik'ehgo yitada'izñii. ⁷ Lóg akts'íséhií da'ayáhago áldó' nadaané: áí ya'ihénzigo oskaqáđgo, Díí áldó' nnee bitadaahñiih, nii, Jesus. ⁸ Áik'ehgo da'iyáago náda'isdjíd: áidí' ch'ékaadí táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaaihezlaa. ⁹ Nnee díídn doo náhóltagyú áholánishí da'iyáq: áidí' onádaihes'a' lèk'e.

¹⁰ Dagoshch'i' bitsilke'yu bílgo tsina'eehí beh hikai, áidí' Dalmanútha golzeeyú bil nda'iz'eel. ¹¹ Phárisees baa hikaigo yil lahada'dit'áh nkegonyaa, bídaantáah daanzigo gádaabiññii, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígózini nohwil ch'i'nah ánie'. ¹² Jesus biyi'siziinií doo bil gozhóq dago gáníi, Nt'é bighá díí daainolt'íñíi be'ígózini yiká daadéz'íi? Da'anii gádaanochwildishñii, be'ígózini doo bil ch'i'nah ádaalñehi at'éé da. ¹³ Áidí' tsina'eehí yeh nanadzago hanaayú yits'á' bil naná'diz'eel.

¹⁴ Bitsilke'yu bán yínadaasñah ni', da'á'á zhá tsina'eehí biyi' si'áq lèk'e. ¹⁵ Jesus bil ch'ígó'aahgo gádaabiññii, Bán benilzoolé Phárisees daanlíni biyééhií, la'íi Hérod áldó' biyééhií baa daagonohsáq. ¹⁶ Bitsilke'yu ilch'i' yádaakti'go gádaañii, Bán doo daasii'né' dahíi bighá aníi. ¹⁷ Jesus ádaañiihíi yígósiigo gábiññii, Hant'é bighá bán doo daasoné' dahi baa ich'i' yádaakti'? Ya' doo hwahá bídaagono'aah da, doo nohwil ídaagozi da nee? Ya' nohwijií t'ah daant'iz? ¹⁸ Nohwináá daagoljídá' doo bee daadeh'íi da nee? Nohwijeyi' daagoljídá' doo bee ídaayesóts'áq da nee? Ya' doo bínadaaññiih da nee? ¹⁹ Bán dijolé ashdlá'í ik'ídaasiné'go nnee ashdladn doo náhóltago bá da'dená' n'dá', ch'ékaadí da'kwíi táts'aa bik'ehgo nádaahesolaa lán? Gosts'idi, daañii. ²⁰ Bán dijolé gosts'idi ik'ídaasiiné'go nnee díídn doo náhóltago bá da'dené' n'dá', ch'ékaadí da'kwíi táts'aa bik'ehgo nádaahesolaa lán? Gosts'idi, daañii. ²¹ Áik'ehgo Jesus gánádo'niid, Nt'é bighá doo nohwil ídaagozi da?

²² Áidí' Jesus Bethsáidayú rýyáá; áígee nnee bináá ágodini baa bil ch'ikaigo, Bik'enlnñi, daabiññiigo nádaabokáqah. ²³ Áik'ehgo nnee bináá ágodinihíi bigan yiltsoodgo kñh goznílií bits'á'yú oyiłóq; áku bináá yik'ídihihzedá' yiká' ndelniihgo gáyiññii, Nt'éhéta hí'íi nee? ²⁴ Déz'íigo gáníi, Nnee hikahgo daash'íi ndi t'is hikahi ga'at'éé. ²⁵ Jesus nneehíi bináá yiká'nnádelñiihdá', Díni'íi, bilñii; ániita bináá nágosdljigo nnee dawa nlt'éégo yo'íi lèk'e. ²⁶ Áidí' Jesus gowayú onábíl'a' gábiññiigo, Kñh goznilyú dáko nádódáh hela', hadíi bil nagolñi' hela'.

²⁷ Áidí' Jesus bitsilke'yu bílgo Caesaréa Philippi golzéhi bínaayú kñh nagoznilyú okai: hikaahyú bitsilke'yu nayídaadilkidgo gáyiññii, Nnee hadín át'íi daashiññii? ²⁸ Gádaabiññii, La', John, Baptize ágole' n'ii át'íi, daañiiñii; la'ihíi, Elías át'íi, la'ihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'izidi n'ii la' át'íi, daañiiñii. ²⁹ Jesus gádaabiññii, Nohwíi nohwich'i'yúgohíi, hadín át'íi daashildohñii? Ni Christ ánt'íi, yilñii, Peter. ³⁰ Jesus gádaabiññii, Hadín shaa bil nadaagoñi' hela'. ³¹ Áidí' bil ch'ídaago'aah nkeñágodidzaa gáníigo, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, doo ach'ídn shiniigodilñeh da, Jews yánazíni, okáqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íi begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi doo hádaashit'íi dago shidizideedá' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³² Ái doo nain'i' dago aníi. Áidá' Peter bich'i' yalti' nkegonyaaago, Doo ánnii da, bilñiigo. ³³ Áidá' Jesus t'áqzh'i' adzaago bitsilke'yu la'ihíi yich'i' déz'íidgo Peter ndzilgo bich'i' hadziigo, Satan, yúwehyú shiké'zh'i' áñne': Bik'ehgo'ihí'nañ binatsekeesíi k'ehgo doo natsíiñkees da lqá, nnee binatsekeesíi zhá bee natsíiñkees, bilñii.

³⁴ Áígee nneehíi bitsilke'yu bílgo yiká ánniidgo gádaayilñii, Dahadíi shiké' dahdigháh hát'íiyúgo, ídaayo'nahdá' bits'i'lna'áhi dahyidot'íhgo shiké' dahdowáh. ³⁵ Dahadíi bi'ihí'na' yaa bil goyéehíi áí bits'á' da'ilíi hileeh: áidá' dahadíi ídaayí'nahgo shíi shigá la'íi yati' baa gozhónihíi bighá bi'ihí'na' da'ilíi silij'íi, áni ihí'naa doo ngonel'áq dahíi yee hínaa doleel. ³⁶ Ni'gosdzán dágoz'áq nt'éégo ch'ist'íidá', koyi'sizini da'ilíi silijiyúgo, áí hant'é bits'á'dí' ch'it'íih? ³⁷ Dagohíi koyi'sizini hant'é bidená nch'iné'? ³⁸ Díi nch'og' nant'íi nakaigo daainolt'íñii bitahgee dahadíi shik'é ídaayándzihíi, la'íi shiyati' yik'e ídaayándzihíi, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, áldó' áni bik'é ídaayánsdzí doo, nánsdhágeee, shi'Taa bits'á'índiláadíi bee shits'á'índilááđgo, binal'a'a yaaká'yú daagolíinií dílzini bil nánskhágo.

9

¹ Jesus gádaabiññii, Da'anii gánohwíldishñii, kúgee nadaaziinií la' dá doo da'itsaahíi dailjéh Bik'ehgo'ihí'nañ binawod goljigo nant'aa nkegonyaaago daayítséh.

² Áidí' gostán iskaqágee Peter, James hik'e John, Jesus dasahndi yil okai lèk'e, dzil n'ááyú; áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołih silij. ³ Bidiyágé bik'ina'didlaad silij, zas k'ehgo ligaigo, nnee ni'gosdzán biká'gee doo hadín ágát'éégo ligaigo áyóle' at'éé da. ⁴ Áígee Moses hik'e Elías bil daanljigo silij: Jesus yil yádaakti'go. ⁵ Peter Jesus gáyiññii, NohweBik'ehñ, kú nkaihií nohwá nzhoq; t'ohdahskán táago ádaagoihidle'; la' ni ná, la'ihíi Moses bá, la'ihíi

Elias bá. ⁶ Nt'eshá' dishnii nzj lèk'e; ndaaldzidhí bighá. ⁷ Áígee yaak'os biká' dahiyaa: nt'éego yaak'os biyi'dí' yati' daidezts'áa gánígo, Díinko shi'Ye' shil nzhóni; hódáayekts'áa. ⁸ Dagoshch'í' bitsilke'yu lédaadnghalgo, nnee doo la' dadá' Jesus zhá itah sizijgo daayo'íi. ⁹ Dzild' nkenádikaigo, Jesus gádaabihíi, Daaholtsáa n'íi hadín bil nadaagohí' hela', shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dasitsáad' naadisdzaago zhá. ¹⁰ Áík'ehgo áni' n'íi doo hadín yil nadaagoln'í da lèk'e, áidá' gádaahild'íi, Nt'eshá' áihíi, dasitsáad'íi naadishdáh, nnihií?

¹¹ Bitsilke'yu nabídaadikidgo gádaabihíi, Hant'é bighá Elias dantsé hígáhgo, daanii, begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi? ¹² Jesus gádaabihíi, Elias da'anii dantsé hígáhgo dawahá ilch'í' nádaidle'; áidí' shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, díi k'ehgo shaa k'e'eschchíi lèk'e, doo alch'idn shiniigodilne' da, la'íi doo shil da'ch'oltag da doleel. ¹³ Áidí' gánohwíidishnii, Elias ilk'idá' nyáadá' baa k'e'eshchiini' k'ehgo nnee dabíi hádaat'íiyú ánádaayol'íi lèk'e. ¹⁴ Áidí' bitsilke'yu la'ihíi yaa nákaadá' nnee lágágo binaayú nadaazijgo begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi yil ladaadit'áhgo Jesus yiltsáa. ¹⁵ Nnee dawa Jesus daayiltsáago bil díyadaagot'ee, áidí' dagoshch'í' baa bil daagozhógo bich'í' nádnkíi. ¹⁶ Áígee begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi gádaayihíi, Nt'é baa bil ladaadoht'áh lán? ¹⁷ Áík'ehgo nnee íla'at'éhéi' la' gáníi, Ilch'ígó'aahíi, shiye' naa bil ní'ááz, spirit nchó'í biyi' golígo doo yati' da. ¹⁸ Dahagee nabihílaagee nádimigis; áidí' bizédí' tánwosh hahigháh hileeh, biwoo'íi líidíik'ash, la'íi doo ndzil da hileeh: nitsilke'yu hadainihiyoodgo nádaahoshkáah: ndi doo hagot'éego da ni'. ¹⁹ Jesus gábihíi, Nohwi'odlq' édaadíhgo daalintoht'íi, dahosahzhí' nohwil nahashtáa? Dahosahzhí' láq nohwidag ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'í' bil nn'aash. ²⁰ Áík'ehgo ishkiinhíi baa bil hikai: nt'éego spirit nchó'ihíi Jesus yiltsáad'íi dagoshch'í' ishkiinhíi nádimigisgo ní'yúnágo; áígee anáyis lèk'e, bizédí' tánwosh hahigháhda'. ²¹ Jesus ishkiin bitaahíi nayidíidk gánígo, Dadá' át'íi godeyáhi? Alts'í éédá' át'ini, nii. ²² Lahgee spirit nchó'ihíikq biyi' onábilt'ee, tú addó' biyi' onábilt'ee, bizilheego ch'éh ábihíi; binil'áayúgo nohwaa ch'onbaahgo nohwich'onni. ²³ Jesus gábihíi, Ondlq'ayúgo, Dahadín odlaaníi dawahá bá laalhe'hi at'éé. ²⁴ Dagoshch'í' ishkiinhíi bitaa hichago nádidilghaazhgo gáníi, Shíi oshdlq; doo oshdlq dagee oshdlqágo áshíi'sj. ²⁵ Jesus nnee lágágo bich'í' dahikeego yiltsáad'íi spirit nchó'í ndzilgo yich'í' hadziigo gáníi, Spirit nchó'í nílni, doo yán'ti'í da, doo idints'agi da, biyi'dí' halyeedá' t'áqzh'í' onándáh hela', nildishnii. ²⁶ Áidí' spirit nchó'íi nádidilghaazhdá' nádimigisgo ábílaago biyi'dí' háyáa; áidí' ishkiinhíi daztsáni k'a'anólíh silíi; áík'ehgo nnee lágágo, Daztsáa láq, daanii lèk'e. ²⁷ Áidá' Jesus ishkiinhíi bigan yiltsood'íi náidnloqzgo hizí'. ²⁸ Áidí' Jesus kíh yune' ha'ayáadá' bitsilke'yu dasahndi nabídaadikidgo, Nohwihíi nt'é bighá doo hadaandzood da lán? daabihíi. ²⁹ Jesus gádaabihíi, Spirit nchó'í ga'at'éhíhíi dáshíná' da'ch'okáqahgo zhá habidí'nedzoodhi at'éé.

³⁰ Áidí' dahnanáskaidá' Gáílee golzeeyú ch'ékai; áidá' Jesus akú nagháa ndi nnee doo la' bigó'sj hat'íi da. ³¹ Bitsilke'yu bil ch'ídaago'aah gánígo, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee bilák'e shí'dolteeigo daashizilhee; áidí' taagi jíi hileehgo naadishdáh. ³² Hant'é nígo aníhíi doo bil idaagoz'í da, áidá' nabídaadikidzhí' nédaaldzid.

³³ Jesus Capérnaum golzeeyú nyáa: áígee kíh yune' ha'ayáadá' bitsilke'yu nayídaadikid gánígo, Hohkaahyú nt'é baa líi nadaagohí? ³⁴ Áidá' doo hant'é daanii da: Nohwitahyú hadín itisgo at'éhi? daahild'íi ni', hikaahyú. ³⁵ Áígee Jesus nezdaago nakits'adáhi yiká ániidá' gádaayihíi, Dahadín shíi dantsé le' nziyúgo, áni iké'zhí' hileeh doo, áni dawa yá áil'íi doo. ³⁶ Chagháshé la' íhni'gee nyinlqóq: áidí' dahyinkíi bitsilke'yu gádaabihíi, ³⁷ Dahadín shizh'íi binkááyú chagháshé díi ga'at'éhéi' náidnltíiyúgo, shíi náshidntíni at'éé; la'íi dahadín náshidntíni doo shíi zhá náshidntíi da ndi shides'a'íi aldó' náidnltíni at'éé.

³⁸ John gábihíi, ShiNant'a, nnee la' doo bil daandlíi dahíi nizh'íi binkááyú nnee biyi'dí' ch'iidn haimiyoodgo daahíi'íi; áík'ehgo, Doo ágánt'íi da, daabih'níid, doo bil daandlíi dahíi bighá. ³⁹ Áidá' Jesus gábihíi, Doo ágádaabildohíi da: dahadín shizh'íi binkááyú godiyíhgo áná'ol'íi, doo dénchó'ého áshidoni' at'éé da. ⁴⁰ Hadín doo nchó'go nohwich'í' na'iziid dahíi, áni bil daagohíi'íi. ⁴¹ Hadín shizh'íi bighá, Christ bíyéé daanohíhíi bighá, ídee bee tú nohwá nayiziidíi, da'aniigo gánohwíidishnii, Bik'ehgo ihí'na' bich'í' nayihiniíhíi da'aniigo bíyéé doleel. ⁴² Dahadín díi doo ízigo ádaat'ee da ndi daashodlaaníi da'á nchó'go at'íi go áile'íi, áni tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'qoggo túnteel beh hilt'e'go bá nzhq doleel ni'. ⁴³ Nigan nchó'go ánat'íi ánílsiyúgo nadnlgeesh; nigan da'á' ádih ndi dahazh'í' ihí'naahíi biyi' onnáhgo doo hago at'éé da, áidá' nigan nakigo ch'iidn bikq' dílti'í, kq' dahazh'í' dílti'í biyi' yuyaa onnáhyúgo doo ná nzhq da: ⁴⁴ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íi kq' doo ntséés da. ⁴⁵ Nikee nchó'go ánat'íi ánílsiyúgo nadnlgeesh; nikee da'á' ádih ndi dahazh'í' ihí'naahíi biyi' onnáhgo doo hago at'éé da, áidá' nikee nakigo ch'iidn bikq' dílti'í, kq' dahazh'í' dílti'í biyi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo doo ná nzhq da: ⁴⁶ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íi kq' doo ntséés da. ⁴⁷ Nínáá nchó'go ánat'íi ánílsiyúgo ha'aah; nínáá da'á' ádih ndi Bik'ehgo ihí'na'

bilakt'áhgee goz'aa yuñe' ha'ánnángo doo hago at'éé da, áidá' nináá nakigo ch'iidn bik' dahazh'i dílti'hi biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhoo da: ⁴⁸ Ákú ch'osh doo nanne' da, la'íi k'p' doo nktseés da. ⁴⁹ Daakówa k'p' bee hadaakodilne' doleek, ishíjh k'ehgo, be'okqahíi natseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa hi'níiíh ishíjh bee daadilk'osh doleek. ⁵⁰ Ishíjh nlt'éé ndi doo nk'ózh da silíyúgo, nt'é bee nk'ózhgo ánálne'? Nohwiyi' ishíjh daagolíi le', áidí' ílch'i' daanojhoo le'.

10

¹ Áidí' Jesus dahnádizaa go n' Judéa golzéhi goz'aa'yú túnlínií Jórdan holzéhi hanaayú n'yáa: ákú nnee baa nanánísáá; áígee ílch'ígó'aah n'íi k'ehgo yich'i' yati'go nkenágodidzaa.

² Phárisees daanlíni baa hikaigo nabidaantaahgo gádaabílníi, Ya' nnee bi'aa ík'ínat'aashgo goz'aa née? ³ Gábílníi, Moses nt'é nohwíniigo nohwá ngon'áá lán? ⁴ Áidí' gádaaníi, Naltsoos bee ík'ínch'ít'aashíi layile'go isdzánhíi yíl ík'ínat'aashgo Moses bá ndaagoz'aa ni'. ⁵ Jesus gádaabílníi, Nohwíjii daant'izíi bighá díi begoz'aaníi Moses bee nohwich'i' k'e'eschíjii l'ek'e. ⁶ Dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nañ nnee áyílaadi' godezt'ígo nnee la'íi isdzán áyílaa. ⁷ Díi bighá nnee bitaa hik'e báá yits'á'ghángo bi'aa yíl nlii doleek; ⁸ Ái naki n'íi dala'á nádodleek; áik'ehgo doo naki dílt'ee dadá' bits'í dala'á silíi. ⁹ Áik'ehgo dahadíi Bik'ehgo'ihí'nañ layinláahíi, dahadínta ík'íyóléh hela'. ¹⁰ Áidí' kíh yuñe' bitsilke'yu da'ái baa nabináadaadilkid. ¹¹ Jesus gáyihíi, Hadíi bi'aa yíl ík'ínat'aazhdá' la'íi yíl naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé. ¹² Dagohíi isdzánhíi bik'á' yíl ík'ínat'aazhdá' la'íi yíl naná'nááyúgo, isdzánhíi ch'a'onáá hileeh.

¹³ Jesus chagháshé alts'íséhi baa bíl nch'íhezkaí l'ek'e, yiká' ndaadilniih daabich'o'niigo; áidá' bitsilke'yu, Doo ágádaat'íi da, daakoíni. ¹⁴ Áidá' Jesus daabíltzáago doo bíl bik'eh da l'ek'e, áik'ehgo bitsilke'yu gádaayílníi, Ch'ík'eh chagháshé shich'i' níhikáh le', doo t'aaqzh'i' daahínóhtá' da; bíi ga'adaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanlíi. ¹⁵ Da'aniigo gádaanohwíidishníi, Dahadíi chagháshé alts'íséhi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi nágodn'aa'yúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanlínií itah hileeh. ¹⁶ Áik'ehgo dahnáidíktééngo yiká' ndaadelniigo yá da'oskaqd.

¹⁷ Áidí' lahyúgo Jesus dahnasdaadá' nnee bich'i' nádilwodgo biyahzh'i' hílzhízhdá' nabídíikid, Ílch'ígó'aahíi nlt'éhi níliníi, hago laá áshne'go ihí'naa doo ngonel'aa dahíi bee hínsh'aa doleek? niigo. ¹⁸ Jesus gábílníi, Nt'é bighá nlt'éhi shílníi? Doo hadíi nlt'éé da go'íi, dala'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áá l'ek'ehíi bígonls'í go'íi, Doo nant'í' nach'íghaa da, Doo na'ch'íitsee da, Doo ích'in'íh da, Doo l'ch'ík'íchoo da, Doo nach'ích'aa da, Kotaa hik'e komaa ch'idnls'í. ²⁰ Nneehíi gábílníi, Ílch'ígó'aahíi, áníst'ísédi' godezt'ígo díi dawa bee ánsht'ee. ²¹ Jesus bíl nzhoo go bínél'ígo gábílníi, Dala'á zhá doo bee ánt'ée da: tíi, dawahá níyéehíi naa nahoníiigo zhaalíhíi tédaat'iyéehíi bita'íníh, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílíníi níyéé doleek: áidí' yushde' ts'ílna'áhi dahnt'íjigo shik'é' dahsinnáh. ²² Jesus áníidá' nneehíi ádaatsídézkeezgo doo bíl gozhóq dago onázza; dázhq hádzilíi bighá.

²³ Áidí' Jesus bitsilke'yu yitah déz'íidá' gádaabílníi, Nnee hádaadzilíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanlínií itah daaleehgo dázhq bá nyee! ²⁴ Bitsilke'yu Jesus áníhíi bighá bíl díyadaagot'ee l'ek'e. Áidá' Jesus gánádaabíldo'niid, Shíchagháshé, nnee hádaadzilíi zhá ya'okíhíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanlínií itah daaleehgo dázhq bá nyee! ²⁵ Líi bighán ha'í'áhíi bená'kadé bigha't'ányú ch'éghángo bá nyeeda' nnee hádzilíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanlínií itah hileehgo ítisgo bá nyee. ²⁶ Bitsilke'yu díi daidezts'áqdá' dázhq bíl díyadaagodzaago gádaahíldí'nií, Áidá' hadíi zhá hasdá'dílteeh? ²⁷ Jesus daabine'íjigo gáníi, Nneehíi ái doo layole' at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá go'íi: Bik'ehgo'ihí'nañ zhá dawa layile'hi at'éé.

²⁸ Peter gábílníi nkegonyaa, Nohwíyéé dawa bits'á' dahidiikaidá' níké' dahsiikai ni'. ²⁹ Jesus gádaabílníi, Da'aníi gádaanohwíidishníi, dahadíi bigowa, bik'isyú, bilahkíyú, bitaa, báá, bíchagháshé, bi'aa, dagohíi bini' shíi shighá la'íi yati' baa gozhóníhíi bighá yits'á' dahnyaayúgo, ³⁰ Án díi goldohíi biyi' gowa, bik'isyú, bilahkíyú, báá, bíchagháshé, la'íi bini' dala'á gonenadín k'a'ánaholáago, biniigodilnéhíi bíhíi'né'go, baa det'aahi at'éé, la'íi lahgo nágodesdzaago ihí'naa doo ngonel'aa dahíi yee hínaa doleek. ³¹ Áidá' láágo dantsé daanlíi n'íi íké'yú doleek; la'íi íké'yú daanlíi n'íi dantsé doleek.

³² Áidí' Jesus ádjh higaalgo Jerúsalemyú wá'yú intínk'eh ch'okaah l'ek'e; áígee bíl díyadaagot'ee; la'íi bíké' hikaahíi nédaaldzid l'ek'e. Nakits'adahíi k'íhzh'i' yíl nnanákaigo bich'i' ágonéhíi baa bíl nadaagolní'go nkenágodidzaa, ³³ Gáníigo, Isaa, Jerúsalemyú dekai; ákú shíi nnee k'ehgo Niyááhíi, okqah yebik'ehi ítisúyú nadaandeehi hik'e begoz'aaníi ye'ík'eda'ílchíhi bílgo baa shí'dílteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleek, áidí' doo Jews dannlíi dahíi

yaa daashikéehgo, ³⁴ Shaa daadloh doo, hashída'iltsaas doo, shik'ídaadihizhees doo, la'íí daashizilhee doleel; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

³⁵ Áídí' James hik'e John bílgo, Zébedee biye'kehíí, Jesus yaa n'áázhgo gáyilnii, NohwiNant'a, nt'é níhókeedíí nohwá lanle'. ³⁶ Hant'é nohwá áshle' haht'íí gá? bílnii, Jesus. ³⁷ Gádaabilnii, Ízigo ánt'ee sínlíjgee la' nigan dihe'nazhinéé dahsdaa doleelgo, la'íí ní'eshganzhinéé dahsdaa doleelgo nohwá ngon'áah. ³⁸ Áídá' Jesus gádaabilnii Nt'é shíhóhkeedíí doo bígonolsí da laq: idee be'ishdlaahíí be'ohdlaago bínooldzil nées? Baptize be'áshí'diln'eíí bee baptize ánohwi'dilne'go bínooldzil nées? ³⁹ Bíndzil, daabilnii. Jesus gánábildo'niid, Idee be'ishdlaahíí da'anii be'ohdlaq doleel, baptize áshí'dilne'íí da'anii bee baptize ánohwi'dilne' doleel, ⁴⁰ Áídá' shigan dihe'nazhinéé dagohíí shí'eshganzhinéé sodaa doleelíí, doo shíí nohwaa godesh'aah da; áí dahadíí bá ích'í'golzaahíí zhá baa godet'aahi at'éé. ⁴¹ Áík'ehgo bitsilke'yu gonenanhíí James hik'e John ádaanihíí daidezts'áqád' doo bíl daabik'eh da nkegonyaa lék'e. ⁴² Jesus bitsilke'yu íla'ávíílaago gádaayilnii, Doo Jews daanlji dahíí bánant'an daanljiigo ha'níilíí isná ádaabilsigo bá nadaant'aah; la'íí bitahyú nnee ízigo ádaat'eehíí da'ánííyú ádaat'jiigo ádaabilsigo bídaagonolsí. ⁴³ Áídá' nohwihíí nohwitahyú doo ágágot'ee da doleel: áídá' dahadíí nohwitahyú ízigo ánsht'ee le' nzíhíí, án nohwá áí'íí le': ⁴⁴ Nohwitahyú dahadíí nant'an nshíí le' nzíhíí, án nohwá na'íziid le'. ⁴⁵ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshíí ndi, doo hadíí shich'oníihíí bighá niyáá da, áídá' nnee bich'oshníihíí bighá niyáá, shí'ihí'na'íí nnee láni bá nahishníihíí bighá niyáá.

⁴⁶ Jériko golzeeyú hikai: áídí' Jérikodí' dahiskaigo bitsilke'yu nnee láqágo bílgo nánt'sáqágo nnee bínáá ágodini, Bartiméus holzéhi, Timéus biye'híí, intín bahyú sídaa, Idókeedgo. ⁴⁷ Jesus, Názareshdí' gólíni, higaalgo nnee bínáá ágodini ya'íkonzjídá' nádidilghaazh nkegonyaaago gápií, Jesus, David biYe' nílini, shaa ch'onbáah. ⁴⁸ Nnee láqágo, Godnch'áad, daabilnii: áídá' da'tiségo nanádidilghaazhgo gánádo'niid, David biYe' nílini, shaa ch'onbáah. ⁴⁹ Jesus ninyáágo gápií, Yushdé' daabildohni. Áík'ehgo nnee bínáá ágodiníí yich'í' ánníidgo gádaabilnii, Níí gozhó'ógo nándnáh: yushdé' nílnii. ⁵⁰ Íicho ídáiditsoozdá' nádihiitahgo Jesus yich'í' nyáá. ⁵¹ Jesus gánábildo'niid, Nt'é ná áshle' hánt'íí gá? Nnee bínáá ágodiníí gábilnii, SheBik'ehíí, desh'íígo ánáshidle'. ⁵² Jesus gábilnii, Ti'i, ní'odlá'íí nkt'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'í' bínáá nágosdljiigo biké' dahiyaa.

11

¹ Áídí' Jesus bitsilke'yu bílgo Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Bétphage la'íí Bétany golzeezhí', dzilíí Olives holzéhi sí'áqgee, áídí' bitsilke'yu naki oyi'á', ² Gáyilniigo, Ti'i, nohwádíhyú gotahyú doh'aash: dáha'ah'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'óogoo baa noh'aash, doo hwhá hadíí yiká' dahndaahi da; áí k'e'oh'adgo kú nánohlqos. ³ Dahadíí, Nt'é bighá k'e'oh'ad? nohwílnííyúgo, gábildohniíh, NohwiNant'a' hánt'íígo áhiit'íí; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohlqos. ⁴ Áík'ehgo o'áázh, ákú túlgayé zhaazhé kíh bitah na'íztíníí bahyú ch'íná'ííhgee dahast'óogoo yaa n'áázh, áídí' k'eda'yi'ad. ⁵ Áígee la' nadaaziiníí gádaabilnii, Nt'é bighá túlgayé k'e'oh'ad? ⁶ Jesus ániíhíí bee ágádaabilnii; áík'ehgo onádaist'e'. ⁷ Áídí' túlgayehíí Jesus yaa daizlqozgo bídiyágéhíí biká' dahdaihezníldá' Jesus túlgayehíí yiká' dahnezdaa. ⁸ Nnee láqágo bídiyágé intínyú yídaagosteel lék'e; la'ííhíí ch'il palm bits'ádaaz' aahíí nadaayihilgeeshgo intínyú yídaagosteel. ⁹ Nnee bádjh nátselíí la'íí biké'dí' nátselíí daadil-woshgo gádaanií, Hosánna: NohweBik'ehíí bizhi' yee higaakíí ba'ihégosini at'éé: ¹⁰ David, bits'á'dí' hadaahínel't'áqahíí, nant'aa níí k'ehgo nohweBik'ehíí bizhi' bee kú ngowáhíí ba'ihégosí: da'tiséyú goz'áqádí', Hosánna. ¹¹ Áídí' Jesus Jerúsalemíí nyáágo da'ch'okáqah goz'áq yune' oyáá: ákú dawahá dainel'jídá' ík'dá', o'í'áqágo Bétanyú nakits'adáhíí bílgo onáki.

¹² Iskaq hik'e Bétanydí' nákaahdá' Jesus shíná' sílji; ¹³ Dañzaad' ch'il fig bit'áq golíjgo o'áágo yílt'sáqágo yaa nyáá, nt'éhéta baa dahsné' nolíí nzígo: áídá' yaa nyááda' doo nt'é baa dahsné' da laq, bit'áq zhá, figs doo hwhá daant'áq dagee goldohíí bighá. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus gábilnii, Kodí' godezt'i'go doo hadíí nits'á'dí' nest'á' náyódáq át'éé da. Ániíhíí bitsilke'yu daidezts'áq.

¹⁵ Áídí' Jerúsalemíí hikai: áígee da'ch'okáqah goz'áq yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'iniíhi la'íí nada'iniíhi ch'íinihiyood nkegonyaa, la'íí zhaali yiká' ílkáh ch'ínádaiinííhíí naz'aaníí nanyihesgo'; hawúcho baa nadaahíniíhíí biká' dah'sdáhá áldó' nanyihesgo'; ¹⁶ Áídí' doo hadíí nt'éhéta da'ch'okáqah goz'aaníí ílní'yú ch'ínáyiné' dago ngon'áq. ¹⁷ Áídí' bíl ch'ídaago'aahgo Jesus gádaabilnii, Ya' díínko doo bek'e'eshchíí da nées? Shikíhíí nnee ítah at'éégo hadaazt'í'íí dawa kíh biyi' da'ch'okáqahíí holzeego hojii doleel, áídá' nohwihíí daan'íhíí bigowá ádaagosolaa laq. ¹⁸ Begoz'aaníí ye'ík'eda'íchíhi hik'e okáqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí díí

ya'ikodaanzjída' hagot'éégo daabizilheehí ch'éh yaa natsidaakees: áidá' bee yil ch'ígó'aahíí nnee dawa bil díyadaagot'eehí bighá yédaaldzid lék'e. ¹⁹ Áidí' o'i'ááyú kǐh gozníldí' onádzaa.

²⁰ T'ahbjíyú ch'íl fig o'áhi n'íi naach'okahgo bkeghadí' náhesgago daayiltsáq lék'e. ²¹ Jesus ánií n'íi Peter yénálníihgo gáyilnii, NohweBik'ehń, isáq, ch'íl fig doo nant'áq á't'éé da bilnii n'íi náhesga láq. ²² Jesus gádaabilnii, Bik'ehgo'ihí'nań baa daahohlígo daahohldáq. ²³ Da'anii gádaanohwíldishnii, Dahadíń díí dzil bich'í' hadziigo, Yúwehígo dihi'nángo túntele biyi' oní'dolné', yilniiyúgo, la'íi bjiíi biyi'dí' doo bil nagoki dago, áidá' ániíhíi begolne' yodlaáyúgo, da'ániíhíi k'ehgo bá ádolníí. ²⁴ Ái bighá gádaanohwíldishnii, Dant'éhéta da'ohkáqahgo daahohkeedíi nohwaa do'né'go daahohldáq, áik'ehgo nohwaa hi'né'hi at'éé. ²⁵ La'íi dahayú nasozjigo da'ohkáqahgeee dahadíń nohwil dahgoz'áq lék'eyúgo baa nágodenoh'aah; áik'ehgo nohwíTaa yaaká'yú dahsdaahí doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi nohwaa nágode'aah áldó'. ²⁶ Áidá' doo baa nádaagodes'áq da lék'eyúgo, nohwíTaa yaaká'yú dahsdaahí áldó' doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

²⁷ Áidí' Jerúsalemyú naanákai: áígee da'ch'okáqah goz'áq yune' Jesus anádaalgo okáqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi la'íi Jews yánazini baa hikaigo, ²⁸ Gádaabilnii, Hadín bik'ehgo ánant'íi? Hadín naa godin'áqgo ánt'íi? ²⁹ Jesus gádaabilnii, Shíi áldó' dala'ándi nanohwíldishkíd, shíl nadaagohń'yúgo, shíi áldó' hadín bik'ehgo ánásh't'íhíi nohwil nagoshńi' doleeł. ³⁰ Ya' John baptize ádaagole'íi yaaká' dí'go nées, dago-híi nnee bits'á'dí'go nées? Shíl nadaagohńi'. ³¹ Líl yádaakti'go gádaakíldi'nii, Yaaká'dí'go daan'niihyúgo, gánohwílnii, Áidá' nt'é bighá doo daahohldáq da lán? ³² Áidá', Nnee bits'á'dí'go daan'niihyúgo nnee bédaahildzid, nnee dawa John da'anii Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi nlií n'íigo yídaagolsíhíi bighá. ³³ Áik'ehgo Jesus gádaayilnii, Néé doo baa nadaagohiiln'i'da. Jesus gánábildo'niid, Shíi áldó' hadínbik'ehgo ánásh't'íhíi doo nohwil nagoshńi' da.

12

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee bich'í' yádaakti' nkegonyaa. La' nnee dahts'aa k'eidnláadá' yinaayú ná'nezníl, dahts'aa hahigeęs doleełgee yá ogogeed, biká'dí' idést'inií ágólaa, la'íi bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'áqdá' nzaadyú n'í goz'áayú óyáá. ² Da'nest'áqgeee ngonyáágo bána'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'í' oyi'a', binest'q' la' bá náyné'go. ³ Áidá' bil ndaaздеelgo nyida'eshtlzhdá' dádlkqphgo onádaais'a'. ⁴ Áidí' bána'iziidíi la'ihí onaayil'a'; án bitsits'in yinída'desnih, la'íi ncho'go ánádaabil'jída' án áldó' onádaais'a'. ⁵ Áidí' la' onaayil'a'; án daizes-hj; áidí' da'áik'ehgo láqgo odaihes'a', la' nyida'eshtlzh, la'ihíi nadaistseed. ⁶ Áidá' dala'á ná'godziilék'e, biye' bil nzhóni, án da'iké'yú oyi'a', Shiye' daidnlsj doleeł, niigo. ⁷ Áidá' bidahts'aa yinádaadéz'ini gádaakíldi'nii, Díi dahts'aa hentínií biyéé doleełi á't'éé, yushde', daazoldee, áik'ehgo biyéé doleeł n'íi daanohwiyéé doleeł. ⁸ Áik'ehgo yil ndaaздеelgo daizes-hj'dá' dahts'aa hentíjídí' ch'idaist'e'. ⁹ Áidá' dahts'aa hentínií biyééhií hago ádaabile'sha'? Án nádángo dahts'aa bá yinádaadéz'íi n'íi nailtseedá' dahts'aa hentínií la'ihí yá ch'ínágohet'aah. ¹⁰ Díinko Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e' eshchiinií doo hwahá daahohshíih da nées: Tséé kǐh ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áagee dantsé si'aaní silj; ¹¹ Díi nohweBik'ehń bik'ehgo ánágot'íi, ái daanéel'jigo nohwil díyadaagot'ee, niíhíi daahohshíi nées? ¹² Áidí' Jesus ha'ádait'e' hádaat'j ndi nnee lání yédaaldzid, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bíi ádaabilniigo yídaagolsj lék'ehíi bighá; áik'ehgo bits'á' okai.

¹³ Áidí' la' Phárisees daanlíni, la' Hérod yil daagot'ini bílgo Jesus bich'í' odaach'is'a', yakti'gee daabilhijzh, daabich'o'niigo. ¹⁴ Ái baa hikaigo gádaabilnii, Ilch'ígó'aahíi, da'anii ániigo, nnee doo beníldzid dago yańti'go bídaagonlzj; nnee doo la' itisgo síntj da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań bich'í'zhinéégo goz'aaníi da'anii baa ilch'ígón'aah. Ya' Caesar bich'í' tax nadaach'iniigo begoz'áq nées? Néé dah nées? ¹⁵ Bich'í' nadaahii'niil nées, nées doo bich'í' nadaahii'niil da nées? Áidá' daazhógo ádaaniigo Jesus yígótsigo gádaabilnii, Nt'é bighá yash't'íi bee daasholjzhgo ádaashíldohni? Zhaali la', penny holzéhi, shaa noh'aahgo nesh'í. ¹⁶ Áik'ehgo la' baa daiz'áq. Jesus gádaabilnii, Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'áq? Caesar biyéhi láq, daabilnii. ¹⁷ Áik'ehgo Jesus gádaabilnii, Caesar biyééhií Caesar baa daanohnií, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań biyééhií Bik'ehgo'ihí'nań baa daanohnií. Áígee nneehí bil díyadaagot'ee lék'e.

¹⁸ Áidí' la' Sádducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nayídaadikidgo gádaanii, ¹⁹ Ilch'ígó'aahíi, Moses gániigo nohwá k'e'eshchj lék'e. La' nnee bik'isn bi'aa yits'á' daztsáayúgo, bichágháshé doo la' dayúgo, nneehíi bik'isn n'íi bi'aa yil nnádo'neelgo bik'isn n'íi chágháshé bá ágodolnii, niigo. ²⁰ Lah nnee ilk'isn gots'idi daanlj

lèk'e, áí dantséhií nnáágo bichagháshé doo la' dago daztsáa. ²¹ Bik'isn nakigeehíi yíl nnaná' náágo dananástsáá, bichagháshé doo la' dago; taagigeehíi da'ágánánádaa. ²² Ik'isyú gosts'idíi dawa nanezna', bichagháshé doo la' dago. Dá'ík'é'yú isdzánhíi áldó' daztsáa. ²³ Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee hadíi bí'aa dolee? Ik'isyú gosts'idihíi dawa yíl nadaaznaadá. ²⁴ Jesus gádaabihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií dagohíi Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi doo bídaagonoksí dahníi bighá da'ólsiih shí ya'? ²⁵ Naach'idikáhgee doo nnádaach'ílse' da, doo ndaagoch'ihiniílgoo nnádaach'ílse' da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi k'ehgo daagoch'íllíi. ²⁶ Áidá' ya' Moses binaltsoos biyi'dí' ániíhíi k'ehgo nanezna'íi naadikáhíi doo hwahá baa daahohshihíi da nées? Ch'il biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ Moses gáyihíi, Shíi Abraham yokaqáhíi nshíi, Isaac, Jacob áldó' yokaqáhíi nshíi. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ doo nanezna'íi yokaqáhíi nshíi da, daahinaahíi zhá: áígee nohwíi dázho da'ólsiih.

²⁸ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi dala'á nneehíi Jesus yíl lahadaadit'áhgo yidezts'aqádá' Jesus goyáágo t'aqzhí' yich'í' hadziigo yígolsíidá' nayidíikid gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi hadíi itisgo at'éé? ²⁹ Jesus gábihíi, Dantsé begoz'aaníi díinko, Israel hat'íi daanohíni, ídaayesóts'aq; Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ Nant'an dala'á nlii; ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehñ níjii dawa bee niñ nzhogo le', niyi'siziinií dawa bee, ninatsekeesíi lá'íi ninawodíi dawa bee; áí dantségee begoz'aaníi at'éé. ³¹ Nakigeehíi ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíinií niñ nzhogo le', dani ídíl njóóhíi k'ehgo. Díi begoz'aaníi bitisgo at'éehíi doo la' da. ³² K'e'ílichíi gábihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ dala'á nlii, nniíhíi da'aníi ánnii, Ich'ígo'aahíi, ba'ashhahíi doo la' da, dabíi zhá: ³³ Án kojíi dawa bee kol nzhogo, konatsekeesíi dawa bee, koyi'siziinií lá'íi konawodíi dawa bee, lá'íi kot'ahdí' gólíinií kol nzhogo, dakó ídíl ch'íjóóhíi k'ehgo, áí okaqágo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nch'ihinií k'ehgo dawa didlíi, lá'íi natseedíi Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nch'ihinií dawa bitisgo at'éé. ³⁴ K'e'ílichíi góyáágo hadziigo Jesus yígolsíidá' gábihíi, Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanliinií k'azhá itah nleeh laá. Áí bikédíi'ngoo nnee daaste'go doo hadíi nabínáníid da.

³⁵ Jesus da'ch'okaqá goz'aqá yune' ilch'ígo'aahgo gáníi, Hagot'éégošá' begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi Christ David biye' nlii, daaníi? ³⁶ David dabíi Holy Spirit yabiyilt'igo gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyihíi, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ni'ina' ni'isna' ashlé'go nikel't'áahyú niñilzhí'. ³⁷ David dabíi sheBik'ehñ bíniigo bozhíi; hagot'éégošá' biye' nlii áidá'? Áígee nnee láágo bíl daagozhógo daidezts'aq lèk'e.

³⁸ Jesus ilch'ígo'aahgee gáníi, Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonohsáa, áí bidiyágé daanneezihíi daagolígo nakaigo, lá'íi na'hiniíh nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo bíl daanzho, ³⁹ Jews ha'ánálséh nagozñil yune' nnee yánazini dahnádinbhyú itah dahnánáztáago, lá'íi da'idáqgee nnee ízigo ádaat'eehíi dahnádinbhyú itah dahnaháztáago áldó' bíl daanzho; ⁴⁰ Áí isdzáné itsaa daanlíni bigowá yits'a' nádaagohí'aa, lá'íi daanzhógo ádaaniigo nzaad gont'y'go da'okaqá: áí itisgo biniionlt'éégo bándagodot'aal.

⁴¹ Jesus zhaali biyi' ohilkaadíi bit'ahgee dahnezdaa, nnee áí biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yine'íjigo: nnee láágo hádaaldzilíi bizhaali doo alch'íde odaayihilkaad da lèk'e. ⁴² Áidá' isdzán itsaa níni tét'iyéhi ákú nýáágo zhaali naki doo ílnihí da oyilkaad, áí nakigo zhaalíché'é íllí. ⁴³ Áík'ehgo Jesus bitsilke'yu yiká ánniidgo gádaayihíi, Da'aníi gádaanohwildishíi, Áí itsaa tét'iyéhi nnee dawa zhaali odaiheskaadíi bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴⁴ Nnee hádaaldzilíi bizhaali dálázhí' zhá odaiheskaad, áidá' bíhíi tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá yee golíni n'íi oyilkaad.

13

¹ Áidí' Jesus da'ch'okaqá goz'aqádí' ch'ínyáágo, bitsilke'yu dala'á gábihíi, Ich'ígo'aahíi, díni'í, tséé ntso laá nht'éhi, lá'íi kíh ntso laá gont'éhi gozñil! ² Jesus gábihíi, Ya' díi kíh ízigo ádaagoszaahíi hí'íi nées? Díi tséé ilká' dahnagozñilíi doo la' ilká' dahnast'áá da dolee, dawa nanehilkaad dolee. ³ Áidí' da'ch'okaqá goz'aaníi hanaayú dzil Olives holzéhi biká'yú Jesus dahsdaago, Peter, James, John hik'e Andrew bilgo zhá nabidaadilíid, gádaaniigo, ⁴ Nohwíl nagolní', da'os'ah ágonéhi? Dawa be'ágone'go hant'é bee bígózí dolee? ⁵ Jesus gádaabihíi godeyaa, Idaa daagonohdzaa, nnee la' ch'a'onoholt'e' hela'. ⁶ Nnee láágo shizhi' yee daahikáh dolee, Shíi Christ nshíi, daaniigo; áí nnee láágo ch'a'odaayilkaad dolee. ⁷ Nagonlkaadíi ba'ikodaanohsá, lá'íi nagonlkaadíi baa ch'iniigo daadohts'agdá', doo nohwíjii natsidaahiltó' da le'; áí dawa begolne'hi at'éé ndihíi t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁸ Nnee itah at'éégo hadaazt'íi ilch'í' nanágonlkaad dolee, lá'íi nnee dala'á binant'a' daagolínihíi áldó' ilch'í' nanágonlkaad dolee: da'adzaayú ni' nagohí'naa dolee; shiná' góyéehíi benagowaa doo, lá'íi nyé'í daats'idits'ag dolee: áí koniidaagont'éehíi begodigháh dolee.

⁹ Áídá' ídaa daagonohdzaq: yánadaaltihí yaa nádaanohwide'aah dolee; Jews ha'anánséh nagozníl yune'hanohwináda'ítsas dolee; la'í nant'ánchañ hik'e ízísigo nant'án daanliiní daabiñáá! shaa yádaakti'go biyahzhí' nadaasozíi doo. ¹⁰ Yati' baa gozhóni nnee íltah at'éégo hadaazt'í'í dawa ntsé bíl na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Nohwaa yá'iti'yú bíl desohkaigo yánadaaltihí yaa daanohwide'áayúgo, doo hwahá hadaahdziih dadá' nt'ésha' dishñiih doo daanohsj da, la'í doo nohwiini' láq da le': áídá' daazhógo nohwaa hi'né'íi baa hadaahdziih, da'ái bik'ehenkéézgee: doo dánohwíi yádaakti' da, Holy Spirit nohwiláhyú yakti' dolee. ¹² Nnee la' bik'isn zideeyú nyiiltéeh dolee, la'í nnee la' biye' ágáyidoliik; chagháshé bitaa, báq bílgo yich'í' nanáda'ídziidgo, ádaañigo nabi'ditseed dolee. ¹³ Shizhi' bee daanohwich'ozhíihí bighá nnee dawa bíl daanohchq' dolee; áídá' dahadíñ dántont'í'zhí' dahildóhíi hasdábí' dolteel.

¹⁴ Áík'ehgo gólchqohgo o'n'íhí, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi Daniel holzéhi yaa yakti' n'íi, doo bágoz'áq dagee sizíigo daah'íidá', (dahadíñ ái yózhíihí bíl ígózí le'), hadíi Judéa golzeeyú daagolíníi dzil naz'aaníi yich'í' okeeh doo. ¹⁵ Dahadíñ bikíh biká'yú dahsdaahí góhah ch'ínadángo bikíh yune' ha'awáh hela', nt'éheta náidiiné'go. ¹⁶ La'í dahadíñ k'edolzaahíi yiyi' na'iziidíi t'áqzhí' bidiyáge yaa nánódáh hela'. ¹⁷ Áígee goldohíi daaltsaaníi la'í isdzáné mé' daabilbe'íi bá góyéé dolee! ¹⁸ Haihíi biyi' ágónéh hela', daadohñigo da'ohkáah. ¹⁹ Áígee goldohíi Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá áyílaadi' godezt'i'go díi jizhí' goyéégo nagowaahíi ái ga'at'éhi doo hwahá be'ágoné' da, ái doo be'áganágo'néh at'éé da. ²⁰ Áígee goldohíi nohweBik'ehñ doo dé'igodégo áyílaa dayúgo, nnee doo la' hasdawáh at'éé da: áídá' nnee bitahasdlaahíi, dabíi yitahezlaahíi bighá áígee goldohíi dé'igodégo áyílaa. ²¹ Áígee nnee la', Daadeh'íi, Christ kú naghaa; dagohíi, Daadeh'íi, nlahyú naghaa, nohwiñiyúgo, doo daahohdláq da: ²² Christ ádaadil'íinií la'í Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'íziidi ádaadil'íinií hahikáh dolee, ái godiyíhgo be'ígóziníi ch'í'nah ádaile', la'í ízísigo ánda'ol'íih dolee, yídaanel'áayúgo ái bee nnee bitahasdlaahíi ndi ch'á'odaikaa dolee. ²³ Áík'ehgo ídaa daagonohdzaq: ídaayesóts'áq, ilk'idá' dabíntsé dawa baa nohwil nagosisn'í.

²⁴ Ái benagowaadá', goyéégo nagoyaahíi bikédí'go ya'ái dilhí dolee, t'égoná'áihí doo bee got'íi da dolee, ²⁵ Ts'ísqosé yáadi' nanihidéh dolee, la'í yáazhí'go inawodíi nagohi'naa dolee. ²⁶ Áígee shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shinawodíi bee, la'í dázhó shits'á'idindláadgo yaak'os biyi'dí' náshdaalgo daashidoltseel. ²⁷ Áídá' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa dolee, bitahelááhíi díidi', ni'gosdzán nel'aqdí' yáa nel'aqzhí' íl íla'ádaile'. ²⁸ Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwil ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíi dit'ódé daaleehdí' bit'áq daagoleehyúgo k'ad shíi nágodleehgo bídaagonótsj: ²⁹ Da'áik'ehgo ái be'ádaagone'íi goldohgo daah'íidá', k'ad náshdaazhí' alhánégo godziihgo bídaagonótsj: ³⁰ Da'aníi gánohwildishñii, díi dahinolt'íihí doo nohwee ch'ígonáh da, díi ádaanohwildéniidíi dawa begolzaago zhá. ³¹ Yáa hik'e ni'gosdzán bílgo bech'ígonáh dolee; áídá' shiyati'íi doo bech'ígowáh da dolee.

³² Hadíi bijíi shíihí dagohíi da'kwíi bik'ehenkéézgo shíihí ágoné'íi nnee doo la' yígólsj da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi la'í biYe' ndi doo yídaagólsj da, shi'Taa zhá yígólsj. ³³ Da'os'ah begonáh shíihí doo bídaagonótsj dahíi bighá ídaa daagonohdzaq, biká nádaadeht'íih, la'í da'ohkáah. ³⁴ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee la' bigowá yits'á dahiyaago lahyú óyááhíi k'ehgo ánsht'ee; áñ bánada'iziidíi bíyéé gólíníi yebik'ehgo áyílaa, daka'á daantíígee binasdzii golíigo; la'í dáadítíh yaasidaahíi nádét'íihgo yángoñ' áq. ³⁵ Áík'ehgo nádaadeht'íih: bikíh gólíníi da'os'ah nadáh doleeíi doo bídaagonótsj da, o'í'áqgo shí, t'é'ís ahgo, tazhík'áné ádaañigo, dagohíi t'ahbí shí nadáh dolee: ³⁶ Doo nádaadeht'íih dayúgo dahíko nádaalgo da'olhoshgo nohwiká niñgháh. ³⁷ Ádaanohwildishñiihíi da'ái nnee dawa ádaabildishñii, Nádaadeht'íih.

14

¹ Bitis-hagowáh n'íi bee biná'goníihgo da'ídaqzhí', la'í bán benilzoolé da'ádhígo bán alzaahi daadaqazhí' naki yíikah godziih: okáah yebik'ehí itisiyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'íkhíi bílgo hagot'éégo dánant'í'eego Jesus daayíltsoodgo daayizilheego yee ndaagoshchíi lék'e. ² Áídá', Doo da'ídaqhíi bijíi daahiiltsood da, nnee dánko bádaagochíihgo godnch'aad doleeíi at'éehíi bighá, daañii.

³ Béthanyú Simon, lóod doo ínádíh dahi leprosy holzéhi yaa naghaa n'íi, bigowa yune' Jesus iyáqgo sidaadá', isdzán la', ch'il bik'ah spikenard holzéhi lán ílmi, tús alabáster bee alzaahi besí'áni ha'áyí'áqgo baa nyáa; áidí' tús bidá'gee yists'ilgo ik'ahíi Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid lék'e. ⁴ Áígee la' doo bíl dábik'eh dago gádaakídi'nii, Nt'é bighá ik'ahíi da'ílii yishchíi? ⁵ Ik'ahíi taadn gonénadíñ zhaali, penny holzéhi, bitisyú izlíigo nahazñii lánsñi n'íi zhaalihíi tédaat'iyéhíi bitahí'niih le'at'éhi, daañii. Áík'ehgo isdzánhíi yída'íltah lék'e. ⁶ Áídá' Jesus gáníi, Doo nt'é daabildohñii da; hant'é bighá nadaanolt'og? Nt'éégo áshíílaa. ⁷ Tédaat'iyéhíi

dabik'ehn nohwitahyú nadaakai, áí hádaah'tíígee nlt'éeego ádaah'tíí dolee: áidá' shihí doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da dolee. ⁸ Yinel'áahíi áal' layiila: doo hwahá' leeh shí' dilteeh dadá' ik' ahíi shits'í yiká' yaa yiziid. ⁹ Da'aníi gádaanohwildishníi, Ni'godzán dágóz'áá nt'éeego dahayú yati' baa gozhóni bee na'goni'gee, díi isdzán adzaahíi baa na'goni' dolee, bee biná'godinihgo.

¹⁰ Áidí' Judas Iscáriot, nakits'adáahíi itah líni, okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáá, Jesus ch'iyí'aah dolee. ¹¹ Áí daidezts'áadá' bíl daagozhó' lék'e, áik'ehgo Judas zhaali yaa daayiné'go yándaagoz'áá. Áidí' hagot'éeego Jesus ch'iyí'aahíi yiká' déz'íi.

¹² Bán' benilzoolé da'ádihgo bán' alzaahi daadaaníi, Bitis-hagowáh n'íi bee biná'goniigee dibeljí zhaazhé zesdiidá', bitsilke'yu Jesus gádaayihni, Bitis-hagowáh n'íi bee biná'godinihgo da'idaaníi hayú ná' ílch'í' daagohiidle? ¹³ Áidí' bitsilke'yu naki oyi'á', gáyihniigo, Ti'í, kíh goznilyú doh'aash, áígee nnee lá' tús túy beyo'áhi nohwaa hináh dolee: án' biké' doh'aash. ¹⁴ Dahayú ha'ayááyú, nnee bigowá' golínií gábilidohni, Ílch'ígó'aahíi gánihni, Gosta' nakaahíi hayú bágóz'áá, ákóné' bitis-hagowáh n'íi bee biná'godinihgo shitsilke'yu bíl da'isháá dolee? ¹⁵ Áik'ehgo ik'ehyú dahnágost'áá yune', ík'idá' dawa shíni, nohwiba' goz'áayú bíl nkáh dolee: ákóné' nohwá' ílch'í' gohle'. ¹⁶ Áidí' bitsilke'yu dahizh'aazhgo kíh goznilyú o'áázh, ákú Jesus da'ádaabihni n'íi k'ehgo yaa n'áázh: áígee bitis-hagowáh n'íi bee biná'godinihgo da'idaaníi ílch'í' daizlaa. ¹⁷ Áidí' o'í' áyúyú Jesus nakits'adáahíi yil hikai. ¹⁸ Áígee da'iyáágo naháztaqáá' Jesus gáníi, Da'aníi gánohwíldishníi, Nohwíi lá' ch'ishinoh'aah dolee, hadíi bíl dala' ishaaníi. ¹⁹ Áik'ehgo doo bíl daagozhó' dago dala'á daantíigo, Ya' shíi nées? daabihni nkegonyaa. ²⁰ Jesus gádaabihni, Nakits'adáahíi daanoohíni dala'á, hadíi íts'aa biyi'zhí' dala' bíl éedisht'áhi. ²¹ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dá shaa k'e'eshchiinií shee godolnii: áidá' nnee ch'ishí'aahíi bá' góyéé dolee! Áí nneehíi doo bíl deshchíi dayúgo bá' nt'ée dolee ní'.

²² Da'iyáágo Jesus bán' náidn'áágo ya'ihénzigo oskáqáá' ílch'í' daizné'go bitsilke'yu yitaznihi, Nkóh, daohsáá: díi shits'í á't'ée, niigo. ²³ Áidí' ídee beda'iskaaníi náidnkáá, áí ya'ihénzigo oskáqáá' ílch'í' daizkáágo dawa daayodláá. ²⁴ Jesus gádaabihni, Díinko shidil nnee láágo bá' idijoolíi bee ánidégo Bik'ehgo'ihí'na' hik'e nnee bílgo lángont'aahi at'ée. ²⁵ Da'aníigo gádaanohwildishni, Kodí' godezt'ígo dahts'aa bitoohíi doo naanáshdláá da, dahadíi bijíi Bik'ehgo'ihí'na' bilalt'á' hgeee goz'áayú ánidéhi naadishdláágo zhá.

²⁶ Áidí' sj' lá' hadaidez'áadá', dzil Olives holzéhi si'áayú okai. ²⁷ Áígee Jesus gádaabihni, Tí'ée'go áshí'dilne'híi bighá' daanoohwigha t'áazhí' ádaahne': díi baa k'e'eshchiinií k'ehgo, Dibeljí Nanyodú bíni'dishníi, áik'ehgo dibeljíhíi da'adzaayú nkenelt'ee dolee. ²⁸ Áidá' dasiíts'áádí' naadiszdaago Gálíleyú nohwádíh disháh dolee. ²⁹ Peter gábihni, Nnee dawa nits'á' t'áazhí' ánádaasdzaa ndi, shíi doo ágáoshne' at'ée da. ³⁰ Jesus gánábíldo'niid, Da'aníigo gánidishni, Tí'ée'go tazhik'áné doo hwahá' nakidn' ánihíi dadá' taadn, Án doo bígonsí da, shíidinníi. ³¹ Áidá' Peter nawode gábihni, Dala' níi dastaah ndi, Án doo bígonsí da, doo níldoshni at'ée da. Lá'ihíi bitsilke'yu dawa da'áik'ehgo ádaanníi. ³² Áidí' Gethsémane golzéhi goz'áayú hikaidá' Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Dádzáá nahísóotáá, oshkáahyú déyáádá'. ³³ Áidí' Peter, James, lá'íi John yil okai, áígee Jesus dázhó doo bíl gozhó' dago bijíi nnihi nkegonyaa lék'e. ³⁴ Áik'ehgo gádaabihni, Shiyi'siziinií dázhó doo bíl gozhó' da, dák'azhá dastaahíi ga'at'ée; dádzáá nahísóotáágo daadeh'íi. ³⁵ Áidí' da'anahyú óyááyú ní'zhí' adzaadá' okáah, gáníigo, Bígonedz'áayúgo, díi shich'í' begodigháhíi shits'á'zhí' begodogaal. ³⁶ Gánadí'ni, Ábba, shiTaa, doo nt'ée ná nyee da; díi hishldáá dolee shits'á'zhí' áne': áidá' shíi doo beshik'eh da, ní zhá benik'eh. ³⁷ Áidí' bitsilke'yu dá'ílhoshgo yaa nadzaa, áik'ehgo Peter gáyihni, Simon, ílhosh nées? Dala'á ledihikeezhí' ndishá' doo díi'íi le'ágot'ee da nées? ³⁸ Daadeh'íigo da'ohkáah, nanohwída'dintaah bidaanozdil dolee híi bighá. Nohwiyi'siziinií da'aníi hat'íi ndi nohwits'íhíi doo nkzil da. ³⁹ Áidí' onaanádaayú da'ágánadí'niigo naa'okáah. ⁴⁰ Áidí' bitsilke'yu da'ílhoshgo yaa nanádzáá, (dázhó bíl daanzigo,) áígee hant'ée daanihi shíhíi doo yidaagósi da lék'e. ⁴¹ Taadnee baa naanádzáágo gádaabihni, Ákú da'ólhoshgo hanádaahso' gádnii: shí k'adí, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bílák'e shí' dilteehgo ch'ishí'det'áahíi ík'idá' biká' ngonyáá. ⁴² Nádohkáh, hiikaah le': ch'ishí'aahíi kodí' higaal.

⁴³ Dagoshch'í' Jesus t'ah yaltí'dá', Judas, nakits'adáahíi bíl itah líni, nnee láágo bésh be'idilthishé lá'íi tsj' be'idilthishé dahdaayiniígo okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, be-goz'aaníi ye'ík'eda'ílhíi, lá'íi Jews yánazíni daabides'a'íi yil nálsáá. ⁴⁴ Ch'í' b'áah dolee híi ík'idá' bebígózi dolee híi yengon'áá lék'e, gáníigo, Hadíi hist's'íi án dolee; daahótsodgo bínádaadeh'íigo bíl dohkáh. ⁴⁵ Áik'ehgo Judas ákú n'yáágo dagoshch'í' Jesus yich'í' dah-eswodgo, Ílch'ígó'aahíi, Ílch'ígó'aahíi, yilniigo yizts'ós.

⁴⁶ Áídí' Jesus yíl ndaazdeelgo daayiltsood. ⁴⁷ Áídá' bit'ahgee naziinií daka'á bibéshbe'idil'tishé hayidz'íjzgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yontl'izhgo bijaa naidn'gizh l'ék'e. ⁴⁸ Áídí' Jesus nnee baa nánsaqáhí gádaayil'ni, Ya' bésh be'idil'tishé la'íi tsj be'idil'tishé dahdaano'hniilgo daasholtsoodgo náno'saqá née, in'j'ihíi daach'iltsoodhíi k'ehgo? ⁴⁹ Dawa jii la' da'ch'okqah goz'áq yune' nohwil ch'idaagons'h'aahgo nohwitah nashaa ni' ndi doo haki' daasholtsood da ni': áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' be'ke'eshchiinií begolne' doleel'híi bighá ána'gót'jii. ⁵⁰ Áígee bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaasdzaa'go bits'á' ilhadeskai. ⁵¹ Nnee ániid nagháhihi nak'á'ligaihi zhá binasti'go Jesus yiké' itah higaal l'ék'e; áñ nnee ániid nakaiyéhi bíl ndaazdeel: ⁵² Áídá' nak'á' binasti' n'íi yiyi' halwodgo dálichiiigo ch'a'olwod.

⁵³ Nnee Jesus daabiltsoodíi okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa yíl hikai: áígee okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, hik'e begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi bílgo íla'adzaa l'ék'e. ⁵⁴ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bik'ih binaa l'é'dit'í'ih yune' ha'ayáa: áígee k'o' dílt'i'zhí' aasinilíi yíl naháztaq, nániildziilgo. ⁵⁵ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi yánadaaltíhi dawa Jesus zidee hádaat'jii, yaa dahgosi'aahíi yiká daadéz'jii ndi doo la' da l'ék'e. ⁵⁶ Lááni daazhógo ádaaniigo baa dahgo'aahgo baa yádaakti' ndi doo la' l'ék'e da. ⁵⁷ Áígee nnee la' daahizi'go léda'íchoogo baa yádaakti', gádaaniigo, ⁵⁸ Áñ gánígo daadihiits'ag ni', Díi k'ih biyi' da'ch'okqahi nnee áyílaa'ahíi taanágo'shniil, áídí' taagi jii hileehgo la'ihíi nnee doo áyílaa dahíi ána'goshde', niigo. ⁵⁹ Gádaanii ndi doo l'ék'e'ego ádaanii da. ⁶⁰ Áídí' okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ihni'gee hizí'go Jesus nayídilkidgo gáníi, Ya' nihíi doo nt'é nniilgo hadziil da née? Díi naa dahgo'aahgo naa yádaakti'íi hago'at'éé? ⁶¹ Áídá' Jesus doo nt'é nii dago doo t'áqzhi' hanázzi da. Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nabínáidilkidgo, Ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ Dilzini biYe' níjii née? bíl'ni. ⁶² Jesus, Ha'oh, áñ nsh'jii, nii: shíi nnee k'ehgo Niyááhíi, Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú binawod golini bigan dihe'nazhiné'ego dahsidáágo yaaká'dí' yaak'os shíi honahgo daashido'tséel. ⁶³ Áík'ehgo okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyá'gee ídánayihes'íidz'dá' gáníi, Nt'é bighá nnee la'íi baa nanaagolni' doleel? ⁶⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ ncho'go yaa yákt'íi daadisots'áq: hago't'éégo baa natsídaahkees? Dawa gádaanii, Zideego bángonot'aah. ⁶⁵ Áídí' la' bik'idaadihizheeh nkegonyaa, la'íi binii yináda'ísti'dá' nádain'ts'í, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yáñti'yúgo, hadíi nánim'ts'í sh'ihíi nohwil nagolni', daabih'niigo; la'íi aasinilíi bit'ádaayika' l'ék'e.

⁶⁶ Peter yúyahyú k'ih binaa ledn'aahíi biyi' yune' sidaadá' isdzán, okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidi, baa nyáa: ⁶⁷ Áñ Peter k'o'zhí' nániildziilgo yo'j'ídá', Níla' aldó' Jesus, Nazaréne níni, bíl na'aash ni', bíl'ni. ⁶⁸ Áídá', Dah, hant'é nniigo áñniihíi doo bígonsí da, nii. Áídí' k'ih bahgee ch'ínágo'hén'ááyú ch'ínyáa; áígee tazhik'áné áñniid l'ék'e. ⁶⁹ Áígee isdzán na'iziidi naabiilts'áq, áík'ehgo áígee naziinií gáyiil'ni, Díi nneehíi áí itah n'jii. ⁷⁰ Áídá', Dah, naado'niid. Dét'í'hék'e áígee naziinií Peter gánádaayíldo'niid, Da'anii ni áí itah n'jii: Gálieed'í gon'jii, áí yádaakti'íi k'ehgo yáñti'. ⁷¹ Áídá' Peter bit'a dahdidil'niigo hashkeego ncho'go yakti' nkegonyaa gáníi, Nnee baa yádaakti'íi doo bígonsí da. ⁷² Nt'éégo tazhik'áné ána'do'niid nakidngee. Peter Jesus gábih'niid n'íi yéná'niil, Tazhik'áné doo hwahá nakidn' ániil dadá' taadngee, Áñ doo bígonsí da, shildinníil. Áí yaa natsékeesgo hichag l'ék'e.

15

¹ Hayil'kááyú okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi yánadaaltíhi dawa bílgo íla'adzaago Jesus yaa ndaagoshch'jii, áídí' lídaist'ó'pódá' dahdainl'ó'zgo Pilate yaa daidez'áq. ² Áígee Pílate Jesus nayídilkid, Ya' ni Jews ízigo biNant'a'í níjii née? Da'áígee áñni, bíl'ni, Jesus. ³ Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi doo alch'idéyú baa dahgoz'áq da; ndi doo nt'é nii da l'ék'e. ⁴⁻⁵ Áík'ehgo Pílate nabínáidilkid, Nihíi doo nt'é shíil'ni da née? Doo alch'idéyú naa dahgost'áq da laq akoh. ⁶ Bitis hagowáh n'íi bee bíná'godin'ihgo da'idáqgee ha'áshijeedíi da'á'á, hadíi nnee hádaat'iinií, Pílate bá ch'ínáyil'teeth l'ék'e. ⁷ Áígee nnee, Barábbas holz'éhi, ha'ásit'jii l'ék'e; áñ nnee nant'án agohet'aa nkegonyaa'go nada'iltseedíhi yíl ha'áshijeed. ⁸ Áík'ehgo nnee Pílate yaa nánsá'áqgo daadilwoshgo gádaayil'ni, Da'ánal'í'ihíi k'ehgo nohwá ánléh. ⁹ Ya' Jews ízigo biNant'a' nohwá ch'ínánshteehgo hádaakt'jii née? bíl'ni, Pílate. ¹⁰ Pílate yígó'sj, nnee dawa Jesus bíl daanzh'ohíi bighá okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi Jesus yik'edaann'ihgo baa daabidez'áq. ¹¹ Áídá' okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi nnee háqgo íla'adzaahíi bíini' yá ádaagozlaa, gádaayil'niigo, Barábbas nohwá ch'ínánil'teeth, daadoh'ni. ¹² Áík'ehgo Pílate gánádaabíldo'niid, Jews ízigo biNant'a', daadoh'niigo daahohshíhishá' hago laq nohwá áshl'éh áídá'? ¹³ Áídá' nnádaadil'gahaazhgo, Tsí'íl'na'áhi bího'kalgó zodéé, daanii. ¹⁴ Nt'é bighá, hant'é

bee nchɔ'go adzaago? nii, Pílate. Áídá' da'tiségo nanádaadilghaazhgo, Tsì'ìlna'áhi bíhołkałgo zodéé, daanii.

¹⁵ Áík'ehgo Pílate nneehíí yìł daagoyìłshóq hāt'jigo Barábbas bich'ì' ch'ínáintjì, áídá' Jesus habi'oltsaazdá' tsì'ìlna'áhi bíhołkałgo zideego nneehíí yaa daidez'ąą. ¹⁶ Áídí' silááda yáná'itih goz'ąą yune', Pretórium holzéhi, Jesus odaizt'e'; áígee silááda dawa baa ía'ádaizlaa. ¹⁷ Áídí' diyágé kichíigo dot'izhi Jesus yá ádaagozlaadá' hosh diwozhi nánihezwozgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'ąą. ¹⁸ Áídí' daidnłsigo ádaadil'jigo, Gozhóq, Jews ízigo biNant'a' nłni, daabiłniigo yaa daadilwosh nkegonyaa lėk'e. ¹⁹ Áídí' tsj bee bitsits'inyú nádaintłsh, áídí' bik'ídaadiłizheeh, áídí' biyahzhì' nádaahilzhishgo daayokąąh nádaadi'niih lėk'e. ²⁰ Aął baa daadłohdá' diyágé lichiiigo dot'izh n'íi yaa daidnłsoozdá' dabíł bidiyágé yá ánadaagosdlaa, áídí' tsj'ìlna'áhi yiká' daizihēyú bil nádezaą. ²¹ Nnee la', Simon holzéhi, Alexander hik'e Rúfus bitaahi, Cyréne golzeedí' gólíni, k'edolzaadí' nádaago, silááda tsj'ìlna'áhi yogheelgo ádaabizlaa. ²² Áík'ehgo Gólgotha golzeeyú bil náíząą; áí golzeego itsits'in si'áni golzeego ágolzee. ²³ Áígee wine, jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, bil nadesdziidgo Jesus yaa daizkąą; áídá' doo yodłą da. ²⁴ Áígee tsj'ìlna'áhi yidaabiskaldá' bidiyágé ita'isniigo yighą da'diłhoł lėk'e, hadíi gonesnaahíı biyéé hileehgo. ²⁵ Ngost'ái bik'ehenkėéezgee tsj'ìlna'áhi yidaabiskal lėk'e. ²⁶ Nt'é baa dahgost'aaniı ádaagozlaago díinko bik'ehgee dahgoz'ąą, JEWS ÍZIGO BINANT'A' NŁNÍ, golzeego k'eshchjì. ²⁷ Áígee nnee da'in'jiihi náđđó' Jesus ba'ashhahd'í' tsj'ìlna'áhi bídaahaskal, la' dihe'nazhinéego, la'íi be'eshganzhinéego. ²⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'e' eshchiiniı, Begoz'aaniı doo yikisk'eh ádaat'ee dahíı bil da'ch'oltag lėk'e, nii n'íi begolzaa. ²⁹ Bahyú ch'íhikahíı bitsits'in daidiltago yati' yee daabokáągo gadaanii, Háhái', biyi' da'ch'okąąhíı taagoshniłgo taagi jji hileehgo ánagoshdle', nniı ni', ³⁰ Halaą, dani hasdá'idnłteehgo tsj'ìlna'áhi biká'dí' gódah ch'innáh. ³¹ Okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaniı ye'ik'eda'łchihíı bilgo Jesus yaa daadłoh, gadaahłdi'niigo, Nnee la'íi hasdáiyihiniı; áídá' búhiı doo hasdá'idilteeh da. ³² Christ, Israel hat'íi'í izigo biNant'a' nłniı, halaą tsj'ìlna'áhi yiká'dí' naadowáh, áík'ehgo daahihiltsąągo zhą daahohiđłąh. Áídí' bit'ahyú tsj'ìlna'áhi bídaach'iskalıı yati' yee daabokáą lėk'e. ³³ Isk'áhnyáádí' taagi nehenkėéezh'ì' ni' biká' dahot'ehé godilłiı gozłjì lėk'e. ³⁴ Taagi nehenkėéezgo Jesus nádidilghaazhgo gáníı, Éloi, Éloi, láma sabákthani? áı, Bik'ehgohinshnaahíı, Bik'ehgohinshnaahíı, nt'é laą bighą shits'ą'zhì' ándzaa? golzeego ágolzee. ³⁵ La' áígee nadaaziiniı daabidits'ago, Isąą, Elías yich'ì' anii, daanii. ³⁶ La' nádilwozgo tú daabits'osíı vinegar yiyi' naiz'ąą, áídí' tsj' yaa dahyız'ąągo Jesus bize'zhì' dahyidá'ntsiih, gáníigo, Ntsént'ah; bídaagonolzjìh, Elías baa higháhgo nanábidiłteeh shì. ³⁷ Áídí' Jesus nádidilghaazhgo oyol. ³⁸ Áígee kìh biyi' da'ch'okąąhíı biyi' yune' daadintsoozíı bighą'dí' hayaago ilch'idłáád lėk'e.

³⁹ Silááda dała'á gonenadín binant'a'íı Jesus bich'ì'go siziiniı Jesus nádidilghaazhdá' oyolgo yigolšjídá' gáníı, Díı nneehíı da'anii Bik'ehgo'ihina' biYe' nłni laą. ⁴⁰ Isdzáné anahdí' nazjì daabineł'jigo, Mary Mágdalene, Mary, James iké'yú nagháhi hik'e Joses baąhíı, la'íı Salóme bilgo, itah nazjì lėk'e. ⁴¹ Áı Jesus Gálileeyú nagmaadá' bik'e' anakah lėk'e, bich'odaaniigo; la'íı isdzáné Jerúsalemyú bil hikaihiı addó' ląągo itah nadaazjì.

⁴² K'ad o'í'aahyú ilch'ì'golne'íı bijjì, áı iskąą hik'e Jews daagodnłsiniı bijjì doleehíı bighą. ⁴³ Nnee Joseph holzéhi, Arimathéa golzeeyú gólíni, doo biini' hah dago Pílate yich'ì' oyaá, Jesus bits'íhíı yíyokeedgo; án nnee godnłsini, yánadaaltihíı itah nłni, Bik'ehgo'ihina' nant'aa doleehíı yibad sidáhi. ⁴⁴ Pílate, Jesus daztsąą shj dashą'at'ée nzigo, silááda binant'a' yiká' ánniıdo go nayidłkíd, Ik'idá' daztsąą née? yiniigo. ⁴⁵ Áík'ehgo silááda binant'a', Ha'oh, daztsąą, biłniıddá' Pílate Jesus bits'íhíı Joseph yaa yiden'ąą. ⁴⁶ Áík'ehgo Joseph nak'ą'ligaihi nk'ehi nayihesniı, áídí' Jesus bits'íhíı tsj'ìlna'áhi yiká'dí' nanáidnłjigo nak'ą'ligaihi yik'íyidesdiz, áídí' tsébi'i'ángo ágolzaa yune' nyinłtjídá' tsée yidaidenłhiz lėk'e. ⁴⁷ Mary Mágdalene hik'e Joses bąą bilgo hayú nniłtiiniı daayo'jì ni'.

16

¹ Jews daagodnłsiniı bijjì ąąłdá' Mary Mágdalene, Mary, James baąhíı, Salóme bilgo, ik'ah hikągolchinihiı nadaahesniı ni', Jesus bits'í yee yidizhish doleelgo. ² Áík'ehgo dązhq t'ahbjì godilziniı bijjì ya'ái hagaaldá' tsébi'i'ányú hikai. ³ Áígee, Hadínshą' tsée daadin'ąąhíı nohwá yó'idolhish? daakłdi'nii. ⁴ Áídí' hadag daadéz'jigo tsée n'íi yó'olyizgo daayiltsąą; tsée dązhq nchaago. ⁵ Tsébi'i'án yune' ha'ákaidá' nnee anii nagháhihi, bi'íi nneezi ligaihi dihe'nazhinéego sidaago daayiltsąą; áík'ehgo tsidaadolyiz lėk'e. ⁶ Áídá' nneehíı gadaabiłniı, Tsidaadołheez hela': Jesus, Názarethdí' gólíni, tsj'ìlna'áhi bíheskal n'íi biká' hadaanohtaago bigonsj: án naadiidzaa

ni'; doo hak'i da: nniltíí n'íígee daadeh'íí. ⁷ Ti'i dohkáh, bitsilke'yu, Peter biłgo, Jesus Gálileeyú nohwáđih deyaa, bíldohníih: ákú daabidołtséél, da'ánohwiłníihí k'ehgo. ⁸ Áídí' tsébií'í'ándí' dahale ch'ínákaidá' nádnkíí; daiditíid lá'íí bíl diyadaagot'ee daasilíí: nédaıldzidgo doo hadín nt'é daayihíi da lèk'e.

⁹ Godilziníi bíjii t'ahbí Jesus daztsáadı' naadiidzaadá' Mary Mágdalene dantsé yich'í' hit'íigo ádelzaa, áí isdzánhíí biyi'dí' ch'iidn gosts'idi haníyóod n'íí. ¹⁰ Án nnee Jesus yíl nakai n'íí doo bíl daagozhóó dago chaal naháztáayú yaa nyáágo yíl nagosní'. ¹¹ Áídá' Jesus náhi'na'go isdzán bo'íigo ya'íkodaanzíí ndi doo daayodłáą da lèk'e.

¹² Áí bikédí'go Jesus yíl nakai n'íí naki itínk'ehyú hí'aashgo bich'í' lahgo hit'íigo ádelzaa. ¹³ Áídí' onát'aazhgo lá'ihíí yíl nadaagosní' ndi doo daabodłáą da lèk'e.

¹⁴ Áí bikédí'go bitsilke'yu lats'ádahíí da'iyáągo naháztáągo Jesus bich'í' hit'íigo ádelzaa, áígee doo da'odłáą dago bíjii daant'izíí bighá bich'í' yádaakti', daztsáadı' naadiidzaahíí bikédí'go lá' daabo'íihíí doo daayodłáą dahíí bighá. ¹⁵ Áídí' gábihíi, Ní'gosdzán dágoz'ąą nt'éégo yati' baa gozhóni nnee dawa baa bíl nadaagołni' le'. ¹⁶ Dahadíí odłáadı' baptize ábi'delzaahíí hasdádolteeł; áídá' dahadíí doo odłáą dahíí dahazhí' biniigonł'éégo bá ngodot'aał. ¹⁷ Áídí' díínko godiyíhgo ánágot'íihíí da'odlaaníí ádaadoliil; shizhi' bee ch'iidn hadaanyood doleeł; lá'íí yati' lahgo at'éégo yee yádaakti' doleeł; ¹⁸ Ch'osh bik'asda' golíni nádaihíniil doleeł; dant'éhéta kozilheehíí daidłáą ndi doo hago ádaabile' da doleeł; lá'íí daanníihíí yiká' ndaadilniigo nádaadzih doleeł.

¹⁹ Áík'ehgo Jesus ąął bich'í' yádaakti'dá' yaaká'yú onábi'doltíí, áígee Bik'ehgo'ihí'nań bigan dihe'nazhinéégo dahnezdaa. ²⁰ Áídí' dahiskaigo dahot'éhé yati' baa gozhóni yaa nadaagołni' lèk'e, beBik'ehń yíl nliigo nada'iziidgo, godiyíhgo ánágot'íihíí bee biyati' da'anii at'éhi ch'í'nah áile'go. Doleełgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO LUKE

¹ Nnee láágo nohwitahyú hago ánágot'ííhíí daliké'yo yek'eda'ishchíígo, ² Nnee da'ítsé godezt'i'gé' bínáál' ánágot'ííhíí, Jesus biyati' yaa nadaagoln'i'íí nohwil nadaagosn'i'ííhí k'ehgo yek'eda'ishchíí; ³ Áik'ehgo Theóphilus, íziso ánt'éhi, shúí áddó' da'ítsé godezt'i'gé' hago ánágot'ííhíí bigosííjídgo daliké' ánágot'ííhíí bee nich'i' k'e'eshchíí hasht'íí, ⁴ Hago ánágot'ííhíí níl na'gosn'i' n'íí da'aniigo bigonksííhíí bighá nich'i' bek'e'eshchíí.

⁵ Hérod Judéa yánant'aaná' nnee, Zakarías holzéhi, okáah yedaabik'ehi Abía hat'i'íí itah nlij' lé'e: áń b'aad, Elisabeth holzéhi, Aaron hat'i'í nlij'. ⁶ Zakarías la'íí b'aad bílgo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dánkt'éégo ádaat'ee, Bik'ehgo'ihí'nań ngon'ááníí la'íí biyati'íí nzhógo yíkisk'eh hí'ash lé'e. ⁷ Bichagháshé doo hwaa da, Elisabeth doo ílchihí dahíí bighá; sáan la'íí hastiín daasilíí'. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee Zakarías okáah yebik'ehgo baa goyáána', ⁹ Nnee okáah yedaabik'ehi dahgos'aaníí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daach'okáah goz'áá yune' dilidgo ikágolchinihíí yidíkt'igo habi'doltíí lé'e. ¹⁰ Likágolchinihíí dílt'igo biká' ngonyaana' nnee láágo dadányú dala'adzaago da'okáah lé'e. ¹¹ Ákóne' ikágolchinihíí biká' dahsi'áago yidíkt'íí díhe'nazhíínéégo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bíl ch'i'nah adzaa. ¹² Zakarías yílt'áago yik'e tsídolyizgo bílgoyéé'go gozlij'. ¹³ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyihíí, Doo néndzid da, Zakarías: Bik'ehgo'ihí'nań ni'okáahíí yidezts'áa; ni'aad Elisabeth bizhaazhé ishkiini ná yíkchíí, áí mé'ihíí bizhi' John bá áńle'. ¹⁴ Baa níl gozhóq' doleel, dázhó níl gozhóq' doleel; nnee láágo mé' goleehíí yaa bíl daagozhóq' doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee íziso at'éé doleel, wine dagohíí íhnágodíhisi'íí doo yidláa da doleel; t'ah bimaa bíbishch'íd yiyi' sitíígé' godezt'igo Holy Spirit bee baa goz'áá doleel. ¹⁶ Díí mé' goleehíí nnee Israel hat'i'íí láágo beBik'ehń, Bik'ehgo'ihí'nań daayokáahń, yich'i' nnáhiikáhgo áidolií. ¹⁷ Elías biyi'siziiníí la'íí binawodíí k'ehgo beBik'ehń yádn dahdidogaal doleel, nnee bichagháshé nlt'éégo yaa tsínadaadikeesgo áidolií, la'íí hayíí doo ídaayéts'áa dahíí nnee nlt'éégo ádaat'eehíí bigoya' yidaayéts'áago áidolií; beBik'ehń yaa higháhíí nnee bíjíí yune' bá ílch'i'gole'go áidolií. ¹⁸ Zakarías Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyihíí, Hago at'éégo shíye' goleehíí bígonsí doleel, shúí hastiín siljíná' shi'aadń áddó' sá siljí? ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bich'i' hananázzi, gáníígo, Shíí Gábriel honszee, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee sizí; shúí nich'i' hasdzííhgo díí nlt'éégo ágone'íí baa níí nagoshní'go shi'dol'aad. ²⁰ Doo yáńt'í' da nlee, díí ágone' dishnííhíí begolzaahíí bíjíí zhá hanándziíh, doo shondláa dahíí bighá, ágone' dishnííhíí da'anií begolne'hi at'éé. ²¹ Nnee dala'at'éé n'íí Zakarías ch'éh yiba' naháztáa, hat'íí bighá doo hwaa ch'ínádáh da daanzgo. ²² Ch'ínádaana' doo hago at'éégo nnee yich'i' hadzii da: áik'ehgo hat'ihíta bich'i' ch'i'nah adzaa shí daanzi; t'ah doo yakti' dago daazhógo na'ígizh lé'e. ²³ Áígee binasdziidíí qál áyílaana' bigowayú onádaa. ²⁴ Áí bikédé'go bi'aad Elisabeth hílt'áa siljíná' yaa ch'anant'í'go ashdla'i dahitáa, gáníígo, ²⁵ Nnee bich'i' siste' n'íí shich'á'zhí'go shá áile'híí bighá sheBik'ehń shaa ch'ozbaago díí k'ehgo shá ágóláa. ²⁶ Isdzán holtsaaníhíí gostán behitáago Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á, Gábriel holzéhi, yaaká'gé' kíh gozníl Názareth golzeezhí' yí'aad, áí kíh goznílíí Gálíleehíí biyi', ²⁷ Áígee it'eedń k'ad nnee, Joseph holzéhi, baa híiltíni yich'i' oyáá lé'e, áí nneehń David hat'i'í nlijí; it'eedń Mary holzee. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'gé'hi Mary yaa nyáágo gáyihíí, Níl gozhóq' le', Bik'ehgo'ihí'nań dázhó naa ch'oba'go nohweBik'ehń níl nlijí: dázhó niyaa gozhóq' doleelgo isdzáné bitahgé' haníktíí. ²⁹ Áń yo'jíggo ábíniíhíí bighá tsídolyiz, yaa tsídískeesgo hat'ííshá' níigo aníí nzi' lé'e. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gábíhíí, Doo néndzid da, Mary: Bik'ehgo'ihí'nań naa ch'oba'go haníktíí. ³¹ Isáa, hínt'sáá nleehego ishkiiníí híńchíí, áń Jesus golzee go áńlíí. ³² Íziso at'éé doleel, Da'tiséyé At'éhi biYe' holzee doo; áń David yá nilt'igo godoleel, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń David yánant'aa lé'e n'íí yánant'aago ábile'. ³³ Jacob hat'íí daanliiníí dahazhí' yánant'aa doleel; nant'aago doo bee nnágódáh da. ³⁴ Mary Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gáyihíí, Hago at'éégo díí, shiká' doo hwaa daná'? ³⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á gábíhíí, Holy Spirit níká'zhí' at'éé doleel, Da'tiséyú At'éhi binawodíí níká'zhí' áiléh: áik'ehgo ní'imé' goleehíí dázhó dílzini doleel, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' holzee doo. ³⁶ Elisabeth, ní'íí, doo ílchíi da daach'íníi n'íí, sá siljí ndí áddó' hílt'áa, gostán bedahitáa, bí'imé' ishkiin doleel. ³⁷ Bik'ehgo'ihí'nań doo hat'íí ch'éh áil'jé da. ³⁸ Mary gáníí, Shíí Bik'ehgo'ihí'nań biyéé nshjí; ha'aa dishníí, da'ánpihíí bíkisk'ehyú áshidolíí. Áígé' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bich'á' onádaa. ³⁹ Áígé' Mary dahakeego anahyú beezhí'yú kíh goznilyú Judahíí biyi' oyáá lé'e; ⁴⁰ Ákú Zakarías bigowá yune' ha'ayáágo Elisabeth yich'i' hadzii. ⁴¹ Elisabeth Mary biyati' yidezts'áago biyi' mé' deh'es'naa lé'e; la'íí Elisabeth Holy

Spirit bee baa godet'aq lé'e: ⁴² Án nawode hadzii laq gánígo, Isdzáné bitahgé' niyaa gozhóq doleel, mé' nibishch'id biyi' sitiiniú addó' biyaa gozhóq doleel. ⁴³ Hago'at'éégo láhi sheBik'ehú bimaá shaa ch'oba'go shaa nyáá? ⁴⁴ Niyati'íi disets'aaná' mé' bíl gozhóqo shiyi' dehes'naa laq. ⁴⁵ Isdzán osldaqúú biyaa gozhóq: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hiú binkááyú ábíníihíí da'aníi begolne'hiú bighá. ⁴⁶ Mary gáníi, Shíjii dawa bee sheBik'ehú íziso at'éehíí baa nagoshni', ⁴⁷ Shiyi'siziiniú Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdáhftíiniú yaa bíl gozhóq. ⁴⁸ Shíi binal'a'á nshlíni doo hat'íi be'ansht'ee da ndi nht'éégo shaa tsínádeskeez: kogé' godezt'i'go nnee daahinolt'íihí dawa, isdzán biyaa gozhóni daashihni doleel. ⁴⁹ Dázhó k'a'at'éhi dázhó nht'ééhíí áshíílaa; áñ bizhi'íi díljih. ⁵⁰ Iké' nánót'íihí dahadn Bik'ehgo'ihí'nañ bíl diyinihíí baa ch'oba' doleel. ⁵¹ Binawod ch'í'nah áyíílaa: bíjii yune' dázhó ádaadilkahíí yíl nadaagodesgeed, ⁵² Nnee hayíi íziso ádaat'ee n'íi hayaa ányáiidlaaná' doo íziso ádaat'ee da n'íi hadag ányáiidlaa. ⁵³ Hayíi dáshiná' nakai n'íi dawahá nht'ééhíí yá ná'nné' ní; áiná' ízis da'it'iinihíí dádiilkqogo oná'yis'a' lé'e. ⁵⁴ Bána'iziidíi, Israel holzéhi, bich'ozni', bílgoch'oba'íi yee yénálníihgo; ⁵⁵ Dahazhi' Abraham lá'íi bich'á'gé' hadaahinólchíihíí bíl goch'oba', daanohwitaa n'íi ágáyihni n'íi k'ehgo, nii, Mary. ⁵⁶ Mary Elísabeth yíl sikeego taagi dahitaa lé'e, áigé' bigowáyú onádzaa. ⁵⁷ Elísabeth ílchiigee ngonyaa lé'e; áigee ishkiin yizhchíi. ⁵⁸ Hago'at'éégo Elísabeth Bik'ehgo'ihí'nañ baa ch'ozbaadíi, ba'ashhahgé' daagolíiniú lá'íi daabik'íihíí yaa t'ídaanzigo bíl daagozhóq lé'e. ⁵⁹ Mé' tsebíi beyiskáqo circumcise alnéhgo baa ch'ikai; Zakarias holzee doleel, bitaa bizhi'hiú k'ehgo, daach'íni. ⁶⁰ Áiná' mé' bimaahíi, Dah; John bizhi' hileeh, nii. ⁶¹ Nik'íi doo lá' ágágozlee da, daabíhch'íni. ⁶² Áik'ehgo mé'íi bitaahíi bich'í' na'ída'ch'igizhgo, Díi mé'íi hat'íi holzee doo? daabíhch'íni. ⁶³ Áik'ehgo Zakarias biká' k'e'elchíihíí há'tíjgo na'ígizh, áigé', Díi mé'íi John holzee doo, níigo biká' k'e'eshchíi. Ái bighá nneehíi bíl díyadaagot'ee lé'e. ⁶⁴ Áigé' dahíko Zakarias hanádziigo, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahéniú lé'e. ⁶⁵ Áigé' ba'ashhahgé' daagolíiniú tsídaadesyiz: díi ágodzaahí ní' Judéa biyi' dahyik'ídyú daagoch'íiniú dawa bitahyú didesdlaad. ⁶⁶ Hayíi ái ch'ínií daidezt'saaníi bíjii yuyaa nazné'go, Díi mé'íi hagoshá' at'éé hileehi! daaníi. Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ yíl níjii lé'e. ⁶⁷ Zakarias, mé' bitaahíi, Holy Spirit yábivílt'i'go Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú ya'ti', gánígo, ⁶⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ Israel hat'íi beBik'ehú ba'ahégo; nnee bíyééhíí yaa nyáágo hanáyinihíí bighá, ⁶⁹ Bána'iziidíi, David holzéhi, bich'á'gé' hadaahinólchíihíí bitahgé' dázhó nalwodi hasdánohwíniú doleelíi nohwá hayíltíi; ⁷⁰ N'í'gosdzán alzaagé' yúshde' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi daadilzini yinkááyú nohwich'í' hadziigo gánohwíniid: ⁷¹ Nohwik'edaanníihíí lá'íi hayíi bíl daanlchó'íi dawa nohwidás sizíi doleel; ⁷² Daanohwitaa n'íi áyíihni n'íi k'ehgo nohwaa daach'oba', lá'íi ái bílgo godiyíhgo lángot'aq n'íi yénálníih, ⁷³ Bik'ehgo'ihí'nañ bit'á dahdidílníigo díi k'ehgo nohwá ngon'áq, ⁷⁴ Nohwíi hayíi nohwik'edaanníihíí nohwidás sizíi'go, doo nídaahíildzigo da Bik'ehgo'ihí'nañ bá nada'íidziid doo, ⁷⁵ Dáhandaaahinna'zhí' daagodinlziigo lá'íi nht'éégo binadzahgee ádaant'eego. ⁷⁶ Ní, mé'íi, Da'tiséyú At'éhi binkááyú na'iziidíi honlzee doo: ní nohweBik'ehú bádnuy ílch'í'goléhgo dahnná; ⁷⁷ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bíyééhíí hago'at'éégo binchó'íi bá da'ízlíi ánáni'ne'go hasdaakáh doleelgo yidaagolíihgo ánlé', ⁷⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaahú nohwaa ch'oba'íi binkááyú; da'án bik'ehgo yaaká'gé' idindláadíi nohwaa nyáa, ⁷⁹ Hayíi chagohéelyú naháztaníi dá'tsaah yédaaldzidíi bá idindláádogo ágole', lá'íi ílch'í'gont'éégo yikisk'eh híikaahgo áilé', nii lé'e, Zakarias. ⁸⁰ Mé' nchaa silíigo biyi'siziiniú dázhó nalwod silíi, Israel hat'íi bich'í' ch'í'nah ádilne'íi bíjii'zhí' da'ízlíiyú naghaa lé'e.

2

¹ Áiná' nant'án Caesar Augústus holzéhi nnee dawa daantíigee tax nahi'niú doleelgo bizhi' ádaagole'go yágon'aq lé'e. ² (Cyréníus, Síriayú nant'án níjina', díi nach'ihí'niú doleelgo kozhi' ádaagoch'íle'íi da'íltse álzaa lé'e.) ³ Nnee dawa bizhi' ádaagole'yú onádaaskai lé'e, hayú kíh goznílgé' daagolíiyú. ⁴ Joseph addó' itah onádzaa, Gálílee bigodzogíi biyi' Názareth golzeegé' Bétlehem golzeezhi', Judéahíi biyi'gee, David golíi n'íiyú, (Joseph David yíl hat'íi lé'ehíi bighá.) ⁵ Mary dak'adégo ílchíihí, Joseph baa híitíni yíl hí'ash lé'e, bizhi' ádaagole'yú. ⁶ Áigee sikeená' ílchíihíi biká' ngonyaa lé'e. ⁷ Da'íltse ílchíi ishkiin yishchíi, mé'ihíi nadik'a' bik'ídisdizgo magashi yiyi' náda'idíihíi yiyi' nyintíi; na'ch'injahíi doo lá' hayú bá goz'aq dahíi bighá. ⁸ Mé' sitiiniú da'anahyú nnee nada'nyoodíi bidibe'íi yináadaadé'íi lé'e, tlé'yú. ⁹ Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bich'í' ch'í'nah adzaago Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'íidindláadíi bee ike'dendláád; áik'ehgo nnee nada'nyoodíi tsídaadesyiz. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gábilni, Doo nédaakdzid da: íyínlks'aq sáá, yati' dázhó nht'éhi nnee dawa bee bíl daagoyíshóq doleelíi baa nohwíi nagoshni'. ¹¹ Díi jii David golíi n'íiyú nnee hasdáyihniíi nohwá gozlii, Christ nohweBik'ehú. ¹² Díi bee bídaagonólj doleel, mé'ihíi nadik'a' bik'ídisdizgo magashi yiyi' náda'idíihíi yiyi' sitíigo daaholtséh. ¹³ Dahíko

Bik'ehgo'ih'i'nañ binal'a'a da'it'se ch'i'nah ádilzaahíí láágo yaaká'gé' yil ch'i'nah ánádedlaa, áí Bik'ehgo'ih'i'nañ ya'ahédaanzigo gádaanii, ¹⁴ Bik'ehgo'ih'i'nañ da'tisego at'éhi yaaká'zh'igo daach'intsj le', la'íí ni' biká'yú nnee Bik'ehgo'ih'i'nañ biłgoch'oba'íí bee ich'í'gont'ééhíí bíyéé le'. ¹⁵ Áigé' Bik'ehgo'ih'i'nañ binadaal'a'a yaaká'yú onákainá' nada'nyoodíí, Béthlehemýú dokáh, daahídi'níí, Díí ágodzaahíí Bik'ehgo'ih'i'nañ nohwił ch'i'nah ágolaahíí daanél'iyú dokáh. ¹⁶ Áik'ehgo áigé' dagoshch'í' deskaigo Mary, Joseph, la'íí mé' magashi yiyi' náda'idjhií yiyi' sitjigo yaa hikai. ¹⁷ Daayiltsaqaná' mé'ihú ábiki'níí n'íí dahot'éhé yaa nadaagosni'. ¹⁸ Hayíí daidezts'aaníí nada'nyoodíí ádaabiłnihií yaa bił díyadaagot'ee. ¹⁹ Maryhií díí dawa yénálniihgo dayúweh bijíi yuyaa yaa natekees lé'e. ²⁰ Nada'nyoodihíí da'ádaabidi'niihíí k'ehgo hayíí daidezts'aahíí la'íí daayo'ijhií bighá Bik'ehgo'ih'i'nañ ízigo at'éehi yaa nadaagol'igo, la'íí ya'ahédaanzigo t'aqzhi' onákai. ²¹ Tsebií beyiskaqaná' mé' círcumcise ábi'delzaaná' Jesus bizhi' bá álzaa, áí bizhi'íí doo hwaa goleeh daná' Bik'ehgo'ih'i'nañ binal'a'a yaaká'gé'ih'i bizhi' bá áyíilaahi. ²² Moses ngon'aq n'íí k'ehgo Mary godnłsigo ilch'í'bi'dilne'íí biká' ngonyaágo, mé' Bik'ehgo'ih'i'nañ baa hiltéehgo Mary la'íí Joseph bilgo Jerúsalemýú odaistj lé'e; ²³ (Mé' da'it'se ishkiin daagolehihií Bik'ehgo'ih'i'nañ bá sanigo nihi'niiłgo ngon'áágo k'e'eshchijhií bighá.) ²⁴ La'íí Bik'ehgo'ih'i'nañ hat'ihita ye'okqahíí yaa daayiné'go odaistj lé'e áddó', hawú naki, dagohíí hawúcho bizhaazhé naki, Bik'ehgo'ih'i'nañ yegos'aaníí k'ehgo. ²⁵ Jerúsalemgee nnee la', Símeon holzéhi, nlt'éego at'éhi, Bik'ehgo'ih'i'nañ yidnłsini naghaa lé'e; áń Israel hat'íí yil goyilshógo anáyidle'íí hígahíí yiká déz'ij lé'e: Holy Spirit biká'zh'í' at'éhi. ²⁶ Holy Spirit bee bił ch'i'nah ágolzaago gábił'idi'níí, T'ah doo hwaa dantsaah daná' Bik'ehgo'ih'i'nañ Its'áltini, Christ holzéhi, hintl'séh. ²⁷ Holy Spirit nábiłıaago da'ch'okqah goz'aq yune' nyáá; áku Jesus bima la'íí bitaa bilgo begoz'aaníí k'ehgo bá okqahgo ádaabistiñá, ²⁸ Áigee Símeon mé' náyintjigo Bik'ehgo'ih'i'nañ ya'ahénzigo gáńi, ²⁹ SheBik'ehñ, áńiita áshihnií n'íí k'ehgo nána'isiidíí shil gozhógo ch'ik'eh shee ngonowáh: ³⁰ Shí shinaahíí bee hago'at'éego hasdá'ínił doleehí hish'ij, ³¹ Áí nnee dawa biba' ich'í'ndlaa n'íí; ³² Áń bich'á'idindinií nnee doo Jews daanlij dahíí bee bá got'ij doleek, la'íí nnee níyééhíí, Israel hat'íí, áń bee ízigo ádaat'ee doleek. ³³ Jesus ábidi'niihíí bitaa, bima bilgo yaa bił díyadaagot'ee lé'e. ³⁴ Símeon bá da'oskqadná' Mary, Jesus bimaahíí, gáyihni, íyink'saq sáq, díí mé'ihú Israel hat'íí láágo bighá naanándéh, la'íí láágo nádikáh doleehíí bighá habi'dol'ini at'éé; godiyihgo be'ígózini baa yadaach'ikti' doleek; ³⁵ (Bésh be'idilt'ishé nijí bigháłgeedhií k'ehgo nijí nniih doleek;) nnee bijigé' natekeesí ch'i'nah alnéh doleehíí bighá. ³⁶ Phánuel, Áser hat'íí itah nłni, bitsi', Anna holzéhi, Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú yałt'í nlij lé'e; áń sá silij, nannee gosts'idn legodzaa; ³⁷ It'saa nlijgo tsebidin djí' bił legodzaa, da'ch'okqah goz'aqgé' dá doo ch'igháhá dajji biigha la'íí dat'é' biigha dáshiná' okqahgo Bik'ehgo'ih'i'nañ yá na'iziid lé'e. ³⁸ Áń áldó' da'áigee nyáágo, Bik'ehgo'ih'i'nañ yich'í' ahénzi, áigé' Jerúsalemgee daagol'ini hago'at'éego hasdábidi'niił doleehí yiká daadéz'inií Jesus yaa yil nadaagosni'. ³⁹ Bik'ehgo'ih'i'nañ hago'at'éego goos'aaníí aqł yikisk'eh ádaasdaaná' dabíi daagol'iyú, Gálilee bigodzogíi biyi' Názareth golzeeyú, onákai. ⁴⁰ Mé' n'íí nobsełná' biyi'siziiniú nłzil silij, goyáq silij; la'íí Bik'ehgo'ih'i'nañ biłgoch'oba'íí biká'zh'í' at'éé lé'e. ⁴¹ Jesus bima la'íí bitaa bilgo dalenágodáhgee Jerúsalemýú onat'ash lé'e, bitis-hagowáh n'íí bee biná'godinłhgo náda'idjhií bighá. ⁴² Jesus nakits'adah bil legodzaaná', dalenágodáhgee áku onakahíí k'ehgo áku okai lé'e; ⁴³ Aqł bengonyaaná' onákai, ndi Jesus t'aqzhi' ídestaq lé'e Jerúsalemgee; bima la'íí bitaahíí dá doo yidaagolsj dago. ⁴⁴ Jesus bił hikah daanzigo názeelgo o'í'ááyú; bik'íí la'íí hayíí bidaagosinií bitahýú ch'éh yiká daantaa lé'e. ⁴⁵ Doo hwaa hayú nádaantj dahíí bighá t'aqzhi' Jerúsalemýú biká daantaayú onat'aazh. ⁴⁶ Taagiskáayú da'ch'okqah goz'aq yune' nnee daagoyáaníí ilch'idaago'ahíí iyésts'aago la'íí nayidilkidgo naháztaayú itah sidaago yaa hikai lé'e. ⁴⁷ Bil'ígóziníí la'íí nabidikidgo yígółsigo hadzi'híi bighá nnee daabidezts'aaníí bił díyadaagot'ee lé'e. ⁴⁸ Jesus bima la'íí bitaahíí daabits'aago bił díyadaagot'ee: áik'ehgo bima gábiłni, Shizhaazhé, hat'íí láq bighá ánt'ini? Nitaa la'íí shíi ch'éh níká hantaahíí bighá doo nohwił daagozhógo da ni'. ⁴⁹ Jesus gábiłni, Hat'íí bighá shiká hanołtaa? ShiTaa binasdziidíí baa nashaago shá goz'aq, ya' doo bígonolsj da née? ⁵⁰ Hat'íí niigo aníi shihíi doo yidaagolsj da lé'e. ⁵¹ Áik'ehgo yil onákai Názarethyú, bima la'íí bitaa da'ádaabiłniyú at'éé lé'e: bimaahíí bizhaazhé ábiłniidíí dawa yaa natekees lé'e. ⁵² Áik'ehgo Jesus goyáago honaal, la'íí Bik'ehgo'ih'i'nañ da'áigee bił at'éé, áigé' nnee áldó', dayúweh begoldoh lé'e.

3

¹ Tibérius Caesar holzéhi nant'ánchañ nlijgo ashdla'adah legodzaa lé'e, áiná' iké'gee sitiin, Póntius Pilate holzéhi, ni' Judéa golzéhi yánant'aa, taagígee sitiin, Hérod, ni' Gálilee golzéhi yánant'aaná' bik'isn Philip Ituréa la'íí Trakonítis yánant'aa, la'íí Lysánias Ábilene yánant'aa

lê'e, ² Ánnas la'í Cáiapas okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni daanlíná' Zakarías biye', John holzéhi, da'izlǐyú Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' hadzii. ³ Jórdan túnlínihií binaayú nnee yich'í' yaht'igo gádaayihnií, Nohwinchó'í' bich'á'zhí' ádaaǎne'go baptize ádaanohwi'dolne', áik'ehgo nohwinchó'í' nohwá da'izlǐ' ánalne'; ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi, Esáias holzéhi, binaltsoos biyi'gé' díí bak'e'eshchǐj, Da'izlǐyú hadrshǐ gánǐigo dilwosh, NohweBik'ehñ bádnýú ich'í'daagole', intín ik'ídezdohgo bá ádaale'. ⁵ Nadaashwozhíí hanágodibh, la'í dził naz'aanii, nadaask'idíí hayaa álne'; la'í godigizíí ik'ínádoldol, la'í godilwohíí dílkoh ánalne' doo; ⁶ Áígee nnee dawa hago'at'éego Bik'ehgo'ihí'nañ hasdá'íinił doleehíí daidoitseeł. ⁷ Áíge' nnee John baptize ádaabile' hádaat'íigo yaa hikaihií gáyihniigo yich'í' yaht', Nohwíí t'íish bik'asda' golínií k'ehgo daalinokt'íihí, hadń lá nohwádnýú nohwiniigodilne'í' bich'á' nohkáh nohwínniid? ⁸ Da'anii nohwinchó'í' bich'á' ádaaldzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nolsǐ, nest'á' nlt'éego nádaant'íihí k'ehgo nohwaa daide'aah, Abraham bich'á'gé' daadihe'na'í doo idíłdaadol'nií da: Bik'ehgo'ihí'nañ díí tséé naznilíí nnee Abraham bich'á'gé' daadihezna'í k'ehgo áile'yúgo áile', nohwíłdishnií. ⁹ Tsint'áni nkedn'aagee k'ek'ehgo godes't'aa; tsint'áni dawa doo nest'án nlt'éehíí baa dahndéhi dayúgo, yó'ok'ehgo k'p' dilti' yuyaa olkaadhí at'éé. ¹⁰ Nneehíí John nayídaadikidgo gádaabilnií, Hago ádaahi'ne' áiná? ¹¹ John gáníí, Hadń bi'íicho naki shǐhí, la'ihíí bi'íicho da'ádǐh shǐhíí yaa yinołtsós; hadń bich'iyán lǎq shǐhíí hadń bich'iyán da'ádǐh shǐhíí la' yaa yinoné'. ¹² Tax bich'í' nadaahi'niłhíí áldó' baptize ádaabi'dilne'yú hikaigo John gádaayihnií, Ich'í'gó'aahíí níni, Hago lǎq ádaahi'ne'? ¹³ John gábilnií, Da'kwíí nohwich'í' nadaahi'niłgo goz'áq shǐhíí doo bitisyú daaholkeed da. ¹⁴ Siláada áldó' nabídaadikidgo gádaanii, Nohwíhíí hago lǎq ádaahi'ne'? John gábilnií, Hadń bin'í' dohnił hela', hadń da'izlǐyú baa dahdaago' aah hela'; la'íí hanádaaldéhií, da'ái nohwíł daanzhóogo nzhóq. ¹⁵ Nada'ohíigo nnee dawa bijíí yune' gádaanzǐ. Díí nnee, John holzéhi, Christ at'í'í nées, dah nées? ¹⁶ John dawa yich'í' hananádziigo gáyihnií, Shíhíí tú bee baptize ádaanohwish'íí, áiná' shík'é'gé' la' shitisgo at'éhi higháh, biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sitǐjda; áń Holy Spirit la'í k'p' yee baptize ádaanohwi'í' dooleł. ¹⁷ Be'í'ch'í'he dahyotǐj, t'oh naghái ich'í'hi goz'áagee nágoشو doleel, binest'á'hií náyiziidego ik'eyihniíniłná' bizhoolí k'p' doo ntsésíhi biyi' yuyaa yidiłid. ¹⁸ Áíge' nnee yich'í' yaht'igo lǎqágo yil ch'í'gó'aah l'é'e. ¹⁹ Hérod, nant'án nlínihi, nchó'go at'í'igo bik'isn Philip holzéhi bi'aad, Heródias holzéhi, yaa yiheltǐj, la'íí nchó'go ánat'í'ídíí John yee bich'í' yaht'í' l'é'e, ²⁰ Hérod nchó'go ánat'í'ídií bitisgo adzaa, John ha'áyit'e'. ²¹ Nnee dawa baptize ádaabilne'ná', Jesus áldó' baptize ábi'delzaago yáá bich'í' alch'á' ádzaago, ²² Holy Spirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníihgo yaaká'gé' yaht'í' gánǐigo yidezts'áq, ShiYe' shil nzhóni níłí; naa shil gozhóq. ²³ Áígee Jesus tádin shǐ bíł łegodzaa, áń Joseph biye' (bido'níí), Josephíí Héli biye', ²⁴ Hélihíí Mátthat biye', Mátthatíí Levi biye', Levihíí Méłki biye', Méłkihíí Jána biye', Jánnahíí Joseph biye', ²⁵ Josephíí Mattathías biye', Mattathíasíí Amos biye', Amosíí Náum biye', Náumíí Éslí biye', Éslíhíí Nágge biye', ²⁶ Nággehíí Máath biye', Máathíí Mattathías biye', Mattathíasíí Sémei biye', Sémeihíí Joseph biye', Josephíí Júda biye', ²⁷ Júdahíí Joánna biye', Joánnahíí Rhésa biye', Rhésahíí Zoróbabel biye', Zoróbabelhíí Saláthiel biye', Saláthielhíí Néri biye', ²⁸ Nérihíí Méłki biye', Méłkihíí Áddi biye', Áddihíí Cósam biye', Cósamhíí Elmódah biye', Elmódamhíí Er biye', ²⁹ Erhíí Jóse biye', Jósehíí Eliézer biye', Eliézerhíí Jórím biye', Jórímhíí Mátthat biye', Mátthatíí Levi biye', ³⁰ Levihíí Simeon biye', Simeonhíí Júda biye', Júdahíí Joseph biye', Josephíí Jónan biye', Jónanhíí Eliákim biye', ³¹ Eliákimhíí Mélea biye', Méleahíí Ménan biye', Ménanhíí Mátthata biye', Mátthatahíí Náthan biye', Náthanhíí David biye', ³² Davidhíí Jesse biye', Jessehíí Óbed biye', Óbedhíí Bóoz biye', Bóozíí Sálmon biye', Sálmonhíí Náasson biye', ³³ Náassonhíí Amínadab biye', Amínadabíí Áram biye', Áramhíí Ésrom biye', Ésromhíí Pháres biye', Pháresíí Júda biye', ³⁴ Júdahíí Jacob biye', Jacobíí Isaac biye', Isaacíí Abraham biye', Abrahamhíí Thára biye', Tharáhíí Nákor biye', ³⁵ Nákorhíí Sárúk biye', Sárúkhíí Rágau biye', Rágauhíí Phálec biye', Phálecíí Héber biye', Héberhíí Sála biye', ³⁶ Sáláhíí Caínan biye', Caínanhíí Arfáxad biye', Arfáxadíí Sém biye', Semhíí Noe biye', Noehíí Lámeł biye', ³⁷ Lámełhíí Mathúsala biye', Mathúsalahíí Enok biye', Enokhíí Járed biye', Járedhíí Maléleel biye', Maléleelhíí Caínan biye', ³⁸ Caínanhíí Énos biye', Énosíí Seth biye', Sethíí Adam biye', Adamíí Bik'ehgo'ihí'nañ biye'.

4

¹ Jesus, Holy Spirit bíł níłigo Jórdan túnlǐíge' t'aqzhǐ' nádesdzaa l'é'e, Spirit-híí nabíłnaago da'izlǐyú óyáá. ² Áígee dizdin behiskáq, akú ch'í'idn nant'án nabíntaah l'é'e. Akú nagmaaná' doo hat'í' yiyáq da: áí dizdin aqł iskaqaná' shíná' silǐj lá. ³ Ch'í'idn nant'án bich'í' hadziigo gábilnií, Ni Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' níłyúgo díí tsénií bán náodleeh, nnií. ⁴ Áiná' Jesus gábilnií, Ágágołzeego k'e'eshchǐj, Nnee doo dá bán zhǎ yee hııaa da doleel, áiná'

Bik'ehgo'ihina' biyati'ii dawa yee hinaa doleel. ⁵ Áigé' ch'iidn nant'an dzil dážhó yúdahí biká'yú yil hananásht'aazhgo, áigé' nnee iltah at'éégo hadaazt'ii dawa ch'inesk'ohí dábich'í bil ch'í'nah áyíílaa lé'e. ⁶ Áigé' ch'iidn nant'ánhii gánábildo'niid, Díí dahot'éhé ízigo ágot'eehii naa nishné', dawa bee nik'ehgo: díí alk'iná' dawa shaa hi'né'hi at'éé; dahadná baa nishné' hásh't'íyúgo baa nishné'. ⁷ Ni shonkaqahyúgo díí dawa níyée doleel. ⁸ Jesus gánábildo'niid, Ágágozzeego k'ená'ishchii, Satan, shiké'gé' nna: ágágozzeego k'ená'ishchii, Bik'ehgo'ihina' neBik'ehú zhá honkaqah, da'án zhá bá na'íziid. ⁹ Ch'iidn nant'an Jesus Jerúsalemyú yil o'áazhgo, k'ih biyi' da'ch'okaqahíí hadago goz'aanii bilatahyú yil n'áazhgo gáyihii, Bik'ehgo'ihina' biYe' nííyúgo kogé' gódah ch'í'nt'e': ¹⁰ Ágágozzeego k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'yú daagolínii nt'éégo bináadael'íí doleel, ná daayildonii: ¹¹ Áigé', Doo tséé hitalgo hayaa nageeh dahii bighá ánadaanohteel doo, gozzeego k'e'eshchii. ¹² Jesus ch'iidn nant'an yich'í' hananádziigo gáyihii, Bik'ehgo'ihina' neBik'ehú doo nabíntaah da, golzee. ¹³ Ch'iidn nant'an dawa yee nayineztáad hik'e, Jesus yich'á'zhí'go dahnasdaa, dé't'ihézhí'.

¹⁴ Áigé' Jesus Holy Spirit nabiinaago Gálileeyú onázdaa: ákú dahot'éhé nt'éégo baa ch'iniigo didezdaad lé'e. ¹⁵ Jews ha'ánáshéh nagozníl yuñe' ilch'ígó'aahgo nagaahgo nnee dawa daabidnłs.

¹⁶ Názarethyú gólíí n'íyú nadzaa: ákú Jews ha'ánáshéh goz'aq yuñe' oyáá, Jews daagodnłsinii bijii ákóne' onadáhgee, áigé' ozhiihgo hizi', ¹⁷ Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'íziidi n'íí, Esáias holzéhi, naltsoos biyati' biyi' k'e'eshchiinii Jesus baa hit'áq. Áí naltsoosíí ilch'á' áyíílaa, gánígo k'e'eshchiigee, ¹⁸ Bik'ehgo'ihina' sheBik'ehú biSpirit-hii shiká'zhí' nlii, nnee tédaat'iyehíí yati' baa gozhóni bee bich'í' yádaashti' doleelgo Bik'ehgo'ihina' hashidilaahíí bighá; dážhó doo bil daagozhóq dahii nt'éégo ánáshdle' doleelhií bighá shidol'aad, isnáh daanliinii hago'at'éégo yich'ákángo la'íí bináá ádaagodinii hago'at'éégo ch'ínádaaghaalgo ánádaadle'go bil nagoshni'go, hayí bich'í' nagont'ogii biyi'gé' hahishniid doleelgo, ¹⁹ La'íí Bik'ehgo'ihina' nnee yaa ch'oba'íí biká' ngonyaagee baa nagoshni'hií bighá shi'dol'aad. ²⁰ Áigé' naltsoosíí ilch'í' ányiidlaago, nal'a'á yaa náyin'áqá'gé' nánezdaa. Ha'ánáshéh goz'aq yuñe' yil naháztaanii dawa daabine'íí lé'e. ²¹ Nnee yich'í' yati' nkegonyaago gání, Díí Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'e'eshchiinii díí jii daasidołts'aanihií begolne'. ²² Nnee dawa nt'éégo baa yádaakti' lé'e, yati' nzhóni yee hadziihíí yaa bil díyadaagot'eego gádaahildi'nií, Díí la' Joseph biye' at'éé? ²³ Jesus gábihii, Yati' ilch'ígó'aahíí bee gádaashidolnii, Izee nant'an nílini, dáni na'ńlziih: Capérnaumyú ánát'íhii yaat'idaandziigo kú aldó' dáni gonlííyú ágant'íí. ²⁴ Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'íziidi dá gollíigee doo habi'dit'íí da, da'aniigo ádaanohwidhishnií. ²⁵ Shíí da'aniigo nohwil nadaagoshni', Elías t'ah hinaaná' dá doo nagołtíihé taagi legodzaagé' gostán dahitáq, áigee shiná' góyéehíí benagowaa lé'e, Israel hat'íí bitahgee isdzáné biká' da'adíni láqgo daagolii; ²⁶ Ndi Elías doo hwaal'á bich'í' bi'dol'aad da, naniyúgo itaa Sídon godzogíí biyi' k'ih gozníl Sarépta gozzeeyú gólínihi zhá bich'í' bi'dol'aad lé'e. ²⁷ Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'íziidi, Elíseus holzéhi, t'ah hinaaná' Israel hat'íí bitahgee nnee láqgo loqód doo ináđih dahi, leprosy holzéhi, yaa nakai; ndi doo la' nádzii daná' nnee Náaman holzéhi, Síryaiyú gólíni, zhá nádzii lé'e. ²⁸ Ha'ánázeh yuñe' naháztaanii díí Jesus ániíhii daideztsaqná' bádaagoshchíid, ²⁹ Áik'ehgo daahizi'go Jesus ch'idaaniyood, dzil nan'aahíí biká' gotahyú yil náseel lé'e, áigé' gódah ch'idaahilt'e' daanzii. ³⁰ Áiná' nneehíí bigizhyú ch'ínyáá lé'e. ³¹ Áigé' Capérnaum gozzeeyú níyáá, Gálilee godzogíí biyi', ákú Jews daagodnłsinii bijii dawahn ilch'ígó'aah lé'e. ³² Yebik'ehgo ilch'ígó'aahíí bighá nnee bil díyadaagot'ee.

³³ Jews ha'ánáshéh goz'aq yuñe' la' nnee ch'iidn biyi' gólínihi sidaa lé'e, án nawode ³⁴ Gání, Doo nohwaa nannaa da; hago láq at'éégo nohwich'í' gon'aahgo ánt'íí, Jesus, Názarethgé' nannáhi? Ya' da'izliiyú ánohwiléhíí bighá nyaa néé? Shíí nígonsł hadn' ánt'ííhíí; Bik'ehgo'ihina' bich'á'gé'go Dílzihgo Nílini. ³⁵ Jesus ndzilgo hadziigo gáyihii, Handziih hela', an biyi'gé' hannáh. Nnee ihni'gee nnee ch'iidn biyi' gólínihi ch'iidn nkibidest'ehgo dá doo hago ábile'é biyi'gé' halwod. ³⁶ Nnee dawa bil díyadaagot'eego gádaahildi'nií, Díí yati'ii hago'at'éehi! Dawa yebik'ehgo la'íí binawod gollígo spirits daanch'ó'í haolkáh yihniigo hainiyood. ³⁷ Dahot'éhé nnee bitahyú nt'éégo baa ch'iniid didezdaad lé'e.

³⁸ Nádiidzaago ha'ánázehgé' ch'ínázaago Simon bigowá yuñe' ha'ayáá. Simon bi'aadií bimaa yóiyahgo nezgai; áí bighá nádaach'okaqah. ³⁹ Yit'ahgé' sizí'igo hat'íí binesgai shíhíí náines'íhgo nt'éé náslíj: áik'ehgo dagoshch'í' nádiidzaago yá da'ezne'.

⁴⁰ O'í'áqzhí' godeyaago hayíí bik'íí kah iltah at'éhi yaa nakaihií Jesus bich'í'yú yil neheskai; áik'ehgo dala'á daantíigo yik'e daadilniigo nádaiziih lé'e. ⁴¹ Nnee ch'iidn biyi' daagolínii láqgo ch'iidn nádaadilghaashgo haikáhná' gádaanii, Ni, Christ Bik'ehgo'ihina' biYe' nílini. Ch'iidn Jesus, Christ níjgo yídaagolsíhii bighá, ndzilgo yich'í' hadziigo,

Hadaaldziih hela', yilnñiid. ⁴² Hayoŋkaayú ch'ínyáágo da'izljiyú óyáá: áiná' nñee biká hadaantaago, áike'ého baa hikai, doo yich'á' digháh hádaabit'ij dahí bighá. ⁴³ Áik'ehgo yich'í hadziigo gáñii. Lahyú kih nagozníli Bik'ehgo 'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aanii baa yashtí' doleel: áí bighá shí'dol'aad. ⁴⁴ Gálileeyú Jews ha'ánálséh nagoznil yuñe' nñee yich'í' yaltigo naghaa lé'e.

5

¹ Jesus túsikaaní Gennésaret holzéhi bahyú sizjíná' nñee daahijizh, Bik'ehgo 'ihí'nañ biyati' daidits'ih hádaat'ijhí bighá, ² Túsikaagee tsina'eehí naki silaago yiltsaa, nñee log hadaileehí tsina'ee' yiyi'gé' hakaigo bilógbehaidlehé nanest'óli tádaigiso. ³ Jesus tsina'eehí dala'á Simon biyéehí yeh hiyaaná, Simon gáyiñii, Da'anahzhí' shil n'í'ee. Áigé' tsina'eehí yiyi' dahnezdaa, áigé' nñee yil ch'ígo' aahgo yich'í' yalti'. ⁴ Aaŋ nyáñti'na' Simon gáyiñii, Tú lááyú idn'eeigo áigé' niHógbehaidlehé ténitsosgo beha'íle. ⁵ Áik'ehgo Simon gábiñii, Ich'ígo' aahí, ch'éh ádaahiit'ijgo iskaqá ndi doo la' hadaasiidlee da: da'ágát'ée ndi da'áshimñiiyú áshne'go shilógbehaidlehé hayaa ashle', nii. ⁶ Ágádaadzaago lóg dázhó láágo hayiléego bilógbehaidlehé bich'á' ndaasdlaad lé'e. ⁷ La' yil hada'ileehí anahyú tsina'eehí bil dahna'eehí yich'í' yida' dishgish, Nohwich'odaahñiih, daañiigo, Áik'ehgo áí bich'í' bil nda'iz'eeigo tsina'eehí da'ála lóg biyi' ha'desbñigo tsina'eehí hayaa télt'á'o'ee' nkegonyaa. ⁸ Simon Peter díi yiltsaaqo Jesus biyahzhí' hayaa adzaago gáñii, SheBik'ehñ, shich'á'zhí'go dahnnáh, nñee binchó' láníhi nshñijhí bighá. ⁹ Simon la'í yil hada'ileehí bilgo dawa bil díyadaagot'ee, lóg dázhó láágo hadaizlee' hii bighá. ¹⁰ James la'í John bilgo, Zébedee biye'kehí, Simon yil nada'izidí, aldó' bil díyadaagot'ee. Jesus Simon gáyiñii, Doo néndkid da; kode' godezt'igo lóg hayihileehí k'ehgo nñee shá náhiláh doleel. ¹¹ Áik'ehgo bitsina'eehí tábaayú ndaayisñilná' dawahá akúyaa ndaizñilná', Jesus yike' dahiskai lé'e.

¹² Jesus kih goznilyú nyáágo nñee lóod doo inádh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yiltsaana' hayaa adzaago náyokaqñgo gáyiñii, SheBik'ehñ, náshíñilzihi bik'e sintijgo nigonsi, hánt'ijyúgo náshíñilzihi. ¹³ Jesus yich'í' dahdidilniigé' yedelni'go gáyiñii, Hasht'í, nándzihi. Áí dábilgo lóod n'í inásdjíd lé'e. ¹⁴ Jesus gábiñii, Hadñ dánkó bil nagoln'í' hela': tí'í, okaqñ yebik'ehñ bich'í' ch'í'nah ádnle'go, Moses ngon'áq lé'ehí k'ehgo hat'ihíta be'okaqñhí Bik'ehgo 'ihí'nañ baa nné', hanáñidelzaahí bighá, áik'ehgo nándzihi nñee yidaagotsi doleel. ¹⁵ Áiná' yúwehyú ch'ini' didezdaad: áik'ehgo nñee doo alch'igé Jesus yalti'í' daidits'ih hádaat'ij la'í kah itah at'éhi yaa nakaihi nádaabi'dilzi hádaat'ijhí bighá baa hikáh lé'e.

¹⁶ Áigé' Jesus dasahn da'izljiyú óyááyú oskaqad. ¹⁷ Áiná' la' jji Jesus ich'ígo' aahgo Phárisees daanlíni la'í begoz'aaní ilch'idaago'aahi itah naháztaq lé'e, Gálilee biyi', Judéa biyi' daagotahgé', la'í Jerúsalemgé' hikaihi: Jesus Bik'ehgo 'ihí'nañ binawodí' bilñijgo nádaizlihi.

¹⁸ Jesus yalti'na' la' nñee di'ili Jesus bich'í' ndaach'íteehgo biyahzhí' ndaach'íteehgo ch'éh ádaach'it'ij lé'e. ¹⁹ Dázhó ch'iláaqdo doo hayú Jesus bich'í' ch'ígót'í' dahí bighá kih biká'yú hádaach'istijgo Jesus siziini' bik'ehgé' ch'í'f'ángo ádaach'izlaagé' a'adaach'istij lé'e. ²⁰ Jesus nñee bi'odla' yigotsjiddná' di'ilihí gáyiñii, Shik'isn, ninchó'í' da'izlíné nádleeh. ²¹ Begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi la'í Phárisees daanlíni bilgo dábiyi'yú na'ídaadikidgo gádaañii, Hadñ láhi án Bik'ehgo 'ihí'nañ ádil'ijgo aní? Hadñ konchó'í' da'izlíné áile'? Bik'ehgo 'ihí'nañ zhá go'í. ²² Jesus áí natsidaakeesí yigotsjiddná' gáyiñii, Hat'í bighá dánohwiyi'yú na'ídaadokid? ²³ Hayíhí doo nyeego ách'inih da, Ninchó'í' da'izlíné nádleeh, dagohí, Nádnángo dahnnáh? ²⁴ Ni'gosdzán biká' nñee binchó'í' da'izlji alne'í' shí, nñee k'ehgo Niyááhí, beshik'ehgo bídaagonolsi doleehí bighá, (nñee di'ili sitiini' gáyiñiid.) Nádnángo biká' sintiiní' dahnádné'go gowayú nádnáh, nildishñii. ²⁵ Nñee bináñ dagoshch'í' nádiidzaago yiká' sitij n'í dahnyiné'go gowayú onázza, Bik'ehgo 'ihí'nañ ya'ahéñzigo. ²⁶ Nñeehí dawa dázhó bil díyadaagot'eego Bik'ehgo 'ihí'nañ ya'ahédaanzí, áigé' tsídaadesyizgo gádaañii, Díi jji ánágot'ijhí doo hwaa la' hat'í' gát'éego daahit'ij da.

²⁷ Díi bikédé'go Jesus ch'inádzago tax nanáhi'niigee nñee tax bich'í' nahi'niilhi, Levi holzéhi, sidaago yiltsaa lé'e: áik'ehgo gáyiñii, Shiké' dahnnáh. ²⁸ Áik'ehgo dawahá da'akú nazñilná' nádiidzaago Jesus yike' dahiyaa lé'e. ²⁹ Levi bigowayú Jesus bá da'odaq: áigee nñee láqago tax bich'í' nadaahi'niilhi, nñee la'ihí bilgo, Jesus la'í bitsilke'yu itah da'iyaazhí' naháztaq. ³⁰ Áiná' Phárisees daanlíni la'í bitahyú begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus bitsilke'yu yida'iltahgo gádaayihñii, Hat'í' bighá tax bich'í' nadaahi'niilhi la'í nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahí bil da'olsaa? ³¹ Jesus gádaabiñii, Doo hago'adaat'ee dahí izee nant'án doo yaa nakah bik'eh da, daanezgaihi zhá. ³² Shí nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahí, Nohwinchó'í' bich'á'zhí' ádaahe', bíldishñiiyú niyáá, áiná' doo nñee dábi'ehyú ádaat'eehí ágáldishñiiyú niyáá da.

³³ Phárisees Jesus gádaayihni, Hat'íishá' bighá John bitsilke'yu dáshiná' da'okaah, la'í Pharisees bitsilke'yu aldó' ágádaat'ee; áiná' ni nitsilke'yuhí doo dáshiná' da'okaah da? ³⁴ Jesus gádaabiñni, Ya' ni'i'néhege nnee daka'adaat'eehí nnee niñéhí yil nakaiyúgo dáshiná' da'okaah née? ³⁵ Dahagee nnee niñéhí bich'á' nádilteeh ndi at'éé, áíge dáshiná' da'okaah doleel.

³⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'í aldó' yee hadziigo gábiñni, Doo hadn'í ánídéhí haizpogso íí dénchó'éhí yenadí'aah da; ágádaayúgo hí ánídéhí biká' ch'ída'í'án hileehná' íí dénchó'éhí ánídéhí béédit'aago doo le't'ee da. ³⁷ La'í wine ání alzaahí ikágé wine bee naktiní dénchó'éhí doo biyi' tádaach'ínil da; ágách'idzaayúgo wine ání alzaa'ihí ikágé yidíldohgo na'níl, ák'ehgo winehí aal ha'ijool, la'í ikágéhí koch'á' yilchóoh. ³⁸ Áiná' wine ání alzaahí wine bee naktiní ánídéhí zhá biyi' tádaach'ínil; ák'ehgo daan't'éé nt'éé. ³⁹ Hadn'í wine da'íhtse alzaahí yodlaaní, doo ání alzaahí hát'íjda; Wine da'íhtse alzaahí zhá nt'éé, niñhí bighá.

6

¹ Jews daagodn'siní bijji nakigeehí Jesus t'oh naghái hentíiní yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'á' nadaayinil; áíge' daidnzhisgo daayiyaa lé'e. ² Phárisees daanlíni la' gádaabiñni, Hat'íi bighá godilziní bijji doo hat'íi baa nach'ighaa dahí ádaakt'í? ³ Jesus gáni, Ya' David la'í yil nakaihí bilgo shiná' daasiljigo hago ádaasdaa lán shíhí doo hwahá baa da'olshih da née? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaah goz'aa yune' ha'ayaágo, bán Bik'ehgo'ihí'nañ ye'okaahgo baa hi'né'go ni'né' n'í náidnné'go yiyaa, la'í yil nakaihí aldó' la' yá'nné' lé'e; áí bánhíi okaah yedaabik'ehi zhá daayiyaa goz'ánihi. ⁵ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhí, godilziní bijji ndi beshik'eh, ni, Jesus. ⁶ Lah Jews daagodn'siní bijji ha'ánáséh goz'aa yune' Jesus ha'ayaágo ilch'ígót'aah lé'e: akóne' nnee bigan dihe'nazhinéego binawod ásdjidi itah sidaa. ⁷ Begoz'aaní ye'ik'eda'íchíhi la'í Phárisees daanlíni bilgo Jesus daine'í lé'e, godilziní bijji nneehí náyilzihi shí daanzigo; ágádaayúgo Jesus hat'íhita yee yaa dahdaago'aahí bighá. ⁸ Áiná' Jesus áí natsídaakeesí yigótsíhí bighá nnee bigan binawod ásdjidi gáyihni, Nádnáhgo kodé' hizíi. Ák'ehgo náididzaago áígee hizi' lé'e. ⁹ Jesus begoz'aaní ye'ik'eda'íchíhi la'í Phárisees bilgo gádaayihni, Daka'á nanohwídaadishkid, ya' godilziní bijji ndí'éego áh'it'íjgo goz'aa née, dagohíi dénchó'égo áh'it'íj née? Ya' nnee hasdách'ítteehgo née, dagohíi ch'izihheego née? ¹⁰ Jesus nnee yitah déz'íi lé'e, áíge' nnee bigan binawod ásdjidi gáyihni, Yushdé' dahdinlíní. Ágádaaná' bigan nt'éé násdlí, lahzhinééhí ga'at'éé. ¹¹ Nnee Jesus yik'edaanníhí hadaashkeego gádaakídi'ni, Jesus hagoshá' ádaahiidle'? ¹² Áiná' Jesus dasahn dzilyú óyáá okaahgo, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' okaahgo iskaa.

¹³ Hayíkáayú biké' hikahí, Yushdé', daayihniidná' nakits'adah hayinil: áí shinadaal'a'á daayihni; ¹⁴ Simon, (Peter yizhi' yá áyílaahí,) bik'isn Andrew, la'í James, John, Philip, Barthólemew, ¹⁵ Matthew, Thomas, la'í James Alphéus biye'i, Simon Zelótes holzéhi, ¹⁶ Judas James bik'isn, la'í Judas Iscáriot, ch'íbidó'aal doleeli.

¹⁷ Dzilgé' yil nkenákainá' dzihí bitl'ááhge sizi, áígee biké' hikahí, la'í nnee láágo Judéage', Jerúsalemgé', la'í táda'yú Tyre la'í Sídongé' daagolíníhi daabidits'íh hádaat'íjgo, la'í daanez-gaihí nádaabidilzihi hádaat'íjgo baa nánsáá; ¹⁸ Hayíi spirits nchó'í biyi' daagolíníni aldó' baa hikai: ák'ehgo náda'bidilzi lé'e. ¹⁹ Nnee dawa bedaadilchiid hádaat'íj lé'e: binawodí nádaabilzihí bighá.

²⁰ Biké' hikahí yinel'íjgo gáyihni, Nohwíi tédaano't'yéhí nohwiya gozhó doleel: Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhge daanliiní itah daanojí. ²¹ K'adíi shiná' daanoihíni nohwiya gozhó doleel: náda'doldóol. K'adíi daakchagí nohwiya gozhó doleel: daakldoh doleel. ²² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhí, shighá nnee nohwik'edaanníhyúgo, la'í doo hádaanoht'íi dayúgo, nchó'go nohwich'í' yádaakt'yúgo, nohwizhi' nchó'go yaa yádaakt'yúgo nohwiya gozhó doleel. ²³ Áí bijji dázhó nohwil daagozhógo yaadaoljah le': yaaká'yú itisgo nohwaa hi'né'í dázhó ncha doleel: nnee nohwik'edaanníhí bich'á'gé' nnee daanlínihí Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú nada'iziidi n'í aldó' ágádaayíks' lé'e. ²⁴ Áiná' nohwíi izisgo da'ok'íini, nohwá góyéé doleel! ak'iná' dawa hádaakt'íini nohwíyéé. ²⁵ K'adíi náda'soldjidi, nohwá góyéé doleel! shiná' daanojí doleel. K'adíi daakldohí, nohwá góyéé doleel! ik'edaado'ni la'í daokchag doleel. ²⁶ Nohwíi nnee dawa nt'éégo nohwaa yádaakt'íhí, nohwá góyéé doleel! áí bich'á'gé' nnee daanlínihí Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú nada'iziidi daazhógo ádaadil'ini n'í ágádaayihniid aldó'.

²⁷ Shihí daashidolts'agíi gádaanoht'íhí, Nohwíi'edaanníhí nohwil daanzhó le', hayíi bil daanoht'íi nt'éégo bich'í' ádaano't'ee le', ²⁸ Yati' yee daanoht'íi nt'éégo bich'í' natsídaakkees le', la'í nchó'go nohwich'í' ádaat'eehí bá da'okaah le'. ²⁹ Hadn'í nit'ah yonkts'íyúgo lahzhinéé bich'í' nnanint'aah; hadn'í ni'ícho nich'á' náiditsoozyúgo n'í aldó' doo baa nchí' da. ³⁰ Dahadn'í hat'íi niyókeedíi baa nne'; hadn'í dahat'íhita niyééhí

nich'á' náidnné'yúgo doo t'aqzhi' bínáhónkeed da. ³¹ Nnee hago'at'éégo nohwich'í' ádaat'eego hádaakt'íhíhí k'ehgo nohwíí áldó' bich'í' ágádaanoht'ee. ³² Hayíí bíl daanoishooníí zhá nohwíl daanzhóoyúgo, hago'at'éégo nlt'ée áí? Nnee doo daagodnłsį dahíí ndi hayíí bíl daanzhooníí bíl daanzhóq. ³³ Hayíí nlt'éeégo ádaansį shíhíí zhá bich'í' nlt'éeégo ádaanoht'ee'yúgo, hago'at'éégo nlt'ée áí? Nnee doo daagodnłsį dahíí ndi ágádaat'íni at'éé áldó'. ³⁴ Nohwíí hadń hat'íí bá ch'ídaashohné'yúgo t'aqzhi' shaa nné' daanołsį, hago'at'éégo nlt'ée áí? nnee doo daagodnłsį dahíí ndi dawahá łáłch'ínádai'né'í at'éé, da'áígee shaa nai'né' daanzigo. ³⁵ Nohwik'edaanníihíí nohwíl daanzhóq le', la'íí nlt'éeégo ádaakt'íj, dahat'íhíta ch'ídaanoht'ee' le' doo shaa nané' daanołsį dago; áík'ehgo yaaká'gé' łáągo nohwaa nané' la'íí Da'tiseyú At'éhi bichagháshé daanołjį doleek: áń nnee doo ahédaanzį dahíí la'íí daancho'íí ndi yich'í' nlt'éeégo at'éé. ³⁶ NohwiTaa bíl goch'oba'híí k'ehgo nohwíí áldó' nohwíl goch'oba' le'. ³⁷ Doo hadń baa nádaakt'íj da le', áík'ehgo nohwíí áldó' doo nohwaa nádaach'it'íj da doleek: nnee doo ncho'qo baa natsídaakkes da le', áík'ehgo doo ncho'qo nohwaa natsída'íkkes da: nnee nohwich'í' ncho'qo ánat'íjį baa nádaagodenof'aa le', áík'ehgo nohwíí áldó' nohwaa nágodet'aa: ³⁸ Nnee baa daanoht'ee', áík'ehgo nohwíí áldó' nohwaa na'né'; áí nlt'éeégo binel'ąądgo, hayaa ik'ínábénisdzilgo, nlt'éeégo ąął nnésgohgo haláh odaazłjįgo nohwaa nach'iné'. Dáhołąągo kaa daasohné' lánshį n'íí k'ehgo da'ágáhołąągo nohwaa nádo'né'. ³⁹ Ich'ígót'aahgo na'goni'íí yee hadziigo gádaabihłniiid, Ya'nnee bináá ágodiníí n'íí nnee bináá ágodiníí łolqos née? ágádaasdaazyúgo shą da'áta ínłwozh yuyaa ohłdeel? ⁴⁰ Błłch'ígót'aahíí błłch'ígót'aahíí doo yitigoo at'éhi at'éé da: áíná' daakówa nlt'éeégo kol ch'ídaakost'ąąyúgo, áí bíl ch'ígót'aahíí go'ách'it'ée daach'ileeh. ⁴¹ Hat'íí bighą nik'isn bináá yune' tsjálch'íséę sítaníí h'íj, áíná' nihíí nináá yune' tsj nchaahi sítaníí doo h'íj da? ⁴² Ni nináá yune' tsj nchaahi sítaníí doo h'íj daná', hat'íí bighą nik'isn gálnnii, Shik'isn, ai tsj alch'íséę nináá yune' sítaníí ná haoshtjįh? Ni nzhqo ádnł'íni, łtsé nináá yune' tsj nchaahi sítaníí hatjįh, áík'ehgo nlt'éeégo go'íj nleehgo, áníta nik'isn bináá yune' tsj alch'íséę sítaníí bá hatjįh. ⁴³ Tsint'áni nlt'éhíhí doo nest'án dénch'ó'éhíí baa dahnándahi at'éé da; la'íí tsint'áni dénch'ó'éhíí nest'án nlt'éhíhí doo baa dahnándahi at'éé da. ⁴⁴ Tsint'áni dałá'á hentjįgo nest'án baa dahnándahíí bee bígózj. Figs doo hosh baa ndaach'íhínłłhí at'éé da, la'íí dasts'aa'íí doo hosh diwozhíí baa ndaach'íhínłłhí at'éé da. ⁴⁵ Nnee nlt'éhíhí bíjį yune' nlt'éeégo goz'aaníí bich'á'gé' nlt'éhíhí zhá bee hagowá; áíná' nnee ncho'íí bíjį yune' nlt'éeégo goz'aaníí bich'á'gé' ncho'íí zhá bee hagowá: hago'at'éégo yách'íłt'į shíhíí kojį yune' hago'at'éégo goz'ąą shíhíí bich'á'gé' ách'íniihí at'éé.

⁴⁶ Hat'íí bighą, SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashłldohłniiigo shich'í' ádaadołniiíná' da'ánohwłdışhńyú doo ádaanoht'ee da? ⁴⁷ Dahadń shaa nyááhń shiyésts'ąągo shiyati' yikísk'eh at'ééhń, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé. ⁴⁸ Nnee yúyahgo hagogéedgo tséé biká' bigową ágodlaa: áík'ehgo tú idezjoologo bigowąhíí bídik'ol ndi doo hago adzaa da; ndzilgo tséé biká' ágolzaahíí bighą. ⁴⁹ Áíná' dahadń shiyésts'ąą ndi doo yikísk'eh at'éé dahń, díí k'ehgo ako at'éhi at'éé, nnee bigową dá sái zhá yiká' ágodlaa, doo tséé biká' dahgo'ąą dago; áí gowąhíí yich'í' tú idezjoologo dagoshch'í' nangóngo; áík'ehgo aanábıgotł'jį gozłjį.

7

¹ Jesus nnee bídaayésts'aaníí ąął yich'í' nyánłt'í' ná' Capérnaum golzeeyú óyáá. ² Siláada dałán gonenadín binant'a'íí yána'iziidi bíl nzhóni nezgaigo dak'azhá datsaah lé'e. ³ Nant'ánhíí Jesus yaat'ínzigo nnee Jews yánadaazłni Jesus bich'í' odais'a' gánłigo, Yushdé', kú nńąhgo shá na'iziidií shá nánłziłh, daabłldohłniih. ⁴ Áík'ehgo Jesus yaa hikaigo nádaayokąąhgo gádaaanł, Díí áłłniihíí bá ándłe'go dábk'eh: ⁵ Bíl daanjóqgo ha'ánalzéh goz'aaníí nohwá ágola. ⁶ Áík'ehgo Jesus ył onakái. Nant'ánhíí bigową t'ah bich'í' hikahná' nant'án bit'éké Jesus bich'í' hıl'aad gánłigo, ShiNant'a', nich'í' nagóntł'ogú bighą dąko akú nódáh hela'; shigową yune' ha'ánnąhgo ndi doo bik'eh sitjį da: ⁷ Naa nsháhgo doo bik'eh sitjį da nsjįh bighą doo dashíí naa niyáa da: déhadziłhgo ndi shána'iziidń nądzłłh ndi at'éé. ⁸ Shíí áldó' shinant'a' gollj, shíhíí siláada bá nansht'aa, dałá'á, Dahnnąh, bíłdışhńyúgo dahdigháh; la'íí, Yushdé', bíłdışhńyúgo shaa higháh, la'íí shána'iziidi, Díí áńle', bíłdışhńyúgo áí áile'. ⁹ Jesus áí yidezts'ąąná' dé bíł diyagodzaaigo, nnee biké nńłseełł yich'í' adzaago gáyłnii, Gánohwłdışhńii, Israel hat'í' bitahył ndi doo hwa hadń díí k'ehgo bi'odłą' gollni baa nsháh da. ¹⁰ Jesus yich'í' oda'is'a'íí gowąyú nákaína' nezgai n'íí nlt'éeé nąsdłjįgo yaa nakai lé'e.

¹¹ Áí iskąą hik'e Jesus kįh goznłl, Nain golzeeyú óyáá; bitsilke'yu la'íí nnee ył okai. ¹² Áí kįh goznłl ch'íná'itjįh goz'aaníí yich'í' higaalgo, nnee éđjhi ch'ídaach'ılteeh lé'e, bimaa itsaaná' dabíí zhá bizhaazhé ishkiin dałá'áhi; áí isdzánhíí nnee łąągo ył nńłseeł lé'e. ¹³ Jesus yłtsąąná' bíjį nńłhgo gáyłnii, Doo nchag da. ¹⁴ Jesus yaa nyáągo tsłłhwón yedolchidgo, tsłłhwón daayo'aahíí daahizi'. Áíge' hadziigo gánł, Shik'isn, nądnándh, nıłdışhńii. ¹⁵ Éđjįhgo sitjį n'íí nezdaago yałt' nkegonyaa. Áík'ehgo Jesus isdzánhíí bizhaazhé yaa náíłtjį. ¹⁶ Nnee

dawa tsídaadolyizgo Bik'ehgo'ihina'na' ya'ahédaanzigo gádaanii, Bik'ehgo'ihina'na' yána'iziidi ízigo at'éhi nohwitah silji; la'íi, Bik'ehgo'ihina'na' nnee hayiheznilií yaa nyáa. ¹⁷ Judéa dágoz'aa nt'éégo, la'íi binaayú daagotahyú Jesus nlt'éégo baa ch'inii l'é'e. ¹⁸ John bitisilke'yu díi ánágot'íidíi dawa yaa bil nadaagonsi'.

¹⁹ John bitsilke'yu naki, Yushdé', daayihniidná' gádaayihni, Jesus bich'i'yú dol'aashgo gátdohi', Ya' ni higháhi n'íi ánt'íi nées? dagohii la'íi biká daadéet'íi nées? ²⁰ Nnee nakihii Jesus yaa n'áázho gádaabihni, John Baptize ágole'íi nich'i' nohwides'a', gánih'niihgo, Ya' ni higháhi n'íi ánt'íi nées? dagohii la'íi biká daadéet'íi nées? ²¹ Yaa n'áázhná' Jesus nnee láágo náyihilizii, kah íltah at'éhi yaa nakahii ádd', spirits ncho'í biyi' daagolínii bá hanesdzood; la'íi bináá ádaagodiníi daago'íigo ánayidlaa. ²²⁻²³ Áik'ehgo áí nnee bich'i' híl'aadii gáyihni, John bich'i' nádot'aashgo díi ho'íinií la'íi díisolts'aanii baa bil nagohni': bináá ádaagodh' n'íi bináá ánágodle', doo nadaakai da n'íi náhikáh, nnee íóód doo ínádh' dahi yaa nadaakai n'íi nlt'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodh' n'íi da'ídits'ag ánádaidle', nanezna' n'íi naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhi yati' baa gozhóni' bee bich'i' yada'iti'.

²⁴ Nnee John daabis'a'á' t'í' áqzh'i' onát'aazhná', Jesus nnee dala'at'éehii John yaa nagohni'go yich'i' yakti' nkegonyaa gánii, Da'izlííyú hat'íi hádaadel'íyú nasolkai? T'oh bit'aa nteelii bil godiyohii nées? ²⁵ Hat'íi hádaadel'íyú nasolkai áiná'? Nnee nlt'éégo bik'e'izláhi nées? Hayii bidiyáge nlt'éehii la'íi ízigo daagolínii nant'an golíígee nadaakahi at'éé. ²⁶ Hat'íi láá hádaadel'íyú nasolkai áiná'? Bik'ehgo'ihina'na' binkáayú ná'iziidi nées? Ha'aa, Bik'ehgo'ihina'na' binkáayú ná'iziidi yitigso at'éhi, nohwidishni. ²⁷ Díi bak'e'eshchii n'íi ánt'íi, Shinal'a'a nádn dish'aa, nádn ílch'í'gole'go. ²⁸ Gánohwidishni, Nnee daagolínii bitahyú Bik'ehgo'ihina'na' binkáayú ná'iziidi doo la' John Baptize ágole'íi yitigso at'éé da: áiná' Bik'ehgo'ihina'na' bilakt'áhgee daanliinii bitahyú hadn dázho doo ilji' dahii John yitigso at'éé. ²⁹ Nnee dawa Jesus daidezts'aanii la'íi tax bich'i' nadaahi'niilii John baptize ádaabizlaa n'íi, Bik'ehgo'ihina'na' dázho nlt'éégo at'éé, daanii. ³⁰ Áiná' Phárisees la'íi begoz'aanii nlt'éégo yídaagolsini, John doo hwaabaptize ádaabizlaa dahii bigha Bik'ehgo'ihina'na' ngon'áanii doo hádaat'íi dago yich'á'zh'i' ádaat'ee l'é'e.

³¹ Jesus gánii, Nnee daakinolt'íihii hat'íi bil íshhah nishleego baa nagoshni'? hat'íi bil dálet'ee? ³² Na'inih nagoz'áagee chagháshé dala'at'éégo ílch'i' ádaaniigo, Tsjsól bee nohwich'i' da'nt'aa' ndi doo hwaabaptize ádaashinolzhil da, daahidi'niilii bil dálet'ee. ³³ John Baptize ágole'íi doo baán yiyágo dago la'íi doo wine yidlaq dago nyaaná'; Ch'iidn biyi' golji', daadolhii. ³⁴ Shii, nnee k'ehgo Niyááhií, isháago la'íi ishdláago niyáána' gádaashidolhii, Án dichini la'íi idlánihi, tax bich'i' nadaahi'niilii la'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahii bit'eké nlinii! ³⁵ Da'anii igoyá'íi hat'íi ádaat'íihii bee bigózh.

³⁶ La' Phárisee nlinii Jesus, Shigowayú nnaá, yihni. Áik'ehgo Jesus áí Phárisee bigowayú nyaayú iyáago nedaa. ³⁷ La' isdzán bincho' lánihii áí k'ih goznilíge golínihi, Jesus Phárisee bigowayú iyáago yaat'ínzigo tús tséé, alabáster holzéhi, bee alzaahi yee ik'ah yin'áágo, ³⁸ Jesus dés'eezi yine'gé' hichago hiz'i', bináá túhii bee Jesus bikee yá táyigis nkegonyaa, bitsizil yee k'eyiké, áigé' daayits'osgé' ik'ah yaa yiziid l'é'e. ³⁹ Phárisee yíi iyáq' n díi isdzán at'íinií yó'íigo dabii gádhidi'nií, Díi nneehii Bik'ehgo'ihina'na' binkáayú ná'iziidi nliyyégo, díi isdzán bídiilch'i'íi hadn ánt'íi shíhii hago'at'éé shíhii yígósh' doleel' ni'; bincho' lánihii at'ééna'. ⁴⁰ Jesus bich'i' hadziigo gánii, Simon, hat'íi shi' nildishni. Áik'ehgo Simon gábihni, Ánnii, ílch'í'gó'aahii. ⁴¹ La' nnee zhaali ách'íinihi nnee naki yaa yil'áá l'é'e: nnee dala'á ashdlá'íi gonenadín zhaali, penny holzéhi, baa ha'áá, la' nneehii ashdladin baa ha'áá, ⁴² Doo hago'at'éégo nanadá'niilii da l'é'e, da'ágát'ee ndi nzhoq yihniid. Díi nnee nakihii hayíihii nnee zhaali ách'íinihi itigso bil nzhoq gá? ⁴³ Simon hananádzii, Hayii dázho itigso baa ha'áá shíhii go'íi. Jesus gábihni, Da'áigee ádinnii. ⁴⁴ Jesus isdzánhii yich'i' adzaaná' Simon gáyihni, Ya' díi isdzánhii hí'íi nées? Nigowá yune' ha'ayáána' doo hwaabaptize bee tánágisii shaa níziid da: áiná' díi isdzánhii bináá túhii bee shikee shá táyigisgé' bitsizilii bee k'e'ídee. ⁴⁵ Ni doo hwaabaptize'os da: áiná' ha'ayáagé' yushdé' godezt'í'go díi isdzánhii shikee daayits'os nkegonyaa ni'. ⁴⁶ Doo hwaabaptize'os da: áiná' díi isdzánhii ik'ah shikee yidzhizh. ⁴⁷ Áik'ehgo gánildishni, Isdzán bincho' dázho lááhií da'izlíne' bá ánalne', dázho bil nshophii bigha: áiná' hadn bincho' ayáháhií da'izlíne' bá ánalne' íi, ayáhágo bil nshoni' at'éé. ⁴⁸ Jesus isdzánhii gáyihni, Nincho'íi da'izlíne' ná ánalne'. ⁴⁹ Nnee yil' da'ayaanii gádaahidi'nií, Hadn láhi díi, koncho'íi da'izlíne' ká ánáidle'í? ⁵⁰ Jesus isdzánhii gánayíldo'niid, Ni'odlq'íi hasdánit'íi; ílch'i'gont'éégo dahnádnáh.

8

¹ Áí bikédé'go Jesus k'ih nagoznilyú la'íi gotahyú dahot'éhé nnee áigee daagolínii yich'i' yakti'go la'íi Bik'ehgo'ihina'na' bilakt'áhgee begoz'aanii nlt'éégo baa na'goni'íi yaa nagohni'go naghaa l'é'e: bitsilke'yu nakits'adah yil' nakai, ² La'íi isdzáné spirits ncho'í biyi' daagolji' n'íi

la'í kah íltaah at'ééhií yaa nadaakai n'íí nádaabi' dilzii lé' ehi yil nakai áddó', Mary, Mágdalene daalch'inihi, ch'iidn gost'idn biyi'gé' hakaihi, ³ La'í isdzán Joánna, nant'án Hérod bikih yá bik'ehi, Chúza holzéhi, bi'aad; la'í Susánna, la'í isdzáné doo aach'idé dahi, áddó' yil nakai, áí isdzánéhií biyééhií lahzhí' Jesus yee yich'odaazni'.

⁴ Í'ánigé' kih nagoznilgé' nnee láágo Jesus yaa nántsáá, áígee na'goni'íí yee yil ch'ígo'aahgo gánii: ⁵ K'edileehí yil ke'go k'edileeyú óyáá: k'edileegee k'edilzií la' itín bahyú nanehezdee; áí la' nnee yiká' naskai, la'ihíí dló' nádaihezlaa. ⁶ La' k'edilzií tsééká' nanehezdee; ndi hadaazhjeedgo dagoshch'i' daan'ngó nádaahisgá, doo n't'éégo godit'oodyú hadaazhjeed dahíí bighá. ⁷ La'ihíí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíí ighánísaago nadaistseed. ⁸ La' k'edilzií leezh n't'ééyú nanehezdee, áí zhá hadaazhjeedgo data'á gonenadin bitisyú ánálzaa. Aa' nagosni'ná' gánniid, Hadn bijeyi' golíinií íyést'sáa le'. ⁹ Bitsilke'yu nabídaadikidgo gádaabiinii, lch'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwil nadaagosíini'íí hat'íí niigo ánnii? ¹⁰ Jesus gánii, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'áni doo bigózi da n'íí nohwil bidaagonósihigo nohwaa daagodes't'áa: áiná' la'ihíí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí zhá bee bil na'goni'; áík'ehgo dédainé'íí ndi doo daayo'íí da doleel, la'íí dédaids'ag ndi doo bil ídaagozi da doleel. ¹¹ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí hat'íí niigo ádishnii shíhíí baa nohwil nagoshni': K'edilziíhíí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' at'éé. ¹² K'edilzií itínnyú nanehezdee n'íí áí nnee yati' daidezt'sáa, ndi ch'iidn nant'án nyaágo yati' bijii yune' benagoz'aanií bich'á' náyíhezlaa'íí ádaat'ee, doo da'osldaa'dgo hasdáakai dahíí bighá. ¹³ K'edilzií tséé yiká' nanehezdee n'íí nnee bil daagozhógo daidezt'sáa; áiná' t'oh bkeghad ádjihíí k'ehgo ádaat'eego, dé't'ihézhí' yati' daayodaa, áiná' nabída' dintaahgee t'áazhí' nanánihiidéh. ¹⁴ K'edilzií hosh biyi' nanehezdee n'íí nnee yati' daidezt'sáa, ndi dahikáhyú n'íí gósdzán biká' ágot'eehíí, ízigo it'ínníí, la'íí gonedliinií zhá yaa natsídaakeesíí ádaat'ee, áík'ehgo doo nest'á' goleeh da. ¹⁵ K'edilzií leezh n't'ééyú nanihezdee n'íí yati' daidezt'sáaná' daabijii n't'éhi biyi' yuyaa yati' ích'ioyta', áík'ehgo nest'á' n't'ééhií yint'áa dayúweh yaa hikaahgo.

¹⁶ Doo hadn ik'ah kó'íí yiditlaadgo dahat'íhíta yit'ááh ch'aanádil'íí da, dagohíí doo kástiné yit'ááhyú nyih't'áah da; áiná' ik'ah kó'íí biká' dahnásilt'áhé yiká' dahyi'aah, áík'ehgo hayíí ha'áhikáhií áí kó'íí yee daago'íí. ¹⁷ Dawahá nan'í' n'íí ch'í'nah ádolnii; dawahá doo hit'íí da n'íí bigózhigo hit'íí doo. ¹⁸ Áí bighá da'dolts'agii n't'éégo ídaayesólt'sáa: dahadn íyést'sáago ígo'aañ bigoyá'íí itisgo baa nádo'né'; áiná' dahadn doo íyést'sáa dahñ, ayáhágo ígo'áa n'íí ndi bich'á' da'ílií nádoolleel.

¹⁹ Jesus bimaá la'íí bik'isyú bilgo baa hikai, ndi Jesus baa ch'ílaahíí bighá doo hago'at'éégo baa hikáh da lé'e. ²⁰ Nimaá la'íí nik'isyú bilgo naa hikáh hádaat'íhíí bighá dadányú nadaazi, daabikch'innii. ²¹ Jesus hadziigo gánii, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yidezt'sáago yikisk'eh ádaat'eehíí shimaá la'íí shik'isyú ádaat'ee.

²² Lah jii Jesus tsina'eelíí yeh hiyaa, bitsilke'yu bilgo: bitsilke'yu gádaayínnii, Noo', hanaazhí' nohwil nada'do'eel. Áík'ehgo bil dahda'n'eel. ²³ Bil da'o'olyú Jesus ílhaazh lé'e: áíge' dát'éégo deshch'iidgo tú nádidáh siliiigo tsina'eelíí bidaadesk'olgo ngodzid lé'e. ²⁴ Áík'ehgo Jesus ch'ínádaabisidgo gádaabiinii, NohweBik'ehú, nohweBik'ehú, k'azhá tétt'áh nohwil ogo'eel. Áík'ehgo ch'ínadzidgo nch'iidíí la'íí tú hashkeego nádidáhíí yich'í' hadziigo óch'iidgo nkenágoheleto'. ²⁵ Jesus bitsilke'yu gáyínnii, Hago'at'éégo nohwí'odla'íí doo bada'ohíí da? Tsídaadolyiz la'íí bil díyadaagot'eego gádaaahíínnii, Hago'at'éégo laa, díí nneehñ tú la'íí nch'iidíí ndi da'áiyínnii yú ádaat'ee!

²⁶ Gadarénes daagoljiiyú Gálibee binaazh'iyú bil nada'diz'eel. ²⁷ Jesus tsina'eelíí yiyi'gé' háyáágo kih goznilgé' nnee la' doo ániná' godezt'í'go ch'iidn biyi' golíni baa nyaá, áñ bidiyagé da'ádjigo nagháhi, nnee lena'nihií goz'áayú golíni, doo kih biyi' da. ²⁸ Jesus yiltsáaná' nádidilghaazhgo yiyahzhí' hayaa adzaago, nawode gánii, Hago láá' áshíle'go ánt'íí, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ da'tisheyú at'éhi biYe' nílini? Nánoshk'áah, shiniigoléh'íí yeh'í'. ²⁹ Jesus spirit nch'ó'íí ak'íná' gáyínniiid, An biyi'gé' hannáh. Doo aach'idn ch'iidnhií nabiheslaa da: bésh hishbihíí la'íí kokee bee ínádaach'ílt'óhíí bee líbi'dest'óq; ndi líbi'dest'ooníí nyihidzjizgo ch'iidn da'ílijyú onábinyo'. ³⁰ Jesus nabidíkidgo, Hat'íí honlzéé? bilnii. Shíí Láni honszee, nniid: ch'iidn doo aach'idé biyi' oheskai dahíí bighá. ³¹ Jesus nádaayok'áahgo, Doo yúyahgo o't'ányú dolkáh nohwíldonii hela', daanniiid. ³² Áígee dzilyú góchi da'ayáago nanasé': ch'iidn Jesus nádaayok'áahgo gádaanii, Góchi behokáh. Áík'ehgo Jesus yaa goden'áá. ³³ Áík'ehgo nneehíí yiyi'gé' hakaigo góchi nanasé'íí yiyi' oheskaigé' túnteel sikaanií yeh nátsáago hayaa nádnkijgo tú yil daadesdzii. ³⁴ Góchi yinádaadéz'íí n'íí díí ágodzaahíí daayiltsáaná' nádnkijgo, kih goznilyú la'íí binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. ³⁵ Nnee bil nada'gosni'íí áí ágodzaahíí daine'ííyú oheskai lé'e. Jesus yaa hikainá' nnee ch'iidn biyi' goljii n'íí Jesus bikeeyú sidaago daayiltsáa, áí nneehíí ch'iidn biyi'gé' haheskaigo k'adú biini' goljii bidiyagé góljigo sidaa, áík'ehgo ndaalzdíid lé'e. ³⁶ Nnee bináál ágodzaahíí hago'at'éégo nnee ch'iidn isná ábiljii n'íí biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo nailzihií yaa nadaagosni'.

³⁷ Nnee Gadarénes daanliinii bini'yú daagolínihí dawa ndaaldzidhí bighá Jesus, Nohwich'á'zhí' dahnnáh, daayihni; áik'ehgo tsina'eehí yeh nádzago t'áqzhí' bíl oná't'éél. ³⁸ Nnee ch'iidn yiyi'gé' hanalsáá n'íí náboqahgo, Nił nádósh't'aash, nii: áiná' Jesus t'áqzhí' oná'í'a', gánúgo, ³⁹ Nigowayú nádndáhgo Bik'ehgo'ihí'nañ hago nt'éégo ánániidlaahí baa nagólni'yú. Áik'ehgo Jesus hago nt'éégo ánabiidlaahí kih dágozníl nt'éégo yaa nagólni'go anádaak. ⁴⁰ Jesus hanaayú bíl naná'dez'eeelná' akú nnee l'áágo biba' dala'at'éégo Jesus baa nyááhí yaa bíl daagozhógo lé'e.

⁴¹ Nnee la' Jáirus holzéhi, Jews ha'ánálséhi yebik'ehñ, Jesus yaa nyáá lé'e; yiyahzhí' hayaa adzaago náyoqahgo gáníi, Shigowayú nñah: ⁴² Bizhaazhé dala'áhi it'eedn nakits'adah shí bíl legodzahi k'azhá datsaahí bighá áni. Jesus higaalyú nnee daabiljizh lé'e.

⁴³ Áígee isdzán díł bighánúgo nakits'adah bíl legodzahi itah lé'e, dawahá bíyéé n'íí izee nant'an yich'i' nayihezníl ndi doo hwaa la' nábilzih da. ⁴⁴ Án Jesus yine'gé' ninyaago bi'íi bidá'yú yedelniih: dagoshch'i' díł bighánú n'íí ésdíid. ⁴⁵ Jesus gáníi, Hadn shedelniih? Nnee baa nánsááhi, Nohwíi doo hwaa ádaahit'íi da, daannúidgo, Peter la'íi yil nakaihi Jesus gádaayihni, NohweBik'ehñ, nnee l'áágo ninaayú nánsáágo daalijizh, hat'íi bighá. Hadn shedelniih? nñii, áiná'? ⁴⁶ Jesus gáníi, Shinawodíi lahzhí' shich'á'zhí' adzaahí bighá hadnshí shedelniihgo bígonsi. ⁴⁷ Isdzánihí doo nant'i' dago yígolsíidná' tsídolyizgo díłidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago hat'íi bighá Jesus yedelniih shíhi, la'íi hago'at'éégo dagoshch'i' nábi'dilzihih nnee dawa yináál nagosni' lé'e. ⁴⁸ Jesus isdzánihí gáyihni, Shilah, nił gozhógo le': ni'odlá'íi nt'éégo ánániidlaa; ilch'i'gont'éégo dahnádnáh.

⁴⁹ Áígee t'ah yakti'ná' Jews ha'ánálséhi yebik'ehñ bigowagé' nnee la' baa nyáágo gábiñii, Nitsi' daztsaq; Jesus doo dayúweh nañt'og da. ⁵⁰ Jesus díi yidezts'áago gáníi, Doo nñdzid da: ondláago zhá nitsi' nt'éé nádodlee. ⁵¹ Jesus gowayú nyáána' Peter, John la'íi James bílgo la'íi it'eedn dzatsaanihi bitaa la'íi bimaa zhá bíl ha'ashkáh, nniid lé'e. ⁵² It'eedn n'íi nnee dawa baa daachag la'íi baa ch'aadaaneshzhil: áiná' Jesus gáníi, Doo daalchag da, it'eedn doo daztsaq da, daazhógo alhoshgo at'éé. ⁵³ Ái bighá nnee dázhógo baa daadlo, it'eedn da'anii daztsaq yidaagolsíhi bighá. ⁵⁴ Jesus nnee dala'adzaahí, Ch'ínokáh, daayihniidná' it'eedn bigan yiltsoodgo gáyihni, Shina'íli', nádnáh. ⁵⁵ Bi'ihí'na' nágoslígo dagoshch'i' nádiidzaa lé'e: áigé' Jesus, Bá'domé', nii. ⁵⁶ Bitaa la'íi bimaa bíl díyadaagot'ee: áiná' Jesus gábiñii, Díi ágodzaahí hadn baa bíl nadaagohni' hela'.

9

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahí dala'áyílaago ch'iidn dawa bitisgo binawod daagolúgo yedaabik'ehgo, la'íi kah itah at'ééhi yaa nadaakaihi nádaayilziigo yaa daagodez'áq.

² Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhee begoz'aani yaa nadaagoln'go, la'íi daanezgaíhi nádaayilziigo odais'a'. ³ Áígee gádaabiñii, Desolkaiyú doo hat'íi daahégo da, gish, izis bena'iltinií, bán, dagohí zhaali; doo íicho naki nadaaqilgo da. ⁴ Dahayú gowáagee ha'áikaagee, lahú nádesolkaizhi' da'áígee nasóltaq le'gá. ⁵ Dahadn doo nádaanohwidilteeh dayúgo dahdokáhgo nohwikee baq leezhí baa daalhaak, ái bee doo hádaanohwit'íi dahíi bígózih doo. ⁶ Áik'ehgo dahdikaigo daagotahú yati' baa gozhóni yaa nadaagoln', la'íi dahayú nakaiyú náda'ihlizih lé'e.

⁷ Hérod nant'an Jesus anát'íihí dawa yaat'inzigo, hadnshá' ádaayihni, nzi lé'e, la', John daztsaqgé' naadiidzaago an'at'íi, daanihi bighá; ⁸ La'ihí, Elías n'íi nádzáa, daanii; la'ihí, Doo áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi n'íi naadiidzaahi at'íi, daanii. ⁹ Hérod gánniid, Shí la' John shik'ehgo bitsits'in nadaach'idnk'ii ni'; hadn l'ááhi áiná', díi dá baa idists'ag nt'éé? Áik'ehgo Jesus yiltséh hat'íi lé'e.

¹⁰ Odais'a' n'íi nákaigo hago ánadaat'íi n'íi Jesus yil nadaagosni'. Áigé' anahúy da'izliiyú, kih gozníl Bethsáida holzéhi ba'ashhahúy yil okai lé'e. ¹¹ Áiná' nnee yidaagolsíidgo biké' onalsáá: áik'ehgo Jesus baa bíl gozhógo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhee begoz'aani yaa bich'i' yati', la'íi hayú nádaabi'dilziih hádaat'inií nádaayilzi lé'e. ¹² O't'áqzhí' godeyaayú nakits'adahí Jesus gádaayihni, Ai nnee dala'at'ééhi dahayú gotahú nádaadn'áa, dahayú njeehí nádaagodi'aahgo, la'íi dahat'íhita daiyaani yiká daadéz'íiyú; kú da'izliiyú nahétaqahí bighá. ¹³ Áiná' Jesus gádaabiñii, Nohwíhi bá da'domé'. Áik'ehgo gádaanii, Bán díljolé dá'ashdla'á zhá nadaahí'ne', lóg dánakiyé bílgo; díi nneehí dawa idán bá nadaahi-ihniyúgo zhá bá da'né'. ¹⁴ Nnee dala'at'ééhi ashdladn doo náhóltag dayú hilt'ee lé'e. Jesus bitsilke'yu gáyihni, Nnee dala'at'ééhi ashdladingo il'anigo dinolbñ daabildolnih. ¹⁵ Ágádaanidná' nnee dawa dinezbñ. ¹⁶ Áigé' Jesus bán ashdla'ihí lóg nakihí bílgo náidmné'go hadag déz'íigo ya'ahénzigo oskaqdná' ik'ídaizlaad, áigé' bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitadaniigo. ¹⁷ Áígee nnee dawa da'iyáago náda'isdíid lé'e: áigé' ch'ékaadi táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaach'íhezlaa.

¹⁸ Láh Jesus dasahn okaqah, bitsilke'yu zhá bíl naháztaqago; áigé' Jesus bitsilke'yu nayíidkiddo gádaabilnii, Nnee hadn át'íí daashihñii? ¹⁹ Áik'ehgo gádaabilnii, La' John Baptize ágole' n'íí daanilñii: la'ihíí Elias at'íí; la'ihíí doo ániná' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'íziidi n'íí daztsáagé' naadiidzaahi at'íí daanilñii. ²⁰ Jesus gánádo'niid, Nohwihíí hadn át'íí daashidohñii? Peter gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ Ats'áltini, Christ holzéhi, ánt'íí. ²¹ Bitsilke'yu ndzilgo yich'í' hadziigo gáyilñii, Hadn áí bíl nadaagohñi' hela'; ²² Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo alch'ídn shiniigodilne' da, Jews yánazini, okaqah yedaabik'ehi bánaaant'aahi, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'íichihí doo hádaashit'íidago shidizideená' taagi jii hileehgo naadishdáh.

²³ Dawa yich'í' hananádziigo gánádo'niid, Dahadn shiké' dahdigháh hát'ííyúgo ídaayo'nahná' dajii bígha bitsi'ílna'áhi dahyidotjiihgo shiké' dahdowáh. ²⁴ Dahadn bi'ihí'na' yaa bíl goyééhñ, áí bich'á' da'ízlíí hileeh: áiná' dahadn ídaayis'nahgo shíí shighá bi'ihí'na' da'ízlíí siljii'n, án ihí'naa doo ngonel'áa dahíí yee hínaa doo. ²⁵ Ni'gosdzán dágoz'áa nt'éego ch'íst'ílná' koyi'sizini da'ízlíí siljii go ch'a'och'ítlizhyúgo, áí hat'íí bich'á'gé' ch'it'íjii? ²⁶ Hadn shik'e' ídaayándzihíí la'íí shiyati' yik'e' ídaayándzihíí, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, áldó' nánsdhágo bik'e' ídaayánsdzí doo, shich'á'idindláádo, shi'Taa bich'á'idindláádíí la'íí binal'a'á yaaká'yú daagolíníí dílzini bich'á'idindláádíí bee shich'á'idindláádo. ²⁷ Shíí da'ániigo nohwíl nadaagoshñi', kúgee nadaaziinií la' dá doo da'itsaahíí dailjhe Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago daayiltséh.

²⁸ Díí ánniidíí dáshí tsebískáqago Peter, James, la'íí John bílgo, Jesus yíl okai lé'e, dzil n'ááyú okaqhyú. ²⁹ Jesus okaqahná' biniihíí lahgo at'éego siljii, bidiyagéhíí dázhó lizaigo bik'ina'didlaad siljii. ³⁰ Áígee nnee naki, Moses holzéhi la'íí Elías holzéhi Jesus yíl yádaakti' siljii. ³¹ Áí nneehíí dázhó bich'á'idindláád siljii, áigé' Jesus datsaah doleehíí yaa yádaakti', Jerúsalemýú áne'íhi. ³² Peter la'íí yíl nakaihíí dázhó bíl daanzjii: ndi t'ah daadez'ílná' Jesus bich'á'idindláádo la'íí nnee naki yíl nadaazí'íí daayiltsáq. ³³ Áí nnee nakihíí Jesus yich'á'zhí'go dahnasht'aazhná' Peter Jesus yich'í' hadziigo, SheBik'ehñ, kú nkaihíí nohwá nnt'éé: chagosh'oh taagi ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíí Moses bá, la'ihíí Elías bá, nñi lé'e: dá doo natsekéésé da. ³⁴ T'ah yati'ná' yaak'os biká' dahiyaa lé'e: biyaa nágonahgo tsidaadolyiz. ³⁵ Áí yaak'os biyi'gé' yati' yidests'áa, gáníígo, Díínko shiYe' shil' nzhóni: hodaayohts'áa. ³⁶ Áihíí aqá yati'ná' Jesus dasahn daayiltsáq. Bitsilke'yu díí ágodzaahíí nadain'íí'go doo hadn yíl nadaagosni' da.

³⁷ Áí iskaq hik'e' dzilgé' gódah nákaigo nnee láágo baa nántsáá lé'e. ³⁸ Áí nneehíí la' nádidilghaazhgo gáníí, Ilch'ígó'aahi, nánoskqah, shiye' shá níl'íí; da'ái zhá shizhaazhéhi. ³⁹ Lahgee spirit ncho'í nabihílaa, áígee dílwosh; nádinigisgo bidayi'gé' itáwosh haigháh nádleeh, áigé' biniigont'éégo doo bich'á'digháh da. ⁴⁰ Nitsilke'yu nádaahoshkqah hadaini-hiyoodgo; ndi doo hago'at'éégo da. ⁴¹ Jesus gáníí, Nohwi'odla' édaa'ígo dánohwíl zhá daanohwik'ehgo daaknoht'íjii, dahónsahzhí' nohwíl nahashtáá, dahónsahzhí' láq nohwidah ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'í' bíl n'n'aash. ⁴² T'ah yich'í' higaahná' ch'íidn yaabiht'e'gé' nádinigis lé'e. Áiná' Jesus spirit ncho'íí ndzilgo yich'í' hadziigo haiñyood, áik'ehgo ishkiinií náyilziigo bitaa yaa náinltjii.

⁴³ Daakowa Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí baa kíí díyadaagot'ee lé'e. Dawahá yaa ánat'íjii baa kíí díyadaagot'eego Jesus bitsilke'yu gáyilñii, ⁴⁴ Díí yati'íí nnt'éégo ídaasinóts'áqgo nohwíjii yuné be'ogohigháh le': shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee baa daashich'ide'aah. ⁴⁵ Áik'ehgo bitsilke'yu Jesus hat'íí niigo aníihíí doo bíl ídaagoz'í da, doo yidaagots'í da doleelgo yaa ch'anant'í' lé'e: áigé' na'ódaadiikzhi' bíl daagoyéé.

⁴⁶ Jesus bitsilke'yu ládaadit'áh nkonyaa, Nohwitahyú hadn itisgo at'éhi? daakhidi'niigo. ⁴⁷ Jesus bitsilke'yu natsídaakeesíí yígots'íidgo, chagháshé alch'ísééhi náidnlozgo ba'ashhahgé' yinesdaago, ⁴⁸ Bitsilke'yu gáyilñii, Dahadn shizhi'íí binkááyú díí chagháshéhíí náidnt'íjiiyúgo shíí áldó' náshidnt'íni at'éé; dahadn náshidnt'ínií shides'a'n áldó' náidnt'íni at'éé: dahadn nohwitahyú doo iljii dahíí ízigo at'éé doleel.

⁴⁹ John gáníí, SheBik'ehñ, nnee la' nizhi'íí binkááyú nnee biyi'gé' ch'íidn hainiyoodgo daahit'íjii, Doo ágánt'íí da, daabilde'niid; doo bíl daagohit'íí dahíí bíghá. ⁵⁰ Jesus John gáyilñii, Doo ágádaabildohñii da: hadn doo ncho'go nohwich'í' na'íziidi dahñ bíl daagohit'íni at'éé.

⁵¹ Jesus yaaká'zhí'go nábidí' dilteehíí biká' ngonyaago, Jerúsalemýú dighángo biini' layílaa, ⁵² Áik'ehgo bádnýú bá ilch'í' daagole'go binadaal'a'á odai'a': áí Samáritans bigotahyú híkai. ⁵³ Ndi áígee daagolíníí Jesus doo hádaayit'íí da lé'e, Jerúsalemýú deyaá daanzhíí bíghá. ⁵⁴ Jesus bitsilke'yu John la'íí James bílgo díí yidaagots'íidgo gádaanii, NohweBik'ehñ, ya' yaaká'gé' k'ó'íí daahwiikeedgo díí nneehíí daadndlid néé, Elías adzaahíí k'ehgo? ⁵⁵ Jesus bich'í' adzaago ndzilgo bich'í' hadziigo gádaabilñii, Spirit nohwiyi'sizini hago'at'ééhíí doo

bídaagonoŋj da. ⁵⁶ Shíí, nŋee k'ehgo Niyááhíí, doo nŋee da'izlíí ishchiíhíí bighá niyáá da, áíná' hasdáhishŋííhíí bighá niyáá. Áíge' lahyúgo gotahyúgo onanákaí.

⁵⁷ Itínyú ch'okaahyú nŋee la' Jesus yich'í' hadziigo gáníí, Dahayú anadáályú níke' anáshdaal doo. ⁵⁸ Jesus gábihŋíí, Ba' ndí bi'i'án daagolíí, dló' yúdahyú nada'iniíhíí bit'oh daagolíí; áíná' shíí, nŋee k'ehgo Niyááhíí, doo hayú nshteehi at'éé da. ⁵⁹ Jesus nŋee la'ihí gáyihŋíí, Shiké' dahnnáh. Áí nŋeehíí gáníí, ShiNant'a', haláq shítáa ítsé lehishteehyú dóshá'. ⁶⁰ Jesus áí nŋeehíí gánáyildó'niid, Nanezna'íí dabíí ledaahí'niil le': áíná' níhíí Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee begoz'aaníí baa nagólŋi'go dahnnáh. ⁶¹ Nŋee la'ihí gánádo'niid, ShiNant'a', níke' dahdisháh doleek; áíná' ítsé shigowayú nádishdáhgo áígee naháztaaníí bíl nanágoshni' hik'e. ⁶² Jesus gábihŋíí, Dahadn' bengohildzisé alk'iná' yíltsoodná' t'aqzhí' nádést'ííí Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanliiníí itah hileehíí doo yik'eh sitíi da.

10

¹ Díí bikédé'go Jesus la' gots'idin hanayíniíí bádñ dá nakigo nlaago kŋh nagozniilyú hayú deyaay shiyú odaihes'a'. ² Jesus gádaabihŋíí, Nest'a' dázhó láágo nest'aaná' nada'iziidíí doo hwoi da: áík'ehgo nest'a' yeBik'ehŋ bich'í' da'olkaqŋgo gádaabikdohniil, Nada'iziidíí ninest'a' nádaayihigeeshyú daadn'áá. ³ Dahdołkáh: ba' bitahyú dibelíí bizhaazhé k'ehgo daanoahwidel'a'. ⁴ Bestso bizis, izis bena'iltinií, dagohíí nohwikee ik'e'an dahdaadolné' hela': itínyú daahokáhíí nŋee da'adzaayú doo bíl nadaagohni' da. ⁵ Gowá yune' ha'alkaígee ítsé gádaadohniíh doleek, Ilch'ígont'éehíí díí gowá yune' be'ágót'éé le'. ⁶ Nŋee nlt'éégo at'éehíí áígee sidaayúgo nohwil' ilch'ígont'éehíí yil nlií doo: áíná' nŋee doo hwaa ágát'éé da lé'eyúgo, nohwil' ilch'ígont'éehíí dánohwíí nohwíyee nádodlee. ⁷ Gowá yune' ha'alkaígee, dá'áígee dínołbŋ le'gá, áígee dahat'íhíta nohwá daach'idiné'íí daahosáqgo, la'íí dahat'íhíta nohwá náda'ch'ílsííhíí daahokłáqgo: hadn' na'iziidíí bich'í' na'í'niilgo goz'áq. Doo daazhógo gotahkaigo da. ⁸ Dahagee kŋh gozŋilgee ha'alkaigo, áígee hádaanoahwíh'it'íyúgo, idán nohwidáhgee daach'izné'íí daahosáq doleek: ⁹ Áígee daanezgaíhíí nádaahohsihgo bich'í' gádaabikdohniil, Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanliiníí itah daaleehgo nohwá ch'ígót'í'. ¹⁰ Dahagee kŋh gozŋilgee ha'alkaigo, áígee doo hádaanoahwíh'it'íí dayúgo, áígee da'ditínyú nołkahgo gádaadidołniil, ¹¹ Daagonohíígee dá leezh zhá ndi nohwikee bídaahit'ííhíí k'eda'ildéh, áí bee doo hádaanoahwíh'íí da bigózŋh doo, ndi díí bídaagonoŋj, Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee daanliiníí itah daaleehgo nohwá ch'ígót'í' ní'. ¹² Shíí nohwil' nagoshni', Bik'ehgo'ihí'nañ yándaago'aahíí bijíí Sódóm binigodilne'íí bitisgo áí kŋh gozŋilíí binigodolniil. ¹³ Korázíngee daagonohííí, nohwá góyée doleek! Bethsáidagee daagonohííí, nohwá góyée doleek! Nohwítahyú ízigo ánágot'ííhíí Tyre la'íí Sidongee ágágodzaayúgo, áígee daagolííí doo áíná' nak'a' dich'ízhé bik'inazlaaná' ilch'ii yiyi' naháztaqgo binch'ó'íí yich'á'zhí' ádaasdzaa doleek ní'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ nŋee yándaago'aahíí bijíí Tyre la'íí Sídón bitisgo nohwiniigodolniil. ¹⁵ Nohwíí, Capérnaumgee daagonohííí, yaaká'zhí'go hanohwidí'niíhíí, nohwíí ch'iidntahzhí'go nohwidoh'niil. ¹⁶ Hadn' daanoahwíyést's'aaníí shíí shíyést's'áq addó; hadn' daanoahwíh'óláahíí shíí aldó' shich'óláa; hadn' shich'óláahíí shides'a'n aldó' yich'óláhi at'éé. ¹⁷ Gots'idinhíí bíl daagozhóqgo nákaigo gádaaníí, NohweBik'ehŋ, nizih'íí binkááyú ch'iidn' ndi benohwik'eh. ¹⁸ Jesus gádaabihŋíí, Ch'iidn' nant'án, Satan holzéhi, yaaká'gé' hada'didla'híí k'ehgo gódah ch'íng'go hish'íí ní'. ¹⁹ Shíí t'íish la'íí ch'ígodahistas doo la' lanohwile' dago, la'íí nohwik'edaanníhíí binawod bitisgo nohwinawod gólíigo nohwaa godini'áq; áík'ehgo doo hat'íí nohwin'íí dólŋh at'éé da. ²⁰ Da'ágát'éé ndi ch'iidn' da'ádaadohniíyú ánádaat'ííhíí doo da'ái zhá baa nohwil' daagozhóq da le'; áíná' yaaká'yú daanoahwizhi' ágolaahíí baa nohwil' daagozhóq le'.

²¹ Áíná' Jesus Holy Spirit bee bíl gozhóqgo gánniíd, ShiTaa, yaaká'zhí' la'íí ní'zhí' nant'án nílinihí, díí ilch'ígót'aahíí nŋee daagoyáqgo bíl ídaagozinihíí baa ch'anank'í' ní' ní' mé' ga'ádaat'eehíí bich'í' ch'í'nah áñlaahíí ba'ahénsí: da'áík'ehgo ágot'ee, shiTaa; da'áík'ehgo hánt'íigo ágónlaahi. ²² ShiTaa bich'á'gé'go dawa shaa hí'niil: doo hadn' shíí Bik'ehgo'ihí'nañ bíYe' nshíini shígótsini at'éé da, shiTaa zhá; doo hadn' shiTaa yígótsini at'éé da, shíí bíYe' nshíini zhá, la'íí dahadn' shiTaa bich'í' bigózŋhgo áshle'íí aldó' shiTaa yígótsí.

²³ Bitsilke'yu zhá yich'í' adzaago gáyihŋíí, Hadn' hat'íí daaf'iniíí daayo'iniíí biyaa gozhóq doleek: ²⁴ Shíí nohwil' nagoshni', doo alch'idé Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí la'íí nant'án daanliiníí daaf'iniíí daayítséh hádaat'íí ndi doo hwaa daayítsáq da; daadołts'agíí daidits'íh hádaat'íí ndi doo hwaa daidezts'áq da.

²⁵ Begoz'aaníí nlt'éégo yígótsini la' Jesus hat'íí nayíntaahgo gáníigo hizí', Ilch'ígót'aahíí, hago ashne'go ihí'naa doo ngonel'áq dahíí bee hinshnáa doleek? ²⁶ Jesus gáníí, Begoz'aaníí hago at'éégo k'e'eshchíí? Hónzhiigo hat'íí ní'idi'nií? ²⁷ Nŋeehíí gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ neBik'ehŋ níjii dawa bee níł nzhóq le', niyi'siziiníí dawa bee, ninawodíí la'íí ninatsekesíí dawa bee; na'ashhahgé' gólíínií níł nzhóq le', dání idíí njóphí k'ehgo. ²⁸ Jesus gánábikdó'niid.

Da'áigeé ádínniid: díí bee ánt'éeýúgo hinnáá doleeł. ²⁹ Begoz'aanii nlt'éeego yígólsini nnee binadzahgee nzhqó ádíł'ii hat'jigo Jesus gánáyildo'niid, Na'ashhahgé' gólínní nnihií, hat'ii nniigo ánnii? ³⁰ Jesus hananádziigo gánii, La' nnee Jerúsalemge' Jériko yuyaa higaalyú nnee da'n'jiihi bik'idahishjeedgo dawahá biyééhií bich'á' nádaiddnigo yóiyahgo bin'da'disnihná' bich'á' onákai, k'azhá datsaahgo da'akú ndaabistiíná'. ³¹ Okqah yebik'ehi áí itín yuyaa higaalyú, áí nnee sitiiní yiltsaa, ndi lahzhiinéego lédnyaa go ch'inyáá lé'e. ³² La' nnee Levi hat'ii'íi nlni aldó' áí nnee sitiiní yiltsaa, ndi án aldó' lahzhiinéego ya'ishhah ch'inánadzaa. ³³ Áiná' la' nnee Samáritan nlni higaalyú, áí nnee sitiiní yiltsaa go yaa nyáá; áík'ehgo yaa ch'oba'go, ³⁴ Ik'ah la'ii wine bilgo hagee bidaant'oodee yik'i yaa daayiziidgo yik'ida'disdiz, áige' Samáritanihií dabii bitúlgayé yiká' dahyistjigo ná'ch'injahyú yintjii, áík'ehgo nlt'éeego áyítsj lé'e. ³⁵ Iskáq hik'e bizhaali, penny holzéhi, naki hayiné'go ná'ch'injahii yebik'ehi yaa yinné' gáyilniigo, Díí nneehi shá nlt'éeego ántsj: díí zhaali naa niné'ii bitisyú izliyyúgo, nich'í' naná'dihishnił, nánsdzaago. ³⁶ Áí nnee taagihii hayíhií nnee be'nest'jidihií ba'ashhahgé' góljiihi k'ehgo ábíllaa nínzi? ³⁷ Begoz'aanii nlt'éeego yígólsini gánii, Nnee bilgoch'ozbaadii. Jesus gábilnii, Dahnná, ni aldó' ágánt'ii le'.

³⁸ Ch'okaahyú Jesus la' gotahzh'i' oyáá: áigeé isdzán Martha holzéhi bigowayú nyáágo, ha'ánnáh bilniigo ha'ayáá. ³⁹ Ákóne' Martha bik'isn, Mary holzéhi, Jesus yit'ahgé' nezdaa ni'yú, bilch'igó'aahii yiyésts'aago. ⁴⁰ Martha lqágo nabi'dint'ogo Jesus yaa nyáágo gánii, SheBik'ehi, ya' shik'isn doo shich'onii dago dasahn na'isiidii doo nił hago'at'éé da née? Nik'isn bich'onni, bil'ne'. ⁴¹ Jesus gábilnii, Martha, Martha, nani'dint'ogii zhá lqágo baa natsínkees: ⁴² Áiná' dala'á zhá izisgo ilíni; áí Mary nágodn'aq, doo hago'at'éégo bich'á' nádi'né' da.

11

¹ Lahn Jesus okqah lé'e; qal'oskaqadná' bitsilke'yu dala'á gábilnii, SheBik'ehi, da'ohiikaqahgo nohwil' ch'igon'áah, John bitsilke'yu yil' ch'igon'aq lé'ehii k'ehgo. ² Áík'ehgo Jesus gánii, Da'okqahgee gádaadidohniil, NohwiTaa yaaká'yú dahsiindaahn, Nizhi'ii dilzjigo bigóził le'. Nant'an nlihií begodwah. Hago'at'éégo ánniiyú yaaká'yú benagowaahii k'ehgo ni'godszań biká'yú addó' begodolniił. ³ Dajjii biigha daahiidaanii nohwá ágonstj. ⁴ Nohwinch'ohii nohwá da'izlíné' ánánde'; nohwil' aldó' nnee nch'ogo nohwich'í' ádaadzaahii baa nádaagodent'aah. Nanhawida'dintaah yune' onohoniił hela; áiná' nch'ogo at'éehii bich'á'zh'i' hanánohwihi'niil. ⁵ Jesus gádaabihii, Tl'é'is'ahgo nohwil' la' dánko nit'eké bich'í' nnaigo gábilniił, Shit'eké, bání dijoleé taagi shá ch'ihinjáh; ⁶ La' shit'ekéhi shaa nyaana' doo hat'ii bá'dishné' da. ⁷ Bigowá yune' nit'ekéhi dánko gánikidniih, Doo nashiiłt'og da: alk'iná' dáaditj da'dint'áq, shichagháshé bil' shiijeed; doo hago'at'éégo nádishdángo dahat'ihita naa nshné' da. ⁸ Gádaanoht'ishniil, Áí nneehi nádiidángo nnee idókeedii dahat'ijje yaa yiné', doo bit'ekéhi zhá biğhá da, dayúweh idókeedii biğhá. ⁹ Áík'ehgo gádaanoht'ishniil, Da'dolkeed, áík'ehgo hat'ii daadolkeedii nohwaa hi'ne'hi at'éé; nadaanohtaad, áík'ehgo hat'ii bika daanohtaadihií nádaadolné'hi at'éé; dáaditj nádaanołt'j, áík'ehgo nohwá ch'it'ijhi at'éé. ¹⁰ Hadn idókeedn baa hi'ne'hi at'éé; hadn nantaadn hat'ii yika ntaadii nádiné'hi at'éé; hadn dáaditj nyints'jhn bá ch'it'ijhi at'éé. ¹¹ Nohwitaahyú la' nnee biye' golini, biye' bání biyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? Dagohii lóg biyókeedyúgo, ya' t'iiishgo yaa yilteeh gá? ¹² Dagohii iyeezh biyókeedyúgo, ya' ch'igodahistasgo yaa yilteeh gá? ¹³ Daanokch' ndi nohwichagháshé nlt'ehi baa hi'ne'ii bidaagonostjyúgo, itisgo nohwaa natseekeesgo nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn hadn Holy Spirit biyókeedii yaa yiné'hi at'éé.

¹⁴ Jesus ch'iidn doo yakt' dahii hainyood lé'e. Ch'iidn habi'dinodzoodná' nnee doo yakt' da n'ii hadzii; áík'ehgo nnee dala'adzaahii bil' díyadaagot'ee. ¹⁵ Áiná' la' gádaanii, Ch'iidn nant'an Beélzebub holzéhi binawodii bee Jesus ch'iidn hainihiyood. ¹⁶ La'ihii nayidaantaahgo gádaanii, Yaaká'gé' godiyjigo be'igózinii nohwil' ch'inah áne'. ¹⁷ Áiná' Jesus, áí nnee natsidaakeesii yígólsigo gáyilnii, Nnee ilch'í' t'ekédaas'anihií dabii ilch'í' nanádaagonkaadyúgo da'izlji hileeh; nnee dala' naháztaanií dabii ilk'idahnájahyúgo doo ánahyú begonowáh á't'éé da. ¹⁸ Áík'ehgo Satan dabii ich'í' naná'idziidyúgo hagoshá' yebik'ehii binágonaał doleeł? Ni Beélzebub bee ch'iidn haniyood daashilkoñiihií biğhá ádishnii. ¹⁹ Shii Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwil' daanohwiye'ii hadn bee ch'iidn hadaniyood áiná'? Áík'ehgo daanohwiye'ii ch'inah ádaanoht'iwile'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihina' nañ nohwitaahyú alk'iná' nant'aa. ²¹ Nnee ndzili yenagonkaad doleeł alk'iná' dahyoné'go bigowá yinádéz'jiiyúgo, dawahá biyééhi doo hago anéh da: ²² Áiná' la' nnee bitisgo ndziliihi bich'í' nanálwodgo isná ábidlaayúgo, yenagonkaadii ya'olii n'ii bich'á' náyidinniiłgo nnee yitah'iniih. ²³ Hadn doo bil' gonsht'jii dahñ shich'í' got'jii'hi at'éé; hadn doo bil' dala'á ná'áshdle' dahñ shich'á' ts'iltjigo áile'. ²⁴ Spirit

ncho'íi nnee yiyi'gé' háyáána' tú ádíhyú aanádaa, hayú hanayóohí yika ntaago; áiná' doo hagee dahí bighá gáníi, Shigowayú hagé' niyáá n'íyú nádésdzá. ²⁵ Bigowá n'íi nlt'éégo nágolzhoogo dawahá nzhoggo neheshjaayú nádzá. ²⁶ Áik'ehgo spirits gots'idi daanch'o'i yil nakai, bíi bitisgo daanch'o'ihí, áí gowá yune' yil ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áik'ehgo nnee iltсэнá' át'éé n'íi bitisgo at'éé hileeh.

²⁷ Jesus t'ah yakti'ná' lá' isdzán dala'ách'ít'éé biyi'gé' hadziigo Jesus gáyilnii, Isdzán bibishch'id biyi'gé'go síilíigo nmlbe' n'íi biyaa gozhóó doleel. ²⁸ Áiná' Jesus gáníi, Hadn Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yidits'ago yikísk'eh at'ééhñ, ángo biyaa gozhóó doleel.

²⁹ Nnee láágo dala'adzaaná' Jesus gáníi nágodidzaa, Dázhó ncho'go daakinolt'íjhi: godiyihgo be'ígóziníi yika daadéz'íi; áiná' be'ígóziníi doo bil'ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígózhil'alzaahíi zhá. ³⁰ Jonas nnee Nínevehgee daagolíníi bich'í' be'ígózhil'alzaahíi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, daakinolt'íjhi bich'í' be'ígózhil'alzaahíi doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aahíi bijíi isdzán nant'ánihi hayaadé'go nyááhn hizíigo daakinolt'íjhi yaa yakti'go, Shíi shitisgo daanch'o' ni', didonih: áñ dázhó nzaadgé' niyáá, Sóloom bigoyá' yidits'íhgo; áiná' k'adíi Sóloom bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³² Aayá'iti'gee nnee Nínevehgee daagolíníi n'íi daahizíigo nnee daakinolt'íjhi yaa yádaakti'go, Nohwíi nohwitísigo daanch'o' ni', daadidonih; Nínevehgee daagolíníi Jonas yakti'go daidezt'sáaná' bincho'íi yich'á'zhí'go ánádaasdzaa; áiná' k'adíi Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³³ Doo hadn'ik'ah'k'oy'íi yidilt'laadgo nagont'í' yú nyil't'áah da, dagohíi doo táts'aa yil yaa nyí'aah da, áiná' ik'ah'k'oy'íi biká' dahnásilt'áahyú daach'ilt'aah, áik'ehgo hayíi ha'áhikáhíi áí k'oy'íi daayo'íi doleel. ³⁴ Kináá'íi kits'í' bik'oy'íi at'éé: kináá nlt'ééyúgo kits'í' dahot'éhé bik'oy'íi golíni at'éé; áiná' doo nlt'éé dayúgo hii kits'í' hii dahot'éhé dilhíi at'éé. ³⁵ Áik'ehgo ádaagots'idzáa, dahyúgo kiyi' ná'dindín n'íi kich'á' dilhíi nádleeh. ³⁶ Kits'í' dahot'éhé biyi' adindínyúgo, hayú doo dilhígo baa dahgoz'áá dayúgo, kits'í' dahot'éhé bich'á'idindín doo, ik'ah'k'oy'íi bich'á'idindíníi k'ehgo.

³⁷ Jesus t'ah yakti'ná' Phárisee nliníi, Shíi ináá, bilnii: áik'ehgo Jesus itah iyáago nezdaa. ³⁸ Jesus Phárisees bi'at'e'huí k'ehgo dá doo táadígise itah iyáago nezdaago Pháriseehíi bil diyagot'ee lé'e. ³⁹ Jesus gábihíi, Nohwíi Phárisees daanolíni, idee lá'íi its'aa biká'yú zhá táádaalgis; áiná' nohwiyi'yú aadaach'ihí'niilíi lá'íi daanch'o'íi zhá begoz'áa. ⁴⁰ Nohwíi doo daagonolsáni da, hadn' nohwits'í' áyílaahn shá' da'áñ nohwiyi'ihíi áldó' áyílaa? ⁴¹ Dawahá nohwíi biyi'gé' nlt'ééhíi nnee ba daadolmé'; áik'ehgo dawahá nohwá nlt'éé doleel. ⁴² Phárisees daanolíni, nohwá góyéé doleel! t'oh mint holzéhi, lá'íi rue holzéhi, lá'íi t'oh ílth at'ééhíi dágonenanyú ilk'é'nilgo dala'á Bik'ehgo'ihí'nañ baa nádaahné', áiná' nlt'éégo ágot'eehíi doo bikísk'eh ádaano't'ee da, Bik'ehgo'ihí'nañ bil'íjóníi doo baa natsidaalkes da: áí bee ádaano't'ee doleel ni', lá'ihíi doo baa daayo'íi hage. ⁴³ Phárisees daanolíni, nohwá góyéé doleel! nohwíi Jews ha'ánátséh nagoz'nyil yune' nnee ízisgo ádaat'eehíi dahnádinb'ihyú itah dahnasóltáago zhá, lá'íi nahi'niilíi nagoz'áayú nohwich'í' ádaach'iniigo nohwil' daagozhóó. ⁴⁴ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ílk'híi lá'íi Phárisees daanolíni, daanolshoq' ádaagono'íni, nohwá góyéé doleel! le'ch'izhjeegíi doo daat'íi dahíi ga'ádaano't'ee, áí le'ch'izhjeegíi biká' ch'í'ch'íhikáh, dá doo bidaagoch'í'insinego.

⁴⁵ Lá' Jews bich'í' begoz'aaníi nlt'éégo yígólsini Jesus gáyilnii, Ich'í'g'ó'aahíi, ágánniyú nohwíi áldó' ánohwilnii. ⁴⁶ Jesus gáníi, Begoz'aaníi nlt'éégo bidaagonolsini, nohwíi áldó' nohwá góyéé doleel! hee' ndaazi nnee biká' dahda'oholheeh, áiná' nohwihíi dázhó da'ayáhágo ndi doo bich'ódaahníi da. ⁴⁷ Nohwíi nohwá góyéé doleel! nohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi nadaistseedi le'shijeegíi biká' dahat'íhita bee binádaach'ílníhíi ádaagole'. ⁴⁸ Nohwitaa n'íi ánádaat'íjhi n'íi nohwil' dábk'ehgo'ch'í'nah ádaal'íi: daanolhwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi nadaistseed, nohwíi le'shijeegíi biká' dahat'íhita bee binádaach'ílníhíi ádaagole'. ⁴⁹ Áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá'íi gánniid lé'e, Binkááyú nada'isiidíi lá'íi shinadaal'a'á koch'í' daadish'aa, lá' nadaach'iltseed doleel, lá'íi biníidaagoch'idíle' doleel: ⁵⁰ Áik'ehgo ni'godsán'alzaagé' godezt'í'go Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi dawa bidil' nada'íjólíi, daakinolt'íjhi bik'izh'í' didot'aa, ⁵¹ Ábel zesd'íjigé' Zekariás zesd'íjzh'í' nnágot'í'go, Zekariásii bech'okáahíi biká' dahnási'niilíi goz'aaníi lá'íi k'ih' biyi' da'ch'okáahíi bigizh'gee daztsáa lé'e: da'aníi ádaanolhwidishnii, daakinolt'íjhi bik'izh'í' didot'aa. ⁵² Begoz'aaníi nlt'éégo bidaagonolsini, nohwá góyéé doleel! nohwíi igoyá' bich'í' bená'ígise nádaado'táa: nohwíi doo ha'akáh daná' nnee ha'akáh doleel n'íi t'áazh'í' ádaanolíi. ⁵³ Jesus ágánníi' begoz'aaníi ye'ik'eda'ílk'híi lá'íi Phárisees daanolíni bá daagoch'íjigó láágo nayídaadikid: ⁵⁴ Yá nakída'íl'áágo, k'izé hadzii daanzigo, dahat'íhita yik'izh'í' daidí'aahíi bighá.

12

1 Díi bee ánágot'íjhná' nnee doo náhóltag dayú dala'adzaago dázhó daakh'izhná' Jesus

bitsilke'yu iłtsé gáyihñii nkegonyaa, Phárisees daanlíni binchó'íí bání benilzoolé ga'at'éhi baa daagonolsáq, áí nnee binadzahgee nzhóni ádaadil'íni at'éé. ² K'ad dawahá bíl le'izkaad n'íí ch'í'nah ádolñii; la'íí k'ad dawahá nanl'i' n'íí bígózłhgo ádolñii. ³ Áík'ehgo godilhiyú hat'íí daadołñii n'íí got'íizhi' didots'íik; kłh biyi' yune' dataqnégo hat'íí daadołñii n'íí kłh biká'gé' didots'íik. ⁴ Shit'ekéhií, gádaanołwildishñii, Hayii kits'í nadailtseedná, bikédé'zgo doo hago ádaanéh dahii doo bédaakdzid da. ⁵ Shii nohwil nadaagoshñi' hadń bédaakdzid: ich'izishinií bikédé'zgo ch'iidn bikq' diltłi' yuyaa kaa o'ılkaadií án bédaakdzid; gánohwildishñii, án bédaakdzid. ⁶ Ya' dlo' dichiné ashdla'í zhaali lich'í'é naki izłłigo nahinñih gá? Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań dała'á ndi doo yaa yinah da. ⁷ Nohwitsizil dawa alk'ina' hotagi at'éé. Áík'ehgo doo nédaakdzid da: dlo' dichiné doo alch'ídé bitisgo da'inołłi' da. ⁸ Gánađanołwildish'ñii, Dahadń nnee binadzahgee, Áń bigonsj, shilñiihń, shii nnee k'ehgo Niyááhii Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagoliińi binadzahgee ágáđildishñii: ⁹ Áiná' hadń nnee binadzahgee, Áń doo bigonsj da, shilñiihń, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagoliińi binadzahgee, Doo yígółs' da, bíłđidishñii. ¹⁰ Dahadń shii, nnee k'ehgo Niyááhii, nchq'go shaa yakti' ndi binchq'íí bá da'izlíné ánadolñii; áiná' dahadń Holy Spirit nchq'go yaa yakti'ń binchq'íí doo bá da'izlíné ánálné' at'éé da. ¹¹ Jews ha'ánáshéhi, la'íí nadaani' aahii, la'íí aasiniłi binadzahgee ndaanołwidel'aago, hago'at'éégo shq' hasdziih, dagohii hat'ííshq' dishñii gáđni, doo daanołs' da: ¹² Holy Spirit da'ái bik'eħen'áqágee biyi' hat'íí daadołñiihii nohwil ch'ígó'aah ndi at'éé.

¹³ Nnee dała'at'ééhi la' Jesus yich'i' hadziigo gánii, Iłh'ígó'aahii, shik'isn hat'íí nohwiyéé doleełi łahzhi' shaa no'né, bilñii. ¹⁴ Jesus gábilñii, Dawahá nanołwińł'ogii hadń nohwá iłh'í'ishle go hashiiłłi' ¹⁵ Áíge' Jesus gánádo'niid, Daagonolsáq le', dawahá dayuwehégo áđáhádaak'iińi baa daagonolsáq: kiyééhi łáq ndi doo áí bee ch'ihinaa da. ¹⁶ Iłh'ígó't'aahgo na'goni'íi yee yich'i' hadziigo gáyihñii, Nnee izisgo it'iińi łáqgo na'ınł'łh: ¹⁷ Dabii gáđi'ñii, Hago áshnéh, shinest'á'íi doo hayú bá nágost'áq da. ¹⁸ Áíge' gánáđi'ñii, Hago áshnéhií bigonsj: dawahá bá gowá shiyééhií nanágołishñii nchaago ánágołshégo, shinest'á'íi la'íí dawahá shiyééhií ákone' oshñii. ¹⁹ Shiyi'siziinií gábilđishñii, Shiyi'siziinií, dawahá niyééhií da'kwii legodzaayú dávik'ehyú iłk'eyihñil; áík'ehgo hanányok, ináá, idłáq, nił gozhq' le'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań gábilñiiid, Doo gonyáq da; dii t'é' niyi'siziinií nihókeed: dawahá niyééhií iłk'ehiniłi hadń biyéé doleeł áiná' ²¹ Hadń dabížá nzhoonii zhá áđáhát'łłgo iłk'eyihñilna' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo nzhq' da, án nneehń ágát'éé.

²² Jesus bitsilke'yu gáyihñii, Áí bigq' gánohwildishñii, Nohwi'ihí'na'íi doo baa daanołwił goyéé' da le', hat'ííshq' hisháq doleeł, daanołsigo; dagohii nohwits'í doo baa daanołwił goyéé' da le', hat'ííshq' ágołshde', daanołsigo. ²³ Ki'ihí'na'íi idán bitisgo ilni at'éé, kits'ihii diyáqé bitisgo ilni at'éé. ²⁴ Gaage baa natsidaakkees: doo k'eda' dilee da, doo náda'igeesh da; doo hayú binon'ıłk'edaayihiniłi bá gowá goz'áq da; da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań bá da'diiné': nohwil dlo' bitisgo da'inołłi' ²⁵ Nohwitaħyú hadń daahołneezií yaa natsekeesií zhá bee ayáhago ndi hadag ndiıłshégo áđidle' gá? ²⁶ Áík'ehgo ágát'éhi dé'iyáhá ndi ch'éh ádaale'na', hat'íí bigq' la'ihii baa daanołwił goyéé'? ²⁷ T'oh dénzhónéhií baa natsidaakkees, hago'at'éégo nadaanse'íi: doo nada'iziid da, doo da'it'ool da; da'ágát'éé ndi Sólomon izisgo at'éé lé'e ndi, doo dii t'oh dénzhóné ga'at'éégo ik'e'ısdlaa da, nołwildishñii. ²⁸ Áík'ehgo t'oh dii jii nołseełi, áíge' iskaq' daadidliđi ndi Bik'ehgo'ihí'nań nk'éégo bik'e'islaaná; áí t'ohii bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań nołwik'e'islaa, nołwił nołwi'odla' ayáháhi. ²⁹ Áík'ehgo hat'íí da'ıđáq shiih dagohii hat'íí da'ıđıđáq shiih zhá doo baa natsidaakkees da, doo nołwiini' hah da le'. ³⁰ Ni'gosdzań biká' nnee ıłtah at'éégo hadaazt'ıi' áí zhá itisgo hádaat'ıi' áiná' hat'íí bíđn daanołiińi Bik'ehgo'ihí'nań nołwiTaa nohwá yígółs'.

³¹ Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áħgee begoz'aanií itisgo biká hádaakł'ıi, áíge' dii dawahá áđđ' nołwiyéé doleeł. ³² Doo nédaakdzid da, doo hwoigo shiké' hołkah dahii, Bik'ehgo'ihí'nań nołwiTaa bilakt'áħgee daanliini itah daanołłigo nohwá ngon'áq, áí bił goylshq'. ³³ Dawahá nołwiyééhií nohwaa nahinił le', tédaat'iyéhií baa daanołné; bestso bizis doo sa'ı hileeh dahii nádaadoł'aah, yaaká'zh' ilinihi doo éđłłhi nádaadoł'aah, áku da'in'ıłłii doo keda'in'ıłłi dayú, la'ihii doole doo nołwich'á' da'iyáq dayú. ³⁴ Dahayú nołwił ilni sinilyú áí zhá baa natsidaakkees doo. ³⁵ Ik'eda' sołđlaago t'áłkoná' nołwikq' daadiltłi' le', ³⁶ Nnee binant'a' ni'ı'nehgee k'ad náđhgo yiba' naháztáqhi k'ehgo ádaanoł'ee le'; nadzáago dáadıłłi' niyins'ıgo dagoshch'i' yá ch'ıda'ıtıłłi doleeł. ³⁷ Nadaal'a'á binant'a' nadzáána' daadéz'ıłłi biyaa gozhq' doleeł: da'anii gánohwildishñii, ik'e'ıdleego, Dinołłi, yilniigo yich'i' iikaah. ³⁸ K'ad t'é'ıs'ahzłi' godeyaayú, dagohii hadiyeskaayú biká daadé'łłigo nadzáayúgo, áí nadaal'a'á biyaa gozhq' doo. ³⁹ Diı bídaagonołs, nnee bigowá goliini da'os'ah in'ıłłi hıgháhgo yígółsiyúgo yiká déz'ıi doleeł ni', áík'ehgo bigowá doo ch'ı'nodziis át'éé da.

40 Nohwíí áldó' t'alkoná' ilch'í'daanok't'ee, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí dahagee nánshdáh, doo ndaashohíí dagee.

41 Peter gábilñii, SheBik'ehñ, ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee yáñti'íí, ya' nohwíí zhá' nohwá áññii néé, dagohíí dawa bá áññii néé? 42 Jesus gáníí, Hadñ begondliigo na'iziidíí góyáni, binant'a' bigowahíí yebik'ehgo nbitíí n'íí, dahagee idán nana'níihghee idán nayiniih. 43 Na'iziidíí binant'a' ábilñiyú á'tíigo binant'a' naddzáyúgo, án biyha gozhóó doleeł. 44 Da'añiigo gádaanohwíldishñii, nant'án hat'íí bíyééhíí dáawa yebik'ehgo na'iziidíí nbitteeh doo. 45 Áiná' áí na'iziidíí, Shinant'a' doo dáhah nadáh da, idildi'ñiyúgo; isdzáné la'íí nnee nada'iziidíí nadainkaad nkegonyaayúgo, iyaq lá'íí idlaago bil nágozeyizyúgo; 46 Áí na'iziidíí binant'a' doo yiká déz'íí dagee, doo nyohíí dagee nadáhgo nbihílgheesh, áigé' hayíí doo da'odlaq dahíí bich'í'zhinéégo nilteeh. 47 Áí na'iziidíí binant'a' hat'íí áile' hábit'iiníí yígótsí ndi doo hwaa ágádzaa da, doo hwaa ilch'í'ádidlaa dahíí nábi'diltsas. 48 Áiná' na'iziidíí binant'a' hat'íí áile' hábit'iiníí doo yígótsí dahíí, nábi'diltsas dábi'ehyú adzaayúgo ndi, dé't'ih'ñi'diltsas doleeł. Hadñ lqágo baa hi'ne'íí, án lqágo binádokí; hadñ nnee lqágo yá'ínné'yúgo, án lqágo yiná'dokeed doo.

49 Shíí kó' ni'gosdzán biká'zhí' nkedinshñii go niyáá: alk'iná' dilti' le' láni! 50 Shíí baptize áshidilne'; áí dáhah hadó' begolne! 51 Ya' ni'gosdzán biká'zhí' ilch'í'gont'éeéhíí nkeniiné' daanołs'íí néé? Dah, nohwíldishñii; nnee ilk'idaashñilyú niyáá: 52 Kodé' godezt'ígo ashdlá'í k'ih dala'á biyi' daagolñiyúgo, taagi yich'í' nakilt'ée doleeł, dagohíí naki yich'í' talt'ée doo. 53 Nneehñ biye' yil nanágonlkaad doo, biye'n bitaa yil nanágonlkaad doo áldó'; lá'íí isdzán bi'isdzq' yil nanágonlkaad doo, bi'isdzq' n' bima yil nanágonlkaad doo áldó'; isdzán yá'iyéhn yil nanágonlkaad doo, isdzán bá'iyéhn yil nanágonlkaad doo áldó'.

54 Jesus nnee dala'at'éeéhíí yich'í' hadziigo gáññii, O'í'áh biyaayú yaak'os dahnanlse'go daal'ñiyúgo dagoshch'í' gádaadolñii, Nagotíí lqá; áik'ehgo da'ágánagot'íil. 55 Hayaagé'go nch'íidyúgo, Gozdog doleeł lqá, daadolñii; áik'ehgo ágánagot'íil. 56 Nohwíí nnee nzhóni ádaagono'íni, yaak'os lá'íí ni'gosdzán hago ágonééhíí bídaagono'íiná', hat'íí bighq' k'ad ágonééhíí doo bídaagono'í da? 57 Hat'íí bighq' doo dánohwíí nohwí'at'e' hago'at'ée shíhíí bídaagono'íí dashq'?

58 Hadñ naa dahgoz'aaní nant'án yaa bil hi'ashyú dagoshch'í' bil ilk'inágonlqóh; dahyúgo híí aayanáltihíí yaa nidok't'eelgo at'ée, áik'ehgo aayanáltihíí aasitini yaa niltéehgo, aasitiiníí ha'ánit'e'. 59 Doo ch'inánódáh át'ée da, dá qal' na'íimilgo zhá, nildishñii.

13

1 Áiná' lá' nnee áigee dala'at'éeéhíí Jesus yil nadaagolñi'go gádaayilñii, Lá' nnee Gálileegé' hikaihi Pilate nabistseedgo bidilíí lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ yaa dainé'íí bidilíí bil nanádisgeed lé'e. 2 Jesus gádaabihñii, Ya' áí nnee Gálileegé' daagolñii nnee lá'ihíí Gálileegé' daagolñii bitisgo bincho' ye'ádaat'eehíí bighq' biniidaagodeszaa daanołs'íí néé? 3 Dah, nohwíldishñii: áiná' nohwíí daanohwincho' doo bich'á'zhí' ádaahne' dayúgo, nohwíí áldó' áí k'ehgo nanohne'. 4 Dagohíí lah nnee tsebiits'adah hilt'éhi Silóamgee tséé ilk'ehist'íni nneezgo nadn'áhi biká' nágo'go nabistseed n'íí, ya' áí lá'ihíí Jerusaleemee daagolñii bitisgo bincho' ye'ádaat'eehíí bighq' adzaa daanołs'íí néé? 5 Dah, nohwíldishñii: áiná' nohwíí daanohwincho' doo bich'á'zhí' ádaahne' dayúgo, nohwíí áldó' áik'ehgo nanohne'.

6 Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yaa nanágonl'igo gáníí, Lá' nnee bidasts'aa hentíiníí biyi'gee ch'il fig holzéhi o'áá lé'e; áik'ehgo nneehñ áí fig o'áhi bah dahnándahíí yiká déz'íigo nyáá ndi doo lá' da lqá. 7 Nnee bidasts'aa hentíiníí bá yaa nádé'íiníí gáyilñii, Kú dín'íí, díí fig sikaadíí bah dahnándahíí biká' nádisht'íigo taagi legodzaa, t'ah doo lá' nádish'aa la' k'íink'é; hat'íí bighq' o'áá doleeł, doo bah dahná'ndah daná? 8 Áik'ehgo gáníí, Shinant'a', ch'ík'eh da'áik'ehgo o'áágo lenágodáhgo nzhq, áik'ehgo dahat'ihíta bich'í' int'aaní bil k'enádishdee: 9 Áik'ehgo bah dahnisdeeyúgo nt'ée: dahyúgo híí k'ídnk'i. 10 Jews daagodn'siníí bijíí Jesus lá' Jews ha'ánáséh goz'qá yuñe' ilch'ígó'aah lé'e.

11 Áigee lá' isdzán spirit ncho'í kah nagaago ábitsini biyi' golíigo tsebiits'adah bil legodzaahi itah lé'e, án hayaa isk'idigo doo ilk'ididqóhi da. 12 Jesus yiktsáago yich'í' áñíigo gáyilñii, Isdzán, kah nanñahíí bich'á' ni'doltíí. 13 Yiká ndelñii dagoshch'í' isdzánhíí ilk'inádezdqó, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ náshilziigo bich'í' ahéñs, nii lé'e. 14 Áigee Jews ha'ánáséh yebik'ehñ hashkee, Jesus Jews daagodn'siníí bijíí ná'ilizihíí bighq', áik'ehgo nnee dala'at'éeéhíí yich'í' hadziigo gáníí, Gostán iskaqzhi' na'iziidíí bee goz'qá: áí gostán iskaaní biyi' nádaanohwidilzihiyú noholkáh, doo godilziníí bijíí da. 15 Jesus hananádziigo áí nneehíí gáyilñii, Ni, nzhq adn'íni, nohwíí dala'á nołtíigo godilziníí bijíí nohwimagashi dagohíí nohwitúlgayé dahast'ooní k'eda'ol'adgo túyú daadolqoz góya? 16 Díí isdzánhíí, Abraham bich'á'gé' bi'dishchíni, Satan dahbihest'qógo tsebiits'adah bil legodzaahi, godilziníí bijíishq'

doo k'e'it'ad da née? ¹⁷ Ágánniidná' nnee Jesus yich'i' daagot'iinií ádaa yádaaniidzi: áiná' nnee la'ihíi dawa bíl daagozhó, Jesus dázhó n't'éego adzaahíi bighá.

¹⁸ Áigé' Jesus gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaní hago'at'éehíi? Hat'íi bíl k'isht'a nshné' baa nagoshni'? ¹⁹ Nnee la' mústard biyigé dázhó akh'iséhi náidn'aágo bikiyaayú k'eidnláa; ái ch'il dázhó nchaahi silíigo bich'ádaa'zaahíi biyi'yú dló' yúdahyú nada'inihií bit'oh ádaagozlaahíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaní át'éé. ²⁰ Áigé' gánádo'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaní hat'íi bíl k'isht'a nshné'go baa nagoshni'? ²¹ Isdzán ik'áan taadn ha'okáágo bán benilzoolé yíl ná'ist'oodgo aál dahndilzoolíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaní át'éé. ²² Jesus Jerúsalemyú higaalgo kíh nagozniyú lá'íi daagotahyú ilch'igó'aah lé'e. ²³ Lá' bich'i' gánniid, ShiNant'a', ya' nnee da'ayáhgo hasdáhikáh doleel née? Gáyihniid,

²⁴ Ágólch'óshígo ch'ígót'i' ch'ínokáh bich'i' dahdaanooldoh: lággo ha'akáh hádaat'íi doleel ndi ch'éh ádaat'íi doleel, nohwikidishnií. ²⁵ Bigowá golíinií nádidángo dáádítíh nohwich'á' da'dit'íhna' da'dányú nasozíigo dáádítíhíi ndaanokts'igo gádaadohnií, Nohwinant'a', Nohwinant'a', noháwá ch'í'it'íh; nohwich'i' hadziigo gádaanohwikidonií, Hagé' nalkaihi shí, shíi doo nohwídaagonsí da: ²⁶ Áiná' gánáadao'nií, Niñáál da'idaáq' ní', nohwída'itinyú ilch'ígon'aah ní'. ²⁷ Áiná' gánohwikidonií, Hagé' nolkaihi shí doo nohwídaagonsí da, nohwikidishnií; yúwehzhí' nokáh, daanohwigha ncho'go ádaat'íni. ²⁸ Abraham, Isaac, Jacob, lá'íi dawa Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi níi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'aá yune' naháztaágo daaf'ígo, áiná' nohwíi nohwich'á' da'detaágo, daachag lá'íi nohwíwo' lidaadok'ash doo. ²⁹ Nnee ha'í'áh biyaadé'go, lá'íi o'í'áh biyaadé'go, yúdaazhí'go, lá'íi hayaadé'go nihikáhgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'aá yune' dahnaháztaá doo. ³⁰ Nnee lá' iké'yú daanlíi níi da'ítsé doleel; lá' da'ítsé daanlíi níi iké'yú doleel.

³¹ Da'ái bijíi lá' Phárisees daanlínihi baa hikaigo Jesus gádaayínií, Kogé' dahnnáh; Hérod niziilhee hátt'íi. ³² Jesus gábilnií, Ti'í, ái ba'íi k'ehgo nlini gádaadohnií, Díi jíi lá'íi iskaá shíi ch'íidn nnee biyi'gé' ch'ínihisood, lá'íi ná'iszihi; nakiskaágo áníta shinas-dziid aál ashleh. ³³ Da'ágát'éé ndi díi jíi lá'íi iskaá lá'íi nakiskaágo da'ái k'ehgo hish-gaal: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi Jerúsalemyú zhá datsaah dávik'eh. ³⁴ Jerúsalem, Jerúsalem níini, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi natsíntseedíi, lá'íi nich'i' daahí'aadíi tséé bee nabida'tsisiíhne'íi; tazhík'áne bí'aadíi bit'ats'in bit'ááh yune' bizhaazhé onáyinihíi k'ehgo nichagháshé doo akh'ídn ináhihshnií hash't'íi ndi doo hádaat'íi da ní! ³⁵ Ník'íhíi yó'agodat'aá: da'aniigo gádaanohwikidishnií, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee higaal ba'ahégosini at'éé, daadohniíhíi bijíi zhá nadaashotésé.

14

¹ Lah Jews daagodnksinií bijíi Jesus Phárisee nant'án nlini bigowá yune' iyáayú óyáágo, dé'at'éego daayin'íi lé'e. ² Jesus lá' nnee nádaanilzoli yiltsáa. ³ Áik'ehgo nnee begoz'aaní n't'éego yádaagonsini lá'íi Phárisees daanlíni yich'i' hadziigo gáyihnií, Ya' godilzinií bijíi na'ch'ilziihgo goz'aá née, dah née? ⁴ Doo hadn bich'i' hanadzii da lé'e. Áik'ehgo nnee kah yaa nagháhihíi náidnloqzge' náilzihi, áigé' onáyil'aad. ⁵ Áigé' gánádaabih'niid, Hadn godilzinií bijíi bitúlgayé dagohíi bimagashi o'í'án yúyaa ogo'yúgo dagoshch'i' hanáidishood ya'? ⁶ Áigee doo hadn hananádzii da lé'e.

⁷ Nnee kú neheskaihií hagee nnee itisgo ádaat'eehíi dahnádaadinibíhgee dahnihebijíigo yiltsáana' ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gáníi, ⁸ Ni'í'néhgee da'idaayú níháh, níhniidyúgo, nnee itisgo ádaat'eehíi dahnádinibíhíyú dahnúdaa hela'; ágándzaayúgo nnee nitisgo at'éhi, Kú níháh, bíldo'niid níi; ⁹ Áik'ehgo nnee bá da'idaanií nich'i' nighángo gánikidoniígo at'éé, Ai dahsindoageehíi díi nneehíi baa gon'aah; ádaayándziigo dá'ich'í'éege goz'aágee dahnúdaa. ¹⁰ Kú níháh gozzeego naa ch'ínihít'áágo akú níyaa dá'ich'í'éege goz'aágee dahnúdaa; áik'ehgo nnee bá da'idaanií níyáágo, Shit'eké, yúdahgee dahnúdaa, níniigo, kú neheskaihíi bíñáál itisgo nni'dilteeh. ¹¹ Hadn itisgo ádest'íhín ádaagoch'olba'go ádolnií; áiná' ádaagoch'olba'ín itisgo at'éego ádolnií.

¹² Jesus nnee bá da'idaanií aldó' yich'i' hadziigo gáyihnií, Nigowágee ha'iz'áágo da'idaayúgo, dagohíi o'í'áágo da'idaayúgo, doo dá nit'eké, ník'isyú, ník'íi, dagohíi izis da'it'íinií na'ashhahgé' daagolíinií zhá, Kú nohokáh da'olsáayú, bíhnií da; ágándzaayúgo ní aldó', Kú níháh, nádaanido'nií at'éé, t'áqzhí' ní nich'i' naná'doho'nií. ¹³ Ná da'idaayúgo tédaat'iyéhií, baa dahnagoz'aaní, doo nadaakai dahíi, lá'íi bíñáá édaagodinií, Da'olsáayú nohokáh, daabihnií doo: ¹⁴ Áik'ehgo níyaa gozhó doleel; ái doo hat'íi nich'i' nanádaihi'nií dahíi bighá: nnee n't'éhi nanezna'íi naadikaihií bijíi nich'i' nanádo'nií.

¹⁵ Nnee lá' Jesus yíl iyaaní díi yidezts'aágo gábilnií, Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'aá yune' hadn bán yiyáq doleelíi biyaa gozhó doleel. ¹⁶ Jesus gábilnií, Nnee lá' ízisgo bá

da'idaago, nnee láágo, Kú da'oksáayú noholkáh, yílnniid lé'e: ¹⁷ Áíge' da'idaanii biká' nkonyáagee binal'a'á gáyihnií, Hayíí, Kú noholkáh, daabildéniidíí, Yushdé', daabihnií; alk'iná' aqá' á'ílzaa. ¹⁸ Áíná' nnee dala'á daantíígo, Doo ákú disháh da, daanii nkegonyaa. Nnee da'íltsehíí gáníí, Ní' nagohénií ni', áí nish'íyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshkaqá. ¹⁹ Lá'ihíí gánádo'niid, Shíí magashi bena'ibaqásé nonenan nahénií ni', áí binshtááhyú díyáá: shá ch'ígon'aah, nánoshkaqá. ²⁰ Lá'ihíí áldó' gánádo'niid, Shíí shi'aad gozlií ni', áí bighá doo ákú nsháh da. ²¹ Na'l'a'á bínant'a' áí nneehíí hat'íí daaniihíí yíí nagosní'. Nant'ánhíí bágóchiígo binal'a'á gáyihnií, Tí'i, dahale, kíh goznííí biyi' da'itinyú, kíh bigízh ch'énádaagozt'íyú nnee tédaat'iyéhií, baa dahnagoz'aaníí, doo nadaakai dahíí, lá'íí bínáá édaagodiníí, Yushdé', daabihnií. ²² Áíge' na'l'a'áhií bínant'a' gáyihnií, Shinant'a', áshihniíhíí alk'iná' begolzaa, ndí t'ah goz'áq. ²³ Nant'ánhíí binal'a'á gáyihnií, Tí'i, da'itinyú lá'íí kíh binaayú ch'íl lédaast'íyú nihiyóód, áík'ehgo shigowá yune' ch'ílaqá doleeé. ²⁴ Nnee, Kú da'oksáayú noholkáh, ch'éh ádaabildéniidíí shí'idán doo daayolih at'éé da.

²⁵ Jesus nnee láágo yíí násee: áí yich'í' adzaago gáyihniid, ²⁶ Dahadn shaa nyááhni bitaa, bimaá, bí'aad, bichágháshé, bik'isyú, bilahkíyú, lá'íí dabíí bí'ihí'na' ndí shitisgo bíl nzhoníí, án doo shiké' higaahíí át'éé da. ²⁷ Dahadn bits'ílna'áahíí doo dahiditííhgo shiké' dahdigháh dahíí, doo shiké' higaahíí át'éé da. ²⁸ Nohwitaahyú dahadn yúdahyú níí'áago ílk'e'isht'í' nziyúgo, án íltsé ndaahgoshá' da'kwíí ileeh shíhíí yolkta, dá bíníí'aaq shí' aqá' ashlézhí' nziyo? ²⁹ Dahyúgohíí kíh bí't'ááh lédn'aahíí aqá' áyílaaná' hat'íí áile'ihíí doo aqá' áile' yínés'áq dayúgo, nnee bínáá' doo aqá' áile' dahíí baa daadloh nkegonyaa, ³⁰ Gádaaniigo, Áí nneehíí it'í' nkegonyaa ndí doo aqá' áile' yínés'áq da. ³¹ Lá'íí nant'án, nant'án lá' yíí nagonkkaad doleeéyúgo, íltsé ndaahgoshá' yaa natsekees, shisiláána gonenagoo ndí nahóltag dayú lá' nant'ánhíí bisiláada nadin doo nahóltag dayúhíí bíl nagonshkaad dá'ík' eh shí, nziyo? ³² Dahyúgohíí, yíí nagonkkaadíí t'ah nzaadgé' hikaahná', bá ch'ínííhíí nadai'aahíí bídázhí' daidíí'aa gádaayíldíniíhgo, It'eké náodlee. ³³ Áík'ehgo nohwitaahyú dahadn bíyéehíí dawa bíl nzhoghíí bighá doo yich'á' hígaháh hat'íí dahíí, doo shiké' higaahíí át'éé da.

³⁴ Ishííh nnt'éé, ndí ishííh doo nk'óqzh da silííyúgo, hat'íí bee nk'óqzhgo ánalne'? ³⁵ Líí bichan ndí bíl nadigeedgo kíyaayú doo nalkaad bik'eh da; daazhógo ch'élk'áad. Hadn bijeyi' golíínií íyésts'áq le.

15

¹ Tax bich'í' nadaahi'niíhíí lá'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dawa Jesus yídaayést's'áago yich'í' nihikáh lé'e. ² Phárisees daanlíni lá'íí begoz'aaníí ye'ík'eda'íhchíí Jesus yída'íltahgo gádaanií, Áí nnee, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yich'í' nihikáh, lá'íí yíí da'ayáq.

³ Áík'ehgo Jesus ílch'ígót'aahgo na'goní'íí yee yíí nagolní' gáníígo, ⁴ Nohwitaahyú lá' dahadn díbelíí dala'á gonenadín da'izííyú yinoyokgo, dala'á ch'a'oyááyúgo, ngost'adin ngost'áihíí dakú nyínííshá', áiná' dala'á bich'á' ch'a'oyááhíí yíka ntaah, dá náidntíízhí'? ⁵ Náidntíí'na' yaa bíl gozhóqgo biwosyú dahílteeh. ⁶ Bigowáyú nádzaágo bit'eké lá'íí ba'ashahgé' daagolíníí dala'áyíílaago gádaayílníí, Shíí nohwíí daagozhóq le'; shidíbelíí ch'a'oyáá n'íí náidntííh. ⁷ Da'áík'ehgo áldó' nnee dala'á nch'ogo at'ééhn' bínch'og' yich'á'zhí' adzaahn, ngost'adin ngost'ái nnee daanjóq daanzígo bínch'og' doo yich'á'zhí' ádaane' dahíí bitisgo yaaká'yú baa kol daagozhóq doleeé, nohwíldishnií.

⁸ Isdzán lá' zhaalí beshligai be'alzaahi gonenan nainilgo, dala'á baa ch'a'olto'yúgo, k'og' yidííltadgoshá' nágoíshóhgé' yíká déz'íí, danáidn'aaqzhí'? ⁹ Náidn'aaq'na' bit'eké lá'íí ba'ashahgé' daagolíníí dala'áyíílaago gádaayílníí, Shíí nohwíí daagozhóq le'; zhaalí shich'a'olto' n'íí náid'áq. ¹⁰ Da'áík'ehgo áldó' nnee dala'á nch'ogo at'ééhn' bínch'og' yich'á'zhí' adzaahíí bighá Bik'ehgo'ihí'na' binal'a'á yaaká'yú daagolíníí bínáá' gózhóq doleeé, nohwíldishnií.

¹¹ Jesus gánádo'niid, Lá' nnee biye' naki golíí lé'e: ¹² Iké'gee nagháhíhíí bitaa gáyihnií, Shítáa, dawahá níyéehíí lahzhí' shíyéé doleeéhíí shaa nné'. Áík'ehgo bá ílk'íyíné'go yaa yíné'. ¹³ Da'kwíí iskáq hik'e iké'gee nagháhíhíí dawahá bíyéehíí dala'áyíílaago nzaadyú oyáá, ákú da'adzaayú anáíwołgo dawahá bíyéé n'íí aqá' ch'ayishchííh. ¹⁴ Dá aqá' ch'ayishchíí'na' áígee shíná' góyéégo daagodeyaa lé'e; áík'ehgo dawahá yídn' níígo nkenyaa. ¹⁵ Nnee lá' áígee daagolíníí yá ná'nziid; góchi yá nádi'né'go. ¹⁶ Góchi bí'idán dá'azhá yiyáq ndí nnee doo lá' bá'diné' da. ¹⁷ Índíngoszíggo gádíldí'nií, Shítáa yánaada'izíidíí láágo bí'idán daagolíí, ik'e'an naznílgo, áiná' shíhíí shíná' dá'azhá shízííheel! ¹⁸ Shíí nádíshdáhgo shítáa bich'í' yú nádésdzá, áík'ehgo gábíldishniíh, Shítáa, yaaká'zhí' bich'í', lá'íí ní nich'í' nch'ogo asdzaa, ¹⁹ Doo niye' daashíkh'íníí bik'eh síttí da: nánada'izíidíí k'ehgo nashíílteeh. ²⁰ Áík'ehgo náidíidzaago bitaa yich'í' onádzáa. T'ah nzaadgé' nádaahná' bitaa bíltsáago baa ch'ozbaadgo bich'í' nádííwod, bizénáshchígo bizts'qs lé'e. ²¹ Biye' gábílníí, Shítáa, yaaká'zhí' bich'í', lá'íí ní

nich'i'nchọ'go asdzaa, doo niye' daashilch'inii bik'eh sitíída. ²² Áíná' bitaahíi yánada'iziidi gádaayihíi, Diyágé dážhó itisgo nht'éhihíi kú ndaanoktsosogo bá ádaagole'; gan bik'edn'áne bik'e daado'aa, kee áldó' bá ádaagole': ²³ Magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íi nádaadot'e'go bá daazolhee; áik'ehgo daahiidáqgo nohwíl daagozhó' le': ²⁴ Díi shiye' daztsáq nsj n'íi t'ah hínaa láq; ch'a'otlzh n'íi nádiltíjh. Áik'ehgo bíl daagozhó' nkegonyaa. ²⁵ Biye' iltsé nagáhíhíi k'edolzaayú naghaa n'íi nádaa: án k'jh yit'ahzhí' nnyáána' besh dilwoshé bee idot'aahná' da'ch'ilzhishgo yidezts'áq. ²⁶ Nada'iziidi la' yiká ánniigo nayídikid, Hat'íi bighá ágot'íjh? ²⁷ Gábíhíi, Nidizhé nádzáá; nitaa magashi zhaazhé bidinesk'ah n'íi bá zesdij, nidizhé dánkt'éé nt'éégo baa nadzááhíi bighá. ²⁸ Áik'ehgo bágóchíjido doo ha'agháh dahíi bighá bitaa bich'í' ch'ínyáágo, Ha'ánnáh, bíhniigo nábokáqah lé'e. ²⁹ Bitaa yich'í' hadziigo gáyihíi, Doo atch'idé legodzaa da nich'oshniigo áshilniihíi dawa bikisk'eh ánsht'ee ni'; ndi gant'ízi zhaazhé ndi t'ah doo hwaa shaa n'nteeh da, shit'eké bíl shíl daagozhó' le'at'éhi: ³⁰ Áíná' díi niye', bizháan da'adzaahíi yíl anákeelgo dawahá niyéé n'íi áqal ch'ayishchíiná' nádzááyú, dagoshch'í' magashi bidinesk'ah n'íi bá zínkhíi. ³¹ Bitaa gábíhíi, Shiye', ní níl gonshíj, shiyéehíi dawa niyéé. ³² Nohwíl daagozhó', nohwíl gonedljiigo dávik'eh go'íi: díi nidizhé daztsáqgo daandzj n'íi hínaa; ch'a'otlzh n'íi nádiltíjh.

16

¹ Jesus bitsilke'yu yich'í' hananádzii, Lah nnee ízigo it'ini la' nnee bána'iziidihi biyéehíi dawa yinádéz'jigo nyinkhíi lé'e; ái nnee ízigo it'íi n'íi gádaabich'inii, Niyéehíi yinádéz'inii dawahá nich'á' da'izl'íi áil'íi. ² Áik'ehgo bána'iziidíi, Yushdé', yíhniigo gáyihíi, Hat'íi láq daanilch'inii naa idists'ag? Naltsoos biká'dawahá shiyéehíi shá beda'izoh n'íi shaa nán'aah; k'adíi dawahá shiyéehíi doo shá binádín'íi da. ³ Na'iziidíi gádild'íi, Hago láq ashne'? Shinant'a' dawahá bá binádésh'íi n'íi shich'á' nágodn'áq: doo nagoshgeed bik'eh da; idóshkeedyúgohíi ádaayánsdzj. ⁴ Shíi hago ashne' bigonsj, kodé' ch'ináshidolt'e'go nnee bitashaa doleelgo. ⁵ Áik'ehgo binant'a'íi yaa hadais'aa n'íi, Yushdé', daayihniigo, da'ítséhihíi gáyihíi, Shinant'a' da'kwíi naa ha'áa? ⁶ Mazhíi dála'á gonenadíni ik'ah bee kedaanes'áqgo, nii. Áik'ehgo gánáyildo'niid, Dagoshch'í' ndaahgo ashldadin zhá shaa ha'áa ánágódle'go k'e'íkhíi. ⁷ La' gánáyildo'niid, Nihíi da'kwíi naa ha'áa? Áik'ehgo gáníi, T'oh naghái ízis nchaahíi dála'á gonenadín dádeskadgo. Áik'ehgo gánáyildo'niid, Tsebídín zhá shaa ha'áa ánágódle'go k'e'elchíi. ⁸ Nant'án bána'iziidná' bich'í' nach'aahíi, Gonyááyú ándzaa láq, yíhíi: díi jji ní'godszáń biká' ágot'ee zhínéé nakaihíi daahinot'íi, idindíin zhínéé nakaihíi bitisigo daagoyáá. ⁹ Ní'godszáń biká' ízis it'iniíi bee nohwit'eké ádaagótle'; áik'ehgo ásdíjido dahazh'í' daagolj'iyú nohwá ch'ídaadot'íi, nohwíkdishíi. ¹⁰ Hadn da'ayáhago ágot'eehíi ndi begondljiigo nayik'í'iziidyúgo ízigo ágot'eehíi áldó' begondljiigo nayik'í'iziid doleel: hadn ayáhago doo bik'ehyú át'éé dayúgo dážhó itisgo doo bik'ehyú át'éé da doleel. ¹¹ Áik'ehgo ní'godszáń biká' it'iniíi doo nzhqogo ádaanołsj dayúgo, hadn yaaká'yú it'iniíi nohwaa yiné' áiná'? ¹² La' biyéhi doo bá nzhqogo ádaanołsj dayúgo, hadn dánohwíi nohwíyéehíi nohwaa yiné' áiná'?

¹³ Doo hadn binant'a' naki da: dála'a bíl nchó'ná' la'híi bíl nzhqo doleeli at'éehíi bighá, dagohíi dála'a yotá'ná' la'híi yich'ólaa doleeli at'éé. Bik'ehgo'ihí'nań la'íi it'iniíi dála' doo hago'at'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ¹⁴ Phárisees daanlíni, zhaali ádáháda'ínihi, díi dawa daidezts'aaná' Jesus yaa yádaakti'go yaa daadloh lé'e. ¹⁵ Áik'ehgo gáyihíi, Nnee binadzahgee daanołshqo ádaanoł'íi ndihíi Bik'ehgo'ihí'nań nohwíjii yune'íi yígółsj: nnee hat'íi itisgo ádaayonihíi, ái Bik'ehgo'ihí'nań bíl nchó'. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań ye-gos'aanii la'íi binkááyú nada'iziidíi ádaaníhíi yebik'ehgo ngóhéyáa, John nyáázhí': áigé' yushdé' godezt'í'go Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aanii nht'éégo baa n'góni'íi t'ah baa nadaagolni' goldoh, áik'ehgo nnee dála'a daant'íjgee dážhó hádaat'jigo idéédaalnaa. ¹⁷ Yáa la'íi ní'godszáń bílgo bech'ígonáhgo doo nyee da, áiná' begoz'aanii dážhó da'ayáhago ndi bech'ígowáhgo nyee. ¹⁸ Dahadn bí'aad yíl ik'ínat'aazhgo la'íi yíl nnaná'nááyúgo án nant'í' naghaa: la'íi dahadn isdzán biká' yó'onáyit'e'n yíl nnaáyúgo ái nnee nant'í' naghaa.

¹⁹ Lah nnee ízigo it'iniíi, nak'á' nht'éhi lichiiigo dot'izhi bidiyágé lé'e, dajii biigha idán lán ilíinií zhá yiyáni. ²⁰ Ái nnee bich'ígót'í'gee la' nnee idókeedíi dá lóód zháhi, Lázarus holzéhi, ndaabich'ístj. ²¹ Nnee ízis it'iniíi iyáqog' bán bizhool nanidéhíi shá dó'né' hadó' nzi' lé'e: la'íi licháné baa híkáhgo biká' lóódíi daayilnaad. ²² Nnee tet'iyé n'íi daztsáqgo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíinií Abraham bijíiláhzhí' idéyóltá'go onádaabistj lé'e: nnee ízis it'íi n'íi áldó' daztsáqgo letj. ²³ Ch'idntahyú dážhó biniigonk't'éégo hadag déz'jigo úzaadyú Abraham Lázarus idéyóltá'go yiltsáq. ²⁴ Áik'ehgo Abraham nawode yich'í' ánniig, Abraham, shítáa, shaa ch'onba'go Lázarus shich'í' n'áá, bilázhozhíi tú bee náyólt'oodgo shizaad shá yinok'az; díi kq'íi biyi' nyeego shich'í' nagowaahíi bighá. ²⁵ Áíná' Abraham gábíhíi, ndi

Shiye', t'ah hinnáana' bínánlnih, dawahá nlt'éehíi níyée' ní, áiná' Lázarus doo hat'íi nlt'éhi biyéé da ní': k'adíí án nlt'éégo ábi'dilzi, áiná' nihíi k'adíí niniigonlt'éé. ²⁶ Nohwíi nohwigizhgee dázhq' yúyahgo nalwozh áldó': áik'ehgo kodé' azhí' nach'idikáh doleel' n'íi doo hago'at'éégo akú nach'idikáh át'éé da; áiná' doo yushdé' nach'idikáh át'éé da. ²⁷ Áik'ehgo nnee ízis it'íi n'íi gánniíd, Shitaa, nánoshk'aaq, Lázarus shitaa bigowayú n'íi: ²⁸ Shik'isyú ashla'i goljí; áí doo kúyaa góyéégo goz'aa yuyaa diká da doleehíi bighá Lázarus bił nagoln'igo n'íi. ²⁹ Abraham gábihniíd, Bii Moses la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi k'eda'ashchiinií yedaagoyiljí; áí yídaayést's'aa le'. ³⁰ Ágánniíd, Dah, shitaa Abraham: áiná' dahadn daztsánihi bich'á'gé' nán'íi ááyúgo shik'isyú binchq'íi yich'á'zhí' ádaane' doleel'. ³¹ Abraham gánábildo'niíd, Moses la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi k'eda'ashchiinií doo daidits'ag dayúgo, daztsáni naadiidzaago bił nadaagoln'íi ndi doo da'odl'aa da doleel' go'íi.

17

¹ Jesus bitsilke'yú gáyiln'niíd, Nakidintaahíi dábegolne' go'íi, áiná' hadn na'intaahíi bá góyéé doleel'. ² Tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bídest'ó'oggo túnteel beh hilt'e'go bá nzhoq' doleel' ní', díi doo ízigo ádaat'ee dahíi dala'á nchq'go at'íiigo doo áile' da doleehíi bighá.

³ Ídáadaesólt'íi: nik'isn nich'í' nchq'go at'íiigo bee bich'í' yánhti'; áik'ehgo, Shaa nágodin'áah, nihíi yúgo baa nágodin'áah. ⁴ Dala'á jii gosts'idn nich'í' nchq'go ánádaayúgo, gosts'idn nich'í' ánádaago, Shaa nágodin'áah, nihíi yúgo, baa nágodin'áah. ⁵ Jesus binadaal'a'á gádaabihnií, Nohwi'odla'íi dayúweh nohwá bináhodaago ántsí. ⁶ Áik'ehgo Jesus gádaabihnií, Nohwi'odla'íi mústard biyéé ga'at'ééyúgo ndi, díi tsí sýcáme holzéhi gádaabikdohnií, Dáni nikeghadgé' hádnits'ó'oggo túnteel biy'gee ik'endléé; áik'ehgo da'ánniyú a'ne' doleel'. ⁷ Nohwita'yú la' b'ána'iziidií bá nagodz'izyúgo, dagohíi magashi bá nanyoodyúgo, ya' kíyaagé' nádzáago gáyiln'nií n'ee, Yushdé', dák'ad ndaahgo ináá? ⁸ Dah, áiná' gáyiln'nií, Shá á'íle', áigé' ik'e'idleego shich'í' n'íi k'aa, aq'á iyá'ágé' aq'á ishla'ayúgo; bikédé'yo ináá la'íi idl'á. ⁹ Ya' b'ána'iziidií da'áiyiln'nií adzaahíi bighá, Ahíy'ee, yiln'nií n'ee? Dah, nsí. ¹⁰ Nohwíi áldó' da'ánohwíldi'niihíi dawa ádaasolaayúgo gádaadohnií, Nohwíi doo nił daandl'ij dago ná nada'iidziid: hat'íi, Ádaale', nohwíldi'niihíi zhá ádaasiidlaa.

¹¹ Jerúsalemyú higaalyú Jesus Samária la'íi Gálilee bigizhyú higaal' lé'e. ¹² Gotah yune' oyáágo nnee gonenan lóod doo inádníh dahí, léprosy holzéhi, yaa nakaihi baa hikai, áí da'anahyú naz'ijigo, ¹³ Daadilwoshgo gádaanií, Jesus, Nant'án, nohwaa ch'onbáá. ¹⁴ Jesus áí nneehíi yilts'aaqo gádaayiln'nií, Daadolkángo ok'aaq yedaabik'ehi bich'í' ch'í'nah ádaadolde'. Hikahná' nlt'éé nádaasljí lé'e. ¹⁵ Áí nnee dala'á nábi'dilzihií yígols'ijigo t'aa'zhí' Jesus yaa nadzáá, nádz'ihíi Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahénzigo dilwoshgo, ¹⁶ Jesus biyahzhí' hayaa adzaa, Ahíy'ee, yiln'nií: án Samáriagé' góliníhi. ¹⁷ Áigé' Jesus gábihnií, Gonenan nádaadzihná' ngost'áihí hayú? ¹⁸ Dadií zhá lahgé' nneehi t'aa'zhí' nadzáá, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahénzigo. ¹⁹ Nádnáhgo hín'áál, ni'odla'íi nlt'éégo ánániidlaa, yiln'nií.

²⁰ Phárisees daanlíni Jesus nayídaadikidgo gádaayiln'nií, Da'os'ah Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleehíi kú bengowáh? Jesus gán'íi, Doo hwit'ijigo kú bengowáh da: ²¹ Kúno dín'íi! dagohíi, Nláhyú nláh! doo daach'inií da: Bik'ehgo'ihí'nañ ak'iná' nohwiyi' yune' nant'aa. ²² Jesus bitsilke'yú gáyiln'nií, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi bijjí dala'á nách'oktséh hádó' daanok's'ih doleel', ndi doo ndaahoktséh át'éé da goldohíi dahagee biká' ngowáh. ²³ Nláhyú daadel'íi, dagohíi, Kú daadel'íi, daanohwíldi'nií doo: áiná' akú dolkáh hela', biké' dolkáh hela'. ²⁴ Hada'didla'íi bee yáá dálahzinéégé' lahzhinéégo bee got'íi nágodleeh; áik'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ánsht'ee doleel' ch'í'nah áshi'delzaahíi bijjí. ²⁵ Dab'íi tséé l'áqgo shiniigodilne'go daahinolt'íi doo hádaashit'íi da doleel'. ²⁶ Noe t'ah golj'ína' ágot'ee n'íi k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nánshdáhíi bijjí áldó' ágágot'ee doleel'. ²⁷ Áiná' Noe tsina'eelíi yiyi' oyaa'zhí' da'ch'iyaa ní', da'ch'idl'aa ní', nnádaach'íise' ní', la'íi laa daagoch'ihiniígo nnádaaze' ní', áigé' tú idezjoollgo aq'á tú bił daach'íisdeszii'. ²⁸ Lot t'ah golj'ína' áldó' da'ágágot'ee ní', da'ch'iyaa ní', da'ch'idl'aa ní', nada'ch'ihinií ni', kaa nadaahi'nií ni', k'eda'ch'idilee ní', la'íi gowa' ádaagoch'íle' ní'; ²⁹ Áiná' Lot Sódomgé' ch'ínyááhíi bijjí kq' la'íi tséé hko'í, brimstone holzéhi, yaaká'gé' nátt'áqgo aq'á daakowáq'. ³⁰ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ch'í'nah ádideshdle'híi bijjí áldó' ágágot'ee doleel'. ³¹ Áí bijjí hadn bikíh biká'yú dahsdaahíi bikíh yune' biyéehíi siné'i, gódah yiká' ó'ánaodáh hela': da'áik'ehgo áldó' nnee k'edolzaahíi yiyi' nagmaahn t'aa'zhí' ánao'ne' hela'. ³² Lot bi'aadn binádaahnií. ³³ Dahadn bi'ihí'na' yaa bił goyééhí, áí bich'á' da'izl'ij hileeh; áiná' dahadn ádaayis'nahgo bi'ihí'na' da'izl'ij sil'íi ni' ihí'naa doo ngonel'aa dahíi yee hínaa doo. ³⁴ Shíi gánohwíldishnií, Áí bitl'é' nnee naki dashteezhgo, dala'á nádilteehná' la'íi da'akú sitjí doo. ³⁵ Isdzáné naki lish'ta' da'ik'aayúgo, dala'á nádilteehná' la'íi da'akú sidaa

doo. ³⁶Nnee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dala'á nádilteehná' la'íí da'akú sizjii doo. ³⁷Hayú, nohweBik'ehni? daabilhni. Jesus gádaabilhni, Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi dala'at'é doleel.

18

¹ Da'ch'okaqah nt'éego doo kil iyeeh dago Jesus na'goni'íí bee ilch'ígó'aahgo ² Gánniid, Lah kijh goznilyú yanáltihí góllí, Bik'ehgoihina'na doo yidnlsini da, nnee doo bil ilni da: ³ La' isdzán, itsaa nlini, áigee golini dakozhá baa nadángo gábilhni, Shá ilk'ígodnldqoh, nnee la' shik'ennihíí bighá. ⁴ Dér'ihézhí', Dah, yilni: ndi bikédé'gohúí dabíí gádikdi'nii, Bik'ehgo'ihina'na doo dinsj da, nnee doo shil ilj da; ⁵ Da'ágát'éé ndi díí itsaahíí ts'ishildjijíí bighá bá ilk'ígodishdqoh; dahyúgohíí kú nádáh nt'ééyúgo shiyihá. ⁶ Jesus gánádo'niiid, Yanáltihí doo dávik'ehyú at'éé dahí ánniidií ídaayesóts'aa. ⁷ Bik'ehgo'ihina'na hayinilííshá' dajjii biigha la'íí dat'é' biigha bich'i' ádaanihíí bich'i' ídést'áago nízaad godi-highhá ndi yá ilk'ígodildqoh. ⁸ Dagoshch'i' yá ilk'ígodildqoh, nohwildishni. Da'ágát'éé ndi shíí nnee k'ehgo Niyááhíí nánsdzaagoshá, ni'goshdzán biká' nnee daashodlaani' da' daastésh shi? ⁹ Jesus nnee la' dázhh nshqo daanzh'ígó dabíí zhá ádaa da'odliigo, la'íí doo hadn yil da'óltagi da, ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee hadziigo gáyihni: ¹⁰ Lah nnee naki wá'yú da'ch'okaqah goz'aa yune' o'áázh lé'e; dala'á Phárisee nlini, la'n tax bich'i' nadaahí'níí. ¹¹ Phárisee nlinihí idá'okaqahgo gáníí, Bik'ehgo'ihina'na, shíí la' nnee ádaat'eehíí k'ehgo doo ánsht'ee dahíí bighá naa ahénsj, áí aadaanch'i'íí, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, nant'i' nadaakaihíí, díí tax bich'i' nahi'nihí ndi doo bik'ehgo ánsht'ee da. ¹² Shíí dalán godilzinií biyi' nakidn dáshiná' oshkaqah, la'íí dawahn shiyéehíí dágonenanyú ilk'é'niggo dala'á Bik'ehgo'ihina'na bich'i' nanáhishniil. ¹³ Áiná' tax bich'i' nahi'nihíí da'anahyú sizjigo bijjilázhí' nyínkts'i, dá doo hadag díghaalé' gáníigo okaqah, Bik'ehgo'ihina'na, shíí shincho' lánihí shaa ch'onba' le'. ¹⁴ Shíí nohwil nadaagoshni', Áí nneehíí gowayú onázaa, Bik'ehgo'ihina'na bilanzhagee bízhá bincho' n'íí bich'á'né'ná' la' nneehíí, dah: hadn itisgo ádestijhíí ádaagoch'olba'go ádolnii; áiná' hadn ádaagoch'olba'n itisgo at'éego ádolnii. ¹⁵ Jesus mé' baa ndaach'izehniil lé'e, yiká ndaadilnihíí daabich'ido'niiigo: áiná' Jesus bitsilke'yú daayilts'aaqo, Doo ágadaat'íí da, daabilhniid. ¹⁶ Áiná' Jesus, Yushdé', daayihniigo, Ch'ik'eh chagháshé shich'i' nihikáh le', doo t'aqzhí' daahinóttá' da; bíí ga'adaat'eehíí Bik'ehgo'ihina'na bilakt'áhgee daanlij, niigo. ¹⁷ Da'aniiigo gádaanohwildishni, Dahadn chagháshé ach'is'éhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihina'na bilakt'áhgee begoz'aanií nágodn'ayúgo zhá Bik'ehgo'ihina'na bilakt'áhgee daanliinií itah hileeh. ¹⁸ Lah nant'án Jesus nayidilkidgo gáyihni, Ilch'ígó'aahíí nnt'éhíí nlinihí, hago laqá áshne'go ihina'na doo ngonel'aa dahíí bee hinshnaa doleel? ¹⁹ Jesus gábilhni, Hat'íí bighá nnee nnt'éhíí shilhni? doo hadn nnt'éé da go'íí, dala'á zhá, Bik'ehgo'ihina'na zhá. ²⁰ Bik'ehgo'ihina'na ngon'áq' lé'éhíí bigóns'j go'íí, Doo nant'i' nach'ighaa da, Doo ich'izilhee da, Doo ich'izilhee da, Doo le'ch'ilchoo da. Kitaa la'íí kima ch'idnksj. ²¹ Nneehíí gábilhni, Ánií nashaage' godezt'i'go áí dawa bee ánsht'ee. ²² Jesus áí yidezts'áqaná' gábilhni, Dala'á zhá doo bee ánt'éé da: tíí, dawa níyéehíí naa nahonihgo, zhaalihíí tédaat'iyéhíí bita'iníí, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ilni níyéé doleel: áiná' yushdé', shiké' dahsinnáh. ²³ Áí yidezts'áqaná' doo bil gozhóq da silj: dázhh ízis it'ííhíí bighá. ²⁴ Doo bil gozhóq da siljigo Jesus bigóts'idná' gáníí, Nnee ízis da'ti'inií Bik'ehgo'ihina'na bilakt'áhgee daanliinií itah daaleehgo dázhh bá nyee! ²⁵ Lj' bighán ha'í'áhíí bená'kadé' bigha't'ányú ch'égháhgo bá nyee'na' ízis it'inií Bik'ehgo'ihina'na bilakt'áhgee daanliinií itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Nnee áí daidezts'aanií gádaanií, Áiná' hadn zhá hasdábilteeh? ²⁷ Jesus gáníí, Nnee dahat'ihita doo layole' at'éé dahíí Bik'ehgo'ihina'na layile'hi at'éé. ²⁸ Peter gábilhni, Nohwíí nohwiyéé dawa bich'á' dahdihikainá' níké' dahsiki' ní'. ²⁹ Jesus gánádaabildo'niiid, Da'aniií gádaanohwildishni, Bik'ehgo'ihina'na bilakt'áhgee daanlijzhí' itah nlijhíí bighá bigowa, bí'aad, bik'isyú, bima, bitaa, dagohíí bichagháshé yich'á' dahnyáayúgo. ³⁰ Áí díí goldohíí biyi' áí bitisgo doo ach'idn baa na'né' doleel, la'íí lahgo náhodszaago ihina'na doo ngonel'aa dahíí yee hinaa doleel.

³¹ Jesus bitsilke'yú nakits'á dahíí yil its'ákaigo gádaayihniid, Jerúsalem yúdag deikai, ákú Bik'ehgo'ihina'na binkááyú nada'izilidi n'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shaa k'eda'ashchiinií dawa begolne'. ³² Nnee doo Jews daanlij dahíí baa shi'dilteehgo shaa daadloh doleel, yúyahgo shiniidaagodile' la'íí shik'ídaadihizheeh doleel: ³³ Hashída'itsaas doo, la'íí dashizilhee doleel, áigé' taagi jji hileehgo naadishdáh. ³⁴ Áiná' hat'íí niigo aníhíí doo la' yidaagótsj da: aníhíí baa ch'anani'íígo doo bil ídaagozj da.

³⁵ Jesus Jériko k'ad yaa higháhná', la' nnee bináá ágodini ídókeedgo itín bahyú sidaa: ³⁶ Nách'okseehíí yidezts'aaqo, Hat'íí lqá ágodzaa, niigo na'íidilkid lé'e. ³⁷ Áik'ehgo gádaabilch'inií, Jesus, Názarethgé' gólini, kúk'e higaal. ³⁸ Áik'ehgo nádidilghaazhgo gáníí, Jesus, David biYe' nlini, shaa ch'onbáah. ³⁹ La' ádn náseehíí bil daadestehgo, Godnch'áad, daabilhni, áiná' da'tiségo dilwosh, gáníigo, David biYe' nlini, shaa ch'onbáah. ⁴⁰ Jesus nnyáago, Yushdé' bil

dolkáh, nii: bit'ahzhí' nyáaná' nayidilkidgo ⁴¹ Gáyilnii, Hat'íla ná áshle' hánt'íi gá? Nnee bináá ágodiníi gábilnii, SheBik'ehí, desh'íigo ánáshíle'. ⁴² Jesus gábilnii, Nináá nágódleeh, ni'odla' nt'ée go ánaníidlaa. ⁴³ Dagoshch'í' go'íi nasdlíigo biké' dahiyaa, Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ahéngizo: áik'ehgo nnee dawa daayiltsáqaná' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzí lé'e.

19

¹ Jesus Jérikoyú ch'ínyáa lé'e. ² Ákú la' nnee Zacchéus holzéhi, tax bich'í' nadaahi'níilíi da'tiséyú sitíni, ízis it'íni golíi lé'e. ³ Jesus holzeehí yiltséh há't'íi; áiná' nnee daakiljizhgé' bíi alch'íséhií bighá ch'éh histséeh nzi lé'e. ⁴ Áik'ehgo náseeíi yádn nádilwodgo Jesus ch'égháh doleehyú gashdla'a nan'áhi yiká'zhí' hayáa. ⁵ Jesus áigee nyáána' hadag déz'íina' gábilnii, Zacchéus, dáhahe gódah ch'ínnáh; díi jii nich'í' hasta' deyáa. ⁶ Áigé' dáhahe gódah ch'índaazgo yaa bíl gozhógo gowayú yil onát'aazh. ⁷ Nnee ái daayiltsáqaná' bida'iltahgo gádaanii, Nnee doo bik'ehyú á't'éé dahñ yaa hasta' oyáa. ⁸ Zacchéus nnyáago Jesus gáyilnii, ShiNant'a', dawahá shíyéehíi ihí'gé' tédaat'iyéhií baa hishñii; áiná' dahat'íhita bee bich'í' nashich'a'yúgo, díidn dábitisyú da'ágánaólaqago bich'í' nanádihishñil. ⁹ Jesus gábilnii, Díi jii behadsách'ígháhií kogee naháztaaníi bee bá goz'áq, Zacchéus áldó' Abraham bich'á'gé' bi'dishchíni at'ée go. ¹⁰ Shíi, nnee k'ehgo Niyáahíi, nnee ch'a'onezdeehíi biká daadesh'íi la'íi hasdáhishñiihíi bighá niyáa. ¹¹ Nneehíi ídaayésts'áago Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee bíl nanádaagoñi', Jerúsalemýú dá'k'azhá hígháhií bighá, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nant'a'aa doleehíi dagoshch'í' ch'í'nah áile' daanzhíi bighá. ¹² Lah nnee ízigo at'éhi ízaadyú oyáa, nant'án ábi'dilne'go, áigé' nádángo. ¹³ Nnee gonenan bánada'iziidíi, Yushdé', daayilñniidgo, bestso pounds holzéhi dala'ágo daant'íigee yita'iznii gáyilniigo, Díi zhaalihíi bigowángo ádaale', danánsdzaazhí'. ¹⁴ Áiná' nnee áigee daagolínii daabich'ólaahíi bighá ch'íniíi nadai'aaahíi biké' odais'a' gádaaniigo, Díi nneehíi doo nohwintant'a' hileeh hidaaahit'íi da. ¹⁵ Nant'án ábi'delzaagé' nádzáago, Shánada'iziidi zhaali baa daasiñilíi yushdé' shá daabilóñniih, nii lé'e, dala'á daant'íigee zhaali da'kwíi ádaizlaahíi bigonsñhíi bighá. ¹⁶ Da'ítsé baa nyáahníi gábilnii, Shinant'a', nizhaalihíi gonenan itisyú ányáiidlaa. ¹⁷ Áik'ehgo gáyilnii, Nt'ée go shána'iziidi, nt'éeýú ándzaa láq: da'ayáhá ndi nt'ée go shá álaahíi bighá gonenaágo kíh goznili bá nant'áago ánishle'. ¹⁸ Iké'gee nanádzáahníi gánii, Shinant'a', nizhaalihíi ashdla' itisyú ányáiidlaa. ¹⁹ Áik'ehgo gáyilnii, Nihíi ashdla'go kíh goznili bá nant'áa doo. ²⁰ La' nanádzáago gánii, Shinant'a', kóh nizhaali, bíl isíidigo ná síné' ni': ²¹ Nnee doo begonedzáq dahi níilíi bighá nenánsdzid: hat'íi doo ninne' dahíi dahnné', hat'íi doo k'edílnaa dahíi náhigéesh. ²² Nant'ánhíi gábilnii, Dáni niyati'íi bee ch'é'édént'áq, nch'ógo shána'iziidi. Nnee doo begonedzáq dahi nshíiigo bigónsi, doo ni'niné' dahíi nádishné'hi, la'íi doo k'ediláa dahíi náhishgeeshi: ²³ Hat'íi bighá áiná' shizhaalihíi doo shá há'ánnil da, kú nánsdzaago bíngódzaahíi bíl hanañi doleeñ ni'? ²⁴ Nnee bit'ahyú nadaaziiníi gáyilnii, Bizhaali bich'á' náadaadoníigo nnee bizhaali gonenanhi baa daanohñii. ²⁵ (Nohwinant'a', áu la' ák'íná' gonenan bíyéé, daabilnii.) ²⁶ Gádaano hwildishñii, Dakówa hat'íi kíyéehíi kaa nado'né' doleeñ; la'íi doo hat'íi kíyéé dahíi, kíyéé lé'e ndi kich'á' nadido'né' doleeñ. ²⁷ Áiná' díi daashich'ólaahíi, doo binant'a' hishñeeh hádaashit'íi dahíi, kú shidáhyú ndaahot'e'go shináái nadaaktseed.

²⁸ Jesus aqł nagosni'ná' ádn dahiyaa wá'yú Jerúsalemýú. ²⁹ Béthphage la'íi Béthany k'ad yaa hígháná', dzil Olives holzéhi si'áqgee nyáána' bitsilke'yu naki oyi'á, ³⁰ Gáyilniigo, Ti'i, nohwádnýú gotahyú do'áash; dáha'al'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'ógo baa no'áash, t'ah doo hwahá hadñ yiká' dahndaahi da: ái k'e'ol'adgo kú náno'qos. ³¹ Dahadñ, Hat'íi bighá k'e'ol'ad? nohwilniyúgo, gábildidonñil, Nohwinant'a' há't'íigo áhiit'íi. ³² Do'áash, yilnii n'íi dahazh'aazh, áik'ehgo Jesus dá ábilnii n'íi k'ehgo túlgayé zhaazhé yaa n'áazh. ³³ K'edaayi'adna' nnee ái túlgayé bíyéehi gádaabilnii, Hat'íi bighá túlgayé zhaazhé k'e'ol'ad? ³⁴ Gádaayilnii, Nohwinant'a' há't'íigo áhiit'íi. ³⁵ Áigé' túlgayé zhaazhé Jesus yaa dai-zl'óqgo bidiyágéhií biká' dahdaihezñilná' Jesus yiká' dainesdaa. ³⁶ Bíl hígaalyú bádnýú nnee bidiyágé yidaagosteel lé'e. ³⁷ Jerúsalemýú k'ad yaa híghángo, dzil Olives holzéhi si'áqgé' hayaa iditingee biké' náseeíi ízigo áná'ol'íilíi daayiltsáqahíi bighá bíl daagozhógo Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzigo nádaadidilghaazhgo gádaanii nkegonyaa: ³⁸ Ízigo Nant'án, nohweBik'ehí bizihi' yee hígaahí ba'ahégosini at'éé: yaaká'yú ilch'í' gont'éé, da'tisé goz'áqgee ididíin. ³⁹ Nnee bináál ágot'íidíi la' Phárisees daanlíni Jesus gádaayilnii, Ilch'ígó'aaahíi nílini, níké' náseeíi, Doo daagonotch'aad da, daabilnii. ⁴⁰ Áiná' gádaayilnii, Ái doo daagonch'aad dayúgo dá tséé ndi nádaadidilghaash go'íinohwíldishñii.

⁴¹ Alhánégé' hígaahná' kíh goznílii yiltsáago yaa hichag. ⁴² Gáníigo, Díi jii ndi hat'íi bee niyi' ilch'í' gont'éé doleeíi bigónsiyúgo nt'ée doleeñ ni! Áiná' naa ch'anal'í. ⁴³ Ník'edaanníihíi nínaa leedaagodeedgo leezh nínaa leedn'aago doo hwaa ch'ígót'í da doleeíi bich'í' goldoh. ⁴⁴ Nkínádaanidit'eeh doo, ni la'íi nichágháshé niyi' daagolínii; doo

la' hayú tséé ilk'idaanasdláago ádaanile' da; Bik'ehgo'ihí'nañ naa nyááná' doo bígoñsɪ dahíí bighá. ⁴⁵ Da'ch'okaqah goz'aa yune' Jesus ha'ayáago ákone' baa nada'inihií ch'inihiyood nkegonyaa lé'e; ⁴⁶ Gádaayihniigo, Dífinko bek'e'eshchij, Shik'ihíí kq̄h biyi' da'ch'okaqahí át'ée, áiná' nohwihíí daan'ihíí bigowá ádaagosolaa lq̄. ⁴⁷ Dawa jji da'ch'okaqah goz'aa yune' ilch'ígó'aah lé'e. Okaqah yedaabik'ehi la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchihí la'íi nnee itisgo nadaandeehi daabizihíhee hádaat'ij, ⁴⁸ Ndi doo hago ádaabile' da: nnee nlt'éeego bich'í'ídaayést's'q̄híí bighá.

20

¹ Lah da'ch'okaqah goz'aa yune' Jesus nnee yil ch'ígó'aahgo nlt'éeego na'goni'íi yaa nagolñi'go okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchihí, la'íi Jews yánazini baa hikaigo, ² Gádaabilñii, Hadñ bik'ehgo ánant'ijil, nohwil nagólini', hadñ naa godin'áago ánt'ijh? ³ Jesus gádaabilñii, Shíí áldó' da'á'á nanohwidishkid; áí shil nadaagolñi': ⁴ Ya' John baptize ádaagole'íi yaaká'gé'go née, dagohúí nnee bich'á'gé'go nées? ⁵ Líl yádaaht'ij gádaahkidi'nií, Yaaká'gé'go daan'nihiyúgo gánohwidinií, Áiná' hat'íi bighá doo daaholdlq̄ da lán? ⁶ Áiná', Nnee bich'á'gé'go, daan'nihiyúgo: nnee nohwil lédaats'ihne': John da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'izuidi nlij ni' daanzihíí bighá. ⁷ Áik'ehgo, Doo baa nadaagolñi' da, daanii. ⁸ Jesus gánábildo'niid, Shíí áldó' hadñ bik'ehgo ánásh't'ijhí doo nohwil nagoshni' da. ⁹ Jesus díí ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee nnee yil nanagolñi' nkegonyaa; Lá' nnee dasts'aa k'eidnlaágo bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'áqaná' lahúyú ni' goz'ayú oyáá, ákú sidaago rízaad begodigháhyú. ¹⁰ Da'nest'áagee ngonyáago la' bána'izuidi bidasts'aa bá yinádaadéz'ini yich'í' oyi'á', binest'á' la' bá náyiné'go: áiná' dasts'aa bá yinádaadéz'inihií nbida'eshtizhná' da dílkq̄ohgo onádaabis'a'. ¹¹ Bána'izuidíí la'ihí onaayí'a': áú áldó' nyída'eshtizhgo yini-idaagodezlaaná' dádílkq̄ohgo onádaais'a'. ¹² Áíge' taagíee onaaayí'a': áú áldó' yinída'desnihgo ch'ídaist'e'. ¹³ Dasts'aa hentíinií biyéehíí, Hago ashle'? nii. Shiye' shil nzhónihí dish'aa: áú zhá daayiltsáago daidnshí dolee' shí. ¹⁴ Áiná' dasts'aa yinádaadéz'ini áú daayiltsáqaná' gádaahkidi'nií, Díí dasts'aa hentíinií biyéé dolee' át'ée: halaq̄, daazoldee, áíge' biyéé dolee' n'íi daanohwiyéé dolee'. ¹⁵ Áik'ehgo dasts'aa hentíinií yiyi'gé' ch'ídaist'e'go daizes-híí. Áiná' dasts'aa hentíinií biyéehí hago ádaabile'shá? ¹⁶ Áú nádáhgo dasts'aa bá yinádaadéz'ij n'íi náitseedná' dasts'aa hentíinií la'ihí yá ch'ínágohet'aah. Nnee áí daidezts'áqaná' gádaanniid, Begolnéh hela'. ¹⁷ Áiná' yine'ijigo gádaabilñii, Áiná' díí bek'e'eshchiinií hat'íi golzeego ágolzee, Tséé kq̄h ádaagole'íi yó'odaisne' n'íi, ilhagon'áagee da'iltse' si'aaníi silij? ¹⁸ Dahadñ áí tséé yiká' nágo'yúgo bizéigo ábile'; áiná' dahadñ áí tséé biká' naltq̄'yúgo ik'án k'ehgo ábile' dolee'.

¹⁹ Da'áígee begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchihí la'íi okaqah yedaabik'ehi itisyú nandeehíí, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadzii n'íi bíí ádaabilniigo yidaagols'ijhí bighá ha'ádaist'e' hádaat'ij, ndi nnee da'á'á adzaahí yédaasdzii'. ²⁰ Daabinel'ijigo anadaal'izi bich'í' odais'a', nnee nzhóni ádaadil'ijigo, Jesus biyati'íi bee daahiljizh daanzigo, nant'áncha' baa daanteehgo baa yá'iti' dolee'go. ²¹ Áik'ehgo nabídaadikidgo gádaabilñii, Ilch'ígó'aahíí, nlt'éeego yánlti', la'íi da'áígee ilch'ígón'aahgo bídaagonlzi, nnee doo la' itisgo síntij da, dawa nich'í' dálet'e'e, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í'zhinéé goz'aaníi da'aniiigo baa ilch'ígón'aah: ²² Ya' Caesar bich'í' nadaach'iniigo begoz'aa née, dah dó'nolij? ²³ Áiná' nadaach'aahí yígólsigo gádaabilñii, Hat'íi bighá yashtí'íi bee daasholjizhgo ádaashildolñii? ²⁴ Zhaali, penny holzéhi, la' shaa nol'aahgo nesh'ij. Hadñ be'ilzaa, hadñ bizhi' biká' dahgoz'aa? Caesar biyéehí lq̄, daabilñii. ²⁵ Jesus gánádaabilido'niid, Caesar biyéehíí Caesar baa daanohnií, áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehí Bik'ehgo'ihí'nañ baa daanohnií. ²⁶ Nnee bináat'ij Jesus aníihí doo bee daahiljizh át'ée da: áiná' t'áqzh'í hanadzihíí baa bíí díyadaagot'ee'go, doo hat'íi daanii da lé'e.

²⁷ Áíge' la' Sáducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadiikáh da daaníhi, Jesus yaa hikaigo nabídaadikid, ²⁸ Gádaaniigo, Ilch'ígó'aahíí, Moses gáníigo nohwá k'e'eshchij lé'e, Lá' nnee bik'isn bi'aad yich'á' daztsáqyúgo, bichágháshé doo la' dayúgo, nneehñ bik'isn n'íi bi'aad yil nnádo'neelgo bik'isn n'íi chágháshé bá ágodolnií, niigo. ²⁹ Lah nnee ik'isn gosts'ndí daanlij lé'e: áí da'iltse'hií nnáago bichágháshé doo la' dago daztsáq. ³⁰ Bik'isn nakígeehíí isdzánhíí yil nnaná'náago dananást'sáq; gosts'idihíí dawa da'ágánádaadzaa: bichágháshé doo la' dago nanezna'. ³² Dá'iké'yú isdzánhíí áldó' daztsáq. ³³ Áik'ehgo nanezna'gé' naach'idikáhgee hayí bi'aad dolee', ik'isyú gosts'idihíí dawa yil nadaaznaaná? ³⁴ Jesus gádaabilñii, Nnee díí ni'gostdzán biká' nakaihíí nnádaalse', ndaagohiniigo nnádaalse': ³⁵ Áiná' yaaká'go yil da'otagihíí nanezna'gé' naadikaigo doo nnádaalse' da, doo ndaagohiniigo nnádaalse' da: ³⁶ Doo nanánne' da: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolínií k'ehgo daagolij; naadikaihíí itah daanlijgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bichágháshé daanlij. ³⁷ Nanezna'íi naadiikáhgo

Moses, ch'il yaa nagosni'íí bee nohwich'í' dá'ígóziigo ágolaa, gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ, Abraham yokaqahñ, da'án Isaac, Jacob aldó' yokaqahñ, yilniigo yozhii. ³⁸ Áñ doo nanezna'íí yokaqahñ nlii da, daahinaahíí zhá: nnee nanezna' ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee t'ah daahinaa.

³⁹ Áíge' begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi la' gádaabihni, Ich'ígó'aahíí, nlt'éégo hándzii. ⁴⁰ Áí bikédé'go nnee daaste'go doo hadñ nabinánkid da. ⁴¹ Jesus gánádaabildo'niid, Hago'at'éégo, Christ David biye' nlii, daach'ínií áiná'? ⁴² David dabíí naltsoos Psalms holzéhi biyi' k'e'eshchii gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyilñniid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ⁴³ Nik'edaanñihíí n'isna' ashle'go nikelt'ááhyú niñilzhí'. ⁴⁴ David, sheBik'ehñ biñniigo bozhíí, áik'ehgo hago'at'éégo biye' nlii áiná'?

⁴⁵ Nnee dawa bídaayésts'aago Jesus bitsilke'yu gádaayihni, ⁴⁶ Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonoksaq, áí bidiyagé daanneezihni daagoliiigo nakaigo, la'íí na'hinih nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'íniigo zhá bíl daagozhóó, la'íí Jews ha'ánásléh nagozñil yune' nnee yanazini dahnádinbìhyú itah dahnaháztáago, la'íí da'adaagee nnee ízigo ádaat'eehíí dahnádinbìhyú zhá itah dahnaháztáago bíl daagozhóó. ⁴⁷ Áí isdzáné itxaa daanlíni bigowa yich'á' nádaagohi'aa la'íí daazhógo ádaaniigo nzaad gont'igo da'okqah: áí itisgo biniigonlt'éégo bándagodot'aal.

21

¹ Jesus hadag déz'iiigo nnee ízis da't'iinií zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa bizhaali odaayihlkaadgo yiltsaq. ² Áíge' isdzán itxaa nliíni tét'iyéhi zhaali naki doo ílji le'at'éhi oyiilkaadgo yiltsaq. ³ Áik'ehgo gáníí, Da'aniigo gádaanochwíldishnií, áí itxaa tét'iyéhií nnee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyiilkaad: ⁴ Nnee ízis da't'iinií bizhaali Bik'ehgo'ihí'nañ yaa daayiniigo zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa odaiheskaad: áiná' itsaahñ tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá goyilíni oyiilkaad.

⁵ Nnee la' da'ch'okqah goz'aanii tséé dénzhónéhi la'íí dawahá dénzhónéhi ndaayihzñilíí be'ágozlaahi yaa yádaakti'ná' Jesus gáníí, ⁶ Díí dao'íinií tséé ílká' dahnagozñilíí doo la' ílká' dahnast'áq da doleeł, dawa nanehílkad doleeł. ⁷ Áik'ehgo nabídaadiikidgo gádaabiñni, Ich'ígó'aahíí, da'os'ah ágonéhi, dawa be'ágone'go hat'íí bee bígózí doleeł? ⁸ Áik'ehgo gábiñni, Ádaa daagonokzqaq, nnee la' ch'a'onohót'e' hela: lágógo shizhi' yee daahikáh doleeł, Shíí Christ nshíí; ák'iná' Christ nádaahíí biká' ngonyáá, daaniigo: áí biké' dah-dokáh hela'. ⁹ Áíge' nagonlkaadíí la'íí ilch'í' nadaagont'ogúí baat'ídaanołsñ ndi doo ndaaldzid da: áí ítsé begolne'hi at'éé; ndi nnágodáhíí doo dagoshch'í' begolne' da. ¹⁰ Áíge' gánádaabildo'niid, Nnee íltah at'éégo hadaazt'íí ilch'í' nanágonlkaad doleeł, la'íí nnee data'á binant'a' daagolínihíí aldó' ilch'í' nanágonlkaad doleeł: ¹¹ Da'adzaayú ízigo ni' nagohi'naa doleeł, shiná' góyéehíí benagowaa doo, la'íí nadaagont'ogúí íltah at'éehíí benadaagowaa doleeł; dázhó négodzidíí la'íí godiyihgo be'ígóziníí yaaká'gé'go bee ádaagot'íí doleeł. ¹² Áí dawa t'ah doo hwahá begolne' daná' nnee daanochwíltsoodgo nohwiniidaagodile' doleeł, Jews ha'ánásléhíí bich'í' odaanochwílt'e' doleeł, la'íí ha'ádaanochwílt'kaad doo, la'íí shizhi' bee daanochwílt'ozhííhíí bighá ízigo nant'án la'íí nant'ánchañ biyahzhí' nádaanochwílt'eeh doo, nohwaa yádaakti'go. ¹³ Dzaagee shá nadaagolñi' doleeł. ¹⁴ Doo ítsé hat'íí dishnií shíhíí baa natséskees dago nohwíini' ladaake': ¹⁵ Shíí yati' nohwaa hishniid doo, góyáágo ádaanochwílt'íí doleeł, hayíí nohwaa dahdaagoz'aanii doo nohwitisgo hanádaadzih dago, doo nohwaa daagodiit'aah dago. ¹⁶ Dá daanochwitaa, nohwimaa, nohwik'isyú, nohwik'íí, la'íí nohwit'eké ndi nohwaa yáda'iti'go ndaanochwiniit doleeł; la'íí ádaaniigo nohwíí la' nádaanochwíltseed doleeł. ¹⁷ Shizhi' bee daanochwílt'ozhííhíí bighá nnee dawa nohwí'edaanñih doleeł. ¹⁸ Da'ágát'éé ndi nohwitsits'in biká'gé' nohwitsizilíí data'á ndi doo ch'a'odeel da doleeł. ¹⁹ Daagoyéégo nohwich'í' na'ídziid ndi hadag ádaanołt'ee, áik'ehgo nohwíy'i'siziinií bidaagowa'. ²⁰ Jerúsalemyú siláada bínaa leednt'igo dao'íiyúgo, daagok'chóhíí biká' ngonáhgo bidaagonołsñ doo. ²¹ Nnee Judéa golzeeyú daagolíníí dzil naz'aaníí yich'í' okeeh doo; Jerúsalem yune' daagolíníí ch'ínokáh; la'íí da'dányú daagolíníí Jerúsalem yune' dáko ha'aokáh hela'. ²² Ik'iná'godilidóhíí goldoh biká' ngowaa, baa k'e'eshchiinií dawa begolne' doleeł. ²³ Áígeé goldohíí daaltsaaníí la'íí isdzáné mé' daabilbe'íí bá góyéé doleeł! N'igodzáñ biká' góyéégo nagowaa doo, díí hat'íí íígeé biniidaagodidolñil. ²⁴ Besh be'idilthíshé bee nabí'ditseed doo, la'íí nnee íltah at'éégo hadaazt'íí bí'isna' daanlii doo: doo Jews daanlii dahíí Jerúsalem yiká' nakai doleeł, doo Jews daanlii dahíí qal bengonyaazhí'.

²⁵ Ch'ígona'ái, t'é'gona'ái, la'íí ts'ílsqósé biyi' godiyihgo be'ígóziníí hit'íí doo; n'igodzáñ biká' nnee íltah at'éégo hadaazt'íííí hat'íí bighá ánágot'íí doo yidaagolñi' dago bitah góyéégo nagowaa doo; túnteel la'íí túnteel nádidáhíí díyat'éégo áñíí doleeł; ²⁶ N'igodzáñ biká' hago ágonéh shíhíí bik'e' nnee natsídaalyiz doleeł: yaagé' benagowodíí ndi nahí'naa

doo. ²⁷ Áígeé ániíta shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaa'os biyi'gé' shinawod bee, la'íí dážhó shich'á'íidindláádgo náshdaalgo daashidooseel. ²⁸ Díí benagowaahíí bee nkegonyaaná' hadag yaa daano't'áago hadag daade'íí; hasdánohwidi'niíhí biká' ngonyááhíí bighá. ²⁹ Ich'ígó't'aahgo na'goni'íí yee yíl nagolní; Fig bitsinií la'íí tsj dawa daano'íí; ³⁰ Bit'áa nádaagodeelgo daa'ííiná' k'ad shíí nágodleehgo bídaagonósj. ³¹ Da'áik'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daa'ííiná' Bik'ehgo'íhí'na' nant'aahíí biká' nagowaago bídaagonósj dog. ³² Da'aníí gádaanohwíldishníí, Díí daahinolt'ííhíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwíldéniidíí dawa begolzaago zhá' ³³ Yáá la'íí ní'gosdzáán bílgo bech'ígonáh doleeel, áiná' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleeel.

³⁴ Ídáadaadesó'íí, daazhógo anákeehíí, bíl nádaagodiyisíí, la'íí ní'gosdzáán biká' ágot'eehíí doo bee ádaano't'ee da le'; ágádaano't'ee'yúgo dánohwinats'áaná' áí bijjii dánko bee nohwiká ngododaaki at'éé. ³⁵ Áí bijjii be'ijizhé ihjizhí k'ehgo nnee dawa ní'gosdzáán biká' daagolíníí bee biká' ngowáh. ³⁶ Áik'ehgo dákozhá daado'íí la'íí da'ókqaah, áik'ehgo nohwidziilíí nohwá ágolzaahíí bee áí ágone'íí dawa bich'á'zhí' ádaa'ne' doleeel, la'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shidáhzhí' daadoósj. ³⁷ Dajjii biigha Jesus da'ch'ókqaah goz'áa yune' ilch'ígó'aah; t'é'gohíí dzil Olives golzéhi si'áayú bee náikhá'yú onadáh lé'e. ³⁸ Dážhó t'abj nnee dawa da'ch'ókqaah goz'áayú nihikáh lé'e, bídaayésts'áayú.

22

¹ Bán benilzoolé da'ádjhgo bán álzaahi daadaaníí, bitis hagowáh n'íí bee bíná'goniíhgo holzéhi alhánégé' begogaa. ² Okqaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Jesus dáhago'at'éégo daayizil'heego ch'éh yiká daadéz'íí; nnee yédaaldzidhíí bighá.

³ Áígeé Judas, Iscáriot holzéhi, Satan bihiyáá, án nakíts'adáhií itah nííni. ⁴ Judas dahnyaago okqaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íí bisiláada yánadaant'aahíí hago'at'éégo Jesus ch'iyí'aah doleeelíí yaa yíl yádaakti'. ⁵ Áí yaa bíl daagozhóqo zhaali la' baa daach'iné'go ndaagoch'is'áa lé'e. ⁶ Judas bíl dávik'ehgo hago'at'éégo Jesus ch'iyí'aahíí yiká déz'íí, nnee da'at'éehíí doo la' daná'.

⁷ Bán benilzoolé da'ádjhgo bán álzaahi daadaaníí bijjigee ngonyáá, dibeljí zhaazhé zesdjigo Bik'ehgo'íhí'na' baa hi'né', bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goniíhgo. ⁸ Jesus Peter la'íí John oyi'l'a' gáníigo, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goniíhgo da'adaaníí nohwá ilch'í'gole', da'iidáa doleeelgo. ⁹ Áígeé gádaabiñni, Hayú ná ilch'í'gohiidle' hánt'íí? ¹⁰ Jesus gádaabiñni, Kíh goz'niil yune' ha'a'aashgee la' nnee tús tú beyo'áhi nohwaa higháh doleeel; hayíí goz'áa yune' ha'agháhíí biké' ha'a'aash; ¹¹ Áígeé bigowá golíníí gáyildohniíh, Ich'ígó'aahíí gánínií, Gosta' nakaahíí hayú bágoz'áa, ákóne' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo shitsilke'yu bíl da'ashaá doleeel? ¹² Áik'ehgo ik'ehyú dahnágot'áa yune' alk'iná' dawa siníli bíl nkáh doleeel; ákóne' nohwá ilch'í'gole'. ¹³ Ákú ó'áázh, áik'ehgo Jesus da'ádaabiñni n'íí k'ehgo yaa n'áázh: áígeé bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníhgo da'adaaníí ilch'í'daizlaa. ¹⁴ Da'adaágeé ngonyáágo bitsilke'yu bílgo dahdinezbjé lé'e. ¹⁵ Gádaayilnií, Doo hwahá shiniígodilne'é díí bitis hagowáh n'íí bee bíná'goniíhgo da'adaaníí dážhó nohwíí daashaá hásh'íí ní'. ¹⁶ Doo naanáshdáá da, Bik'ehgo'íhí'na' bilatt'áhgee goz'áayú díí bee bíná'goniíhíí begolzaago zhá, nohwíldishníí. ¹⁷ Idee yee náidnkáago ya'ahénzigo oskaádgé' gáníí, Díí nádaado'áahgo daano't'íígee la' da'oldlqah: ¹⁸ Gánohwíldishníí, Kogé' godezt'í'go dasts'aa bitoohíí doo naanáshdláá da, Bik'ehgo'íhí'na' nant'aa doleeelíí begodeyaago zhá.

¹⁹ Áígeé bán náidnkáago ya'ahénzigo oskaádná' ik'ídaizné'go bitsilke'yu yitaizníh gáníigo, Díí shits'í at'éé, nohwaa hi'né'ni: díí be'ánadaakt'íí, bee shináadaolníhgo. ²⁰ Da'áik'ehgo áldó' da'ch'iyáaníí bikédé'go idee beda'iskaaníí náidnkáago gáníí, Díí idee besikanihíí shidil nohwá idijoo'íí bee ánidégo Bik'ehgo'íhí'na' la'íí nnee bílgo lángont'aahi at'éé. ²¹ La' ch'ishí'aahíí kú bíl isháq, biká'da'adané yiká' dahdésnií. ²² Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shá ngolchínií shegodolníh: áiná' ch'ishí'aahíí bá góyéé doleeel! ²³ Bitsilke'yu náldaadiikidgo nkegonyaa, gádaahí'di'niigo, Hadn nohwitahyú nííni ágáne'?

²⁴ Lada'dit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadn itisgo at'éhi baa ch'iníí doo? daahí'di'nií lé'e. ²⁵ Jesus gádaabiñni, Doo Jews daanlíí dahíí ízisgo binadaant'a'íí isná ádaayilsgo yá nadaant'aah; la'íí nnee yánadaant'aahíí ich'odaaníí daaholzee. ²⁶ Áí k'ehgo doo ádaano't'ee da: nohwitahyú la' itisgo at'éehíí dá'iké'yú naghahíí ga'at'éé le'; itisgo nandeehíí kánada'iziidíí ga'at'éé le'. ²⁷ Hayííhíí itisgo at'éehíí, biká'da'adané yich'í' dahsdáhihíí née, ya' bána'iziidhíí née? Biká'da'adané yich'í' dahsdáhihíí go'íí. Áiná' shihíí nohwá na'iziidhíí k'ehgo nohwitah nshlíí. ²⁸ Góyéégo shich'í' nagowaa ndi nohwíí da'akú shíí daano'íí ní': ²⁹ Beshik'eh doleeelíí shíTaa shaa gon'áaníí k'ehgo, benohwik'eh doleeelíí nohwaa

23

¹ Nnee dała'adzaahí dawa nádiikaigo Pilate bich'iyú Jesus yil onalsáá. ² Áigé' baa dah-daago'aa nkegonyaa, gádaaniigo, Díń nneehń déńchǝ'ého ich'ígó'aahgo nnee ch'a'oyihikaađ, Caesar doo bich'í' nadaahohniit da, nohwilńii la'íi, Shíi Christ, ízigo nant'án nshłłi, nii. ³ Pilate Jesus nayidikid gáyilńii, Ya' ni Jews ízigo binant'a'í nłłi née? Da'áigee ánnii, bilńii, Jesus. ⁴ Pilate okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehí, la'íi nnee dała'at'éehí yich'í' hadziigo gánii, Díń nneehń doo nagont'og ye'at'éé dago bigosłłid. ⁵ Ndi dayúweh gádaanii, Gálileegé' ich'ígó'aah godeyaa lé'e, Jews daagolłigee nnee dahot'éhé yil daagoshkish, áigé' kú bengonyaa. ⁶ Pilate díi yidezts'aqna' na'ódikid gánii, Ya' díń nneehń Gálileegé' nagháhi née? ⁷ Hérod yánant'a'íi yiyi' naghaa lágo yigolłid, áigé' Hérod bich'í' obidol'aad, Hérod k'adíi Jerúsalemyú naghaa lé'e.

⁸ Hérod Jesus yiltsaqna' dázhǝ yaa bil gozhǝ: láágo baat'ínzihí bighǝ doo ániná' yiltséh hát'íi da lé'e; godiyihgo ána'ol'ihíi la' hostséh nzigo. ⁹ Áik'ehgo na'ódikidgo ízaag godeyáá ndi Jesus doo hat'íi bilńii da. ¹⁰ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehí la'íi bezog'aanii ye'ik'eda'ichihí bi'ah nazji, baa dahdaagoz'aanii yee nawode ádaaniigo. ¹¹ Hérod la'íi bisiláadahíi Jesus yaa daadlohgo yedaandıť'ih lé'e, áigé' dázhǝ nł'éeego yik'e da'ilaago Pilate bich'í' yú onádais'a'.

¹² Hérod la'íi Pilate díi dabí'itśená' dázhǝ doo ich'í' at'éé da n'íi, áníta ái bijłłi it'eké silłi lé'e.

¹³ Pilate okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehí la'íi nadaant'aahíi la'íi nnee dała'áyílaago, ¹⁴ Gáyihńii, Díń nneehń nnee ch'a'oyihikaađ daadolńii shaa bil nolkaihń nohwinaál nahódéłkid ndi baa yádaakt'íhíi doo da'anii dago bi'at'e' nł'éeego bigosłłid: ¹⁵ Hérod bich'í' yú odaanohwil'a' ni'; áiná' Hérod díi k'ehgo bigosłłid: doo hat'íi yighǝ izee bik'eh da, doo hago ánat'íł da. ¹⁶ Áik'ehgo habi'itśaasgé' ch'ínáństeeh. ¹⁷ (Da'adaqagee kogo goz'ąą lé'e, nnee la' ha'ásitini bich'í' ch'ínáltee.) ¹⁸ Nnee dała' nádidilghaazhgo, Ái nneehń yúwehyú, Barábbas nohwá ch'ínáństeeh, daanii lé'e: ¹⁹ (Nnee Barábbas holzéhí kih goznılıi biyi' nant'án agohet'aa nkegonyaa, la'íi nnee nastseedhíi bighǝ ha'ábi'dolt'e'.) ²⁰ Nnee dała'adzaahí Pilate bich'í' hananádzii, Jesus ch'ínáyiltee hat'íi. ²¹ Áiná' nnee dawa daadilwoshgo gádaanii, Ts'í'lna'áhi biholkałgo zodéé, ts'í'lna'áhi biholkałgo zodéé. ²² Taadngee Pilate gánádo'niid, Hat'íi bighǝ, hat'íi bee nchǝ'go adzaago? Shíi díń nneehń doo hat'íi yighǝ datsaah dago bigosłłid: áik'ehgo habi'itśaasgé' ch'ínáństeeh. ²³ Áiná' nnee dała'at'éehí nawode daadilwoshgo gádaanii, An ts'í'lna'áhi biholkałgo datsaah dábi'eh: daadilwoshíi bee nnee dała'at'éehí la'íi okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehí itis okai. ²⁴ Áik'ehgo Pilate nnee dahádaat'íini begolne'go ngon'ąą. ²⁵ Nnee nant'án agohet'aa nkegonyaa n'íi, nnee nastseedhíi bighǝ ha'ábi'dolt'e'ihí ch'ínáńłłi, nnee nádaabokeedhíi bighǝ: áigé' Jesus nneehí dahádaat'íiyú ádaabile'go yaa yidin'ąą. ²⁶ Siláada Jesus yil dahnasááyú la' nnee Simon holzéhí, Cyrénegé' gólíni, k'edolzaage' nadáii yiká ádaanńidgo ts'í'lna'áhi yiká' dahdaistaą, án Jesus bine'gé' ya yogheelgo higaal.

²⁷ Nnee dázhǝ láágo biké' nalseel, isdzáné aldó' Jesus yaa chał daadilwosh lé'e. ²⁸ Jesus bich'í' adzaago gádaabihńii, Isdzáné Jerúsalemgee daagonolńii, doo shíi shaa daakchag da, dánohwíi la'íi nohwichagháshé baa daalchag. ²⁹ Isdzáné doo da'ichii dahíi, bibishch'id biyi' doo mé' daagoleeh dahíi, doo daabi'dilbe' dahíi biyaa daagozhǝ doleel, daach'ididoonłłi dahadíi bijłłi biká' ngowáh. ³⁰ La'íi gádaanii doleel, Dzil nchaa'i, nohwiká'zh'í' nahigeeh le'; ch'ínál'idíi, nohwik'í goziid le'. ³¹ Ch'íl daadot'izhná' díi ye'ádaadzaayúgo, náhigayúgo hii hago ágone'? ³² La' nnee naki nchǝ'go ádaadzaahí bilgo kil onazáá lé'e, nadaaki'ditseeđyú. ³³ Ákú Cálvary gołzeeyú kil náńzáyú ts'í'lna'áhi bídaahaskal, nnee nchǝ'go ádaadzaahí aldó', Jesus ba'ashhahgé' dá'a'an, la' dihe'nazhinéego, la'íi be'eshganzhinéego.

³⁴ Jesus gánii, ShíTaa, díi nchǝ'go ádaat'íihíi bighǝ baa nádaagodíi'aah; doo yidaagotł dago ádaat'íi. Áigé' bidiyágéhíi ita'isniigo yighǝ da'dilłol. ³⁵ Nnee bit'ahgé' nazłłigo daabine'łłi. Nant'án daanłłini aldó' Jesus yaa yádaakt'igo yaa daadloh gádaaniigo, La' nnee hasdádaayiniłna' bíi aldó' hasdá'ádóltee le'at'éhi, bíi Christ, Bik'ehgo'ih'i'na' habiłłitini nłłiyúgo. ³⁶ Siláada aldó' bedaanit'ihgo nk'ózhi, vinegar holzéhí, bich'í' dahyída'oltsi lé'e, ³⁷ Gádaabihńii, Ni Jews ízigo biNant'a'í nłłiyúgo, dáni hasdá'áńłłi. ³⁸ Jesus bik'ehgee Greek, Latin, la'íi Hebrew k'ehgo k'e'eshchłłi lé'e, gágołzeego, Díi JEWS ÍZIGO BINANT'A'I NŁŁI.

³⁹ Nnee nchǝ'go ádaadzaahí, áigee ts'í'lna'áhi yidaayiskalíi dała'a beńdíť'ihgo gábihńii, Christ nłłi lé'eyúgo hasdánohwiléh, la'íi ni aldó' hasdá'áńłłi. ⁴⁰ Áiná' la'ihíi ái ániłłi gáyihńii, Ya' doo Bik'ehgo'ih'i'na' beńłłid da, ni aldó' dákoh niniigont'ée, dáłłe'ego nohwá ngot'ąą? ⁴¹ Nohwíi da'ánohwidilne' dábi'ehyú ánohwí'delzaa: áiná' díń nneehń doo nagont'og ye'at'éhi da. ⁴² Áigé' Jesus gáyihńii, SheBik'ehń, nant'ááyú nyaago shéńálłih

doleel. ⁴³ Jesus gábilñii, Shúí da'aniigo gánikdishñii, Díí jii dážhó gózhó goz'ayú shíí lííí doleel. ⁴⁴ Dáha'iz'áagé' taagi nehenkéé'zgo dahot'éhé godilñii gozlii lé'e. ⁴⁵ Ch'igona'ái bich'á'idindíínií ásdíí, kíh biyi' da'ch'okáahíí biyi' yune' daadintsoozii ik'edlaád lé'e.

⁴⁶ Jesus nádidilghaazhgo gánii, ShiTaa, shiyi'sizinií naa nshné': díí yee ánniidná' dá'iké'yú nádeyol. ⁴⁷ Siláada yánant'aahi díí ánágot'íidíí yiltsaana' Bik'ehgo'ihina'na' yich'i' ahénzigo gánii, Da'aniigo díí nneehñ nnee nt'éhi nlii lé'e. ⁴⁸ Nnee daadéz'íigo láágo dala'adzaahíí dawa ánágot'íihíí daayiltsaago bijíilázhí' nádaínt's'ina' onáskai. ⁴⁹ Jesus yidaagosinií dawa la'íi isdzané Gálileegé' biké' hikai n'íi anahgé' nazíigo díí ánágot'íihíí daayiltsaá lé'e.

⁵⁰ La' nnee Joseph holzéhi, nnee yánadaaltihíí itah nliini; nnee nt'éhi, dávik'ehyú át'éhi nlii: ⁵¹ (Nnee yánadaaltihíí nadaagoshchíigo ánáda'ol'íidíí Joseph doo hwaá itah ánat'íid da:) án Jews daanlíni bikíh gozñil Arimathéa golzeegé' gólini; Bik'ehgo'ihina'na' nant'aa doleehíí ya'ohíí lé'e. ⁵² Díí nneehñ Pilate yich'i' oyaá, Jesus bits'ihíí yiyókeedgo. ⁵³ Ts'í'ihna'áhi yiká'gé' naanáidnt'íigo nak'á'igaihi yik'yidesdiz, áigé' tsébiit'ángo ágolzaa yune' nyintlii lé'e, doo hwaná hadn ákóne' nnilteehi da. ⁵⁴ Jews daagonsinií bijíií bee nkegonyaago ích'i'golne'íi bijíií lé'e. ⁵⁵ Isdzané Gálileegé' Jesus yil hikaihií tsébiit'ányú Joseph yike' hikaigo Jesus bits'ihíí hago'at'éégo nniltií shíihíí daayiltsaá lé'e. ⁵⁶ Onákaiyú hikagolchini la'íi ik'ah yil ích'i' daizlaa; áigé' Jews daagodnt'sinií bijíií hádaayol, dangot'áá lé'ehíí k'ehgo.

24

¹ Ái iskaá hik'e godilzinií bijíií dážhó t'albigó tsébiit'ányú hikagolchini ích'i' daizlaa n'íi odaizné', la'íí aldó' yil hikai. ² Tsébiit'ányú hikaigo tséé daadin'áá n'íi yó'olyiz lé'e. ³ Ákóne' ha'ákaigé' Jesus nohweBik'ehñ bits'ihíí doo hwaá da lé'e. ⁴ Hayúshá' daanzina' nnee naki bidiyagé dážhó bik'enadilaadi bit'ahgé' nazíi silíi: ⁵ Isdzané tsídaadolyizgo hayaa ádaadzaa nt'éégo nneehíí gádaabilñii, Hat'íi bighá hínáhi nanezna'íi bitahyú hádaadel'íi? ⁶ Án doo hwaá da, naadiidzaa: t'ah Gálileeyú naghaaná' gádaanoñwiñii n'íi béndaañwiñii shí, ⁷ Shúí, nnee k'ehgo Niyááhií, nnee binchó' daagolínii baa shich'ilteehgo ts'í'ihna'áhi biká' dastaah, áiná' taagi jii hileehgo naadiishdáh. ⁸ Áik'ehgo áí ánií n'íi yénadaañwiñii. ⁹ Tsébiit'ángé' nákaiyú lats'ádahíí la'íi la' Jesus biké' hikahíí aldó' bíl nadaagosni'. ¹⁰ Mary Mágdalene, Joanna, la'íi Mary, James bimaá, la' isdzané bílgo nadaal'a'á díí yil nadaagosni'. ¹¹ Ndi daazhógo ádaañii daanzigo doo daayodlaá da. ¹² Áiná' Peter nádiidzaago tsébiit'ányú nádilwod; hayaa adzaago ákóne' déz'íid, nak'á'igaihi n'íi daazhógo sinilgo yiltsaá, áik'ehgo t'áqzhi' gowayú onádzaa, hagoshá' ágodzaa zigai.

¹³ Da'ái bijíií la' naki dilt'eego Jerúsalemhií da'dányú gots'idi dahgostó'yúshigotah, Emmáus golzeeyú dez'h'aazh. ¹⁴ Díí ánágot'íihíí dawa yaa líl nagolñi'go goldoh. ¹⁵ T'ah yádaalti'go líl nagolñi' nt'éégo Jesus bit'ah nyáágo bíl dahiskai. ¹⁶ Áiná' dainel'íi ndi hadn át'íinií doo bidaagol'síid da alzaa lé'e. ¹⁷ Jesus gádaabilñii, Hat'íilá baa líl nagolñi' goldoh, doo nohwil daagozhó dago? ¹⁸ Dala'á, Cléopas holzéhihií, gábilñii, Ya' dani zhá Jerúsalemýú asta'nyáhi, ánií áigee ánágot'íihíí doo bígonstí da nee? ¹⁹ Hago ágolzaahi áldoñii? nni, Jesus. Áik'ehgo gánadaabildó'niid, Jesus, Názaarethgé' nliñihi, Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú na'iziidi, dážhó ízigo ána'ol'íihí, biyati' ndzili, Bik'ehgo'ihina'na' la'íi nnee dawa bináálihi áln'nií. ²⁰ Án dánohwií nohwi'okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí la'íi nohwá nadaant'aahíí bángot'aahgo bidizidego ndaistíi, áigé' ts'í'ihna'áhi yiká' daizes-híi: ²¹ Áiná' nohwíí Isra-rael hadaasiit'íií hasdánoñwiñii láá daandzi: n'íi díí ánágot'íihíí n'íi yúshdé' taagi jii silíi. ²² Nohwitaagé' la' isdzané nohwil diyadaagot'eego ádaanoñwizlaa, án dážhó t'albiná' tsébiit'ányú okai láá; ²³ Ndi Jesus bits'ihíí ákú doo hwaá da láágo, t'áqzhi' nakai gádaañigo, Bik'ehgo'ihina'na' binadaal'a'á yaaká'gé'hi nohwich'i' ch'í'na' ádaadzaago gádaanoñwiñii, Jesus hínaa. ²⁴ La' bíl nahikaihíí tsébiit'ányú okai, isdzané da'ádaañii n'íi k'ehgo yaa hikai: ndi Jesus doo hwaá daayiltsaá da. ²⁵ Áigé' Jesus gádaabilñii, Nohwií nnee doo daagoyáni daanoñwiñii, Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidi n'íi nadaagosni'íi doo dáhah daahokldáqah da: ²⁶ Christ áik'ehgo biniigodilne'go áigé' yee ízigo at'éehíí baa godidot'aalgo dávik'eh láá nee? ²⁷ Mosesgé' godezt'igo Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidi n'íi ádaañiihií dawa, la'íi Bik'ehgo'ihina'na' biyati' bek'eda'ashchiinií dahot'éhé dabíí baa k'e'eshchiinií hat'íi golzeego ágolzeehíí yil nadaagosni'. ²⁸ Gotah dez'h'aazh n'íiyú dák'ad níkah: Jesus bádn dayúweh dahiyaa nt'éégo, ²⁹ Níl nahátáq le', daabilñii n'íi nádaabokáah; alk'ina' o'í'áá, k'ad t'é' goleeh, daabilñii. Áik'ehgo yil ha'ákaiyú yil nahátáq. ³⁰ Da'iyáago bíl dinezbíhgo bán náidn'áago ya'ahénzigo oskáqdná' ík'yíiné'go baa daizné'. ³¹ Ániita áigee hadn át'íi shíihíí nzhogo daayiltsaá; nt'éégo Jesus dádainel'íizhi' yit'áq tsidaazghal. ³² Gádaakidi'nií, Nohwií dážhó dílti' ngonoligo at'éé, itinyú nohwich'i' yati'ná', án Bik'ehgo'ihina'na' biyati' bek'eda'ashchiinií hat'íi niigo aníihíí baa nohwil nagolñi'ná'. ³³ Áigé' dagoshch'i' nádiit'aazhgo Jerúsalemýú onát'aazh, ákú lats'ádahíí la'íi nnee la' ishah dala'ádaat'eego baa

n'áázh, ³⁴ Nt'éégo gádaabiñii, NohweBik'ehñ da'anii naadiidzaa lą, Simon bich'í ch'í'nah ádilzaa akdó'. ³⁵ Nnee áni n'áázhi itínyú hago ágodzaahí, la'í hago at'éégo Jesus bán ihk'íyíné'gee yínádaagosdzíidíi yaa nadaagosni'.

³⁶ Gádaaniiná' Jesus dabíí áí bitah sizíi silíigo gádaayihñii, Ihch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. ³⁷ Ndi bíl díyadaagodzaago tsidaadesyiz, ch'iidn daahiltsąą daanzigo. ³⁸ Jesus gádaabiñii, Hat'íi bighą tsidaadołyiz? Hat'íi bighą na'ódikidíi nohwiini' biyi' begoz'ąą? ³⁹ Shigan la'íi shikee daané'íi, da'anii shíi ásh'íi: shídaadołñih, áik'ehgo bídaagonołñih; ch'iidn bits'í la'íi bits'in doo gołíi da go'íi, daal'íi go'íi nkoh, shíi shits'í la'íi shits'in gołíi. ⁴⁰ Ánniidná' bigan la'íi bikee ył ch'í'nah áyílaa. ⁴¹ Dážhó bíl daagozhóó la'íi bíl díyadaagot'ee ndi t'ah doo da'odląą daná' Jesus gádaabiñii, Dahat'íhita hidaąhí la' daasolné' née? ⁴² Łóg sit'éédhí la'íi gosnih yaa daizné'. ⁴³ Náidnné'go bináát yiyąą lę'e. ⁴⁴ Áigé' gádaayihñii, T'ah nohwł nshłñiná' díi bee nohwł nadaagosisni' go'íi, Moses ngon'ąą lę'e'ehi shaa k'e'eshchiinií, la'íi Bik'ehgo'ih'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi k'eda'ashchiinií, psalms holzéhi ndi, biyi' dábegołne' goz'ąą, daanohwłdishñii ni'. ⁴⁵ Áigé' Bik'ehgo'ih'nañ biyati' bek'e'eshchiinií hat'íi niigo aníi shłhí bíl ídaagozigo ádaabizlaago, ⁴⁶ Gádaabiñii, Shíi Christ nshłni, shini-igodilne'go taagi jíi hileehgo naadiishdáh golzeego shak'e'ashchíi, áik'ehgo dábik'ehyú ágodzaa: ⁴⁷ La'íi Jerúsalemgé' godezt'igo shizhi'íi bee yá'iti' nnee dahot'éhé hadaazt'íi bitahyú, bidaanchó'íi yich'ązh'í' ádaane'go binchó'híi bighą baa nádaagodit'aah golzeego. ⁴⁸ Díi daal'íi go'íi ákoh baa nadaagołni'.

⁴⁹ ShiTaa nohwaa yiné'go ngon'áánií nohwaa dishné': Jerúsalem yune' nahísółtąą, yaaká'gé' nawodíi bee nohwaa ngonyáázhi'.

⁵⁰ Áigé' Jesus Jerúsalemgé' binadaal'a'á ył ch'ékai, Béthanyzh'í, yádn ninyáágo, áigee hadag yaa dilniigo yá da'oskaąd, Nohwiya gozhóó doleeł, nii. ⁵¹ Yá da'oskaądná' yich'ą' yaaká'yú hadag be'ogoyáá. ⁵² Binadaal'a'á daaboskaądgé' Jerúsalemyú onákai, dážhó bíl daagozhóógo: ⁵³ Bik'ehgo'ih'nañ bich'í' ahédaanzigo da'ch'okąąh goz'ąą yune' dáda'okąąh nt'éé lę'e.

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

¹ Dantsé godeyaadá' Yati' golíí lèk'e, Yati' Bik'ehgo'ih'i'nañ yíl nlií, Yati'íí Bik'ehgo'ih'i'nañ nlií. ² Yati'íí dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ih'i'nañ yíl nlií. ³ Án dawahá áyíílaa; áñ doo hak'i dayúgo dawahá álzaahíí doo álzaa le'at'éé da. ⁴ Ihi'naahíí biyi' golíí; áí ihi'naahíí nnee yee daago'íí. ⁵ Got'iniíí godíhíyú idindláád; godíhííí got'inií doo yitis nlií da.

⁶ Bik'ehgo'ih'i'nañ nnee John holzéhi yides'a'. ⁷ Áñ Begot'inihíí nnee yíl nagolní'go nyáá, bíí bee nnee dawa da'odlāā doleeġo. ⁸ John doo Begot'iniíí nlií da, áídá' Begot'iniíí yaa nagolní'go nyáá. ⁹ Da'aníí Begot'inihíí nnee ni'goszán biká' daagolíníí dawa bee daayo'íí. ¹⁰ Áñ ni'goszán nneehíí yitah silíí, áñ ni'goszán áyíílaa, ndi ni'goszán biká' nneehíí doo bídaagolsí da lèk'e. ¹¹ Dabíí áyíílaahíí yaa nyáá, áídá' dabíí hat'i'ihú doo hádaabit'íí da. ¹² Áídá' hadíí hádaabit'inií, daabosdlāādíí, Bik'ehgo'ih'i'nañ bichāgháshé daaleehgo yaa goden'āā: ¹³ Áí nádaagosdliíí doo nnee hadaazt'íí bee da, doo kots'ihíí bee da, doo nnee bits'ā' d'í'go da, áídá' Bik'ehgo'ih'i'nañ bits'ā' d'í' nádaagosdlií. ¹⁴ Yati'íí nnee silíígo nohwitahyú gólíí lèk'e, dawahá ye'at'ēhihi bílgoch'oba'íí lá'íí da'aníí ágot'ēhi nlií, (Bik'ehgo'ih'i'nañ biYe' da'ā'āhi nliíhíí bighā íziso at'éégo bits'ā' idindláád, áí bits'ā' idindláádíí daahíihíisāā ni'.)

¹⁵ John baa nagolní'go nádidilghaazh lèk'e gáníígo, Dín áldishníí ni', ágádēniid n'dá', Shiké'dí' hígháhíí dashíntsé golííhíí bighā shitisgo at'éé. ¹⁶ Dawahá yegoyííhíí nohwaa hí'né', bílgoch'oba'íí daliké'go nohwaa hí'nií. ¹⁷ Bik'ehgo'ih'i'nañ yegos'aanií Moses bíláhyú ngot'āā lèk'e, áídá' bílgoch'oba'íí hik'e da'aníí ágot'ēhi Jesus Christ yíl nyáá. ¹⁸ Doo hadíí Bik'ehgo'ih'i'nañ yo'íí da; biYe' da'ā'āhi Bik'ehgo'ih'i'nañ ádíbóltā'íhi, áñ zhā ch'í'nah áyíílaa.

¹⁹ Jerúsalem golzeedí' okāqah yedaabik'ēhi hik'e Lévties daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a', Hadíí lāā ánt'ēe? daabíniigo nabídaadikídá' John gáníí lèk'e, ²⁰ Shíí doo Christ ánsht'ēe da, doo nayí'í'go da da'aníigo ádaa nagolní'. ²¹ Áídá' nayí'í'adaadikíd, Hadíí ánt'ēé gá? Elías nííí nēe? Dah, doo áñ nshíí da, níí lèk'e. Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú na'iziidihíí, ya' áí nííí nēe? Dah, níigo hadzii. ²² Gánádaayíldo'niid, Áídá' hadíí ánt'ēé gá? Nohwíl nagolní'go hadíí daanohwides'a'íí bíl nádaagohílní'. Hant'é nniigo ádaa nagolní'? ²³ Áídá' gáníí, NohweBik'eh'í bádíhyú ílch'ígodezdphgo ádaahle', dishniigo shíí da'ígólíyú dílwoshi nshíí, Esásias, Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú nada'iziidí áñíí n'íí k'ehgo. ²⁴ Nnee ná'ídaadikídihíí Phárisees daanlíni daabin'a'. ²⁵ Nabídaadikídgo, Doo Christ nííí dadá', lá'íí doo Elías dagohíí Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú na'iziidihíí nííí dadá', nt'é bighā baptize ánt'íí? daañí. ²⁶ John bich'í' hadzii, Shííí tú bee baptize ash'íí: áídá' lá' nohwitahyú sizíí, doo bídaagonsíí dahí; ²⁷ Da'án shikédí' hígháhíí shitisgo at'ēhi, biket'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sííí da. ²⁸ Áí Bethábara golzeeyú Jórdan túlíííí hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

²⁹ Iskāā hik'e John Jesus bich'í' hígaalgo yo'íigo gáníí, Daadeh'íí, díbelíí bíZhaazhé Bik'ehgo'ih'i'nañ bíyéhi áídá' hígaal! Áñ ni'goszán biká' nnee binch'íí da'ííí yílkhihí. ³⁰ Dín áldishníí ni' gádēniid n'dá', Nnee lá' shikédí' hígháh, áñ dashíntsé gólííhíí bighā shitisgo at'éé. ³¹ Dashíí ndi doo bigonsí da ni': áídá' Israel hat'í'í bíl ch'í'nah ágolne'híí bighā tú bee baptize ádaagoshl'ego niyáá. ³² John yaa nagolní'go gáníí, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus yich'í' nke'eníhgo biká' dahnezdaago hish'íí. ³³ Shíí ndi doo bigonsí da ni': áídá' hadíí tú bee baptize ádaagoshl'ego shides'a'n shich'í' gáníid ni', Hadíí Holy Spirit yaaká'dí' bich'í' nke'eníhgo biká' dahnezdaago hí'ínií, áñ Holy Spirit bee baptize ádaagole'íí at'éé. ³⁴ Díí híltsāā hik'e baa nagosisní', Dín da'aníí Bik'ehgo'ih'i'nañ biYe' lāā, dishniigo.

³⁵ Iskāā hik'e John bitsilke'yu naki yíl nadaazí; ³⁶ Jesus hígaahyú ndaine'íí'go gáníid, Daadeh'íí, díbelíí bíZhaazhé, Bik'ehgo'ih'i'nañ bíyéhi! ³⁷ John bitsilke'yu nakihíí ágáníígo daabidezts'āāgo Jesus yiké' dahizh'aazh. ³⁸ Jesus t'āāzhí' déz'íigo biké' hí'ashgo yíltšāāgo gáyihíí, Hant'é biká' hanohtaago aht'íí? Áík'ehgo gádaañí, Rábbi, (Ílch'ígó'aaahíí golzeego ágolzee,) hayú gonlíí? ³⁹ Jesus gádaabíhíí, Yushdé' ákú dokángo bígonosííh. Áík'ehgo yíl okaiigo hayú sídaahíí yídaagolsíí, t'ahbíd' gonenádn ídihikézyú nákaigo, ákú dá yíl naháztāā lèk'e. ⁴⁰ Nnee nakihíí John áñíhíí daidezts'aanií, Jesus yiké' ó'áázhíí da'ā'á Andrew holzee, Simon Peter bik'íshni. ⁴¹ Andrewhíí ntsé bik'íshn Simon holzéhi yaa nyáāgo gáyihíí, Messías baa nt'áázh, áí Christ golzeego ágolzee. ⁴² Áídá' Simon Jesus yaa yíl n'áázh. Jesus Simon yine'íí hik'e gáyihíí, Simon, Jona biye' nííni, Céphas honlzéé doleeġ, tséé golzeego ágolzee.

⁴³ Iskāā hik'e Jesus Gálíleeyú deyaago, Philip yaa nyáāgo, Shiké' hínáál, yílníí. ⁴⁴ Andrew lá'íí Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, lá'íí Philip ákód' áídá' naghaa. ⁴⁵ Philip Nathánael

yaa nyaágo gáyihñii, Jesus, Joseph biye', Názarethdí' gólíni baa nkai, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii biyi' Moses bak'e'eshchijí lèk'ehi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí addó' bak'eda'ashchijí lèk'ehi. ⁴⁶ Nathánael gábilñii, Hant'é nzhoonúí Názarethdí' behagowáhshá? Philip gánábildo'niid, Ákú dot'aashgo bígonksíjh. ⁴⁷ Jesus Nathánael bich'í' higaalgo yo'íigo gáníí, Da'anii Israel hat'ííí n'íni kudi' higaal, doo k'izé'át'éhi da. ⁴⁸ Nathánael gábilñii, Hagot'éego shígonksí? Jesus gábilñii, Philip doo hwahá níká ánní dadá', fig ch'íl bití'áahyú síndaago nish'íí n'í. ⁴⁹ Nathánael gábilñii, Ni ilch'ígó'aahíínlíni, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' níjii lqá; Israel hat'ííhi ízigo biNant'a' níjii lqá. ⁵⁰ Jesus gábilñii, Fig ch'íl bití'áahyú síndaago nish'íí níkdishñii n'íí bighá shondlqá née? Díí bitisgo ágot'éhi hí'íí doleek. ⁵¹ Jesus gánábildo'niid, Da'anii, da'aniiigo gánohwíldishñii, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yáá ilts'á'álnéngo shik'ehdí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí hadagodi' hayaago idenánádkahgo daah'íí doleek.

2

¹ Taagi hileehíí bijjii Gálíleehíí biyi' Cána golzeegee n'íí'néh; ákú Jesus bááhi itah lèk'e: ² Jesus akdó' bitsilke'yu bilgo n'íí'néhyú daabi'dokeed. ³ Dasts'aa bitoo ásdjídá' Jesus báá gábilñii, Dasts'aa bitoo ásdjídá' ⁴ Jesus gábilñii, Shimaá, hago lqá ánishléngo ánnii? Shágoz'aanii doo hwahá bengowáh da. ⁵ Bqá nada'iziidíí gáyihñii, Hant'é daanohwíhñiiyú dakú ádaat'íí doleek. ⁶ Áígee tús tséé álzaahi gostán sínil, Jews daanlíni daagos'áahíí k'ehgo yee táda' digisíí bighá, túsíí dala'ágo nadin dagohíí tádin gallons dávik'eh lèk'e. ⁷ Jesus gádaabilñii, Túsíí tú bee hada'dolbji. Áík'ehgo dáhalk'íigo hada'desbji. ⁸ Jesus gánádaabildo'niid, La' hakaahgo bik'ehgo da'idaaníí bich'í' dohkaah. Áík'ehgo odaiskqá. ⁹ Bik'ehgo da'idaaníí tú dasts'aa bitoo silíjhií yizlji, hadí' hídzíid shíhíí doo yígósjí daga, (nada'iziidíí tú hadaiziidíí zhá yidaagósjí ndihíí,) bik'ehgo da'idaaníí nnee niínéhi yiká ánniidgo, ¹⁰ Gáyihñii, Nnee dawa da'idaqá débegonyaaago dasts'aa bitoo nzhónihíí ntsé yita'ikaah; áidí' dahádaat'íjzhí' da'odlqáda' doo nzhqo dahíí yita'ikaah: áidá' nihíí dasts'aa bitoo nzhónihíí áníta bitasínkqá. ¹¹ Áí Jesus dantsé godiyihgo adzaa, Gálílee biyi', Cána golzeegee, áík'ehgo ízigo ye'at'éhi bee bígoziid; áidí' bitsilke'yu daabosdlqá lèk'e.

¹² Díí bikédí'go Capérnaum golzeeyú bíí hik'e báá, bik'isyú la'íí bitsilke'yu yil okai; ákú da'akwíí bedahiskqá.

¹³ Bitis-hagowáh n'íí bíná'godínihgo Jews daanlíni da'iyáqahíí biká' ngonyáágo Jesus Jerúsalemyú óyáá. ¹⁴ Ákú da'ch'okqah goz'qá yune' nnee la' magashi, dibelji, hawúcho baa nadaahñiihi, la'íí zhaali ilkáh ch'íidaihiñiihí binasdzíid yaa naháztaqgo yiká nnyáá. ¹⁵ T'óót ikénásgisíí l'áiyúlaago dawa, dibelji, magashita bilgo da'ch'okqah goz'qá biyi'dí' ch'íinihiyood; la'íí zhaali ilkáh ch'íidaihiñiihí bizhaalihíí yayinkqá, áidí' zhaali yiká' ilkáh ch'ínadaiñiihí naz'aanii nanyihesgo'. ¹⁶ Áidí' hawúcho baa nadaahñiihí gáyihñiid, Dííhí ch'íidaahohñii; shiTaa bikíhíí k'ih biyi' na'ñiihi ádaago'e' hela'. ¹⁷ Níkíhíí dážhó godilziníí begoz'qá doleelgo dážhó hást'ííhíí bighá shidizidee, golzeege bek'e'eshchiinií bitsilke'yu yínadaalñii.

¹⁸ Áidí' Jews daanlíni gádaabilñii, Nt'é godiyihgo be'ígóziníí nohwil ch'í'nah áne', díí ánant'ííhíí bighá? ¹⁹ Jesus gádaabilñii, Díí k'ih biyi' da'ch'okqahíí qal nanádaagohñiiigo, taagi jii hileehgo ánágoshde'. ²⁰ Jews daanlíni gábilñii, Díí k'ih biyi' da'ch'okqahíí ágolne'go dizdin gostán legodzaa, áidá' nihííshá' taagi jii hileehgo ánágodle'? ²¹ Ndi bíí bits'íhi k'ih biyi' da'ch'okqahíí k'ehgo yaa yaktí'. ²² Jesus dats'qáadí' naadiidzaad'í' bitsilke'yu nt'é n'íí yínadaalñii; áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií la'íí Jesus ánní n'íí daayosdlqá lèk'e.

²³ Jerúsalem golzeeyú bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godínihgo da'idaaníí bijjii, Jesus akú itah níjigo nnee lqágo daabosdlqá, godiyihgo áná'ol'ííhíí daayilts'qáda'. ²⁴ Áidá' Jesus nneehíí doo yada'ohíí da, nnee dawa yígósjihíí bighá. ²⁵ Doo hadín nnee ye'at'éehíí baa bil nagoln'í' bik'eh da; dabíí nnee ye'at'éehíí dawa yígósjihíí bighá.

3

¹ Nnee Phárisees daanliinií itah níni, Nicodémus níhóléhi, Jews binant'a' níni lèk'e. ² Án t'é'yú Jesus yaa nyaágo gáyihñii, Ni, ilch'ígó'aahíí níni, doo hadín godiyihgo áná'ol'ííhíí ánt'ííhíí áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ yil níjiiyúgo zhá: áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ilch'ígó'aahíí níjigo bídaagonlzi. ³ Jesus gábilñii, Da'anii, da'aniiigo gánikdishñii, Nnee nágosdljiiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliinií itah níjii doo. ⁴ Nicodémus gábilñii, Hagot'éego nnee nágodleeh, báyan siljídá'? Ya' komaa bibishchid bih nách'idángo nágoch'idleeh née? ⁵ Jesus gáníí, Da'anii, da'aniiigo gánikdishñii, nnee tú bee la'íí Holy Spirit bee nágosdljiiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'qá yune' ha'agháh. ⁶ Kots'íí bee gozliinií kots'íí át'éé, áidá' Holy Spirit bee gozliinií spirit at'éé. ⁷ Doo níí diyagot'éé

da le', Nágoch'idleeh, níkdishníihí bighá. ⁸ Nyolíí da'adzaayú nyol, áí dints'agdá' hadí' nyolíí, hayúgo nyolíí doo bigónsí da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliiníí ágádaat'éhi at'éé. ⁹ Nicodémus gábilníi, Hagot'éégo ląą ágohníhi? ¹⁰ Jesus gábilníi, Ni Israel hat'i'i yil ch'ígó'aahi nílįđá', dííshą' doo bigónsí da? ¹¹ Da'anii, da'aniigo gáníkdishníi, nee bidaagonzinií zhą baa yádaahiiliti', hant'é daahii'tiinii zhą baa nadaagohiilni'; áídá' baa nadaagosiilni'i doo nádaagodo'h aah da. ¹² Ni'gosdzán biká' ágot'eehii baa nohwil nagosisni' ndi doo shondląą dadá', yaaká'yú ágot'eehii baa nohwil nagoshni'yúgo hagot'éégo shondląą? ¹³ Doo hadin yaaká'yú bil ogoyáá da, shii nnee k'ehgo Niyááhii zhą, yaaká'di' nkeniyáá, yaaká'yú gonshłii.

¹⁴ Moses da'igoliiyú t'iish dahyidnłtįiihii k'ehgo, shii áldó' nnee k'ehgo Niyááhii dahshidi'dolteel. ¹⁵ Hadin shosdląądihii ihinaa doo ngonel'ąą dahii yee hinaa doleehii bighá.

¹⁶ Bik'ehgo'ihinaa ni'gosdzán biká' nnee dązhó bil daanzhọhii bighá biYe' dała'ahi yaa yintłii, áik'ehgo dahadin bosdląądihii doo da'ılıi hileeh da, áídá' ihinaa doo ngonel'ąą dahii yee hinaa doleel. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinaa biYe' ni'gosdzán biká'zh'i' nkeyinł'a'ii ni'gosdzán biká' nnee doo yil ch'ígóweh doleehii bighá nkeyinł'a' da, áídá' ni'gosdzán biká' nnee bíi bee hasdádokaahii bighá.

¹⁸ Hadin bosdląądii doo bil ch'ígódeeh da: áídá' hadin doo bosdląądii dahii ilk'idá' bil ch'ígódini at'éé, Bik'ehgo'ihinaa biYe' dała'ahi doo yosdląądii dahii bighá. ¹⁹ Díi bighá nnee bil ch'ígóđh, begot'iinii ni'gosdzán biká' begonyáá, áídá' nnee doo got'iinii bil daanzhọ da, chagoheel zhą bil daanzhọ, nchọ'go ádaat'eehii bighá. ²⁰ Dahadin nchọ'go at'éé lęk'eyúgo, got'iinii bil nchọ', bi'at'e' nchọ'ii doo bigozłih hat'ii dahii bighá, doo got'iiyú ch'ęgháh hat'ii da. ²¹ Hadin nk'ęégo at'ęéhii, bi'at'e'ii Bik'ehgo'ihinaa ye'at'ęégo bigozłih doleehii bighá got'iiyú ch'ęgháh.

²² Ái bikéđ'go Jesus, bitsilke'yu bilgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú det'ihęzłi' yil nahązłąą lęk'e.

²³ John áldó' Aenon golzeeyú baptize ágol'ii, Sálímhii bit'ahyú, akú tú ląąhii bighá: áígee nnee nehaskaigo baptize ádaasaa. ²⁴ Doo hwahá John ha'ánteeh dadá'.

²⁵ John bitsilke'yu la'ii Jews daanlini la' okąqzhinęégo táko'digisii yaa lądaagodit'áh nkegonyaa. ²⁶ Áidi' John yaa hikaigo gádaayilni, Iłh'ígó'aahii nłni, nnee Jórdan túnlínií hanaayú bil na'aash n'ii, baa nagolni' n'ii, án kú naghaa, baptize ádail'ii nnee dawa bich'i' nihikáh. ²⁷ Áik'ehgo John gánii, Nnee doo hant'é yót'ii át'ęé da, yaaká'di' baa hi'né'yúgo zhą. ²⁸ Nohwií shídaanolsigo, Shii doo Christ nshłii da, dishni' ni', dabintségo bidol'aadi nshłii. ²⁹ Ishkiin niinęhii na'ilin yil niinęhii, bíi niinęhi at'ęé: niinęhii bit'ekęhii, biyęsts'ąago siziiigo, bizhii yidits'ąago dązhó bil gozhó: ái k'ehgo shii áldó' dązhó shł gozhó silii. ³⁰ Bíi itisgo bá godigháh, áídá' shihii t'ąazłi' shą godigháh. ³¹ Hadin yaaká'di' nkenyááhii dawa yitiso nłii: hadin ni'gosdzán biká'gee nliinii ni'gosdzán ye'at'ęé, áik'ehgo dá ni'gosdzán biká' ágot'eehii zhą yaa yalti': hadin yaaká'di'go nkenyááhii dawa yitiso nłii. ³² An nt'é ye'iiinii, nt'é yidezts'aanii, ái dawa yaa nagolni'; áídá' doo hadin bosdląądii da. ³³ Hadin yaa nagosi'ii bosdląądii, Bik'ehgo'ihinaa da'anii ląą niigo yiká' iskał. ³⁴ Hadin Bik'ehgo'ihinaa bides'a'ii Bik'ehgo'ihinaa biyati' yee yalti': Bik'ehgo'ihinaa Holy Spirit doo yidaanel'ąago baa yiné' da. ³⁵ Bik'ehgo'ihinaa biYe' bil nzhọgo dawa yebik'ehgo yaidin'ąą. ³⁶ Dahadin Bik'ehgo'ihinaa biYe' yosdląądii, ihinaa doo ngonel'ąą dahii yee hinaa doo: dahadin doo yosdląądii dahii ihinaa doo yiltséh da; áídá' Bik'ehgo'ihinaa bihashke' biká'zh'i' siné'.

4

¹ John biké' hikaahii bitisgo Jesus biké' anáteełii áyidedlaago, la'ii baptize ádaayizlaago Phárisees daanlini ya'ikodaanziiigo Jesus yigoksiđá', ² (Da'ágát'ęé ndi Jesus doo baptize áil'ii da, bitsilke'yu zhą), ³ Judéadi' Gálıleeyú naadesdzaa. ⁴ Dá Samáriayú zhą bá ch'ígó't'i' lęk'e. ⁵ Áígee kłh goznilyú nyáá, Sychar golzéli, ni' Jacob biye', Joseph holzéli, yaa gon'ąą n'ii bit'ahęee goz'áni. ⁶ Áígee Jacob bitúhahidleeh goz'ąą. Jesus higaalągo isk'áhnyááyú hiyaago túhahidleehęee dahnezdaa. ⁷ Isdzán, Samáritan nłni, tú haileehyú nyáá: Jesus, Tú shá ná'łsłłh, bilni. ⁸ (Bitsilke'yuhii kłh goznilyú hidán nadaiłhniihyú okal.) ⁹ Isdzán Samáritan nłnihii gábilni, Hant'é lą bighá ni, Jew nłni, shii Samáritan nshłni tú shidókeed? Jews daanlini Samáritans daanliinii doo ilch'i'ádaat'ee da. ¹⁰ Jesus gábilni, Hant'é Bik'ehgo'ihinaa kaa yiné'ii, la'ii hadin, Tú shá ná'łsłłh, niłniihii bigónsiyúgo shi'ókeed doleel ni', áik'ehgo tú bits'ą'di' ihinahi naa nizid doleel ni'. ¹¹ Isdzán gábilni, Doo nt'é bee tú haleeh da, túhahidleehii yúyah: áídá' hadi' tú bits'ą'di' ihinahi nádziid? ¹² Nishą' Jacob, bits'ą'di' daadihe'na'i, bitisgo ánt'ee? án díi túhahidleeh nohwá ágólaago, bits'ą'di' bíi la'ii bichągháshé la'ii bimagashi da idląą ni'. ¹³ Jesus gánábido'niid, Dahadin díi tú yodlaanií dibá' nánádeeh: ¹⁴ Áídá' dahadin tú baa nsiidgo yodlaanií doo dibá' nánádeeh at'ęé da; tú baa nsiid

túhahidleeí k'ehgo biyi'dí' tú hanáníí doleeí, dayúweh ihi'naa doo ngonel'aa dayú nííí doleeí. ¹⁵ Isdzán gánábildo'niid, Díí tú áhniíhíí la' shaa nzíid, doo dibá' nánáshdleeho da, la'íí doo kú nánshdáho tú hanáhishdleele dahíí bighá. ¹⁶ Jesus gábilnií, Tí'í, níka' bíká nádnángo bíl nánt'aash. ¹⁷ Isdzán, Shika' da'ádih, bílníí. Jesus gánábildo'niid, Shika' da'ádih, nniíhíí da'aníí ánníí: ¹⁸ Níka' ashdla'adá' k'adyúgo bíl na'aashíí doo níka' at'éé da: díí da'aníí ánníí. ¹⁹ Isdzán gábilnií, Bik'ehgo'ihí'naa binkáíyí na'iziidi nííígo bigótsíid. ²⁰ Daanohwitaa n'íí díí dzíhí bíká' da'okaqah ní; áidá' nohwíhíí, Jerúsalemýú zhá nnee da'okaqahgo bá goz'aa, daadohnií. ²¹ Jesus gánábildo'niid, Isdzán, shondlaa, dahagee díí dzíhí bíká'yú, dagohíí Jerúsalemýú shíTaa doo daahohkaqah da doleeí. ²² Nohwíí nt'é daahohkaqah shíhíí doo bídaagonótsj da: néehíí nt'é daahohkaqah shíhíí bídaagonlzi; hasdách'igháhíí Jews daanliíníí bits'á'dí' benagowáhi. ²³ Kodí' begoldoh, da'aníigo da'okaqahíí biyi'siziíníí bee da'aníigo shíTaa daayokaqah doleeí kú begoz'áni at'éé: shíTaa'íí ágát'éégo da'okaqahíí yíká déz'íí. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'naa spirit nlií, hadín daabokaqahíí biyi' siziíníí bee da'aníigo daabokaqahgo dábk'eh. ²⁵ Isdzán gábilnií, Messias, Christ holzéhi, híghángo bigónsi: án'nyáágo dawa nohwíí nagolní' ndi at'éé. ²⁶ Jesus gábilnií, Shíí nich'í' yashtí'ihíí án'ánsht'ee.

²⁷ Áik'ehgo bitsilke'yu nákaigo isdzán bich'í' yaltí'híí bighá bíl díyadaagot'ee lék'e: áidá' doo la' gánniid da, Nt'é bighá na'ídnííkiid? dagohíí, Nt'é bighá bíl ích'í' yáníí? ²⁸ Áik'ehgo isdzán bitús da'akú sí'qadá' kíh goznilyú onálwodgo nnee yíí nadaagolní', ²⁹ Yushdé', nnee dahot'éhé ánásh'tíidíí yaa shíí nagosní'íí daahótsésh: ánásh' Christ at'íí? ³⁰ Áik'ehgo kíh gozníid'í' dahnádnzqa, bich'í' dahdeskaigo.

³¹ T'ah daahíkááhdá' Jesus bitsilke'yu nádaabokaqah, NohwíNant'a', ináá, daabilniigo. ³² Áidá' gádaabilnií, Hidán hishaaníí doo bídaagonótsj da. ³³ Bitsilke'yu gádaahíidí'nií, Hadín la' hidán baa yiné? ³⁴ Jesus gádaabilnií, Shín'á'n dabíí hát'íyú ánásh'tíígo, la'íí binasdzíid bá laashle'go shíhíidíí at'éé. ³⁵ T'ah díí'í daahíit'ííh yidzishá' int'áqzhí', daadohnií? Nohwíí nagosní', hadag ádaahného daadeh'íí; ílk'ídá' daadígaago da'íldlaadhe ngonyaa. ³⁶ Hadín íldlaadíí nest'án dála'áile'go ihi'naa doo ngonel'áni bich'í' nahi'nií: áik'ehgo k'e'díleehíí la'íí íldlaadíí bílgo dála' bíl daagozhógo doleeí. ³⁷ Díí beha'odzíihíí da'aníí ágolzee, La' k'e'dílee, la'íí íldlaad. ³⁸ Doo k'edaasísolaa dagee daahóldlaadyú nohwíidé'a': nnee la'í' k'ednláhi, binasdzíid n'íí daahíííldlaad.

³⁹ Isdzán, Ánásh'tíid n'íí dawa yaa shíí nagosní', niíhíí bighá kíh gozníid'í' Samáritans daanlíni láágo Jesus daayosdláqd lék'e. ⁴⁰ Samáritans daanlíni baa híkaigo, Dakú síndaa, daabilnií: da'áígee sídaago naki beiskaq. ⁴¹ Biyati'híí bighá dayúwehégo láágo nádaabosdláqd; ⁴² Áí isdzánhíí gádaayíhíí, K'adíí doo dáníyati' zhá bighá da'osiídláqd da, danéé da'dísiit'áqahíí bighá, la'íí da'aníí ní'gosdzan bíká' nneehíí hasdáyíniíhíí, áí Christ nliígo bídaagonlzi.

⁴³ Nakiskaa hik'e Gálíleeyú onanádzaa. ⁴⁴ Jesus ádaanagolní'go gánniid, Bik'ehgo'ihí'naa binkááyú na'iziidi dabíí bini'yú doo hadín bídnksíni at'éé da. ⁴⁵ Gálíleeyú nyááda' Gálíleeyú daagolíníí bíl daagozhógo k'edaabilniid, Jerúsalemýú da'ídaqee ánat'íid n'íí dawa daayo'íí n'íí bighá: bíí áldó' da'ídaqúy naaska ní'go. ⁴⁶ Áidí' Gálílee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáá, tú dasts'aa bitoo áyíílaa n'yú. Áígee nant'án la' biye' nniíh lék'e, Capérnaum golzeegee. ⁴⁷ Áí nneehíí Jesus Judéadí' Gálíleeyú nyáágo ya'íkonzíidá' yaa nyáágo náyoskaq, Shíye' nánlíihíyú ínnáh, yíhniigo, dak'azhá datsaahi. ⁴⁸ Jesus gábilnií, Godiyíhgo be'ídaagozini la'íí ízisgo ánat'ííhíí daah'íyúgo zhá da'ohdláq. ⁴⁹ Nant'ánhíí gábilnií, Shigowayú ínnáh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'. ⁵⁰ Jesus gábilnií, Nádrídá; níye' hínaa, nkt'éé násdlíí. Nnee Jesus ánííhíí yosdláqdo dahnasdzáá. ⁵¹ T'ah nádaaldá' bánada'iziidíí bídááh híkaigo bíl nadaagolní', Níye' hínaa, daabilniigo. ⁵² Nneehíí na'ídnííkiid, Da'kwíí bík'ehenkéézdá' t'áqzhí' bá nágodesdzaa lání? bílniigo. Gádaabilnií, Adáqadá' hayaazhí' dála'á bík'ehenkéézdá' neznai n'íí bits'á' gonyáá ní'. ⁵³ Bitaa yígótsj, da'ái bík'ehenkééz n'dá' Jesus, Níye' hínaa, bílníí ní: áik'ehgo osdláqd, la'íí bíkíh yune' naháztaaníí dawa áldó' da'osdláqd. ⁵⁴ Jesus Judéadí' Gálíleeyú nyááda' díí nakígee godiyíhgo adzaa lék'e.

5

¹ Díí bíkédí'go Jews daanlíni da'iyáqahíí begonyááda', Jesus wá'yú Jerúsalemýú óyáá. ² Jerúsalemýú díbelíí nahíniíh goz'aaníí bahgee túdahskaq lék'e, Hébrew biyati'íí k'ehgo Bethéda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'aa. ³ Áígee ítah at'éégo kah yaa nakaihíí láágo, bínáá ádaagodiní, doo nakai dahi, daadi'ílihi áldó', tú díhí'náhií yiba' íla'at'éé. ⁴ Bik'ehgo'ihí'naa binal'a'á yaaká'dí'hi lahgee túdahskaaníí yeh nádángo tú nádíhí'ná: tú dehes'naago hadín ntsé téh híyááhíí, nt'é yaa naghaa láshí n'íí nádzíí. ⁵ Nnee la' tadin tsebíí bíl legodzaago kah yaa naghaago áígee sitíí lék'e. ⁶ Jesus bo'íidá' dásiíígo ízaad ogoyááhíí yígótsjgo gábilnií, Ya' nándzíí hánt'íí née? ⁷ Nnee kah yaa naghaahíí gábilnií, Tú nahi'naagee doo hadín téh shílteeh da: dá doo téh hisháhé dashínté la' téh nádáh. ⁸ Jesus gábilnií,

Nádnádáh, biká'síntíjhií dahnádné'go dahnádnádáh. ⁹ Nneehí dagoshch'i' nádziigo yiká' sitíi n'íí dahnáyidné'go dahnasdzáá: áí Jews daagodnsinií bijíi lèk'e.

¹⁰ Áík'ehgo Jews daanlíni nnee nádziihí gádaayihnií, Díi godilziníi bijíi: biká'ntéhií anané'go doo begoz'áq da. ¹¹ Áík'ehgo gábilnií, Nnee náshilziihí gáshilniid, Biká'síntíjhií dahnádné'go dahnádnádáh. ¹² Áídá' nabídaadikid, Nnee daat'éhi, Biká'síntíjhií dahnádné'go dahnádnádáh, nihniid? ¹³ Nnee nádziihí hadín nábilzii shíhií doo yígótsí da: áígee nnee láqáda' Jesus lahyúgo oyaá lèk'e. ¹⁴ Díi bikédí'go da'ch'okqah goz'áq yupe' Jesus nnee nádzii n'íí yaa nyáágo gáyihnií, Nnt'éé násiindlíi gádnii áko: ncho'go ánaó'ne' hela', ágánándzaayügo dánko da'tiségo nich'i' nágodiidáh. ¹⁵ Nneehí Jews daanlíni yaa nyáágo, Náshidilziihí Jesus at'íi, daayihnií. ¹⁶ Díi daagodnsinií bijíi adzaahíi bighá Jews daanlíni Jesus yaa yádaakti'go daizilhee hádaat'íi.

¹⁷ Áídá' Jesus gádaabihnií, ShiTaa t'ah na'iziid, shí áldó' na'isiid. ¹⁸ Godilziníi bijíi begoz'aanií doo yikisk'eh at'éé dahíi bighá, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ shiTaa yilniigo Bik'ehgo'ihí'nañ yíl dala' nliigo ádilzihií bighá Jews daanlíni dayúwehégo daabizilhee hádaat'íi. ¹⁹ Jesus gánádaabildó'niid, Da'anii, da'aniiigo gádaanoahwíldishnií, Shíi, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshliinií, dashí zhá doo nt'é laoshléh át'éé da, shiTaa ánat'íilgo hish'iinií zhá: shiTaa ánat'íilhi k'ehgo shíi áldó' ánasht'íi. ²⁰ ShiTaa shíi biYe' nshliinií dážhó bil nshoq, dabíi ánat'íilhi dawa shil ch'i'nah áyíls: díi bitisgo ána'ol'íilhi shil ch'i'nah áile'gee nohwil diyadaagot'ee doleel. ²¹ ShiTaa nanezna'íi nádaayihniíhahí k'ehgo shíi, biYe' nshliinií, áldó' hadíi hásh't'íinií nádaabihishnah doleel. ²² ShiTaa nnee doo la' yángo'áah da, shíi, biYe' nshliinií, dawa bándagosh'a'go shaidin'áq: ²³ Nnee dawa shiTaa daayidnshíi k'ehgo shíi, biYe' nshliinií, áldó' daashidnshí doleelhií bighá adzaa. Hadín doo shidnshí dahíi shiTaa shides'a'n áldó' doo yidnshí da. ²⁴ Da'anii, da'aniiigo gádaanoahwíldishnií, Hadín shiyati' yidits'agíi, la'íi shin'á'n yodlaanií, ihí'naa doo ngonel'áq dahíi yee hínaa doleel, án doo bil ch'ígódeeh da; án da'tsaahdí ch'ínyáá, ihí'naazh'ígo. ²⁵ Da'anii, da'aniiigo gádaanoahwíldishnií, Nanezna'íi shíi, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nshliinií, shizhihií daidiits'ih doleelíi baa gowáh, ik'idá' kú begoz'áq: hadíi áí daidezts'aanií daahinaa doleel. ²⁶ ShiTaa ihí'naa dabíi biyi' nlihií k'ehgo, shíi, biYe' nshliinií, áldó' ihí'naa dashíi shiyi' nliigo shaa godin'áq; ²⁷ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhií nshíi'hií bighá nnee bá ndaagosh'a'go shiTaa shaa godin'áq. ²⁸ Doo nohwil diyadaagot'ee da le': leyi' nazniilí dawa shizhií daidezts'áqgo nádiikáhií baa gowáh, ²⁹ Áí nádiikáhee nnt'éégo ádaadzaa n'íi yaaká'yú dahazh'i' daahinaa doleel; áídá' ncho'go ádaadzaa n'íi bil ch'ígódeeh. ³⁰ Dashíi shik'ehgo doo nt'é áoshléh át'éé da: diists'sagíi k'ehgo aayashti': dashíi hásh't'íinií doo be'ánsht'ee da, áídá' shiTaa shides'a'n dabíi há't'íinií zhá be'ánsht'eehií bighá aayashti'íi dávik'eh. ³¹ Dashíi ádaa nagoshni'yúgo, ádaa nagoshni'íi doo da'anii da.

³² La' shaa nagolni'íi gólíi; áí shaa nagolni'íi da'aniiigo bígonsi. ³³ John bich'i' oda'sol'a', án da'aniiigo shaa nagosni'. ³⁴ Da'aniiigo shaa na'goni'íi doo nnee bits'á'dí da: áídá' hasdánohwid'niil doleelhií bighá ágánohwíldishnií. ³⁵ John dilt'i'ih hik'e bits'á'idindláadií k'ehgo at'éé lèk'e: áík'ehgo bits'á'idindláadií biyi' dét'ih nohwil daagozhohqo ádaasht'íi.

³⁶ John shaa nagosni'íi bitisgo shaa na'goni'íi gólíi: na'idziidíi shiTaa laashlé' doleelgo shaa yidin'áanií, áí ánasht'íilgo shiTaa shides'a'go shaa nagolni'. ³⁷ ShiTaa shides'a'n dabíi shaa nagolni'. Bizhihií doo hak'í daadesots'áq da, ánoinií doo hak'í daahots'áq da. ³⁸ Biyati'íi doo nohwiyi' golíi da: shíi shin'á'íi doo daashohdláq dahíi bighá.

³⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií nzhoqgo daahohshíi; áí biláhyú dahazh'i' daahíi'naa doleel daanoahsigo: da'ái shaa nagolni'. ⁴⁰ Ndi doo shich'i' nohkáh hádaht'íi da, dahazh'i' daahinohnaa doleelgo. ⁴¹ Nnee shidnshíi doo biká' dèsh'íi da. ⁴² Nohwídaagonsi, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil daanzhoonií doo la' be'ádaanoht'ee da. ⁴³ ShiTaa bizhi'íi bee niyáá ndi doo hádaashoht'íi da: áídá' la'íi dabíi bizhi'íi yee nyááyügo, án zhá hádaht'íi doo. ⁴⁴ Dánohwíi daahinohsinií hádaht'íidá', Bik'ehgo'ihí'nañ dala'áhi bits'á'dí idilziníi doo hádaht'íi da, áídá' hagot'éégo da'ohdláq? ⁴⁵ ShiTaa bináá' nohwik'izhi' dish'aah doo daanoahs'í da le': Moses nohwik'izhi' dez'áq, bada'ohíi n'íi. ⁴⁶ Moses daahohdláqyúgo shíi daashohdláq doleel ni', shaa k'e'eshchíi'hií bighá. ⁴⁷ Áídá' bíi k'e'eshchiinií doo daahohdláq dayúgo, hagot'éégo shiyati'íi daahohdláq áídá'?

6

¹ Díi bikédí'go Jesus túsikaanií, Gálilee golzéhi, da'ái Tibérias golzéhi, hanaayú onanázzaa. ² Áígee nnee láqágo biké' onaksáá, godiyíhgo ána'ol'íilhií kah yaa nakahíi yá ánat'íilhií daayo'íigo. ³ Jesus dzilyú háyáá, akú bitsilke'yu yáí dinezbi. ⁴ Bitis-hagowáh n'íi bee biná'godiníhgo Jews daanlíni da'iyáqhií biká'ngonyáá.

⁵ Jesus déz'íigo nnee láqágo bich'i' náiseelgo yiltsáqáda' Philip gáyihnií, Hagot'éégo bán nadaahíilnií, díi nnee dawa da'iyáqgo? ⁶ Díi ánihií daazhógo Philip bebígoz'íhgo ánnií: dabíi hagot'éégo áile' yígótsí ndi. ⁷ Philip gábilnií, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadín bán bee nahaznií ndi dala'á ntúigo ayáqágo bita'isné' ndi, doo bínenol'áq at'éé da. ⁸ Bitsilke'yu

dała'á Andrew holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábilñii, ⁹ Kú la' ishkiin bán dijolé ashdlá'i barley alzáhi yisné, lóg naki bilgo: áidá' hagot'éégo dawa bínel'áq, nnee lánihíí? ¹⁰ Jesus bitsilke'yu gáyihñii, Nnee dinohbjh, daabildohñii. T'oh dázhó káágo lék'e. Áik'ehgo nnee dinezbi, ashdladn doo náhóltagyú áhóláni shí. ¹¹ Áígee Jesus bán náidnné'go ya'ihénzigo oskaqadá', bitsilke'yu yaa daizné', áidá' bitsilke'yu nnee nadaaháztaanú yitada'izni; lógú addó' da'ái k'ehgo, dá daabilhwiilhzhí'. ¹² Dawa náda'isdíidgo, bitsilke'yu gádaayihñii, Ch'ékaadí nádaahohlá, doo la' da'ilíi hileehgo da. ¹³ Áik'ehgo qal nádaizheelaago táts'aa nakits'adah hadaidesbi, bán ashdlá'i bits'á'dí' ch'ené'íi, nnee yi'oh da'iyáqñii. ¹⁴ Nneehíí Jesus godiyihgo adzaahíí daayiltsaqadá' gádaanñii, Án da'anñii Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú Na'iziidihí, ni'gosdzán biká'zhí' hináhi.

¹⁵ Jesus nnee dabízhá daabik'ehgo dak'azhá binant'a' ádaabidléngo yígolsjídá', dasahn dzilyú ch'a'onánóot'íid. ¹⁶ O'i'ááyú bitsilke'yu túsikaqáyú onanáki, ¹⁷ Akú tsina'eehíí yeh hikaigo túsikaaníí hanaayú bíl dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godíihí gozljídá' Jesus doo hwahá baa hiná da. ¹⁸ Tú nádidáh, adíid nyolhíí bighá. ¹⁹ Taagi dagohíí díí'í shí dahgostoyú bíl oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eehíí yich'í' higaalgo daayiltsaq: áik'ehgo tsidaadesyiz lék'e. ²⁰ Áidá' Jesus gádaabilñii, Shíí ásh't'íi, doo nádaaldzid da. ²¹ Áidí' bíl daagozhóqogo tsina'eehíí beh nñáh, daabilhñiid: dagoshch'í' ni'zhí' bíl nda'iz'eel, deskai ni'yú.

²² Iskaq hik'e nnee túsikaaníí hanaayú naháztaaníí akú tsina'eehíí dała'á zhá s'í'áq n'go daayo'íi, la'íi Jesus bitsilke'yu tsina'eehíí yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áidá' bitsilke'yu dasahndi okaigo Daayo'íi. ²³ (Jesus bán ya'ihénzigo oskaqadíí bikédí'go, bán daach'iyáq n'gee bahuý Tibérias golzeedí' tsina'eehíí ndaahaz'eel.) ²⁴ Áik'ehgo nnee Jesus la'íi bitsilke'yu doo hak'í dago yídaagoksjídá', dabíí tsina'eehíí yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú bíl oda'iz'eel, Jesus yika daantaago. ²⁵ Túsikaaníí hanaadí' baa hikaída' gádaabilñii, lch'ígó'aahíí, dadá' kú n'vaa? ²⁶ Jesus bich'í' hadzií, Da'anñii, da'anñigo gádaanochwíidishñii, Doo godiyihgo ánasht'íi'íi daah'íi n'íi bighá shíka daanohtaa da, bán bee náda'soldíid n'íi zhá bighá ádaah't'íi. ²⁷ Doo hidán da'ilíi hileehíí bighá nada'ohsiid da, hidán dahazh'í' ihí'naahíí nnel'áqñii zhá hádaah't'íi, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí nohwaa nshné': Bik'ehgo'ihí'nañ shiTaa, biyéé nshljigo shebíqózhigo shiká' izkał. ²⁸ Áidí' gádaabilñii, Hago ádaahii'né'go Bik'ehgo'ihí'nañ binasdzíidíí nadaahíidziid? ²⁹ Jesus gádaabilñii, Díí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'ídzíidí at'éé, án shíí shides'a'n daashohldlaqo. ³⁰ Áik'ehgo gádaabilñii, Godiyihgo be'ígóziníí daat'éhi nohwíl ch'í'nah ánl'e go daahiilt'éhgo daanohiidlaq dolee? Itah ana'ol'íi'íi daat'éhi áñ'íi? ³¹ Bits'á'dí' daadihe'na'íi da'igol'íiyú manna daayiyáq teh lék'e: díínko bek'e'eshchiiníí k'ehgo, Yaaká'dí' bán kaa daizné'go daach'iyáq. ³² Jesus gánádaabildo'niid, Da'anñii, da'anñigo gádaanochwíidishñii, Yaaká'dí' bán nohwaa hi'né' n'íi doo Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' bán da'anñii nohwá da' dihiné'. ³³ Yaaká'dí' nkenyááhíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' báníhi at'éé, án ni'gosdzán biká' nneehíí ihí'naa yaa yiné'. ³⁴ Gádaabilñii, NohweBik'ehñ, díí báníhíí dayúweh nohwá dihí'né' le'. ³⁵ Jesus gádaabilñii, Shíí bán be'ihí'naahíí nshljí: dahadíí shaa nyááhn doo shiná' holeeh at'éé da; shodlaqñh doo dibá' holeeh at'éé da. ³⁶ Ik'ida' gádaanochwíidéñiid, Daashoh'íi ndi doo daashohldlaq da. ³⁷ ShiTaa shaa yinilíí dawa shaa hikáh; dahadíí shaa nyááhn doo yó'ósh't'e' at'éé da. ³⁸ Yaaká'dí' n'yáá, doo dashíí hásh't'íiyú ánasht'íi'íi go da, ndi shin'á'n dabíí há't'íiyú ánasht'íi'íi go n'yáá. ³⁹ Díínko shiTaa shin'á'n há't'íi, shaa yinilíí doo la' shich'a'otlúsh da, áidá' nnágodzaahíí bijjii dawa nádaabihishnah dolee. ⁴⁰ Díínko shin'á'n há't'íi, hadín shíí, biYe' nshkiiníí, sho'iiníí la'íi shodlaaníí ihí'naa doo ngonel'áq dahíí yee hináa dolee: áik'ehgo nnágodzaahíí bijjii nábihishnah doo. ⁴¹ Yaaká'dí' bán nke'né'íi nshljí, nñihíí bighá Jews daanlíni baa daanet'íi lék'e. ⁴² Ái gádaahíidí'nií, Díí la' Jesus, Joseph biye', bāq bitaa bilgo bídaagonlzhíí át'íi ya? Hagot'éégo, Yaaká'dí' n'yáá, nñi áidá'? ⁴³ Áik'ehgo Jesus gádaabilñii, Doo shaa daaneht'íi da. ⁴⁴ Doo hadín shaa nowáh at'éé da, shiTaa shin'á'n shich'í' ábiláayúgo zhá: nnágodzaahíí bijjii nábihishnah dolee. ⁴⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi binaltsoos biyi' k'e'eshchíí gáníigo, Dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bíl ch'ídaago'aah dolee. Dahadíí shiTaa yidezts'áqgo bits'á'dí' ígo'aañíí shaa hiná. ⁴⁶ Da'ágat'éé ndi doo hadín shiTaa yo'íi da, shíí bits'á'dí' nshliiníí zhá shiTaa yiltsaq. ⁴⁷ Da'anñii, da'anñigo gádaanochwíidishñii, Shodlaaníí ihí'naa doo ngonel'áq dahíí yee hináhi at'éé, ⁴⁸ Bán be'ihí'naahíí nshljí. ⁴⁹ Bits'á'dí' daadesona'íi da'igol'íiyú manna daayiyáq n'íi nanezna'. ⁵⁰ Díínko bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé, nnee yiyáqgo doo dataaah da. ⁵¹ Shíí bán hináahíí, yaaká'dí' nkenyááhíí nshljí: dahadíí díí báníhíí yiyáqyúgo dahazh'í' hináa dolee: ni'gosdzán biká' nnee bán yee daahinaa doleeigo baa daanshné'íi shits'í' at'éé. ⁵² Jews daanlíni lahada'dit'ángo gádaahíidí'nií, Hagot'éégo díí nneehíí bits'í' nohwaa yiné'go daahíidáq? ⁵³ Jesus gádaabilñii, Da'anñii, da'anñigo gádaanochwíidishñii, Shíí nnee k'ehgo Niyááhíí shits'í' daahsaqo, la'íi shidíí daahdláayúgo zhá ihí'naahíí nohwiyi' goljii. ⁵⁴ Hadín shits'í' yiyaanú la'íi shidíí yidlaaníí ihí'naa doo ngonel'áq dahíí yee hináhi at'éé; nnágodzaahíí

bijjii nábihishnah doleel. ⁵⁵ Shitsi' da'anii hidán át'éé, la'íi shidił da'anii hidlaanii át'éé. ⁵⁶ Hadín shitsi' yiyaanii la'íi shidił yidlaanii shiyi' goljii, bii áldó' biyi' gonsłjii. ⁵⁷ ShiTaa hiñáhi shinł'a'hii k'ehgo, la'íi shiTaa bee hinshnaahii k'ehgo hadín shi yaanii shee hiñaa doleel. ⁵⁸ Án bán yaaká'di' nke'né'hi at'éé: doo daanohwitaa n'íi manna daayiyaa ndi nanezna' n'íi k'ehgo da: hadín dii bán yiyaanii dahazh'i hiñaa doleel. ⁵⁹ Capernaum golzeegee ilch'ígó'aahgo ágánnii, Jews ha'ánáseh goz'aa yune'. ⁶⁰ Łáágo bika' hikaahii ái daidezt'sáqda' gádaanii, Dázhgo doo bigózi dahi yee anii; hadín ái yígósi? ⁶¹ Bika' hikaahii Jesus aniihii yaa yida'iltahgo yígósi, áik'ehgo gádaabiłnii, Dii ádishniihii doo nohwil daabik'eh da nées? ⁶² Shii, nnee k'ehgo Niyáahii, dabintsé sidadá n'yú shil onágodzaago daashoh'iyúgo, nt'é daadohni? ⁶³ Spirit-hii ihi'naa aayiné'hi at'éé; kots'ihii doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'i' hasdziihii spirit hik'e ihi'naahii át'éé. ⁶⁴ Áidá' nohwitahyú la' doo da'ohdłaa da. Jesus dantsé ilch'ígó'aah godeyaadá' hadii doo daabodłaa dahii, la'íi hadín ch'ibido'aah yígósi. ⁶⁵ Áik'ehgo gánádi'nii, Dii bigħa gádaanohwidéniid, Doo hadín dabii bik'ehgo shaa hiñah da, shiTaa bik'ehyúgo zhá.

⁶⁶ Dii bikédí'go bika' hikaah n'íi łáágo t'aaqzh'i' ádaadzaago, doo dayúweh yił nakai da lėk'e. ⁶⁷ Jesus bitsilke'yú nakits'adahii gádaayilnii, Nohwií áldó' shits'á' dahdohkáh nées? ⁶⁸ Simon Peter gábilnii, NohweBik'ehñ, hadín bich'i' nkáhgo áidá? Dani zhá yati' dahazh'i' be'ihii'naahii bee yánti'. ⁶⁹ Ni Christ, Bik'ehgo'ihii'nañ hiñáhi biYe' nłjigo, daahosiidłaaqđgo da'aniiigo bídaagonłzi. ⁷⁰ Jesus gánadaabiłdo'niid, Nohwií nakits'adah holt'eehii hanohwiłil, ndi nohwitahyú dała'á ch'iidn nłji. ⁷¹ Ái Judas Iscáriot, Simon biye' áyihii: án nakits'adah itah nłini ch'ibido'aah nłji.

7

¹ Dii bikédí'go Jesus Gálileeyú anádaak: Judéayú doo naghaa da, Jews daanłini daabizilheego hádaat'ihii bigħa. ² Jews daanłini t'ohdahskán yune' náda'id'ihii bika' ngonyáa. ³ Jesus bik'isyú gádaabiłnii, Kod'i' dahnnángo Judéayú nñah, ákú níké' hikaahii aná'ł'ihii daayiltséh doleehii bigħa. ⁴ Nnee shigózi le' nzinii doo dánant'i'ego anát'ijł da. Dii baa nanñaayúgo, ni'gosdzán bika' nnee bil ch'i'nah ádnłzi. ⁵ Bik'isyú ndi doo daabodłaa da. ⁶ Jesus gádaabiłnii, Shii t'ah doo shaa gowáh da: áidá' nohwii zhá da'ázaagee nohwaa gowáh. ⁷ Ni'gosdzán bika' nnee nohwii doo nohwik'edaanniih; dénc'go anádaat'ijł dishniigo baa nagoshni'hii bigħa shii zhá shik'edaanniih. ⁸ Dánohwizhá da'idáayú dohkáh: shii t'ah doo shaa gowáh dahii bigħa doo dak'ad da'idáayú déyáa da. ⁹ Ágánniidá' da'ákú Gálilee golzeeyú sidadá lėk'e.

¹⁰ Bik'isyú da'idáayú okaihií bikédí'go, bii áldó' dánant'i'ego ákú óyáa. ¹¹ Da'idáagee Jews daanłini bika' daadéz'igo, Ánhii hayú? daabiłnii. ¹² Nnee bitahyú łáágo baa daanet'ij lėk'e: la', Nnee nł'ehi nłji, daaniidá' la'íi, Dah, nnee ch'a'oyilkaadi nłji, daanii. ¹³ Áidá' Jews daanłini yédaaldzidhií bigħa doo ch'i'nah baa yádaakt' da.

¹⁴ Da'idáahii da'ihii'yú goldohdá' Jesus da'ch'okaqah goz'aaayú óyáago ilch'ígó'aah. ¹⁵ Jews daanłini bil diyadaagot'ee gádaaniigo, Hagot'éego dii nneehii dawahá yígósi, doo ótagyú nayaa dadá? ¹⁶ Jesus gádaabiłnii, Ilch'igonsh'aahii doo dashii ádishnii da, shinł'a'n áñihii át'éé. ¹⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihii'nañ dáhat'ijł anát'ijł hat'iyúgo, ilch'igonsh'aahii Bik'ehgo'ihii'nañ bits'á'di'hi at'éé, dagohii dashnik'ehgo yashti'ii yígósi doleel. ¹⁸ Dahadín dabnik'ehgo yati'ii dabii izisgo ádest'ij hat'ij: áidá' hadín binł'a'n izisgo ágot'eehii yá hát'ínii, án da'anii áñii, áik'ehgo án biyi' lé'gochoohii da'áđih. ¹⁹ Ya' Moses begoz'aanii yee doo nohwá ngon'áq da nées? Áidá' doo la' bikisk'eh ádaanoht'ee da. Nt'é bigħa daashizohhee hádaat'ij? ²⁰ Nneehii gádaabiłnii, Ch'iidn niyi' goljii łáq: hadín nizilhee hat'ij? ²¹ Jesus gádaabiłnii, Dalán aná'ł'ijđgee nohwil diyadaagot'ee ni'. ²² Moses círcumcise ádaanohwidilne'go yee nohwá ngon'áq; (ndi Moses doo bits'á'di' begodeyaa da, daanohwitaa n'íi bits'á'di') áik'ehgo godilzinii bijjii nnee círcumcise ádaahle'. ²³ Godilzinii bijjii Moses yegos'aanii doo k'ich'idziis da doleehii bigħa nnee círcumcise alzaayúgo, godilzinii bijjii nnee bits'i dawa nł'éego ánashdlaahii bigħa shich'i' hadaashohkee nées? ²⁴ Doo da'anolinii zhá bee aayádaakt' da, áidá' da'anii ágot'eehii bee aayádaakt' le'. ²⁵ Jerúsalemgee nnee la' gádaanii, Dii daayizilheego hádaat'iinii shi ya'? ²⁶ Án kú doo biini' hah dago yati'go naghaa, áidá' doo nt'é daayilnii da. Nant'an daanłini dii da'anii Christ nłjigo yidaagolsiđ shi. ²⁷ Áidá' dii nnee hadi' naghaa shihii bídaagonłzi: Christ nyáago hadi' naghaa shihii doo hadín yígósi da doleel. ²⁸ Áik'ehgo Jesus da'ch'okaqah goz'aa yune' ilch'ígó'aahgo gánii, Shídaagonłsi, la'íi hadi' nashaahii bídaagonłsi: doo dashii hásh'ijgo niyáa da, shinł'a'n da'anii, án doo bídaagonłsi da. ²⁹ Shii bígonsi; shinł'a'go bits'á'di' níyáahii bigħa. ³⁰ Áik'ehgo ha'ádaabik'e' hádaat'ij: ndi doo daabiltsood da, doo whahá bidizi'deehii bika' ngowáh dahii bigħa. ³¹ Nnee

lǎ́ágo daabosdlǎ́ágo gádaañii, Christ nyáágo, díi nnee godiyihgo áná ol'ííhí bitisgo áná ol'ííhí doleeé nées?

³² Phárisees daanlíni nnee ágát'éégo baa yádaakti'go ba'ikodaanzíidá, okáah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Phárisees daanlíni bílgo aasiníilí bich'í' odais'a, daabiltsoodgo. ³³ Jesus gádaabíhíi, Dét'íhészí' t'ah nohwíł nashkai, áidí' shíni'a'n bich'í' nádésdzá. ³⁴ Shika daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: hayú níyááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁵ Jews daanlíni gádaabíhíi, Díi nnee hayú doo baa nkáh dayú deyaago añii? Jews daanlíni doo Jews daanlíi dahíi bitahyú íltanáhosáq n'íi yich'í' deyaayú, doo Jews daanlíi dahíi yíl ch'ídaago'aahgo añii shí? ³⁶ Nt'é níigo añii, Shika daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: la'íi, Hayú níyááyú doo nohkáh át'éé da? ³⁷ Da'idaani' bennágódahíi bíjii, nnee lǎ́ágo íla'adzaahíi bíjii, Jesus hizí'dá' adíid hadziigo, Dahadíni díbá' síl'íhí shich'í' nowáhgo odlaq, nii. ³⁸ Dahadíni shodlaqhn' biyí'dí' tú hináhi hálíi doleeé, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi k'ehgo. ³⁹ (Díi k'ehgo Holy Spirit yaa yakti', áni hadíi daabodlaani' bee baa godot'aal: Holy Spirit doo hwahá hadíni baa det'aah dadá', Jesus ízisgo ye'at'éehíi doo hwahá ch't'nah ábi'dilne' dahíi bighá.)

⁴⁰ Nnee lǎ́ágo díi yati'íi daidezts'áqadá' gádaañii, Díni da'aníi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú Na'iziidíi át'íi lǎ́á. ⁴¹ La'íi gádaañii, Díni da'aníi Christ nlii lǎ́á. La'íi gádaañii, Ya' Christ Gálileedí' hígháhgo lán? ⁴² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníishá' gáníi, Christ David hat'íi bits'á'dí' goleeh, Bétlehem golzeedí' hígháh, David golíi lék'egee? ⁴³ Áik'ehgo áígee Jesus bighá nnee ílts'á'kai. ⁴⁴ La' daabiltsood hádaat'íi ndi doo daabiltsood da.

⁴⁵ Aasiníilí okáah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Phárisees daanlíni bílgo yaa nákaigo gádaabíhíi, Nt'é bighá doo daahoktsood da? ⁴⁶ Aasiníilí gádaabíhíi, Doo la' nnee díi nneehíi k'ehgo yakti' da. ⁴⁷ Phárisees daanlíni gánádaabíldo'niid, Ya' nohwíł ákdo' nohwich'í' na'deshch'a' nées? ⁴⁸ Ya' la' nant'an daanlíni dagohíi Phárisees daanlíni daabosdlǎ́á nées? ⁴⁹ Áidá' díi nneehíi begoz'aani' doo yídaagolsí dahíi ncho'íi bee bá ha'odzii. ⁵⁰ Nicodéemus, Phárisees itah níni, (lah t'é'yú Jesus yaa nyáá lék'e n'íi), gádaabíhíi, ⁵¹ Bedaagosíi'aani' k'ehgo ya' nnee dá doo daadihiits'íh'é, la'íi dá doo ánat'ííhí bídaagonlzhé baa yáhiilti' nées? ⁵² Áik'ehgo gánádaado'niid, Ya' ni ákdo' Gálileedí' nanna nées? Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi bíi' díni'íi, áik'ehgo bígonksíhíi ndi at'éé: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi doo la' Gálileedí' hígháh golzee da. ⁵³ Áidí' nnee dawa bigowayú nnáheskai lék'e.

8

¹ Jesus dzil Olives golzeeyú óyáá. ² Dázhó t'ahbí da'ch'okáah goz'áayú nádzáá lék'e, akú nnee dawa baa íla'adzaa; áik'ehgo nezdaago bílch'ídaago'aah. ³ Begoz'aani' ye'ik'eda'íchíhí hik'e Phárisees daanlíni bílgo isdzán la' baa yíl hikai, áni nant'íi naghaago bígozíid lék'e; áik'ehgo isdzánhíi íhí'zhí' ndaist'e'dá', ⁴ Jesus gádaayíhíi, Ich'ígó'aahíi, díi isdzánhíi nant'íi naghaago, da'aníi ánat'íiigo bígozíid. ⁵ Ágádaat'íini bíl ndaats'inolne' le'gá, níigo Moses nohwee ngon'áq ni', begoz'áni biyi': níhíi ánníyúgo nt'é níni? ⁶ Nayídaantaahgo ágádaayíhíi, dáhago'éégo izadaahilt'e' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee leezh yiyi'yú k'e'eshchíi lék'e, doo yidezts'áq da hik'ehgo. ⁷ Dayúweh nahódaadíidkigo Jesus hizí'go gádaabíhíi, Nohwítahyú la' bincho' da'ádíhíi ntsé idolne'. ⁸ Áígee hayaa ándaazago bigan yee leezh yiyi'yú k'ená'eshchíi lék'e. ⁹ Nnee díi daidezts'áqadá' bincho' daagolíníi yídaagolsíidgo, báyándí' áni nagháhíyú onáhezka: áik'ehgo Jesus dasahn ch'íítlízh, isdzán dáidíhíee síziiníi bílgo. ¹⁰ Jesus hadag adzaago isdzán zhá síziigo yíłtsáago yich'í' hadzii, Isdzán, nnee ncho' daanlíihíi hayú gáná? Ya' doo la' nnee ni ch'ígonyíi da? ¹¹ Isdzánhíi gábihíi, SheBik'ehí, doo hadíni da. Jesus gánábildo'niid, Shíi ndi doo níi ch'ígonoshheeh at'éé da: tíi, ncho'íi bee áno'ne' hela'.

¹² Lah Jesus nnee gánádaayíldo'niid, Shíi ní'gosdzán bík'á nnee begot'íini nshjí: dahadíni shík'e' hígaahn' doo chago'heeyú hígaal' da doleeé, áidá' íhí'naa be'indíndláadíi biyéé doleeé. ¹³ Phárisees daanlíni gádaabíhíi, Dani zhá ádaa nagolní'; ádaa nagolní'íi doo da'aníi da. ¹⁴ Jesus gábihíi, Dashíi ádaa nagoshní' ndíhíi ádaa nagoshní'íi da'aníi: hadí' níyááhíi la'íi hayú déyááhíi bígonksíhíi bighá; áidá' nohwíhíi hadí' níyááhíi la'íi hayú déyááhíi doo bídaagonolsí da. ¹⁵ Nohwíhíi nnee k'ehgo zhá aayádaakti'; shíhíi doo hadíni baa yashti' da. ¹⁶ Áidá' shíi aayashti'yúgo, aayashti'íi da'aníihí: shíi doo dasahn aayashti' dahíi bighá, shíi la'íi shiTaa shíni'a'n bílgo aayáhiilti'. ¹⁷ Bedaagosíi'aani' biyi' nnee naki dálet'éégo yaa nadaagolníyúgo da'aníi golzeego dahgoz'áq. ¹⁸ Dashíi ádaa nagoshní', la'íi shiTaa shíni'a'n ákdo' shaa nagolní'. ¹⁹ Áik'ehgo gádaabíhíi, NiTaahíi hayú? Jesus gánádaabíldo'niid, Shíi doo shídaagonolsí da, shiTaa ndi doo bídaagonolsí da: shídaagonolsíyúgo shiTaa ákdo' bídaagonolsí doleeé ní'. ²⁰ Jesus zhaali ích'í'níhí'niil goz'áq yune' aníi, da'ch'okáah goz'áq yune' ílch'ígó'aahgo: áidá' doo hadíni bíłtsod da laq: bídizi'deehíi doo hwahá bík'á' ngowáh dahíi bighá. ²¹ Jesus gánádaabíldo'niid, Shíi dahdísháh, ch'éh shíká daadeh'íi doleeégo

t'ah nchɔ'go ánádaaht'íjgo nanohne' doleel: hayú déyááyú doo nohkák át'éé da. ²² Jews daanlíni gádaañii, Hayú déyááyú doo nohkák át'éé da, níihíshq', dabíi ádízikdeego anii néé? ²³ Áídí' gádaayihíni, Nohwíi yáá bit'ááhdí' nahkai; shihíi yaaká'dí' nashaa: nohwíi díi ni'gosdzán biká' nnee daanohlíj; shihíi doo ni'gosdzán biká' nnee nshlíj da. ²⁴ Ái bighá, T'ah nchɔ'go ánádaaht'íjgo nanohne', daanohwíidishníi: án nshlínií doo daahohdláq dayúgo, t'ah nchɔ'go ánádaaht'íjgo nanohne' doleel. ²⁵ Áík'ehgo gánádaabíldo'niid, Hadín láq ánt'íj? Jesus gádaabílnii, Dantsé nohwíi nagosní'dá' ánsht'ee daanohwíidishníi níi, da'án ánsht'ee. ²⁶ T'ah láqgo nohwich'í' hasdzíih godzih, láqgo nohwaa yádaashti' doleel: áídá' shín'a'n da'aniigo, án shíi nagosní'íi zhá ni'gosdzán biká' nnee baa bíl nagoshní'. ²⁷ Jesus bílTaa baa yakti'íi doo yídaagoksí da. ²⁸ Jesus gánádaabíldo'niid, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dahdaashohteédá', án nshlíihíi bídaagonoksí ndi at'éé, dashíi shínik'ehgo doo nt'é áshk'e da; áídá' shíTaa shíi ch'ígón'áanii bee yashtí'. ²⁹ Shín'a'n t'ah bíl nshlíj: shíTaa doo hwahá dasahndi yó'oshílt'e' da; dávik'ehnd dá bíl bik'ehyú ánáshht'íj. ³⁰ Ágánígo yakti'gee láqgo daabosdláq. ³¹ Jews daanlíni Jesus daayosdláqadíi gádaayihíni, Shiyati'íi dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo da'anii shiké' hikaahíi daanohlíj; ³² Áík'ehgo da'anii ágot'eehíi bídaagonoksí doleel, áídí' da'anii ágot'eehíi ch'ídaanohwíniíi.

³³ Gádaayihíni, Abraham hat'íi daandlíni ádaant'ee, doo hadín bí'isna' daasiidlíj da: áídá' hagot'éégo ánníhi, Ch'ídaanohwíde'niik, nniihí? ³⁴ Jesus gádaabílnii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwíidishníi, Dahadín nchɔ'go ánat'íjhi nchɔ'íi yisna' nlií. ³⁵ Isna' níinií doo dahazhí' binant'a' bigowá yune' golíj da: áídá' biye'híi zhá dahazhí' bigowá yune' golíj. ³⁶ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biYé' ch'ídaanohwíniyúgo, da'aniigo ch'ídaanohwí'des'niil. ³⁷ Abraham hat'íi daanohlíjgo nohwígonsí; da'ágát'éé ndi daashizothee hádaaht'íj, shiyati'íi doo hak'i nohwiyi' bá goz'áq dahíi bighá. ³⁸ Shíi shíTaa bits'á'dí' bigol'áqahíi bee nohwich'í' yashtí': nohwíihí nohwitaa bits'á'dí' bídaagonol'áqahíi ánádaaht'íj. ³⁹ Áídí' gádaabílnii, Abraham bits'á'dí' daadihe'na'. Jesus gádaabílnii, Abraham bichágháshé daanohlíjyúgo Abraham at'íini k'ehgo ánádaaht'íj doleel ní'. ⁴⁰ Áídá' k'adíi daashizothee hádaaht'íj, shíi da'anii ágot'eehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' disíits'áni baa nohwíi nagoshní': díi doo Abraham ye'at'éé da ní'. ⁴¹ Nohwíi nohwitaa ánat'íjhi k'ehgo ádaaht'íj. Áídí' gádaabílnii, Néé nant'í' na'ildeehíi doo bits'á'dí' daagosiidlíj da; néé nohwíiTaa da'á, ái Bik'ehgo'ihí'nañ. ⁴² Jesus gádaabílnii, Bik'ehgo'ihí'nañ daanohwíTaa nliiyúgo, nohwíi daanshɔ' doleel ní': Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go niyááhíi bighá; doo dashínik'eh niyáá da, Bik'ehgo'ihí'nañ shín'a'. ⁴³ Nt'é bighá'shiyati'íi doo bídaagonoksí da? Shiyati'íi doo idaayekts'áq hádaaht'íj dahíi bighá. ⁴⁴ Daanohwitaa, ch'iidn nant'án, án hat'íi daanohlíj, áík'ehgo nohwitaa nchɔ'go hat'íjhi k'ehgo ádaaht'íj: dantsé godeyaad'íi nnee nantseedi nlií, bíi lá'íi da'anii ágot'eehíi doo nahínht'og da, da'anii ágot'eehíi doo lá' biyi' golíj dahíi bighá. Lé'íchoogo yakti'dá' dabíi ye'at'éhi yee yakti': lé'íkhóhi nliigo, lé'íchoohíi bitaa nlií. ⁴⁵ Áídá' shíi da'anii ádishníihíi bighá doo daashohdláq da. ⁴⁶ Hadín lá' dénchɔ'go ánáshht'íjhi ch'íshinoh'áah? Áídá' da'anii ádishniiyúgo, nt'é bighá doo daashohdláq da? ⁴⁷ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehíi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi yidést'sáq: Bik'ehgo'ihí'nañ doo biyéé daanohlíj dahíi bighá doo idaayekts'áq da. ⁴⁸ Jews daanlíni gádaabílnii, Samáritan níini, ch'iidn niyi' golíni, daanín'niihíi da'anii ádaan'nií shí ya? ⁴⁹ Jesus gáníi, Ch'iidn doo shiyi' golíj da; áídá' shíTaa dinísi, nohwíihíi doo daashidinoksí da. ⁵⁰ Nnee daashidníníi doo biká' désh'íj da: da'á'áhií zhá ái yiká' déz'íj, án aayanáltih doleel. ⁵¹ Da'anii, da'aniigo gádaanohwíidishníi, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'éehíi, da'itsaahíi doo yo'íj da doleel. ⁵² Jews daanlíni gánádaabíldo'niid, K'adíi nidaagosíilzíd, ch'iidn niyi' golíjhi. Abraham datszáq, lá'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi nanezna'; áídá' ní' ánnii, Dahadín shiyati' yikísk'eh at'éehíi da'itsaahíi doo yolíj at'éé da, nnií. ⁵³ Ya' ni nohwitaa Abraham datszáq níi bitisgo ánt'éhi néé? Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi nanezna' níi áldó': hadín láq' ánsht'ee únzi? ⁵⁴ Jesus gábílnii, Shíi ádíidinszjyúgo, ádíidinszjhií doo nt'é da: shidi'dilzjhií shíTaa at'éé; án Bik'ehgo'ihí'nañ daahohíikáqahíi, daabíldohnií: ⁵⁵ Áídá' nohwíi án doo bídaagonoksí da; shíi zhá' án bígonsí: Doo án bígonsí da, dishniiyúgo, nohwíi k'ehgo lé'ishchóhi yishlee: áídá' shíi án da'aniigo bígonsí, biyati'íi bikísk'eh ánsht'ee. ⁵⁶ Nohwitaa Abraham níi shee hayíikáahíi yílt'séngo bíl gozhóq ní': ái yílt'sáqadá' bíl gozhóq ní'. ⁵⁷ Jews daanlíni gádaabílnii, Doo hwahá ashdladin níi lé'gódáh dadá', hagot'éégo Abraham hí'íj lán? ⁵⁸ Jesus gádaabílnii, Da'anii, da'aniigo gádaanohwíidishníi, Abraham dabínt'ségo shíi ánsht'ee. ⁵⁹ Áík'ehgo tséé nádaayiheslaago daabohne' nt'égo Jesus bits'áq' ándest'íjdo, da'ch'okáqah goz'áqadí' nnee biyi'dí' ch'ínádzaa.

9

¹ Jesus higaalyú nnee bináá ágodíhgo gozlíni sidaago yílt'sáq lék'e. ² Bitsílk'e'yu nabídaadikid, NohwíNant'a', hant'é bighá díi nneehíi bináá ágodíhgo gozlíj? Hadín nchɔ'go

adzaa, dú nneehíí néé, dagohíí báá hik'e bitaa néé? ³ Jesus gádaabiñii, Díí nneehíí, la'íí báá hik'e bitaa doo nch'ogo ádaadzaa da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ'áná'ol'ííhíí bee ch'í'nah alne'híí bighą at'éé. ⁴ T'ah got'íidá' shin'la'n binasdziiidíí áshle': t'é'gohíí doo hadíí na'iziid da. ⁵ T'ah ni'gosdzán biká' nashaadá' ni'gosdzán biká' nnee begot'iiníí nshíí. ⁶ Ágánniidá' ni'zhí' hadnzheégo bizhigíí leezh yíl naidziidgo nnee bináá ágodinihíí bináágee yidezhih, ⁷ Gábilñigo, Ti'í, tá'ngisyú nńáh, túsikáni biyi', Silóam holzéhi, (Hil'á' golzeego ágolzéhi.) Áík'ehgo nneehíí tá'digisyú óyáá, áidí' go'íigo nadzá.

⁸ Nnee bit'ahdí' daagolíníí, la'íí bináá ágodíhdá' daabo'íí n'íí gádaañii, Díí nneehíí idókeedgo sidaa n'íí ya'? ⁹ La'íí gádaañii, Án át'íí: la'íí, Án ga'anolini at'íí, daañii: bíí, Shíí ásh't'íí, nii. ¹⁰ Áík'ehgo, Hagot'éégo nináá nágosdlíí? daabiñii. ¹¹ Gáníí, Nnee, Jesus holzéhi, gosht'ish áyílaago, shináá yidezhihdá' gáshílnñiid, Ti'í, tá'ngis, túsikaqyú Silóam holzéhi: áík'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áidí' shináá nágosdlíí. ¹² Ánhíí hayú? daabiñii. Doo bigóns'í da, nii.

¹³ Nnee bináá ágodíh n'íí Phárisees daanlíni yaa yíl hikai. ¹⁴ Jews daagodníníí bíjii Jesus gosht'ish áyílaago nnee bináá nágosdlíí lék'e. ¹⁵ Phárisees daanlíni nabidaadilkid, Hagot'éégo nináá nágosdlíí? Gádaayíñii, Jesus gosht'ish shináá yidezhih, áidí' ta'désgizgo gosht'ish násidlíí. ¹⁶ Phárisees daanlíni la' gádaañii, Díí nneehíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ'bits'á'dí'hi da ląą, godilzíníí bíjii doo godn's'í dahíí bighą. La'íí gádaañii, Hagot'éégo nnee Bik'ehgo'ihí'nañ' doo yidn's'í dahíí godiyíhgo áná'ol'íí? Áík'ehgo bighą ilts'á'kai. ¹⁷ Nnee bináá ágodíh n'íí gánadaayíldo'niid, Nihíí nináá ánágodlaahíí nt'é bílnñii? Bik'ehgo'ihí'nañ' binkááyú na'iziidi at'íí bíkdishñii, nii. ¹⁸ Jews daanlíni nnee bináá ágodíh n'íí bináá nágosdlííhíí doo daayodląą dago báá hik'e bitaa yiká ánniidgo, ¹⁹ Nayídaadilkid, Ya' díí nohwizhaazhé bináá ágodíhgo gozljíí dohnñii n'íí néé? Hagot'éégo go'íí k'adíí? ²⁰ Báá hik'e bitaa gádaabiñii, Díí nohwizhaazhé át'éégo bigonlzi, bináá ágodíhgo gozljíí ni': ²¹ K'adíí hagot'éégo go'íí, hadíí bináá ánágodlaahíí doo bigonlzi da: án goyąą silíí; nahódaadołkid: dabíí ádáyált' le'. ²² Báá hik'e bitaa Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighą ádaañii lék'e: dahadíí, Christ at'íí, niiigo baa nagoln'íyúgo Jews ha'ánáséhdí' ch'élt'e'go ilk'ídá' ndaagoz'e'ąą lék'e. ²³ Áí bighą báá hik'e bitaa ágádaañiid, Án goyąą silíí; nahódaadołkid. ²⁴ Nnee bináá ágodíh n'íí yiká ánádo'niidgo, Bik'ehgo'ihí'nañ' zhá ba'ihénnzi: díí nneehíí Bik'ehgo'ihí'nañ' doo yidn's'í dago bídaagonlzi, daañii. ²⁵ Nneehń gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ' doo yidn's'í da shíhíí, yidn's'í shíhíí doo bigóns'í da: da'ágát'éé ndi dala'a zhá bigóns'í, shináá ágodíh n'íí, k'adíí gosht'íí. ²⁶ Phárisees daanlíni gánadaabíldo'niid, Hagot'éégo áníílaa? Hagot'éégo nináá ná ánágodlaa? ²⁷ Nneehń gádaabiñii, Ilk'ídá' nohwil nagosisni' ndi doo daashidołts'ąą da ni': nt'é bighą nohwil nanágoshni'? Ya' nohwíí ák'ó' biké' hikaahíí daahleeh néé? ²⁸ Áidí' dénch'ó'ego bich'í' yádaalt'í'go gádaañii, Ni zhá biké' higaahíí nłj dagá; néehíí Moses biké' hikaahíí daandljíí. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ' Moses yich'í' yakt'í' n'go bídaagonlzi: áidá' díí nneehíí hadí' naghaa shíhíí doo bídaagonlzi da. ³⁰ Nneehń gánadaabíldo'niid, Hagot'éégo hadí' naghaa shíhíí doo bídaagonlzi da, áidá' shináá shá ánágodlaa. ³¹ Hadíí Bik'ehgo'ihí'nañ' doo daayidn's'í dahíí doo bídaayésts'ąą dago bídaagonlzi: áidá' dahadíí Bik'ehgo'ihí'nañ' yokaqáhíí, la'íí áń dábil bik'ehgo' áná'íhíí Bik'ehgo'ihí'nañ' biyésts'ąą. ³² Ni'gosdzán álzaadí' yushdí' godezt'í'go nnee bináá ágodíhgo gozljíí n'íí go'íí nasdlíí t'ah doo golzee da. ³³ Díí nneehíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ' bits'á'dí' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. ³⁴ Gádaabiñii, Nch'ó'íí zhá bil gosinílníhí, nohwil ch'ídaagons'h'aah nihó'nii néé? Áík'ehgo Jews ha'ánáséhdí' ch'ídaabist'e'. ³⁵ Ch'ídaabist'e'íí Jesus ya'ikonziidá' baa nyáágo gábilñii, Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ' biYe' hondląą néé? ³⁶ Nneehń gáníí, Hadííhíí baa shíł nagoln'í, sheBik'ehń, áík'ehgo hoshdląą doleeł. ³⁷ Jesus gábilñii, Ilk'ídá' hí'íí, nich'í' yakt'íí áń át'íí. ³⁸ Nneehń, SheBik'ehń, noshdląą, nii. Áidí' yoskaqąđ.

³⁹ Jesus gáníí, Aayá'ti'íhíí bighą ni'gosdzán biká'zh'í' niyáá, hadíí doo daago'íí dahíí daago'íí nádaadleehíí bighą; áidá' hadíí daago'iiníí bináá ádaagodíh daaleeh. ⁴⁰ Áígee Phárisees daanlíni la' bit'ahyú nadaaziiníí díí daidezts'ąqđá' gádaabiñii, Ya' néé ák'ó' nohwináá ádaagodíh néé? ⁴¹ Jesus gánadaabíldo'niid, Nohwináá ádaagodíhyúgo nohwinch'ó'íí áđh doleeł ni': áidá' k'adíí, Daagohiit'íí, daadohñii; áík'ehgo nohwinch'ó'íí t'ah be'ádaanoht'éé.

10

¹ Da'anñii, da'anñigo gádaanohwíkdishñii, Dahadíí dibeljíí ha'ánáníhí ch'ígot'í'dí' doo ha'ánadáh dadá' lahyúgo yitisyú wa'ánadáhíí, áń in'íhíí dagohíí aayihí'niiníí nłj. ² Hadíí ch'ígot'í'dí' ha'ánadáhíí dibeljíí nanyodni nłj. ³ Ch'íná'itłh yaa sidaahń bá yó'o'itłh; áń bidibeljíí yich'í' anúgo daidíts'ag: dabíí bidibeljíí bizh'í' yee yich'í' anúgo ch'íyihiniil. ⁴ Dabíí bidibeljíí ch'íyihiniidá', yáđh dahdigháh, áík'ehgo dibeljíí biké' dahnádisééh: bizhiihíí yidaagósjihíí bighą. ⁵ Nnee doo yidaagósjí dahíí doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'á' dahnádisééh; áń bizhiihíí doo yidaagósjí dahíí bighą. ⁶ Áí Jesus bil ch'ígot'aahgo ádaabiññiid;

áidá' nt'é n̄iigo an̄ii sh̄ihíí doo bił ıdaagozı da. ⁷ Jesus gánádaabildo'n̄iid, Da'an̄ii, da'an̄iigo gádaanohwidishn̄ii, Sh̄ii ch'ígót'í'í nsh̄łłi, dibel̄łi ha'áná'n̄ilgee. ⁸ Dash̄intsé híkaih̄ií dawa da'in'ih̄ihí la'í'í aadaayih̄i'n̄iih̄ií daanłłi; áí dibel̄łi doo daabidits'ag da. ⁹ Sh̄ii ch'ígót'í'í nsh̄łłi: had̄iń sh̄ii sh̄inkááyú ch'ínyááh̄ií hasdádogał, áík'ehgo ha'ánádáhd̄i' ch'ínádángo da'iyáq doleeł. ¹⁰ In'ih̄ihí da'ih̄ihí biḡhą nadáh, la'í'í na'iltseedh̄ií biḡhą, dawahá da'ílíi yik̄chih̄ií biḡhą: sh̄ih̄ií ko'ih̄i'na' daagol̄łi doleełh̄ií biḡhą niyáá, dázhó bitis̄iyú ch'ida'izkaadyú ih̄i'naah̄ií bee daach'ih̄inaa doleeł. ¹¹ Sh̄ii dibel̄łi nanyood̄ií nt'éhi nsh̄łłi: dibel̄łi nanyood̄ií nt'éhi bi'ih̄i'na' ndi bidibel̄łi yá nyiné'. ¹² Had̄iń na'iziid̄ií, doo dibel̄łi nanyood̄ií nłłi dah̄ií, doo dibel̄łi biyéé dah̄ií, ma'cho higaal̄go yo'jidá' dibel̄łi yits'á'yúgo nádilwo'; áík'ehgo ma'choh̄ií dibel̄łi la' yil ndaadeel, la'ih̄ií náhotsééh. ¹³ Na'iziid̄ií daazhógo na'iziid̄ihí biḡhą, dibel̄łi doo yaa bił goyéé dah̄ií biḡhą yits'á' nádilwo'. ¹⁴ Sh̄ii dibel̄łi nanyood̄ií nt'éhi nsh̄łłi, shidibel̄łi bidaagons̄i, sh̄iyééh̄ií shidaagoks̄i. ¹⁵ ShiTaa sh̄igóts̄ih̄ií k'ehgo sh̄ii addó' shiTaa bigons̄i: sh̄i'ih̄i'na'í'í dibel̄łi bá ndiishné'. ¹⁶ Shidibel̄łi lahyúgo ha'áns̄in̄il: áí addó' bił námishkáh, áí shizh̄ih̄ií daidits'ih̄i doleeł; áí dała'ázhi' nádleeł, dibel̄łi nanyood̄ií dala'á hileeh. ¹⁷ Shi'ih̄i'na'í'í nniishné', nádidiishné' doleełgoh̄ií biḡhą shiTaa bił nsh̄łł. ¹⁸ Doo had̄iń sh̄its'á' náidoné' át'éé da, dash̄inik'eh ndiishné'. Dash̄ií shinawod̄ií bee ndiishné', dash̄ií shinawod̄ií bee nádidiishné'. Díi shiTaa yee shá ngon'áq ni'.

¹⁹ Díi yati'h̄ií biḡhą Jews daanłłi ilts'á'kai. ²⁰ L̄áágo gádaann̄iid, Ch'iidn biyi' gol̄łi, biini' ád̄ih; nt'é biḡhą hidaayokts'áq? ²¹ La'í'í gádaann̄iid, Ch'iidn biyi' gol̄łin̄ií doo díi k'ehgo yati' da go'łłi. Ya' ch'iidn n̄nee bińáá ágodin̄ií yin̄áá yá ánágodle' n̄ee?

²² Haigo Jerúsalemgee da'ch'ok̄ağh goz'aan̄ií Bik'ehgo'ih̄i'nań bá its'ágót'áq bee biná'gon̄ihgo da'idaągee ngonyáá. ²³ Da'ch'ok̄ağh goz'aągee Solomon bich'ínágohin'áq yuné' Jesus anádaal̄ l̄ék'e. ²⁴ Jews daanłłi baa íla'adzaago gádaabih̄ií, Da'os'ahzhi' l̄áq nohwil̄ nagoln̄i'go ánt'ee? Christ n̄łłiyúgo dabigózi'go nohwil̄ nadaagoln̄i'. ²⁵ Jesus gádaabih̄ií, Nohwil̄ nadaagosisn̄i' ni', ndi doo daashohdłáq da: shiTaa bizhi' bee áná'esh'ih̄ií dabigózi'go yee shaa nagoln̄i'. ²⁶ Áidá' doo shidibel̄łi daanohłłi dah̄ií biḡhą doo daashohdłáq da. ²⁷ Shidibel̄łi shizh̄ih̄ií daidits'ag, áí bidaagons̄i, áí sh̄iké' anákah: ²⁸ Ih̄i'naa doo ngonel'áq dah̄ií baa daasiiné'; doo da'ílíi daaleeh dago doo had̄iń shilák'e hayon̄ií at'éé da. ²⁹ ShiTaa shain̄ií dawa yit̄isgo at'éhi nłłi: doo had̄iń shiTaa bilák'e hayin̄ií yinel'áq da. ³⁰ Sh̄ii hik'e shiTaa bilgo dała'á ndłłi. ³¹ Jews daanłłi tséé nádaayiheslaa, yee daaboh̄ne'go. ³² Jesus gádaabih̄ií, ShiTaa bits'á'd' nt'éégo áná'ol'ih̄ií doo alch'idn nohwil̄ ch'í'nah ashłaa da; had̄ih̄ií biḡhą ndaashidołne'? ³³ Jews daanłłi gádaabih̄ií, Nt'éégo áná'ih̄ií biḡhą doo ndaanin̄ne' da; áidá' Bik'ehgo'ih̄i'nań d̄en̄ch'og' baa yán̄ti'h̄ií biḡhą; ni n̄nee n̄łłi Bik'ehgo'ih̄i'nań áná'ih̄ií biḡhą. ³⁴ Jesus gádaabih̄ií, Dilzini daanohłłi nohwild̄en̄iid, golzeego nohwá begoz'aan̄ií biyi' bek'e'eshch̄ií sh̄i ya'? ³⁵ Bik'ehgo'ih̄i'nań biyati' baa daasné'í n̄nee dilzini daiłniigo yozh̄iyyúgo, Bik'ehgo'ih̄i'nań biyati' bek'e'eshch̄iín̄i doo k'ihzhi' ngot'áq dago; ³⁶ Ya' sh̄ii shiTaa its'á'sh̄i'it̄i'go ni'gosdzán biká'zh̄i' nkeshin'á'í, Bik'ehgo'ih̄i'nań nch'og' baa yán̄ti', daashidołn̄ií n̄ee; Bik'ehgo'ih̄i'nań biYe' nsh̄łłi, dish̄nih̄ií biḡhą? ³⁷ ShiTaa áná'ih̄ií k'ehgo doo ánásht'ih̄i dayúgo, doo daashohdłáq da. ³⁸ Áidá' be'ánásht'ih̄iyyúgo, doo daashohdłáq da ndi, ánásht'ih̄ií daahohdłáq; áí bee shiTaa shiyi' gol̄łih̄ií, la'í'í shiTaa biyi' gonsh̄łłih̄ií bidaagons̄i, la'í'í daahohdłáq doleeł. ³⁹ Áí biḡhą daabiltsoodgo ch'éh ánáadaabil'ih̄i; ndi bits'á' hach'iyáá. ⁴⁰ Áid' Jesus Jórdan túńłłin̄ií hanaayú onaanázzaa, John dantsé baptize ágólaa goz'aązh̄i'; akú naghaa. ⁴¹ N̄nee l̄áágo baa heskaigo gádaanii, John doo godiyih̄go áná'ol'ih̄ií áyúlaa da: ndi John díi n̄neeh̄ií yaa nagoln̄i' n'íi dawa da'an̄ii l̄ék'e. ⁴² Áík'ehgo áígee l̄áágo daabosdłáq.

11

¹ Béthany golzeegee n̄nee la', Lázarus holzéh̄i, n̄nih̄i l̄ék'e, áí k̄ih gozn̄ilgee Mary la'í'í bik'isn̄ Martha daagol̄łi. ² (Áń Maryh̄ií Jesus ik'ah yik'í yaa yiziidgo bitsiz̄il bee b̄ikee yá k'e'yildee n'íi, án bilah̄ Lázarus holzéh̄i n̄nih̄i.) ³ Lázarus bilahk̄ií Jesus yich'í' yati' bá ot'áq, NohweBik'eh̄n̄, n̄il nzhóni n̄nih̄i, daayih̄niigo. ⁴ Jesus yidezts'áqá' gán̄ií, Díi n̄nih̄ií doo datsaahgo at'éé da, áidá' Bik'ehgo'ih̄i'nań ízisgo ye'at'ééh̄ií ch'í'nah aln̄éngo ágot'ih̄i, la'í'í Bik'ehgo'ih̄i'nań biYe' izisgo ye'at'ééh̄ií ch'í'nah hileeh doleełh̄ií biḡhą. ⁵ Jesus, Martha hik'e bik'isn̄ la'í'í Lázarus bilgo bił daanzh̄łł. ⁶ Lázarus n̄nih̄iigo ya'ikonziidá', da'akú sidaago naki bee n̄ayisk̄ağ l̄ék'e. ⁷ Áí bikéd'igo Jesus bitsilke'yu gádaayih̄nií, Judéayú náadóokáh. ⁸ Áidá' bitsilke'yu gádaabih̄nií, NohwiNant'a', da'ániidégo Jews daanłłi n̄il ndaazih̄né'go hádaat'ih̄i ni'; ndi ya' akú nádíndzaa n̄ee? ⁹ Jesus gánádaabildo'n̄iid, Ya' dała'á j̄ií doo nakits'ádah l̄enádih̄ikos da n̄ee? Dahad̄iń j̄ih̄ií yiyi' naghayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díi ni'gosdzán biká' begot'iin̄ií yo'ih̄ih̄ií biḡhą. ¹⁰ Dahad̄iń t̄lé'yú higaalyúgo hayaa nageeh, biyi' yuné' begot'iin̄ií ád̄ih̄ií biḡhą. ¹¹ An̄niid̄ií bikéd'igo gánádaayildo'n̄iid, Nohwi'eké Lázarus ih̄osh;

ch'ínánsiidyú déyáá. ¹² Bitsilke'yu gádaabiñnii, NohweBik'ehñ, Lázarus ihhoshyú nlt'ée nádleeh gádnii. ¹³ Jesus, Lázarus daztsaaq, niigo aníi: ádá' bitsilke'yuhíi hánáyolgo ihhoshgo áyihñii láq daanzí lèk'e. ¹⁴ Jesus áníta ch'í'nah ádaagoolaa, Lázarus daztsaaq, niigo. ¹⁵ Da'ohdlaq doleehíi bighá doo ákú nashaa dahíi nohwá shíi gozhóq; ndi halaq bich'iyú dookáh. ¹⁶ Thomas, Didymus holzéhi, itsilke'yu yil daanlíni gádaayihñii, Néé áldó' ákú dookáh, Jesus bíl nadaan'ne' doleelgo. ¹⁷ Lázarus ilk'ídé' le'sitiggo díi'í bee yiskaqyú Jesus nyáá lèk'e. ¹⁸ Jerúsalemdí' nakidn dahgostoyú shí Bétany goz'aaq: ¹⁹ Áidí' Jews daanlíni láqgo Martha hik'e Mary bilah n'íi bighá bidag yádaalti'go baa heskai. ²⁰ Martha Jesus higháhgo ya'ikonziigo dagoshch'í' yich'í' ch'ínyáago yaa nyáá, Mary kñh yune' sidaadá'. ²¹ Martha Jesus gáyihñii, SheBik'ehñ, kú síndaayúgo shilah doo daztsaaq da doleel ni'. ²² K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ bihónkeedíi naa yiné'go bigonsí. ²³ Jesus gábiñnii, Nilah naadidodaal. ²⁴ Martha gábiñnii, Nnágodzaahíi bijíi nách'idikáhgee naadidodaalgo bigonsí. ²⁵ Jesus gábiñnii, Shíi shilahyú nnee naadidokaah, shíi ihí'naahi nshíi: dahadíi shodlaqyúgo daztsaaq ndi, hínaa nádodleel: ²⁶ Dahadíi hínaago shodlaanií doo datsaah at'éé da. Ya' díi hondlaq née? ²⁷ Martha gábiñnii, Ha'oh, sheBik'ehñ: Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ní'godszañ biká' hígháhi níiigo hoshdlaq. ²⁸ Gánñiidá' onázaago dant'éhego bik'isn Mary gáyihñii, Ilch'igó'aahíi kú nyáago nokéed. ²⁹ Mary ái yidezts'aaq dá' dagoshch'í' nádiidzaago yich'í' oyáá. ³⁰ Jesus Martha baa nyáá n'íígee t'ah sidaago, doo hwahá kñh goznilyú hígháh da. ³¹ Jews daanlíni bidag yádaalti'go kñh yune' yil naháztaq ndi Mary hwéheego nádiidzaago ch'ínyáahíi daayó'íigo yiké' dahiskai, Lázarus le'sitijyú hichagyú deyaa shí, daanii lèk'e. ³² Mary, Jesus sidaayú nyáadá' yiltsaaqgo yiyahzhí' hayaa adzaa gáníigo, SheBik'ehñ, kú síndaayúgo shilah doo daztsaaq da doleel ni'. ³³ Jesus Mary la'íi Jews daanlíni yil hikai n'íi bílgo daachago yo'iidá' biyi'siziiníi doo bíl gozhóq da lèk'e, ³⁴ Áik'ehgo gáníi, Hayú nadaasotíi lán? NohweBik'ehñ, yushd'é' ákú díi'íi, daabiñnii. ³⁵ Jesus hichag lèk'e. ³⁶ Jews daanlíni, Dázhó bíl nzhóq lèk'e! daanii. ³⁷ Áidí' la' gánádaadoníid, Nnee bináá ágodini déz'íigo anáyíidlaa n'íi, díi nnee áldó' doo datsaah dago áyíílaa doleel lán shí ya'? ³⁸ Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus le'sitijyú nyáá. Tsébií'í'án yune' sitíi, tséé binásgee daaden'áqgo. ³⁹ Jesus gáníi, Tséé yó'odaah'aah. Nnee daztsaaníi bilah Martha gábiñnii, SheBik'ehñ, k'adii n'ch'ó' silíi go'íi, díi'í yiskaqadá' daztsaaq n'íi bighá. ⁴⁰ Jesus gábiñnii, Ondlaqyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' izisgo ágot'eehíi híltséh doleel, ya' doo ágánikdéníid da lá née? ⁴¹ Áik'ehgo daztsaaníi sitíígee tséé binásgee daaden'aanií yó'odaiz'aaq. Jesus hadag déz'íidá'gáníi, ShiTaa, shidints'agíi na'ihénsí. ⁴² Dábik'ehñ shidints'ago bigonsí, ndi kú nnee nadaazhíi bighá ádéníid, shínl'a'íi daayodlaq doleehíi bighá. ⁴³ Ágánñiidá' adíid yiká' aníi, Lázarus, aadi' ch'ínáah, yihñii. ⁴⁴ Nnee daztsaaq n'íi bigan la'íi bikee nadik'á' bik'ídaadesdizgo; binii áldó' nadik'á' bik'ídesdizgo ch'ínyáá. Jesus gádaabiñnii, K'eda'oh'ad, áik'ehgo dowáh. ⁴⁵ Áidí' Jews daanlíni láqgo Mary yil hikai n'íi, Jesus adzaahíi daayó'íigo daabosdlaq lèk'e. ⁴⁶ Áidá' la', Phárisees daanlíni yich'í' okaigo, Jesus anát'íidíi yaa yil nadaagonsí'.

⁴⁷ Áik'ehgo okaqñ yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanlíni bílgo nnee yanádaaltihíi íla'ádaizlaago gádaayihñii, Hago láq'á' ádaahi'ne'? Díi nneehíi godiyihgo aná'ol'íhíi láqgo anát'íi. ⁴⁸ Dayúweh díi' k'ehgo anát'íi'lyúgo nnee dawa dánko daabodlaqñ doleehi at'éé; la'íi Romans daanlíni nakséehgo nohwí'okaqñ goz'aanií la'íi nohwini'íi nohwaa daago-het'aah. ⁴⁹ Áidí' ái ádaanñidíi la', Cáiaphas holzéhi, ái legodzaahíi biyi' okaqñ yebik'ehi da'tiséyú sitíni gádaabiñniiid, Doo nt'é' bídaagonolsí da, ⁵⁰ Nnee da'á'á nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhóq, áik'ehgo zhá Jews daanlíni dawa doo da'ílii hileeh da, ái doo nohwil' bídaagoz'í da láq. ⁵¹ Díi doo dabínik'ehgo aníi da: ái legodzaahíi biyi' okaqñ yebik'ehi da'tiséyú sitíigo, Jesus Jews daanlíni yá datsaah doleehíi dabínsé yaa nagolní; ⁵² Doo Jews daanlíni zhá bá datsaah da, ndihíi Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé dawa ilts'á'yú nadaakaihíi da'á'zhí' análnéhego áldó' bá datsaah doleel. ⁵³ Ái bijíidí' godezt'íigo hagog'éeego Jesus daayizilheehíi yee nadaagoshchíi. ⁵⁴ Ái bighá Jesus doo dayúweh Jews daanlíni bitah ch'í'nah nagháa da; ndi áidí' da'igolíyú ba'ashhahgee goz'áni biyi' kñh gozníl Éphraim golzeeyú óyáá, áígee bitsilke'yu yil naháztaq.

⁵⁵ Bitis-hagowáh n'íi bee biná'godiníhgo Jews da'iyáqñíi bich'í' goldohdá', Jews daanlíni láqgo okaqñ zhínéego ilch'í' ádaach'idilne'híi bighá í'panidí' Jerúsalem yúdag oheskai. ⁵⁶ Da'ch'okaqñ goz'aaq yune' nadaaz'íigo Jesus yiká' daadéz'íigo gádaahíidí'ni, Nt'é' daanoñsí, da'idaqyú hínáh doleel shí ya'? ⁵⁷ Okaqñ yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Phárisees daanlíni, dahadíi Jesus hayú nagháahíi yígótsiyúgo bíl nadaagolní'go yá ndaagooz'aaq, daayiltsoodhíi bighá.

12

¹ Bitis-hagowáh n'íi bee biná'godiníhzhí' gostán yilkaah godziíhdá' Jesus Bétanyú nyáá,

Lázarus daztsaádf' náyihilna' n'íí gollíyú. ² Áígee o'í'ááyú bá áda'ch'izlaago Martha Koch'i' ndaahazkaá. Lázarus itah bíl da'ch'iyáá lèk'e. ³ Mary ik'ah láú ílíni, spikenard holzéhi, da'á'á dahdidleego Jesus bikee biká'zhí' yaa yiziidgo bitsizil yee k'eyikéé: k'ih yune' ik'ah hikagolchinií dahot'éhé godideznag. ⁴ Áídá' Judas Iscariot, Simon biye', Jesus bitsilke'yu itah n'líni, ch'í'bido'aahí gáníí, ⁵ Zhaalihí t'eyéhií bitah'í'niíhí bighá nt'é bighá díí ik'ah doo taagi gonenadín penny izlíggo nahazn'ni da? ⁶ Díí áníhíí doo tédaat'iyéhií yaa bíl goyéégo anii da; ndi in'íhí n'íhí bighá anii, bestno bizis nayi'aago bestno biyi' odaach'ihikkaadí náyihinií. ⁷ Jesus gáníí, Ch'ík'eh at'íí: leeh shi'dilteehí bijíí dolee'íhí bighá da'á'ík'ehgo nainé' nzhog. ⁸ Tédaat'iyéhií dá'ík'eh'ehn nohwitahyú nadaakai; shihí doo dá'ík'eh'ehn nohwitahyú nashaa da dolee. ⁹ Jews daanlíni l'áágo Jesus ákú nagmaago yidaagolíggo baa ná'í'sáá, doo dá Jesus zhá bighá da, Lázarus daztsaádf' náyihilna' n'íí daayit'séhií bighá áddó'.

¹⁰ Áídá' okaáah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus áddó' zideego dolee'íhí yaa nadaagoshchíí; ¹¹ Bíí bighá Jews daanlíni l'áágo Jesus daayosdlaáqdo bits'á' daheskai'íhí bighá zideego hádaat'íí.

¹² Ái iskaá hik'e nnee l'áágo da'idaáyú híkai'íhí Jesus Jerúsalemyú híghángo ya'íkodaanzíídá', ¹³ Ch'íl, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíí daayoníggo, yidaázhí' deskaigo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Hosánna: Israel hat'í'í biNant'a' n'líni, Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee higaakí bits'á'dí' gózhog' le'. ¹⁴ Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyáágo yiká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchií k'ehgo, ¹⁵ Doo néndzid da, Zion bizhaazhé nílini: ní'í'í, niNant'a' higaal, túlgayé bizhaazhé yiká' dahsdaago, níí. ¹⁶ Jesus bitsilke'yu dantségee doo bíl idaagoz' da: ndi Jesus ízigo ye'at'éehí ch'í'nah ágolzaadá, díí bak'e'eshchíí n'íí lá'í' ábi'dilzaahí yínadaanii. ¹⁷ Jesus Lázarus daztsaádf' náyihilna'go tsébi'í'ándí' ch'í'nnáah yihniid n'dá' nnee bináat' á'ngot'íí n'íí yaa nadaagosní'. ¹⁸ Godiyíngo ágodzaahí ya'íkodaanzííhí bighá nnee Jesus yidaázhí' oná'sáá. ¹⁹ Áík'ehgo Phárisees daanlíni gádaakí'dí'ndi, Doo hagot'éégo ládaahodle'go da l'áq; daadeh'íí, ni'gosedzán biká' nnee dawa biké' dahnádná'sáá.

²⁰ Nnee Greeks daanlíni lá' itah ná'í'sáá, da'idaáqee da'ch'okaáhyú. ²¹ Ái Philip yaa hikai, Gáliele biyi' Bethsáida golzeedí' gólíni, áík'ehgo gádaabi'nií, Jesus daahihíilts'eh hádaahai'íí. ²² Philip Andrew yil nagolní'yú óyáá: Andrew, Philip yil o'áázhgo Jesus yil nadaagosní'.

²³ Jesus gádaabi'nií, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ízigo be'ánsht'eehí ch'í'nah hileehíí bee biká' ngonyáá. ²⁴ Da'aníí, da'aníigo gádaano'hwídkishnií, T'oh nagháí biyigé doo leezh biyi' onehezdeego daztsaá dayúgo da'ágat'éé nt'éé: áídá daztsaáyúgo zhá binest'á' l'áá hileeh. ²⁵ Dahadín bi'íhí'na' bíl íl'íhí bi'íhí'na' bits'á' da'í'í hileeh; áídá' dahadín díí ni'gosedzán biká'gee bi'íhí'na' doo bíl íl'íí dahíí íhí'naa doo ngonel'áá dahíí yee hi'naa doo. ²⁶ Dahadín shá na'íziidyúgo shiké' higaal' le'; hayú nashaayú ákú shá na'íziidí' áldó' naghaa dolee: dahadín shá na'íziidí' shi'Taa bidn'íshí at'éé. ²⁷ Shiyi'sizini doo bíl anii da k'adíí; nt'éeshá' dishniíh? Shi'Taa, díí shich'í' ágoné'íhí bits'á' hasdáshíilteeh, dishniíh néé? Dah, díí shich'í' ágoné'íhí bighá niyááhí at'éé. ²⁸ Shi'Taa, ízigo nizhi'íí ch'í'nah ánlé'. Áík'ehgo yaa'kádí' hadziíhí gánniid, Ik'idá' ízigo nizhi'íí ch'í'nah ásh'laa ní', áík'ehgo ch'í'nah ánanáshdle'. ²⁹ Nnee bit'ahgee nadaaziinií lá' áí daidezts'aágo gádaanii, Ides'niíh: lá'íí gádaanii, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a' á yaa'kádí' hích'í' hadzii. ³⁰ Jesus gáníí, Díí hadziíhí doo shí shigá da, nohwí nohwigá ánniid. ³¹ K'adíí díí ni'gosedzán biká' ágot'eehíí baa ya'ítí: áík'ehgo ni'gosedzán binant'a' ch'í'dolt'eel. ³² Shíí n'dí' ts'ídag dahshidí'diiltíyúgo nnee dawa ích'í'go ashdlé. ³³ Hagot'éégo datsaah dolee'íhí bebigózhíí bighá ágánniid. ³⁴ Nnee gánádaado'niid, Begoz'aanií biyi', Christ dahazh'íí gollíí, golzeego néé daasidiits'áq: nt'é bighá, Nnee k'ehgo Nyááhíí ts'ídago dahbidi'dolteel, níí áídá'? Nnee k'ehgo Nyááhíí n'niíhí hadín ánnii? ³⁵ Jesus gádaabi'nií, Be'indláádíí dé't'íhézhi' t'ah nohwá begot'íí. Be'indláádíí t'ah gollíídá' bee nahkai, dahyúgo godíhíhí nohwit's hileeh: dahadín godíhíyú naghahíí hayúgo higaakíí doo yigó'sí da. ³⁶ Be'indláádíí t'ah nohwá begot'íídá', be'indláádíí daahodl'áq, áík'ehgo indláádíí bichágháshé daadoolel. Jesus díí yee hadziídá' yits'á' nyáágo yits'áq nádest'ííd l'èk'e.

³⁷ Godiyíngo áná'ol'íhíí l'áágo bináat' áyí'laa ndi t'ah doo daabodl'áq da: ³⁸ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'íziidi gánniid n'íí begolne'íhí bighá ágodzaa, NohweBik'ehí, nadaagosí'ni'íí hadíi yosdlaáq? Lá'íí hadín nohweBik'ehí n'igá binawodíí bíl ch'í'nah alzaa? ³⁹ Ái bighá doo da'odl'áq da, Esáias gánádo'niidhíí bighá. ⁴⁰ Bináá ádaagodíhgo, lá'íí bijíí daant'izgo áyí'laa; dahyúgo bináá yee daayo'íí, lá'íí bijíí bee bíl idaagoz'í, áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziíh dolee. ⁴¹ NohweBik'ehí bits'á'índláádíí yo'íídá' yaa ya'ítí'go Esáias ágánniid l'èk'e.

⁴² Da'ágat'éé ndi nant'án daanlíni l'áágo Jesus daayosdlaáq ndi Phárisees daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagolní' da, Jews ha'áná'séhdí' ch'í'nohwidmedzoodhi at'éé dánko daanzigo: ⁴³ Bik'ehgo'ihí'nañ bíl nzhoníí doo dázhog' hádaat'íí dadá' nnee bíl nzhoníí zhá itisgo hádaat'íí.

⁴⁴ Jesus hadiid hadziigo gánniid, Dahadín shodlaahí doo shúí zhá shodlaa da, áidá' shin'a'n aldó' yodlaa. ⁴⁵ Hadín sho'innií shin'a'n yo'íi. ⁴⁶ Be'idindláadí nshlíggo ni'gosdzán biká'zhí' niyáá, dahadín shodlaahí doo godilhiyú naghaa le' at'éé da. ⁴⁷ Dahadín ádishniíhí yidits'agdá' doo yikisk'eh at'éé dahíi, án doo baa yashti' da: ni'gosdzán biká' nnee doo baa yashti'go niyáá da, hasdáhishniigo niyáá. ⁴⁸ Dahadín doo háshit'íggo shiyati' doo nágod'i' aah dahíi baa yakti'íi gólíi: yati' bee yásilti'íi nnágodzaahí bijíi baa yakti' doleel. ⁴⁹ Doo dashinik'eh yásilti' da, shiTaa shin'a'n nt'é dishniigo yashti'íi, nt'é dishniigo hasdziihíi shá ngon'áá. ⁵⁰ Díi bígonşj, hadín biyati' bikisk'eh at'ééhíi ihi'naa doo ngonel'aa dahíi yee hi'naa doleel: áik'ehgo shiTaa áshihniíhíi bikisk'eh yashti'.

13

¹ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiniigo da'idáahíi dabintsé, Jesus ni'gosdzán yits'á' biTaa yich'í' nádiidáhíi biká' ngonyáágo yígóls'ídá', ni'gosdzán biká' biké' hikaahíi bíl nzhóqgo dāngonyáázh'í' bíl nzhóq. ² O'í'ááyú da'ch'iyáqadá' Simon biye', Judas Iscariot holzéhi, Jesus ch'ibidi'aahgo ik'ídá' ch'iidn nant'án natsibilkeesgo ábils; ³ Jesus biTaa dawa baidin'áágo yígóls'í, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ yits'á'dí' n'yáá, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' nádeszaago aldó' yígóls'í; ⁴ Áik'ehgo da'iyáqadí' nádiidzaago iká' bi'íhíi ídaa yidiltsooz; áidí' niibek'e'ildéhe náidntsoozgo ídináisti'. ⁵ Betádígise biyi'zhí' tú yaa yiziidgo, bitsilke'yu bikee yá tádaizgizd'í' niibek'e'ildéhe binasti' n'íi bee yá k'edaayikéhe nkegonyaa. ⁶ Áidí' Simon Peter baa gonyáágo gábilnií, SheBik'ehñ, ya' shikee shá tánángis née? ⁷ Jesus gábilnií, Nt'é bighá asht'ínií k'adyúgo doo bígonşj da, ndi bígonşj'ih ndi at'éé. ⁸ Peter gábilnií, Shikee doo shá tánáogis at'éé da. Jesus gánábildo'niid, Niikee doo ná tásígiz dayúgo, doo nił gonsht'íi da. ⁹ Simon Peter gábilnií, SheBik'ehñ, doo shikee zhá shá tánángis da, shigan hik'e shitsits'in aldó' shá tánángis. ¹⁰ Jesus gábilnií, Dahadín ténálth'íi bikee zhá táyigis bik'eh, áik'ehgo dásizíi nt'éégo tánángiz: nohwíi tádaano hwidessgiz, ndi doo dánohwigha da. ¹¹ Hadín ch'ibido'aahíi yígóls'íhíi bighá ágánniid, Doo dánohwigha tádaano hwidessgiz da. ¹² Aał bikee yá tádaizgizgo iká' bi'íhíi ánágodlaa, áidí' dahnánezdaago gádaabilnií, Nohwá ásdzaahíi bidaagonşj née? ¹³ Ich'ígó'áahíi la'íi nohweBik'ehñ daashildohni: da'áigee ádaadohnií ái; án nshlígíhíi bighá. ¹⁴ Shíi nohweBik'ehñ la'íi nohwil ch'ígó'áahíi nshlíni nohwikee nohwá tádaasigiz: áik'ehgo nohwíi aldó' nohwikee látádaahgigo dávik'eh. ¹⁵ Be'o'íi doleelíi nohwi'naa ásh'laa, áik'ehgo nohwíi aldó' ágádaah't'íi le'. ¹⁶ Da'aníi, da'aníigo gádaano hwidishnií, Na'iziidíi doo binant'a' yitiso at'éé da; hadín hil'a'íi bin'a'íi doo yitiso at'éé da. ¹⁷ Díi bidaagonşjigo, be'ánadaah't'íi yúgo nohwil daagozhóq doleel.

¹⁸ Doo dánohwigha nohwa yashti' da: hadíi hanohwi'nií bígonşj: ndi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' be'eshchiinií begolne' doleelíi bighá, Hadín bán bíl hishaaníi shich'í' got'íi. ¹⁹ Doo hwahá begolne' dadá' baa nohwil nagoshni', áik'ehgo be'ágodzaago da'án nshlíggo daahohdlaa doleel. ²⁰ Da'aníi, da'aníigo gádaano hwidishnií, Dahadín de'p'a'n náidnt'iyúgo, shúí aldó' náshidilteeh; hadín náshidnt'íhíi shin'a'a aldó' náidilteeh. ²¹ Jesus ágánniidá' biyi'siziinií doo bíl gozhóq dago, nagolni'go gáníi, Da'aníi, da'aníigo gádaano hwidishnií, Nohwíi la' ch'ishini' aah doleel. ²² Hadínshá' áyilnií daanzigo bitsilke'yu nádaaliné'íi. ²³ Bitsilke'yu la', Jesus bíl nzhónihi, Jesus bitilzhí' bínentíi lék'e. ²⁴ Áik'ehgo Simon Peter ái nay'izhigizhgo gáyilnií, Nahódník'id, hadín áyilnií ái? ²⁵ Bitilzhí' bínentínií Jesus gáyilnií, SheBik'ehñ, hadín álnnií ái? ²⁶ Jesus gáníi, Ee'sí'áágo baa dish'ahí, án áldishnií. Yee'iz'áágo Judas Iscariot yaa yin'áá, Simon biye'. ²⁷ Ee'ist'áahíi náidn'áqadá' ch'iidn nant'án, Satan holzéhi beh hiyáá. Jesus gábilnií, Nt'é áne'íi dahale áne'. ²⁸ Da'iyáqago naháztaanií nt'é bighá ágábilniidíi doo la' yigóls'íid da. ²⁹ Judas zhaali bizis nayi'aahíi bighá yee ágábilnií, daanz'íi laa. Da'idaanií lá hidán nayilniigo, dagohíi, Tédaat'iyehíi nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo aníi laa daanz'. ³⁰ Judas ee'ist'áahíi náidn'áahíi bikéd'ígo dagoshch'í' ch'ínyáá; áidí' t'é' gozlijj.

³¹ Ch'ínyááadá' Jesus gáníi, K'adií shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi ízigo be'ánsht'eehíi ch'í'nah alne', Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'ééhíi shíi shee ch'í'nah alne'. ³² Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo ye'at'ééhíi shíi shee ch'í'nah alzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ aldó' ízigo be'ánsht'eehíi dabíi ch'í'nah áidolíi, dagoshch'í' ch'í'nah áidolíi. ³³ Shichagháshé, dé't'íhéhí' t'ah nohwíi nashkai. Shiká daadeh'íi doleel; Jews daanlíni ádaabildéniidíi k'ehgo nohwíi aldó' gánohwidishnií, Hayú déyááyú doo nohkáh at'éé da. ³⁴ Begoz'aanií ániidéhi bee nohwá ngonsh'aah, híl daanojhóqgo; dashíi shil daano hshóphíi k'ehgo nohwíi aldó' híl daanojhóq doleel. ³⁵ Díi bee shiké' hikaahíi daano hshóq nnee dawa yidaagóşj doleel.

³⁶ Simon Peter gábilnií, SheBik'ehñ, hayú dinya? Jesus gábilnií, Hayú déyááyú k'adyúgo doo shiké' n'naah da; áidá' ikéd'ígo shiké' n'naah doleel. ³⁷ Peter gábilnií, SheBik'ehñ, nt'é bighá k'adyúgo doo níké' disháh da? Shíi nighá dasiisaa ndi dávik'eh. ³⁸ Jesus gábilnií, Ya' shíi shighá dantsaah née? Da'aníi, da'aníigo gánildishnií, Tazhik'áne doo hwahá ániih dadá', taadn doo bígonşj da shihniíhíi ndi at'éé.

le'. ¹⁰ ShiTaa yegos'aanii bikisk'eh ansht'eego dabik'ehn bil nshoohii k'ehgo bengoni'aaanii bikisk'eh adaanoht'eeyugo, dabik'ehn shil daanohshoo doleel. ¹¹ Shits'a'di' ko'hijoonii no-hwiyi' daagolii doleelgo, la'ii dazho nohwil daagozhoo doleelhi bigha be'anohwildeniid. ¹² Diinko bengoni'ani at'ee, Shil daanohshoonii k'ehgo nohwil addo' hi daanohjoo doleel. ¹³ I'ijoonii dii bitisgo at'ehi doo hadin ye'at'ee da, nnee bi'ihina' bit'ek'e ya nyine'i. ¹⁴ Bengoni'aaanii be'adaanoht'eeyugo shit'ek'e daanohjii. ¹⁵ Kodi' godezt'a'di' doo dayuweh sha na'iziidii daanohwildishniigo daanohwoshii da; na'iziidii binant'a' anát'ijii doo yigotsi da: áidá' shit'ek'e daanohwildishniigo daanohwoshii; shiTaa bits'a'di' disii's'a'á'ii dawa nohwil igózi go ashlaahii bigha. ¹⁶ Nohwii doo hadaasisoktii da, shii hanohwiheñil, nest'a' anadaal'ijlyú dahdohkágho nohwaa godini'áá, áí nest'a' daagolii nt'ee doleelgo; áik'ehgo dant'éheta shizhi' biláhyú shiTaa bidaahóhkeedyúgo, nohwaa yidone'hi at'ee. ¹⁷ Diinko nohwá ngoni'áá, hi daanohjoo le'. ¹⁸ Ni'goszán biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, nohwik'edaanniihi dabintsé shik'edaanniihgo bídaagonoñs'i. ¹⁹ Ni'goszán biká' ágot'eehi bich'i'zhinéé daanohjiiyúgo, ni'goszán biká' nnee dabii bich'i'zhinééhi bil daanzhóni at'ee; áidá' ni'goszán biká' ágot'eehi doo bich'i'zhinéé daanohjii da, ndi bits'a' nohwiniñil, áí bigha ni'goszán biká' nnee nohwik'edaanniih. ²⁰ Nohwich'i' hasdzii n'ii binadaahii, Na'iziidii doo binant'a' yitisgo at'ee da, nohwildeniid. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwil addo' nohwiniidaagodile'; ádishniihii yikisk'eh ádaat'ee lék'eyúgo, nohwil addo' ádaadohnihi yikisk'eh ádaat'ee doleel. ²¹ Shizhi'hii bigha dii dahot'éhé ye'adaanohwile', shides'a'n doo yidaagolsi dahii bigha. ²² Doo niyáágo bich'i' yádaasilti' dayúgo, doo ncho'go ádaadzaa da doleel ni'; k'adii bincho'ii bigha doo nt'é yik'idaagodi'áh da. ²³ Dahadii shik'enniihi shiTaa addo' yik'enniih. ²⁴ Bitahyú aná'ol'ijlii doo hwhá hadin áile'hi ashlaa dayúgo, doo ncho'go ádaadzaa da doleel ni': k'adii shii hik'e shiTaa bilgo daanohwiłtsáago nohwik'edaannii. ²⁵ Dabii bich'i' begoz'aanii biyi' k'e'eshchiinii, Doo nt'é bigha shik'edaannii da, golzeego dahgoz'aanii begolne'go anágot'ijii. ²⁶ Kich'oniihi, an shiTaa bits'a'di' nohwich'i' dish'aa doleelii nyáágo, Holy Spirit da'anii ágot'ehi ch'i'nah áile'hi, shiTaa yits'a'di' nlii, an shaa nagolni' doleel. ²⁷ Nohwii addo', dantsé godezt'i'di' nohwil nashkaihi bigha shaa nadaagolni' doleel.

16

¹ Doo t'aazhi' nanánohohédh da doleelhi bigha dii dawa bee nohwich'i' yádaasilti'. ² Jews ha'anáséhdí' ch'idaanohwinihiyood doleel: la'ii dahadii nohwizes-hiinii Bik'ehgo'ihina' ba'ásh't'ii nzi doleelii baa gowáh. ³ Áí shiTaa doo yidaagolsi da, shii ndi doo shidaagolsi dahii bigha anádaat'ijii doleel. ⁴ Dii baa nohwil nagosisni'ii baa gonyáágo, binadaahii doleelhi bigha nohwil nagosisni'n'. Iich'igonsh'aahgo godeyaada' dii doo baa nohwil nagosisni' da ni', t'ah nohwil nashkai n'ii bigha. ⁵ K'adii shides'a'n bich'i' deyaá; áidá' doo la', Hayú dinyaa? daashildohniigo nashidaadolkid da. ⁶ Dii baa nohwil nagosisni'hii bigha nohwii biyi' doo nohwil daagozhoo da daasolii. ⁷ Da'ágat'ee ndi da'anigo anohwildishni; dahdisháhi nohwá nzhoo: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'oniihi doo nohwaa hináh da; áidá' óyááyúgo zhá nohwich'i' dish'aa doo. ⁸ An nyáágo ncho'go ágot'eehi, nzhoo ágot'eehi, la'ii aayá'iti'ii ni'goszán biká' nnee yi' ch'i'nah ádaile' doo. ⁹ Doo daashodlqa dahii bigha ncho'go ágot'eehi bil ch'i'nah ádaile' doleel; ¹⁰ ShiTaa bich'i' deyaágo doo nádaashotséh dahii bigha nzhoo ágot'eehi bil ch'i'nah ádaile' doleel; ¹¹ Dii ni'goszán binant'a' baa ya'iti'hii bigha aayá'iti'ii bil ch'i'nah ádaile' doleel. ¹² Láágo t'ah nohwich'i' yashti' ndi k'adiiyúgo doo nohwil idaagozi da. ¹³ Áidá' Spirit da'anii ágot'ehi ch'i'nah áile'hi nohwaa nyáágo, da'anii ágot'eehi dawa nohwá yigotsi doleel: doo dabínik'eh yakti' da doleel; nt'éheta yidits'agii zhá yaa yakti' doo: la'ii begoldohii nohwil ch'i'nah áidoliil. ¹⁴ Shits'a'di'go be'ágot'eehi náidiiné'go, yaa nohwil nagolni' doleelii izisgo be'ansht'eehi nohwil ch'i'nah áidoliil. ¹⁵ ShiTaa bits'a'di'go be'ágot'eehi dawa shiyéhi at'ee. áí bigha shits'a'di'go be'ágot'eehi náidiiné'go nohwil ch'i'nah áidoliil, denii. ¹⁶ Dét'ihézh'i' doo nádaashotséh da: áidi' dét'ihézh'i' nanádaashotséh, shiTaa bich'i' deyaáhi bigha. ¹⁷ Bitsilke'yu la' gádaahli'd'ni, Dét'ihézh'i' doo nádaashotséh da: áidi' dét'ihézh'i' nanádaashotséh: la'ii, ShiTaa bich'i' deyaáhi bigha, daanohwinihihi, nt'é niigo anii? ¹⁸ Gádaanii, Nt'é niigo anii, Dét'ihézh'i', nihi? Néé doo bídaagonlzi da nt'é niigo aniihi. ¹⁹ Jesus nabídaadilkid hádaat'ijigo yigotsigo gádaabihii, Dét'ihézh'i' doo nádaashotséh da: áidi' dét'ihézh'i' nanádaashotséh, dishnihihi bigha náidaadolkid néé? ²⁰ Da'anii, da'anigo gádaanohwildishni, Daahchag, la'ii chaal ádaanoht'eeda' ni'goszán biká' nnee bil daagozhoo doleel; doo nohwil daagozhoo da doleel, áidá' doo nohwil daagozhoo dahii nohwil daagozhoo nádaadoldeel. ²¹ Isdzán ikchiigo doo bil gozhoo da, ikchiige ngonyááhi bigha: áidá' ishchiihi bikéd'i'go, ni'goszán biká'zh'i' nnee yishchiihi yaa bil gozhoo, nnihi n'ii doo yínalnihi da. ²² Áik'ehgo doo nohwil daagozhoo da k'adii: ndi nádaanohwiłtsáago nohwil daagozhoo doleel, doo hadin nohwil gozhoonii

nohwits'á' náidoné' át'éé da. ²³ Ái bijji doo nasháidaadokid da doleel. Da'anii, da'aniiigo gádaanohwildishnii, Nt'éhéta shiTaa shizhi' biláhyú bídaahóhkeedii nohwaa daayiné' doleel. ²⁴ Doo nt'é shizhi' biláhyú daahóhkeed da ngoheya: da'óhkeedgo nohwaa hi'né', áik'ehgo dázhó nohwil daagozhóq doleel. ²⁵ Díi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwil nagosisni': ndi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi doo dayúweh bee nohwil nadaagoshni' dahii baa gowáh, áidá' dabigóziigo shiTaa baa nohwil nadaagoshni' doleel. ²⁶ Ái bijji shizhi' biláhyú dá'óhkeed doleel: shiTaa nohwá hoshkqaah doo daanohwildishniigo da: ²⁷ ShiTaa dabii bíl daanohshoq, nohwil daanshoohii bigha, la'íi shiTaa bits'á'dí' niyáágo daahosohdlaqdhii bigha. ²⁸ Shii shiTaa bits'á'dí' ni'gospdzán biká'zhí' nkeniyáa: k'adii ni'gospdzán bits'á'dí' shiTaa bich'i' nádesdzá. ²⁹ Bitsilke'yu gádaanii, Aníita dabigóziigo yánkti', ilch'ígót'aahgo na'goni'íi dee bee yánkti' da. ³⁰ Dawa bigónsiigo k'adii bídaagosilziid, doo hadiín nanóidíkid bik'eh da: díi bee Bik'ehgo'ihina'na bits'á'dí' nyaago daanosiidlaq. ³¹ Jesus gádaabiinii, Aníita da'osohdlaq néé? ³² Isaaq, iltahosohkaigo danohitjige gowayú onáhasohkaidá', shízhá dasahndi ch'ídishtish doleehii baa gowáh, ik'idá' biká' ngonyáa: ndi doo dasahndi ch'ínitsh da, shiTaa bíl nash'aashii bigha. ³³ Shii shiláhyú ilch'ígont'éehii be'ádaanoht'e doleehii bigha díi bee nohwich'i' hasdzii. Ni'gospdzán biká' góyéégo nagowaahii biyi' nahkai: áidá' nohwil daagozhóq le'; ni'gospdzán biká' ágot'eehii bitis silíi.

17

¹ Jesus díi qal'ánniidá' yaaká'yú déz'jigo gánii, ShiTaa, baa gowáh n'íi biká' ngonyáa; shii, niYe' nshliinii, izisgo be'ánsht'eehii ch'í'nah áne'go, shii aldó' izisgo ánt'éehii ch'í'nah ánshe'. ² Daahinaahii dawa beshik'ehgo shá ngon'aa, hadii shaa daadin'aaahii dawa dahazhi' ihinaahii baa daadinsh'aa doleelgo. ³ Díinko dahazhi' ihinaahii át'éé, danizhá Bik'ehgo'ihina'na da'aníi níjjihi nidaagolsj, la'íi shii, Jesus Christ shiíní'a'íi, aldó' shidaagolsj doleel. ⁴ Ni'gospdzán biká' izisgo be'ánt'éehii ch'í'nah ánishlaa: na'idziid shaa díi'aaq n'íi qal'ashlaa. ⁵ ShiTaa, k'adii ni'gospdzán t'ah doo álne' dadá' izisgo nil be'ánsht'ee n'íi bee dani izisgo be'ánsht'eehii ch'í'nah áne'. ⁶ Ni'gospdzán biká' nnee bitahdí' la' shaa níilii bich'i' nizhi' bigóziigo ashlaa: niyéé daanlii ni', shaa níil; niyati' yikisk'eh ádaat'ee. ⁷ Dawahá shaa díi'aaahii ni nits'á'dí'go yidaagolsj. ⁸ Yati' shaa díi'aaahii bee bich'i' yadaasilti'; áí nádaidné', nits'á'dí' niyááhií da'aniiigo yidaagolsj, la'íi shiíní'a'íi daayosidlaq. ⁹ Bá da'oshkqaah: ni'gospdzán biká' nneehii doo bá da'oshkqaah da, áidá' hadii shaa níilii zhá bá da'oshkqaah; áí niyéé daanliihii bigha. ¹⁰ Shiyéehii dawa niyéé, niyéehii dawa shiyéé; áik'ehgo áí bee izisgo be'ánsht'eehii ch'í'nah áshi'delzaa. ¹¹ K'ad doo ni'gospdzán biká' nashaa da doleel, áihii ni'gospdzán biká' nakai, shihii nich'i' dahnádishdá. ShiTaa diyini, hadii shaa níilii nizhi' binawodii bee daahóntá', da'á'á ndliihii k'ehgo da'á'á daanlii doleelgo. ¹² Ni'gospdzán biká' t'ah bíl nashkaidá', hadii shaa níilii nizhi' binawodii bee daahóshq' ni'; binádaadesh'jigo doo la' ch'a'otshiz da, ndi da'íilii hileeh yá gozlíni zhá, Bik'ehgo'ihina'na biyati' bek'e'eshchiinii begolne'hií bigha. ¹³ K'ad nich'i' nádesdzá; shii gozhóonii dázhóq bee bíl daagoyilshóq doleehii bigha díi ni'gospdzán biká'zhí' bee yashti'. ¹⁴ Niyati'íi baa bíl nadaagosisni'; ni'gospdzán biká' ágot'eehii doo be'ánsht'ee dahii k'ehgo ni'gospdzán biká' ágot'eehii doo be'ádaat'ee dahii bigha ni'gospdzán biká' nnee bik'edaanniih. ¹⁵ Ni'gospdzán bits'á'niil doo dishniigo oshkqaah da, áidá' ncho'íi bits'á'go ádaansj, dishniigo oshkqaah. ¹⁶ Ni'gospdzán biká' ágot'eehii doo be'ánsht'ee dahii k'ehgo ni'gospdzán biká' ágot'eehii doo be'ádaat'ee da. ¹⁷ Da'aniihi nits'á'dí' begoz'aanii bee hadaane': niyati' da'aníi. ¹⁸ Ni'gospdzán biká'zhí' shidíni'a' n'íi k'ehgo, bíi ni'gospdzán biká'zhí' odaa'á'. ¹⁹ Bíi bigha godiyini be'ánsht'eeego ádishle', bíi aldó' da'aníi bee hadaadiine' doleehii bigha. ²⁰ Doo dabii zhá bá da'oshkqaah da, hadiín díi nnee biyati'hií bigha daashodlaq doleehii aldó' bá da'oshkqaah; ²¹ Ái dawa da'á'á daanlii doleelgo; ni shiTaa níliníhi shiyi' níi, la'íi niyi' nshliihii k'ehgo bíi aldó' da'á'á daanliigo nohwiyi' daanlii doleel: shiíní'a'go ni'gospdzán biká' nnee daayodlaq doleehii bigha. ²² Izisgo be'ánsht'eehii shaa nne'íi baa daasiiné'; da'á'á ndliihii k'ehgo da'á'á daanlii doleehii bigha; ²³ Shii biyi' daanshliigo, ni shiyi' níiigo, díi nnee dazhó n't'éégo ádaabile'go da'á'á daanlii doleel; áik'ehgo ni'gospdzán biká' nnee shidíni'a'go yidaagolsj doleel, la'íi nil nshoohii k'ehgo nil daanzhoohii aldó' yidaagolsj doleel. ²⁴ ShiTaa, hadii shaa níilii hayú nashaayú bíl daanshii doleelgo hasht'íi; áik'ehgo izisgo be'ánsht'eehii shaa nne'íi daidotséé, ni'gospdzán doo hwahá nni't'aa dadá' nil nshoq lék'ee. ²⁵ ShiTaa, dázhó n't'éégo ánt'éehii, ni'gospdzán biká' nnee doo nidaagolsj da lék'ee: ndi shii nígonisj, la'íi díi nneehii shiíní'a'go yidaagolsj. ²⁶ Nizhi' baa bíl nadaagosisni', baa bíl nanádaagoshni' doleel; ih'jóni bee nil nshoonii biyi' daagoljii doleel, la'íi biyi' daanshii doleehii bigha.

18

¹ Jesus ágánniidá' bitsilke'yu bílgo tú da'ayáhágo níni, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee

dégózhónégo goz'áqzhì' yìl okai. ² Judas, ch'íbi'aahíí, áldó' dégózhónégo goz'aaníí yígólsì: Jesus lahgee akú bitsilke'yu yìl onákah lèk'e. ³ Ákú siláada la'íí aasinilíí, okáqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihíí, kò'nalbaahíí, kò'dilthishíí la'íí benagonkkaadíí daayonilgo Judas yìl hikai. ⁴ Jesus díí bee bich'ì' ágonéhií dawa yígólsìgo áí nneehíí yich'ì' nyáágo gádaayihnií, Hadíí bíká hadaanohtaa? ⁵ Nneehíí gádaabihnií, Jesus, Názarethdí' gólíni. Shíí án ánsht'ee, nii, Jesus. Judas, ch'íbi'aahíí, áldó' itah sizíí lèk'e. ⁶ Shíí án ánsht'ee, daabihniidá' dagoshch'ì' t'áqzh'ì' deheskaigo n'zh'ì' nanehezdee. ⁷ Jesus gánádaabildó'niid, Hadíí bíká hadaanohtaa? Jesus, Názarethdí' gólíni, nádaado'niid. ⁸ Jesus gánadí'nií, Shíí án ánsht'ee, daanohwildéniid: shíí shiká hadaanohtaayúgo, díí nneehíí ch'ík'eh nádókáh: ⁹ Nnee shaa nniilíí doo la' shaa ch'a'okáad da, ánií n'íí begolne'híí bighá aníí. ¹⁰ Simon Peter, besh be'idilthishé naitíhíí hayidzjizgo, okáqah yebik'ehi da'tiseyú sitíni yána'iziidíí bijaa dihe'nazhinéégo naidnlgizh. Na'iziidíí Málkas holzéhi. ¹¹ Jesus Peter gáyihnií, Nibízh be'idilthishé bizis biyi' onántíí: shííTaa idee yee sha'ikaahíí hishdlaq ndi at'éé. ¹² Áídí' siláada la'íí binant'a' la'íí aasinilíí Jews odais'a'íí Jesus daayiltsoodgo hidaayist'òq, ¹³ Áídí' dantsé Ánnas holzéhi bich'ì' odaizlòq; án Cáiapas baadaaníí, Cáiapas-híí áí legodzaahíí biyi' okáqah yebik'ehi da'tiseyú sitíí lèk'e. ¹⁴ Cáiapas Jews daanlíni yich'ì' yaht'igo gánniid lèk'e, Nnee da'a'á nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhòq.

¹⁵ Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsilke'yu la'íí áldó': án okáqah yebik'ehi da'tiseyú sitíni bigólsìgo kìh yuné' Jesus yìl ha'a'aazh. ¹⁶ Áídá' Peter dáadítihgee sizíí. Áídí' Jesus bitsilke'yu la'ííhíí, okáqah yebik'ehi da'tiseyú sitíni yígólsini, ch'ínyáágo, isdzán dáadítih yaa sitíni yich'ì' hadziigo Peter yìl ha'a'aazh. ¹⁷ Isdzán dáadítih yaa sitíni Peter gáyihnií, Ni áldó' la' áí nneehíí bitsilke'yu itah nllíí nsj. Dah, shíí doo áí nshlìí da, nii, Peter. ¹⁸ Nada'iziidíí la'íí aasinilíí gozk'azíí bighá deda'deshjeedgo nádaaniidziilgo kò'zh'ì' nadaazj: Peter áldó' itah nániidziilgo sizíí lèk'e.

¹⁹ Okáqah yebik'ehi da'tiseyú sitíni Jesus biké' hikaahíí la'íí ilch'ígó'aahíí yaa nabíidííkid lèk'e. ²⁰ Jesus gábihnií, Ni'gosdzán bíká' nnee ch'í'nah bich'ì' yádaasht' ni'; Jews ha'ánátséh nagoz'áq yuné', la'íí da'ch'okáqah goz'áq yuné' dávik'ehh ilch'ígonsh'aah ni', Jews daanlíni íla'ánádaat'íihgee; doo nt'é nash'ì'go yasht' da ni'. ²¹ Nt'é bighá nashídííkid áídá'? Hadíí daashidezts'aaníí nt'é daabildéniidíí yidaagólsì: áí nahódaanlííkid. ²² Ágánniidá' aasinilíí la', Jesus bit'ahdí' sizíni, bonhts'í, gáníígo, Ya' áík'ehgo okáqah yebik'ehi da'tiseyú sitíni bich'ì' yách'íht' née? ²³ Jesus gábihnií, Doo bik'ehgo hasdzii dayúgo baa shíí nagolnì: áídá' da'aníigo hasdziiyúgo nt'é bighá shónóts'ì? ²⁴ Ánnas, Jesus t'est'òqgo Cáiapas, okáqah yebik'ehi da'tiseyú sitíni, bich'ì' oyi'l'a' ni'. ²⁵ Simon Peter nániidziilgo sizíí lèk'e. Gádaabih'ínií, Ni áldó' la' bitsilke'yu nllíí daandzj. Dah, shíí doo án nshlìí da, nádo'niid. ²⁶ Okáqah yebik'ehi da'tiseyú sitíni yána'iziidíí la', án Peter yijaa naidnlgizh n'íí bik'íí nlníni, gáníí, Ni née, dégózhóné goz'áqgee áí nneehíí bíl nish'ìí ni'? ²⁷ Peter, Dah, nádo'niid; áígee tazhík'áné ánnií.

²⁸ Cáiapas bikìh goz'áqdí' yána'itihé yuné' Jesus odaizlòq: dázhò t'ahbí lèk'e; Jews daanlíni ákóné' ha'a'íikaíyúgo bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godíníhgo da'idaqgee doo itah daahíidleeah da, okáqah zhínéégo doo ilch'ì' daandléh dahíí bighá daanzígo, doo ha'akáh da lèk'e. ²⁹ Áík'ehgo nant'án, Pílate holzéhi, bich'ì' ch'ínyáágo gádaabihnií, Áí nneehíí hago láq adzaago bíl nohkai? ³⁰ Jews gádaabihnií, Doo nchò'go adzaa dayúgo doo naa bíl nokáh át'éé da. ³¹ Pílate gánadí'nií, Dánohwíí bedaagosol'aaníí bee baa yádaati'. Jews daanlíni gánádaadi'nií, Nnee zideego begoz'aaníí doo bee daagosil'áq da. ³² Jesus hagog'éego datsaah doleehtíí dabíí yaa nagolnì' n'íí begolne'go ánágot'íí. ³³ Pílate yána'itihé yuné' onanázaago, Jesus yich'ì' hadziigo gáyihnií, Ya' ni Jews izisgo biNant'a' nllíí née? ³⁴ Jesus gábihnií, Ya' danínik'eh ánnii née, dagohíí la' ágádaashííniigo níl nadaagolnì'híí bighá ánnii née? ³⁵ Pílate gáníí, Ya' shíí Jew nshlìí gá? Dani bíl hánt'íí la'íí ni'okáqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'áq: hago ándzaa áídá'? ³⁶ Jesus gábihnií, Beshik'ehíí doo díí ni'gosdzán bíká' begoz'áq da: beshik'ehíí díí ni'gosdzán bíká' begoz'áqyúgo, Jews daanlíni doo baa shí'delt'íí dahíí bighá shinadaal'a'á nadaagolnìkkaad doleeht' ni': n'íí beshik'ehíí díí ni'gosdzán doo bits'á'dí' begoz'áq da. ³⁷ Pílate gábihnií, Nant'án nllíí láq ya'? Jesus gábihnií, Da'áígee ánnii, Nant'án nshlìíhíí. Da'aníí ágot'eehíí baa nagoshnì' doleehtíí bighá gosilj, la'íí áí bighá ni'gosdzán bíká'zh'ì' niyáá. Nnee daantíígee da'aníí zhínéé ádaat'eehíí shiyat'í yidits'ag doo. ³⁸ Pílate gánábíldí'nií, Da'aníí ágot'eehíí nniihíí nt'é golzeego ágolzee? Díí ánniidá' Jews daanlíni yich'ì' ch'ínánádzago gádaayihnií, Díí nneehíí doo hago adzaa dago bigósííj. ³⁹ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godíníhgo da'idaqgee nnee la' nohwá ch'ínálteehgo daagosol'áq: áík'ehgo Jews izisgo biNant'a' nohwá ch'ínánshteeh née? ⁴⁰ Nanádaadidilghaazhgo gádaanii, Díí nneehíí dooda, Barábbas zhá nohwá ch'ínánsteeh. Barábbas-híí in'íhii nllíí lèk'e.

19

¹ Pílate aniiḡo Jesus habi'oltsaz. ² Siláada ch'il diwozhi nánihezwoḡo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'aḡ l'ek'e, la'íi diyáḡe hichíi dot'i'zhi bá ádaagozlaa, ³ Áidí' bich'i' hayaa ánádaat'iiḡo, Gozhó' le', Jews ízisgo biNant'a' n'líni! daaniidá' daayolts'í. ⁴ Pílate ch'ínánádaaḡo nnee gádaayihni, Kúnko, doo hago adzaa dago bigosíts'íid, ái bidaagonolj doleehíi bighā nohwich'i' bíl ch'ínánsht'aazh. ⁵ Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahdá' bi'íihíi nneezi hichiiḡo dot'i'zhi goljiḡo ch'ínyáá. Pílate gádaabihni, Kú nneehíi sizíj nko! ⁶ Okáḡh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi aasinilíi daabits'áḡdá' nádaadidilghaazh, Ts'i'lna'áhi bíhokáḡo zodéé, ts'i'lna'áhi bíhokáḡo zodéé, daaniḡo. Pílate gánádaabildó'niid, Dánohwíi ts'i'lna'áhi bidaahokáḡo daazohéé: shíi doo hago adzaa dago bigosíts'íid. ⁷ Jews daanlíni gádaabihni, Da'áik'ehgo nohwá goz'áni bikisk'eh datsaah dávik'eh, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' ádil'íihíi bighā.

⁸ Pílate díi yidezts'aḡdá' dayúwehégo biini' hāh silíj. ⁹ Yáná'itihé yuné' ha'ánánádaaḡo Jesus gáyihni, Hadí' nannáhi? Ndi Jesus doo bich'i' hadzi da. ¹⁰ Áík'ehgo Pílate gábihni, Ya' doo shich'i' handziih da née? Ya' ch'ínáninshteehgo dagohíi ts'i'lna'áhi bíni'dilkáḡo beshik'ehíi doo bigonl'j da née? ¹¹ Jesus gábihni, Doo shenik'eh da doleel ni', yaaká'dí' doo naa godelt'aḡ dayúgo: ái bighā hadín naa shintíinií itisgo nch'og'o adzaa. ¹² Áidí' Pílate ch'ínábilteehtat'íi: ndi Jews daanlíni nádaadidilghaazhgo gádaani, Díi nnee ch'ínánkteehyúgo doo Caesar bit'eké níi da: dahadín ízisgo nant'an ádil'íinií Caesar yits'ázh'go na'ílditee.

¹³ Díi yidezts'aḡdá' Jesus yil ch'in'áazhgo Pílate yánáltihíi biká'asdáhá yiká' dahnezdaa, ái Pavement golzeege ánágot'íj, Hebrew k'ehgo Gábbatha golzéhi. ¹⁴ Bitis-hagowáh n'íi bee biná'godiníhíi bá ilch'i'golnéhíi bijíj, gostán bik'ehenkéézyú shí: Pílate Jews daanlíni gádaayihni, Kú nohwíNant'a' sizíj nko! ¹⁵ Áidá' nádaadidilghaazh, Zodéé, zodéé, ts'i'lna'áhi bíhoká. Pílate gánádaabildó'niid, Ya' nohwíNant'a' ts'i'lna'áhi bíhishkáḡo zis-héé née? Okáḡh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaani, Caesar zh'á nohwinant'a' nlií. ¹⁶ Áidí' Pílate Jews daanlíni yaa daabistíj, ts'i'lna'áhi yidaabikáḡo. Áík'ehgo Jesus nádaidnt'e'go yil onaksáḡ l'ek'e. ¹⁷ Jesus dabíi bits'i'lna'áhi yogheelgo, itsits'in si'áni, golzeeḡo ágolzéhi goz'aazhi' bíl nánzáḡ, ái Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: ¹⁸ Akú Jesus ts'i'lna'áhi yidaayiská, la'íi nnee naki áldó' ba'ashhahdí' ts'i'lna'áhi bidaabi'deska, Jesus ihni'gee dahdaistíidá' nneehíi dá'í'an dahsteezh.

¹⁹ Pílate k'e'eshchíj, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNÍ JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNÍ, golzeeḡo dahgoz'áni ts'i'lna'áhi yiká' yiyiská. ²⁰ Jews daanlínií láḡo k'e'eshchiinií daayozhi'; Jesus ts'i'lna'áhi bíheskáḡi k'ih goznílií da'álhánégo goz'aḡ: áik'e'eshchiinií Hebrew, Greek, la'íi Latin k'ehgo k'e'eshchíj l'ek'e. ²¹ Jews bi'okáḡh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayihni, Jews biNant'a' nlií, doo ágoléh da; Jews biNant'a' nshl'íi niḡo ágoléh. ²² Pílate hanádzii, Nt'é ágosshahíi ilk'idá' ágosshāa, níi l'ek'e.

²³ Siláada Jesus ts'i'lna'áhi yidaiskáddá', bidiyáḡehíi díjyú ilk'idaiznil, dántíjjege dala'á bíyéégo; iká'íihíi doo hadilkad da: ndi dahot'éhé bida'zh'i' ngont'i'go hist'ool. ²⁴ Áík'ehgo gádaahíidí'nií, Díi doo k'ad ndaahíidz'os da, daazhógo bighā da'doljog'o, hadín gones-naahíi bíyéé doleel: díinko Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií begolné'go ánágot'íj, Shidiyáḡehíi ilta'is'nií, shi'íihíi bighā da'diljok. Áík'ehgo siláada díi ye'ánádaat'íj.

²⁵ Jesus ts'i'lna'áhi bíbideskaḡi ba'ashhahgee báḡ la'íi báḡ bik'isn, Mary, Cléophas bi'aad, la'íi Mary Mágdalene nazíj l'ek'e. ²⁶ Jesus báḡ hik'e' bitsilke'yu dala'á bíl nzhónihíi ba'ashhahgee nazíjgo yilts'áḡdá', báḡ gáyihni, Shímaa, kú nizhaazhé! ²⁷ Áidí' bitsilke'yu dala'á siziinií, Kú nímaa' yihni. Áidí' godezt'i'go yil onát'aazh, bitsilke'yu bigowayú.

²⁸ Díi bikédí'go Jesus dawa aḡal alzaahíi yígóts'igo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií begolné'go gáníi, Dibá' sélíj. ²⁹ Áíge nk'ózhí, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikáḡ: tú daayilt'o'íi vinegar yee daiz'aḡdí' ts'i' nneezi híssop holzéhi, bílátahgee yaa dahdaiz'aḡgo, Jesus bizé'zhí' dahyída'nktsii. ³⁰ Jesus vinegar yits'óḡzdá' gáníi, Aḡal alzaa: áidí' hayaa onot'aḡdá' dabíi biyi'sizini be'ogoyáḡo áyílaa l'ek'e. ³¹ Ilch'i'golné'íi bijíj l'ek'e, ái godilziníi bijíj (dázho nzhoggo godilzihgo,) Jews daanlíni kots'í ts'i'lna'áhi biká' dahnaztíjgo doo bíl dádaabik'eh dahíi bighā bíjad daahotihgo nanáh'níi, daayihniḡo Pílate nádaayoskáḡ. ³² Áík'ehgo siláada hikaigo Jesus ba'ashhahdí' ts'i'lna'áhi bidaahiskaḡi dantséhií bíjad daayihestíj, la'íihíi áldó'. ³³ Áidá' Jesus yaa hikaigo, ilk'idá' dazts'aḡgo yidaagolsíidhíi bighā yíjad doo daayitheztí' da. ³⁴ Siláada la' ba'ask'eh yuné' bésh nneezií oyilgeed, áidí' dagoshch'i' díl la'íi tú bíl ha'íjool. ³⁵ Ái yo'íihíi yaa nagolní', na'goni'íi da'anii; da'aniiḡo nagolní'go yígóts'i, nohwíi áldó' da'ohdlaḡ doleelgo. ³⁶ Díi be'ánágot'íidíi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií, Bits'in doo la' k'e'ílt'og'd da doleel, níihíi begolné'go ágodzaa. ³⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií la'íi áldó' gánadí'nií, Hadín yighátsi'nlgeedíi áni daine'íj doleel.

³⁸ Díí bikéadí go Joseph, Arimathéadi' gólíni, Jesus yits'á'dí' ígol'aahíí nllíni, dánant'í'ego Jews daanlíni yénáldzidhíí bighą, án Jesus bits'íhíí yiyókeed: áik'ehgo Pilate baa godin'ąą. Akú nyáágo Jesus bits'íhíí naidnné'. ³⁹ Nicodémus áldó', t'é'yú Jesus yaa nyáá n'íí, jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, aloes bíl nadesdzíidi, dala'á gonenadín dahdidlee'i shį yogheelgo nyáá. ⁴⁰ Jesus bits'íhíí nádaiddné'go nak'ą' ligaihi yik'ídaidesdzid, hikagolchiníí bílgo, Jews daanlíni nnee ledaihiníihíí k'ehgo. ⁴¹ Tsį'ılna'áhi bisheskalgee dégózshóné goz'ąą: áí biyi' tsebii'í'án ánídéhi goz'ąą, doo hwahá hadín ákóne' nnilteehe da. ⁴² Jews daanlíni ilch'į'golne'íí bijíihíí bighą, la'íí tsebii'í'án da'ahánédi' goz'ąąhíí bighą Jesus bits'í'á'kóne' ndaizné' lęk'e.

20

¹ Godilziníí bijíí Mary Mágdalene, t'ahbi, t'ah godilhíidá' tsebii'í'ányú Jesus le'sitíí n'íígee nyáá, nt'éégo tséé daadin'ąą n'íí yó'ot'ąągo yiltsąą. ² Áidí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'íí, Jesus bíl nzhqo n'íí, yilgo yaa hílwodgo gáyilnii, NohweBik'ehń tsebii'í'ándí' ch'í'idaistíí láą, hayú ndaistíí shíhíí doo bídaagonlį da. ³ Áik'ehgo Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'íhíí Peter yaa dílwod, tsebii'í'ányú dantsé hílwod: ⁵ Ts'íyaa adzaago ákóne' déz'įidgo nak'ą' ligaihií zhá akú sinilgo yiltsąą, ndi doo ha'ayaá da. ⁶ Simon Peter akú nyáá dábike', án tsebii'í'án yune' ha'ayaágo nak'ą' ligaihií zhá sinilgo yiltsąą, ⁷ Nak'ą' ligai bitsits'in bik'ídesdzid n'íí dasahn hisdisgo anahýú siné', doo nak'ą' ligai la'íhíí bíl sinil da. ⁸ Bitsilke'yu la'í tsebii'í'ányú dantsé hílwodíí áldó' ha'ayaágo yiltsąągo osdląą. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí, Daztsąadı' naadiidáh doleel, niihíí doo hwahá bíl ídaagozįih da. ¹⁰ Áidí' bitsilke'yu bigowayı onát'aazh.

¹¹ Mary tsebii'í'ánee hichago sizįi: hichagdá' ts'íyaa adzaago tsebii'í'án yune' déz'įid, ¹² Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'a yaaká'dí'hi naki bidiyágé daahigaihi, Jesus bits'í' siné' n'íígee sikeego yiltsąą, la' nés'ąą n'íígee sidaago, la'íí dés'eez n'íígee. ¹³ Gádaabihńii, Isdzán, nt'é bighą nchag? Mary gábihńii, SheBik'ehń nádaiddntíí láą, hayú ndaistíí shíhíí doo bígonsį da. ¹⁴ Ágánniidá' t'ąązhį' adzaago Jesus sizįigo yiltsąą, ndi Jesus at'íhíí doo yígolsįid da. ¹⁵ Jesus gábihńii, Isdzán, nt'é láą bighą nchag? Hadín biká dín'įi? Ái n' goz'aanú dégózshónégo ágótsiníí át'įi láą nzįgo gáyilnii, Jesus bits'íhíí nádnńtíí lęk'eyúgo, hayú nńtíí shíhíí shil nagolnı', áik'ehgo nadishné'. ¹⁶ Jesus, Mary, bílnii. Mary lediidzaago Hebrew k'ehgo, Rabbóni, bílnii; shilch'ígó'aahíí golzeego ágolzee. ¹⁷ Jesus gábihńii, Shedinolchid hela; doo hwahá shi'Taa bich'į' dahnádishdáh dahíí bighą: áidá' shik'isyú bich'į' nnáhgo shá bíl nadaagolnı', Shi'Taa, nohwíí áldó' nohwííTaa, Bik'ehgo'ihí'nań hoshkaąhń, nohwíí áldó' Bik'ehgo'ihí'nań daahohkaąhń bich'į' nádesdzá. ¹⁸ Áik'ehgo Mary Mágdalene Jesus bitsilke'yu yaa nyáágo gádaayihńii, NohweBik'ehń hish'įí, áidí' ábihńii n'íí yil nadaagosni'.

¹⁹ Da'ái bijíí o'í'ąąyú, godilziníí bijíí, Jesus bitsilke'yu íla'adzaa lęk'e, Jews daanlíni yédaaldzidhíí bighą dáádit'íhíí da'dentąądá' Jesus bitahýú sizįigo daayiltsąą, nt'éégo gábihńii, lch'į'gont'ééhíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. ²⁰ Ágánniidá' bigan la'íí ba'ask'ehgeehíí yil ch'į'nah áyíílaa. Bitsilke'yu beBik'ehń daayiltsąądá' bíl daagozhqod. ²¹ Jesus gánádaabildó'niid, lch'į'gont'ééhíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. Shi'Taa shides'a'híí k'ehgo nohwíí áldó' daanohwidish'aa. ²² Ágánniidá' yiká'zhį' deyołgo gádaayihńniid, Holy Spirit nohwaa det'ąą: ²³ Dahadín binchq'íhíí bighą baa nágodenoh'ąąhíí, áí binchq'íí baa nágotet'ąą; dahadín binchq'íhíí bighą doo baa nágodenoh'ąą dahíí, binchq'íí t'ah yegoyilíí.

²⁴ Thomas, nakíts'ádahíí itah nllíni, Dídymus holzéhi, Jesus nyáádá' doo áígee itah sidaa da lęk'e. ²⁵ Bitsilke'yu la'íhíí bíl nadaagolnı', NohweBik'ehń daahíiltsąą, daabihńii. Thomas gánıí, Bigan biyi' béshe bikik's'ehgo íhíí nagoz'ąąhíí hish'įiyúgo zhá, besh oadaaz'aa n'íí yune' nadishńiihgo, la'íí ba'ask'ehgee o'í'án yune' nadishńiihyúgo zhá oshdląą doleel.

²⁶ Tsebii' yiskaą hik'e Jesus bitsilke'yu kįh yune' naháztaą lęk'e, k'adíí Thomas bílgo: áígee dáádit'įh da'dentąą ndi Jesus ákóne' bitahýú sizįigo nanádaayiltsąągo gábihńii, lch'į'gont'ééhíí bee nohwich'į' goz'ąą le'. ²⁷ Áidí' Thomas gáyilnii, Dząą bedenńihgo shigan nń'įi; yushde' dahdenńihgo sha'ask'ehgee o'í'ánhíí nabik'ínńih; doo odląą dahíí doo nń'įigo da, ondląą le'. ²⁸ Thomas gábihńii, SheBik'ehń, Bik'ehgohinshńahń nń'įi láą. ²⁹ Jesus gábihńii, Shi'íhíí bighą shosíndłąą: hadín doo sho'įi da ndi shodlaanú biyaa gozhqo doo.

³⁰ Jesus bitsilke'yu bináál godiyįhgo áná'ol'įihíí láągo áyíílaa, la' díí naltsoosí biyi' doo bak'e'eshchįi da: ³¹ Áidá' Jesus, Christ nłii, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłii daahohdląą doleelgo; áidí' daahohdląągo bizhi'íí biláhyú daahinońnaa doleelhíí bighą díí bak'e'eshchįi.

21

¹ Díí bikéadí go túsikaaníí Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsilke'yu yich'į' ch'į'nah áná'delzaa; díí k'ehgo ch'į'nah áná'delzaa. ² Simon Peter, Thomas, Dídymus holzéhi, Nathánael, Gálílee

biyi' Cánagee golíni, Zébedee biye'ke, la'íí Jesus bitsilke'yu naki dawa dała' naháztaq lèk'e. ³Simon Peter gádaabilñii, Ha'ishleehyú déyáá. Yíl nakaihíí gádaabilñii, Néé ák'dó' ákú níl nkáh. Dahiskaigo dagoshch'i' tsina'eehíí yiyi' okai; áí bitl'é' doo nt'é hadaizlee da. ⁴Hayołkaaldá' Jesus tábaayú sizj; áidá' bitsilke'yu Jesus at'íiníí doo yidaagolsj da. ⁵Jesus gádaabilñii, Shichagháshé, lóg la' hadaasolee née? Dah, daabilñii. ⁶Gánádaayikdo'niid, Tsina'eehíí dihe'nazhinéégo lóg behaidlehé nanest'ólihíí tédaalkaad, áík'ehgo la' hadaahleeh. Áidí' áí tédaiskaad nt'éégo lóg dázhó ląáhií bighá doo hagog'éégo hadaiktj bik'eh da. ⁷Bitsilke'yu dała'á Jesus bil nzhónihíí Peter yich'i' gáníí, NohweBik'ehú at'íí ląą. Simon Peter hadín at'íiníí yaa idezts'aqadá, na'ldziid bighá bi'íí ádayidiltsooz n'íí ánágodlaago tayi' yáhit'ag. ⁸Jesus bitsilke'yu la'ihíí, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg bee halk'ilgo daidołshoolgo, tsina'eehíí yee hikai, (doo anahd' táts'á ngont'í' da, dała'á gonenadín da'des'eezyú shj.) ⁹Táts'á haskaidá' tsíid dilt'igo, lóg la'íí bán bilgo kọ'ká' sinilgo daayiltsaq. ¹⁰Jesus gádaabilñii, Lóg hadaasolee'íí la' deda'nohniil. ¹¹Simon Peter, tsina'eehíí yiyi' oyáágo, lóg behaidlehé nanest'ólihíí lóg nchaahíí bee halk'ilgo tábaazhi' nyidenłshóód, lógíí dała'á gonenadín biká'yú ashdladin taagi: lóg dázhó ląą ndi lóg behaidlehé nanest'ólihíí doo odláád da. ¹²Jesus gádaabilñii, Yushdé' da'ohsaq. Bitsilke'yu daaste'go doo la', Hadín ant'íí? daabilñii da, beBik'ehú at'íígo yidaagolsjidhíí bighá. ¹³Áidí' Jesus bán náidnné'go bita'izné', lóg ák'dó'. ¹⁴Díí bilgo taadn Jesus bitsilke'yu yich'i' ch'í'nah ádelzaa, daztsaqad' naadiidzaahíí bikédí'go. ¹⁵Aqł da'iyaaqadá' Jesus Simon Peter gáyihñii, Simon, Jonas biye' nílini, ya' díí bitisgo níl nshoq née? Peter gábilñii, Ha'oh, sheBik'ehú; shíl nzhóóníí bígonłs. Jesus gánádo'niid, Shidibeljji bizhaazhé shá biza'hiniil. ¹⁶Nakidngee Jesus gánábikdo'niid, Simon, Jonas biye' nílini, níl nshoq née? Peter gábilñii, Ha'oh, sheBik'ehú, shíl nzhóóníí bígonłs gádnii. Jesus gánábikdo'niid, Shidibeljji shá biza'hiniil. ¹⁷Taadngee gánábikdo'niid, Simon, Jonas biye' nílini, níl nshoq née? Peter doo bil gozhóq da, taadn, Níl nshoq née? bilñniidhíí bighá. Áík'ehgo Peter gábilñii, SheBik'ehú dáwa bígonłs gádnii; shíl nzhóóníí bígonłs. Jesus gánábikdo'niid, Shidibeljji shá biza'hiniil. ¹⁸Da'anii, da'aniiigo gánildishñii, Aníí nannaadá' daní ák'ená'idléégo, dahánt'íiyú nannaa ni': hastiin sínijjoghíí ilts'á' dahrdlnihdá', la' n'íí ná ágole'go, doo hant'íí dayú nidilteeh doo. ¹⁹Díí Jesus yee ánniíd, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ihí'nań izisgo ye'at'éehíí ch'í'nah ádolñilgo. Ágánniidá' Peter, Shiké' hínáát, yilñii. ²⁰Peter t'aazhi' déz'íidgo, Jesus bitsilke'yu bil nzhónihíí biké' higaalgo yiltsaq; án da'iyáá n'íígee Jesus bitíldí' yínenłt'ídá', SheBik'ehú, hadíihíí ch'í'ni'aah doleeł? nniid lèk'e. ²¹Peter biltsaqadá' Jesus gáyihñii, SheBik'ehú, láí nneehń hago annéh áidá'? ²²Jesus gábilñii, Hasht'íiyúgo nánisdsaaazhi' hínaa, hant'é naninłt'og áizhi'? Nkú shiké' hínáát! ²³Áí bitsilke'yu dała'á doo datsaah da, ch'iniihíí Jesus yíl nakaihíí bitah didezdlaad: ndi Jesus, Doo datsaah da, doo bilñniid da; daazhógo, Hasht'íiyúgo nánisdsaaazhi' hínaa, hant'é naninłt'og áizhi', bilñniidá'. ²⁴Da'án, doo datsaah da, daalch'iniihíí bináát díí dawa ánagot'jil lèk'ehíí yaa nagolni'dí' yak'e'eshchijj áldó': yaa nagosni'íí da'aniiigo bidaagonłj. ²⁵La'íí ląągo áldó' Jesus ánát'íid; áí dawa naltsoos bee álzaayúgo, ni'gosdzán biká' doo hayú bá goz'aq da doleeł shj nsj.

THE ACTS OF THE APOSTLES

¹ Theóphilus nílini, ak'iná' Jesus anát'íjhií la'íi ilch'ígó'aah nkegonyaahíi dawa naltsoos biká' ashlaa, ² Binadaal'a'á hahešnílíi Holy Spirit binkááyú bíl ch'ídaagoz'áaná' yaaká'yú onádzazhí' áí naltsoos biyi' baa nagosisní': ³ Jesus biniigodelzaahíi bikédé'go dizdin yiskaaníi biyi' binadaal'a'á bich'i' ch'i'nah anádil'íjhi, da'aníi hinaago yídaagoz'íjhií bighá, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee bégóz'aaníi bich'i' zhínéégo ágót'éhííi baa yíl nadaagolní': ⁴ T'ah yíl naháztáaná' gádaabíhíi, Jerúsalem bich'á' daadolkáh hela' shiTaa aníihíi begolzaazhí', áí baa nohwíl'nagosisní' n'íi. ⁵ John da'aníi tú bee baptize áil'íi ní'; áíná' nohwíi da'kwíi yiskaágo Holy Spirit bee baptize ádaano'hwíi'dolníi. ⁶ Laahikaiyú nayídaadilkid gádaaniigo, NohweBik'ehí, ya' dák'ad Israel hat'i'i dabíi naakhíziidgo anánde' née? ⁷ Áíge' Jesus bich'i' hananádzii, Hagee ágone'ihíi nohwíi doo hago'at'éégo bídaagonóshí bik'eh da, shiTaa zhá yebik'ehi at'éé. ⁸ Holy Spirit nohweh hiyáágo nohwinawod golee: ágee Jerúsalemyú, Judéayú, Samáriayú la'íi ní'gosdzán nánel'áayú shaa nadaagolní' dolee. ⁹ Aa'á yaa hadzi'íi bikédé'go binadaal'a'á t'ah daaine'íjgo dahbí'didil'íjgo yaak'os biyi' yune' bíl ogoyáá. ¹⁰ Bíl ogoyáayú binadaal'a'á t'ah daade'íjgo nnee naki bidiyagé daaligaihi bit'ahgé' daahizi'go; ¹¹ Gádaabíhíi, Gáíleegé' nnee daano'híni, hat'íi bighá yaaká'yú daade'íj? Díi Jesus yaaká'yú nohwich'á' onábi'dolt'íjgo daa'íinií da'ái k'ehgo nádodaal dahagee. ¹² Áíge' binadaal'a'á dziil Ólivet golzeegé' Jerúsalemzhi' nákaí, áí da'alhání, Jews daagodnínií bijíi oná'ikdahíi ga'áhosahyú goz'áa lé'e. ¹³ Nákaíyú dák'ehéyú nágost'áa yune' onákaí, áíge' Peter, James, John, Andrew, Philip, Thomas, Barthólemew, Matthew, James, Alphéus biye', Simon Zelótes, la'íi Judas, James bik'isn, naháztáa. ¹⁴ Kóne' áí dawa isdzáné la', Mary, Jesus bimaá, la'íi Jesus bik'isyú bílgo dala'á daabiini'go da'okáqah lé'e. ¹⁵ Áíná' Jesus daayodlaaníi dala'án gonenadiníi biká'yú nadín shí dala'adzaagee Peter da'íhí'gé' hizí'go gánií, ¹⁶ Nnee daano'híni, shik'íyú, Judas, Jesus ha'ádaizt' n'íi yágo'íinií, doo hwaah ágone' daná' Holy Spirit David binkááyú yakti'go baa nagolní' n'íi, áí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchinií baa nagolní'íi begolne'hi at'éé. ¹⁷ Judas nohwitah níjgo bíl bílgo Jesus bá nada'íidziidgo baa godet'áa ní'. ¹⁸ Áí nnee nch'go adzaahíi bidená bich'i' nahesnílíi bee ní' nagohesníi, áíge' ts'íyaa nago'go bibid desdohgo bich'i' haago'. ¹⁹ Díi Jerúsalemgee daagolíníi dawa yídaagoz'íjgo ní'ihíi dabíi biyati' k'ehgo Akéldama daayiínií, áí Díl Ní'goz'áni golzeego ágolzee. ²⁰ Naltsoos Psalms holzeehíi biyi' gát'éégo bek'e'eshchíi. Golíí n'íígee dénch'ó'ego yó'ogolne'go, doo hadíi gólíi da dolee: la'íi, Na'iziid n'íígee la' nnánólteeh. ²¹ Jesus nohwitahyú naghanaan' nnee la' bíl nahikaí ni', ²² John nnee baptize ádaí'íjge' godezt'ígo Jesus nohwich'á' onábi'dolt'íjhi', áí nneehíi la' hanábi'dolteeh, áí Jesus naadiidzaahíi yó'íinií bíl aldó' bíl baa nadaagohíi'íi dolee. ²³ Áík'ehgo naki hadaizlaa, Joseph, Bársabas holzéhi, iké'yú bizhi'íi Jústus holzee, la'íi Matthías bílgo. ²⁴ Áíge' da'okáqahgo gádaanii, NohweBik'ehí, ní nnee bijíi dawa bígonóshí, díi nnee naki halzaahíi hayíi hánktíinií nohwíl ch'i'nah áne', ²⁵ Judas dabíi bá goz'áayú dahdidogaalgo, ná na'iziid níi, ninal'a'á níj n'íi yich'á'zhí' adzaa, áík'ehgo nnee hánktíinií áíge' nngaltee dolee. ²⁶ Dahadíi haltee'íi bee bígoz'íjhií ádaizlaa, áík'ehgo Matthías haltíi: áí nadaal'a'á itah silíi, láts'adáah zhágo ní'.

2

¹ Péntecost-híi bijíi Jesus daayokáqahíi dala'á daabiini'go dala'hágee dala'adzaa. ² Dahíko yaaká'gé' nawode nch'íidhíi k'ehgo áhíits'áágo naháztáa yune' dahot'éhé bengonyáá. ³ Kó'izaad ga'at'éhi ílts'á'go adzaago dala'á daant'íjgo biká'zhí dahílti'go bíl ch'i'nah ádelzaa. ⁴ Holy Spirit bee baa daagodest'áago yati' íltah at'éhi yee yádaakti'go nkegonyaa, Holy Spirit áí k'ehgo yádaabiyl'íi. ⁵ Áíná' Jews daanlíni Bik'ehgo'ihí'nañ daidnínií, ní'gosdzán nánel'áagé' Jerúsalemyú nádaagosdle' lé'e. ⁶ Díi baa ch'íinií nnee káágo dala'adzaago hago láq ágodzaa daanzí, dala'á daant'íjgo bíi biyati' yee yádaakti'go da'dezts'áa híi bighá. ⁷ Dázhó bíl díyagodzaago gádaahídi'nií, Saa'a, aisha' dawa Gáíleegé' nneehíi ádaanii? ⁸ Áíná' hago'at'éégo dánohwíi daano'hwiyati'íi yee yádaakti'go daadiits'ag? ⁹ Párthians, Medes, Élamites, la'íi nnee Mesopotámia, Judéa, Cappadócia, Póntus, Asia, ¹⁰ Phrygia, Pamphylia, Egypt la'íi Líbya Cyréne binaayú í'angé' ledaadiltíni, la'íi Romegé' dé't'íh hasta' hikaihi, Jews la'íi nnee Jews bí'okáqahíi k'eh da'okáqah daazlíni, ¹¹ Cretes la'íi Arábians daanlíni, dánohwíi daano'hwiyati' yee yádaakti'go Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo anát'íjhií yaa nadaagolní'go daadiits'ag. ¹² Áík'ehgo dawa bíl díyadaagodzaa la'íi hago láq ágodzaa daanzigo gádaahídi'nií, Díishá' hago anágot'íjhií? ¹³ La'íi daazhógo déyaadaadolhgo gádaanii, Díi nneehíi wine aníidéhi daayodláago ádaanii. ¹⁴ Áíná' Peter láts'adáahíi yíl daahizi'go nnee dala'adzaahíi yich'í'

hadzii, Nnee Judéagé' la'íí Jerúsalemgee daagonohíni, díí ádishniíhí nkt'éégo hódáayisóts'aago nohwíl idaagozi le': ¹⁵ Díí nneehíí bíl nádaagodiys ádaanótsj ndi doo ágát'éé da, ánaazhá ngost'ái bik'ehenkééz la'. ¹⁶ Áiná' Joel, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí díí ánágot'ííhíí dabí'ítsená' yaa nagosni' ni' gánniidgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ gáníí, Ikék'eh nnágodzaayú be'ágonóniil, nnee dawa shiSpirit baa daadish'a' doleel: nohwiye'ke la'íí nohwitsi'ke dawa ágonóniilí shá yaa nadaagolni' doleel, nnee ánií nakaiyehíí bíl ch'í'nah ádaagol'íí doleel, hastjyúhíí nadaayeel doleel: ¹⁸ Áí benagowaaná' nnee shánada'iziidíí la'íí isdzáné shánada'iziidíí shiSpirit baa daadish'a' doleel; áík'ehgo ágonóniilí shá yaa nadaagolni' doleel: ¹⁹ Yáá biyi' ízigo ánágot'ííhíí ch'í'nah ádeshíil, ni' biká' godiyihgo be'ígóziníí, áí díí, kó', la'íí íd aad k'ehgo at'éégo aldó' ch'í'nah ádeshíil: ²⁰ Dá doo nohweBik'ehñ nadahíí bijjii, dázho' gont'ééhíí bijjii biká' ngowaa daná' ch'ígona'áihíí dílhíí doleel, t'é'gona'áihíí díí doleel: ²¹ Áiná' hadñ Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi'íí yee yiká ániíhñ hasdádogaal. ²² Israel hat'ííí daanohíni, díí yati'íí idaayesóts'aq; nohwíí bídaagonótsj go'íí, Jesus Názarethgé' nlníni, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwináát Jesus binkááyú ízigo áná'ol'ííhíí la'íí godiyihgo be'ígóziníí ánáyo'ííígo nohwich'í' bee bigóziigo áyíílaa: ²³ Áí Jesus-híí Bik'ehgo'ihí'nañ dabíntse yaa natsekeeso yaa nagoshchíigo nohwaa hííltjigo nnee begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí nohwíí ádaabíldohniigo tsj'ílna'áhi yídaayiheskaigo daayizes-híí: ²⁴ Áiná' Jesus nezgaigo da'itsaahíí Bik'ehgo'ihí'nañ nláhyú áyíílaaná' nábihil'na': da'itsaahíí doo dayúweh botá' bik'eh dahíí bighá. ²⁵ David Jesus yaa nagolni'go gáníí, SheBik'ehñ dawahn shádnýú hish'íí; shinawod shá ágótsjhií bighá shigan dihe'nazhinéégo nlií: ²⁶ Áí bighá shíjii bíl gozhóó la'íí sizaa gozhóógo yashíí; la'íí áñ zhá ba'oshlígo shits'íí hanayo' doleel: ²⁷ Shiyi'iziiníí ch'íidntahýú doo nyinoné' at'éé dahíí bighá, Dílzini Nlníni níyéehíí díkdzidihíí bich'á'zhí' ánsj doleel. ²⁸ Hago'at'éégo ch'íhinaa doleelíí shíí ch'í'nah áílaa; shíí nliígo dázho' shíí gozhóógo áshíí. ²⁹ Nnee daanohínií, shik'íyú, bich'á'gé' daagosíidlní David holzéhi, doo siste' dago da'aniigo baa nohwíl nagoshni', daztsaago ích'í'nniltjii ní, ích'í'nniltjii n'íí díjjií t'ah dzaqgee begoz'aq. ³⁰ David Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidíí nlií ní, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bit'a dahidílniigo gábihniid, Nich'á'gé' hadaahishchíinií la', Christ holzéhi, benik'eh n'íí yebik'ehgo ádishíí, nniigo yígótsj: ³¹ Áík'ehgo áí dabí'ítsé yígótsjigo Christ nábi'dihil'na'híí baa nagolni' gánniidgo, Biyi'iziiníí ch'íidntahýú doo yó'oyone' da, la'íí bits'ííhíí doo díldzid da. ³² Díí Jesus-híí Bik'ehgo'ihí'nañ nábihil'na'híí daanohwigha nohwináát ágodzaa. ³³ Ízigo at'éégo ábi'delzaago Bik'ehgo'ihí'nañ bigan dihe'nazhinéégo sidaago, la'íí Holy Spirit higháh doleelíí biTaa bee bángon'áqágo díí daal'ííhíí la'íí daadots'agií bíí áyíílaa. ³⁴ David yaaká'yú doo bíl ooyaa da; ndi dabíí gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ sheBik'ehñ gáyiílnií, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ³⁵ Ní'ina'íí benik'eh siljigo nikeht'áahýú ninílnilzhí'. ³⁶ Áí bighá Israel hat'ííí dawa da'aniigo díí yídaago'sj le', Jesus-híí tsj'ílna'áhi bídaaheso'kaal n'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ, Christ nliígo nohwá áyíílaa. ³⁷ Nnee díí daidezts'aaná' bíl daagoshch'íí' lé'e, áigé' Peter la'íí la' nadaal'a'áhií yich'í' gádaanií, Nnee daanohínií, nohwik'íyú, hage ádaahí'ne'? ³⁸ Peter gádaabihnií, Nohwinch'í' bich'á'yúgo ádaahé'go dala'á daanohitjige Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolne', nohwinch'í'í nohwá da'izlíí alne'híí bighá, áík'ehgo Holy Spirit bee nohwaa godit'aah doleel. ³⁹⁻⁴⁰ Nohwíí díí bee nohwángot'aq la'íí nohwíí nohwich'á'gé' daahidíchíihíí, la'íí doo daanohwik'íí dahíí aldó' bángot'aq, dahadñ Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ ích'í' yojííhíí. ⁴¹ Hadíí bíl daagozhóógo biyati' nádaidné'íí baptize ádaabi'deszaa: da'ái bijjii nnee taadn doo náhóltag dayú shj Jesus daayodlaaníí yedikai. ⁴² Áí nnee nadaal'a'á bee bíl ch'ídaago'aahíí, la'íí híl daanliigo, bán nihi'né'íí, la'íí okqáhií dayúweh nkdzilgo yaa nakai. ⁴³ Dala'á daantjigo daidnliigo ndaaldzid: ízigo ánágot'ííhíí la'íí godiyihgo be'ígóziníí nadaal'a'á binkááyú bee ánágot'íí. ⁴⁴ Jesus daayodlaaníí dawa dalahágee naháztaq, dawahá dalaházhi' daabiyéégo; ⁴⁵ Daabiyéehíí baa nadaahazniigo hadíí yidaadiníí yitaada'iznií. ⁴⁶ Dajjii biigha dala'á daabiini'go da'ch'okqáq goz'aq yune' dala'ánat'ííhí, bíl daagozhóógo, doo ích'í' yaa daagoch'í'go da daabigowayú híí náda'idííhíí lé'e. ⁴⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' ahédaanzigo nnee dawa bíl dádaabik'ehgo ádaat'ee lé'e. Áigé' la' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú hayíí hasdákaihíí dajjii biigha ináhihah lé'e.

3

¹ Ha'iz'aqgé' hayaazhi'yú Peter la'íí John bílgo da'ch'okqáq goz'aqyú dezh'aah lé'e. ² Nnee dágozliigé' doo naghaa dahíí dajjii biigha da'ch'okqáq goz'aaníí ch'í'na'í'itihíí Dénzhóné holzéhi bahgee nnádaach'íhtééh lé'e, da'ch'okqáq goz'aq yune' ha'áhihíhíí yidókeedgo; ³ Peter la'íí John bílgo da'ch'okqáq goz'aq yune' hí'ashgo yiltsaago, Dahat'íhita shaa nohné', niigo yidókeed. ⁴ Peter la'íí John bílgo nnee sitiiníí da's'ah daayiné'íí'na' Peter gáníí, Nohwíí'íí. ⁵ Nnee sitiiníí hat'íhita shaa daayiné' nziigo yinel'íí. ⁶ Áiná' Peter gáníí, Shihíí béshligaihíí la'íí óodo doo la' nashné' da; ndi hat'íí bigonshlíí'íhíí naa nshné': Jesus Christ Názarethgé'

gólíni bizhi' binkááyú nádñhago dah nnáh. ⁷ Bigan dihe'nazhínéé yiltsoodgo hadag ábíílaa: dagoshch'i' bikee la'íí bibekeo bilgo ndzil daazlí. ⁸ Hadag yáhlwodgo hizi', áigé' dahnyaagé' da'ch'okqah goz'aq yune' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' ahénzigo higaal la'íí yáhlwo'go Peter la'íí John bilgo yil okai. ⁹ Higaalna' Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' ahénzigo nnee dawa daabo'íi: ¹⁰ Da'ch'okqah goz'aanií ch'íná'it'ih Dénzhóné holzéhi bahgee idókeedgo sitíi n'íí át'íígo nnee yidaagoksi: áik'ehgo hago'at'éégo bich'i' ágodzaahíí daanzigo bil diyadaagot'ee lé'e. ¹¹ Nnee doo nagháhi da n'íí Peter la'íí John bilgo dayúweh yot'a'ná' nnee láágo bich'i' nádñkíígo bil diyadaagot'eego baa dała'adzaa ch'ínágohin'áágee, Sólonon's holzéhi. ¹² Peter nnee dała'adzaahíí yiltsaqan'a' yich'i' yalt'i' gáúígo, Israel hat'i' daanoñni, hat'íí bighá nohwíł diyadaagot'ee? Hat'íí bighá dánohwíł nohwinawodíí bee dagohíí dánohwíł njqohíí bee díí nneehíí naghaago ánáhiidlaa daanołsigo da'os'ah daanohwineł'íí? ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham, Isaac, Jacob la'íí bich'á'gé' hadaahídelchíhíí daayokqahñ, biYe' Jesus ízigo at'éégo áyíílaa; Pílate baa daadeso'aqgo ch'ínábíłteeh hat'íí, ndi nohwíł, Doo hádaahit'íí da, daadołñí, Pílate bináál. ¹⁴ Dilzini, Nt'éégo Anát'ííhíí, Doo hádaahit'íí da, daabíłdohiná'á, Nnee yizes-híni nohwá ch'ínánołteeh, daabíłdohíi ni'; ¹⁵ Áigé' Ihi'naa yeBik'eh'ni daazesohíína', án Bik'ehgo'ihí'nañ daztsaqgé' nábihil'na'; áí dawa nohwináál ánágot'íí ni'. ¹⁶ Da'án bizhi' yodlqago díí nnee daal'íinií la'íí bidaagonolsinií ndzilgo ánábíłdlaa: bi'odlq'íí díí nneehíí doo hayú baa dahgoz'aq dago ánábíłdlaa, daanohwigha nohwináál. ¹⁷ Shik'íyú, doo bidaagonolsiyú ádaaldzaa dago bigónsi, nohwá nadaant'aahíí ada'. ¹⁸ Áiná' díí k'ehgo Christ binúgodíłné doleel, níihíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí dabí'ilt'séná' yaa nadaagolní' n'íí Bik'ehgo'ihí'nañ ye'íílaa. ¹⁹ Áik'ehgo nohwinch'oyí bich'á'yúgo ádaahne', áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' dahdólkáh, áik'ehgo nohwinch'oyí nohwá k'ená'íłdéh, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' nohwíł gozhóóníí begoldoh ndi at'éé; ²⁰ Áigé' Jesus Christ nohwich'i' náidil'aa doleel, án alk'iná' baa nohwíł na'gosni' ni': ²¹ Án ni'gosdzán alzaagé' yushdé' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí daadilzini dabí'ilt'séná' yaa nagolní' n'íí begolne'go dawahá ilch'i'nágodle'híí begonyaazh'i' yaaká'yú gólíí. ²² Moses daanohtwítáa n'íí da'ániigo gáyihñniid, Nohwik'íyú bitahgé' Bik'ehgo'ihí'nañ nohwe Bik'eh'ni binkááyú Na'iziidíí nohwá hałteeh, shíí hashíłtínií k'ehgo; án ádaanohtwíłhíí dawa nt'éégo ídaayesółts'aq doleel. ²³ Díí k'ehgo doleel, dahadn áí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú Na'iziidíí doo íyést'saq dahñ nnee bitahgé' da'ízlí doleel. ²⁴ Samuel golííge' yushdé' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí dawa yádaakt'i' n'íí díí biyílyúgo ánágot'ííhíí dabí'ilt'se yaa nadaagolní' ni'. ²⁵ Nohwíł Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí n'íí bich'á'gé' hadaahísholchíí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bich'i' hadzií, Nich'á'gé' daahideshchíinihíí la' binkááyú ni'gosdzán biká' í'angé' íedaadilchíinihíí dawa biyaa gozhóq doleel, niigo daanohtwítáa n'íí yil lángodest'aq n'íí nohwá begolne'. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe', Jesus, hayíłt'ígo da'íłtsé nohwich'i' oyił'a' ni', dała'á nołt'ígo nch'oyí'ago ágot'eehíí bich'á'yúgo ádaanołt'eego nohwiyaa gozhóq doleelhíí bighá nohwich'i' oyił'a' ni'.

4

¹ Peter la'íí John bilgo nnee t'ah yich'i' yádaakt'i'na' okqah yedaabik'ehi, siláada da'ch'okqah goz'aanií yinádaadéz'ini binant'a' la'íí Sáduucee daanlíni baa hikai, ² Áí hadaashkee lé'e, Peter la'íí John bilgo nanezna'íí Jesus binkááyú naadiikáh doleel, daaniigo, nnee yil ch'idaago'aahíí bighá. ³ Nnee hadaashkee n'íí Peter la'íí John bilgo daayiltsoodgo ha'ánezhiteeh iskaqzh'i': alk'iná' o'í'ááhíí bighá. ⁴ Da'ágát'éé ndi nnee láágo Peter la'íí John bilgo biyati' daidezts'aanií daayosdlqad; ashdladn doo náhółtag dayú shí da'osdlqad. ⁵ Iskaq hik'e Jews binadaant'a'íí, Jews yánazini la'íí begoz'aanií ye'ík'eda'íłchíi Jerúsalemíyú dała'adzaa, ⁶ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ánnas holzéhi, Cáiphas, John, Alexander, la'íí okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bik'íí dawa áldó' dała'adzaa lé'e. ⁷ Díí nneehíí Peter la'íí John bilgo da'ahí'gee daayineskeego nayidaadilkid, Hat'íí binawod, hadn bizhi' bee díí ádaaldzaa? ⁸ Peter, Holy Spirit bil nliigo yábíyilt'igo gádaabíñni, Nnee bánadaanołt'aahíí la'íí Israel hat'íí bánasozíinií, ⁹ Nnee doo nagháhíhíí bich'osii'n'íí, díí nnee hago at'éégo nábi'dilziíhíí bighá díí jii nanohwídaadołkidyúgo: ¹⁰ Nohwíł la'íí Israel hat'íí dawa bidaagonolsi le', Jesus Christ, Názařehgé' gólíni, ts'íłna'áhi bidaahesołkał n'íí, daztsaqgé' Bik'ehgo'ihí'nañ nábihil'na' n'íí, án bee díí nnee nlt'éé nasdlíigo nohwidáhyú sizíí. ¹¹ Díí tséhíí k'ih ádaagolé'íí daanołni yó'odaasołne' n'íí ilhagon'aagee da'íłtsé si'aanií silíí. ¹² Án ba'ashhahyú doo hadn hasdákóteehíí gólíí da, díí yáa das'aanií bit'áahyú hizhíłhíí bee hasdáhikáh doleelíí dała'á ndi doo ni' biká' nnee baa nádet'aq da. ¹³ Peter la'íí John bilgo nnee doo da'otag dahi, débaagoch'oba'íí daanlíí ndi doo bil daagoyéé dago yádaakt'i', nnee nadaant'aahíí yidaagoksiidgo bil diyadaagot'ee; áik'ehgo Jesi yil nakai n'íí yinádaagoksiid. ¹⁴ Nnee nábi'dilziíhíí bit'ahgé' sizíigo daayo'íhíí bighá doo hat'íí nádaado'niid da. ¹⁵ Áiná'

Peter la'í John bílgo ch'íno'laash daayiln'niidná', dasahn ilch'i' yádaakti', ¹⁶ Díí n'neehíí hago ádaahiidle'? Godiyíhgo ágodzaahíí binkááyú ágodzaago Jerúsalemyú daagolíníí dawa yídaagolsí; nohwíí doo daahohiidlāq da daan'níihíí doo bik'eh da, daan'niigo. ¹⁷ N'nee bitahyú doo dayúwehyú dididlaadgo da, halaq gádaabíldo'níih, Án bizhi'íí bee hadn bich'i' yánáhólti' hela'. ¹⁸ Áik'ehgo yushdé' daayiln'niigo, Jesus bizhi' bee yánáhólti' hela' dagohíí ilch'inánágonol'aah hela', daabíln'niigo bándaaqoz'āq. ¹⁹ Áiná' Peter la'í John bílgo gádaabíln'ni, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nohwíí nohwich'i' idílt's'āqo n'ee, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañgo n'ee, hayíí dávik'ehíí bendaagonol'aah. ²⁰ Nohwíí hayíí hiit'iinií la'íí dihiits'agíí baa nagohiilni'hi at'éé. ²¹ N'nee nadaant'aahíí, Jesus baa yánáhólti' hela', nádaabíldo'niidná' nádot'aash daabíln'niid; n'nee dawa ágodzaahíí bighā Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ahédaanzígo doo hago at'éégo ádaile' da. ²² N'nee nábi'dilziihíí didzinhíí bitisyú bíl'legodzaahi. ²³ Peter la'í John bílgo ch'ínat'áazhná' yíl nakai n'íí yich'i' onat'aazhgo okāqah yedaabik'ehi yánadaant'aahíí la'íí Jews yánazíni ádaabíln'ni n'íí yaa nadaagosni'. ²⁴ Ái daidezts'āqaná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' da'okāqahgo gádaanii, NohweBik'ehí, yáá, ni'godsžán, túntel la'íí daabiyyi' daagolíníí dawa Bik'ehgo'ihí'nañ n'íigo ánlāa; ²⁵ David, nánal'a'a, binkááyú yánti'go gán'ni ni', Hat'íí bighā doo Jews daanljíí dahíí hadaashkee, la'íí n'nee dawahá doo begolne' dahíí baa natsídaakees? ²⁶ Ni'godsžán biká' ízisoq nant'án daanliinií ilk'izhí' ádaadzaa, la'íí n'nee yánadaant'aahíí da'adzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí Its'áinktíni, Christ holzéhi, bílgo yich'i' náda'nziidgo. ²⁷ Da'aniigo, niYe' Dilzini, Jesus, Its'áinktíni, yich'i' náda'nziidgo Hérod la'íí Póntius Pilate, doo Jews daanljíí dahíí, la'íí Israel hat'i'í bílgo da'adzaa, ²⁸ Nigan binawodíí la'íí niini' be'ágodoníihíí dabí'ílt'sé bengón'āq n'íí yee ádaane'go da'adzaa. ²⁹ K'adíí nohwe-Bik'ehí, nowhenadaago'aahíí hóyíílt's'āq, áik'ehgo nánada'idziidíí niyati' doo daasiite'go bee yádaahiilti' dago bidag ádaant'eeqo ádaanohwinkí, ³⁰ Dahdnln'niigo na'ílzih; la'íí niYe' Dilzini, Jesus, bizhi'íí binkááyú godiyíhgo be'ídaagoziníí la'íí ízisoq ánágot'ííhíí ánánt'íí'le', da'okāqahgo daanii. ³¹ Aqā da'oskāqadná' da'adzaagee godihes'naa; áigé' Holy Spirit bee baa daagodest'āqo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo daaste'go yee yádaakti' da lé'e. ³² N'nee káqo da'osdlāqadíí biini' da'á, bíjii da'á násdllí: daabiyééhíí doo dasahn shiyéé daanzí da; ndi dawahá dalaházhí' daabiyéé lé'e. ³³ Nadaal'a'a dayúweh beBik'ehíí Jesus daztsāqagé' naadiidzaahíí dázhó nlt'éégo yaa nadaagolni', Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí zhā bitisigo biká'zhí' at'éé daazljíí lé'e. ³⁴ Tédaat'iyehíí bitahyú doo la' da siljí: hayíí bini' dagohíí bíkíh daagolíníí baa nadaagohezn'niigo, bich'á'gé' daayist'íidíí ³⁵ Nadaal'a'a bádngée ndaayihezn'il: áigé' hayíí tédaat'iyehíí hat'íí yídaadiníí daantíjgee yitah da'íznii. ³⁶ Josés, nadaal'a'a Bárnabas bizhi' bá ádaizlaahi, (Kodag yakti'íí ye'at'ehi golzeego ágolzee,) Cýprusgé' Levi hat'íí'íí n'lníni, ³⁷ Ni' biyééhíí baa nagohezn'niigo zhaali baa hi'né'íí nadaal'a'a bádngée nyiné'.

5

¹ Áiná' n'nee la', Ananías holzéhi, bi'aad, Sapphúra holzéhi, bílgo ni' baa nadaagohezn'ni, ² Bi'aad yígólsigo zhaali baa hi'né'íí la' t'āqzhí' yota'ná' la' zhā nadaal'a'a bádngée nyiné' lé'e. ³ Áik'ehgo Peter gán'ni, Ananías, hat'íí bighā ch'íidn nant'án, Satan holzéhi, nanílaago Holy Spirit bich'i' nashí'uch'a', ni' bich'á'gé' zhaali naa hi'né'íí lahzhí' t'āqzhí' hóntā'go n'nné'? ⁴ Doo hwahá nahíniihíí daná' niyéé ni' ya'? Nahezniihíí bikédé'go zhaali naa hi'né'íí dani benik'eh ni' ya'? Hago at'éégo tsidínkeezgo díí bee ándzaa? Doo n'nee bich'i' nashí'uch'a' da, Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' nashí'uch'a'. ⁵ Díí yati'íí Ananías yidezts'āqaná' nágo'go daztsāq: n'nee dawa yaat'ídaanzíhíí tsídaadesyiz. ⁶ N'nee ánií nakaiyééhíí nádikaigo ch'id bíl daizdis, áigé' ch'adaabizyíjyú lehdaabistií. ⁷ Áigé' taadn íedihikeezyú shí n'nee daztsaaníí bi'aad ágodzaahíí doo yígólsí dago ha'yáá. ⁸ Peter gáyih'nií, Shił nagolní', gáholāqo izljigo ni' nohwaa nagohezníí n'ee? Áigé' gán'ni, Ha'aa, akohgo izljí. ⁹ Peter gánábíldo'niid, Hat'íí bighā Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit nabínołtaahgo bich'i' godeso'āq? Isāq, níka' lehdaistiinií ch'ígót'í'yú nadaazí, áí ni aldó' ch'ídaaniłteeh. ¹⁰ Áik'ehgo dagoshch'i' Peter bádn'yú nágo'go daztsāq: n'nee ánií nakaiyééhíí ha'ákaigo isdžán daztsāqo yídaagolsíid, áigé' ch'adaabizyíjyú biká' le'sitíí n'íí bahgee lehdaistií. ¹¹ N'nee da'osdlāqadíí da'ánat'ííhíí tsídaadesyiz lé'e, la'íí hayíí yaat'ídaanzíhíí addó' tsídaadezyiz. ¹² N'nee bitahyú godiyíhgo be'ídaagoziníí káqo, la'íí ízisoq ánádaagot'ííhíí nadaal'a'a binkááyú ánágot'íí; (Sólomon bich'inághohin'āqgee da'á daabiini'go da'á'ánat'ííh. ¹³ Jesus doo daayodlāq dahíí ndaaldzidgo doo yéhikai da ndi n'nee nlt'éégo baa natsídaakees. ¹⁴ N'nee dayúweh káqo la'íí isdžáné bílgo Jesus daayodlaanií yénáhikai); ¹⁵ Áik'ehgo daanezgaihíí da'intinyú ch'inádai'níigo biká'da'astiné la'íí ch'id biká' nazhjeed, Peter higaalgo bichagosh'oh zhā ndi biká'zhí' áone' daanzigo. ¹⁶ Jerúsalem bínaayú kíh nagoznílgé' addó' n'nee káqo daanezgaihíí la'íí n'nee spirits daancho'íí biyi' daagolíníí yíl nihikáh, áí dawa nádaadzih lé'e. ¹⁷ Okāqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yíl nakaihíí dábilgo (Sádducees daanl'ni,) dázhó hadaashkeego,

18 Nadaal'a'a daayiltsoodgo ha'ána'ilka'a yune' ha'adaiskaad lé'e. 19 T'É'yú Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'gé'hi ha'ána'ilka'ágee ch'íná'tihí yá ch'íná'táago ákú yil ch'íkai, áigé' gábihíi, 20 T'i, da'ch'okqah goz'aayú dołkáh, áigee nasozjigo díi n't'éego ihí'naahíi baa yati'íi dawa nnee baa bil nadaagohi'. 21 Díi daidezts'aaná' hayilkaa'yú da'ch'okqah goz'aq yune' ha'ákaigo bil ch'ídaago'aah. Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitini yil nakaihií bilgo hikaigo nnee yánadaaltihíi la'íi Israel hat'i'íi yánaziiníi dał'a'yúilaaná' ha'ána'ilka'a'yú nadaal'a'a yiká o'í'a'. 22 Áiná' aasitini ha'ána'ilka'á'yú okai, n'íi nadaal'a'a n'íi doo hway da lé'e, áigé' nákaigo nadaagosni', 23 Gádaaniigo, Ha'ána'ilka'á'yú n't'éego o'ogézná' aasitini dáadıtlhgee t'ah nazijná' baa nkai ndi ch'ídaasiitqah hik'e doo hadn ákóne' naháztaq da laq. 24 Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitini la'íi siláada da'ch'okqah goz'aanií yinádaadéz'ini binant'a' la'íi okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi díi daidezts'aaná' hagoshá' at'éego laq dayúweh bá daagowáh daanzj lé'e. 25 La' nyáago gádaabilhíi, Nnee ha'adaasolkaad n'íi da'ch'okqah goz'aq yune' nazij, nnee yil ch'ídaago'aahgo. 26 Áík'ehgo siláada da'ch'okqah goz'aanií yinádaadéz'ini la'íi binant'a' nadaal'a'a yiká okaigé' dánt'éhego yil nakai: nnee tséé bee daanohwíłé' doleehi at'éé daanzjgo ndaalzdizidhíi bighá. 27 Yil nakainá' nnee yánadaaltihíi naháztaqágee yil hikai baa yá'ti'híi bighá: áigee okqah yebik'ehi dá'tiséyú sitini nabídaadilkid, 28 Gániigo, Díi yizhíihíi bee ich'ínágonol'aah hela', daanohwíłniigo nohwá ndaagosit'aq ni', n'íi kú lá Jerúsalem dágoz'aq n't'éego bil ch'ínágonon't'aah, la'íi ái nnee zesdiiníi nohwí nohwik'izhí' daadoł'áhgo ádaalt'ij. 29 Peter la'íi nadaal'a'a la'ihíi bilgo hadaasdzigo gádaanii, Nohwíi Bik'ehgo'ihí'nañ da'áníyú ádaant'eego dábk'eh, doo nnee da. 30 Jesus tsj'ílna'áhi bídaahesolkałgo daazesolhij n'íi daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ daayokqahú daztsaqgé' nábihil'na'. 31 Án Nant'an la'íi Hasd'á'iniíi nliigo Bik'ehgo'ihí'nañ ábíilaago bigan dihe'nazhinéego dahbinesdaa ni', Israel hat'i'íi binch'ó'i bich'á'zhí'go ádaile'go binch'ó'íi bich'á'gé' baa nádaagodet'aqahíi bighá. 32 Díi ánágot'ijhíi daahii't'ijgo baa nadaagohiilni'; Holy Spirit akdó' yaa nagolni', ái Holy Spirit-híi hayú Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yikisk'eh ádaat'eehíi yaa daidez'aq ni'. 33 Yánadaaltihíi ái daidezts'aaná' bil daagostch'iigo, nadaalt'eed hádaat'ijgo yendaagoshchij lé'e. 34 Áiná' Phárisee la' nnee yánadaaltihíi itah nlii, Gamáliel holzéhi, begoz'aanií ilch'igó'aahi, nnee dawa n't'éego baa natsekeesi hiz'go, Díi nneehíi dé't'ihézhí' nłahyú ch'ínókáh, nniid; 35 Áiná' gáníi, Israel hat'i'íi daanołni, díi nnee hago ádaale'íi baa daagonosqá. 36 Doo ániiná' nnee la' Theúdas holzéhi izisgo at'éhi ideshchijgo nnee láago djigo nanadínyú shj béhikai ni': án zesdjigo bikisk'eh ádaat'ee n'íi dawa itanáhosqágo begoldoh n'íi doo hat'íi da silij ni'. 37 Ái bikédé'go Judas, Gáiligeé' gólíni, nnee taz nahi'niil doleehíi bighá daaholtag ni'ná' nyáa, án addó' nnee láago its'áiniil: án aldó' daztsaq, áigé' bikisk'eh ádaat'ee n'íi dawa itanáhosqá ni'. 38 K'adíi gánohwíłdishni, Díi nneehíi doo baa nałkai da, doo nadaanonk'og da: díi begoldohíi nnee bich'á'gé' bee ánágot'ijhíi lé'yúgo, doo hat'íi da hileeh: 39 Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' lé'yúgo doo bengowáh ádaale' at'éé da; nohwíi dánkó Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nadaagonokkaadgo nohwígózi. 40 Nnee yánadaaltihíi Gamáliel aníihíi bil dádaabik'ehgo nadaal'a'a yushd'é' daayilniigo ánákaí, áigé' Jesus bizhi'íi bee yánánáti' hela', daabilhíiná' ndaabinestsaz, áigé' onádaabis'a'. 41 Áík'ehgo yánadaaltihíi yich'á' dahnaskai, Jesus bizhi'híi bighá ádaayágosihyú ádaats'izlaa lé'e ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzaghee n't'éego ádaat'eego yidaagotsihíi bighá bil daagozhólé' lé'e. 42 Dajji biigha da'ch'okqah goz'aq yune' la'íi daagowayú Jesus Christ yaa nadaagol'ni'go yaa ilch'ídaago'aah lé'e.

6

1 Áiná' Jesus daayokqahíi láago silijná' Jews daanlíni Greek biyati' yee yádaakt'íi doo bil daagozhólgo Hebrews daanlíni gádaayilniid, Dajji biigha ch'iyán na'niihgee nohwíi nohwitahyú isdzáné biká' nanezna'ihíi doo yich'í' zhinéé ádaat'ee da lé'e. 2 Áík'ehgo nakits'adáhi nnee Jesus daayokqahíi dawa yushd'é' daayilniid, áigé' gádaayilni, Ch'iyán nadaahii'niihíi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nadaagol'ni'íi doo k'ihzhí' ndaagont'aa bik'eh da. 3 Áík'ehgo, nohwik'íyú, nnee gosts'idi, n't'éego baa yádaakt'íi, Holy Spirit ye'ádaat'eehíi, daagoyáanií nohwitahgé' hadaahniil, ái nnee díi na'ídzidiíi yedaabik'ehgo ádaahiidle'. 4 Áiná' nohwíi dágodest'iyú da'ohiikqah la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa yádaahiilti' doleel. 5 Ádaaniihíi nnee dawa bil dádaabik'eh: áík'ehgo Stephen dázhó ndzilgo odláni, Holy Spirit ye'at'éhi, Philip, Prókorus, Nicánor, Tímon, Pármenas, la'íi Nicolás, Jews bi'okqahíi yenyáhi, Ántiochgé' gólíni, hadaiheznil. 6 Ái hadaisniilíi nadaal'a'a yidáhzhí' yil nnikaigee yiká' ndaadesniigo yá da'oskaad. 7 Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dayúweh begodeyaago Jerúsalemgee Jesus daayokqahíi láago bináhiikai; okqah yedaabik'ehi aldó' láago odlaanií yikisk'eh ádaat'ee lé'e. 8 Stephen, dázhó ndzilgo odláni, Holy Spirit bee binawod gólíni, izisgo ánágot'ijhíi la'íi godiyjigo be'idaagozinií nnee bitahyú ye'ána'ol'ijl. 9 Nnee la', Libertines

daaholzéhi, la'íí Cyrénegé' la'íí Alexándriagé' daagolíni, la'íí nnee Cilíciagé' la'íí Asiagé' nakaihi ha'ánáséhi bitahgé' Stephen yil ladaadit'ah nkegonyaa. ¹⁰ Áiná' Stephen goyáágo la'íí Holy Spirit yábiyiliti'go nneehíí doo la' bitisgo hadziih da lé'e. ¹¹ Áík'ehgo nnee la' yich'i' na' daaheznilgo gáyilnii, Nadaalch'aago Stephen baa yádaalti', áík'ehgo gádaanii, Moses la'íí Bik'ehgo'ihina' nch'ogo yaa yalti'go daadihiits'ag. ¹² Áíge' nnee Stephen yik'edaanniihíí, Jews yánazini, la'íí begoz'aanii ye'ik'eda'íichíhi, la'íí nnee dawa hadaashkee ádaizlaago Stephen yaa hikaigo daayiltsood, áíge' nnee yánadaaltihíí yil yaa hikai. ¹³ Nnee nadaach'áhi yil hikai, áík'ehgo gádaanii, Díí nneehíí díí godiyíhgo goz'aanii la'íí begoz'aanii dawahn nch'ogo yaa yalti'; ¹⁴ Gániigo daadihiits'ag, Jesus Názaarethgé' gólíni díí godilzil'igo goz'aanii nagohilkaad, la'íí Moses nohwá yengon'áá n'íí lahgo ányáidle'. ¹⁵ Nnee yánadaaltihíí dawa Stephen da'is'ah dainel'íígo binii Bik'ehgo'ihina' binal'a'a yaaká'gé'hi biniihíí k'ehgo at'éego daayiltsaq.

7

¹ Okáah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábilnii, Ádaanilch'inníhíí da'anii nées? ² Stephen gáníí, Nnee daanólíni, shik'ííyú, nnee báyan daanólíni, shídaayesóts'aa; nohwitaa n'íí Abraham, doo hwahá Chárranyú ngoleeh daná' Mesopotamiayú gólíí n'íná' Bik'ehgo'ihina' bich'á'idindláád nlíni bich'i' ch'í'nah ádelzaa, ³ Áíge'e gábilniiid, Nini' la'íí ník'íí bich'á' dahnnáhgo n'íí nil ch'í'nah áshlé'yú nínáát. ⁴ Áík'ehgo Abraham Kaldéans binii'gé' dahnyaago Charran golzeegee golíí lé'e: bitaa daztsaana' díí n'íí biyi' daagonol'izh'i' Bik'ehgo'ihina' bik'ehgo onágóde' lé'e. ⁵ Áiná' n'íí biyéehíí doo la' baa gon'áá da, doo ndi dalahndi nch'idel'eezgo da: áiná' bichagháshé doo la' da ndi bíí la'íí bich'á'gé' daalideschiihíí daabiyéé doleelgo yágon'áá lé'e. ⁶ Bik'ehgo'ihina' Abraham bich'i' hananádiigo gánííid, Ních'á'gé' daalideschiihíí n'íí doo yidaagols'i da n'íí yi'yi' daagol'íí doleel; áíge'e nnee n'íí daabiyéehíí isná ádaabidle'go dííndi gonenadíndi legodzaazh'i' biniiidaagont'ée doleel. ⁷ Nnee isná ádaabisdlaahíí biniiidaagodishlé' doleel; áí bikédé'go áíge' ch'ékáhgo dzaqáee daashokaah doleel, nii lé'e, Bik'ehgo'ihina'. ⁸ Áíge' Bik'ehgo'ihina' circumsion bee Abraham yil lángot'aa: áík'ehgo Abraham biye' Isaac gozli'igo tsebíí behiskaaníí bijíí circumsion áyíílaa; áíge' Isaac biye' Jacob gozli'igo; Jacobhíí biye'ke nakits'adah daagozli'igo, áí bich'á'gé' nakits'adahyú nnee hat'i' silíí. ⁹ Jacob biye'kehíí daabidizhé Joseph daayolch'íígo, yik'edaanniihgo Egyptyú baa nadaahezni: áiná' Bik'ehgo'ihina' bíl nli'igo, ¹⁰ Bich'i' nadaagont'ogíí bigha dawa yich'á' bint'íí, áíge' Phárah, Egypt yánant'aahíí, yil nzhogo la'íí binadzahgee goyáágo Bik'ehgo'ihina' ábits'i; Phárahíí Egypt dahot'éhé la'íí bik'íí biyi' daagol'ííni yánant'aago ábíílaa. ¹¹ Egypt la'íí Cánaanyú dahot'éhé shiná' góyéego daagodeyaa: áíge'e daanohwitaa n'íí bich'iyá' n'íí bich'á' ádaasdi'igo biniiidaagont'ée lé'e. ¹² Egyptyú nadá' gólíí láágo Jacob yaat'inzíína' daanohwitaa n'íí da'íítsé ákú odais'a' lé'e. ¹³ Iké'gee nanákainá' Joseph, Daanohwik'isn nshlíí n'íí shíí ánsht'ee, daayilniiigo bídaagols'i; la'íí Joseph bik'íí Phárah yígóts'i. ¹⁴ Áíge' Joseph bitaa la'íí bik'íí dawa bílgo gots'idin ashdlá' hilt'eego yiká'o'íí'a, ¹⁵ Áík'ehgo Jacob Egyptyú o'ííni, ákú Jacob daztsaa, la'íí daanohwitaa n'íí áldó' da'ííké'go nanezna', ¹⁶ Áí dawa Sýkemyú onádaiheznilgo ílch'i'ndaahi'niil goz'aa yune' da'ííké'go ladaahasnil, áí goz'aaníí Abraham Sýkem biye' Émmor biye'ke bich'á'gé' zhaali bee nagohesnii n'íí. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina' Abraham bángon'áá n'íí begolne'íí alhánégé' goldohná' Abraham bich'á'gé' daalideschiihíí Egyptgee láá silíí lé'e. ¹⁸ Áiná' Egyptyú la' nant'an nanásdlíí, án Joseph doo yígóts'i da lé'e. ¹⁹ Án nohwíí hahiit'íí yik'edaanniih lé'e, la'íí daanohwitaa n'íí gádaayilniiigo bándaaagoz'aa, Mé' daagozli'íhíí da'izli'iyú ch'íídaaholkaadgo da'akú nanne' le'. ²⁰ Áíge'e Moses gozli'igo dázhó dénzhóné lé'e, án bitaa golíí yune' nadaach'íiteego taagi daahitaq. ²¹ Áíge' da'izli'iyú ch'íídaach'ist'ííyú Phárah bits'i' nábinlt'íígo dabíí bizhaazhé k'ehgo yihíína'. ²² Egyptyú daagol'ííni bigoyá'íí dawa Moses bíl ch'et'áágo dázhó nlt'éego yalti' la'íí nlt'éego ánat'íí silíí. ²³ Moses dizdin bíl legodzaaná', shik'ííyú Israel hat'íí bich'i' dosháh nzi' lé'e. ²⁴ Áík'ehgo la' inaghanaghaago yiltsaago, án yik'izh'i' onálwodgo yil náts'íhgo daztsaa. ²⁵ Shíí hat'íí biniiidaagont'ée'íí biyi'gé' Bik'ehgo'ihina' shich'oniigo bíl ch'íídishkaahíí yidaagols'i sh'i nzi' lé'e; ndi doo bídaagols'i da. ²⁶ Iskaq hik'e dabíí hat'íí naki ílch'i' dahnádlwo'go yiká'nyáá, nkenágheltoqod nzi'igo gádaayilnii, íl'isyú noklíína' hat'íí bigha íl'í'ídohni'. ²⁷ Áiná' ba'ashhahgé' gólíni doo bik'ehyú ányo'íííí dahíí Moses k'íhzh'i' yenyilná' gáníí, Hadíí nohwinant'a' la'íí nohwaa yalti'íí áníílaago ánt'íí? ²⁸ Adáana' nnee Egyptian nlíni zínííhííhíí k'ehgo shíí áldó' shizinih'éé nées? ²⁹ Díí ánííhíí bigha Moses dabíí hat'íí yich'á' halwodgo Mádiangee golíí ngohéyáá, áíge'e biye'ke naki gozli'. ³⁰ Áíge' dizdin legodzaa bikédé'go Dzil Sína holzéhi bínaayú da'izli'iyú ch'íí dílth'i' biyi'gé' Bik'ehgo'ihina' binal'a'a yaaká'gé'hi bich'i' ch'í'nah ádelzaa. ³¹ Moses yo'ííiná' bíl díyagot'ee

ha'áiyilkaad lé'e. ⁴ Jesus daayokaqáahíi iltanáhosaa n'íi dahot'éhé anakahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolní'. ⁵ Philip Samáriayú óyáá, áí biyi' k'ij goznilgee Christ yaa yil nadaagolní'. ⁶ Nnee láágo Philip yakti'ihíi daidezts'áago lá'íi godiyihgo ánágot'íhíi ye'ánát'íhíi daayiltsáago, ániíhíi dalel'eego yaa natsidaakeesgo bidaayésts'áa lé'e. ⁷ Spirits daanch'oi nnee láágo biyi' daagolní n'íi daadilwoshná' biyi'gé' hanáhesaa, lá'íi láágo daadi'il n'íi lá'íi doo nadaakai da n'íi nádaabi'dilzihi. ⁸ Áík'ehgo áí k'ij goznilgee dázhó ko' daagozhó lé'e. ⁹ Áí k'ij goznilgee nnee lá' Simon holzéhi dabi'ítsená' nnee Samáriayú daagolíníi daabo'ní'go k'izéyoni golíi lé'e, nnee ízigo at'éhi ádil'íigo: ¹⁰ Án nnee dawa bidaayésts'áa, nnee doo ízigo ádaat'ee dahíi, nnee ízigo ádaat'eehíi ndi gádaaniigo, Díi nnee Bik'ehgo'ihí'na' binawod bíl n'íi láá. ¹¹ Daabo'ní'go nzaad ogoyaaahíi bighá nnee yédaaldzidgo daayidn'íi lé'e. ¹² Áiná' Philip, Bik'ehgo'ihí'na' bilakt'áhgee begoz'aaníi n'íi éego baa na'goní'íi lá'íi Jesus Christ bizhi' daayozhígo yaa nagolní'go nnee lá'íi íszáné daayosdlaáqgo baptize ádaasaa. ¹³ Simon dabíi ndi osdlaáqgo baptize ábi'delzaa: áigé' Philip yil dahizh'aazhgo godiyihgo be'idaagoziníi lá'íi ízigo áná'ol'íhíi yiltsáago bi' díyagot'ee lé'e. ¹⁴ Jerúsalemgee nadaal'a'á nnee Samáriayú daagolíníi Bik'ehgo'ihí'na' biyati' nádaagodn'áá yaat'idaanzíiná' Peter lá'íi John bílgo bich'i' odais'a': ¹⁵ Ákú n'áázhná' Holy Spirit baa daadót'aah daanzígo yá da'oskqáq: ¹⁶ (BeBik'ehíi Jesus bizhi' bee baptize ádaasaa ndi doo hwahá hadíi lá' Holy Spirit bee baa godet'aah da lé'e.) ¹⁷ Peter lá'íi John bílgo biká' ndaadelniigo Holy Spirit bee baa daagodest'áa. ¹⁸ Nadaal'a'á nnee yiká' ndaadezníigo Holy Spirit bee baa daagodest'áahíi Simon yiltsáaná' nadaal'a'á zhaali yaa náiné', ¹⁹ Gánígo, Shíi ádó' díi beshik'íigo shaa godinot'aah, áík'ehgo dáhayíi biká' ndaadeshniíhíi Holy Spirit baa daadit'aah dolee. ²⁰ Áiná' Peter gábiñii, Bik'ehgo'ihí'na' bich'á'gé' aahi'né'íi nahashniíhíi n'íi zhi' bighá nizhaalihíi dábil da'izlíi neeh. ²¹ Bik'ehgo'ihí'na' binadzahgee nijíi doo bik'ehyú at'éé dahíi bighá díi ánáhi'íhíi doo hwaá ná goz'áá. ²² Nincho'íi bich'á'yúgo ánné'go onkaqá, áík'ehgo nijíi biyi'gé' déncho'égo tsidínkeezíi da'izlíne da'ánadolniit. ²³ Ncho'go ágot'eehíi zhá niyi' begoz'áago nincho'íi íhnest'ógo bígosíisíid. ²⁴ Áík'ehgo Simon gádaabiñii, Ashíldolniíhíi doo shich'i' be'ágoñe' dahíi bighá Bik'ehgo'ihí'na' shá honokaqá. ²⁵ Peter lá'íi John bílgo daayo'íi n'íi yaa nadaagosni', lá'íi Jesus biyati'íi yaa yil nadaagosni'ná' Jerúsalemýú onát'aazh; ná'taashyú Samária biyi' gotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolní'go ánágoldoh. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'na' binal'a'á yaaká'gé'hi Philip yich'i' hadziigo gáyihíi, Dahnnáhgo yagiyú n'íi, Jerúsalemgé' Gázazh'i' intiníi bich'i'go, da'izlíiyú. ²⁷ Nádiidzaago dahiyaa: áigé' nnee Ethiópián eunuch níni, íszáné Cándace holzéhi, Ethiópiáns yánant'aahíi yiké'gee sitíni, dawahá lán ílíní Cándace bíyéehíi yebik'ehi, Jerúsalemýú okáqhyú naghaagé'. ²⁸ T'aazh'i' nádaal lé'e, bitsinaghái bíjad nakihíi yiyi' dahsdaago Bik'ehgo'ihí'na' binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíi goldoh. ²⁹ Holy Spirit Philip gáyihíi, Tsinagháihíi alhánégo bich'i' n'íi. ³⁰ Áík'ehgo Philip bich'i' nádilwodgo Bik'ehgo'ihí'na' binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, binaltsoos yozhíihíi yidezts'áago gáyihíi, Ya' áí hónzihíihíi bígonísi' née? ³¹ Ethiópián gáníi, Hago'at'éégo bígonsíni, dahadn' shíi ch'ígo'aahyúgo zhá go'íi? Hasiináhgo shit'ahgé' dahndaa, níi. ³² Bik'ehgo'ihí'na' biyati' bek'e'eshchiiníi díi k'ehgo aníhi yozhíi lé'e, Dibehíi zideeyú ch'olqosíi k'ehgo, dagohíi dibehíi bizhaazhé bíshéhíi yádnnee sitíigo doo hat'íi níi dahíi k'ehgo bizé' doo ilch'á' ágole' da: ³³ Ádaayagosiyú ádaizlaagé' dá doo nzhógo baa yá'iti' da: hadn'shá' bich'á'gé' daaldeshchiiníi yaa nagolní'? Ní'gosdzán bich'á'gé' bi'ihí'na' nádi'né', níigo. ³⁴ Áigé' nneehíi Philip gánábildo'niid, Nánoshkaqá, díi Bik'ehgo'ihí'na' binkááyú na'iziidi n'íi ániíhíi hadn' ániíhíi? Dabíi ádaayalti' née, dagohíi nnee lá' yaa yakti' née? ³⁵ Áík'ehgo da'áí Bek'e'eshchiiníi biyi'gé' Philip yakti' nkegoniyaago Jesus yaa yil nagolní'. ³⁶ Ch'okahyú tú bich'i' dahch'idikaigo nneehíi gáníi, Kú tú lá' l'áq; hat'íi bighá doo baptize áshí'dilne' da dolee? ³⁷ Philip gáníi, Nijíi dawa bee ondlaayúgo ágani'dilne'. Nneehíi gábiñii, Jesus Christ Bik'ehgo'ihí'na' biYe' n'íigo hoshdlaq. ³⁸ Tsinaghái nnólgeed, níiid: áigé' tú yiyi' o'áázhgo Philip nneehíi baptize áyíílaa. ³⁹ Tú biyi'gé' hanát'aazhgo Bik'ehgo'ihí'na' biSpirithíi dagoshch'i' Philip onábíltíi. Nnee Ethiópián níni doo hwaá nábitsáq da, ndi bíl gozhógo dahiyaa. ⁴⁰ Philip Azótusgee náhiiltsáq: áigé' k'ij nagozníiyú yati' baa gozhóni yaa nagolní'go naghaa, áigé' Caesaréa golzeezh'i' nnyaa.

9

¹ Saul, Jesus daayokaqáahíi nagont'og yá hát'íigo lá'íi naotseed yo'núigo okáqá yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa nyáá, ² Áigee gáyihíi, Damáscusgee Jews ha'ánáshéhíi bich'i' naltsoos shá áilé', áík'ehgo nnee lá'íi íszáné hayíi Jesus yikísk'eh daahikahíi lá' baa niyááyúgo hídaasht'óqgo Jerúsalemýú shinaghadokah. ³ Áigé' Saul Damáscus golzeehíi bit'ahyú higaal'go, dahíko yaaká'gé' bich'i' nke'idindláad lé'e: ⁴ Áigee hayaa nágo'ná' yati' yidezts'áa lé'e, gánígo, Saul, Saul, hat'íi l'áq bighá shiniigont'éégo áshíhíi? ⁵ Saul gáníi, Hadn'

áat'íi, shiNant'a'? Áíge' nohweBik'ehń gábilńii, Shiniigont'éeego áshirńsinihií shíi ásh't'íi, Jesus honszéhí: tsjdik'íihíí bee níts'i'ishgo'yúgo dayúweh t'aqzhi' hónitályúgo dayúweh dání ídída'nńi'. ⁶ Saul bil díyagot'eego dithidgo gáníi, SheBik'ehń, hat'íi áshéłhgo hánt'íi? Jesus gábilńii, Nádnđángo křh goznilyú nńáh, akú hat'íi ánléhií baa nil na'goni' ndi at'éé. ⁷ Nnee yil hikah n'íi doo hadaadzií dago nazjina' yati' daidits'ag ndi doo hadń daayo'íi da lé'e. ⁸ Saul ni'gé' nádiidzaago bináá ilch'á'ágolaa ndi doo go'íi da lé'e: áik'ehgo bigan daach'otá'go Damáscusyú odaach'izlqoz. ⁹ Doo go'íi dago taagi be'iskqaq, dáshiná' la'íi dádíba'. ¹⁰ Damáscusee nnee Jesus yokqahń Ananías holzéhí goljji lé'e; an Jesus bil ch'í'nah ágóláago, Ananías, bilńii. Ananías gáníi, Kú sidáá, sheBik'ehń. ¹¹ Jesus gábilńii, Nádnđángo křh bigizhyú itin Ts'ígodezdqł golzeegee nńáh, áígee nnee Saul holzéhí, Társusgé' gólını, Judas goljigeee biká na'ńilkid: áígee an okqah laq. ¹² Áígee nnee Ananías holzéhí ha'ayáago, go'íi nádleeh doleehíi bigha ndelńiigo Saul bil ch'í'nah ágolzaa lé'e. ¹³ Ananías gábilńii, SheBik'ehń, an nneehń Jerúsalemgee nnee daanokqahíi nyeego yiniidaagodezlaahii baat'insj ni': ¹⁴ K'adií an kú híghángo hayíi nizhi'íi yeda'okqahíi hídaiht'o'go baa godat'aa lé'e, okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi ádaaniigo. ¹⁵ Jesus gábilńii, T'i: an ich'á'ńitini at'éé, shá na'iziidgo doo Jews daanljii dahii, íziso nadaant'aahii, la'íi Israel hat'íi shizhi'íi yidaagotsi áiléh doleelgo: ¹⁶ Shíi shigha hago'at'éeego biniidaagont'ée doleehí baa bil ch'í'nah ágoshle'. ¹⁷ Áik'ehgo Ananías dahiyaago křh yune' ha'ayáa; Saul yiká' ndelńiiná' gáníi, Shik'isń, Saul, Jesus nohweBik'ehń, itinyú yushde' hínáálná' nich'í' ch'í'nah ádelzaahń, gon'íi nándleeh doleelgo, la'íi Holy Spirit bee nagodet'aago nich'í' shides'a'. ¹⁸ Dagoshch'í' bináá biká' siktsooz siljii lé'e n'íi yó'ózhóodgo go'íi násdlij. Áíge' nádiidzaago baptize ábi'delzaa. ¹⁹ Áíge' iyaago nalwod nasdlj. Damáscusee Jesus daayokqahíi yil naháztaqago da'kwíishj behiskqaq. ²⁰ Dagoshch'í' Jews ha'ánátséh nagoznil yune' Saul, Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlij, niigo yaa nagolńi'. ²¹ Nnee daabidezts'aa'íi dawa bil díyadaagot'eego gádaanii, Díńshá' nneehń Jerúsalemgee nnee Jesus bizhi' daayozhúigo da'okqahíi naistseedń at'íi; ai bigha kú nyáa ni', hídaiht'o'go okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yich'í' yil dikáhgo? ²² Áiná' Saul dayúweh ndzilgo yakti'go Jesus da'anii Christ nlij láq, niigo Jews Damáscusee daagolínii doo bich'í' hanádaaszii dago áyíflaa. ²³ Lqáqgo hiskaanii bikédé'go Jews daanliinii Saul daizilheego ndaagoshchj: ²⁴ Áiná' ndaagoshchiinii Saul yígolsjíd ni': daabizilhee hádaat'íigo dajji biigha, dat'é' biigha křh goznilií binaayú ledá'dilt'í'ihgee dáada'dit'ihíi nzhógo yináadaadéz'íi; ²⁵ Áiná' Jesus daayokqahíi t'é'yú ledá'dilt'í'ihíi bitis yuyaa gódah ch'í'adabileeh, táts'aa yiyi' dahsdaango. ²⁶ Saul Jerúsalemý nyáána' Jesus daayokqahíi yedigháh hánt'íi ndi bédaaldzid lé'e, da'anii Jesus yokqahń siljii ndi doo daabodlaq dahii bigha. ²⁷ Áiná' Bárnabas Saul édeidilt'íigo nadaal'a'á yaa yil n'áazhgo gáníigo yaa nagolńi', Díń nneehń higaalyú Jesus yo'íigo bich'í' yakti' ni', la'íi Damáscusee doo biini' hah dago Jesus yá sizjigo yaa yakti' ni'. ²⁸ Áíge' Jerúsalemý da'adzaayú yil nkedikai. ²⁹ Áígee doo biini' hah dago Jesus yá sizjigo yaa yakti', Jews daanliinii Greek biyati' yee yádaakt'íi yich'í' yakti'go yil lahadaadit'áhná' daabizilhee hádaat'íi lé'e. ³⁰ Ái odlá' bee ik'íiyú yidaagotsjiddná' Caesaréayú yil hikai, áíge' Társusyú onádaabis'a'. ³¹ Áik'ehgo Jesus daayokqahgo ha'ánátséhíi Judéayú, Gálileeyú, Samáriayú daagolínii bil nkenádaagodez'aaqo hadag bá nádaagodeyaa lé'e, ai Bik'ehgo'ihí'nań daidńsigo dayúweh bá daagowáhgo, la'íi Holy Spirit bidag ádaat'eego, dázhó láq siljii. ³² Peter gotah anádaalgo Jesus daayokqahíi Lýdda golzeeyú daagolínii áldó' yaa nyáa. ³³ Akú nnee Enéas holzéhí yaa nyáa, di'ílhíi bigha sitjigo tsebií legodzaahi. ³⁴ Peter gáyilńii, Enéas, Jesus Christ nánilziih: nádnđángo nitsesk'eh ilch'í' nándle'. Áíge' dagoshch'í' Enéas nádiidzaa. ³⁵ Áik'ehgo Lýddagee daagolínii la'íi Sárongee daagolínii daayiltsaqago Jesus yich'í' dahaskai. ³⁶ Áíge' Jóppa golzeegee isdzán Jesus yokqahń góljji, Tábita holzéhí. Tábita golzeeyú Dórcas golzeego ágolzee: an nt'éeego at'éhi, tédaat'yéhi yich'onlihi. ³⁷ Áiná' an yóiyahgo ndezгаа'go daztsaa, áíge' bits'í tádaizgizgo ik'éhéyú křh dahńágost'aaq yune' ndaistjii lé'e. ³⁸ Lýdda golzeehí Jóppa dábit'ahyú goz'aa, áik'ehgo Jesus daayokqahíi Peter akú naghaago yaat'idaanzjigo nnee naki yich'í' odais'a' nádaayokqahyú, Doo nt'áhgo da, dá'ad akú nńáh, daabilńiigo. ³⁹ Áíge' Peter dagoshch'í' yil onákaigo ik'éhéyú křh dahńágost'aaq yú yil okai. Akóne' itsaahíi Peter yit'ahgé' daachago nazjii, ícho la'íi diyágé Dórcas t'ah hínaaná' áyíflaa n'íi dahdaayiniígo. ⁴⁰ Áiná' Peter dawa ch'inołkáh yilńiidgo, ch'ekainá' Peter hishzhiihgo oskaqad; áíge' its'í siné'zhi' déz'jiddná' gáníi, Tábita, nádnđáh. Áik'ehgo ch'í'inghalgo Peter yiltsaáná' nádiidzaago nezdaa. ⁴¹ Yich'í' dahdidilńiigo náidńlqos; áíge' Jesus daayokqahíi la'íi itsaa daanliinii dawa yushde' daayilńiidgo gádaabilńii, Kú Tábita náhi'na'. ⁴² Jóppagee dahot'éhé baa godidezlaadgo láníhi Jesus daayosdlaqad. ⁴³ Jóppa golzeegee Peter, Simon ikágé yildzéhń yil sikeego doo ach'idé hiskaq da.

10

¹ Caesaréa golzeegée nnee Cornélius holzéhi, siláada dalán gonenadín Italian band holzéhi yinant'a' nlini, goljí lé'e. ² Án nneehñ godnksíni, la'í yil naháztaanií bilgo Bik'ehgo'ihí'nañ daidnlsí lé'e, tédaat'iyéhií yich'i' odaagohijáhi, la'í Bik'ehgo'ihí'nañ dá yokaqah nt'éhi. ³ Ha'iz'áagé' hayaazhí' taagi ledihikeezyúshj Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bil ch'í'nah ádelzaa, ái baa nyaágo, Cornélius, bilnñiid. ⁴ Yinel'jdná' tsidolyizgo gánii, Hat'í' láqhi, shi-Nant'a'? Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a' áhúí bich'i' hadziigo gábilñii, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ni'okaqahíí la'í nilgoch'oba'íí bil nela'. ⁵ Nnee Jóppa golzeeyú daadn'áá, Simon da'án Peter holzéhi, yil nánókáh: ⁶ Simon ikagé yildzehn' yil sikee, bigowá túnteel sikaanií bit'ahyú goz'áq: hago áné' shíhíí yaa nil nagolñi'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bich'i' yakti' n'íí da'aazhí' ásdjdná' Cornélius binal'a'á naki yich'i' ánniid, siláada godnksínihi dawahn nail'a'ihí áddó'; ⁸ Áik'ehgo bil ch'í'nah ágolzaahíí dawa yaa yil nadaagolñi'ná' Jóppa golzeeyú odais'a'. ⁹ Áigé' hiskaq hik'e odais'a' n'íí kñh goznííí yich'i' alhánégo hikahná' ha'iz'áazhí' godeyaayú Peter kñh biká'yú okqah lé'e. ¹⁰ Dázhó shíná' siljigo dahat'íhita hoshqá nzi: áiná' áda'ilne'ná' nt'éégo bil ch'í'nah ágolne'go nágodiidzaa, ¹¹ Yaaká'gé' bich'i' ilch'á' ágodzaago yiltsáq, hat'íshj ligaihi bich'i' bil nkegonyaá, nadik'á' ligaihi k'a'at'éhi, djjigé' daayotá'go ni'zhí' yil nkedaistsooz: ¹² Ái biká'gee ba' iltah at'éhi, dziiká'yú daagolíni, ch'osh la'í dló' nadaakaigo yiltsáq. ¹³ Yaaká'gé' yati' yidezts'áq gániiigo, Peter, nádnáh; la' naktseedgo nnáá. ¹⁴ Áiná' Peter gánii, SheBik'ehñ, doodah, da'izliné dagohíí doo daahidaágo nohwá goz'áq dahíí doo hwaá hisháq da. ¹⁵ Yati'í náyidezts'áq gániiigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nlt'éégo áyíílaahíí doo da'izliné bilnñii bik'eh da. ¹⁶ Díí k'ehgo taadn da'iké'go bich'i' ágodzaa: áigé' nadik'á' ligaihií yaaká'yú bil onágodzaa. ¹⁷ Peter, shil ch'í'nah ágolzaahíí hagoshá' ágot'eego shich'i' ágot'jíd, nzná' nnee Cornélius daades'a' n'íí hikai, Simon hayú gólj? daaniigo na'ódaadiikidgo ch'í'itinyú nazj. ¹⁸ Ya' Simon, Peter áddó' bizhi'n kú sidaa née? daaniigo na'ónadaadiikid. ¹⁹ Peter bich'i' ágodzaahíí t'ah yaa natsekeesgo Holy Spirit gábilñii, Nnee taagi nika daantaago kú hikai. ²⁰ Nádnáhgo gódah ch'í'nnáh. Bil nádnákah, doo t'áazhí' nt'éégo da: shíí kú odaasi'l'á'í at'éé. ²¹ Áik'ehgo Peter nnee Cornélius odais'a' n'íí yich'i' gódah ch'ínyáágo gádaayilñii, Nnee bíka daanoaktaahíí shíí ásh't'j. Hat'íí bighá kú nolkaí? ²² Gádaabilñii, Cornélius, siláada dalán gonenadín yinant'a' nlini, nnee bi'at'e' nzhóni, Bik'ehgo'ihí'nañ yidnksíni, Jews dawa nlt'éégo baa yádaati'i, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dilzini yaaká'gé'hi bich'i' hadziigo níká idol'áá niigo, bigowayú nnáhgo niyati' yidits'íhyú. ²³ Áik'ehgo Peter, Ha'akáh, yilnñiid, áigé' da'akú bedaiskáq. Iskaq hik'e Peter yil onákai, la'í la' odlá' bee ilk'isyú daanliinií Jóppage'hi áddó' itah onákai. ²⁴ Áigé' náiskaágeee Caesaréa golzeeyú hikai. Áigee Cornélius bik'íyú la'íí daabit'ekéhií dala'á'yíílaago biba' naháztaa. ²⁵ Peter t'ah bich'i' higaahná' Cornélius bidedeswodgo biyahzhí' hayaá na'áddol't'ego yokaqah nágodiidzaa. ²⁶ Áiná' Peter nábidnlpogzo, Hizj: shíí áddó' dáni k'ehgo nnee nshlíni ánsht'ee, bilñii. ²⁷ Ilch'i' yakti'go ha'a'áázh, áigee láqgo biba' dala'ách'it'éégo yiltsáq. ²⁸ Peter gádaayilñii, Nnee Jew nlini nnee lahgo hadaazt'íí yil na'aashgo, dagohíí yich'i' onadhégo doo bee bá goz'áq da nohwíí bídaagonoksj; ndi shíí Bik'ehgo'ihí'nañ gáshilñiiigo shil ch'í'nah áyíílaa, Nnee da'izlji ádaat'ee, dagohíí déncho'go ádaat'ee, doo daabilññii da. ²⁹ Ái bighá shiká odaaso'l'a'ná' doo t'áazhí' ánsht'eego da, dagoshch'í' niyáá: k'adií nanohwidishkid, hat'íí bighá shiká odaaso'l'a' láq? ³⁰ Cornélius gábilñii, Djí'í hiskaqaná' dákogee in'áazhí' dáshíná' oshkaqah ni; áigé' ha'iz'áagé' hayaazhí' taagi ledihikeezyú oshkaqah nt'éégo nnee bidiyágé bich'á'índindládi shich'i' sizj ni', ³¹ Gáshilññiid, Cornélius, Bik'ehgo'ihí'nañ ni'okaqahíí yidezts'áq, la'íí tédaat'iyéhií baa ch'onba'íí yee nínálniih. ³² Áik'ehgo nnee Jóppa golzeeyú daadn'áágo Simon, da'án Peter holzéhi, yil nánókáh; Simon, ikagé yildzehn' yil sikee, bigowá túnteel sikaanií bit'ahyú goz'áq: án nyaágo nich'i' yakti' doleek. ³³ Ái bighá dagoshch'í' níká ol'í'ah ne; nlt'éégo ándzaago nýaa. K'adií daanohwigha dala'ánt'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee, Bik'ehgo'ihí'nañ hago'at'éégo nángon'áq shíhíí dawa daadnts'íhíí bighá. ³⁴ Peter yakti' nkegonyaago gánñiid, Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dalek'eego yaa natsekees bigosilñj: ³⁵ Nnee iltah at'éégo hadaazt'ííí daantjigee dahadñ Bik'ehgo'ihí'nañ yidnksínií la'íí nlt'éégo at'ééhií Bik'ehgo'ihí'nañ bil dávik'ehi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' Israel hat'íí bich'i' bil ol'á'íí bídaagonoksj, Jesus Christ binkááyú nkegohen'áágo yá'iti': (án dawahá yebik'ehñ nlii.) ³⁷ Da'ái yati'í John, Baptize ádaanohwi'dolne', niigo yaa yakti'íí bikédé'go Gálilee golzeegé' Judéa dahot'éhé biyi' baa na'goni'go bídaagonoksj dishñii; ³⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ Jesus Názareth golzeegé' gólíni, Holy Spirit la'íí binawodiií bee baa godin'áágo its'áyntj: áigé' nlt'éégo ánat'jigo ánádaal lé'e, la'íí ch'íidn yisná ádaabíksini n'íí nádaiziih; Bik'ehgo'ihí'nañ yilnliñj bighá. ³⁹ Jews daabini'yú la'íí Jerúsalemyú dawa ye'ánat'j'íhíí nohwíí nohwíínáát' ánágot'j; án ts'í'lhá'áhi yídaayiheskaágo daizes-hj: ⁴⁰ Áiná' áigé' taagi jji hileehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nábihil'na'ná' ch'í'nah hit'jigo ábúílaa; ⁴¹ Doo nnee dawa bich'i' da, áiná' nohwíí daahihilt'séh doleekgo

Bik'ehgo'ihinañ hadaanohwihezniilí nohwich'i' Jesus daztsaagé' naadiidzaahí bikédé'go bil da'iidaq n'íi Bik'ehgo'ihinañ nohwich'i' ch'i'nah hit'iigo ábíílaa. ⁴² Jesus gánohwiñiigo nohwá ndaagoz'aa, Yati' baa gozhóni nnee baa bil nadaagolni', la'íi bich'i' gáshildolñiih, Daahinaahíi la'íi nanezna'íi yaa Yati' doleełgo Bik'ehgo'ihinañ haiyiltíi. ⁴³ Bik'ehgo'ihinañ binkáayú nada'iziidi n'íi dawa án yaa nadaagolni'go gádaanniid, Án bizhi'íi bee dahadn bodlaqgo ba'ohíln binch'íi da'izline doleeł. ⁴⁴ Peter t'ah díi yaa yakti'go hayii daidezts'aanií dawa Holy Spirit bee baa daagodest'aa. ⁴⁵ Circumcise ádaabi'deszaahí bitahgé' Jesus daayodlaanií Peter yil hikaihií bil diyadaagodzaa, ái nnee doo Jews daanliini da ndi Holy Spirit bee baa daagodest'aaahí bigha. ⁴⁶ Holy Spirit-hii yati' la'i yee yadaakti'go ádaabik'iigo la'íi, Bik'ehgo'ihinañ bich'i' ahédaandzi, daanniigo daidezts'aa. Áik'ehgo Peter ganií, ⁴⁷ Hadn díi nnee dánohwií k'ehgo Holy Spirit bee baa daagodest'aanií doo tú bee baptize ádaabi'dilne' bik'eh da nzi? ⁴⁸ Áik'ehgo Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolñiih, niigo yee yángon'áá. Áigé' gádaabiñii, Da'kwíi hiskaqzhi' kú nohwitahyú síndaa.

11

¹ Nadaal'a'á la'íi Jesus bee ilk'íyú daanliini Judéayú daagolínií, doo Jews daanlii dahíi Bik'ehgo'ihinañ biyati' aldó' nádaagodn'aaqgo yaat'idaanzí. ² Áik'ehgo Peter Jerúsalem yúdag onanázaago nnee circumcise ádaaszaa zhínéé daanliinií doo bil daabik'eh dago ³ Gádaabiñii, Nnee doo circumcise ádaaszaa dahi bil da'ináa láá. ⁴ Áik'ehgo Peter hago'at'éego ánadaagot'iíhí ilké' nyiniłgo yaa yil nadaagolni' nkegonyaa ganiigo, ⁵ Joppa golzeeyú sidáago oshkaqahgo shil ch'i'nah agolnéh nkegonyaa: Hat'iishí hígaihi shich'i' bil nkegonyáa, nadik'a' hígaihi díjgé' daayota'go shich'i' yil nkedaistsoozgo hiltsaq. ⁶ Da'as'ah nel'iigo ái biká'gee ba' itah at'éhi, dzilká'yú daagolini, ch'osh la'íi dló' nadaakaigo hiltsaq. ⁷ Yati' desiits'aa ganiigo, Peter, nándáh, nahtseedgo nnáa. ⁸ Áiná' gádéniid, SheBik'ehñ, doodah, da'izline dagohii doo daahiidaqgo nohwá goz'aa dahíi doo hwaa izaashné'í at'éé da. ⁹ Yati'íi yaaká'gé' gánáshido'niid, Bik'ehgo'ihinañ nt'éego áyíílaahíi doo da'izline bilñiih bik'eh da, nii. ¹⁰ Díi k'ehgo taadn da'ilké'go shich'i' ágodzaa: áigé' nadik'a' hígaihií yaaká'yú bil onágodzaa. ¹¹ Áigé' dagoshch'i' nnee taagi Caeseréa golzeegé' shich'i' hil'aad láqhi shaa hikai. ¹² Holy Spirit gáshilñiiid, Ákú bil nádnkáh, doo t'aaqzhi' nt'éego da. Odlá' bee ilk'isyú daanliinií gostán aldó' bilonáhiikai, áigee nkaigo nneehíi bigowá yune' ha'áhiikai: ¹³ Áik'ehgo nohwil nagosni' hago'at'éego bigowá yune' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hi siziigo yiltsaqgo gábilñiiid, Nnee la' Joppa golzeeyú daadn'áa, Simon, da'án Peter holzéhi, yil nánókáh; ¹⁴ Án ni la'íi bil nahántaaníi bilgo yati' bee hasdádolkahíi yaa nił nagodolñiih. ¹⁵ Áik'ehgo bich'i' yadaashti' nágodiiidaago Holy Spirit bee baa daagodest'aa, ntsé godeyaaná' nohwaa daagodest'aa n'íi k'ehgo. ¹⁶ Jesus ánií n'íi, John tú zhá yee baptize ádaayizlaa; ndi nohwíi Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolñiih, nohwilñii n'íi bénashniih. ¹⁷ NohweBik'ehñ Jesus Christ daahosiidlaqdná' Bik'ehgo'ihinañ Holy Spirit nohwaa daizné'íi bíi aldó' da'ái k'ehgo baa daizné'yúgo, shíi doo hat'íi bee inshlii dago, doo doodah dishñii da ni'. ¹⁸ Ái daidezts'aaqna' doo hat'íi ndaado'nií da, áiná' Bik'ehgo'ihinañ ya'ahédaanzigo gádaanií, Áik'ehgo nnee doo Jews daanlii dahíi aldó' binch'íi yich'á'zhí' ádaasdaayúgo ihinaa doo ngonel'aa dahíi Bik'ehgo'ihinañ baidin'áá. ¹⁹ Stephen zesdiihíi bikédé'go Jesus daayokaqahíi biniidaagodeszaahí bigha ilch'á'yú oheskaihií, la' Phenice golzeezhi', la'íi Cýprus golzeezhi', la'íi Antioch golzeezhi' oheskai, dá Jews daanliinií zhá Bik'ehgo'ihinañ biyati' yee yich'i' yadaakti'go. ²⁰ La'íi nnee Cýprus golzeegé' la'íi Cyréne golzeegé' daagolínií Antioch golzeeyú hikainá' nnee Greek biyati' yee yadaakti'íi yich'i' yadaakti', Jesus nohweBik'ehñ yaa yil nadaagolni'go. ²¹ Bik'ehgo'ihinañ yil daanliigo nnee láqgo da'osdlaqdogo Bik'ehgo'ihinañ yich'i' dahaskai. ²² Jesus daayokaqahíi Jerúsalemgee ha'ánáshéhií ái yaat'idaanzigo Bárnabas Antiochyú odais'a'. ²³ Ákú nyáayú Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi ye'ánát'iíhí yiltsaqgo bil gozhóó lé'e, Nohwi'odlá' ndzilgo bee nasol'iigo nohweBik'ehñ doo bich'á'zhí' ánádaaholne' da, daayiniigo yidag yadaakti'. ²⁴ Bárnabasñ nnee nt'éhi nlii, Holy Spirit yé'at'éhi, la'íi bi'odlá' ndzili: áik'ehgo nnee láqgo Bik'ehgo'ihinañ daayosdlaqad. ²⁵ Áigé' Bárnabas Társus golzeeyú Saul yika ntaayú óyáa: ²⁶ Ákú yaa nyáago Antiochyú yil nat'áazh. Áigee Jesus daayokaqahíi yil ha'ánáshéhgo dala'á legodzaa, áik'ehgo nnee láqgo yil ch'idaagoz'aa. Antiochgee Jesus daayokaqahíi da'iltse inashood daahosze'. ²⁷ Ái benagowaaná' nnee Bik'ehgo'ihinañ binkáayú yadaakti'íi Jerúsalemgé' Antiochzhí' hikai. ²⁸ Ái la' Ágabus holzéhi hizí'go, Holy Spirit yábiyikti'go, Ni'gosdzán dahot'éhé shina' góyéégo begodigháh, nniid: Cláudius Caesar nant'án niíiná' díi begolzaa. ²⁹ Inashood daantíigee dayidaanel'aaqgee Jesus bee bik'íyú Judéayú

daagolíníí bich'odaahi'níi daanzigo biini' ladaizlaa: ³⁰ Gádaadzaago Bárnabas la'íí Saul yaa daizné'gé' Judéayú inashood yánaziinií yich'í' odaizné'.

12

¹ Ái benagowaaná' Hérod nant'án nliigo inashood la' yiniidaagonsi nkegonyaa. ² Án bik'ehgo James, John bik'isn, besh be'idiltshé bee zesdji. ³ Ái Jews daanliinií bil dádaabik'ehgo yígolsjdná', Peter addó' ha'alt'e'go yee nagoshchji lé'e. (Bán benilzoelé da'ádijgo bán alzaahi daach'iyagáná' díí be'ánágot'ijl.) ⁴ Áik'ehgo Peter Hérod bik'ehgo daayitsoodgo ha'ádaist'e', áigé' siláada díj'go sinili binádaadéz'ijgo baa neltji; Bitis-hagowáh bee biná'godinijgo bikédé'go nnee bináál' ch'inádishteel nzigo. ⁵ Peter ha'ána'ilka' yune' ásitijná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' inashood ha'ánálséhií dá bá da'okqah nt'éé lé'e. ⁶ Iskaq hik'e Hérod Peter ch'inádishteel nzi lago, ndi da'ái bit'é' besh hishbizhií naki bee híbi'dest'oggo siláada naki bigizhyú alhosh: siláada la'ihíí dáádítjhee yinádaadéz'ij lé'e. ⁷ Dahíko Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi ch'í'nah ádelzaago ha'ásitij yune' ididezldaad: Peter bi'ask'ehyú bedelchidgo, Dahale nádndáh, bilniiid. Besh hishbizhií bigan bee lest'óó n'íí nanehesdee. ⁸ Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gánábildo'niiid, Nidiyágé' ánágodle'go áde'it'ó, la'íí nkee na'ast'óné' bee ná'íl'éés: áik'ehgo ágádzaa. Áigé' gánábildo'niiid, Iká' ninasti'íí idinánktijgo shiké' nñáh. ⁹ Áigé' ch'ínyáago yiké' dahiyaa; Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ánat'ijl'íí da'anii bich'í' ánat'ijl'íí doo yígolsj da; áiná' daazhógo shil' ch'í'nah ágodzaa nzj lé'e. ¹⁰ Siláada yinádéz'iinií ikséhií la'íí iké'geehíí yitis ch'in'áázhná' kjh gozníli bich'í'zhj'go besh dáádítjhi yaa n'áázh; áí dabínik'eh ch'ínkééz: áigé' ch'in'áázhgo kjh bigizhyú itin yune' o'áázh; áigee dagoshch'í' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bich'á' onádzaa. ¹¹ Peter dabíí idínágozjijgo gániiid, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á shich'í' yil'aadgo, Hérod bíla'tt'áhgé' la'íí Jews daanliinií hago áshidilne'go ndaayohí n'íí yich'á' ch'íshintijgo bigósilisj. ¹² Díí yígolsjdná' John, da'án Mark holzéhi, bimaa Mary bigowayú óyáá; áigee láágo dala'adzaago da'okqah lé'e. ¹³ Peter ch'í'itinyú dáádítjhií nýinests'igo it'eedn, Rhoda holzéhi, dáádítjhyú nýáá. ¹⁴ Peter bizhihií yígolsjijgo dá doo yá ch'í'itiih bil gozhógo ha'ánalwodgo, Peter dáádítjhee sizji, niigo nnee ákóne' naháztaanií yil nadaagosni'. ¹⁵ Niini' ádjh nées! daabihniid. Áiná' dayúweh ágánií. Gánádaabildo'niiid, Binádidzohí zhá benagowaa. ¹⁶ Áiná' Peter dayúweh dáádítjhi nýinests'í: áigé' bá ch'ida'iztqago daabitsaqáná' bil diyadaagot'ee lé'e. ¹⁷ Dant'éhe naháztaq doleelhií bighá nabída'igizh, áigé' hago'at'éego Bik'ehgo'ihí'nañ ha'ána'ilka'gé' ch'ibintiiinií yaa nagosni'. Áigé' gániiid, Díí ágodzaahíí James la'íí odlá' bee nohwik'íyú baa bil nadaagolji'. Áigé' dahnyaago lahyúgo onanádzaa. ¹⁸ Hayilkqá hik'e siláada bitahyú ch'inií hadndláád, Peter hago adzaa, daaniigo. ¹⁹ Áigé' Hérod bíka ntaa ndi doo hwaá baa nyaá da, áik'ehgo siláada yinádaadéz'ij n'íí baa ya'it'igo natseedgo yándaagoz'áá. Áigé' Judéagé' Caesaréayú óyáago da'áigee sidaa lé'e. ²⁰ Hérod, Tyre la'íí Sídongee nnee daagolíníí yich'í' hashkee: Blástus, Hérod yána'l'a'á, t'eké' ádaislaago dálaházhj' dala'adzaago Hérod yaa hikai, nkegohen'áq'le', daaniigo yich'í' yádaalti', nant'án bini' bich'á'gé' zhá da'iyaghií bighá. ²¹ Áik'ehgo ch'idaagoz'aanií bijji Hérod nant'án k'ehgo ik'e'idlaago nant'án dahsda n'gee dahnezdaago nnee hikaihií nlt'éego yich'í' yakti'. ²² Áik'ehgo nneehíí, Díí bich'í' da'ch'okqahú bizhihií ánií, doo nnee da! daaniigo ndaadidilgaaazh. ²³ Hérod, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá daach'idnksini at'éé, doo nii dahíí bighá dagoshch'í' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi kah bik'izhí' áyílaa: áigé' ch'osh bitsj daiyaago bizes-hj. ²⁴ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí dayúweh didezldaadgo nchaa silji. ²⁵ Bárnabas la'íí Saul bilgo, bighá daades'a' n'íí aq' ádaizlaaná' Jerúsalemgé' John, da'án Mark holzéhi, yil nakai.

13

¹ Antiochgee inashood ha'ánálséhií Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú yádaatti'íí la'íí ich'idaago'aahíí, áí Bárnabas la'íí Simeon, Niger holzéhi, Lúcius, Cyrénegé' gólíni, Mánaen, Hérod nant'án yil daahina'n, la'íí Saul itah ha'ánákah lé'e. ² Dáshiná' Bik'ehgo'ihí'nañ daayokqahná' Holy Spirit gábilnií, Bárnabas la'íí Saul shá nada'iziidgo bich'í' ádeñiiid n'íí shá its'ánole. ³ Áik'ehgo dáshiná' náda'oskaqáná' Bárnabas la'íí Saul yiká' ndaadesnií, áigé' odais'a'. ⁴ Áigé' Holy Spirit odaabis'a'go Selúciayú n'áázh; áigé' Cýprusyú bil oda'iz'eel. ⁵ Sálamisgee n'áázhná' Jews ha'ánálséh nagoz'áq yune' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí yaa yádaalti': John bich'odaanií lé'e. ⁶ Páphos golzeegee ni' tayi' dahgoz'áni yiká' ch'in'áázh; áigee nnee Bar-Jesus holzéhi, Jew nliini, bena'ich'aahíí itah at'éego ána'ol'ijl, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziid ádil'inihi, Paul la'íí Bárnabas baa n'áázh lé'e. ⁷ Án nnee góyáni, nant'án nliini, Sérgius Paulus holzéhi yil n'áázh; án Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí yidits'ih há't'ijhíí bighá Bárnabas la'íí Saul yiká'íil'a'. ⁸ Áiná' Bar-Jesus, da'án Élymas holzéhi, (Élymas golzeehií

bena'ich'aahii' itah at'éégo ána'ol'íhii golzeego ágolzee) nant'an dánko odlqá hileeh nzihii bighá Bárnabas la'íi Saul yidáhzi' yakti' lé'e. ⁹ Áiná' Saul, (da'án Paul holzéhi) Holy Spirit yábiyit'igo da'as'ah yinel'íi, ¹⁰ Áigé' gáyihii, Ni, ch'iidn bik'ehgo ánt'ini, dawahn nnee bich'i' nach'áhi, dawahn nch'og'go ánt'éhi, nt'éégo ágot'eehii dawa doo nił nzhog dahi, Bik'ehgo'ih'i'nañ bich'i' ts'ígodesdoh itinhii digizgo ánsini, doo dayúweh ágánt'ii da le'. ¹¹ K'adii Bik'ehgo'ih'i'nañ nich'i' ná'diziidgo dé't'ihézh'i' nináá ágodihgo ch'ígona'ái doo hí'íi da Nlee. Dagoshch'i' biná'oh golbaa gozłi, áigé' godilhił bik'egonyáá; áik'ehgo hadn bidilqpsñ yłka nantaa nágodiidzaa. ¹² Áigé' Pérágé' nant'an ánágot'íhii yo'íiná', Bik'ehgo'ih'i'nañ biyati' yee bil ch'ígót'aah n'íi baa yil díyagot'eego osdłaqđ. ¹³ Paul yil nakaihił bilgo Páphosgé' bil oda'iz'eel, ni' Pamphýlia golzeehii biyi' Pérge golzeezhi' hikai: áigé' John bich'á' Jerúsalemýu onádzaa. ¹⁴ Áigé' Pérgegé' yúweh ni' Pisidia golzeehii biyi' Antioch golzeeyu onanáki, Jews daagondnsinił bijii ha'ánáshéh goz'qđ yune' ha'ákaiyé' dahdinezbłh. ¹⁵ Begoz'aanii la'ii Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi biyati' daayozhiihii bikédé'go Jews ha'ánáshéhił binadaant'a' bich'i' oda'is'a' gádaaniigo, Nnee daanołni, shik'íiyú, yati' la' nnee bich'i' bidag yádaakti' lé'eyúgo dák'ad ágádaadołnih. ¹⁶ Áik'ehgo Paul hiz'i'go na'ígizhná' gánii, Israel hat'ii daanołni, Bik'ehgo'ih'i'nañ daadinolsini, ídaayesółts'qđ. ¹⁷ Díi Isreal hat'ii Bik'ehgo'ih'i'nañ daayokqahñ daanohwita n'íi hayiheznilgo ni' Egypt, doo daabiyéhi biyi' daagolii n'na' nnee íziso ádaat'eego áyíłaa ni', la'ii binawod bee ni' Egyptgé' ch'íinil ni'. ¹⁸ Dénch'og'go ádaat'ee ndi yinádéz'iiigo da'izłiiyú dizdinhii hagee bil legodzaa. ¹⁹ Ni' Cánaan golzeegee nnee gosts'idýú hat'ii doo hat'ii dago áyíłaaná' bini' n'ii Isreal hat'ii dałá'á daantiiyee biyéé doleekił bebigozłiihii yá áyíłaa ni' yá ilk'idaahosdzog. ²⁰ Ái bikédé'go aayádaalhihii bánadaant'aago bá ágólaa, díidn gonenadínyú ashłladin legodzaayú shi, Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú na'iziidi, Samuel holzéhi, nyáázhi'. ²¹ Áigé' izisgo nant'an daayokeed; áik'ehgo Saul, Kish biye', Benjamin hat'ii'niłni, Bik'ehgo'ih'i'nañ baa destiiigo bánant'aago dizdin legodzaazhi'. ²² Án k'ihzh'i' nnániłt'ii'na' David nant'an ánaláz; án díi k'ehgo ániigo yaa nagolni', David, Jesse biye'hił shił dábk'ehyú á't'ééhił la'ii dáhasht'iiyú ánat'iihii bigosłsiid. ²³ Díi nnee bich'á'gé' hadaahshchínihii bitahgé' Bik'ehgo'ih'i'nañ ngon'áanii k'ehgo Isreal hat'ii bá Hasdá'iiniłhii bá yitii, án Jesus holzee: ²⁴ Doo hwahá Jesus higháh daná' John, Nohwinch'ó'ii bich'á'zh'i' ádaalne'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo Isreal hat'ii' dawa yich'i' yakti' lé'e. ²⁵ John binasdzid k'ad qđł áile'na' gánii, Hadn á't'ii daashidolnih? Shił doo án ást'ii da. Ndi shikédé'go higháhiihii biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sitii da. ²⁶ Nnee daanołni, shik'íiyú, Abraham hat'ii daanołni, la'ii nohwitahgé' Bik'ehgo'ih'i'nañ daadinolsini, hasdák'iháhił baa na'gon'ii' nohwii nohwich'í' alzaa. ²⁷ Jerúsalemýu daagolii'nił binadaant'a' dábiigo Jesus doo yinádaagolzi da, la'ii Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú nada'iziidi ádaanii n'ii, godilzinił bijii dawahn náhójii n'ii doo bil ídaagozi dahii bighá ádaanii n'ii begolzaa, da'itsaahii bee bá ndaagoz'qđgo. ²⁸ Hat'ii bighá daayizihéehii doo yidaagotsi da, ndi Pilate nádaayokqah, zihéé daayilniigo. ²⁹ Bek'e'eshchii'ni qđł begolzaana' ts'i'lna'áhi biká'gé' godah ch'ínadaizłiigo, tsébi'i't'án yune' lch'i'ndaizłi. ³⁰ Ndi daztsaqgé' Bik'ehgo'ih'i'nañ nábihil'na': ³¹ Áigé' lqágo isqágo hayii Gálıleegé' Jerúsalemzh'i' yil hikaihił yich'i' ch'i'nah ánadil'ii lé'e, ái k'adyúgo bináál' ánágot'ii'ndii nnee yil nadaagolni'. ³² Yati' baa gozhóni baa nohwil nadaagolni', bich'á'gé' hadaahinel't'aanii Bik'ehgo'ih'i'nañ bángon'áá n'ii k'ehgo, ³³ Jesus nábi'dihil'na'íi, nohwii bichagháshé daandliinił nohwá ye'ıłaa; psalm nakigee aldó' biyi' gániiigo k'e'eshchii, ShiYe' níi, díi jiiigé' nitaa síłii. ³⁴ Doo díłdzid nanádleeh dago daztsaqgé' náyihılna'ii yaa nagolni'go gánii, Da'aniigo David bángoni'áanii nohwii nohwaa nshné'. ³⁵ Psalm la'ii aldó' biyi' gánadi'ni, Díłzini Nlíni níyéehii díłdzid doo bee bángon'áah da. ³⁶ Davidhił naghaa n'na' habinoht'iihii bá Bik'ehgo'ih'i'nañ yighá bin'á'ii qđł áyíłaaahii bikédé'go, David daztsaqgo bik'ii n'ii lé'sinił bitahyú nbi'deltii lé'e, áik'ehgo ndzid; ³⁷ Ndi Bik'ehgo'ih'i'nañ nábihil'na'ii doo ndzid da. ³⁸ Ái bighá nnee daanołni, shik'íiyú, bídaagonolsi le', díi nneehñ baa nohwil nagolni', binkááyú dénch'og'go ádaanoł't'ee n'ii nzhoonii bee nohwaa nágodit'aahii bighá; ³⁹ Hayii án yodłłqahñ dawahá biyi'gé' nt'éégo ch'ibiłteehi at'éé, áiná' Bik'ehgo'ih'i'nañ yegos'aanii Moses binkááyú ni'né' doo dawa bee ch'íkółteehi at'éé da. ⁴⁰ Bik'ehgo'ih'i'nañ binkááyú nada'iziidi ágádaanii n'ii doo bee nohwich'i' ágonéh da doleehii bighá baa daagonolsaq; ⁴¹ Sqđ, aadaadłohii daanołni, nohwil díyadaagot'ee, doo haada daadoleeł: nohwii yolkáahii biyi' hat'ihita ashle', ái ashle'ii la' nohwil nagolni'yúgo ndi doo daahodłłaqđ da. ⁴² Jews daanliinił ch'ínákainá' doo Jews daanlił dahii, Iké'gee godilzinił bijii da'áik'ehgo nohwil nanádaagodołnih, daabihiigo nádaabokqah. ⁴³ Áik'ehgo dałá'ách'it'éehii qđł tanách'osqána' Jews daanliini la'ii Jews bi'okqahii yedikaihił daidnłsini lqágo Paul la'ii Bárnabas yike' dahiskai; ái bich'i' yádaakti' la'ii, Bik'ehgo'ih'i'nañ bilgoch'oba'ii dayúweh nt'éégo baa holkaah, daabihiigo bidag yádaakti'. ⁴⁴ Áigé' godilzih hik'e kih gozłilgee nneehii dásdozhá dawa daładzaa, Bik'ehgo'ih'i'nañ

biyati' idaayésts'áayú. ⁴⁵ Jews daanlíni nnee dała'at'ééhíí daayilts'áaná' dázho da'olch'íid lé'e, Paul ánííhíí doo áígee da, daanii lá'íí nch'ogo yaa yádaakti'. ⁴⁶ Paul lá'íí Bárnabas doo biini' hah dago gádaanii, Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí nohwíí iltsé nohwich'í' bee yá'iti'go dávik'eh: ndi daanohwíí k'ihzhí' bídaasoyilgo dahazhí' ihí'naahíí doo bik'eh sitíi da daanolsí dago, ádándaagosoh't'áahíí bighá doo Jews daanlíi dahíí bich'í'go dahsiikai. ⁴⁷ Ágán'íigo nohweBik'ehń nohwá ngon'áá, Doo Jews daanlíi dahíí bá indindláádíí n'íigo hanítíi, n'í'gosdzán náhen'áayú nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í ninkááyú hasdákáh doleel. ⁴⁸ Doo Jews daanlíi dahíí díí daidezts'áaná' bíl daagozhó'ogo Bik'ehgo'ihí'nan biyati' ya'ahédaanzí lé'e: dahazhí' daahíinaa doleelgo nábidihesdlaahíí dawa da'osdlaqad. ⁴⁹ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' Ántioch bínaayú dáhot'éhé didesdlaad lé'e. ⁵⁰ Ndi Jews daanlíni isdzáné daagodńsini n'í'éégo bídaagozini, lá'íí nnee nant'án daanlíni ákú daagolíníi biini' yá ádaagozlaa, Paul lá'íí Bárnabas biniidaagododle', daan'íigo, ák'ehgo daabini'gé' ch'í'idaayineyood. ⁵¹ Bikee leezh yaa daayíilháal, doo hádaabich'it'íi dahíí nnee bee bigózhíí bighá, áíge' Icóniumyú onanát'aazh. ⁵² Hayíí da'osdlaqadíí bíjii dawa yee bíl daagozhó', lá'íí Holy Spirit ye'ádaat'ee lé'e.

14

¹ Icónium golzeegee Paul lá'íí Bárnabas bílgo Jews ha'ánáséh goz'áq yune' ha'a'áazhgo yádaakti', ák'ehgo nnee láágo da'osdlaqad, lá'íí Jews daanlíni, lá'íí Greeks daanlíni. ² Áiná' Jews doo da'odlaq dahíí, doo Jews daanlíi dahíí yil daagoshkishgo odla' bee ilk'íyú daanliiníi bich'í' nch'ogo natsídaakeesgo ádaizlaa. ³ Da'áígee sikeego nzaad ogoyaa, doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihí'nań yá yádaakti' lé'e, ák'ehgo godiyíhgo be'ígózini lá'íí ízisgo áná'ol'íi Paul lá'íí Bárnabas binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań anát'íiigo biyati' yee bílgoch'oba'íi da'aníi at'éégo bigó'zigo áyílaa. ⁴ Áígee nnee daagolíníi ilk'ékai; lá'íí Jews daanliiníi yil daagost'íid; lá'íí Paul lá'íí Bárnabas yil daagost'íid. ⁵ Doo Jews daanlíi dahíí lá'íí Jews daanliiníi bindaant'a' bílgo bíni'da' d'ih'íh lá'íí nbida'ihne'go ndaagoshch'íi, ⁶ Áí yádaagost'íidná' Lýstra lá'íí Dérbe, Lycaónia biyi' kíh nagoznilyú lá'íí bínaayú dahtsídinkíi. ⁷ Ákú yati' baa gozhóni yaa nadaagolní'. ⁸ Lýstra golzeegee nnee dí'ílihi sídaa lé'e, dágozhíiná' dasa'go doo nagháni da: ⁹ Áń Paul yakti'go yidits'ag: Paul da'as'ah bineł'íigo bí'odla' gol'íigo nádziihgo bigósiid, ¹⁰ Ák'ehgo, Nádnáhgo hizíi, bílnii. Nnee dí'íln' dáhah nádihitahgo dahiyaa. ¹¹ Nnee dała'at'ééhíí Paul adzaahíí daayilts'áaná' Lycaónia biyati'íí yee nádaadidilghaazhgo gádaanii, Daadinliníi nohwich'í' nken'áash, nnee k'ehgo nohwitahyú anát'ash. ¹² Bárnabasń Júpiter daayílnii; Paulhíi, itisgo yakti'híi bighá Mercúrius daayílnii. ¹³ Kíh gozníli bádngée kíh biyi' Júpiter bich'í' da'ch'okáahíí goz'áq lé'e; áígee Júpiter bich'í' okáah' yebik'ehń magashi lá'íí ch'íl hishbízhgo alzaahíí ch'é'ítinzhí' lá'ádaizlaa, magashińi natsedgo Paul lá'íí Bárnabas okáahgo baa hí'níil nziigo, nnee dała'adzaahíí binadzahgee. ¹⁴ Áiná' nadaal'a'a, Paul lá'íí Bárnabas, díí yaat'idaanzígo doo bíl daanzhógo dago ák'e nada'ihidzíziz nágodíidzaago, nnee dała'at'ééhíí yitah anakeel' lé'e, nawode gádaan'íigo, ¹⁵ Nnee daanolni, hat'íí láá bighá ágádaakt'íi? Nohwíí akdó' nohwíí k'ehgo nnee ndlíni ánt'ee; daazhógo ádaat'ehi bich'á'zhí' ádaańe'ná' Bik'ehgo'ihí'nań hínáhi daaholkaqah le', áń yáá, ni'gosdzán, túnteel lá'íí dawa biyi' daagolínihíí áyílaahi at'éé: ¹⁶ Áń doo ániná' nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í dabiini'yú nadaakeego áyílsé lé'e. ¹⁷ Da'ágát'ée ndi be'ígózi doleelíí dawahn nohwich'í' ch'í'nah áyílsj, nte'éégo nohwich'í' at'éé, nanágot'íhgo lá'íí nánt'íhgo nohwá ágótsj, ch'iyán lá'íí ilgoyilshóóníí bee hwoi daandlíiigo ánohwílsj akdó'. ¹⁸ Áí gánmidgo magashi natsedgo bee daahohiikaqah daanzí n'íí t'áqzhí' ádaadzaa, ndi dásdozhá begolzaa. ¹⁹ Jews daanlíni Ántiochgé' lá'íí Icóniumgé' hikaihíí nnee lá'íí yiini' yá ádaagozlaago Paul leyída'isne'go, daztsáq lááq daanzígo kíh gozníi bitisýú ch'ídaideshood. ²⁰ Áiná' ínashood bínaayú nazíigo, nádiidzaago kíh gozníi yune' onanázzaa: áíge' iskáq hik'e Dərbeyú ó'áázh, Bárnabas bílgo. ²¹ Áí kíh goznilyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolní'go láágo da'osdlaqadná' Lýstra, Icónium lá'íí Ántioch golzeeyú t'áqzhí' onákai, ²² Ínashood ndkzilgo ádaile'go, yidag yádaakti'go, Dayúweh da'odlaq le', daayílniigo, lá'íí, Nyé'í daadihiits'ago zhá Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníi itah daahíidleeh, daayílniigo akdó'. ²³ Dáshiná' da'okáahgo ínashood ha'ánáséhíí dawago yánazníi yá hadaiheznílná' Bik'ehgo'ihí'nań yada'ohíhíí yaa yidin'áá. ²⁴ Písidia yi' ch'ín'áázhná' Pamphylíagee n'áázh. ²⁵ Pérgagee Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yee yádaakti'gé' Attália golzee yuyaa onanát'aazh. ²⁶ Áíge' Ántiochyú t'áqzhí' bíl onada'iz'eel, áíge' odaach'is'a' ni', áíge' binasdzíidíí qal' ládaizlaahíí Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íi yee baa daagodest'áq ni'. ²⁷ Ákú nakainá' ínashood dała'adzaago hago at'éégo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'izíidíí dawa yaa yil nadaagolní', lá'íí doo Jews daanlíi dahíí odlaqago yá yil ch'ída'iztaaníí akdó'. ²⁸ Da'áígee ínashood yil nahátztaqgo nzaad godeyaa.

15

¹ La' nnee Judéa golzeegé' hikaigo odlá' bee ilk'íyú daanlíni yíl ch'ídaago'aah, Moses yegos'aaní bik'ehgo circumcise ádaanohwi'deszaayúgo zhá hasdákáh, daaniigo. ² Paul la'íi Bárnabas díi yaa yádaakti'go díyat'eego yíl lahada'dit'áh, áik'ehgo Paul la'íi Bárnabas, la'ihíi áldó' Jerúsalem yúdag nadaal'a'á la'íi ínashood yánazíni díi baa nahódaidiikidyú dolkah, daayihniigo hadaiznil. ³ Ínashood ha'ánáséhií daabides'a'go dahdiikai; doo Jews daanlií dahíi Jesus yich'i' dahaskaihií yaa nadaagoln'i'go Pheníce la'íi Samária golzeeyú ch'íkai: odlá' bee ilk'íyú daanliinií dawa yaa bíl daagozhóq. ⁴ Jerúsalemyú hikainá' ínashood ha'ánáséhií, nadaal'a'á la'íi ínashood yánazíni bílgo yaa hikaihií ba'ahédaanzigo hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidií dawa yaa yíl nadaagoln'i'. ⁵ La' ínashood Phárisees zhínéégo daagot'iinií dahahiz'i'go gádaanhiid, Da'aníi circumcise ádaal'íigo dávik'eh, la'íi Moses yegos'aaní bikisk'eh ádaanoit'eego daan'niigo bándaagositi'áq. ⁶ Nadaal'a'á la'íi ínashood yánazíni díi yaa yádaakti'hií bighá da'a'adzaa. ⁷ N'zaad godeyaaqo lahada'dit'áhná' Peter hizi'go hadzii, Nnee daanoñni, shik'íyú, dá'ak'iná' yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íi, shíi shinkááyú doo Jews daanlií dahíi daidits'ago Jesus daayodlqá doleeqo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitahgé' hanáshíitíi ni'. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ daakojíi dawa yígósiini Holy Spirit nohwíi nohwa daadest'aaní k'ehgo bíi áldó' baa daadest'áqgo bíi'jóónií yee yíl ch'i'nah áyítsi'; ⁹ Nohwíi la'íi bíi bílgo dálet'eego nohwaa natskeesgo bí'odlqá' bee bíjii n't'éégo ánádaisdlaa. ¹⁰ Áik'ehgo hat'íi bighá nohwíi la'íi daanohwitaa n'íi ch'éh ádaahiil'íi n'íi, Jesus daayodláni doo Jews daanlií dahíi ládaile'go ádaal'íigo Bik'ehgo'ihí'nañ nabídaanoitaa? ¹¹ Jesus Christ nohweBik'ehú dázhó bílgoch'oba'íi bee hasdáhií'niiflgo bíi áldó' da'áik'ehgo hasdákáqo dahohiidlqá. ¹² Nnee da'a'adzaahií dawa doo hat'íi daahíits'ag daná' Bárnabas la'íi Saul yídaayésts'áq, hago'at'éégo doo Jews daanlií dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú godiyíhgo ánáqot'íiíi la'íi izisgo áná'ol'íiíi ánáda'ol'íi n'íi yaa nadaagoln'i' lé'e. ¹³ Aqá hadaasdzina' James hadziigo gánniid, Nnee daanoñni, shik'íyú, shídaayéts'áq: ¹⁴ Símeon gáníi ni', Da'ítséná' doo Jews daanlií dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' yee da'okáqahgo hayinií doleehií bighá yaa nyáá lé'e. ¹⁵ Dálet'eego Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi yaa nadaagosni'; díi k'ehgo k'e'eshchíi ni'. ¹⁶ Díi bikédé'go nádishdaalqo David bich'á'gé' hadaahishchinihií nadaant'ángo ánádaashdle', kíh ánáqoch'idle' lehií k'ehgo; nagohezgo' n'íi dawa nágodishti'íi, n't'éégo nnágodissh'aa: ¹⁷ Nnee la'ihíi áldó' Bik'ehgo'ihí'nañ hádaabit'íi doleehií bighá, la'íi doo Jews daanlií dahíi shizhi' bee daahojíiíi áldó', níi nohweBik'ehú, díi dawa ánat'íi. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ n'íi'gosdzán ágólzaagé' yushdé' godezt'íigo binasdzidií yígósi ni'. ¹⁹ Ái bighá shíi díi k'ehgo shíi dávik'eh, doo Jews daanlií dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' dahnáhikáhií doo hat'íi bighá bich'í' nadaagont'og bik'eh da: ²⁰ Díi zhá bee bich'í' k'eda'ilchii, Beda'okáqahií nastseedgo nadn'ái yaa hí'niil n'íi doo daalsáq da, doo nant'í' nach'íkai da, la'íi dawahá bize'da'ist'oonií la'íi díihíi áldó' doo daalsáq da. ²¹ Doo ániiná'gé' godezt'íigo kíh nagoznílií dawage hadn' Moses yaa nadaagoln'i'íi gólíi, Jews daagodnsinií bíjii, Jews ha'ánáséh nagoz'áq yune' Moses binaltsoos dawahn nádaahojíi. ²² Nadaal'a'á, ínashood yánazíni, la'íi ínashood ha'ánáséhií dawa bílgo dabíi bitahyú nnee hádaiheznilgo Ántiochyú Paul la'íi Bárnabas yíl daides'a'go bíl dádaabik'eh; áik'ehgo Judas, Bársabbas holzéhi la'íi Silas, ínashood bitahyú nnee ádn nazinihií: ²³ Naltsoos díi k'ehgo k'e'eshchiiíi yíi odais'a': Odlá' bee nohwik'íyú daandlíni, nadaal'a'á, la'íi ínashood yánazini bílgo, nohwíi doo Jews daanoñíi dahíi, Ántiochyú, Síriayú, Ciliciayú odlá' bee nohwik'íyú daanoñni, Gozhóq, daanoñwi'n'ni. ²⁴ Doo hadn' ágádaablin'ni da ndi, nohwich'á'gé' la' yati' yee nanohwint'íigo, Circumcise ádaanohwi'dilne', la'íi Jews bich'í' begoz'aaní yikisk'eh ádaanoit'ee, daanoñwi'niigo nohwiini' nadaidezgeedíi baat'idaandzj ni': ²⁵ Áik'ehgo da'a'áhiidzaaná' nnee la' hadaahi'niil, ái Paul la'íi Bárnabas, nohwíi daanzhóni, ákú bíl nádaadn'aago daanoñwigha nohwíi dádaabik'eh. ²⁶ Díi nneehíi dásdohá daabi'distseed, Jesus Christ nohweBik'ehú bizhi' bee daabich'ozhihií bighá. ²⁷ Áik'ehgo Judas la'íi Silas díi naltsoosií bíl daadel'a', dá díi bek'e'eshchíiíi k'ehgo dabíi nohwíi nadaagodolnih. ²⁸ Holy Spirit la'íi nohwíi nohwíi dádaabik'eh, doo nohwá nyéé dago, dá díi zhá bee nohwá náagositi'áq; ²⁹ Beda'okáqahií nastseedgo nadn'ái yaa hí'niil n'íi, la'íi díi, la'íi dawahá bize'da'ist'oonií doo daalsáq da, doo nant'í' nach'íkai da áldó': díi bich'á'zh'í' ádaanoit'eego nzhoq. Da'ái zhá nohwich'í' k'eda'shiilchii. ³⁰ Dahdes'a'na' Ántioch golzee yuyaa okai: ákú hikainá' ínashood da'a'ádaizlaaná' naltsoosií yaa daistsooz: ³¹ Bek'e'eshchiiíi daayozhi'ná', ái bee hadag ádaat'eehií bighá bíl daagozhóq. ³² Judas la'íi Silas, dabíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakt'i' daanliigo, odlá' bee bik'íyú láqágo yich'í' yádaakti', la'íi nkzilgo bí'odlqá' goleehií bighá yidag yádaakti' lé'e. ³³ Dé'i'íhézhi' naháztaq hik'e odlá' bee bik'íyú nadaal'a'á bich'í' onádais'a', bíl daagozhóqgo. ³⁴ Áiná' Silas, Dákú sídáá ndizhoq, nniid. ³⁵ Paul la'íi Bárnabas áldó' Ántiochyú sikee, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ilch'ídaago'aahgo la'íi yaa nadaagoln'i'go, la'ihíi áldó' láqágo ágádaat'íi ni'. ³⁶ Da'kwíi

hiskaanií ch'ígoyáá hik'e Paul Bárnabas gáyihnií, Noo', t'áqzhí' nádot'aash kíh gozníl n'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nagohiilni' n'íyú, odlá' bee nohwik'íyú baa nanádaanotaa hagoshá' ádaat'ee. ³⁷ Bárnabasñ John, da'án Mark holzéhi, yíl dikáh hát'íí. ³⁸ Ndi Paulñ doo yíl dikáh hát'íí da, dabi'ítsená' Pamphýliagee bich'á' t'áqzhí' ádeheltíí ni', doo dayúweh bich'odaaniigo yíl okai da ni'. ³⁹ Ái bighá la', Ch'ík'eh, niiná' la'íí, Dah, niigo yighá diyat'eego lahadit'áh, ái bighá ilk'é'áázh: Bárnabasñ Mark bilgo bil oda'yí'eel, Kýprus golzeeyú; ⁴⁰ Paulñ Silas hayíltíígo dahn'áázh, odlá' bee bik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí nohwíl daanlíí, daabiñiigo. ⁴¹ Áik'ehgo Sýria golzeeyú la'íí Cilícia golzeeyú inashood ha'ánáshéhií bi'odlá' ndzil hileehíí bighá akú ch'in'áázh.

16

¹ Áigé' Paul Dérbeyú nanadzaa, Lýstrayú áldó': áigee Jesus yodláni sidaa lé'e, Timothy holzéhi, isdzán odláni Jew nlini bimaa; áiná' bitaahíí Greek nlií. ² Án Lýstragee la'íí Icóniumgee odlá' bee ilk'íyú daanliinií nt'éégo baa yádaakti'. ³ Paul Timothy yíl di'aash hat'íígo círcumcise ábíílaa, bitaa Greek nliigo Jews ákú daagolínií dawa yídaagoshíí bighá. ⁴ Kíh nagozniyú hikahná' Jerúsalemgee nadaal'a'á la'íí inashood yánazini begoz'aanií bá ádaizlaahíí bek'e'eshchíni baa daistsooz, yikísk'eh ádaat'ee doleehíí. ⁵ Áik'ehgo inashood ha'ánáshéhií bi'odlá' ndzil daasilíí, la'íí dajíí biigha bináhíkah lé'e. ⁶ Holy Spirit, Asia biyi' doo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee yádaakti' da, biñiigo Phrygia la'íí Galátaiyúgo ch'ékai. ⁷ Mýsiayú hikainá' Bithýniayú dikáh nt'éégo Holy Spirit doo hádaabist'íí da. ⁸ Áik'ehgo Mýsiáhíí ch'ékaigo Tróasyú hikai. ⁹ T'é'yú Paul bil ch'í'nah ágolzaa: nnee Macedóniagee golíni sizzíí; án gábilniigo nábokáqah, Yushdé', kú Macedóniayú nñángo nohwich'onnií. ¹⁰ Bil ch'í'nah ágodzaaná' dagoshch'í' Macedóniayú nkáh daaniidzí, yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íí, baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwihnií lájá daandzigo. ¹¹ Áik'ehgo Tróasgé' ts'ígozdph Samothráciashí' nohwíl dahde'ee, iskáq hik'e Neápolisú nohwíl naada'yí'eel; ¹² Áigé' Philippizhí' ohiúkaí, áí Macedónia biyi' itisgo kíh gozníli, Rome yebik'ehi: kú naháataqágo da'kwíí hiskáq. ¹³ Jews daagodn'sinií bijíí túnlíni bahgee kíh goznílgé' ch'ínkai, ákú náda'ch'okáqah goz'áq; áigee dinebigho isdzáné nihikáhíí bich'í' yádaahiilti' ni'. ¹⁴ Isdzán Lydia holzéhi, Thyatiragé' gólíni, nak'á' lichiigo dot'ízhíí baa nahiniíh, Bik'ehgo'ihí'nañ yókáqah, nohwidezts'áq: án Bik'ehgo'ihí'nañ bijíí ilch'á' áyíílaago Paul ániíhíí nt'éégo yidezts'áq. ¹⁵ Án la'íí yíl naháztaanií bilgo baptize ádaabi'delzaaná' nádaanohwokáqahgo gánohwiñnií, NohweBik'ehñ da'aníi yodlaago daashidoñniyúgo, shigowáyú nahísóttáq. Dayúweh yushdé' daanohwihniiyú ohiúkaí. ¹⁶ Náda'ch'okáqah goz'áqyú hiikaahná' it'eedn, ch'íidn biyi' gollígo o'ííni, biyisnahíí zhaali yá ágole'n nohwaa nyáá: ¹⁷ Án Paul la'íí nohwíí nohwike' nahghaa, dilwoshgo gáníigo, Díí nneehíí Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú at'éhi bánada'iziidíí ádaat'ee, hago'at'éégo hasdách'igháhíí yaa nohwíl nadaagolni'. ¹⁸ Da'ágánát'íílgo lájágo iskáq. Ái Paul yik'etsézdíígo t'áqzhí' adzaago spirit ncho'íí gáyihnií, Jesus Christ bizhi'íí bee gáníidishnií, Biyi'gé' hannáh. Áik'ehgo dagoshch'í' hayáá. ¹⁹ Biyisnahíí zhaali yá ádaile' n'íí bich'á' ásdíígo yídaagoshíídná' Paul la'íí Silas yíl ndaaздеelgo na'hiniíh goz'áqyú nadaant'án biyahzhí' ndaideshood, ²⁰ Áigé' nant'áncha daanliinií yaa yíl hikaigo gádaayihnií, Díí nneehíí, Jews daanlíni, kú nadaagont'ogo nadaago'aa, ²¹ Bi'at'e'íí nohwíí Romans daandlíni nádaagodit'aago doo nohwá goz'áq dahíí yee ilch'ídaago'aah, áí bikísk'eh ádaant'eego doo nohwá goz'áq da. ²² Áigé' nnee lájágo da'a'adzaahíí bik'í dahishjeed; áigé' nadaant'aahíí Paul la'íí Silas bidiyáge baa nadaihezdziízná' habída'ítsaasgo bá ndaagoz'áq. ²³ Aasiñilíí nádaabinestsazná' ha'áná'ilka' yune' ha'ádaabisdeel, bena'igésé nai'nílií gádaayihniigo, Nt'éégo binádaadní'íí. ²⁴ Ágábilniíhíí bighá da'ihni'yú ha'áná'ilka' yune' da'obíílaá, bikee o'í'án yune' odaadés'eezgo ádaabizlaago doo nahi'naa da. ²⁵ Áigé' t'é'ís'ahyú Paul la'íí Silas Bik'ehgo'ihí'nañ daayokáqahgo la'íí yá'ahédaanzigo da'do'aalgo ha'áshijeedíí daabidezts'áq lé'e. ²⁶ Dágosíle ni' godihes'naago, ha'áná'ilka'á biká' goz'aanií dihes'naago dagoshch'í' dáádítíh dawa ch'ída'ezkéqez, la'íí bésh hishbihzihíí be'ídaahest'óó n'íí k'eda'os'nah. ²⁷ Bena'igésé nai'nílií ch'inádzidná' ha'áná'ilka'á bidáádítíhíí ch'ída'astáqago yo'íígo ha'áshijeedíí hahizkíí lá nzígo bésh be'idíltíshé hayíidzízgo idizikdee niizíí. ²⁸ Áiná' Paul nádíidighaazhgo gáníí, Iní'dólníh hela': daanohwigha t'ah kú naháataq. ²⁹ Bena'igésé nai'nílií, Kp' shaa no'laa, niigo ha'alwod, áiná' tsíidolyigo dítíidná' Paul la'íí Silas yiyahzhí' nágo', ³⁰ Áigé' yíl ch'ékainá' gádaayihnií, Hago ashnéhgo hasdáshidilteeh? ³¹ Gádaabiñnií, Jesus Christ nohweBik'ehñ hondlaqyúgo hasdánílteeh, la'íí bil nahántaanihíí áldó'. ³² Áigee án la'íí yíl naháztaanihíí dawa Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee yich'í' yádaakti'. ³³ Da'ái bit'é' biñída'desnihgee bá tádaizgiz; áigé' dagoshch'í' án la'íí yíl naháztaanií dawa baptize ádaabi'deszaa. ³⁴ Bigowáyú yíl onákaiyú yá da'dezné', áigé' án la'íí yíl naháztaanií

dawa Bik'ehgo'ihinaañ daayosdlaqadhii biḡa bil daagozhóó l'é'e. ³⁵ Got'ii gozliná' nant'an iké'gee sinilii aasinilii akú odes'a, Nneehii ch'inánót'aash, daaniigo. ³⁶ Bena'igeśé nai'nilií ádaaniihii Paul yií nagosni' gánígo, Nant'an iké'gee sinilii ín'fa', ch'inánót'aashgo: áik'ehgo ch'inót'aashgo nohwil gozhóogo nádok'aash. ³⁷ Áiná' Paul gábilnii, Nohwii Romans ndlini dá doo nohwaá yá'ti'é nnee bináát nohwida'ashtlzh, ha'ána'ílka' yune' áadaanohwisdeel; ya' k'adií dánant'i'é ch'inánohwiléé née? Dah; dabii kú nókahgo ch'idaanohwinoléé. ³⁸ Aasinilii dií yati'í nant'an iké'gee sinilii yií nadaagosni': áí Paul la'í Silas Romans daanliinií yidaagoksiidná' ndaaldzid. ³⁹ Áik'ehgo akú hikaigo nt'éégo yich'i' hanádaasziiná' ch'inádaabizlaago, Kih goznilgé' ch'inót'aash, daabilnii. ⁴⁰ Áik'ehgo ha'ána'ílka'gé' ch'inát'aazh, áigé' Lydia bigowayú ó'áazh: odlá' bee bik'iyú daanliinií daayo'inná' yidag yadaakti'ná' onát'aazh.

17

¹ Áigé' Amphípolisú lá'í Apollóniyú ch'ékainá' Thessalonícayú nanákai, akú Jews ha'ánátséh goz'áá l'é'e. ² Ákone' Paul ha'ayáá, da'át'ihii k'ehgo, áigee Jews daagodnlinii bijii Bik'ehgo'ihinaañ biyati' bek'e'eshchiinií yaa yándaaltihgo taadn godilzih. ³ Christ biniigodelzaaná' dzatsqaagé' naadiidzaahii dávik'ehyú adzaa, daayihniigo nt'éégo ch'inah ádaayihsiigo yaa yadaakti'; áigé' gádaayihnií, Díí Jesus baa nohwil nagosni'n Christ nlii. ⁴ Áik'ehgo la' da'osdlaqadgo Paul lá'í Silas yihikai; Greeks daagodnlinii láágo, isdzané itisyú nandeehii doo akh'idé akdó' ádaadzaa da. ⁵ Áiná' Jews daanlini da'okh'iidgo nnee nch'og'go nadaakaihií da'ádaizlaago nnee áigee daagolínii yií daagokkizh, Jason bigowá ch'ida'isdzizj, Paul lá'í Silas nnee da'adzaahii bich'i' ch'idaanenzood daanzigo. ⁶ Doo hwaá da yidaagoksiidná' Jasingo lá'í odlá' bee ik'iyú daanlini akdó' la' bilgo nadaant'an bidázh'i' ndaineyood, daadilwoshgo gádaaniiná', Díí nneehii ni'godzán biká' dahot'éhé daagokkizhgo na'aash n'í kú n'áázhgo, ⁷ Jason k'iyó'nií l'é'e: nant'an la'ihii nlii, Jesus holzéhi, daaniigo, áí dawa Caesar yegos'aanií doo yikisk'éh ádaat'ee da. ⁸ Nnee da'adzaahii lá'í nant'an daanliinií dií daidezts'áaná' doo bil dávik'eh da. ⁹ Jason la'ihii Bilgo idánada'hes'niiná' nañdaabines'iid. ¹⁰ Odlá' bee ik'iyú daanliinií t'é'yú Paul lá'í Silas Beréayú odais'a': akú n'áázhná' Jews ha'ánátséh goz'áá yune' ha'a'áázh. ¹¹ Jews áigee daagolnii Jews Thessalonícagee daagolnii bitisgo nt'éégo natsidaakees l'é'e, Jesus baa na'goni'íi dázhó hádaat'iiigo nádaidné'go Bik'ehgo'ihinaañ biyati' bek'e'eshchiinií dajji biigha yitah daadéz'isigo daayo-ozhii l'é'e, Jesus baa na'goni'íi da'anii shi daanzigo. ¹² Áí biḡa láágo da'osdlaqad; isdzané Greeks daanlini itisyú nandeehii doo akh'idé da, nnee akdó' láágo da'osdlaqad. ¹³ Áiná' Thessalonícage' Jews daanlini Beréagee Paul Bik'ehgo'ihinaañ biyati' yee yakti'ii yidaagoksiidgo, akú nántsáágo, Beréagee daagolínii yií daagoshkizh l'é'e. ¹⁴ Áik'ehgo odlá' bee ik'iyú daanlini dagoshch'i' Paul túnteel bich'i'go odais'a': Silas lá'í Timothy da'áigee sikeená'. ¹⁵ Paul yií okaihií Athenszhi' yií niikai: t'áazhi' nádesht'aazhná' Paul gábilnii, Silas lá'í Timothy dagoshch'i' shaa no'aash le'gá shá bíldohii. ¹⁶ Paul Áthensgee biba' sidaaná' beda'aszaahii bich'i' da'ch'okqahii dázhó láágo yo'iiigo biyi'siziinií doo bil gozhóo da. ¹⁷ Áik'ehgo Jews ha'ánátséh goz'áá yune' Jews daanlini lá'í nnee daagodnlini yií lahada'dit'áh, lá'í na'niih nagoz'áayú dajji biigha nákaahii akdó' yií lahada'dit'áh. ¹⁸ Igoyá' yaa nakaihií, la' Epicuréans daaholzéhi, lá'í Stóics daaholzéhi baa hikai. La' gádaanií, Díí bizaagoláníhií láá hat'ii niih? La'ihii, Bich'i' da'ch'okqahii doo bigózi dahi yaa nagolnii' ngonolnii, daanii, Jesus yaa nagolnii' lá'í nanezna'ii naadiikahii yaa nagolnii'hii biḡa. ¹⁹ Daabiltsoodgo dahisk'id Areópagus golzeeyú yií hikai gádaayihniigo, Ánídégo ilch'ígót'aahii baa nohwil nagolnii'. ²⁰ Hat'íshii doo bigózi dahi baa nagolnii'go da'nts'ag: áí bídaagonlzi hádaahiit'ii. ²¹ (Athensgee dasa' daagolínii lá'í nzaadgé' daagolnii n'íi dawa daazhógo na'goni' ániidéhii yaa nadaagolnii'go dagohii yidaayésts'áago naháztáq.) ²² Paul dahisk'idgé' Mars golzeeyú siziiigo gáníí, Athensgee daagonolnii, dázhó nohwil daagodiyih láágo bigositsiid. ²³ Hishgaalyú dawahá daahokqahii daanesh'ii, lá'í da'okqahgee DILZINI DOO BÍCÓZINI BICH'I' golzeego k'e'eshchiinií hish'ii ni'. Áik'ehgo daahokqahii doo bídaagonolzi dahii baa nohwil nagoshni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihinaañ ni'godzán lá'í dawahá biká' daagolínii áyílaahii yaaká'yú lá'í ni'godzán bilgo yeBik'ehni nliigo da'ch'okqah nagoz'aanií nnee áyílaahii doo yi'ii' gollii da. ²⁵ Doo hat'ii yidn nlii dahii biḡa dawahá nnee ádaizlaahii doo bee daach'okqah da, dabii nnee dawa ihinaahii, nádidzohii lá'í dawahá yá ágótsihii biḡa. ²⁶ Nnee da'á bich'á'gé' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'ni' ni'godzán biká' dahot'éhé gólíigo yá áyílaa, lá'í hazh'i' daahinaahii lá'í hayú daagolínii yá ngon'áq; ²⁷ Bik'ehgo'ihinaañ yiká daadéz'ii dolee'hii biḡa, baa deshaal daanzigo, dat'éé ndi da'á ntiiigo doo nohwich'á' nzaadyú gólíni at'éé da, ²⁸ Bee daahin'naa, lá'í bee nadaahiikai, lá'í binkáayú daagondlii;

nohwitaḡé' biyati' nzhónihí lá' gádaaniihí k'ehgo, Nohwíí da'anii bichaḡhášé daandlii.
²⁹ Nohwíí Bik'ehgo'ihí'nañ bichaḡhášé daandliigo, nnee dábinii'ihíí yee Bik'ehgo'ihí'nañ ádaile', óodo dagohíí béshḡgaií, tséeta bee nlt'éego be'ilzaahíí áyílaahíí k'ehgo doo baa natsídaahiikees da le'.
³⁰ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo yídaagoḡḡ daná' binch'ó'íí doo yineḡ'íí da ni': ndi k'adíí Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dahot'éhé gádaayihniigo bá ndaagoz'aa, Nohwinch'ó'íí bich'á'yúgo ádaaḡe':
³¹ Nnee háyitíínií n'gosdzán biká' nnee dábi'ehgo yaa yaḡti' doleeḡgo lá'a jii' ngon'ááhíí bigha; áí da'anii ágodoniiíí da'ái nnee daztsaḡaḡé' náyihí'na'íí bee nnee dawa yigóḡḡgo áyílaa.
³² Nanezna'íí naadiikáhíí yaa da'dezts'aḡaná' lá' baa daadloh lé'e; lá'íí, Baa nohwíí nanagoln'i' ndi at'éé, daanii lé'e.
³³ Áík'ehgo áigé' Paul ch'ínyáá.
³⁴ Nnee lá' bíhikaigo da'osdlaḡd: Dionýsius, Areópagite nliini, lá'íí isdzán Dámaris holzéhi, lá'ihíí bilgo aldó'.

18

¹ Díí bikédé'go Paul Áthensgé' dahnyaago Córinthgee nyáá.
² Áígee Áquila, Jew nliini, Póntusgé' gólíni yaa nyáá, áí bi'aad Priscilla bilgo da'aníhi Italygé' n'áázh, (Jews daanlíni Romege daagolíníí, Daanohwigha ch'inólkáh, niigo Cláudius ngon'ááhíí bigha,) áík'ehgo Paul yaa nyáá.
³ Paul aldó' gowaḡolgai ágole'íí nliigo yil daagoliiigo yil nada'iziid lé'e: (ái gowaḡolgai ádaile'íí daanlii.)
⁴ Jews daagodnisiinií bijii dawahn ha'ánátséh goz'aa yune' Paul Jews daanlíni lá'íí Greeks daanlíni yich'í' yánadaaltihgo biini' yá ádaagozlaa.
⁵ Silas lá'íí Timothy Macedóniagié' n'áázhná' Paul dá yaḡti' nt'éé, Jesus, Christ nlii, niigo Jews daanlíni yil nadaagoln'i'.
⁶ Jews daanlíni doo hádaabit'íí dahíí bigha dénc'h'ó'ego bidázh'í' yádaakti'na' Paul bidiyáḡé yilháaigo gádaabiḡni, Dáhaago ádaakdzaa lé'eyúgo dánohwíí nadaanohwint'og; shíí doo nashint'og da: kodé' godezt'í'go doo Jews daanlii dahíí bich'í' dahdisháh.
⁷ Áigé' dahnyaago nnee Jústus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yokaḡh, bigowayú óyáá; áí gowaḡhíí Jews ha'ánátséh goz'aanií dábit'ahgé' goz'aa lé'e.
⁸ Crispus, Jews ha'ánátséh yinant'a' nliini, yil naháztaanií dawa Jesus daayosdlaḡd; lá'íí Córinthgee daagolíníí Paul biyati' daidezts'aḡaná' da'osdlaḡdgo baptize ádaasaa.
⁹ Áigé' t'é'yú Jesus Paul bil ch'í'nah ágóláago gábiḡni, Doo néndzid da, yáñti', doo t'aḡzh'í' ánt'éé da:
¹⁰ Shíí nli nshliigo nnee doo lá' nni'doln'ih at'éé da: dzaḡḡee shicháḡhášé láḡḡgo daagoliií.
¹¹ Áík'ehgo áígee golliiigo daládn legodzaaḡé' gostán dahitaḡ, nnee bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ilch'í'go'aah lé'e.
¹² Áigé' Akéyagee Gállio nant'an nliina' Jews daanlíni ledikaigo Paul yich'í' nanakíí, áík'ehgo yána'itihéyú yil hikai,
¹³ Gádaaniigo, Díí nneehñ begoz'aanií doo yikísk'eh at'éé dago, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaḡḡgo nnee biini' yá ádaagoléh.
¹⁴ Paul k'ad hadziih nt'éego Gállio Jews gádaayihni, Nch'ó'go ánaḡot'ííí dagohíí nyeeýú ádzaahíí baa yádaakti'yúgo nohwiyésts'áḡḡo dábi'ehgo doleeḡ ni', Jews daanoḡni:
¹⁵ Áíná' yati', hizhíí lá'íí benagosoḡ'aanií zhá baa lahada'doḡ'áhíí bighayúgo, dánohwíí nadaanohwint'og; shíí díí k'ehgo ágot'eehíí doo baa yashti' at'éé da.
¹⁶ Áík'ehgo yána'itihéḡé' ch'iyineḡyood.
¹⁷ Greeks daanlíni dawa Sósthenes, Jews ha'ánátséhíí yinant'a', yil ndaazdeéḡḡo yánáltihíí dahnádaahíí bádngee nyída'ashtizh. Gállio ánaḡot'íííí doo yich'í' zhiḡéé at'éé da ni'.
¹⁸ Díí bikédé'go Paul da'áígee sidaago nzaado ogoyáá, áigé' odla' bee bik'íyú daanlíni yich'á' bil o'í'éeḡ Síriayú, Priscilla lá'íí Áquila bilgo; Cenchréagee bitsizil yilshéḡ: godnliḡgo ngon'aa n'íí bigha.
¹⁹ Áigé' Éphesusyú hikai, áígee Priscilla lá'íí Áquila sikeená' yich'á' óyáá: áíná' bíhíííí Jews ha'ánátséh goz'aa yune' óyáágo Jews daanlíni yich'í' yádaakti' lé'e.
²⁰ Da'anahzh'í' síndaa, daabiḡniiná', Dah, niigo,
²¹ Yich'á' dahnanásdzaa, gáyihniigo, Okáḡḡgo da'idaḡyú dázh'ó disháh hást'íí, Jerúsalemýú: Bik'ehgo'ihí'nañ há't'íyúgo nohwaa nádishdáá. Áík'ehgo Éphesusgé' bil oná'í'éeḡ.
²² Caesaréayú bil na'n'éélná' ínashood ha'ánátséh yúdag óyáágo dé't'ihézh'í' yil yádaakti' lé'e, áigé' yaḡi' Antiochyú onanádzaa.
²³ Dé't'ih ákú sidaa hik'e dahnaadiidzaa, lahýúgo onanádzaaḡo Galátia lá'íí Phryḡa golzeeyú ch'ínyáá, ínashood dawa bi'odla' nldzil ánádaile'go.
²⁴ Jew nliini, Apóllos holzéhi, Alexándriayú gólíni, Éphesusyú nyáá; dázh'ó nt'éego yaḡti', Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií nt'éego yigóḡḡ.
²⁵ NohweBik'ehñ bikísk'eh ch'ogaahíí nt'éego baa bil ch'í'got'áni; bijii yune' dilt'og, dawahn nohweBik'ehñ yaa yaḡti'go ilch'í'g'ó'aah lé'e, John baptize ábi'delzaahíí zhá yigóḡḡ ndi.
²⁶ Án Jews ha'ánátséh goz'aa yune' doo biini' hah dago yaḡti' nkegonyaa; Priscilla lá'íí Áquila daabidezts'aḡaná' dasádnýú yil okaigo Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh ch'ogaahíí nt'éego doo hidziih dago bil ch'í'idaago'aah lé'e.
²⁷ Akéyayú shíí ido'eel nziḡná' odla' bee bik'íyú daanlíni, Apóllos ákú deyaa, ndaadoḡteeh le'gá, daayihniigo ínashood Akéyagee daagolíníí yich'í' k'eda'ashchij: ákú nyáána' ínashood ilgoch'oba'íí bee da'osdlaḡdíí nt'éego yich'onii lé'e.
²⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií bee Jesus, Christ nlii, bil ch'í'nah ádaayihniigo nnee binááíí Jews daanliinií yil lahada'dit'áhgo biini' yá ádaagozlaa.

19

¹ Apólos Córinthgee sidaaná Paul ni' bidazhinéégo ch'ínyáágo Éphesusyú nyáá; ákú inashood la' yaa nyáágo, ² Gádaayihnií, Ya' Holy Spirit bee nohwa daagost'aa lánée da'osodlaádná? Gádaanii, Dah, Holy Spirit nliinií doo hwa baat'idaandzj da. ³ Paul gáyhnií, Hat'íishá' bikísk'eh baptize ádaanohwi'deszaa láá? John ilch'ígó'aahíí bikísk'eh, daanii. ⁴ Paul gánádo'niid, John, Nohwincho'íi bich'á'zhí' ádaalme'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo nnee baptize ádaile' ni', Shik'é'gé' híg'háhií, Jesus holzéhi, daaholdlaá, daayihniigo. ⁵ Díí daidezts'aqaná Jesus nohweBik'ehni' bizhi' bee baptize ádaabi'deszaa. ⁶ Áigé' Paul biká' ndaadesniigo Holy Spirit bee baa daagodest'aqago yati' la'í yee yádaakti', la'íi Bik'ehgo'ihni'nañ binkááyú yádaakti' lé'e. ⁷ Nnee nakits'adah shí hilt'ee lé'e. ⁸ Áigé' Paul Jews ha'ánálséh goz'aq yune' onadángo doo biini' hâh dago yati'go taagi dahitaa, Bik'ehgo'ihni'nañ bilatt'áhgee begoz'aanií yaa yati'go la' biini' yá ádaagozlaa. ⁹ Áiná' la' t'aqzhí' na'adínilgo doo da'odlaá da lé'e, áí dala'at'éehíí bináál Jesus bikísk'eh da'ch'okahíí ncho'go yaa yádaakti', áí bighá Paul, inashood bilgo, yich'á' dahdikaigo, Tyránnus holzéhi bida'oltag yune' dajjii' biigha ich'í' yánádaaltih. ¹⁰ Díí k'ehgo ádaat'ijigo naki legodzaa; áik'ehgo Asia biyi' daagolínií dawa, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni Jesus nohweBik'ehni' biyati' daidezts'aq. ¹¹ Bik'ehgo'ihni'nañ Paul binkááyú izisgo áná'ol'ijíi doo hwa hit'ijí dahi ye'ánát'ijí: ¹² Bááyo dagohíi itil sitzoozé Paul bich'á'gé' daanezgaíhíí bich'í' onádaach'iniil, áik'ehgo kah yaa nakaihíí nádaabi'dilziíh, la'íi nnee spirits ncho'í' biyi' daagolíj n'íi hahikáh. ¹³ La' Jews daanlíni dá nakai nt'éhi nnee biyi'gé' spirits ncho'í' hadainiyoodíí daanlíni, Jesus nohweBik'ehni' bizhi' yee ádaaniigo spirits ncho'íi hadainiyood daanzigo gádaayihnií, Jesus, Paul yaa yati'ihí, bee ná ngoní'áá. ¹⁴ Jews bi'okáqah yedaabik'ehi yánant'a'i, Sceva holzéhi, biye'ke gosts'idihíí ádaat'iid lé'e. ¹⁵ Áiná' spirit ncho'í' gádaabilnií, Jesus bigonsj, Paul aldó' bigonsj; nohwíí hadn' ádaakt'ijí shí? ¹⁶ Nnee spirit ncho'í' biyi' golíniíhíí nnee gosts'idi yich'í' yaahilwodgo dawa yich'í' dahnadilwo'go yitis silíj, áik'ehgo gowagé' dádaalichiigo biní'da'dezniigo ch'inkíj. ¹⁷ Éphesusgee daagolínií, Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni díí yídaagols'ijdná' dawa tsídaadesyíz lé'e; áik'ehgo Jesus nohweBik'ehni' bizhi' nnee dawa daidnksj nkegoniia. ¹⁸ Nnee láágo da'osdlaáadíí neheskaigo ncho'go ánádaat'ijí n'íi yaa nadaagolní'. ¹⁹ Bena'ch'aahíí ye'ánádaat'ijí n'íi la' binaltsoos dala'ádaizlaago nnee dawa bináál daidnhd: áí da'izl'ijíhíí daayoltag hik'e zhaali' béshligaihíí ashldadin doo náhóltagyú da'izlíni lé'e. ²⁰ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihni'nañ biyati' dayúweh binágodaalgo itisgo at'éé silíj. ²¹ Díí ánágot'ijidíí bikédé'go Holy Spirit bik'ehgo Paul Jerúsalemyú déyáágo Macedóniayú la'íi Akéyayú ch'idishaal' nziigo gánií, Ákú déyááhií bikédé'go Romeyú aldó' dishaa. ²² Áigé' bich'odaanihíí naki, Timótheus la'íi Erástus Macedóniayú odes'a; bíi Asiayú dét'ihézhí' sidaa lé'e. ²³ Áiná' Jesus bikísk'eh da'ch'okáqahíí nnee déncho'go yaa hago'áá nkegoniia. ²⁴ La' nnee Demétrus holzéhi, béshligaihíí yitsidi níni, kíh biyi' Diána daach'okáqahíí béshligai bee be'ilzaago áile'i, án béshligai daayitsidíí láágo yich'í' nadaahi'niil lé'e; ²⁵ Án áí nnee la'íi da'ágát'éégo binas-dziidíí bilgo dala'áyúlaago gádaayihnií, Shik'isyú, díí nada'idziidíí bich'á'gé' izisgo da'it'ijíhíí bídaagonsj. ²⁶ Díí daal'ijí la'íi daadoks'ag, Dawahá bich'í' da'ch'okáqahíí nnee ádaile'íi doo bich'í' da'ch'okáqah bik'eh da, niigo Paul, nnee láágo biini' yá ádaagozlaago nohwich'á'yúgo ádaadzaa, doo dá Éphesus zhá da, Asia biyi' dák'azhá dahot'éhé aldó': ²⁷ Díí nohwinasdziidíí nohwich'á' daayilchoq; doo áí zhá da, ndi Diána, isdzán bich'í' daach'okáqahíí izisgo at'éhi, kíh biyi' daach'okáqahíí doo ilíj da hileeh, áí Asia dahot'éhé la'íi ni'godsán biká' nnee dawa daabokáqah n'íi bich'á'gé' izisgo gos'ánihíí bech'ígowáh doleel. ²⁸ Díí daidezts'aqaná' díyat'eego bádaagozhch'ijidgo nádaadidilghaazh, Éphesusgee daagolínií daayokáqahíí, Diána holzéhi, izisgo at'éhi níni at'éé, daaniigo. ²⁹ Áik'ehgo kíh goznilgee godikish gozljigo, dala'ánách'it'ijíh goz'aq yune' nádnkíj, Paul yil nakaihi Gáius la'íi Aristárkus, Macedóniagé' daagolíni, ákóne' odaideshoodgo. ³⁰ Paul nnee láágo dala'adzaahíí bitahyú digháh hat'íi ndi yil nakaihíí, Dah, daabihnií. ³¹ Asiagee nant'án, Paul bit'eké daanlíni, aldó' bich'í' o'if'a', Dala'ánách'it'ijíh goz'aq yune' donah hela', daabihniigo nádaabokáqah. ³² Nnee la' kogo ádaaniiná' la'íi lahgo ádaanií: áígee godikish; hat'íi bighá dala'ádaach'idzaahíí la' doo yídaagols'ijid da lé'e. ³³ Nnee la' Alexándér holzéhi, Jews daanlíni, Nohwá hadziíh, daabihniigo ádnýú nadaabizlqos. Án na'ígizh, nnee yich'í', Jews daanlíni bá yashti' nziigo. ³⁴ Ndi Jew nliigo yídaagols'ijidná' dála't'ohé, Éphesusgee daagolíni daayokáqahíí, Diána holzéhi, izisgo at'éhi níni at'éé, daaniigo daadilwoshgo nakidn ledihikéqez. ³⁵ Áigé' kíh goznilíí begoz'aanií yek'e'eshchíni nnee dala'at'éehíí, Doo hago'aa da, yihniidná' gádaayihnií, Éphesusgee daagonohíni, díí kíh goznilgee daagolínií, Diána, izisgo at'éhi, daayokáqahgo hadn' doo yígótsj da? La'íi be'ilzaahíí Júpter bich'á'gé' nalto'íi daayokáqahgo aldó' hadn' doo yígótsj da? ³⁶ Díí doo da'aníi da doo hadn' nií le' at'éé dahíí bighá doo daagonoh' aad dago dábk'eh, doo natsí'ikees dahíí doo ádaat'ijí da. ³⁷ Díí nnee kú

daanenoyoodíi dilzihgo nagoz'aanii doo dailchogh da, la'íi isdzán be'ilzaahi daahohiikaqahíi doo ncho'go yaa yádaakti' da. ³⁸ Áik'ehgo Demétrius la'íi da'itsidi yil nada'iziidií dahadrí yaa yádaakti'go hádaat'íiyúgo, yána'tihé ch'í'otaa, la'íi aayádaakti'íi gólíi, akú laa yádaakti' dá'ibik'eh. ³⁹ Dayúweh la' hádaakt'íiyúgo nnee yándaaltihíi ilch'í' hılneh ndi at'éé. ⁴⁰ Díi jji be'ánagot'íidhíi bighá nohwaa yáda'ití' ngolníi, hat'íi baa daagonch'aadihíi doo la' da. ⁴¹ Díi yee gánniidná' nnee da'la'at'éehíi, Nádaadołkáh, yilnńi.

20

¹ Godikish n'íi qalmá', Paul inashood yushdé' daayilnńiidná' yinádaadezhchid, áige' yich'á' Macedóniayú dah nadiidzaa, ² Macedónia biyi' daagolíníi yitaaghaago yidag yádaakti'ná' Greeceyú níyáá. ³ Ákú taagi bedahitaa. Jews daanlíni benadaago'aaná' Síriayú bil naadez'eel nt'éégo Macedóniayúgo ch'ínánoshdáh nzıl'é'e. ⁴ Sópater Beréage' gólíni, Aristárkus la'íi Secúndus, Thessalonícagé' daagolíní; Gáius, Dérbege' gólíni, la'íi Timótheus; Tikakus la'íi Tróphimus, Asiage' daagolíní, ái dawa yil deskai. ⁵ Ái Tróasyú okaiigo áige'e nohwiba' naháat'aa lé'e. ⁶ Bán benilzoolé da'ádihgo bán alzaahi daah'í' d'aa ni', áige' Philipigé' Tróazhi' ashdlá'í nohwee daizkaa nohwil dah'o'olgo; áige'e naháat'aa gosts'idi nohwee daizkaa. ⁷ Godilziníi bijji inashood da'okaa'ahgo da'iyaa go da'la' adzaaná' Paul iskaa dahnádishdáh nzigo dá yil yádaakti'go t'é'ís'ah. ⁸ Dá'ík'ehyú dahnágost'aa'yú da'la' adzaa yune' ik'ah ko'í' lá'ágo daadilth'í' lé'e. ⁹ Akú nnee áni nagháhi Éútikus holzéhi biká'got'íne daadentá'áge'e dahsdaago iilhaazh: Paul dá yalti' nt'éégo nneehíi gódah ch'ínenlóló, ái taagi nágot'á'ge' lé'e, áige' dazt-saa go nádaikt'íi lé'e. ¹⁰ Áik'ehgo Paul gódah ch'ínyáágo hayaa adzaago yinazhchidná' gáníi, Doo hago nohwil ádaagot'ee da le'; t'ah hınaa. ¹¹ Paul wá'yúdag oná'dzaaná' bán yehesdlaadgo da'iyáá, áige' yil ilch'í' yánadaakti'go nzaad ogoyáá gost'íidzhi', áige' yich'á' dahnadiidzaa. ¹² Nnee áni nagháhá gódah ch'ínenlóló n'íi hınaago yil onakai, dázh bil daagozhógo. ¹³ Paul dab'íiltsé tsina'eelíi si'aa'yú nkaige' Ássosyú nohwil da'des'eel, akú nkaigo Paul tsina'eelíi yiyi' dahndáah doleeł, daandzigo: Paul dani' akú highá'ahgo ngonk'chíi'hi bighá. ¹⁴ Ássosgee nohwaa nyáaná' tsina'eelíi yeh hiyáágo Mityléneyú bil nohwil da'iz'eel. ¹⁵ Áige' nohwil dahna'iz'eelgo iskaa hik'e Chíos ba'ashhahyú nohwil ch'ída'iz'eel; áige' iskaa hik'e Sámosyú nohwil nada'iz'eel, áige' Trogylliumgee dé't'íi naháat'aa; iskaa hik'e Milétusyú nohwil nada'iz'eel. ¹⁶ Paul Asiahíi biyi' doo nzaad begodigháh dahíi bighá Éphesus bitis bil ch'ída'í'eelgo ngon'á'á: dá'ibik'ehyúgo Péntecost-híi bijji Jerúsalemyú dáhah hıkáhi bighá. ¹⁷ Paul Milétusyú sidaago Éphesusyú inashood yánazini, Kú nólkáh, daabilniigo o'í'á'. ¹⁸ Akú hikainá' gádaayilnńi, Da'íiltsé Asiage'e níyááge' godezt'í'go dawahn hago'at'éégo nohwitahyú gonshíi n'íi bídaagonłsı. ¹⁹ Dá shaa goch'oba'go, lahgee shınáá tınáljıná' Jews daanlíni shenadaago'aahíi bee shich'í' nagont'ogo Bik'ehgo'ihı'nań bá na'isiid ni': ²⁰ Dawahá nohwá nzhooníi doo la' t'aa'zhi' ánsı dago baa nohwil nadaagoshni'go nohwil ch'ı'nah ashlaa ni', da'la'ána'akt'íiyú la'ı' daagotahyú, ²¹ Jews la'ı' Greeks daanlíni, Nohwincho'ı'ı bich'á'zhi'go ádaal'ne'ná' Bik'ehgo'ihı'nań bich'ı'go ádaal'neh, la'ı' Jesus Christ nohweBik'ehı' daahokłd'aa go bada'ohı'ı, dishniigo baa bil nadaagoshni' n'ı'ı áldó' bídaagonłsı. ²² Áik'ehgo k'adıi Holy Spirit nashihılma'go Jerúsalemyú nádésdzá, akú shidáhyú goz'aa doleełi doo bígonsı da: ²³ Ndihi' ha'ánshteeh la'ı' shiniigonł'ée doleełi shiba' goz'aa go Holy Spirit shıl nanágonłih, kih nagozni'yú nashaayú. ²⁴ Áiná' ái doo shıl hago'at'éé da, shı'ihı'na'ı'ı doo shıl iljı da, shıl gozhógo shinasdziid lashlé zhá hásh'ı'ı, la'ı' yati' Jesus nohweBik'ehı' shaa yiné'ı'ı Bik'ehgo'ihı'nań bil goch'oba'ı'ı nł'ée go baa na'gonı'ı'ı ał baa nagoshni'go hásh'ı'ı. ²⁵ Nohwı'ı nohwitahyú Bik'ehgo'ihı'nań bilakt'á'ahgee begoz'aani'ı baa nagoshni'go nashaa n'ı'ı doo nádaashoktséh dahı'ı bígonsı. ²⁶ Áik'ehgo díi jji gádaanohwı'dishni'ı, Doo da'dohts'ag daná', ch'a'onesoldeeyúgo doo hat'ı'ı nashinokł'og da. ²⁷ Doo la' t'aa'zhi' ánsı dago Bik'ehgo'ihı'nań nohwá ngon'áani'ı dawa baa nohwil nadaagosisni'ı'ı bighá. ²⁸ Ádaa daagonokłzaa, la'ı' inashood dawa bá daagonokłsaa, Bik'ehgo'ihı'nań daayoka'ahgo ha'ána'séhi'ı dabi'ı bidil yee yist'ııdıi Bik'ehgo'ihı'nań bá da'dolné'; ái binádaadeł'ıigo Holy Spirit ádaanohwızlaa. ²⁹ Díi bígonsı, nohwich'á' dahdiyaahı'ı bikéde'go nnee ba'cho begodzidi ga'ádaat'ehı nohwitahyú hiká'ahgo inashood ndi k'ızédaidihıni'ı doleeł. ³⁰ Nohwı'ı nohwitahyú ndi nnee la' yati' doo da'anı'ı dahı'ı yee yádaakti' nkegonı'ıgháh, inashood daanlíni bich'á'zhi' yaa da'niigo, bíigo bikısk'eh dahıkáh doleeł. ³¹ Ái bighá ádaa daagonokłzaa, t'é'ı biigha la'ı'ı jji biigha dá godezt'ı' nł'ée go taagi łegodzaazhi' shınáá tınáljıná' da'la'á nolt'ıigo nohwil ch'ıgonsh'aah n'ı'ı binádaahni'ı. ³² K'adıi, shik'ıyú, Bik'ehgo'ihı'nań la'ı'ı biyati' bilgoch'oba'ı'ı baa nohwınshni'ı, ái yati'ı'ı daanokłzilgo ádaanohwı'le', la'ı'ı Bik'ehgo'ihı'nań báhadaadeszaahı'ı bitahyú nohwı'yéé doleełi nohwaa yiné'go yinel'aa. ³³ Béshligaihi'ı, óodo, dagohı'ı diyáge' la' daabi'yéehı'ı doo ádá hásh'ı'ı da. ³⁴ Nohwı'ı bídaagonłsı, dashı'ı ídee hınsh'naa ni', la'ı'ı bil nashkaihi'ı dawahá bá ádaagonłsı ni'. ³⁵ Díi k'ehgo nada'ol'siigo doo daandzil

dahí bich'odaahniigo dá bích'eh nohwíl ch'í'nah ash'aa, la'í Jesus nohweBik'ehñ gáníí n'íí binádaahniigo nohwíl ch'ígonsh'aah ni'. Dahadñ hat'íí kaa yiné'yúgo áí doo dá baa gozhógo da, áiná' dahadñ hat'íí baa ch'iné'yúgo, áí zhá itisgo baa gozhógo. ³⁶ Díí aq̄l yee yakti'ná' hílzhiihgo dawa yíl da'oskq̄ad. ³⁷ Dawa daachagná' Paul yinádaazhchidgo daazts'os, ³⁸ Doo nádaashoktshé da, niíhíí bighā itisgo doo bíl daagozhógo da. Áíge' tsina'eelíí si'áq̄yú yíl nakai lé'e.

21

¹ Áíge' bich'á' nohwíl da'iz'eelna' Cóos golzeezhí' ts'ígozdoh nohwíl oda'iz'eel, iskaq̄ hik'e Rhodes golzeezhí', áíge' Pátara golzeezhí': ² Phenécia tsina'eelíí dez'íli láq̄ baa nkaigo beh hiikaigo nohwíl dahna'iz'eel. ³ Áíge' Cýprus golzeehíí nohwe'shnganzhinéego hit'íí silíina' nohwíl ch'ída'iz'eel Sýriazhí', Tyreege nohwíl nda'iz'eel: áíge' tsina'eelíí yogheehíí nahi'niíhíí bighā. ⁴ Ínashood baa nkaigo áíge' gots'idi nohwee da'izkq̄: áí Holy Spirit yádaabihilt'igo Paul, Jerúsalemyú donáh hela', daabihniigo. ⁵ Gots'idihíí aq̄l nohwee nyíínk'áq̄ná' dahnádihiikai; ínashood dawa bí'aad la'í bíchagháshé bílgo kíh goznííí bích'á'zhí' bíl ch'ínkai: ákú tábaq̄yú daahihíilzhiihzná' da'osiikaq̄. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíl daanlíí doleel, daalim'niina' tsina'eelíí beh hiikainá' bíhíí gowayú onákai. ⁷ Tyregé' Ptolemáishí' nohwíl da'iz'eel, áíge' odlá' bee nohwik'íyú bíl ílch'í' yádaahilt'igo dala'á jíí bíl naháataq̄. ⁸ Iskaq̄ hik'e Paul bíl nahiikaihíí Caesaréazhí' nohwíl onáda'iz'eel; áíge' Philip, Jesus yá nagoln'í, gots'idi ha'niíli itah nlni; bigowā yune' ohiikaigo bíl naháataq̄. ⁹ Bitsi'ke doo ndaanee dahíí díí'í, áí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti' lé'e. ¹⁰ Áíge' naháataq̄go dá'anañ godeyaago Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakti'í, Ágabus holzéhi, Judéage' n'yaá. ¹¹ Nohwaa nyáágo Paul biziz náidnlaago dabíí bikee la'í bigan k'iyist'óoná' gánniid, Holy Spirit gáníí, Jerúsalemge' Jews daanlíí nnee díí sis bíyéehíí díí k'ehgo'ídaabilt'ohgo doo Jews daanlíí dahíí yaa daabiltéeh doleel. ¹² Díí da'dissíits'áq̄ná' nohwíí la'í nnee áíge' daagolíníí bílgo Paul, Jerúsalem yúdag donáh hela', daabihniigo nádaahohiikaq̄. ¹³ Paul gánniid, Hat'íí bighā daakchago shííí nniigo ádaanołs'i? Shíí Jesus nohweBik'ehñ bizhi'hií bighā Jerúsalemyú ha'ánssteeh, la'íí dastsaahgo ndi shíí dá bích'eh. ¹⁴ Ch'eh ádaahn'nií hik'e gádaade'nií, NohweBik'ehñ hat'íínií bikísk'ehyú ágodonií. ¹⁵ Díí bikédé'go ílch'í'da'siidlaago Jerúsalem yúdag ohiikai. ¹⁶ Ínashood la' Caesaréage' daagolíní bíl ohiikai, áí Mnáson, Cýprusgé' gólíní, doo ániina' ínashood silíní, bigowayú bíl nkai, án bíl naháataq̄. ¹⁷ Áíge' Jerúsalemyú nkainá' odlá' bee nohwik'isyú baa nkaihíí bighā nohwa'ahédaanzíí. ¹⁸ Iskaq̄ hik'e Paul bíl ha'áhiikai James bích'í'; áíge' ínashood yánanzíí dala'adzaa. ¹⁹ Ílch'í' yádaakti'ná' Paul binkááyú doo Jews daanlíí dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ hat'íí áyílaahíí dala'ágo ílké' gon'áq̄go yaa yíl nadaagosni'. ²⁰ Díí daidezts'áq̄ná', NohweBik'ehñ íziso at'éhi nlií, daanii, áíge' Paul gádaayihniid, Isq̄, nohwik'isn, Jews daanlíí bitahgé' láq̄go doo náhóltagyú da'osdlq̄ad; áí dawa Jews bích'í' begoz'aanií dázhó nkt'éego yikísk'eh ádaat'ee: ²¹ Áiná' naat'ídaanzí, Jews daanlíí doo Jews daanlíí dahíí bitahyú daagolíníhíí, Moses nohwíl ch'ídaagos'aanií yó'odaado'laago nohwichagháshé doo círcumcise ádaal'íí da, la'íí nohwi'at'e' doo bikísk'eh ádaanołt'ee da, bílñniigo bíl ch'ídaagon'áah, nídaagok'síid. ²² Hago'at'éégošq̄' ádaahii'ne'? Nnee láq̄go dala'ane' doleel: kú nyaahíí yaat'ídaanzííh go'íí. ²³ Áí bighā ádaanim'niíhíí k'ehgo'anne': nohwitahyú nnee díí'í godn'siníí yich'í' hadaagodile'go ndaagoz'q̄ lé'e; ²⁴ Ni aldó' godn'sigo bíl ílch'í'da'dóldé'go bíl nkáhgo ákú bá nadahíiníí, bitsits'in lígaigo daishéhií bighā: díí bee nnee dawa bích'í' bigózi doleel, naat'ídaanzí n'íí doo da'aníí da, ndi begoz'aanií bikísk'eh ánt'éé. ²⁵ Áiná' doo Jews daanlíí dahíí da'osdlq̄adíí bích'í' naltsoos ádaasiidlaa gádaan'niigo, Ágádaat'eehíí doo be'ádaanołt'ee da nzhóq̄, áiná' beda'okaq̄híí nastseeđgo nadn'ái yaa hí'niíhíí, la'íí díí, la'íí dawahá bize'da'ist'ooníí doo daalsq̄ da, doo nant'í nahn'íkai da aldó'. ²⁶ Áík'ehgo Paul nnee díí'íhíí yíl okaigo iskaq̄ hik'e godn'sigo yíl ílch'í'áda'desdlaaná' da'ch'okaq̄h goz'q̄ yune' yíl okai, godn'sigo ílch'í'ádaach'idle' aq̄l bengowáhíí bebígoz'íhíí bighā, la'íí dala'á ntíigo dahat'ihita Bik'ehgo'ihí'nañ bá baa hí'ne'hií aldó' bebígoz'íhíí bighā. ²⁷ Gots'idiskaanií k'azhá aq̄l bengowáhná' Jews Asiage' daagolíníí da'ch'okaq̄h goz'q̄ yune' Paul daayíts'áq̄ná' nnee dawa yíl daagoshkishgo Paul yíl ndaaздеelgo, ²⁸ Nádaadidilghaazhná' gádaanniid, Israel hat'íí daanołnii, nohwich'odaahni: Díí nneehíí nnee dahot'éhé yíl ch'ígó'aah ánágoldoh, Israel hat'íí la'íí begoz'aanií la'íí díí goz'aanií bích'á'yúgo ádaanołt'ee, daayíhniigo: dayúwehyú Greeks daanlíí aldó' da'ch'okaq̄h goz'q̄ yune' yíl okaigo díí godíyíhgo goz'aanií daayíkhóq̄d. ²⁹ (Dab'íkséná' kíh goznílyú Tróphimus, Éphesusgé' gólíní, yíl na'aashgo daabo'íí n'igo, án Paul da'ch'okaq̄h goz'q̄ yune' yíl o'ááz daanzí ni'.) ³⁰ Kíh goznííge' nnee daagolíní dawa godikish nagodíidzaa ni', áíge' ílch'í' nádnkíígo dala'adzaa ni': áíge' Paul yíl ndaazdeelgo da'ch'okaq̄h goz'q̄ge' ch'ídaabist'e'ná' ch'íná'itíhíí dagoshch'í' daada'deztaq̄ ni'. ³¹ Daabizííhee nkegonyaaná' silááda binant'a'

Jerúsalem dahot'éhé godikish gozliigo yaat'inzj: ³² Áík'ehgo dagoshch'i' siláada la'íi bi-nadaant'a' bílgo nnee dala'adzaahíi yich'i' góдах ch'ínkji: áí nnee daayiltsaqaná' Paul nyída'iz-haal n'íi dákehégo ádaaisj. ³³ Áíge' siláada binant'a'íi Paul yaa nyaágo biltsoodgo, Besh hishbizhíi naki bee líb'i'dolt'óh, nii; áíge', Hadn' ánt'íi, hat'íi hago áyíílaa? niigo yiká na'ódiikid. ³⁴ Nnee dala'at'éehíi la' kogo ádaaniiná' la'íi lahgo ádaanii: áík'ehgo godn'ch'aadhíi bighà ch'eh yígotsjijhgo at'íjgo, Siláada sinilyú bíl dolkáh, nniid. ³⁵ Góдах ch'í'itiinzhi' nyaána' nnee láágo dala'at'éehíi hadaashkeehíi bighà siláada dahdaabintj. ³⁶ Nnee dala'at'éehíi daadilwoshgo biké' násee, Daazohee, daaniigo. ³⁷ Paul k'ad siláada sinil yune' yil ha'akáhná' siláada binant'a'íi gáyihii, Nich'i' hasdziih nées? Siláada binant'a'íi gáníi, Greek biyati' bee yáñti' nées? ³⁸ Ni Egyptgé' nnee nílni nées, da'ík'ehéná' nnee godikishgo díjdn doo náhóltagyú nada'íltseedíi da'ígóljíyú oyínil n'íi ní nées? ³⁹ Paul gáníi, Shíi Jew nshíi, Cilicia biyi' izisgo k'ijh gozníli Társus golzeege' gonshlíni: nánoškqah, ch'ík'eh nnee bich'i' hasdziih. ⁴⁰ Siláada binant'a', Ch'ík'eh hadziih, yílnniidná' Paul góдах ch'í'itiingé' dahsizjigo nnee dala'at'éehíi yich'i' na'ígizh. Doo hat'íi náhists'áq daná' Hebrew biyati' bee yich'i' yaht'i' nkegonyaa.

22

¹ Nnee daanolíni, shik'íiyú, la'íi nibáyáni daanolíni, nohwínaát' adá hasdziihíi idaayesólt's'áq. ² (Hebrew biyati'íi yee hadziigo da'dezts'áqaná' dayúwehégo doo hat'íi náhists'áq da: Paul gáníi.) ³ Shíi Jew nshíi, Cilicia biyi' k'ijh gozníli Társus golzeegee gosilíi, ndi dzaágee díi k'ijh gozníilgee shí'dihílna', begoz'aanií daanohtwítáa yikisk'eh ádaat'ee n'íi Gamáliel holzéhi shíi ch'ígon'áq, nohwíi ádaanoht'eehíi k'ehgo ndzilgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá sízj' ní'. ⁴ Nnee la'íi isdzáné Jesus yikisk'eh daayikahíi lídaasht'o'go ha'ána'ílka'á yune' odaahiskaad ni', biniigonht'éégo ádaansj, dak'azhá hishhaágo. ⁵ Díi anát'íidíi okqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni la'íi nnee yándaaltihíi shidaagólsj: áí bik'isyú daanlíni, Damáscusyú daagolínihíi, bá naltsoos shaa daiznil, áík'ehgo áku n'yáá, Jesus yikisk'eh daayikahíi áígee daagolíníi lídaasht'o'go Jerúsalemýú bíl nshkáh, biniidaagodilne' doleelhií bighà. ⁶ Damáscusyú dak'azhá nsháhgo ha'iz'áayú shj, dahíko yaaká'gé' shich'i' nke'idindláad. ⁷ Áígee hayaa nago'ná' yati' gáshihniigo idisiits'áq, Saul, Saul, hat'íi láq' bighà shiniigonht'éégo áshihíisj? ⁸ Áík'ehgo gádéníid, Hadn' ánt'íi, shiNant'a'? Gánáshíldo'niid, Shiniigonht'éégo áshihíisihíi shíi ásh't'íi, Jesus, Názarethgé' gonshlíni. ⁹ Bíl hishkaahíi áldó' nke'dindláadíi daayiltsaq ndi izhíi shich'i' yaht'íi doo daidezts'áq da. ¹⁰ Áík'ehgo gádéníid, Hago láq' áshne', sheBik'ehí? Jesus gáshihniid, Nádnáhgo Damáscusyú n'náh; áku hat'íi ánléhií aq' baa nil na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Dázhq' higaigo nke'idindláádhíi bighà doo gosh'íi da siljigo bíl hishkaahíi Damáscusyú odaashizlqoz. ¹² La' nnee Ananías holzéhi, begoz'aanií yikisk'eh níjigo Bik'ehgo'ihí'nañ yidn'síni, Jews áígee daagolíníi dawa nt'éégo baa yádaakt'i, ¹³ Án shaa nyaágo shít'ahgee hiz'ígo gáshihniid, Shik'ísn Saul, go'íi nándleeh. Áík'ehgo dagoshch'i' gosh'íi násisdljigo Ananías yiltsaq. ¹⁴ Gánáshíldo'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwítáa n'íi daayokáahn, hat'íimí bigonsj doleelgo hanitj, Nt'éégo Anát'íi h'íis'ehgo, la'íi bizihíi dints'íjgo. ¹⁵ Hat'íi h'í'ínií la'íi hat'íi dints'agíi nnee dawa án bá baa bíl nagoln'i' doleel. ¹⁶ Áík'ehgo hat'íi biba' síndaa? Nádnáhgo nohweBik'ehíi bizi' bee bich'i' ánniigo baptize áni'dolnéh, áík'ehgo nincho'íi yó'o'ee. ¹⁷ Jerúsalemýú nánsdzaaná' da'ch'okqah goz'áq yune' oshkqah nt'éégo shíi ch'í'nah ágolzaago, ¹⁸ Gáshihniigo hiltsaq, Dahale, Jerúsalemgé' dagoshch'i' ch'í'nnáh: shaa bíl nadaagoln'íi doo hádaat'íi da doleelhií bighà. ¹⁹ Áík'ehgo gádéníid, SheBik'ehí, Jews ha'ánáséh nagoz'áq dahot'éhé daanodlaaníi ha'ána'ílka'á baa híníi, la'íi nbída'nílnhaal n'íi dabíi yidaagólsj: ²⁰ La'íi Stephen, ná nagoln'íi nílni, bídíd idezjoolná' bit'ahge' sízjigo shíi dábi'k'eh ní', hayíi daabizis-hiinihíi iká' daabi'íihíi bá binádesh'íi ní'. ²¹ Áíge' gánáshíldo'niid, Dahnnáh: rzaadyú doo Jews daaniljíi dahíi bich'i' nidefa'. ²² Nnee dala'adzaahíi bídaayésts'áq lé'e, ndi díi yee ánniidná' nádaadidilghaazhgo gádaaniid, Yúwehyú, daazohee: nnee ga'at'éehíi ní'godsán' biká' doo hínaa bik'eh da. ²³ Nádaadidilghaazhgo iká' daabi'íihíi dahnadai'oh, la'íi leezh hadag daiki', ²⁴ Áík'ehgo siláada binant'a' da'tiséyú sitíni, Siláada sinilyú bíl nokáh, bílníid, la'íi habída'ólhaalgo nahódaadolkid, hat'íi bighà baa daadilwoshíi bígonozjijh. ²⁵ Áiná' lídaabist'ópná' Paul siláada dala'á gonenaadíi binant'a'íi bit'ahgee siziinií gáyihniid, Nnee Roman nílni doo baa yá'it'i'íi habí'ílnhaalgo ná goz'áq nées? ²⁶ Siláada binant'a'íi díi yidezts'áqaná' siláada binant'a' da'tiséyú sitíni yich'i' oyáágo gáyihii, Hago áñne'go lán? daah nneehí Roman nílni láq. ²⁷ Áík'ehgo siláada binant'a'íi Paul yaa nyaágo gáyihii, Shíi nagoln'i', ya' Roman níj' nées? Paul gáníi, Ha'aa. ²⁸ Siláada binant'a'íi gánádo'niid, Roman nshíimíi láágo bighà nahaníli at'éé. Paul gáníi, Shíi dá Roman nshíijigo gosilíni ásh't'ee. ²⁹ Áík'ehgo k'ad nabídaadilkid n'íi bich'á' nádnkij: la'íi siláada binant'a'íi áldó', Paul híhist'ooníi, Roman níjigo yígotsjijhíi bighà tsidolyiz. ³⁰ Iskaq' hik'e siláada binant'a'íi hat'íi bighà Jews daanlíni

baa dahdaagooz'aanii da'anii yígolsiijh hat'íjgo, k'ena'bí'ahna' okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi yándaaltihí, Dala' ahnéh, daayihniid, áik'ehgo Paul yil gódah ch't'áázhgo yándaaltihí biyahzhí' yil nn'áázh.

23

¹ Paul yándaaltihí da'as'ah yinel'íidná' gání, Nnee daanoóni, shik'isyú, dú jížhí' ngont'í'go Bik'ehgo'ihí'nañ shine'íjgo nht'éégo ánásh't'íj bígonsigo hinshnaa. ² Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini, Ananías holzéhi, bit'ahgee naziinií, Bizadaalts'í, daayihni. ³ Áik'ehgo Paul gábilnií, Dá'íká'gee zhá ligaigo ánázaahi nílini, Bik'ehgo'ihí'nañ nil hayaa nałts'í go'íj: begooz'aanii bee shaa yáñti'go dahsínaa nées, áiná' begooz'aanii doo bikisk'eh ánt'éé dago ní'ehgo shi'dolts'í? ⁴ Bit'ahgee naziinií gádaabilnií, Bik'ehgo'ihí'nañ bí'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini ncho'go baa yáñti' nées? ⁵ Paul gánádo'niid, Shik'isyú, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini nlií lqáhíi doo bígonsi da ni': nohwíi nohwihat'íi binant'a' doo ncho'go baa yádaakti' da le', niigo bek'e'eshchij. ⁶ Nnee la' Sádducees daanliigo la'íi Phárisees daanliigo Paul yígolsiídna', yándaaltihí yich'í' gání, Nnee daanoóni, shik'isyú, shíi Phárisee nshlií, Phárisee nílini biye' nshlií: nanezna'íi naadiikáh hoshdlqáhíi bigha shaa ya'iti'. ⁷ Díi áñpiidná' Phárisees daanliinií la'íi Sádducees daanliinií lahada'dit'áh nkegonyaa: áik'ehgo nnee dala'at'éehíi nakiyú ik'ékai. ⁸ Sádducees, Nanezna'íi doo naadiikáh da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi dagohíi spirit ta doo la' gólíi da, daanii: áiná' Phárisees daanliinií, Ái gólíi, daanii. ⁹ Áik'ehgo nawode hagołdog: begooz'aanii ye'ik'eda'akhihi Phárisees yil daagot'inií daahizi'go gádaanii, Díi nneeh' doo hat'íi ncho'íi ye'adzaa dago bídaagosiłzjíd: spirit dagohíi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bich'í' yakti' lé'eyugo, doo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nadaagonłkaad da ndizhgo. ¹⁰ Lahada'dit'áh n'íi hagogwáh nkegonyana' siláada binant'a' Paul dánkoo ik'ídaach'ídzjís he'at'éé nziigo, siláada, Ákú dołkáhgo baa hadaanołteehgo nołjahyú bíl nádołkáh, daayihni. ¹¹ Iskaq t'é' hik'e Jesus Paul bit'ahgee sizjina' gání, Paul, bidag ánt'éé: Jerúsalemýú shaa nagosiñni'íi k'ehgo Romeyú aldó' shá nagolní' doleeł. ¹² Jii gołzjina' Jews daanliinií la' ndaagoshchijgo, Paul daayizes-hjizhí' doo da'iyáago, doo da'idłqágo ádándaagost'áq. ¹³ Ndaagoshchiiinií dizdin bitisyú hilt'ee lé'e. ¹⁴ Okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Jews yánazini yich'í' okaigo gádaayihni, Nłdzilgo ádándaagosii't'áq, Paul daazeldjizhí' doo da'idaq dago. ¹⁵ Áik'ehgo nohwíi la'íi yándaaltihí bilgo siláada binant'a'í bich'í' ch'inií daadoł'aa nohwaa ya'íi nołkáhgo, dayúweh na'ídaadołkid k'a'at'éégo: nohwíi al'k'ina' biba' naaháat'áq, daazildeego dénohwit'ah dahiyaago. ¹⁶ Paul daazilheego yiba' naháztaanií Paul bilah bizhaazhé yaat'inzjina' Paul siláada sinilyú yich'í' oyáago yil nagosiñ. ¹⁷ Áik'ehgo Paul siláada dala'á gonenadin binant'a' la' yushd'é' yilniigo gáyihni, Díi nnee ánií naghahn siláada binant'a' da'tiséyú sitini bich'í' bíl n'áash: yil nagolní' hat'íjhi bigha. ¹⁸ Siláada binant'a' yaa yil n'aazhna' gání, Paul, ha'ásitini yushd'é' shihniidgo, Díi nnee ánií naghahn hat'íi shí nłdishnií niłniigo bich'í' bíl n'áash, shihni. ¹⁹ Áik'ehgo siláada binant'a' dasahn nabidilkid yune' obiiłóóz, Hat'íi baa shil nagolní'go lán? bihni. ²⁰ Paul bidá'ahn gání, Jews daanliini iskaq nnee yándaaltihí bich'í' Paul bíl n'aash daanli'ni, daaniigo ndaagoshchij, nht'éégo baa na'ódikidi k'a'at'éégo. ²¹ Áiná' baa godeno'áh hela': nnee dizdin bitisyú hilt'éégo daazilheego yiba' naháztaq, Paul daizes-hjizhí' doo da'iyáago, doo da'idłqágo nłdzilgo ádándaagost'áq: áik'ehgo, Ha'aa, niinií yiba' naháztaq. ²² Áik'ehgo siláada binant'a' nnee ánií naghahn, Shil nagosiñni'íi hadn bíl nagolní' hela', yihniidná', Nádnáh, yihniid. ²³ Áigé' siláada dala'á gonenadin binant'a' naki yushd'é' yilniigo gáyihni, Siláada naki gonenadin, la'íi hji bee siláada daanliinií gost'idin, la'íi siláada bésh yee nadaagonłkaadií naki gonenadin dagoshch'í' Caesaréayú dahnadiis'éhgo áhléh, t'é'go gost'ái bik'ehenkéézgo; ²⁴ Paul aldó' hji bíl hilt'éhí bá ikh'í'holéh, áik'ehgo Félix, nant'ánchañ, baa bíl nołkáh. ²⁵ Díi k'ehgo ániigo Félix yich'í' k'e'eshchij. ²⁶ Shíi Cláudius Lýsias nshlíni Félix nant'ánchañ, izisgo ánt'éhi, Gozhóó, nłdishniigo nich'í' k'e'eshchiih. ²⁷ Díi nneeh' Jews daanliini la' daabiltsoodgo nabizilhee nt'éégo Roman nnee nlií lqáhíi bígosiłsijidgo siláada kú bíl nshkaigo bich'á' ndaadihiiłtjij. ²⁸ Hat'íi bee baa dahgost'aanii bígonsi hasht'íjgo bá yándaaltihí baa bíl ni'áázh. ²⁹ Dabíi yenahas'aanii bik'izh'í' baa dahgost'áq lqágo bígosiłsijid, ndi ha'ásitinií dagohíi da'itsaahíi doo la' bee bángot'áq da. ³⁰ Díi nneeh' zideego yaa ndaagoshchiiinií baa shil nagosiñ'ná' dagoshch'í' nich'í' o'a', hayíi baa dahdaagooz'aanii niñáál' baa nadaagodolnih bíldishniigo bándagosii'áq. Da'ái zhá nich'í' k'e'shiltchij. ³¹ Áik'ehgo siláada ádaabikdo'niidhíi k'ehgo t'é'yú Antipatrisyú Paul yil okai. ³² Iskaq hik'e siláadahíi sinilyú nákaína' hji bee siláada daanliinií Paul yúweh yil okai: ³³ Ái Caesaréayú hikainá' nant'ánchañ naltsoos yaa daistsooz, Paul aldó' yaa yil hikai. ³⁴ Naltsoosií yozhi'ná', Ni' hat'íi golzéhi biyi' gonliini, niigo Paul nayídiłkid. Ciliciagé' gólíjgo

yígoksjidná', ³⁵ Gáyilñii, Naa dahdaagoz'aanii hikaigo naa yashti' ndi at'éé. Hérod yánáltih goz'aaqee Paul siláada bináadaadéz'jigo ngon'áá.

24

¹ Áigé' ashdla'iskaanií bikédé'go okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini, Ananías holzéhi, la'íi Jews yánazini bilgo hayaayú hikai, nnee, Tertúllus holzéhi, bá yádaakti'go yil hikai, án Paul bee baa dahgost'aanii nant'ančań yaa yil nagolñi' doleeq. ² Paul yiká ánniidná' Tertúllus baa dahgo'aa nkegonyaa gánúigo, Nigha nohwini' ich'i'gont'éé, la'íi nohwitahyú ncho' n'íi nt'éégo áándlaa, ³ Ái dawahn la'íi dahayú ba'ahédaandzi, Félix, izisgo ánt'éhi. ⁴ Nilgoch'oba'go ayáhágo nich'i' hasdziihíi ídínkts'áago nánoshkaqah. ⁵ Díi nneehńi baa nagont'ogéń nliigo bídaagosilzjid, Jews daanlíni ni' dahot'éhé biká' daagolínii yil daagokizh, la'íi Nazarénes daanlii zhinéégo yásizini bídaagosilzjid: ⁶ Da'ch'okaqah goz'aa yune' golchoqoh nt'éégo bil ndaasiideel: nohwii benagosil'aanii bee baa yádaasiiti' doleeł ni'. ⁷ Ndi Lýsias, siláada binant'a'n, nohwaa nyáágo hagoshkéhego nohwilák'e hayidzjiz ni'. ⁸ Baa dahdaagoz'aanii naa hikáhgo, niigo ngon'áá: dá ni nahidńikidgo hat'íi bigha baa dahdaagosil't'aanii dawa bígonšijh doleeł. ⁹ Jews daanlíni aldó' díi ániíhíi da'anii ánií daanńiid. ¹⁰ Nant'ančań nabi'igizhná' Paul yałti' nkegonyaa gánúigo, Doo akh'idn legodzaa dago díi hat'íi bá yánáltihii nliigo bígonšijh bigha shil gozhógo ninadzahgee áda hasdziih: ¹¹ Díi bígonšijh, nakits'adah iskaqaná' Jerúsalem yúdag oshkaqayú níyáa ni'. ¹² Áigee da'ch'okaqah goz'aa yune', la'íi Jews ha'ánatséh goz'aa yune', la'íi kñh goznilyú la' bil laha'disht'ángo doo hadń sho'ij da ni', la'íi nnee bil daagodikishgo doo hadń sho'ij da ni': ¹³ Shaa dahgoz'aanii daazhógo ágolzéhi. ¹⁴ Áiná' díi nich'i' áda nagoshni', Jesus bikisk'eh da'ch'okahii, okaqah bee sahngo na'adí'nilíi daabildi'niihíi, ái itah nshłj, bich'á'gé' nnee silínií Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqah lé'e n'íi hoshkaqah, begoz'aanii bee nohwá ngot'aa n'íi la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú na'iziidi n'íi bek'e'eshchiinií dawa hoshdlaq: ¹⁵ Nlt'éégo ádaat'eehii la'íi doo dábi'k'ehyú ádaat'ee dahii nanezna'gé' naadiikáh doleełii ái nnee yiká daadéz'ijhíi shii aldó' Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú biká désh'j. ¹⁶ Áigé' dawahn Bik'ehgo'ihí'nań la'íi nnee aldó' daashine'jigo nlt'éégo ánásh't'ijigo bígonšii doleełhii bigha ndzilgo nabik't'isiidi. ¹⁷ Da'kwii legodzaahii bikédé'go tédaat'iyehii hat'íhita baa daanshné'go, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań hoshkaqahgo hat'íhita baa nshné'go bil nt'íi bich'i' násdzaa. ¹⁸ Díi bee ánásh't'ijhna' da'ch'okaqah goz'aa yune' godńsigo ich'i' áde'dinshdlaago, doo shinaayú nnee ląágo dala'adzaa da, doo godnch'áad dago Jews daanlíni la' Asiagé' daagolínii shaa hikai ni'. ¹⁹ Ái hat'íhita bee shaa dahdaago'ayúgo nińáat' shaa dahdaago'ago kú hikáhgo dábi'k'eh. ²⁰ Dagohii yándaaltihii shaa yádaakti' n'ná' hago'at'éégo ncho'go ánat'iidii shidaagosijidii, nnee kú nich'i' hikaihii yaa nadaagolni'go dábi'k'eh, ²¹ Díi dala'á zhá doo bil dábi'k'eh da ni', bitahyú sizjigo nádidishghaazhgo gádéniid n'ná', Nanezna'ii naadiikáhii hoshdlaqahii bigha díi jji nohwináat' shaa yá'iti'. ²² Ái Félix yidezts'áqaná', Jesus bikisk'eh da'ch'okahii nlt'éégo yigolšijhíi bigha gánúí, Dét'ihégo Lýsias, siláada binant'a'íi, kú nyáágo bá ngonsh'aa ndi at'éé. ²³ Áigé' siláada gonenađin binant'a'íi gáyilñii, Paul bináđin'jii, ndi lahgee dabii háł'ijyú naghaa le', la'íi bit'eké baa nákáh nnizhoq, hat'íhita yidn nliinií baa nádainé'go nnizhoq. ²⁴ Da'kwii iskaanií bikédé'go Félix bi'aad Drusilla, Jew nliini, yil n'áazhgo Paul yiká o'ii'la', áik'ehgo Christ ch'odlaqahii yaa yałti'go daidezts'aa. ²⁵ Dábi'k'ehyú ánách'ot'ijhíi, la'íi ádaagoch'idzaanii, la'íi yunáasyú kaa yá'iti'íi yaa yałti'go Félix ditlidgo tsidolyizgo gánúí, Dák'ad yúwehyú dahnnáh, dahagee dábi'k'ehgee níká ánádeshe' ndi at'éé. ²⁶ Ndi yiká oná'it'aa nt'éégo ich'i' yałti', Paul ch'inánshteehii bigha zhaali shaa yane' shi nzi'le'e. ²⁷ Naki legodzaahii ch'igóyáána' Félix nant'ančań n'ígée Pórcius Féstus nant'ančań silji; áik'ehgo Félix Jews daanlíni bil dádaabik'ehyú ashne' nziqo Paul dáha'ásitij nt'ééna' óyáa.

25

¹ Féstus ni' yánant'aa doleełii biyi' nyáána' taagiskaanií bikédé'go Caesaréagé' Jerúsalem yúdag oyáa. ² Okaqah yedaabik'ehi da'tiséyú sitini la'íi Jews daanlíni ádn nazínihii Paul bee dahdaagost'aanii Féstus yaa yil nadaagolni'ná nádaayokaqah, ³ Paul Jerúsalemýú dol'áa, daabihńiid, higaalgo daayizilheego ndaagoshchijjina'. ⁴ Áiná' Féstus gánńiid, Paul, Caesaréayú t'ah bi'dotá' ni', shii dá'adégo ákú nádésdzá. ⁵ Áik'ehgo nohwitahyú nohwá nadaant'aahii bil nádóshkáh, áigee nneehńi ncho'go adzaayúgo ch'ik'eh baa nadaagolni'. ⁶ Féstus itah sidaago gonenan bitisyyú iskaq, áigé' Caesaréayú onádzaa; ákú iskaq hik'e yánáltihii dahnándaahgee dahnezdaago, Paul yushdé' bil nolkáh, nńiid. ⁷ Ákú nyáána' Jews Jerúsalemgé' hikaihii binaayú nadaazji, daazhógo ágolzeego, Doo akh'idn déńcho'go adzaa da, daabihniigo baa dahdaagoz'aa. ⁸ Paul áda hadzii gánúigo, Jews yenagos'aanii, dagohii da'ch'okaqah goz'aanii, dagohii Caesar ndi doo hago ashlaa da. ⁹ Áiná' Féstus,

Jews daanlîni bil dâdaabik'ehyú áshnéh nzîgo Paul gáyilnîi, Ya' Jerúsalem yúdag rúnángo ákú shínáát naa dahgoz'aanii bighá naa yá'ti' hánt'îi néé? ¹⁰ Paul gánîi, Caesar bá yánálthîi bidáhgee sízîi, da' áigee shaa yá'ti'go dábik'eh: Jews daanlîni doo dénc'h'ogó ánásh't'îi dahíi nt'éégo bigonksî. ¹¹ Nch'ogó ánásh't'îi lé'eyúgo hat'îi bighá dastaahgo ásdzaayúgo dastaahíi doo bich'á ch'a'oshgheed at'éé da; bighá shaa yá'ti'íi doo hat'îi dayúgo, doo hadn Jews daanlîni yaa shaa dino'aa at'éé da. Caesar shaa yalt'igo hasht'îi. ¹² Áík'ehgo Féstus, yil nant'án daanlîni ilch'î yádaakt'í ná' Paul gáyilnîi, Caesar naa yalt'í hánt'îi, áík'ehgo áh bich'î nnáh dolee. ¹³ Da'kwîi iskaaní ch'ígóyááná' Agríppa, ízîgo nant'án nîlîni, la'íi Bernice bilgo Féstus, kozh'î nant'án silíhîi bighá, Caesaréayú yaa n'ááz. ¹⁴ Ákú sikeego lággo bedaizkaaná' Féstus Agríppa Paul yaa yil nagosni' gánîigo, Nnee la' dá ha'ásit'îi nt'éená' Félix onádzaa nî: ¹⁵ Jerúsalemýú sídááná' Jews bi'okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Jews yánazîni, áh nneehî yaa shîl nadaagosni', Bá ngono' aah, daanîigo. ¹⁶ Gádaabildéniid, Nnee baa dahgost'aanii hayú baa dahdaagoz'aanii doo baa yádaakt'í égo, la'íi baa dahgost'aahíi bighá dá doo ádá hadziihé yó'olt'e'go Romans daanlîni doo áík'ehgo daagoz'aah da. ¹⁷ Áík'ehgo baa dahdaagoz'aanii kú hikainá' doo nt'ah nsigo da, iskáq hik'e yánálthîi dahnándaahgee dahnídáágo, Yushdé' nneehî bil nołkáh, déniid. ¹⁸ Baa dahdaagoz'aanii daahiz'í ná' nch'ogó ánágot'îi bee baa dahdaago'aa shî niiz'îi, ndi doo hwaa da: ¹⁹ Dabíi daabi'okqahíi yaa lahada'dit'áh la'íi nnee la' Jesus holzéhi daztsáq n'íi Paul yaa nagoln'iyúgo, T'ah híngs, nihiíi aldó' yaa lahada'dit'áh. ²⁰ Díi k'a'at'éehíi hago'at'éégo baa yashti' shíhíi doo bigoná dago, Jerúsalemýú rúnáh hánt'îi néé, ákú naa yá'ti'yú? bıldéniid. ²¹ Áiná' Paul gáshilnîid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitîni zhá shaa yalt'igo hasht'îi, áík'ehgo Caesar bich'î' o'a'zh'î bínádaadel'îi, daabildéniidgo bá ndaagosil'áq. ²² Agríppa Féstus gáyilnîi, Nneehî dabíi yalt'igo dist'íh hásh't'îi. Féstus gánîi, Iskáq nts'íh ndi at'éé. ²³ Iskáq hik'e Agríppa la'íi Bernice bilgo baa da'oln'igo n'ááz, sílááda yánadaant'aahíi la'íi k'ih goznigee nnee itisyú nadaandeehíi bilgo dala'ánách'it'íh goz'aq yune' yil onaksáq, áigé' Féstus bik'ehgo Paul yil ha'ákai. ²⁴ Féstus gánîi, Agríppa, ízîgo nant'án nîlîni, la'íi kú neheskaihíi daanohwigha, díi nneehî daal'îi ako, dzáagee Jews daagolíníi dawa la'íi Jerúsalemýú daagolíníi aldó' daadilwoshgo gádaashilnîi, Díi nneehî doo hínaa bik'eh da. ²⁵ Áiná' bighá da'ítsaahíi doo la' yee adzaa da laago bigosíls'îid, la'íi dabíi gáshilnîid, Augústus, nant'án da'tiséyú sitîni shaa yalt'igo hasht'îi, áík'ehgo ákú bich'î' dish'aago ngoni'áq. ²⁶ Áiná' shinant'a' bich'î' doo hat'îi baa bek'e'eshchii da. Ái bighá nohwaa bil n'ááz, nî zhá Agríppa, ízîgo nant'án nîlîni, naa bil n'ááz, áík'ehgo nahídaadelkídíi bikédé'go shinant'a' hat'íhita baa bich'î' k'e'eshchii dolee. ²⁷ Ha'ásitîinií hat'îi bee baa dahgost'aanii doo bigoziné dago def'a'go doo shîl bik'eh da, shíi.

26

¹ Agríppa Paul gáyilnîi, Ádá hadziihgo naa godet'aq. Áík'ehgo Paul na'ígizhná' ádá hadzii, gánîigo: ² Agríppa, ízîgo nant'án nîlîni, Jews daanlînií yee shaa dahdaagoz'aanii dawa díi jîi nínáát bee ádá hasdziihíi baa shîl gozhóq: ³ Jews daanlîni bi'at'e' la'íi lahada'dit'áhíi nt'éégo bigonksíhíi bighá: nt'éégo shiyínt's'áq, nánoshkaqh. ⁴ Jerúsalemgee bil n't'íi daagolíníi bitahyú ishkiin nshlîi nî, áigé' yushdé' godezt'í'go hago'at'éégo hinshnaahíi Jews daanlîni dawa yídaagolsî. ⁵ Doo áni shídaagolsî da nî, shá hadaadziihíi hádaat'íyúgo, Phárisee nliigo, Phárisee daandlînií nohwí'okqah itisgo daidnîsiníi yikisk'eh hínaa nî, daashilnîi dolee nî. ⁶ Daanohwitaana n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bándagoz'aq n'íi hoshdláqahíi bighá shaa yá'ti'go kú sízîi: ⁷ Díi Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áanii begolne'go nohwíi nakíts'ádahyú hahit'íi díjîi biigha dát'é' biigha ndzilgo Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqh. Díi oshd-laanií Jews daanlîni shaa dahdaagoz'aq, Agríppa, ízîgo nant'án nîlîni. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ nanezina'íi naadaayihil'nahíi hat'íi bighá doo daahoklqá hádaalt'íi da? ⁹ Jesus, Názarethgé' gólíni, bizhi' bich'á'zh'îgo dashíi ánásh't'îilgo dábik'eh nsî nî. ¹⁰ Áík'ehgo Jerúsalemýú ágásdzaa: okqah yedaabik'ehi yánadaant'aahíi bik'ehgo Jesus daayokqahíi lággo ha'áhálkaad nî; la'íi natseedgo bándagoz'a'íi, Ha'aa, dishniigo bá da'isoh nî. ¹¹ Jews ha'ánátséh nagoz'aq yune' lahgee biniidaagodinsî nî, Jesus nch'ogó yaa yádaakt'í'go ádaashlé' nî; la'íi dázho bik'edaadinshniigo doo Jews daanlîi dahíi bik'ih nagoznilyú ndi biniidaagodinsî nî. ¹² Ágánásh't'îilgo okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daagodez'aq, T'i' ákú rúnáh, daashilnîidgo Damáscusyú óyáá. ¹³ Ízîgo nant'án nîlîni, hishaalyú ha'iz'áago shíi la'íi bil hishkaahíi bilgo nohwínaayú ch'ígona'áí be'idindláadíi bitisgo yaaká'gé' no-hwich'î' nke'dindláád nî. ¹⁴ Daanohwigha hayaa nandeená' Hebrew biyati' k'ehgo yati' gáshilnîigo idisiits'áq, Saul, Saul, hat'íi lág bighá shiniigonkt'éégo áshinl'sî? Tsídik'íihíi bee nits'íishgo'yúgo dayúweh t'áqzh'î' hóntalyúgo dayúweh dáni ídída'nkîi. ¹⁵ Gádéniid, Hadn ánt'îi, shiNant'a'? Gáshilnîid, Shiniigonkt'éégo áshinl'sinihíi shíi ásh't'îi, Jesus honszéhi. ¹⁶ Nádnáhgo hizîi: díi bighá nîl ch'í'nah ádeshdlaa, shá na'iziidgo hanikt'íi, hago'at'éégo

shinltsaaníí lá'íí hat'íí níl ch'i'nah ádidishdliihí shá baa nagoln' doleełgo; ¹⁷ Jews daanliinií lá'íí doo Jews daanlií dahíí aldó' bich'á' níishteeh, doo Jews daanlií dahíí bich'í' nidish'aa, ¹⁸ Bináá got'íigo ánádaadle'go chagołheele'ge' idindiinzhi' ánáda'ne'go, lá'íí Satan nadaabílaahíí bich'á'yúgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ánáda'ne'go bincho'íí bich'á'zhi' ádaile', lá'íí daashodlaqahíí bee hadaadeszaahíí bitah daanlií doleełhíí bigħa bich'í' nidish'aa. ¹⁹ Áik'ehgo Agríppa, ízigo nant'an nílni, díí yaaká'ge' shíł ch'i'nah ágolzaahíí dá'ashílníiyú ásdzaa: ²⁰ Damássayú daagolínií íltsé, áige' Jerúsalemíyú daagolínií, lá'íí ní' Judéa dahot'éhé biyi'yú daagolínií, lá'íí doo Jews daanlií dahíí aldó' gádaakdishnii, Nohwincho'íí bich'á'yúgo ádaakne'go Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ánádaakne', lá'íí nohwincho'íí bich'á'yúgo ádaakdzaahíí dábelt'eego ánádaak'íjł. ²¹ Díí bigħa Jews daanlií da'ch'okqah goz'aq yune' shíł ndaazdeelgo daashizilheego ch'éh ádaat'íjł ní'. ²² Díí jįjįzhi' ngont'ígo Bik'ehgo'ihí'nań shich'oníigo kú síjł, nnee doo ízigo ádaat'ee dahíí, ízigo ádaat'eehíí bilgo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi ní' lá'íí Moses be'ágone' daanii n'íí zhá baa nagoshn'igo gádaabikdishnii: ²³ Christ binigodilne' doleeł, lá'íí dá'íłtsé daztsaqge' naadiidáhíí nlií doleeł, be'idindiinií Jews daanliinií lá'íí doo Jews daanlií dahíí yil ch'i'nah áyíłsł doleeł. ²⁴ Ágánígo ádá yakti'ná' Féstus nawode gánniid, Paul, niini' édih laq; láągo igon'naaní niini' édihgo áníłlaa laq. ²⁵ Paul gánádo'niiid, Féstus, ízigo ánt'éhi, doo shiini' édih da: da'anii ágot'eehíí shiini' golłigo baa yashti'. ²⁶ Ízigo nant'an nílni, díí baa yashti'íí bigónsł, doo hat'íí t'aqzhi' be'ansht'ee dago nich'í' yashti'; díí dahot'éhé bigónsł; doo lá' nagont'í' dayú ba'ánágot'íjłhíí bigħa. ²⁷ Agríppa, ízigo nant'an nílni, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí hondlaqá née? Hondlaqago nígonł. ²⁸ Agríppa Paul gáyilnii, Ínashood hishleełgo dásdozhá shiini' shá ágonlaa. ²⁹ Paul gánádo'niiid, Doo dásdozhá da, da'anii odláni níł doleeł, doo dáni zhá da, áiná' díí jįjį daasidezts'aaníi dawa da'ansht'eehíí k'ehgo ágát'éé doleeł, dishniigo Bik'ehgo'ihí'nań hoshkaqah, díí lishi'dest'ooníi zhá dahgo. ³⁰ Paul ánńiindá' ízigo nant'an, lá'íí nant'ánchań, lá'íí Bernice lá'íí yil naháztaanii bilgo nádiikai. ³¹ K'ihzhí'yú niikaigo gádaakildi'nii, Díń nneehń bigħa datsaahíí dagohíí bigħa ha'á'istiinií doo ye'ánát'íjł da laq. ³² Agríppa Féstus gáyilnii, Díń nneehń ch'ínádzá doleeł ní', Caesar doo yaa ádet'aq dayúgo.

27

¹ Italyú nohwil dahdez'eelgo nagot'aqaná' Paul, lá' ha'áshijeedíí bilgo silááda dalán gononadín binant'a', Július holzéhi, binádaadéz'íjł doleełgo baa ni'níl, áń silááda Augústus yánant'aahíí itah nlií. ² Tsina'eehíí Adramýttiumge' Asia bitábaqá zhinéeyú k'ad des'éli bih hiikaigo nohwil dahda'n'eeł; Aristárkus, Macedónia biyi' Thessalonícage' gólíni, bil dekaí. ³ Iskaq hik'e Sídon golzeegee nohwil nda'iz'eel; áigeé Július Paul yaa ch'oba'go, Nit'eké bich'í' nnángo nń'éego ádaaniłsł le', bilnńiíd. ⁴ Áige' nohwil dahnáda'n'eełná' Kýprus bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eel, nohwich'í'go nń'iidhíí bigħa. ⁵ Cilícia lá'íí Pamphýlia bit'ahyú túnteel biyi' nohwil ch'ída'iz'eel, áige' Lýcia biyi' kįh gozłilí Mýra golzeezhi' nohwil nda'iz'eel. ⁶ Áigeé silááda gononadín binant'a' tsina'eehí Alexándriage'ihí Italyú dez'éli yaa nyáągo, Beh hokáh, nohwilnńiíd. ⁷ Dátąądego nohwil da'o'łgo doo alch'ídn nohweda'iskaq da, nohwich'í' nagont'ogo, ni' tayi' dahgoz'áni Cnidus golzéhi bit'ahzhi' nohwil ch'ída'iz'eel, nń'iidhíí bigħa doo dayúweh nohwil da'o'ol bik'eh dago Salmóne bitis Crete bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eel; ⁸ Nohwich'í' nagont'ogo tábaq zhinéé nohwil da'o'łgo Fair Havens golzeezhi' nohwil nda'iz'eel, kįh gozłilí Laséa golzeehíí bit'ahyú. ⁹ Nohwich'í' nagont'ogíi bigħa, lá'íí daagodnłsłgo dáshíná' da'ch'okqahíí alk'iná' bitis ch'ígóyáahíí bigħa il'o'ohíi bégódzid ní', áik'ehgo Paul gádaabílnii, ¹⁰ Shik'isyú, díí bigónsł, nohwil da'o'ohyú tsina'eehí lá'íí daayogheehíí bich'í', nohwíi dó' nohwich'í' nadaagont'og doleeł. ¹¹ Áiná' silááda gononadín binant'a'n, o'ohíi yebik'ehń lá'íí tsina'eehí biyéé gólíni zhá óyést'saq, áiná' Paulń doo óyést'saq da. ¹² Tsina'eehíi nńá'olgoe doo nohwehai bik'eh dahíí bigħa ch'íłąągo gádaanii, Nohwil da'o'ol le', dáhago'at'éego Pheníceyú niikáh, áigeé nohwehai doleeł, daanzłgo; Phenícee áń Crete biyi' goz'aq, áigeé tsina'eehíi nńa'ol northwestzhi'go lá'íí southwestzhi'go ch'ígó'í'. ¹³ Hayaage' táądego nń'iidná', nohwa úts'íd daanzłgo, bésh ndaazií tsina'eehíi bee dahast'ł n'íi ihnádaiz'aqaná' Crete bibahyú bil ch'ída'iz'eel. ¹⁴ Dét'ihék'e tsina'eehíi hńch'í'cho bil hayaa, Euroclýdon holzéhi. ¹⁵ Nawode desch'iidhíi bigħa tsina'eehíi doo hńch'í' dázhzi' dahdi'eel da, dabiini'yú dez'eel l'ée. ¹⁶ Ni' táyi' dahgoz'áni alch'íséhi, Cláudia golzéhi, bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwil ch'ída'iz'eelgo tsina'eehíi alch'íséhií da'ónanta tsina'eehíi nńaahíi bit'ahyú ndaiz'aq: ¹⁷ Áige' tsina'eehíi nńaahíi biká'yú dahdaiz'aqaná' bésh hishbihzíi nńaahíi tsina'eehíi bik'idesdiz; gosht'ishcho yédaaldzidgo gowąogłgai biká' dastsoozíi nadaayintsoozná' nń'iidíi zhá bee dez'eel. ¹⁸ Nawode nohwil ilch'á' nách'ihíi bigħa iskaq hik'e tsina'eehíi yoghéliihí lá' yó'odaiskaad; ¹⁹ Nakiskaq hik'e tsina'eehíi benadziidi dabiíi yó'odaiskaad. ²⁰ Ch'ígona'ái

la'íi ts'iksoosé doo hwaá bee got'íi dago doo alch'ideskaq da, la'íi díyat'éégo nohwil' ich'á' nách'ih, áik'ehgo doo hago'at'éégo hasdáhiikáh da laq daandzj ni'. ²¹ Dá doo da'iyáné nzaad begodeyaaná' Paul ihní'gé' hizijgo gáníi, Shik'isyú, shich'i' ídaayeso'ts'áayúgo, Cretege' doo nohwil' dahda'n'eel dayúgo, doo díi k'ehgo nohwich'i' nadaagont'og da dolee' ni', la'íi doo hat'íi ch'a'oné' da dolee' ni'. ²² Áiná' gádaanohwildishnii, Bidag ádaano'te'e le': doo la' daaholtsaah at'éé da, tsina'eehí zhá da'ízlíi hileeh. ²³ T'í'é'ná' Bik'ehgo'ihí'nañ, biyéé nshlíiñ la'íi hoshkaqah, binal'a'á yaaká'gé'hi shi't'ahgé sizijgo, ²⁴ Gáshihniid, Paul, doo niini' hah da le'; Caesar bidáhgee sínzj dolee': la'íi bíl ni' da'o'ohí dawa daahinaahgo Bik'ehgo'ihí'nañ naa godin'áq. ²⁵ Áik'ehgo shik'isyú, bidag ádaano'te'e le': Bik'ehgo'ihí'nañ hoshdláqahú bighá da'áshihniihí k'ehgo ágone'go bigonsj. ²⁶ Áiná' ni' táyi' dahgoz'aaníi biká'gee yónohwi'dilkaad dolee'. ²⁷ Djí'ts'áadah ilkaahíi bit'é' túnteel Ádria holzéhi biyi'gé' tsina'eehí bíl ich'á' nnáhiiniiná' t'í'é'ís'ahyú shj nada'il'eehí ni' bich'i'yú nohwil' da'n'eel daanzj lé'e; ²⁸ Áik'ehgo hayaa tú yída'nes'áqdogo nadin ilk'ich'idesniih, k'a'áhosah lágo yídaagolsj: yunáásyú tú yináda'nes'áqdogo k'adú ashdla'adah ilk'ich'idesniih k'a'áhosah. ²⁹ Dánko tséé biká' hi'eehíi bighá bíl daagoyé'égo besh ndaazíi tsina'eehí bedahast'ónúí djí' nkedeznil, tsina'eehí biké'nnáá yúyaa, áiná' jji' gólee, daaniigo, da'okqah. ³⁰ Nadaa'eehí tsina'eehí biyi'gé' hahiikeeh daanzjgo, tsina'eehí alch'íséhií téh daayihenzil, besh ndaazíi tsina'eehí bádnge' nkedaaayinií' ádaagodil'ijgo, ³¹ Paul siláada la'íi siláada gonenadin binant'a'íi gáyiñii, Díi nneehí dá tsina'eehí biyi' naházt'áayúgo zhá daahohaa. ³² Áik'ehgo siláada tsina'eehí alch'íséhií bedahaahest'oonú daayiheshgizhgo bíl odaagohez'eel. ³³ K'ad hailkaahyú Paul nádaayokqahgo gádaayihni, Da'oksaqo nzhoo, nda'ohígo dáshiná' djí'ts'áadahyú nohwíyokkaal. ³⁴ Áik'ehgo nádaanohwoshkaqah, da'oksaq, ái bee daano'ldzilgo; nohwitszil dáka'á ndi doo nohwich'á' ch'a'odeel da. ³⁵ Díi yee ániidná' báñ náidm'égo dawa bináat Bik'ehgo'ihí'nañ áshooq yihniigo oskaqadná' ilk'íyíldláadgo yiyáq nágodiidzaa. ³⁶ Áik'ehgo nnee la'ihíi yidag ádaat'eeo dabúí áldó' da'iyáq. ³⁷ Daanohwighgo nakí gonenadin iká'yú gosts'idin gostán'hiil't'ee, tsina'eehí biyi'. ³⁸ Náda'isdj'ldzhí' da'iyáqaná' t'oh nagháí téh daayeskaadgo tsina'eehí dá'ákdzóle silij. ³⁹ Got'íi gozlijná' ni'híi doo yídaagolsj da: ndi tú ónáhikáqgo tenágoihí'áq daayo'ij, áígee nohwil' ndaanó'ee' daanzj. ⁴⁰ Áik'ehgo besh ndaazíi tsina'eehí bee dahast'ó' níi daazhógo yó'odaiskaadgo be'anáhot'aahí bit'ól k'eda'iz'ahgo, la'íi tsina'eehí bit'a' bádñ zhinéehíi hadag ádaizlaago nch'iid bich'i'go tábaqzhj' bíl nda'iz'eel. ⁴¹ Ndi tú lednlijíígee tsina'eehí lehígo'go doo nahí'naa da silij; biké'dinná'ágé'íi tú nádidáhíi nbihezti'. ⁴² Ha'áshijeedíi la' nada'dilkoh daanzjgo, siláada nadaabiltseedgo ndaagoshchj, ⁴³ Áiná' siláada gonenadin binant'a'n Paul doo zidee hat'íi dago, Dah, bílnniid; Hayíi nada'okq'íi tsina'eehí bitisyú'an odaohágo táts'áda'okqoh, daayihni: ⁴⁴ La'íi gáyiñii, Tsj nteelíi la'íi tsina'eehí baa nahast'ó'íi bee hanaazhí' nada'okqoh. Áik'ehgo dawa ni'zhí' nádaaheskaí.

28

¹ Tásts'áskainá' ni' táyi' dahgoz'aaníi Melita golzee lágo bídaagosiilzj. ² Nnee áígee daagolíníi k'ídaanzjgo deda'deshjeedná', Yushd'é' nádaano'kdziil, daanohwihniid, nagoltj'ih nkegonyaa, la'íi gozk'azíi bighá. ³ Paul chizh la' náyihezlaago dayíñniiná' t'íiish bik'asda' golíni ndoogo áíge' hayáágo, Paul bigan baa dahisdeel. ⁴ Nnee áígee daagolíníi t'íiishí Paul bigangé' nahit'ijgo daayilts'áqaná' gádaahídi'nii, Díi nneehí nnee nailtseedíi nlíni láq, túnteel bich'á'gé' hína' ndi, doo hínaa bik'eh dahíi bighá datsaah. ⁵ Áiná' Paul t'íiishí dá ko' biyi'zhj' nayíit'e'ná' Paul doo hago adzaa da. ⁶ K'ad nilzool' shj daabo'niigo, dagohíi datsaah shj daanzjgo biba' naházt'áq; ndi nzaad godeyaago doo hago adzaa dago daayo'ijná' biini' lahgo ánádaizdlaago, Diyin nlij' láq, daanzj. ⁷ Ni' táyi' dahgoz'áayú daagolíníi binant'a', Públus holzéhi áígee la' bini' lé'e; áñ k'inoho'niigo bigowayú taago nohweskaq. ⁸ Públus bitaa yóiyahgo nezgaigo chan díe' yaa naghaago sitij: Paul baa nyáágo biká' ndel'niiná' bá oskaqadgo nábi'dilziih. ⁹ Ágágodzaaná' nnee táyi' dahgoz'áayú daagolíníi la'ihíi kah yaa nakaihií neheskaiigo nádaabi'dilziih: ¹⁰ Daanohwidnisiigo dawahá nohwá daayihenzil; la'íi k'ad nohwil' da'dez'eelná' dawahá bídaandinihíi tsina'eehí yih daiheznil. ¹¹ Taagi nohwedahit'áqaná' tsina'eehí áígee behaihi, Alexándriagé'ihíi, Cástor la'íi Póllux beda'aszaahí bádngee nazijgo ádaazaago bíl nohwil' da'dez'eel. ¹² Syracuse nohwil' nda'iz'eelgo áígee taagi nohweskaq. ¹³ Áíge' nohwil' léda'n'eelgo Rhégium nohwil' nda'iz'eel: áíge' iskaq hik'e hayaagé'go dezch'iidgo iskaq hik'e Putéoliyú nohwil' nda'iz'eel: ¹⁴ Ákú odlá' bee nohwik'íyú baa nkaigo, Nohwil' nahísolt'áq le', daanohwihniigo, bíl naháataq gosts'idiskaaq: áíge' Romeyú ohikai. ¹⁵ Odlá' bee nohwik'íyú ákú daagolíníi hiikahgo nohwaat'ídaanzj'iná' Ápiai Forum la'íi Three Taverns golzeezhj' nohwiba' hikai; ái Paul yilts'áqaná' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahénzjgo bíl gozhóqgo hadag adzaa. ¹⁶ Romeyú nkainá' siláada binant'a' ha'áshijeedíi

bináadaadéz'iiní binant'a' yaa n̄nil: ndi Paulhíi dasahn golíigo baa godet'aq̄, siláada la' binádéz'íigo. ¹⁷ Taagiskaq̄aná' Paul Jews áígee daagolíníi yánazini, Dala'alnéh, daayilnii: dala'adzaana' gádaayilnii, N̄nee daanolini, shik'íiyú, Jews daanliiníi dagohíi daanohwítáa n'íi bi'at'e' doo hago ashlaa da ndi, Jerúsalemgé' ha'ásitíigo niyáágo Romans daanlini baa shi'deltíi. ¹⁸ Shaa yádaakti'ná' bigh̄a dastsaahtíi doo la' dahíi bigh̄a ch'ínadaashíiteeh hádaat'íi ni'. ¹⁹ Ndi Jews daanliiníi áí doo hádaat'íi dago, Caesar shaa yakti' hasht'íi, dishnii lé'e, bił nít'íi doo hat'íi bee baa dahdaagosh'aa da ndi. ²⁰ Áík'ehgo Israel hat'íi bángot'aq̄híi bigh̄a díi bésh hishbizhíi bee h̄shi'dest'q̄ohíi bigh̄a dala'ánohwishlaa, nohwines'íigo, nohwich'í' yasht'igo: ²¹ Gádaabih̄niid, Judéage' naltsoos naa nagoln'i' go doo la' nohwaa hi'n̄il da, la'íi nohwik'íiyú áíge' kú neheskaihíi doo la' naa naagoln'i' da, doo la' nchog'o naa yakti' da. ²² Dahot'éhé díi okq̄ah bee sahngo na'adí'nilihíi baa ya'iti'go bídaagonlzi: ni hago'at'éégo baa natsínkeesíi daadih̄its'ih hádaahit'íi. ²³ Bángot'aaníi bijíi n̄nee lágogo Paul dásidaayú dala'adzaa; t'ahbigé' o'í'áq̄zh'í' Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi n̄t'éégo yaa nagosni', Moses yegos'aaníi la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíi k'eda'ashchiiníi bich'á'ge' Jesus yaa nagosni'go biini' ya'ádaagole'go nzi. ²⁴ La' yaa yakti'íi daayosdlaq̄ad, la'ihíi doo daayosdlaq̄ad da. ²⁵ Lahada'dit'áhgo Paul dalán yee hananádzii'ná' onákai, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íi, Holy Spirit binkááyú daanohwítáa n'íi da'aníigo gáyih̄niid, ²⁶ Díi hat'íi bich'í' n̄náhgo gádaabih̄niih, Daadołts'ag ndi doo nohwil ídaagoz'í da doleeł; daaneł'íi ndi doo da'aníi daal'íi da doleeł: ²⁷ Díi n̄neehíi biini' daanyee' daazl'íi, doo da'diits'ag da daazl'íi, la'íi daaneshch'il daazl'íi; doo ágádaat'ee dayúgo bináa yee daago'íi doleeł ni', bijeyi' yee da'diits'ag doleeł ni', la'íi biini' yee bił ídaagoz'í doleeł ni', áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasdziih doleeł ni'. ²⁸ Díi bídaagonok̄s'í le', Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'ge' bee hasdach'igháhíi doo Jews daanl'íi dahíi bich'í' ol'a', nohwikdishnii, áihíi ídaadésts'aq̄ ndi at'éé. ²⁹ Díi yee hadziiná' Jews daanliiníi dážhó lahada'dit'áhgo onákai. ³⁰ Paul ákú kih yigha na'ihinihíi yiyi' golíigo naki legodzaa, la'íi baa hikáhíi dawa ya'ahenz'í ni', ³¹ Doo nanł'í' dago, n̄nee doo la' tsibidíi dago Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi yaa nagoln'i' ni', la'íi Jesus Christ nohweBik'ehí yaa ilch'ígó'aah ni'.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE ROMANS

1 Shíí, Paul, Jesus Christ bána'isiidi, án binal'a'á nshlìigo shich'í' ánniid, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' yati' baa gozhónihíí baa nagoshní'híí bighà its'áshí'doltíí, ² (Da'ái Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziid n'íí binkááyú yakt'igo dabíntsé yengon'áá, áí godiyìhgo Bek'e'eshchiiníí biyi' bek'eda'ishchijí lèk'e,) ³ Áí yati' baa gozhóni Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' Jesus Christ nohweBik'ehñ yaa nagolní', án nnee k'ehgo nyáágo David ñinolt'ííhí nlijí; ⁴ Jesus Christ dastzaqá'dí' naadiidzaahíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlijígo ch'í'nah alzaa, Holy Spirit bits'á'dí' binawod gollígo: ⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ilgoch'oba'íí shaa det'áa, binal'a'á nshlìí doleełgo, áik'ehgo Jesus bizhi'íí ba'ihégoş doleełhíí bighà baa nagoshní'go, nnee ihtah at'éégo hadaazt'íí daabodlaqah bikísk'eh adaat'eego ashle': ⁶ Nohwíí addó' Jesus Christ biyéé daanołhijí doleełgo nohwich'í' ánniid: ⁷ Daanołhìgha Romeyú daagonohñiiníí nohwich'í' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nañ bil daanołhìşgo báhadaadeszaahíí daanołhijígo nohwich'í' ánniid: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'áa le'. ⁸ Dantsé Jesus Christ binkááyú daanołhìgha Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'í' shaa hi'né'íí la' nohwaa nshné'híí bighà, áí bee ñdzilgo daahodohşijí doleełgo; ¹² Dii ádishñii, nohwíí hik'e shíí bilgo nohwí'odla' dala'ázhí' ildenáago bee hadag ádaakinlzi doleeł. ¹³ Shik'íiyú, doo atch'idndi nohwich'í' disháh hásh't'íígo ni' bídaagonoşigo hasht'íí, doo Jews daanlijí dahíí la'ihíí bitahyú nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' hosilbááhií k'ehgo nohwitahyú addó' la' hodishbijíhíí bighà, (ndi nashi'dinkt'ogo t'ahkó goldoh.) ¹⁴ Greeks daanliiníí hik'e nanidí' nnee daanliiníí aldó', daagoyááhií hik'e doo daagoyáá dahíí aldó' shaa hadais'aahíí k'ehgo t'ah Christ baa bil nagoshní'go shá goz'áa. ¹⁵ Áik'ehgo ilk'idá' yati' baa gozhóni nohwíí nagoshní'go dázhó hásh't'íí, Romeyú nadaahisohtaaníí ndi. ¹⁶ Christ baa yati' baa gozhóni doo bik'e ídaayansdzj da: áí Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí biláhyú behasdách'igháhi at'éé, da'odlaanií dawa bá, Jews daanliiníí dantsé, la'íí Greeks daanliiníí aldó'. ¹⁷ Áí yati'íí biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' nnee bich'í' dávik'ehyú at'éehíí ch'í'nah alzi, odla' begodeyaadi' odla' bengont'í'zhí': bek'e'eshchiiníí gáníhíí k'ehgo, Hadíí dávik'ehyú at'éehíí odla' zhá yee hinaa doleeł. ¹⁸ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnşj dahíí la'íí ncho'íí ye'ánadaat'ííhíí dawa yich'í' Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' yaaká'dí' ch'í'nah alzi, áí ncho'íí ye'ánadaat'ííhíí yee da'anii ágot'eehíí t'aazhí' ádaayilş; ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ bebígózi doleełí ch'í'nah alzaago yidaagolş, Bik'ehgo'ihí'nañ dabíí bil ch'í'nah áyílaahíí bighà. ²⁰ Ni'gosdzán alzaadi' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi doo hit'íí dahíí n't'éégo bigózi, dahazhí' binawod gollíni, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nliiníí nt'é áyílaahíí bebígózi; áí bighà áí nnee ncho'go ánadaat'ííhíí doo nt'é bee bich'í' ch'í'idaagonowáh at'éé da: ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ yidaagolş ndi doo daidnşj da, doo ya'ihédaanzj dahíí bighà doo nt'é bee bich'í' ch'í'idaagonowáh at'éé da; áidá' da'ílinégo natsidaakees, la'íí biini' doo goyáá dahíí godilhił begoz'áa daasilijí. ²² Ídil daagodzáago doo daagoyáá da daasilijí. ²³ Nnee datsaahi, la'íí dló', la'íí dawahá bijad díí'igo nadaakaihíí la'íí nada'nagíí yeda'ile'go daayokqah lèk'e; áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ doo datsaah dahi bits'á'dindláádíí hik'e díí kogan be'adaaszahíí bilgo ildenáago ch'í'idaiznil. ²⁴ Áí bighà bijíí yune' ncho'go zhá natsidaakeesgo dázhó ncho'íí bich'í' Bik'ehgo'ihí'nañ yó'odaabidez'áa, daabits'ííhíí ildenáago doo daidnşj da: ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' da'anii ágot'eehíí hik'e lé'ikchoohíí bilgo ildenáago ch'í'idaiznil, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ áyílaahíí zhá daidnşjgo daayokqahdá' bíhíí doo daach'okqah da; Bik'ehgo'ihí'nañ zhá dahazhí' ba'ihégoş. Doleełgo at'éé. ²⁶ Áí bighà bits'íí bee ídaayagosiyú ánadaat'íí hádaat'ííhíí bich'í' Bik'ehgo'ihí'nañ yó'odaabidez'áa: isdzán nnee bá álzaa n'íí isdzáné dabíí hł ídaayagosiyú ánadaat'íí: ²⁷ Da'áik'ehgo aldó' nnee isdzáné bá alzaa n'íí k'ihzhí' ádaizlaago, dabíí ilch'í' biini' daama'; nnee dabíí hł ídaayagosiyú ánadaat'íí, áí bighà nda'ísihíí dabíí ich'í' nadaayi'nii, áí da'áígee dávik'eh. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ doo dayúweh yidaagolş hádaat'íí dahíí bighà dázhó binatsekees daancho'íí yich'í' Bik'ehgo'ihí'nañ yó'odaabidez'áa, doo anách'ot'íí dahíí ye'ánadaat'íí doleełgo; ²⁹ Doo bik'ehyú ágot'ee dahíí behadaak'íí, la'íí nant'í' na'idaahíí, ncho'go ánadaat'ííhíí, dawahá dayúwehégo idáhadaat'íiníí, da'o'ní'í; la' biyéehíí idáhadaat'íiníí addó' behadaak'íí, la'íí its'izilheehíí, lahadaadit'áhíí, nadaach'aahíí, bi'at'e' ncho'íí, la'íí ch'í'nií daanñihíí aldó' behadaak'íí; ³⁰ La' yiníída'dilñijgo ch'í'nií daanñi, Bik'ehgo'ihí'nañ yik'edaanñi, doo hadííí daidnşj da, ídaa

da'odliigo dabii' idaa yadaakti', dabii' ncho'i' adaile'go yidaago'aah, daabishchii' n'ii' doo daidits'ag da, ³¹ Doo daagoyaa' da, doo da'adaaniyuu' aadaat'ee da, doo hadii' bil' daanzho' da, doo hadii' yaa nadaagode'aah hadaat'ii' da, doo bil' daagoch'oba' da: ³² Bik'ehgo'ih'i'naa' nnee aganaadaat'ii' da'itsaahii' bee yandaagoz'qago yidaagolsi' ndi, doo dabizha' aganaadaat'ii' da ndi nnee aganaadaat'ii' bil' daadaabik' eh.

2

¹ Ai' bigha' nnee n'lni, ni hadii' ant'ee shii'ii, nnee la' baa yaanti'yugo doo nt'e bee nt'ee go nich'i' ch'igonowah' at'ee da; nnee la' baa yaanti'yugo dani idil' ch'igondeehi' at'ee, ni do' da'agant'eehi' bigha'. ² Diinko' bidaagonlzi, aganaadaat'ii' Bik'ehgo'ih'i'naa' dabik'ehgo' bidaago'aah. ³ Aik'ehgo' nnee n'lni, dani akdo' agant'ii' aganaadaat'ii' baa yaanti'yugo, ya' Bik'ehgo'ih'i'naa' doo nango'aah da doleel' nuzi' ga? ⁴ La'ii' Bik'ehgo'ih'i'naa' bil'goch'oba'ii' la'ii' nidag' at'eehi' hik'e' nzaadyu' nago'oaahii' ch'ida'izkaadii' doo bil' ontag' da go'ii'; Bik'ehgo'ih'i'naa' bil'goch'oba'ii' nincho'ii' bits'a'zhi' hinaaigo' nelnahii' doo bigonsi' da ga? ⁵ Aida' niji' nt'izii' bigha' la'ii' nincho'ii' doo bits'a'zhi' anneh' haant'ii' dahii' bigha', dani goyee'ii' bee ich'i'godnt'aaah, Bik'ehgo'ih'i'naa' bihashke' yil' ch'i'tii'ii' bijijzhi'; ai' bijii' dabii' dabik'ehyu' at'ee go nango'aahii' ch'i'nah' adolii'; ⁶ Bik'ehgo'ih'i'naa' nnee da'aa' daantii'gee da'anaadaat'ii' n'ii' dabik'ehgo' biyaa gozhonii' dagohii' biniidaagodile'ii' yich'i' nahinii'; ⁷ Hadii' nt'ee go anaadaat'ii' yich'i' dahdaandogh' nt'ee gohi' Bik'ehgo'ih'i'naa' bits'a' dindlaadii' la'ii' bil' dabik'eh' doleehi', la'ii' dahazhi' ih'i'naahii' yika' daadez'ini, ih'i'naa' doo ngonel'aa' dahii' Bik'ehgo'ih'i'naa' baa dandi'aah: ⁸ Aida' lahadaadit'ahgo' lanakaihi', la'ii' da'anii' agot'eehi' doo yikisk'eh' aadaat'ee da ndi ncho'go' agot'eehi' yikisk'eh' aadaat'eehi' Bik'ehgo'ih'i'naa' bihashke'ii' bee biniidaagodilne'. ⁹ Nnee da'aa' daantii'gee ncho'go' anaadaat'ii' bich'i' goyee'go' godighah, la'ii' biniidaagont'ee' doleel', Jews daanliinii' ntsé, doo Jews daanlii' dahii' akdo'; ¹⁰ Aida' da'aa' daantii'gee nt'ee go anaadaat'ii' Bik'ehgo'ih'i'naa' bits'a' dindlaadii' biyee' doleel', bil' dabik'eh' doleel', la'ii' ilch'i'daagont'eehi' biyee' doleel', Jews daanliinii' ntsé, doo Jews daanlii' dahii' akdo'. ¹¹ Bik'ehgo'ih'i'naa' binadzahgee nnee doo la' itisigo' yistii' da. ¹² Hadii' Jews bich'i' begoz'aanii' doo bit'aa'hyu' aadaat'ee dago' ncho'go' anaadaat'ii' begoz'aanii' doo bee bidaagot'aah da ndi da'lii' daaleeh; aida' begoz'aanii' bit'aa'hyu' aadaat'ee go ncho'go' anaadaat'ii' begoz'aanii' bee bidaagot'aah; ¹³ (Ai' begoz'aanii' dedaidits'agii' zha' doo Bik'ehgo'ih'i'naa' binadzahgee dabik'ehyu' aadaat'ee da, ndi begoz'aanii' yikisk'eh' anaadaat'ii' zha' dabik'ehyu' aadaat'ee daabildi'nii' doleel'. ¹⁴ Doo Jews daanlii' dahii' Jews bich'i' begoz'aanii' doo yidaagolsi' da ndi dabii' ye' aadaat'eehi' bik'ehgo' ai' begoz'aanii' anii' yikisk'eh' aadaat'ee go Jews bich'i' begoz'aanii' doo yidaagolsi' da ndi begoz'aanii' dabii' ida' adaislaa: ¹⁵ Begoz'aanii' bijii' yune' dahgoz'aanii' ch'i'naa' daaayisii, nt'e' nt'eehi' dagohii' ncho'ii' dabii' yidaagolsi', la'ii' binatsekeesii' laho' anayodlii', lahn' nt'ee go ansht'ee ni' daanzii, aida' lahnii' ncho'go' ansht'ee ni' daanzigo); ¹⁶ Nnee Bik'ehgo'ih'i'naa' yandaago'aahii' bijii' yati' baa gozhoni' baa nagoshni' n'ii' anii' k'ehgo' bi'at'e' nadain'ii' n'ii' Jesus Christ' bilahyu' yandaago'aah doleel'. ¹⁷ Jew nikdi'niihii', begoz'aanii' bikisk'eh' ansht'ee go dabik'ehyu' ansht'ee nuzi', la'ii' Bik'ehgo'ih'i'naa' bee ida'onlii, ¹⁸ An' hat'ini' bigonsi' nuzi', la'ii' begoz'aanii' bee ni' ch'igot'aa'hi' bigha' hadii' dazho' nt'ee go agot'eehi' zha' ni' dabik'eh', ¹⁹ Binaa' agodini' yago'ini' nshii' nuzigo, la'ii' godii'hi' biyi' nakaihi' ba' idindlaadii' nshii' nuzigo' ida'onlii, ²⁰ Jews bich'i' begoz'aanii' biyi' ih'igozini' la'ii' da'anii' agot'eehi' begoz'aa'hi' bigonsi' da' doo daagoyaa' dahii' bil' ch'idaagon'aaah, la'ii' me' daanlii' k'ehgo' doo hwah' yidaagolsii' dahii' bil' ch'idaagon'aaah. ²¹ Ni, la'ii' bil' ch'idaagon'aaahii' n'lni, dani idil' ch'igont'aaah' nee? Doo da'noh'ii' da nniigo' il' ch'igon'aaahda' in'ii' nee? ²² Doo nant'ii' nahkai' da nniigo' il' ch'igon'aaahda' nant'ii' nanna' nee? K'eda'ashchii' ni' ncho'da' ai' daach'okaqho' nagoz'ayuu' nanna'go' in'ii' nee? ²³ Ni, begoz'aanii' bee ida'onlii'hi', begoz'aanii' doo bikisk'eh' ant'ee dahii' bigha' Bik'ehgo'ih'i'naa' doo ni' ilii' da go'ii'. ²⁴ Bik'ehgo'ih'i'naa' biyati' bek'e'eshchii' anii' k'ehgo' doo Jews daanlii' dahii' bitahyu' Bik'ehgo'ih'i'naa' bizhi'ii' ncho'go' baa ya'iti', nohwi' nohwigha'. ²⁵ Begoz'aanii' bikisk'eh' ant'ee yugo' circumcise' ani'delzaahii' na' lii: aida' begoz'aanii' doo bikisk'eh' ant'ee dayu'go' doo circumcise' ani'delzaa' dahii' k'ehgo' ant'ee. ²⁶ Da'aik'ehgo' nnee la' doo circumcise' abi'delzaa' da ndii' begoz'aanii' anii' k'ehgo' at'ee yugo, doo circumcise' abi'delzaa' da ndi circumcise' abi'delzaahii' k'ehgo' bil' otag' ya'? ²⁷ Nnee bits'i' bee doo circumcise' daabi'delzaa' da ndi begoz'aanii' yikisk'eh' aadaat'ee yugo, ni, begoz'aanii' bek'e'eshchii' bigonsi' ndi doo bikisk'eh' ant'ee dahii' ya' doo ch'i'nah' aadanile' da nee? ²⁸ Nnee Jew' nliigo' gozlii' ndi doo ai' zha' bigha' Bik'ehgo'ih'i'naa' binadzahgee da'anii' Jewhi' nlii' da; la'ii' nnee bits'i' zha' circumcise' abi'delzaahii' doo Bik'ehgo'ih'i'naa' binadzahgee da'anii' circumcise' abi'delzaa' da: ²⁹ Aida' bijii' biyi'di' Bik'ehgo'ih'i'naa' yidnisi'ni, an' da'anii' Jewhi' nlii'; la'ii' bijii' yune' circumcise' abi'delzaahii' da'anii' circumcise' abi'delzaa'hi' at'ee, biyi' siziinii' Bik'ehgo'ih'i'naa'

bił goyikshógo áile'híi bighą, doo bezog'aanii ániíhíi zhą bighą da; hadín ágát'ééhíi doo nnee zhą nł'éégo baa yádaalti' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nł'éé.

3

¹ Áik'ehgo Jew nłini nł'é bee itisgo at'éé? Circumcise áko'delzaahíi hant'é ilíi? ² Dawa bee dázhó ilíihi at'éé: dantségee Jews daanliiníi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa daadest'ąahi at'éé. ³ Ła' doo da'odłąą dayúgohíi? Ya' doo da'odłąą dahíi bighą Bik'ehgo'ihí'nań doo da'ách'iníiyú at'éhi at'éé da née? ⁴ Dah, da'anii doo ágát'éé da: nnee daantíjgee łéda'ikchoo ndi Bik'ehgo'ihí'nań da'aníihi nłjigo bígózi le'; bek'e'eshchiiníi Bik'ehgo'ihí'nań yich'i' yati'go gáníi, Dábik'ehyú ánt'éégo niyati' bee nígózi doleel, la'íi dahagee dahadín ni'íltahyúgo bits nmléel, nii. ⁵ Áidá' doo bik'ehyú ádaant'ee dahíi Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú at'ééhíi ch'í'nah áyılısiyúgo hant'é daan'níi? Bik'ehgo'ihí'nań bidenáągo nohwiniidaagodile'yúgo, ya' ái bighą doo bik'ehyú nohwich'i' at'éé da daan'níi née? (Ágádishniigo ni'gosdzán biká' nnee k'ehgo yashti'.) ⁶ Dah, da'anii doo ágát'éé da: Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'ehyú at'éé dayúgo, hagog'éego ni'gosdzán biká' nnee yándaago'áh doleel? ⁷ Łé'ishchoohíi Bik'ehgo'ihí'nań da'aniiigo at'ééhíi ch'í'nah áyılısigo ízisgo at'ééhíi ái bee bígóziyúgo, nł'é bighą shíi nshchó'híi k'ehgo shaa yakti'go shąngo'áh? ⁸ (Ła' nnee nohwini'daadińłhgo nohwaa ch'ínii daanii.) Nł't'ééhíi bengowáhíi bighą nchó'go ádaahiił'jii le', daan'niigo nohwaa ádaagozłaa. Nnee ádaanohwłńhíi bándaaagot'aahíi dábik'eh. ⁹ Áik'ehgo hago'at'éé? Ya' née Jews daanliiníi itisgo shinjéed née? Dah, doo ágát'éé da: nnee dawa, Jews daanliiníi la'íi doo Jews daanlii dahíi nchó'íi bi'sna' daanliigo ik'idá' ch'í'nah ádaasiidłaa; ¹⁰ Bek'e'eshchiiníi gáníi, Doo hadín dábik'ehyú at'éé da, dah, dala'a ndi doo la' da: ¹¹ Doo hadín bił ígózi da, doo hadín Bik'ehgo'ihí'nań yiká' déz'jii da. ¹² Dawa k'ihzhí'go ádaasdzaa, dawa doo da'íłjii da daasiljii; doo hadín nł't'éégo ánat'jii da, dah, dala'a ndi doo la' da. ¹³ Bidayi'híi nnee łe'sitjiihi bił ch'í'otaąhíi k'ehgo at'éé; bizaadíi bee k'izéda'dilteehgo yádaakti'; ch'osh bik'asda' yee na'íłtseedihi bizé' yune' benagoz'ąą. ¹⁴ Yati' be'okáahíi la'íi yati' koni'daadińł'ii bizé' bee hadaalk'ł: ¹⁵ Da'dizohéelzhí' daadijaadgo daahikéeh: ¹⁶ Hayú nadaakaíyú biké'dináayú da'łlchóhíi hik'e' iniidaagodile'íi benagoz'ąą. ¹⁷ Nkegohen'áanii bezog'ąhíi doo yidaagotsjii da: ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nań doo daidnłsji da, doo yaa natsídaakees da, nii, bek'e'eshchiiníi. ¹⁹ Jews bich'i' bezog'aanii ániíhíi nnee da'ái bit'ááhzhí' ádaat'eehíi yich'i' ániigo bídaagonłzi; áik'ehgo nnee daantíjgee doo hagog'éégo ídaa yánádaalti' da doleel, la'íi ni'gosdzán biká' nnee dawa Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo dábik'ehyú ádaat'ee dago bándaaago'áh doleel. ²⁰ Nnee doo la' Jews bich'i' bezog'aanii yikisk'eh ánat'jiihi zhą bighą Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú at'éé da: bezog'aanii ániíhíi bighą nchó'go ánach'ot'jiihi bígoh'łksjii. ²¹ Nnee Jews bich'i' bezog'aanii doo yikisk'eh at'éé da ndi hagog'éégo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú at'éé doleelíi k'adíi nohwł ch'í'nah alžaa, ái doo ánidá' bezog'aanii bek'e'eshchiiníi baa na'goni', la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íi yaa nadaagosni'; ²² Díńko yaa nadaagosni', Jesus Christ ch'odłąągo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú ách'í't'éé, da'odlaani dawa ágádaat'ee; nnee la' doo łhgo at'éé da, dawa dáłt'ee: ²³ Nnee dawa nchó'go ádaadzaago Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'éhíi dáyich'i' nihikáh; ²⁴ Áidá' binchó'íi bits'ą'zhí' Christ Jesus ch'ínádaińł, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań baa daach'oba'go dábik'ehyú ádaat'ehi daayłńii, doo nł'é bighą nahi'ńłi da: ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań Jesus zideego bidíłi bee nnee binchó'íi yá nahi'ńłi doleelgo ył'áad, ái daayodłąągo binchó'híi bighą baa nádoget'aa doleelgo; ái bighą Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú at'ééhíi nnee bich'i' ch'í'nah alžaa, áń'ńzaadyú bádaagoho'aalgo nnee nchó'go ánádaát'jii doo ył' ołtag da: ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nań dabíi dábik'ehyú at'ééhíi díi goldohíi biyi' nnee bich'i' ch'í'nah alne'go, dishni: dabíi dábik'ehyú at'éehi nłjigo ch'í'nah alne'go, la'íi dahadín Jesus yodłąhíi dábik'ehyú at'éé yłńłhi at'éé. ²⁷ Ídaa ch'odłłigo yách'łti'íi hayú bezog'ąą da. Hant'é bighą? Ya' dakó nł't'éégo ánach'ot'jiihi bighą Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú ách'it'éé née? Dah, ki'odł'jii zhą bighą. ²⁸ Áik'ehgo díi bídaagosilłjii, nnee Jews bich'i' bezog'aanii doo yikisk'eh at'éé da ndi bi'odł'jii bighą Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú at'éehi biłńii. ²⁹ Ya' Bik'ehgo'ihí'nań Jews daanliiníi zhą daabokąhíi nłjii née? Doo Jews daanlii dahíi addó' daabokąhíi nłjii ya'? Ha'oh, doo Jews daanlii dahíi addó': ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań dala'a nłjii, áik'ehgo nnee circumcise ádaabi'deszaahíi bi'odł'jii híi bighą Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú ádaat'ehi daabiłńii doleel, la'íi doo circumcise ádaabi'deszaa dahíi addó' bi'odł'jii híi bighą dábik'ehyú ádaat'ehi daabiłńii doleel. ³¹ Ágádaan'niigo bezog'aanii doo ilíi dago ádaahiidle' née? dah, da'anii doo ágát'éé da, áidá' bezog'aanii nłdzilgo ádaanłzi.

4

¹ Áik'ehgo Abraham, bits'ą'dí' daadihe'na'íi, nł'é daan'niigo baa nadaagohiilńi' doleel?
² Abraham dabíi nł't'éégo ánat'jiihi bighą Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú at'éehi yłńłi łék'eyúgo,

ái bigħa ída'odlúí doleeł ni'; ndi doo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ágát'ée da lėk'e. ³ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiniń nt'ė nńi? Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yosdlaqad, áik'ehgo bi'odla'ħúí bigħa dábik'ehyú át'ėego bá hótæg lėk'e, nńi. ⁴ Hadńń na'iziidi bich'ńi' na'ńińńiń doo baa ch'oba'go nahi'ńiń da, ndi binasdziiđhúí bigħa bich'ńi' nahi'ńiń. ⁵ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'ehyú ádaat'ee dahúí ch'ináyihńińińhi at'ėe, hadńń án yodlaqahí bi'odla' bee dábik'ehyú át'ėego bá hótæg, doo nt'ėego ánát'ńińhi bigħa da. ⁶ Da'áik'ehgo nńee doo nt'ėego ánát'ńińhi bigħa da Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'ėego bá yóltæg biyaa gozhógo David akdó' yaa k'e'eshchńi, ⁷ Gánńigo, Hadńń doo bik'ehyú ánadaat'ńiń dahúí bigħa baa nádaagodešt'aa, la'ńi binch'ńi' bá k'e'oldeehńi biyaa daagozhógo le'. ⁸ Nńee binch'ńi' nohweBik'ehń doo bá yóltæg dahúí biyaa gozhógo le', nńi, David. ⁹ Ya' nńee circumcise ádaabi'deszaahú zhá ágát'ėego biyaa gozhógo le' biki'ńiń nńee? Doo circumcise ádaabi'deszaa dahúí akdó' nńee? Abraham bi'odla'ħúí bigħa dábik'ehyú át'ėego bá hótæg lėk'e daan'ńi. ¹⁰ Dadá' bich'ńi' ágót'ehńi? Doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' nńee? Nńee bikėdí'go nńee? Doo bikėdí'go da, áidá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá'. ¹¹ Abraham circumcise ábi'deszaahú biká'skahú k'ehgo bi'odla'ńi' bee dábik'ehyú át'ėehńi bebigzó, áidá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odla' golńi' ni'; da'odlańiń dawa doo circumcise ádaabi'deszaa da ndi bitaa nńi doleełgo; áí akdó' dábik'ehyú ádaat'eehńi bá daahótæg doleełhńi bigħa; ¹² Nńee circumcise ádaabi'deszaahú akdó' bitaa nńi, áí doo dá circumcise ádaabi'deszaahú zhá bigħa da, ndi nohwiTaa Abraham bi'odla'ħúí yikisk'eh hikahńi bigħa akdó', án doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odla' golńińiń áidishńi. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham la'ńi bits'á'dí' hadaahńol't'aaní n'ĩ'gosdzán daabiyée doleełgo yee bəngon'aa ni', ndi doo begoz'aaní yikisk'eh ádaat'eehńi bigħa da, bi'odla'ńi' biláhyú dábik'ehyú ádaat'eehńi bigħa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní yikisk'eh ádaat'eehńi zhá Bik'ehgo'ihí'nań yəngon'áaní daabiyée doleełyúgo, odla'ħúí da'íliné hileeh, la'ńi Abraham bəngon't'aaní doo ńi' da hileeh: ¹⁵ Begoz'aaní golńiyúgo nńee doo yikisk'eh ádaat'ee dahúí yiniidaagodile': begoz'aaní da'adíhyúgo begoz'aaní bił nach'ighaahńi áđiń. ¹⁶ Áí bigħa da'odlańiń zhá, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'ńi' biláhyú, Abraham bəngon't'aaní daabiyée doleeł; Abraham bits'á'dí' hadaahńol't'aaní dawa Bik'ehgo'ihí'nań Abraham yəngon'áaní daabiyée doleeł; doo hadńi begoz'aaní daayotá'ħúí zhá da, ndi Abraham k'a'at'ėego da'odlańiń akdó'; án daanohwigha da'ohiidlańiń daanohwitaa nńi. ¹⁷ (Bik'ehgo'ihí'nań Abraham gáyihńigo bek'e'eshchńi, Nńee ńt'ah at'ėego hadaazt'ńi' bitaa ńi'ńigo ánishkaa, yńńi,) Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yodlaqahí bigħa áyihńigo yəngon'aa lėk'e, Bik'ehgo'ihí'nań, nanezna' n'ńi nádaayihńi'nahńi, la'ńi doo daagolńi' da n'ńi daagolńigo ádale'ńi' ńlini: ¹⁸ Abraham hastiin nńigo doo bá ichńi da ndi Bik'ehgo'ihí'nań yodlaqago án bits'á'dí' t'ah nyoholńi, Nits'á'dí' ńa' ləa' doleeł, biki'ńińhi k'ehgo nńee k'aa'go ńt'ah at'ėego hadaazt'ńi' bitaa nńi' doleełgo. ¹⁹ Abraham dala'á gonenadńń hak'e shńi biłegodzaago bits'ńi daztsaqahńi k'ehgo adzaa, la'ńi bi'aa, Sarah, doo ńchńi da, ágát'ée ndi Abraham áí doo yaa natekees da, áidá' bi'odla' doo t'aaqzhńi' bəgodeyaa da lėk'e: ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bəngon't'aaní doo t'aaqzhńi' natsiná'ńeesgo yodlaqda; áidá' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ńhənzigo bi'odla'ńi' nkdzil silńi; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań hadńi yee bəngon't'aaní ye'ile'go yinel'aańi' Abraham da'anńi yígolńi lėk'e. ²² Áik'ehgo bi'odla' golńińhi bigħa Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'ėehńi yńńi. ²³ Áidá' áyihńińhi doo dabńi zhá bee bá k'e'eshchńi da; ²⁴ Ndi nńee akdó' nohwa bek'e'eshchńi, nńee Jesus nohweBik'ehń daztsaqadí' naadiidzaago ábúlaahńi daahohiidlańiń akdó' nohwa hótæg doleeł; ²⁵ Jesus nohwi'at'e' nch'ńi' bigħa zeshńi, ch'ńanohwińińhi bigħa naadiidzaago ábi'delzaa.

5

¹ Áik'ehgo da'osiidlaqahńi bigħa nohwinch'ńi' bits'á'zhńi' ch'ńanohwińilgo Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań nkegohen'áaní yee nohwinel'ńi: ² Jesus biláhyú nohwi'odla'ńi' bee Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'ńi' goz'aa yune' hah'agóót'ńi'go nohwa alzaa akdó', áí biyi' yune' nasiidzńi, la'ńi Bik'ehgo'ihí'nań ńzigo ye'at'ėehńi lahdńi' nohwiyé doleełhńi ndaahóndlińgo baa nohwił daagozhógo. ³ Doo da'ái zhá da, Christ bigħa nohwińiidaagont'ėe ndi baa nohwił daagozhógo; koniigonk't'ėehńi kóni' k'eh ách'ńsinńi' ákólńińhi bidaagont'ńińhi bigħa; ⁴ La'ńi kóni' k'eh ách'ńsinńi' ko'at'e' nt'ėego áyńs, la'ńi ko'at'e' nt'ėehńi Bik'ehgo'ihí'nań ńzigo ye'at'ėehńi lahdńi' kóyée doleełhńi nch'olńigo ákólńi: ⁵ La'ńi Holy Spirit nohwaidńń'áaní biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bił daanńi' nohwińi' behalk'ńhi bigħa áí ndaahóndlińhi begolne', áik'ehgo doo baa yadaandzńi da doleeł. ⁶ Doo hagot'ėego ńch'odaahńi'ńi dadá', Bik'ehgo'ihí'nań t'ah doo daadinlńi dadá', da'áigeek biká' ngonyáago Christ nohwa daztsaa. ⁷ Nńee dábik'ehyú át'ėehńi ndi doo hadńi yá datsaah at'ėe da; dagohńi' la' nńee nt'ėego at'ėehńi yá datsaah shńi. ⁸ Áidá' t'ah nch'og'go ádaant'eedá' Christ nohwa daztsaa, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań bił daanńi' nohwił ch'ńi'nah áyílaa. ⁹ Áik'ehgo bidil' bee Bik'ehgo'ihí'nań

binadzahgee dávik'ehyú ádaant'ee daasiidljigo, da'aniiigo án binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ bi-hashke'íí bee nohwinidaagodilne' doleel n'íí bits'á'nohwide'níil. ¹⁰ T'ah Bik'ehgo'ihí'nañ bi'ina' daandljídá' biYe' daztsaahíí bee bíl k'íí nádaasiidljij lèk'eyúgo, áí bitisgo bíl k'íí daasiidljigo biYe' nohwi'yí' hinaahíí bighà hasdánohwiido'níil. ¹¹ Doo áí zhà da, Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ baa nohwił daagozhóó, da'án biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bíl k'íí nádaasiidljij. ¹² Díí k'ehgo nko ágot'íid, nnee dála'á, Adam holzéhi, bee ni'godszañ biká' nchó'íí lá'íí nchó'íí biláhyú da'itsaahíí bengonyáá; áík'ehgo nnee dawa da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, nnee dawa nchó'go ánádaat'íiljíhíí bighà: ¹³ (Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí doo hwahá alne' dadá' nchó'íí ni'godszañ biká' benagowaa, ndi begoz'aaníí da'ádijyú nnee nchó'go ádaát'íid ndi doo bándagot'a' da. ¹⁴ Áidá' Adam dehezná'dí' Moses naghaazhí' da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lèk'e, nnee Adam ílsihíí k'ehgo doo da'ílsihí da ní; Adam da'itsaah zhinéégo nnee dawa yá zijí lèk'e, ndi lá' dogaal doleehíí ihí'ná zhinéégo nnee dawa yá hizí'. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ daazhógo kaine'íí doo Adam ílsihíí bíl lèk'ee da: nnee dála'á, Adam holzéhi, ílsihíí bighà nnee láágo da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, áidá' áí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí lá'íí áí biláhyú kaine'íí, nnee dála'á Jesus Christ holzéhi biláhyú, nnee láágo ihí'naahíí yaa daidez'áq. ¹⁶ Lá'íí daazhógo kaa hi'né'íí doo áí nnee nchó'go adzaa n'íí áile'íí bíl lèk'ee da: áí nnee dála'á ílsihíí bíl ch'ígódeehgo áile', ndihíí láágo nda'hesiidá' daazhógo kaa hi'né'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú ádaach'it'éégo áile'. ¹⁷ Áík'ehgo nnee dála'á, Adam holzéhi, ílsihíí bighà da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa, áí nnee dála'á binkááyú; áí bitisgo nnee dála'á, Jesus Christ holzéhi, binkááyú nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí dážhó ch'ída'izkaadíí daayit'íil, lá'íí dávik'ehyú ágot'eehíí daazhógo kaine'íí aldó' daayit'íil, áík'ehgo dawahá yitis daanljigo daahinaa doleel.) ¹⁸ Áík'ehgo nnee dála'á ílsihíí bighà nnee dawa baa yá'ití'go bíl ch'ígódeeh; lá'íí nnee dála'á dávik'ehyú át'éehíí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nnee dawa dávik'ehyú ádaat'eego daahinaa doleel, áí Bik'ehgo'ihí'nañ daazhógo nnee yaa daidez'áni at'éé. ¹⁹ Nnee dála'á doo áldí'niiyú át'éé dahíí bee láágo doo bik'ehyú ádaat'ee da daasilij, da'áík'ehgo nnee dála'á áldí'niiyú át'éehíí bee láágo dávik'ehyú ádaat'eego ádaadolnii. ²⁰ Jews bich'í' begoz'aaníí bengonyáágo nda'ílsihíí láá silij. Áidá' nda'ílsihíí láá silijyú Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí itisgo láágo begoz'áq. ²¹ Nda'ílsihíí bighà da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lèk'e, da'áík'ehgo dávik'ehyú ágot'eehíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí bik'ehgo nagowaa, lá'íí nnee Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú ihí'ná doo ngonel'áq dahíí yee daahinaa doleel.

6

¹ Nt'é daan'nii doleel áidá'? Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí láágo begoz'áq doleelhíí bighà nchó'íí dayúwehyú baa nahiiakai doleel néé? ² Dah, da'anii doo ágát'éé da. Hago't'éégo nohwinchó'íí bich'í' dasiitsaqádí' dayúwehyú nchó'íí biyi' nahiiakai doleel? ³ Ya' díí doo bídaagonolsj da néé? Daanohwigha baptize ádaanohwi'deszaahíí Jesus Christ bíl dála'á daasiidljigo, baptism bee án bíl dasiitsaahíí at'éé. ⁴ Áík'ehgo lèbi'doltjijhíí k'ehgo baptism bee bíl dasiitsaqádí' bíí bíl lenohwidó'níil: áík'ehgo nohwiTaa binawod dák'a'at'éhi bee Christ daztsaqádí' naadiidzaahíí k'ehgo néé aldó' nohwe'ina' ándídego ánálzaahíí bikisk'eh hiidaalgo dávik'eh. ⁵ Áík'ehgo Jesus bíl dála'á daasiidljigo bíl dasiitsaqádá' dabíí daztsaqádí' naadiidzaagee aldó' dála'á bíl daandljij doleel: ⁶ Díínko bídaagonlzi, nohwinchó'íí be'ádaant'eehíí dawa bíl ch'íhídeeh doleelgo, lá'íí nchó'íí doo dayúweh bi'isna' daandljij da doleelhíí bighà nchó'íí be'ádaant'ee n'íí tsj'ihna'áhi biká' Christ bíl binohwi'deskał. ⁷ Hadín daztsaahíí nchó'íí doo dayúweh bi'isna' nlij da. ⁸ Néé Christ bíl dasiitsaqáyúgo, bíl daahin'naa doleelgo daahohiidlaq: ⁹ Christ daztsaqádí' naadiidzaago doo dananátsaah dago bídaagonlzi; da'itsaahíí doo dayúweh botá' da. ¹⁰ Jesus nchó'go ágot'eehíí bighà daztsaq, daalandigee qal layiilaago: áidá' hinaahíí Bik'ehgo'ihí'nañ zhinéégo hinaa. ¹¹ Da'áík'ehgo ídaa natsídaahkees, nohwií aldó' nchó'go ágot'eehíí bich'í' dasohtsaq, áidá' Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bá daahinohnaa. ¹² Áí bighà nohwits'í datsaahíí doo nchó'íí bich'í' bíl ch'í'nótjij hela', ágádaanoht'eyúgo nchó'íí nohwebik'eh doleel, nohwits'í nchó'go hádaat'iinií doo bikisk'eh ádaanoht'ee da le'. ¹³ Nohwits'í doo lá' ndi bee nchó'go ágot'eehíí bich'í' bídaahnaa da le', doo bee nchó'go ádaanoht'ee da le': áidá' nnee nanezna'dí' naadiikaihíí k'a'at'éégo nohwinchó'íí bighà nanesona' ndi k'adíí hasdáhkaigo daahinohnaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ídídaa'naa le', lá'íí nohwits'í dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' bídaahnaa le', áí bee dávik'ehyú ádaanoht'ee le'. ¹⁴ Begoz'aaníí doo nohwebik'eh da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí nohwebik'ehi at'éé: áík'ehgo nchó'íí doo dayúweh nohwebik'eh da le'. ¹⁵ Hago'at'éé áidá'? Begoz'aaníí doo nohwebik'eh da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí nohwebik'ehíí bighà ya' dayúweh nchó'go ánádaahiit'íil néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁶ Ya' díínko doo bídaagonolsj da néé? Hadín bikisk'eh ádaanoht'ee doleelhíí bighà baa ídaadesoht'áqáyúgo, áí bánada'ohsiidhi at'éé; nchó'íí baa ídaadesoht'áqáyúgo da'itsaahíí nohwidahyú begoz'áq, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ

baa idaadesoht'aayúgo dávik'ehyú ágot'eehí nohwidahyú begoz'aq. ¹⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégosí, lah nch'ogo ágot'eehí bánada'ohsiid ni', ndi yati' bee nohwil ch'ígót'áání nohwíííd' bikísk'eh ádaanoht'ee daasolj. ¹⁸ Áík'ehgo nch'íi doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da daasolj'íhí bighá dávik'ehyú ágot'eehí bánada'ohsiid' daasolj. ¹⁹ Yati' dabígózinéhi bee yashti', doo áík'ehgo yashti' dayúgo doo nohwil ígózí da doleel ni': nohwits'í la' bee nch'ogo na'idáhi la'íi nch'ogo ágot'eehí dayúweh ilk'edaahit'ííhí bich'í' idídaal'naa ni'; k'adí da'ágát'éégo nohwits'í dawa bee dávik'ehyú ágot'eehí bich'í' idídaal'naa le', áík'ehgo nlt'éégo hadaanoht'ee doleel. ²⁰ Nch'ogo ágot'eehí bánada'ohsiidá' dávik'ehyú ágot'eehí doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da ni'. ²¹ Ánádaaht'ííid' k'adí bik'ee idaayádaanoht'ííhí nt'é bee daasoht'ííid? Ágádaat'eehí aqálee da'itsaahí begoz'aq. ²² Áídá' k'adí nch'íi doo hagot'éégo be'ádaanoht'ee da, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bánada'ohsiid' daasolj, áík'ehgo nlt'éégo hadaanoht'ee, áí aqálee yaaká'yú dahazh'í' ihí'naahí begoz'aq. ²³ Konch'íi da'itsaahí bidená nahi'niil, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ dahazh'í' ihí'naahí kaidoné', Jesus Christ nohwe-Bik'ehí biláhyú.

7

¹ Shik'íiyú, (begoz'aaní bídaagonlsini nohwich'í' k'e'eshchii,) begoz'aaní nnee dánehena'zhí' yebik'ehgo bídaagonlsí. ² Isdzán biká' t'ah hínaago yiké'zhí' nliigo begoz'aq; áídá' biká'íi daztsaqyúgo dábiini'yú át'éé hileeh. ³ Áík'ehgo biká'íi hínaadá' la' nnee yil naná'nááyúgo, nant'í' naghaa daayih'ni doleel: áídá' biká' daztsaqyúgo dábiini'yú át'éé; áík'ehgo la' nnee yil naná'nááyúgo doo nant'í' naghaa da. ⁴ Áík'ehgo shik'íiyú, Christ daztsaqhí' bighá nohwíi bíl daalá' daasoljigo begoz'aaní doo nohwenabik'eh dago bich'í' dasohtsaq; la'íhí bíyéé daanoht'íi doleelgo, án daztsaqdí' naadiidzáhi nlii, áík'ehgo nlt'éégo ágot'eehí Bik'ehgo'ihí'nañ bá ádaaahídele. ⁵ Nch'ogo be'ádaant'eehí nohwebik'ehgo daahí'naadá' begoz'aaní nch'ogo hádaaahit'íini nohwi'yí' hizí'go áyílaahí nohwits'í yiyi' na'iziid ni', áík'ehgo nch'ogo ánádaaht'ííhí bighá da'itsaahí bee nohwich'í' goz'aq ni'. ⁶ Jews bich'í' begoz'aaní bí'isna' daandl'igo nohwota' n'íi bits'á'zhí' nane'na'go, k'adí begoz'aaní bits'á'zhí' ch'inánkai; doo begoz'aaní ilk'ídá' bek'e'eshchij' n'íi nanohwílaágo Bik'ehgo'ihí'nañ bá nada'idziid da, áídá' Holy Spirit nanohwílaágo nada'idziid. ⁷ Nt'é daan'ni doleel áídá'? Begoz'aaní nch'íi bíl dálet'ee née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Begoz'aaní da'ádhíyúgo nch'íi doo bígonsí da doleel ni': begoz'aaní, Doo dawahá idáhánt'íi da le', doo shíh'ni dayúgo, dawahá idáhách'it'íini doo bígonsí da doleel ni'. ⁸ Áí bengot'aaní, Doo dawahá idáhánt'íi da le', shíh'ni go dayúwehégo idáhásht'íigo áshílaa. Begoz'aaní áhíhí doo hwahá bígonsíh dadá' nshch'oyúgo ndi doo bígonsí dahí' bighá nch'íi shich'í' daztsáni k'ehgo at'éé ni'. ⁹ Lah begoz'aaní doo bígonsí dago hínshnaa ni': áídá' bengot'aaní bígosííidá' nch'íi híina', áík'ehgo nch'íi baa nannaayúgo ndizohíi at'éé shíh'ni go shizes-híhí k'ehgo at'éé. ¹⁰ Áík'ehgo bengot'aaní, da'ái ihí'naahí shainé' doleel n'íi, da'itsaahí shá áyílaago bígosííid. ¹¹ Bengot'aaní nashílaágo nch'íi shich'í' nazhch'a', la'íi bee shidizesdji. ¹² Áík'ehgo begoz'aaní dilzih, la'íi bengot'aaní dilzih, dávik'ehyú át'éé, la'íi nlt'éhi at'éé. ¹³ Áík'ehgo ya' áí nlt'éhíhí da'itsaahí shá áyílaa née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Áídá' nehííidá' begoz'aaní doo bikísk'eh ánsht'ee da ni', áík'ehgo begoz'aaní da'itsaahí shángot'áq, nch'íi da'anii nch'íi át'éégo bígózí doleelhí bighá begoz'aaní alzaa; áík'ehgo bengot'aaní biláhyú nch'íi dázh'ó itisyú nch'ogo hileeh. ¹⁴ Begoz'aaní yaaká'dí'hi at'éégo bídaagonlzi: áídá' shíi nch'ogo be'ánsht'eehí bighá nch'íi bich'í' nashi'dehezni. ¹⁵ Nt'é bighá ánsht'ííhí doo bígonsí da: doo hasht'íiyú ánsht'ííi da; áídá' shíi nch'íi be'ánsht'ííi. ¹⁶ Doo hasht'íiyú ánsht'ííi dago begoz'aaní bee nshch'íi bígosííid, áík'ehgo begoz'aaní áhíhí nlt'éé láq, dish'ni. ¹⁷ Áík'ehgo doo dashíi ánsht'ííi da, ndi nch'íi shiyi' goliíni ánat'ííi. ¹⁸ Doo nlt'éehí shiyi' golií dago bígonsí (dashíi she'at'e'íi áldish'ni): dávik'ehyú ánsht'eego hasht'íi ndi be'ánsht'ííhí doo hagot'éégo be'ánsht'ee' da. ¹⁹ Nt'éehí be'ánsht'ííigo ánsht'ííhí doo be'ánsht'ííi da: áídá' nch'íi doo hasht'íi dahí' zhá be'ánsht'ííi. ²⁰ Doo hasht'íiyú be'ánsht'ííi dayúgo doo dashíi ánsht'ííi hasht'ííge nch'íi shiyi' goliíni ánat'ííi. ²¹ Díinko be'ánsht'eego bígosííid, nlt'éehí be'ánsht'ííi hasht'ííge nch'íi shíidáhge begoz'aq. ²² Shíj'íi yune' Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní nlt'éé, idíidish'ni: ²³ Áídá' ididistsaqo díinko bígosííid, shits'í nch'ogo hádaat'íini shinatsekee noht'éehí yil nagonkaad, áík'ehgo shiyi'yú nch'íi bí'isna' nsh'íigo áshíshí. ²⁴ Nnee débaagoch'oba'ihí nsh'íni láq! Díi shíj'íi biyí' nch'íi shízíheehí hadíi yits'á'shúteeh? ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ zhá, Jesus Christ nohweBik'ehí biláhyú láq, áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsj. Áík'ehgo dashíi shinatsekeesí bee Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní bikísk'eh ánsht'ee; áídá' shits'í be'ánsht'eehí nch'íi zhá bikísk'eh ánsht'ee.

8

¹ Áík'ehgo k'adií Christ Jesus biyi' daanlíni, bigha bil ch'ígódeeh doleehí da'ádìh, áí doo bi'at'e' nchò'í yikisk'eh ádaat'ee da, áidá' Holy Spirit zhá yikisk'eh ádaat'ee. ² Christ Jesus biyi' nshlìgo, Holy Spirit behinshnaahí binawodí nchò'í binawodí bee datsaah doleeí n'í yits'á' shintlí. ³ Jews bich'í' begoz'aaní nchò'go be'ádaant'eehí bigha doo nalwod da sillí, áík'ehgo begoz'aaní doo áyóléh át'ée da n'í Bik'ehgo'ihí'nañ áyílaa, áñ dabí biYe' nohwits'í nda'ílsihí k'ehgo at'ée go nohwinchò'hí bigha yin'p'a, áík'ehgo nchò'í nohwits'í yiyi' golíni bil ch'ígódeeh dolee go bángot'áá: ⁴ Néé doo nohwi'at'e' nchò'í bikisk'eh ádaant'ee da, áidá' Holy Spirit zhá bikisk'eh ádaant'eehí bigha begoz'aaní dá bik'ehgo aníhí bikisk'eh ádaant'ee. ⁵ Hadí dabí bi'at'e' yikisk'eh ádaant'eehí bits'í hádaat'iini zhá yaa daabiini; áidá' Holy Spirit yikisk'eh ádaant'eehí Holy Spirit hádaat'iini yaa daabiini'. ⁶ Ko'at'e' nchò'í bikisk'ehyú ágot'eehí baa koni'í da'itsaahí bee ká goz'áá; áidá' Holy Spirit bikisk'ehyú ágot'eehí baa koni'í íhi'naahí la'í ilch'í'gont'éeehí bee ká goz'áá. ⁷ Hadí bi'at'e' nchò'í yikisk'ehyú ágot'eehí yaa biini'í Bik'ehgo'ihí'nañ yik'enníh: Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní doo ye'at'ée da, da'aní doo áonéh át'ée da. ⁸ Áík'ehgo hadí dabí bi'at'e'í yikisk'eh ádaant'eehí doo hagot'ée go Bik'ehgo'ihí'nañ yil daagoyilshóni at'ée da. ⁹ Áidá' nohwi' doo nohwi'at'e' nchò'í bikisk'eh ádaant'ee da, áidá' Holy Spirit yikisk'eh ádaant'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit da'aní nohwiyi' golíyúgo. Nnee ká' Christ biSpirit doo da'aní biyi' golí dayúgo, áñ doo Christ biyéé nli da. ¹⁰ Christ nohwiyi' golíyúgo, nohwits'í nanne' ndi Holy Spirit biláhyú daahinohnaa, dá bik'ehyú ádaant'ee go ánohwi'laahí bigha. ¹¹ Jesus daztsáád' naadiidzaago áyílaahí biSpirit nohwiyi' golíni biláhyú nohwits'í datsaah doleeí aldó' hínaago ánáidle'. ¹² Áí bigha, shik'íyú, doo nt'é bigha nohwi'at'e' nchò'í bikisk'eh ádaant'ee da. ¹³ Dánohwi' nohwi'at'e' bikisk'eh ádaant'ee yúgo nanohne': áidá' nohwi'at'e' nchò'í Holy Spirit bee nadaaktseedyúgo da'aní daahinohnaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit nadaabiilaahí dawa, áí da'aní Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanlíni ádaat'ee. ¹⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daasiidli, áík'ehgo k'adií doo isnah binant'a' yédaaldzidhí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bédaaahildzid da, áidá', Abba, shiTaa, daabih'ni. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daandliigo nohwiyi' yune' Holy Spirit dabí nohwi nadaagolní: ¹⁷ Bichagháshé daandliigo Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehí nohwiyéé doleeí, néé hik'e' Christ bilgo; Christ bil nohwi'naadagont'ée lék'eyúgo, dabí bil da'á' ízisgo be'ádaant'ee go ádaant'ee go ádaant'ee do'ni. ¹⁸ Yunáasyú baa gozhóní nohwádhíyú goz'aaní ch'í'nah ádolní, áí baa natseskeesgo dí jigo nyee'í biyi' nashaahí doo shil hago'at'ée da. ¹⁹ Dawa Bik'ehgo'ihí'nañ áyílaahí Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé da'aní biyéehí ch'í'nah ádolní dázho yiká daadéz'igo biba' ádaat'ee. ²⁰ Dawahá alzaahí doo nt'é da'íli dago alzaa, doo hádaat'íhí bigha da, áidá' ágádaat'ee go Bik'ehgo'ihí'nañ bándagoz'áá, ágát'ée ndi díinko Bik'ehgo'ihí'nañ nohwi; ²¹ Dawahá alzaahí da'íli hileeh'í ndi bits'á'zhí' hasdádokah, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé baa gozhó dolee go da'itsaahí yits'á'káhi k'ehgo dawahá alzaahí aldó' da'íli hileehí yits'á'dokah. ²² Dawa alzaahí da'á' bil na'din'igo ik'idi'ni, dí jii t'ah ágát'ée go bídaagolní. ²³ Áidá' doo áí zhá da, néé dó', Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daandliigo ch'í'nah ádaant'ee do'ni nohwits'í la'í ánalnéh doleeí biba' ádaant'eedá' ik'ida'ni, néé Holy Spirit nohwiyi' na'iziid nkegonyaahí ndi ik'ida'ni. ²⁴ Dí nt'éhi ndaahóndliigo hasdánohwi'do'ni: nt'éhi ch'o'íyúgo doo nt'é bigha nnaach'ódlí da: hadí nt'éhéta yiltsáayúgo nt'é bigha dayúweh nyiho'í doleeí? ²⁵ Áidá' nt'éhéta doo daahit'í dahí ndaahóndliigo, hada'ólniigo biba' ádaant'ee. ²⁶ Ágát'ée go doo daandzil dagee Holy Spirit nohwi'oni: nt'é bigha da'ohiikaah doleeí doo bídaagolní da ndi Holy Spirit dabí nohwa'okáah, néé ch'eh ádaant'eehí bigha ik'eda'niigo. ²⁷ Holy Spirit nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahí yá okáah, Bik'ehgo'ihí'nañ há't'íhí k'ehgo okáahí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ, kojí yune' nantaahí, Holy Spirit binatsekesí yigótsí. ²⁸ Díinko bídaagolní, hadí Bik'ehgo'ihí'nañ bil daanzhooní, la'í dabí ngonkhígo yiká ádaant'eehí dawa da'á' nt'é go baa ádaant'ee go áyítsí. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee biyéé doleeí dabíntsego yidaagótsí, áí biYe' yédaant'ee go ádaant'ee go dabíntse yengon'áá, biYe' bik'isyú láago bí dantsé nagháa doleeíhí bigha. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ biyéé doleeí dabíntse yidaagótsíni yiká ádaant'ee: yiká ádaant'eehí binchò'í yits'á'zhí' ch'ínadaayizni: la'í ch'ínadaayizni ilch'í' daabi'dolniigo yángon'áá. ³¹ Áík'ehgo nt'é daan'ni áidá'? Bik'ehgo'ihí'nañ bil daagohit'íyúgo, hadíshá' nohwi'í na'iziidgo nohwa'gonnee doleeí? ³² Bik'ehgo'ihí'nañ dabí biYe' ndi doo t'áazhí' yotá' dago daanohwigha nohwa'nyint'ni, da'án bil da'á' dawahá daazhógo nohwainé' go'í. ³³ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yita'ha'laahí hadí nt'é yik'izhí' yidi'aah? Bik'ehgo'ihí'nañ dá bik'ehyú ádaant'eehí yilniidi at'ée. ³⁴ Hadí nohwi' ch'í'idaagóheehgo nohwándaago'aah áidá'? Christ Jesus doo nohwándaago'aah da, áñ nohwa' daztsáá, áidí' daztsáád' naadiidzaa,

án Bik'ehgo'ihina'na' bigan dihe'nazhinéégo dahsdaa, da'án áldó' nohwá ná'okaqhi at'éé. ³⁵ Hadíshá' Christ bíl daanjóohí yits'á'zhí' ánohwile'? Doo hadíu da go'íí. Ya' nyee'íí biyi' hiikahíí Christ bíl daanjóohí yits'á'zhí' ánohwile' née, ya' nohwich'i' nagont'ogíí née, ya' nohwiniidaagont'ée'hií née, ya' shiná' góyéé'íí née, ya' nohwidiyá'gé ádjhií née, ya' ngodzidíí née, dagohíí ya' besh'be'idiltishé bee nohwidizideehíí née? ³⁶ Bek'e'eshchiinií gáníígo, Niyéé daandlííhíí bighá nadaano'hwí'ditseedgo o'i'ááh; dibeljíí natseedgo bágoz'áqhií k'ehgo nohwaa natsidaats'ikees. ³⁷ Dah, díí dawa bee nohwich'i' ánágot'ííí ndi, Christ bíl daanjóohí bíláhyú doo adza'ayú itisgo daagonelnaa da. ³⁸ Da'aníí bigonsí, doo nt'é Bik'ehgo'ihina'na' bíl daanjóohí yits'á'zhí' nohwinoníí át'éé da, da'itsaahíí ndi, ihina'na'ndi, Bik'ehgo'ihina'na' bíl á'á yaaká'yú daagolíníí ndi, spirits ncho'íí binadaant'a'íí ndi, spirits binawodíí ndi, dák'ad be'ágot'eehíí ndi, yunáásd'í' nohwich'i' goldohíí ndi, ³⁹ Yudahyú ágot'eehíí hik'e yuyahyú ágot'eehíí ndi, nt'éhéta alzaahíí ndi, díí dawa doo Bik'ehgo'ihina'na' bíl daanjóohí yits'á'zhí' nohwinoníí át'éé da, Christ Jesus nohweBik'ehna' bíláhyú Bik'ehgo'ihina'na' bíl daanjóo.

9

¹ Christ binadzahgee da'aníí ádishnii, doo lélishchoo da, da'aníí ádishniigo Holy Spirit shijíí yune' shíí nagolní', ² Doo shíí gozhó' da, shijíí dázho' nniíh nt'éé. ³ Bigonedza'ayúgo shik'íyú, bíl hat'íí, hasdakáh doleelhií bighá Christ bits'á'dí' shíí ch'ígódeeh ndi nzhog doleel ní'. ⁴ Áí Israel hat'ííí daanlíí: Bik'ehgo'ihina'na' bichagháshé daanlíígo baa daagodest'áq, la'íí Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'idindláadíí yíí daanlíí, la'íí Bik'ehgo'ihina'na' bíl lándaagost'áq, yegos'aaníí áldó' baa daidez'áq, hagog'éégo da'okaqáh doleelíí baa daadest'áq, la'íí Bik'ehgo'ihina'na' nlt'éégo ágot'eehíí nohwiyéé doleel daayíniigo yaa daagodez'áq; ⁵ Israel hat'ííí ik'idá' nnee n'íí, Bik'ehgo'ihina'na' hadaábidezniíí, bits'á'dí' hadaalinolt'áq, áí bits'á'dí' Christ goz'íígo nnee silíí, áí dawa yitis nlií, Bik'ehgo'ihina'na' nlií, dahazhí' ba'ihégojí le. Doleelgo at'éé. ⁶ Bik'ehgo'ihina'na' Israel hat'ííí yágon'áaníí doo edehniigo baa natsekees da. Israel holzéhi bits'á'dí' hadaalinolt'aaníí Bik'ehgo'ihina'na' binadzahgee doo dawa ná'aníí Israel hat'ííí daanlíí da: ⁷ La'íí Bik'ehgo'ihina'na' Abraham bits'á'dí' hadaalinolt'aaníí doo dawa hadaihezníí da: áídá' Abraham gáyílníí, Niye' Isaac bits'á'dí' hideschiinií zhá nichagháshé bíldí'nií doleel. ⁸ Dííno ádishnii, Abraham bits'á'dí' hadaalinolt'aaníí doo áí zhá bighá Bik'ehgo'ihina'na' bichagháshé bíl otag da: áídá' Bik'ehgo'ihina'na' Abraham yágon'áaníí bik'ehgo hadaalinolt'aaníí, áí da'aníí bichagháshé bíl otag. ⁹ Bik'ehgo'ihina'na' gáníígo Abraham yágon'áq, Kodí' lenágodzaago kú nánsdzaago ní'aa, Sarah, bizhaazhé ishkiin golíí doleel, níí l'ék'e. ¹⁰ Doo áí zhá da; áídá' Rebecca áldó' nnee, Isaac holzéhi, bits'á'dí' daadihe'na'i, yá hiltsaq silíí, ¹¹ (Bik'ehgo'ihina'na' dabíí bik'ehgo nnee hadaayinií, doo ánádaat'ííhíí bighá da, áík'ehgo Rebecca bichagháshé doo hwhah daagoleeh dadá', la'íí doo hwhah nlt'éégo dagohíí ncho'go ánádaat'ííí dadá', Bik'ehgo'ihina'na' Isaac hayííhíí bighanigolííhíí begolne' doleelgo.) ¹² Rebecca bíl nagosní', Dantsé nagháhihíí ik'é'yú naghahíí binal'a'á nlií doleel. ¹³ Bek'e'eshchiinií gáníígo, Jacob shíí nzho' ní', áídá' Esauhíí doo hasht'íí da ní'. ¹⁴ Nt'é daan'nií áídá'? Ya' Bik'ehgo'ihina'na' doo dá'ík'ehyú át'éé da née? Dah, da'aníí doo ágát'éé da. ¹⁵ Bik'ehgo'ihina'na' Moses gáyílníí, Hadíí hadaasht'iinií baa daach'oshba' doleel, la'íí hadíí hadaasht'iinií baa tídaasht'íí doleel, níí. ¹⁶ Áík'ehgo nnee nt'é há't'ííhíí dagohíí nnee binawodíí doo bighá Bik'ehgo'ihina'na' habít'íí da, ndi bílgoch'oba'íí ch'í'nah hileelhií bighá. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina'na' biyati'íí biyi' Pháraoh gáyílníí, Shinawodíí ninkááyú hit'íí doleelhií bighá, la'íí ní'gosedzá' bíká' dágoz'áq nt'éégo shizhi' bígózí doleelhií bighá nant'aago ániish'laa, níí. ¹⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihina'na' dabíí há't'íígo la' yaa ch'oba', áídá' la' biyíí nlt'izgo ádaile'. ¹⁹ Gáshílníí áídá', Nt'é bighá Bik'ehgo'ihina'na' t'ah nnee ncho'go ánat'íígo yik'izhí' dí'aah? Bik'ehgo'ihina'na' nt'é há't'ííhíí doo hadíí hago áyoléh át'éé da. ²⁰ Dah, nnee zhá'ííni, hago'at'éégo Bik'ehgo'ihina'na' t'áqzhí' bich'í' yaná'ííhíí? Ábí'deszaahíí ábíílaahíí, Nt'é bighá gát'éégo áshiin'laa, yílníí doleel née? ²¹ Nnee gosht'ísh tús áile'íí gosht'ísh dáka'á sítlégi yee tús ílínihíí áile', la'íí da'áií bee tús doo ílíí dahíí yee áile', ya' áí doo áile'go goz'áq da née? ²² Bik'ehgo'ihina'na' bihashk'e'íí la'íí binawodíí ch'í'nah áile' hat'íígo nnee bíl ch'ígódeeh doleel níí yá daagoho'aa'go ízaad godeyaa l'ék'eyúgohíí, nt'é daan'nií áídá'? ²³ La'íí dabíí bits'á'dí' ízigo ágot'eehíí ch'í'da'izkaadíí ch'í'nah áile'hií bighá hadíí áí ízigo ágot'eehíí dabintsé yá ích'í'golaahíí yaa ch'oba', ²⁴ Néé da'áií daandlíí, nohwíká' ádaan'nií, doo Jews daanlííhíí yitahdí' zhá da, ndi doo Jews daanlíí dahíí yitahdí' áldó'. ²⁵ Osee holzéhi binaltsoos biyi' Bik'ehgo'ihina'na' gáníí, Doo shichagháshé daanlíí da níí shichagháshé bildishnii doleel, la'íí, Doo shíí daanzhó' da níí shíí daanzhó' bíldishnii doleel. ²⁶ La'íí, Shichagháshé doo daanohíí da, yílníí n'gee, da'áíge, Bik'ehgo'ihina'na' hínaahíí bichagháshé daanlíí bíldí'nií doleel, níí. ²⁷ Esaías áldó' Israel hat'ííí yaa yadaalt'igo gáníí l'ék'e, Israel bits'á'dí' hadaalinolt'aaníí túnteel bahyú síhíí k'ehgo íláj ndi ayá'hágo

zhá hasdádokah: ²⁸ NohweBik'ehñ dábik'ehyú ánát'ijigo binasdziiidíi ąął áile' doleel, doo nt'ahgo da, áń ni'gosdzán biká' nneehíi bándaaogot'áńńi dáhahgo bándaaogot'aahgo áile', nii ni'. ²⁹ Esaias dabíntséda' gánádo'niidgo, Bik'ehgo'ih'i'nañ nnee doo náhóltagyú biNant'a'íi doo bichagháshé ayáhágo nohwá ánáisiid dayúgo, Sódomee daagolínii k'ehgo ádaant'ee doleel ni', la'íi Gomórrah alzaahíi k'ehgo ádaanohwi'deszaa doleel ni', nñiid. ³⁰ Nt'é daan'nii áidá? Doo Jews daanlii dahíi dábik'ehyú ádaat'ee doleelíi doo yiká ádáát'iid da ndi Bik'ehgo'ih'i'nañ binadzahgee dábik'ehyú ádaat'ee daasilii, bi'odla' daagolíihíi bighá. ³¹ Áidá' Israel hat'i'íi begoz'aaní biláhyú dábik'ehyú ádaat'ee doleelíi yiká ádáát'iid ndi ái begoz'aaní yikisk'eh ádaat'eego ch'eh ádáát'iid. ³² Nt'eshá' bighá? Doo bi'odla'íi yee yiká ádáát'iid dahíi bighá, áidá' begoz'aaní bikisk'eh ádaant'eeyúgo dábik'ehyú ádaant'ee doleel daanzij ch'eh yiká ádáát'iid. Ái Christ doo daayodlaa dahíi bighá tséé bighá nach'igeehíi daineztalhíi k'ehgo ye'ádaat'ee lək'e; ³³ Bek'e'eshchiiníi biyi' Bik'ehgo'ih'i'nañ gáníigo, Isaa, Sion gee tséé bighá nach'igeehíi, tséé ts'iztalgo nach'ikaadíi nns'h'aah: hadíi bodlaqahíi doo hant'é yik'ee ídaayándzi doleel, nii.

10

¹ Shik'íyú, shijíi yune' dážó hasht'íi, Israel hat'i'íi hasdádokahgo, la'íi ái bighá Bik'ehgo'ih'i'nañ náhoshkaah. ² Díi bígonsigo baa nagoshni', Bik'ehgo'ih'i'nañ yich'í' dahdaandloqho hádaat'ii ndi hagot'éégo bich'í' ách'ít'éehíi doo yidaagotsi da. ³ Hagot'éégo Bik'ehgo'ih'i'nañ nnee dábik'ehyú áile'íi doo yidaagotsi dago, dabíi dábik'ehyú ídaadilne'go yiká ádáát'iidgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ih'i'nañ nnee dábik'ehyú áile'íi doo yaa ídaadest'ąą da. ⁴ Christ ch'odlaayúgo doo dayúweh Jews bich'í' begoz'aaní bikisk'eh ách'ít'éehíi bighá dábik'ehyú ách'ít'éé da, áidá' nnee da'á daant'íige Christ daayosdlaadíi Bik'ehgo'ih'i'nañ binadzahgee dábik'ehyú á'ée doleel. ⁵ Begoz'aaní bikisk'eh at'éehíi bee dábik'ehyú ágot'eehíi Moses yee k'e'eshchiigo gáníi, Nnee begoz'aaní yikisk'eh ánát'ijíi da'ái yee hiña doo. ⁶ Odlá'íi bee dábik'ehyú ágot'eehíi Moses yee k'ena'ashchiigo gáníi, Nijíi biyi' yune' doo gánii da, Hadínshá' yaaká'yú digháh? (Christ ád' bíl godah ch'ínánt'ashgo.) ⁷ La'íi doo gánii da, Yuyahgo o'í'án yuyaa hadínshá' digháh? (Christ daztsąądí' t'ąązh'í' yil nat'aashgo.) ⁸ Áidí' bek'e'eshchiiníi nt'é níi? Yati'íi nt'ahd'í' nlii, dá nizé' yune', la'íi nijíi yune' ndi begoz'ąą, nii: ái yati'íi ko'odla' bee hasdách'ighah, ái zhá baa yáhiilti'; ⁹ Nizé'dí', Jesus sheBik'ehñ hoshdląą, nñiyúgo, la'íi Bik'ehgo'ih'i'nañ Jesus daztsąądí' náyihi'na'íi nijíi yune' hondlaayúgo hasdánna' doleel. ¹⁰ Nnee bijíi yune' odlaayúgo dábik'ehyú á'ée go ábi'delzaa; la'íi bizé'dí' oshdląą niigo hasdayáhi at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ih'i'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi gáníi, Hadíi bodlaqahíi doo hant'é yik'e ídaayándzi da doleel. ¹² Jews daanliiníi la'íi Greeks daanliiníi dálekt'ee, Bik'ehgo'ih'i'nañ binadzahgee doo la' lahgo ádaat'ee da: nohweBik'ehñ da'á nnee dawa yeBik'ehñ nliigo, hadíi bich'í' ch'oba' ádaanliihíi bílgoch'oba'íi ch'ída'izkaadíi yaa yiné'. ¹³ Áik'ehgo hadíi nohweBik'ehñ bizhi'íi yozhíigo yich'í' ch'oba' áńniidíi hasdádogaal. ¹⁴ Áń hagot'éégo yich'í' ádaanii, doo hwahá daayodlaqah dadá? Hagot'éégo daayodlaqah, áń doo hwahá ya'ikodaanizijih dadá? Hagot'éégo daidits'ih, doo hadíi bíl nadaagolni' dadá? ¹⁵ Hagot'éégo bíl nadaagolni', la' daabi'dol'aadgo zhá? bek'e'eshchiiníi gáníi, Dahadíi yati' baa gozhóni, bee nkenáogheltqodíi, yaa yakti'go higaalgi baa'ihégoš, ái nt'éégo ágot'eehíi nnee yaa bíl gozhó doleelíi yaa nadaagolni'! ¹⁶ Ndi doo dawa yati' baa gozhóni yikisk'eh ádaaszaa da. Esaias gáníihíi k'ehgo, NohweBik'ehñ, hadíi bíl nagosiiníi'íi yodlaa áidá? ¹⁷ Bik'ehgo'ih'i'nañ biyati' dihiits'ago zhá nohwi'odla' goleeh, Bik'ehgo'ih'i'nañ biyati' baa nohwi' na'goni'go zhá dihiits'ag. ¹⁸ Áidá' na'ídishkid, Ya' doo daidests'ąą da née? Ha'oh, daidests'ąą, ni'gosdzán biká' dágoz'ąą nt'éégo baa na'goni'íi begoz'ąą, ni'gosdzán náhin'ąąyú biyati' daats'idests'ąą. ¹⁹ Áidá' naná'ídishkid, Ya' Israel hat'i'íi doo bíl ídaagozi da lək'e née? Dantsé Moses gáníi, Lahgo hat'i'íi, nnee doo bíl da'otag da daabíłch'iníihíi bee daanohwiłch'olch'ijigo ádaanohwishé, la'íi hat'i'íi doo daagoyáą da daabíłch'iníihíi bee hadaashohkeego ádaanohwishé. ²⁰ Áidí' Esaias doo biini' háj dago Bik'ehgo'ih'i'nañ yá yakti'go gáníi, Nnee doo shiká hadaantaa da n'íi shídaagosíi; doo shiká nada'ódúkid da n'íi bíl ch'í'nah ádishdlaa. ²¹ Áidá' Israel hat'i'íi gáyilnii, Nnee doo daashidits'ag dahíi la'íi shidáhzhí' yadaakti'íi bich'í' ilts'ą' dahdideshniigo o'í'aah.

11

¹ Áik'ehgo na'ídishkid, Ya' Bik'ehgo'ih'i'nañ bichagháshé yó'oyilkaad née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Shíi aldo' Israelite nnee nshíi, Abraham bits'ą'dí'go hashidolchij, Benjamin hat'i'íi bits'ą'dí' gosiljí. ² Bik'ehgo'ih'i'nañ bichagháshé dabínsé yidaagosinií doo yó'oyilkaad da. Ya' biyati' bek'e'eshchiiníi Elias yaa nagolni'íi doo bídaagonoši da née? Bik'ehgo'ih'i'nañ yokaqho Israel yaa yakti'go gáníi, ³ SheBik'ehñ, nnee binkáayú na'izidíi

nadaisteede, la'íi naa hi'né'íi biká' dahi'níihí nagoz'aq n'íi tadaayoznil; dashízhá isdziih, la'íi shidizideego nadaagolchi', nii. ⁴ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ nt'é bilnii? Nnee gosts'idi doo náhóltagyú idá'ásiljíid, doo Baal be'lzaahíi yich'i' nádaahilzhish dahíi. ⁵ Áik'ehgo díi goldohíi biyi' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'go da'ayáhágo idá'áyiidaago hayihezníl. ⁶ Bilgoch'oba'íi bee hayiheznilyúgo, doo nt'éégo ánádaat'íihíi bighá da: doo ágát'éé dayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi yunáasyú doo ílji da doleel. Áidá' nnee nt'éégo ánát'íihíi bighá hayiniilyúgo doo bilgoch'oba'híi bighá da: doo ágát'éé dayúgo nt'éégo ánát'íihíi yunáasyú doo ílji da doleel. ⁷ Hago'at'éégo áidá'? Israel hat'íi'íi yiká hádaat'iniíi ch'eh yighá ádaát'íid; hayihezníli zhá nádaidné', áidá' la'ihíi bináá ádaagosdíid. ⁸ (Bek'e'eshchiinií gáníihí k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nañ ái da'alhoshgo nakaihíi k'ehgo natsídaakeesgo ádaabizlaa, bináá doo yee daago'íi dago, bijeyi' aldó' doo yee da'dits'ag dago;) díi jji t'ah ágádaat'ee. ⁹ La'íi David gáníi, Bil daagonedlíggo da'iyáahíi bee bánakí'áágo daabijizh le', nt'éhéta bidáh sin'égo yitis hakaadhíi k'ehgo, da'ái bincho'íi bee bich'i' nanáhi'niile': ¹⁰ Bináá doo nzhógo yee daago'íi dago alnéhgo doo daago'íi da le', biyil ndaazíi bighá dahazhí' da 'isk'id le'. ¹¹ Na'ónádishkíd áidá', Ya' Israel hat'íi'íi nanihezdeehíi doo nádaahidziji da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da: ndi nanihezdeehíi biláhyú doo Jews daanlíi dahíi hasdákai, Israel hat'íi'íi hasdách'ikaihíi danéé zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'íi doleehíi bighá. ¹² Israel hat'íi'íi nanihezdee n'íi biláhyú ni'godszañ biká' nnee da'it'íiyúgo, la'íi ch'eh ádaát'íidíi biláhyú doo Jews daanlíi dahíi da'it'íiyúgo, ái bitisgo Israel hat'íi'íi dawa Bik'ehgo'ihí'nañ yich'i' ninábide'niíhíi biláhyú nnee dawa da'it'íi doleel. ¹³ K'adií doo Jews daanohlji dahíi nohwich'i' yashti', shíi doo Jews daanlíi dahíi bich'i' shi'dol'aadgo shinasdzidiíi lílíggo ánsi: ¹⁴ Dáhago'at'éégo bil dála' hat'íi'íi hasdách'ikaihíi danéé zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'íigo ádaashle'go la' hasdákah. ¹⁵ Israel hat'íi'íi yó'ólkaadií biláhyú ni'godszañ biká' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bil k'íi nádaasdlíiyúgo, ái Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' ninábide'niíhíishá' hago'at'éé? Da'itsaahdi' nádaahi'nahíi k'ehgo at'éé. ¹⁶ Ná'ast'oodgee dantsé bido'né'ihíi Bik'ehgo'ihí'nañ baa nané'íi diyíhyúgo, ná'ast'oodíi dawa aldó' diyíh: la'íi ch'íl bikeghad diyíhyúgo, bits'ádaaz'aahíi aldó' diyíh. ¹⁷ Jews daanlíinií ch'íl olive holzeehíi k'ehgo ádaat'ee; ch'íl olive holzéhi bits'ádaaz'aahíi la' nehesto'yúgo, áid' ni, doo Jew níli dahíi, ch'íl olive da'ilíiyú hadajeehíi k'ehgo ánt'éhi, ái naheshch'iizhgee onáni'dotsiiyúgo, áik'ehgo olive bikeghad yenoseelíi ni aldó' bee nanlwodgo bee nlséétyúgo; ¹⁸ Olive bits'ádaaz'aahíi doo bich'i' ída'óndlii da. Ída'óndliiyúgo binálnih, ni ikeghadií doo nee hinaa da, áidá' bíi bee hinnáa. ¹⁹ Ya' gánii níe, Shíi áigee onáshi'doltsiihíi bighá its'ádaaz'aahíi nahesto'? ²⁰ Da'anii ágát'éé, ndi ái doo da'odlqá dahíi bighá nahesto', áidá' nihíi ni'odlq' zhá bee sínziji. Áik'ehgo doo bee ída'óndlii da, áidá' nzhógo godínsi: ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ doo t'aqzhi' at'éé dago its'ádaaz'aahíi nayiheztó', áik'ehgo ídaa gondzqá, ni: nádó' dánko áeganídlóhi at'éé. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi la'íi bihashke'íi baa nánisíikees: dánhe'áahíi bilashke' yiká'zhí' áile; áidá' nihíi naa ch'oba', bilgoch'oba'íi da'áik'ehgo biyi' hínáalyúgo: áidá' doo ágát'éé dayúgo ni aldó' yó'onidi'aah. ²³ Jews daanlíinií, doo da'odlqá dahíi doo dayúweh ye'ádaat'ee dayúgo, ch'íl olive biyi' onádaabi'ditsiih: Bik'ehgo'ihí'nañ zhá áik'ehgo ádaabile'go yik'e sitiji. ²⁴ Olive da'ilíiyú hadajeehíi bits'á' nanidesghízhdá' ch'íl olive nt'ééhíi biyi' onánidotsiiyúgo, ch'íl olive nt'ééhíi dabíi bits'ádaaz'aahíi nahesto' n'íi biyi' onádaitsiihíi itisgo doo bá nyee da. ²⁵ Shik'íiyú, doo ídaa da'ohdlíi da doleelgo díi doo bigózi da n'íi bídaagonoksíjhi hádaanohwisht'íi, Israel hat'íi'íi lahzhí' doo daago'íi da daasilíi, doo Jews daanlíi dahíi dawa ha'ádokahíi begolzaazhí'. ²⁶ Áik'ehgo Israel hat'íi'íi dawa hasdákahíi: bek'e'eshchiinií gáníyúgo, Siondí' Hasdá'iniíhíi dogaal, án Jacob hat'íi'íi doo Bik'ehgo'ihí'nañ daidnlsj da n'íi daidnlsigo ádaabidoliih: ²⁷ Bincho'íi baa nádaagodesii'áqdá', da'ái ilk'idá' bándaaagosii'áq ni' yínádaalníih doleel, nii. ²⁸ Yati' baa gozhóni nádaagonoh'aahíi bighá Bik'ehgo'ihí'nañ Israel hat'íi'íi k'ihzhí' ádaizlaa: áidá' daabitaa n'íi hadaiyihzezníhíi bighá Israel hat'íi'íi bíi daanzho. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ nt'éhéta kaa yiné'yúgo, dagohíi koká ánniidyúgo doo lahgo áná'ne' da. ³⁰ Lah Bik'ehgo'ihí'nañ doo daahohdlqá da ni', áidá' k'adií Israel hat'íi'íi doo da'odlqá dahíi biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi nohwaa daadest'aaq: ³¹ K'adií Israel hat'íi'íi doo da'odlqá da, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi nohwaa daadest'aanií biláhyú bíi aldó' Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi baa daadidot'aal. ³² Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dawa doo da'odlqá dahíi yich'i' ndaayinil, dawa yaa ch'oba' doleelgo. ³³ Bik'ehgo'ihí'nañ bigoyá'íi hik'e bíi ígózinií bilgo lqágo ch'ida'izkaad! Hagot'éégo nnee yich'i' godí'aahíi doo hagot'éégo ba'ch'iikáah da, bi'at'e'íi doo hagot'éégo bigózi da! ³⁴ Hadínshá' nohweBik'ehíi binatneesíi yígósi? Hadínshá' nabineztqáq? ³⁵ Dagohíi hadínshá' nohweBik'ehíi dant'éhéta yaa yiné', t'aqzhi' dant'éhéta baa náyiné' doleehíi bighá? Doo hadín da. ³⁶ Dawa bits'á'dí daagolji, la'íi dawa biláhyú daahinaa, la'íi dawa bá daahinaa, án dahazhí' ba'ihégozi doo. Doleelgo at'éé.

12

¹ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'híu bigħa nádaanoḥwoshkaq̄h, dant'éhéta natseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa daach'iné'híu k'ehgo noḥwí t'ah daahinoḥnaada' noḥwits'ihí hadaadesdzaago baa daadenoh'aah, áí Bik'ehgo'ihí'nañ bil gozhóq̄, áík'ehgo daadinohsigo daahohkaq̄hgo dávik'eh. ² Díi n'í'godszañ biká' doo bik'ehyú ágot'ee dahíi doo be'ádaanoht'ee da: áídá' dawa bee noḥwinatsekeesí ánídého ánálne'go laḥgo ádaanoht'ee le', áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ noḥwá há t'íniñ n't'éégo at'ééhií, bíl goyilshóóní, lá'íi dázhq̄ nzhooníi bídaagonos̄j̄ih. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi biláhyú báyasht'igo shaa godet'aq̄; áík'ehgo dala'á not̄j̄ígeee gádaanoḥwikdishiñii, Doo itisgo ídaa daagonohdzaq̄go dala'á not̄j̄ígeee Bik'ehgo'ihí'nañ odlá' daholaq̄go noḥwainé'íi dávik'ehgo ídaa natsidaahkees. ⁴ Nohwits'í dala'á ndi laq̄yú henláá ndi doo dala' dálet'eego nada'iziid da: ⁵ Da'ágát'éégo néé hiidlaq̄ ndi its'í dala'á k'ehgo ádaant'ee, Christ bíl dala'á daandlj̄igo, lá'íi its'í dala'á ndi laq̄yú henlááhí k'ehgo daandlj̄igo ikch'odaahiñii. ⁶ Nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi noḥwainé'íi íltah ádaat'ee; Bik'ehgo'ihí'nañ noḥwinkááyú yakti' noḥwaa det'aq̄yúgo haláq̄ noḥwi'odla' daholaq̄go noḥwainé'íi dávik'ehgo bee yádaahiiti' le'; ⁷ Lá' bich'odaahiñii'noḥwaa det'aq̄yúgo haláq̄ ágánadaahiit'ij̄il le'; hadiñ ikch'ígót'aahgo baa det'aq̄yúgo n't'éégo ikch'ígót'aah le'; ⁸ Hadiñ idag yakti'go baa det'aq̄yúgo áík'ehgo nnee yidag yakti' le'; hadiñ dawahá nayinihií doo yaanchi' dago nayinihi le'; hadiñ dawahá yebik'ehíi n't'éégo nabi'dinlt'og le'; lá'íi hadiñ lá' yaa ch'oba'íi yaa bíl gozhóq̄go ánat'ij̄il le'. ⁹ Da'anii noḥwi'ijq̄o le', doo daazhógo da. Nch'ogo ágot'eehií bik'edaadinohñii; nzhooníi zhá nldzilgo daahinohta'. ¹⁰ Líl daanoḥj̄o le', ik'íyú líl daanoḥj̄ohí k'ehgo; daadinohsigo nnee lá'íi ntsé sitij̄igo ádaanos̄j̄e le'; ¹¹ Doo noḥwíl daagoyé'ego nada'ohsiid da; Holy Spirit noḥwij̄ij̄i yune' dílti'go ádaanoḥwiks̄j̄e le'; noḥweBik'ehñ bá nada'ohsiid; ¹² Nohwád̄ij̄hyú n't'ééhií ndaahóndlihií bigħa noḥwíl daagozhóq̄ le'; noḥwiniidaagon't'ééyúgo bidag ádaanoht'ee le'; dáda'ohkaq̄h n't'éé le'; ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaq̄híi hant'é yid̄ih daanliinií bitaadaahñii; noḥwista' nakáhií baa noḥwíl daagozhóq̄ le'. ¹⁴ Nohwik'edaanñiihií biyaa gozhóq̄ le' daadoḥñiigo bá da'ohkaq̄h; doo yati' bee daahohkáal da. ¹⁵ Bíl daagozhóóníi dába'ashhah noḥwíl daagozhóq̄ le', lá'íi daachagíi áddó' dába'ashhah daachag le'. ¹⁶ Dálet'eego natsidaahkees. Doo itisgo ádaadisof̄ñil da, débaagoch'oba'ihíi doo biñáat' ídaadok̄laq̄h da. Doo ídaa natsidaahkees da le'. ¹⁷ Dahadiñ doo bik'ehyú ádaanoḥwizlaa dayúgo doo iké'déná ágánadaahdle' da. Nnee dawa binadzahgee dawahá n't'ééhií zhá baa nahkai le'. ¹⁸ Bígonedzaq̄ lék'eyúgo nnee dawa nkegohen'áq̄go bíl daagonohj̄i. ¹⁹ Shił daanoḥshóni, hadiñ doo bik'ehyú ádaanoḥwizlaa dayúgo, doo k'enaahné' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ noḥwá k'ena'né'íi biba' goz'aq̄go ádaagonos̄j̄e le': gánij̄igo bek'e'eshchij̄i, Goyé'ego koch'í' godish'aahi ánsht'ee, ik'enashné' ndi at'éé, noḥweBik'ehñ ánií. ²⁰ Áí bigħa, nik'ennñiihií shiñá' silij̄iyugo bá'ímé'; dibá' silij̄iyugo tú bá ná'ílsij̄ih: áík'ehgo ágánt'ij̄iyugo bitsit'á tsiid dahnásiikaahií k'ehgo ánlé'. ²¹ Nch'ó'íi doo noḥwitis hileeh da le', áídá' n't'ééhií bee nch'ó'íi bitis daahleeh.

13

¹ Nnee dala'á daant̄j̄ígeee nadaant'aahíi bikisk'eh ádaat'ee le'. Bik'ehgo'ihí'nañ nadaant'aahíi dawa yebik'eh: nadaant'aahíi binawodíi Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'aq̄. ² Áí bigħa hadiñ nadaant'aahíi yits'á'zhí' at'ééhií Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'ánihií doo yikisk'eh at'éé da: áí idánaagot'a'hi at'éé. ³ Nnee n't'éégo ánádaat'ij̄ihíi nadaant'aahíi doo yédaaldzid da, nch'ogo ánádaat'ij̄ihíi zhá nadaant'aahíi yédaaldzid. Ya' nant'án doo béniłdzid, hant'ij̄i da néé? N't'éégo ánant'ij̄il, áík'ehgo nzhq̄ogo naa yakti' doleeł. ⁴ Ninant'a' ná n't'éé doleełhií bigħa Bik'ehgo'ihí'nañ yá ná'iziid. Nch'ogo ánant'ij̄iyúgo béniłdzid; doo da'íj̄ij̄ihí' bésh be'idiltshé dahyotij̄il da: án Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidgo nnee doo bik'ehyú ánat'ij̄il dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' yik'izhi' áile'. ⁵ Áí bigħa nadaant'aahíi bikisk'eh ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' doo bits'á'zhí' ánádaat'ij̄ihíi zhá bigħa da, áídá' n't'éégo ánádaat'ij̄ilgo idádaagonol̄zihíi bigħa áldó'. ⁶ Da'áí bigħa tax nadaahohñii: tax bich'í' nadaahi'nihií Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidíi daanlj̄igo áí nayik'ída'iziid. ⁷ Áí bigħa bich'í' nada'ohñii le'at'ééhií dawa bich'í' nada'ohñii: tribute bich'í' nadaahohñii le'at'ééhií tribute bich'í' nadaahohñii; tax bich'í' nadaahohñii le'at'ééhií tax bich'í' nadaahohñii; hadiñ bédaaldzid le'at'ééhií bédaaldzid; hadiñ daadinis̄j̄e le'at'ééhií daadinos̄j̄e. ⁸ Nnee doo lá' naa hayi'áa da le', i'ij̄j̄óníi zhá laa hadaaso'aa le': hadiñ lá' bíl nzhq̄ohíi Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanií yikisk'eh at'éé. ⁹ Begoz'aanií gáníi, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo nach'iltsee da, Doo ich'in'ij̄ih da, Doo lé'ch'í'choo da, Doo dawahá idáhách'it'ij̄i da; áí begoz'aanií lá' áddó' dawa k'náhi'niłgo díinko begoz'aq̄, Nit'ahdí' góliinií nił nzhq̄o le', dani idil njoq̄híi k'ehgo. ¹⁰ Hadiñ bit'ahdí' góliinií bíl nzhooníi doo yini'idilñiihií da; áí bigħa kol̄ ij̄j̄óníi begoz'aanií ye'iláa. ¹¹ Lá'íi goldohíi bídaagonos̄j̄e, k'adií da'ol̄hoshdí' ch'inádaanoḥdzidíi biká' n'gonyáa, hasdánohwidí'nihií ahánidí' begoz'aq̄, dantsé da'osiidlaq̄adá' n'íi bitisgo. ¹² T'é'ehí k'ad

bech'igonáh, k'ad haiikáah: halaa, áí bighá chagotheel zhinéégo ágot'eehíí nohwits'á'zhí' ádaahiidle', la'íí besh diyágé idindlaád zhinéégoihí ík'e daahiidleeh. ¹³ Nt'éégo hiidaal le', jíigo ch'ogaahíí k'ehgo: doo ncho'íí bee nohwil daagonedlíggo da, doo nohwil nágo deyisgo da, doo nant'í' nahidaago da, ncho'íí doo bich'í' t'áazhí' ách'ít'ée dahíí doo be'adaant'ee da, doo ilk'edaan'niihgo da, la' bíy'éehíí doo idáhádaahii'íggo da: ¹⁴ Nohwits'í ncho'go hádaat'iiníí doo bee da'ohle' dahíí bighá doo nohwíí yune' ncho'íí bágoz'áago ádaanolsí da, áidá' besh diyágé benagonkaadí biyi' nasozíihíí k'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehñ biyi' nasozíí.

14

¹ Hadín bi'odla' doo ndzil dahíí bich'í' daanohshoq le', doo bil láadaoht'ángo da. ² Nnee la' bi'odla' goliiníí hidán da'adzaahíí yiyaa, áidá' la' bi'odla' doo ndzil dahíí hidán hadaajeehíí zhá yiyaa. ³ Nnee hidán dawa yiyaaqahíí la' nnee doo dawa yiyaa dahíí doo da'ílinégo yaa natekees da le'; la'íí nnee doo dawa yiyaa dahíí la' nnee dawa yiyaaqahíí áddó' doo da'ílinégo yaa natekees da le': bíí áddó' Bik'ehgo'ihí'nañ nábinntíni at'éé. ⁴ Nihíí hant'é' níligo la'í yána'iziidíí baa yáñit'igo? Binant'a'íí nt'éégo yána'iziiduyúgo dá na'iziid doleel, doo nt'éégo yána'iziidíí ch'ínált'e'. Binawod bá ágolzi doo, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá binawod golíggo sizíggo ábile'. ⁵ Nnee la' la'jii' la'ihíí yitísigo yidnlsj: la'íí dawa dalekt'eego yidnlsj. Nnee dala'á daantíígee doo bil nagokigo yaa natekees da le'. ⁶ Hadín la'jii' yidnlsj'ihíí nohweBik'ehñ yidnlsigo at'j; hadín la'jii' doo yidnlsj dahíí bíí áddó' nohweBik'ehñ yidnlsigo at'j. Hadín hidán dawa yiyaaqahíí nohweBik'ehñ yidnlsigo iyaa, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihénzigo; nnee doo dawa yiyaa dahíí áddó' nohweBik'ehñ yidnlsigo at'j, bíí dó' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihénzigo iyaa. ⁷ Nnee hínaayúgo doo dabíí ídebik'ehgo hínaa da, datsaahyúgo doo dabíí bik'ehgo datsaah da. ⁸ Daahin'naaytigo nohweBik'ehñ daanohwine'íggo daahin'naa; daahiitsaahyúgo nohweBik'ehñ daanohwine'íggo daahiitsaah: áik'ehgo daahin'naa ndi dagohíí daahiitsaah ndi nohweBik'ehñ biyéé daandlji. ⁹ Díí bighá Christ daztsaa, áidí' naadiidzaago naahí'na', nanezna'íí hik'e daahinaahíí bílgo yeBik'eh doleelgo. ¹⁰ Nt'éé bighá nohwik'isyú baa yádaakti'? Nt'éé bighá nohwik'isyú da'ílinégo baa natsidaahkees? Néé Christ ndaago'a'igo dahsdaagee daanohwigha bich'í' daahiidzj'ihíí doleel. ¹¹ Bek'e'eshchiiníí gáníigo, NohweBik'ehñ gáníí, Da'anii hinshnaago da'anii gádishñii, dakowa kogod bee shich'í' daach'ilzhúsh, dakowa kozé' bee Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihédaach'inzi doleel, nii. ¹² Áik'ehgo daanohwigha dala'á daantíígee Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ídaa nadaagohiilni' doleel. ¹³ Áí bighá kodí' godezt'igo doo laa yádaahiilti' da le': díí k'ehgo nko nohwiini' laadaahiidle', doo nohwik'íyú yighá nadokahíí bádjhyú begoz'áago ádaahiidle' da, dagohíí dant'éhéta yeni'iksiihíí doo bádjhyú begoz'áago ádaahiidle' da. ¹⁴ Díí bígonsj, Jesus nohweBik'ehñ shíí ígózigo áshíshí, hidánhíí doo ncho' da; áidá' hadín hidán ncho' nzj'ihíí bíí bich'í' ncho'. ¹⁵ Nt'éé nnaahíí bighá ník'isn biñi'ñnihyúgo doo kolijóóníí be'ánt'ée da. Nt'éé nnaahíí nnee la' bee bil ch'igonoghéeh hela', áí Christ bá daztsáni at'éé. ¹⁶ Nt'éhéta nt'éé núnzi ndi, déncho'égo baa ya'itii'yúgo, doo be'ánadaah't'jii' da le': ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgée itah ch'iljii'yúgo, doo nt'éhéta ch'yiyaaqahíí la'íí ch'idlaqahíí zhá bighá da; áidá' Holy Spirit binkááyú dábikeyú ách'ít'éeehíí, la'íí kil nkegohen'áahíí, la'íí kil gozhóqohíí bighá itah ch'iljii' at'éé. ¹⁸ Hadín díí ye'at'éégo Christ yána'iziidíí, Bik'ehgo'ihí'nañ bil dábikey, nnee áddó' bil dádaabik'eh. ¹⁹ Áik'ehgo halaa nt'éhéta nkegohen'áago áyílsinií biká hádaahii't'jii' le', la'íí nt'éhéta daandzilgo be'ádaahiidle'íí biká hádaahii't'jii' le'. ²⁰ Doo nt'éhéta daahsaahíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ binasdziiidíí daach'ooq da. Hidán dawa nt'éé; ndi hadín nt'éhéta yiyaaqahíí bighá la' nánaakaadyúgo, áí yee ni'iksiih. ²¹ Itsj' nnaahíí dagohíí wine ndlaqahíí dagohíí dahago ánant'jiihíí bighá ník'isn nanakaadyúgo, dagohíí nt'éhéta ncho'go ánat'jii'go ábile'yúgo, dagohíí nt'éhéta bighá bi'odla' doo ndzil dago ábile'yúgo doo be'ánant'jii' dago nzhoo. ²² Ni'odla' ndzil nnee? Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nt'éégo ánt'éehíí bígonsj le'. Hadín áik'ehgo ánat'jiihíí doo idángot'aa dago biyaa gozhóq doleel. ²³ Hadín biini' nakigo da'adzaahíí yiyaaqahíí, áí bighá idángot'áni at'éé, doo bi'odla' ye'at'jii' dahíí bighá: doo ki'odla' be'ánach'ot'jii' dahíí ncho'go ánach'ot'jii' at'éé.

15

¹ Néé nohwi'odla' daandzilíí, hadíí biini' nakigo bi'odla' doo daandzil dahíí bich'odaahí'ni le', doo danéé ídaa natsidaahiikeesíí bighá da. ² Áidá' néé dala'á daantíígee nohwit'ahí' daagoliiníí bá nt'éé doleehíí baa natsidaahiikees le', bi'odla' ndzil hileehíí bighá. ³ Christ ndi doo dabízhá ídaa natekees da ni'; bek'e'eshchiiníí biyi' biTaa gáyihñii, Hadíí bee daanich'o'ni' n'íí shik'izhí' nasdlj, nii. ⁴ Doo ánidá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí bee nohwil ch'ígót'aahíí bighá alzaa, nohwi'odla' ndzilgo áile'go hadah ádaanohwikísigo, nohwádijhyú nt'éhí goz'aanii ndaahóndlii doleehíí bighá alzaahi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ, kóni' k'eh ách'ílsigo la'íí ko'odla' ndzilgo áyílsinií, dalekt'eego natsidaahkeesgo nohwaa daidino'áah, Christ Jesus be'ádaanoht'eego: ⁶ Áik'ehgo

nohwinatsekees dala'ágo, nohwiyati' dala'ágo Bik'ehgo'ihina, Jesus Christ nohweBik'ehni biTaahí, ba'ihédaanojs doleel. ⁷ Christ k'inoho'niihi k'ehgo k'idaaoh'nii, áik'ehgo nnee Bik'ehgo'ihina ya'ihédaanzj doleel. ⁸ Gánohwídishnii, Jesus Christ nnee circumcise ádaabi'deszaahí binal'a'a silij, Bik'ehgo'ihina bits'á'dí da'aniihi baa bil ch'i'nah ágolého, la'í daanohtwaa n'í Bik'ehgo'ihina n't'ée bee yángo'áanii begolne' doleelgo. ⁹ La'í doo Jews daanlij dahí Bik'ehgo'ihina bitgoch'oba'í ya'ihédaanzj doleelgo; bek'e'eshchii gánígo, Díí bighá doo Jews daanlij dahí naa bil nadaagoshni, la'í nizhi' baa idish'aalgo na'ihénsj doleel. ¹⁰ Gánadí'nii, Doo Jews daanohtij dahí, Bik'ehgo'ihina bichagháshé bil nohwí daagozhógo le'. ¹¹ La'í gánadí'nii, Doo Jews daanohtij dahí dawa, nohweBik'ehni ba'ihédaanojs le'; nnee dawa áldó' ba'ihédaanojs le'. ¹² Esaias áldó' gání, Ch'íl bikeghad bits'á'dí hanajéedí k'ehgo Jesse bits'á'dí hanádaaokchiinií dala'á doo Jews daanlij dahí ya nant'aa doleehí hígah; án doo Jews daanlij dahí bada'ohí doleel. ¹³ Holy Spirit binawod biláhyu n't'éhi nohwádhíyú goz'aanii ndaahohíhií itis oadaazlij doleehí bighá Bik'ehgo'ihina, n't'éehí ndaahohígo ádaanohtwile'í, daahohígo kol gozhóonii la'í ilch'i'gont'éehí nohwee halk'íl le'. ¹⁴ Shik'íyú, n't'éehí be'ádaanoht'eego, dázhó daagohtsaago nohwígonsj, la'í il ch'ídaagoht'aahgo bídaagoht'áa. ¹⁵ Da'ágat'éé ndi doo shiini' hah dago la' nohwich'i' bek'e'shichíí, bínadaaohí doleelgo, Bik'ehgo'ihina bitgoch'oba'í shik'izhi' áyílaahí bighá, ¹⁶ Okáah yedaabik'ehi Bik'ehgo'ihina yánada'iziid n'í k'ehgo Jesus Christ bá na'isiidgo Bik'ehgo'ihina bits'á'dí yati' baa gozhóni doo Jews daanlij dahí bil nadaagoshni, áik'ehgo doo Jews daanlij dahí Holy Spirit bee hadaadelzaago Bik'ehgo'ihina baa nánshniigo naidiinií doleel. ¹⁷ Bik'ehgo'ihina bána'isiidhi bighá Jesus Christ biláhyu ida'oshlíí. ¹⁸ Christ shiláhyu ánat'ijíí zhá doo shiini' hah dago baa nagoshni' doleel, shinkááyú doo Jews daanlij dahí Bik'ehgo'ihina biyati'í yikisk'eh ádaat'eego ádaayísi, shinkááyú yati'go hik'e'ánat'ijígo, la'í ¹⁹ Godiyígo be'ígóziní hik'e'ígóziyú ángot'ijíí Christ shinkááyú ánat'ijígo, la'í Bik'ehgo'ihina biSpirit binawodí shinkááyú na'iziidgo Jerusalem'dí Ilirikamzhi' daagotahyú Christ n't'éego baa na'gon'íí aal baa yásítí' ni'. ²⁰ Áik'ehgo Christ doo bigózí dayú yati' baa gozhóni baa yashti'go nabik'ísiid ni', Christ ik'idá' bigóziyú baa yashti'yúgo, la' nnee kih bit'ááh si'aanii áyílaahí bik'á'gee na'isht'íhi k'ehgo ashne' doleel ni'. ²¹ Áidá' bek'e'eshchiinií gánígo, Hadíí doo hwahá baa bil nagon'í dahí bil ch'i'nah daaleeh; hadíí doo hwahá ya'ikodaanzj dahí yidaagohtj doo, nii. ²² Áik'ehgo yashti'go nashi'dint'ogí bighá ch'éh nohwich'i' dishágo asht'ijí ni'. ²³ Áidá' k'adií dzaagee doo hayú yánánashtih dago, la'í doo alch'idé legodzaa da nohwich'i' disháh hásh'ijígo, ²⁴ Spainyú déyáágo nohwini'gee ch'ínshágo daanohtwidistseehí hásh'ijí, áígee dé't'ihézhí nohwí daagozhógo nahétaq hik'e' Spainyú naadeszaago shich'odaaohnií nsj. ²⁵ K'adií Jerusalem'yú Jesus daayokáahí bich'odaashniiyú déyáá. ²⁶ Macedóniyú la'í Akéyayú daagolínihí bil daagozhógo Jerusalem'gee Jesus daayokáahí tédaat'iyéehí zhaali yich'i' ádaile'. ²⁷ Da'anii yaa bil daagozhógo ádaile; áí da'anii baa hadais'áhi daanlij. Áígee Jesus daayokáahí yaak'adí begoz'áni daabiyéehí lahzhí' doo Jews daanlij dahí yaa daizné'hi bighá n'ígodzán bik'á'gee nandeehí la' yee yich'odaaniigo dávik'eh. ²⁸ Díí aal ashlaago zhaali bá lenáhesdlaahí baa daadeni'áago nohwaa deshaal, Spainyú déyáágo. ²⁹ Nohwaa níyáágo Christ n't'éego baa na'gon'íí bee gozhóonii ch'ída'izkaadgo bee nohwaa nsháhi bigónsj. ³⁰ Áí bighá shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehni, la'í Holy Spirit bee il daanjohí bighá nánohwoshkqah, Bik'ehgo'ihina shá nádaahokqahgo dala' nohwí hadaanoht'oh le'. ³¹ Áik'ehgo Judéagee doo da'odlaq dahí doo hago ádaashile' dago shá da'ohkqah; la'í zhaali Jerusalem'gee Jesus daayokáahí bá íla'áshlaahí yaa bíl daagozhógo nádaidoné'go áldó' shá da'ohkqah; ³² Áik'ehgo Bik'ehgo'ihina bik'ehgo shilgozhógo nohwaa nshá, la'í nohwigotahgee dé't'ih nohwista' nshágo nohwí hanasól. ³³ Bik'ehgo'ihina be'ilch'i'gont'éehí nohwí níli le'. Doleelgo at'éé.

16

¹ Nohwilah, Phoebe holzéhi, bá nohwich'i' k'e'eshchii, Cenchréagee ha'ánátséhi yitahyú na'iziidhi: ² Án Jesus daayokáahí k'ehgo nohweBik'ehni biláhyu k'idaaoh'nii, la'í shich'odaahnií nohwíniiyúgo bich'odaahnií: án lámihí yich'odaazni', shíí áldó' shich'ozni'. ³ Priscilla hik'e' Áquila, Christ Jesus biláhyu shich'odaanihi, Gozhógo, shá daabíldohni. ⁴ Áí shighá goyéego bich'i' nadaagoyaa, dásdohzá shighá nanezana', áí ba'ihénsj; la'í hayú doo Jews daanlij dahí ha'ánátséhi nagozniyú ínashood dawa ya'ihédaanzj áldó'. ⁵ Áí bigowayú ínashood da'okqahgo íla'ánat'ijíí dawa áldó', Gozhógo, shá daabíldohni. Epenétus, dázhó shil nzhónihí, Gozhógo, shá daabíldohni, án Akéyayú dantsé Christ yich'i' dahiyáhi. ⁶ Mary, Gozhógo, shá daabíldohni, án nyeego nohwá na'iziid ni'. ⁷ Andronikas hik'e' Junia, bil hat'íhi, bil ha'áshjéd n'íí, Gozhógo, shá daabíldohni, áí Jesus binadaal'a'á itah daanlij,

daach'ínksíni ádaat'ee, áí dashíntsé Christ yich'í' dah hizh'ázhi at'ée. ⁸ Ámplias, nohweBik'ehñ biláhyú shíl nzhóni, Gozhóq, shá daabikdohñii. ⁹ Úrbane, Christ biláhyú nohwich'odaanñi, la'í Stákis shíl nzhóni, Gozhóq, shá daabikdohñii. ¹⁰ Apélles, Christ bil dábi'ehi, Gozhóq, shá daabikdohñii. Aristobúlus yíl daagolíníí ák'dó, Gozhóq, shá daabikdohñii. ¹¹ Heródion, bil hat'í'ihí, Gozhóq, shá daabikdohñii. Narcissus yíl daagolíníí, nohweBik'ehñ daayokaqahí, Gozhóq, shá daabikdohñii. ¹² Tryfina hik'e Tryfósa, nohweBik'ehñ yánada'iziidi, Gozhóq, shá daabikdohñii. Pérsis, bil daach'izhóni, nohweBik'ehñ láágo yána'iziidi ák'dó, Gozhóq, shá daabikdohñii. ¹³ Rufus, nohweBik'ehñ habiltínií, Gozhóq, shá daabikdohñii, án baáqahí, shíí ák'dó' shímaa bikdishñi, Gozhóq, shá daabikdohñii. ¹⁴ Asýncritus, Phlégon, Hérmes, Pátrobas, la'í Hérmes, Gozhóq, shá daabikdohñii, nohwik'isyú yíl nakaihí ák'dó'. ¹⁵ Philólogus hik'e Julia, Nérius hik'e bilah, Olympas la'í Jesus daayokaqahí yíl nakaihí dawa, Gozhóq, shá daabikdohñii. ¹⁶ Daagodinolsjgo daalohts'os le'. Christ daayokaqahgo ha'ánátséhií nagozníli, Gozhóq, daanohwiñii. ¹⁷ Shik'íyú, nadaanohwoshkaqah, hadíni nohwíl ch'ígon'áqahí yídaago'áq n'íí délahgota nohwíl ch'ídaago'áahgo ilch'ínohwinílií la'í nohwich'í' daagodikshíí, daat'ehi ádaat'íí shíhíí bídaagonolsjñhgo bits'á'zhí' ádaanoht'ee. ¹⁸ Ágádaat'eehíí Jesus Christ nohweBik'ehñ doo yánada'iziidihi at'ée da, daabibid zhá yaa natsídaakees; áí nht'éeqo ádaanñi ndihíí, la'í nzhóqgo hanádaadzih ndihíí doo daagoyáá dahíí k'izédaabidiníi. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ bikísk'eh ádaanoht'eehíí nnee dawa yídaago'shíí bighá nohwaa shíl gozhóq; áidá' nht'éeqo ágot'eehíí zhá bich'í' daagonohsáqgo, la'í nchó'go ágot'eehíí doo bídaagonolsj dago hasht'íí. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ be'í'ch'í'gont'ée'ehíí dak'adégo Satan nohwá yaa gonñeego bíledaado'ées. Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'áq le'. Doleelgo at'ée. ²¹ Timotheus, bil na'isiidíí, la'í Lúcius, Jason, la'í Sosípater, bil hat'í'ihí, Gozhóq, daanohwiñii. ²² Shíí, Tértius, díí naltsoosí Paul bá k'e'shíkchinihi, nohweBik'ehñ biláhyú, Gozhóq, nohwildishñii. ²³ Gáius golíígee sídáá, dzaáqee ínashood íla'ánát'ííh, án, Gozhóq, daanohwiñii. Erástus, dzaq kñh gozníílee zhaali yaa sidaahíí, la'í Quártus, nohwík'isn, ák'dó, Gozhóq, daanohwiñii. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'í' goz'áq le'. Doleelgo at'ée. ²⁵ Yati' baa gozhóni baa nagoshñíí, áí Jesus Christ baa na'goni'íí bikísk'ehyú Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinawod nohwá ánágodléhi at'ée; ni'godszañ alzaadi' yushd'í' godezt'í'go na'goni' doo bigózí da n'íí, áí Jesus Christ baa na'goni'íí, bee ch'í'nah silíí, ²⁶ Áí k'adíí bigózígo alzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí bek'e'shchiinií k'ehgo nnee íltah at'éeqo hadaazt'íí dawa bil na'goni', daayodlaqahgo yikísk'eh ádaat'ee doleelhíí bighá, áí Bik'ehgo'ihí'nañ doo benogowáh dahi yegos'aaníí bik'ehgo at'ée; ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ, án zhá goyánihi, Jesus Christ biláhyú dahazhí' ba'íhégosí le'. Doleelgo at'ée.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

¹ Shíí, Paul, Jesus Christ binal'a'á nshlǵigo Bik'ehgo'ih'nañ háshit'ǵigo shi'dokéed, la'íí nohwik'isn Sosthenes, ² Ínashood Corinthgee ha'ánátséhíí bich'í' k'e'íilchii, áí Christ Jesus biláhyú godilzǵigo ádaat'eego ádaabi'deszaa, Bik'ehgo'ih'i'nañ báhadaadeszaahíí daaleehgo daabi'dokéed, la'íí dahot'éhé Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú daayokaqahíí dawa bich'í' k'e'íilchii, áñ dabíí beBik'ehñ la'íí néé nohweBik'ehñ nǵii: ³ Bik'ehgo'ih'i'nañ nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehñ bits'á'dí' ilgoch'oba'íí la'íí ilch'í'gont'ééhií bee nohwich'í' goz'áq le'. ⁴ Bik'ehgo'ih'i'nañ bilgoch'oba'íí Jesus Christ biláhyú nohwa yiné'híí bighá dábi'ehñ oshkaqahgo nohwá ba'ihénsj; ⁵ Áñ dawahá yee nohwich'onii, yati' yee nohwich'onii, nohwiyoqá' ndi nohwá ágósj; ⁶ Áík'ehgo Christ baa nadaagohiilni'í nohwhitahyú ndzilgo áyílsj: ⁷ Áík'ehgo yaaká'dí' nohwa hi'né'íí doo la' binohdǵi da; Jesus Christ nohweBik'ehñ nadáhíí biba' ádaanoht'eedá': ⁸ Bik'ehgo'ih'i'nañ nołdzilgo ánohwílsj doleel danágódzááhj', áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehñ nadáhíí bijjii doo nt'é bee nohwa dahgoz'áq da doleel. ⁹ Bik'ehgo'ih'i'nañ da'áníyú át'éé, áñ biYe' Jesus Christ nohweBik'ehñ bíl bíl daanołdǵigo nohwich'í' ánniid. ¹⁰ K'adíí nánohwoshkaqah, shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú dáleł'eego yádaalt' doleelgo, nohwhitahyú doo ilts'á' ádaanoht'ee da doleelgo: áídá' nohwiini' dáleł'eego la'íí dáleł'eego natsidaahkeesgo dałaháhj' be'ádaanoht'ee le'. ¹¹ Shik'íyú, ilch'í' nanádaagonłkaad laq, Klóe yil naháztaanií shil nadaagoln'. ¹² Gádishniigo ádishnii, la', Shíí Paul zhinéé nshlj; la'íí, Shíí Apóllos zhinéé nshlj; la'íí, Shíí Céphas zhinéé nshlj, la'íí, Shíí Christ zhinéé nshlj, daadohnií laq. ¹³ Ya' Christshá' dákwíihi daahohiikaqah néé? Ya' Paul tsj'ılna'áhi nohwá bíheskał néé? Ya' Paul bizhi' bee baptize ádaanoht'ee deszaa néé? ¹⁴ Bik'ehgo'ih'i'nañ ba'ihénsj, doo la' baptize ádaanoht'ee da, Crispus hik'e Gáius zhj; ¹⁵ Baptize ánohwishlaayúgo dánkó dahadíní gánii, Dabíí bizhi' yee baptize ágoPj. ¹⁶ Áídá' Stéphanas bíl daagolínii baptize ashłaa aldó': ba'ashhah la' baptize ashłaa shjlıí doo bígonsj da. ¹⁷ Christ doo baptize ash'ǵigo shin'a' da, áídá' yati' baa gozhóni baa nagoshni'go shin'a': doo yati' goyááníí bee yashti' da, áík'ehgo yashti'yúgo dánkó tsj'ılna'áhi baa na'goni'íí doo nt'é áile' da doleel ni'. ¹⁸ Tsj'ılna'áhi baa na'goni'íí ch'á'onegezdeehíí bich'í'yúgo déba'odlohé; áídá' néé hasdáhiikaihíí nohwich'í'yúgo Bik'ehgo'ih'i'nañ binawod at'éé. ¹⁹ Bek'e'eshchiinií gánúgo, Nnee daagoyáni bigoyá' da'ádǵigo ádaashłe' doleel, nnee bíl ídaagoziníí aldó' doo bíl ídaagozǵih dago ádaashłe' doleel. ²⁰ Nnee goyáni n'íí hayú lán? Begoz'aanií ye'ik'e'ılchihí n'íí hayú lán? Ni'gosdzán biká' ágot'eehú ye'agot'áhi n'íí hayú lán? Díí ni'gosdzán biká' igoyá'íí, Bik'ehgo'ih'i'nañ doo nt'é dago áyílaahi at'éé. ²¹ Bik'ehgo'ih'i'nañ góyáágo ngonchjii lék'ehú k'ehgo ni'gosdzán biká' nnee dabíí bigoyá'íí bee Bik'ehgo'ih'i'nañ ch'eh yídaagotsjii, áídá' yati' baa gozhóni yaa yati'íí, ni'gosdzán biká' nnee bich'í'yúgo doo nt'é da ndi, biláhyú da'odlaanií hasdáhi'niigo Bik'ehgo'ih'i'nañ ngon'áq. ²² Jews daanlíni godiyǵigo be'ígózinihíí yiká hádaat'jii, la'íí Greeks daanlíni kogoyá' zhá yiká daadéz'jii: ²³ Áídá' néehíí Christ tsj'ılna'áhi bíheskał baa nadaagohiilni', áí Jews daanlíni bidáh sijjii, Greeks daanlíni bich'í'yúgo déba'odlohé; ²⁴ Áídá' Bik'ehgo'ih'i'nañ bich'í' ádaanniidií, Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni dawa yich'í'yúgo Christ, Bik'ehgo'ih'i'nañ binawodíí át'éé, la'íí Bik'ehgo'ih'i'nañ bigoyá' at'éé. ²⁵ Bik'ehgo'ih'i'nañ bigoyá'íí, ni'gosdzán biká' nnee bich'í'yúgo déba'odlohé ndi, nnee bigoyá'íí yitiso goyáq; ni'gosdzán biká' nnee bich'í'yúgo Bik'ehgo'ih'i'nañ doo nalwod da ndi, nnee binawodíí yitiso nalwodhi at'éé. ²⁶ Shik'íyú, Bik'ehgo'ih'i'nañ nohwich'í' ádaanniidií baa natsidaahkees; doo hołáqo nnee bigoyá' bee daagonohsaq da, doo hołáqo dáka'ádaanoht'ee da, doo hołáqo ízigo ágot'ee zhinéégo gosoljii da: ²⁷ Ndi Bik'ehgo'ih'i'nañ ni'gosdzán biká' nt'é doo góyáq dahíí hayiheznii, daagoyááníí ídaayádaandzigo áile'híí bighá; la'íí Bik'ehgo'ih'i'nañ doo daankzil dahíí hayiheznii, nadaalwodíí ídaayádaandzigo áile'híí bighá; ²⁸ Ni'gosdzán biká' doo ízigo ádaat'eego daagozliinií, la'íí daach'ich'ólaahí Bik'ehgo'ih'i'nañ hayiheznii, doo begonáh dahíí hayiheznii, dzáqee begoz'aanií doo nt'é dago ch'í'nah áile'híí bighá: ²⁹ Áík'ehgo nnee doo la' Bik'ehgo'ih'i'nañ binadzahgee ída'odlíí da doleel. ³⁰ Áídá' Bik'ehgo'ih'i'nañ ánat'ǵigo Christ Jesus bíl dala'á daanołhji, áñ biláhyú Bik'ehgo'ih'i'nañ daagondzáqo ádaanoht'ee, dábi'ehyú ádaant'ee, la'íí godilzǵigo ádaant'eego ádaanoht'ee, áñ biláhyú aldó' hanádaanoht'ee: ³¹ Bek'e'eshchiinií gáníihí k'ehgo, Hádii ída'odlíihí nohwe-Bik'ehñ yee ída'odlíí le'.

2

¹ Shik'íyú, nohwa niyáadá' Bik'ehgo'ih'i'nañ baa na'goni'íí ni'gosdzán biká' yati'

doleel, Bik'ehgo'ih'i'nañ bik'ih' biyi' daach'okaqahii' godiyihii' bigha, ai' kihii' nohwii' daano'hii'.¹⁸ Nnee doo la' ich'i' nach'aa da le'. Nohwita'hyu' nnee la' ni'godszañ bigoya' ye'at'ee' ngolnii' lek'eyugo, ai' doo nt'e' yigolsini' k'ehgo' adodle', aik'ehgo' goyaa' hileeh.¹⁹ Dii' ni'godszañ biká' igoya'ii' Bik'ehgo'ih'i'nañ bich'i'yugo' deba'odlohe' at'ee': bek'e'eshchiini' gani', Nnee daagondzaq' daanzini' nadaach'aago' nadaago'chi'ii' bee Bik'ehgo'ih'i'nañ daabilijizh.²⁰ La'ii' gaandi'ni, NohweBik'eh'n' nnee daagondzaq' daanzini' binatsekeesi' yigolsi', doo nt'e' bee alne' dago.²¹ Ai' bigha' nnee doo la' bada'ohi' da le': dawaha' nohwiyehi' adaat'ee';²² Paul, dagohii' Apollos, Cephas, dagohii' ni'godszañ, ih'i'naahii', dagohii' da'itsaahii', dawaha' k'adii' daagolini, dagohii' dawaha' begonahi, dawa' nohwiyehi' adaat'ee'.²³ Aida' Christ' biyee' daano'hii'; Christ-hii' Bik'ehgo'ih'i'nañ biyee' nlii.

4

¹ Christ' yanada'iziidi' la'ii' Bik'ehgo'ih'i'nañ bits'a'di' doo bigozi' da n'ii' nt'ee'go' daine'ijigo' yaa' nadaagolnii' daandijigo' nohwaa' natsi'ikees' le'.² Aik'ehgo' nnee' nada'iziidi' binant'a' da'abilini'yanat'ijigo' goz'aq'.³ Nohwi' shaa' yadaakti'yugo, la'ii' nnee' aayanaltihii' shaa' yakti' ndi, doo shii' hago'at'ee' da; shii' ndi doo idaayashiti' da.⁴ Dencho'ego' asdzaahi' doo bigonsi' da, ndi ai' bigha' nt'ee'go' shich'i' ch'igowah' doo dishnii' da: aida' nohweBik'eh'n' zhá' shaa' yakti'.⁵ Ai' bigha' doo hwahá' biká' ngowah' dadá' doo aayadaakti' da, nohweBik'eh'n' nádza'ago' zhá, án' dawaha' godihii' biyi' nan'ii' n'ii' got'ijzh'i' ch'i'nah' áidoliil', la'ii' nnee' bijii' yune' yaa' natsidaakesii' ch'i'nah' áidoliil': aik'ehgo' nnee' daantijige' nt'ee'go' anadaakti'ii' lek'eyugo, Bik'ehgo'ih'i'nañ, Nt'ee'go' anadaakti'ii' ni', daabilnii' doleeel.⁶ Shik'ii'yu', shii' hik'e' Apollos' bilgo' nohwe'idaagono' aah' doleeelgo' nohwich'i' adaa'asiilti'; bek'e'eshchiini' áni'ihii' bitisgo' nnee' doo baa' natsidaahkes' da doleeelgo, la'ii' nohwii' nnee' doo da'la'a' bee' idaada'ohdliida' la'ihii' nohwil' daancho' da doleeelgo.⁷ Hagot'ee'go' laq' laho' ánt'ee'go' sílii? Nt'e' laq' niyehi' doo naa' hi'ne'hi' da laán? Naa' hi'ne' lek'eyugo, nt'e' bigha' ida'on'dlii? Doo naa' hi'ne'hi' k'ehgo' laq' ánt'ee'.⁸ Ik'ida' dawaha' daano'hwiyee' ya', ik'ida' hadaanoldzil' ya', nant'an' k'ehgo' nadaanoht'aa, daano'widjii' ndi: nadaanoht'aahii' dázhó' hasht'ii', nee' aldó' nohwil' nadaant'aa' doleeel'ii' bigha.⁹ Néé, Jesus' binal'a'a' daandilijigo, Bik'ehgo'ih'i'nañ iké'yú' ch'ino'hwini' shi' nsi, nnee' natseedgo' bándaa'gost'aa' k'ehgo: ni'godszañ' biká' daagolini'ii', Bik'ehgo'ih'i'nañ' binal'a'a' yaaká'yú' daagolini'ii', la'ii' nnee' dawa' daano'hwine'ijigo' adaanohwi'deszaa.¹⁰ Néé' Christ' bigha' nnee' deba'odlohe' daandijii', nohwihii' Christ' binká'ayu' daagondzaq' daano'hsi; nee' doo daandzil' dahii' k'ehgo' nohwaa' natsi'ikees, nohwihii' nadaan'wod' daano'hsi; nohwii' nnee' daano'hwidnksj, neehii' daano'hwich'ich'olaa.¹¹ Dii' jii' t'ah' shina' la'ii' dibá' daandijii', nohwidiyagé' adaadjii, da'adza'yu' nanohwida'dindzil, nohwigowá' adaa'ogijigo' da'ii' nahiikai;¹² Dané' nohwigan' bee' nada'izidi: daano'woch'iid' lek'eyugo' bá' da'ohiikaqah; nohwiniidaagonsj' ndi' bich'i' dahdaandloq:¹³ Ncho'go' nohwaa' yadaakti'ii' biyaa' gozhó' doleeel'ii' bá' hadaahit'ii: ni'godszañ' biká' dawaha' ncho'i' ch'i'ideehii' daandlijii' k'ehgo' nohwaa' natsi'ikees, dii' jii' ndi' nohwil' ch'idaagost'ini' k'ehgo' nohwaa' natsi'ikees.¹⁴ Dii' doo' bik'e' idaayadaano'hdzihii' bigha' nohwich'i' k'e'eshchii' da, aida' shichagháshé' shii' daanzhooni' daano'hijigo' nohwil' ch'idaagons'h'aa'hii' bigha' adaanohwidshinii.¹⁵ Christ' bá' nohwil' ch'idaago'aa'hii' gonenan' doo' náhó'ltag' dayú' gó'ijishá' ndi' nohwitaahii' da'la'a': Christ' Jesus' baa' yati' baa' gozhóni' baa' nohwil' nagoshni'go' nohwitaa' sílii.¹⁶ Ai' bigha' nádaano'hwoshkaqah, shedaat'ii' le'.¹⁷ Ai' bigha' Timotheus, nohweBik'eh'n' bilá'hyu' shizhaazhé' shii' nzhoggo' ba'osh'hii, nohwich'i' ol'a', Christ' bilá'hyu' shi'at'e'ii' binadaagolon'zigo' áidoliil', dáhot'éhé' ha'ánazé'hyi' be'ich'igosh'aa'hii' k'ehgo.¹⁸ Doo' nohwaa' highah' da' daanzhii' bigha' la' idaada'odlii.¹⁹ Ndi' det'ihégo' nohwaa' nsháh' doleeel, nohweBik'eh'n' hat'ii'yugo, aik'ehgo' ai' nnee' idaada'odliihii' doo' biyati' zhá' bigonsijii' da, ndi' binawod' gol'ijiyugo' bigonsijii.²⁰ Bik'ehgo'ih'i'nañ' bilat'á'hee' begoz'aani' doo' dayati' zhá' yee' ch'i'nah' hit'ii' da, binawod' yee' ch'i'nah' hit'ii'.²¹ Hadihii' be'ansht'eego' hadaakt'ii? Gish' be'idil'tishé' hisht'ijigo' nohwaa' nsháh' nee, dagohii' shii' daano'hwoggo' doo' hashishkee' dago' nohwaa' nsháh' nee?

5

¹ Nohwita'hyu' nant'i' na'ildeehii' be'adaanoht'eego' nohwaa' ch'ini, agat'ee'go' nant'i' na'ildeehii' nnee' Bik'ehgo'ih'i'nañ' doo' daayokaqah' dahii' bitahyu' ndi' doo' hak'e' begoz'aq' da, kotaa' bi'aa'hii' ko'aago.² Dázhó' idaado'kaqah' laq', baa' daach'ag' le'at'ehi, dii' ye'ánat'ijii' nohwitahdi' ch'ilt'e' doleeel'ii'.³ Doo' nohwitahyu' nashaa' da' ndi' dashiini' zhá' bee' nohwitahyu' nshii, aik'ehgo' shinaat' anágot'ijii' k'ehgo' ik'ida' dii' nnee' anát'iidii' baa' yásiiti',⁴ Jesus' Christ' nohweBik'eh'n' bizhi'ii' bee' íla'adaanoht'eeyú, doo' shinaat' da' ndi' shiini' bee' shinaat'hii' k'ehgo, Jesus' Christ' nohweBik'eh'n' binawod' nohwil' nliigo,⁵ Nnee' ágá'zaahii' Satan' baa' daadinoh'aah, bits'i' bin'dini' doleeel'ii' bigha, aik'ehgo' biyi'siziini' hasdágháh' doleeel, Jesus' nohweBik'eh'n' nadá'hii' bijii.⁶ Idaada'ohdliihii' doo' nzhoggo' da. Ya' bán' benilzoel'

da'ayáhágo ik'áan nást'óodíí dahot'éhé daabíndíksóhíshá' doo bídaagonósj da née? ⁷ Nchọ'go ánádaaht'ííhíí nohwitahyú begoz'aaníí bán benilzoolé doo áníidá' n'íí yó'odaahné'híí k'ehgo yó'odaagodoh'aah, áík'ehgo áníidégo ná'ist'oodhíí k'ehgo daaleeh, bán benilzoolé da'ádíhgo bán alzaahíí k'a'ádaanoht'ee doleel. Bitis-hagowáh n'íí bee binádaaahiilniihgo dibelíí bizhaazhé zesdííhíí k'ehgo Christ nohwá zesdii lék'e: ⁸ Áík'ehgo halaq, lenágodángo náda'idííhíí da'áík'ehgo begoz'aa le', bán benilzoolé doo áníidá' be'alzaahíí doo daahiidaq dago, dagohíí bán benilzoolí k'ehgo natsekees o'ni'híí la'íí nchọ'go ágot'eehíí bíl alzaahíí doo daahiidaq dago; áídá' bán benilzoolé dá'ádíhgo bán alzaahíí nádaahiidííhíí le', áí bán'híí nlt'éégo la'íí da'aniigo natsits'ikeesi golzeego ágot'inihi. ⁹ Nant'í' nakaihíí doo bíl nahkai da, nohwíldishniigo nohwich'í' k'e'eshííhíí ni': ¹⁰ Áídá' nant'í' nakaihíí, dawahá dayúwehégo ídáhádaat'íinií, daan'ííhíí, dagohíí k'e'eshchín daayokaqahíí doo ínashood daanlíí dahíí doo ádáldishnií da; áí ádáldishnií lék'eyúgo, ni'godsán bits'á' nohkáhyúgo zhá doo bíl nahkai da doleel ni'. ¹¹ Áídá' gánohwíldishniigo nohwich'í' k'e'eshchíí, Nnee la' ínashood daayíhííhíí nant'í' nagháa lék'eyúgo, dagohíí dawahá dayúwehégo ídáhát'íinií, k'e'eshchín yokaqahíí, yati' ye'okáahíí, da'idlaq nt'ééhíí, dagohíí aháda'íniíhíí nlií lék'eyúgo, doo bíl nahkai da; ágádaat'eehíí doo bíl daohsáq da. ¹² Hant'é nashint'ógo yánáltihíí ádish'íigo doo ínashood daanlíí dahíí baa yashti' doleel? Ínashood daanliinií zhá baa yádaakti'go goz'aa. ¹³ Doo ínashood daanlíí dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ zhá yánáltihíí nliígo yaa yádaakti'. Áík'ehgo nnee nchọ'go ánat'ííhíí nohwits'á' nolteeh.

6

¹ Nohwíí la' dahagot'éégo íkch'í' gosol'aa lék'eyúgo, doo ídaa yágósj dago doo ínashood daanlíí dahíí binadzahgee laa yakti' née, ínashood daanliinií binadzahgee zhá laa yakti' le'at'éhi? ² Ínashood daanliinií dahagee ni'godsán biká' nnee yaa yádaakti' doleelíí doo bídaagonósj da née? Ni'godsán biká' nnee baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aa dá, da'ayáhágo goz'ánihíí baa yádaakti'go doo bik'eh shohjeed da ya? ³ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíni baa yádaakti'íí nohwidáhyú begoz'aaníí doo bídaagonósj da gá? Áí ndi baa yádaahiilti'dá' ni'godsán biká' zhínéégo ágot'eehíí nlt'éégo baa yádaahiilti' go'íí. ⁴ Díí ni'godsán biká' zhínéégo dant'éhé bighá laa yádaakti' lék'eyúgo, nnee ínashood daanliinií doo daidnlsj dahíí yaa yádaakti'go hanádaahnií née? ⁵ Díí bik'ee ídaa yádaanoht'ígó ánohwishlé'go ánohwíldishnií. Ya' nnee góyááníí nohwitahyú doo la' da née? Doo la' bik'isyú líl dahngos'aaqgee yaa yakti' doleelíí yik'eh sitíi da née? ⁶ Áídá' nnee la' bik'isn bílgo laa yakti'go, aayánáltihíí doo ínashood daanlíí dahíí binadzahgee laa yakti'. ⁷ Áík'ehgo nohwitahyú dázhó dégocho'go goz'aa, aayánáltihíí binadzahgee laa yádaakti'híí bighá. Áídá' nt'é bighá doo ch'ík'eh ánánohwí'íííí da? Nt'é bighá doo ch'ík'eh nohwich'í' nadaach'aa da? ⁸ Áídá' nda'okásiih, Christ biláhyú nohwik'isyú ndi doo bik'ehyú ádaal'íí da, bich'í' nadaach'aa. ⁹ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah biyéé daaleeh dago doo bídaagonósj da gá? Nohwich'í' na'doch'aa hela: íké' na'ídaahíí, k'e'eshchín daayokaqahíí, nant'í' nakaihíí, nnee daanliinií nnee yilgo doo bik'ehyú ádaat'íí dahíí, ¹⁰ Da'n'ííhíí, dawahá dayúwehégo ídáhádaat'íinií, da'idlaq nt'ééhíí, yati' yeda'okáahíí, la'íí ahada'íniíhíí, díí dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah biyéé daaleeh da. ¹¹ Nohwíí la' ágádaanoht'ee ni': áídá' Jesus nohweBik'ehí' bizhi' bee la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqahíí bíSpirit biláhyú taadaanohwí'desgiz, bá hadaanohwí'deszaa, la'íí dábi'ehyú ádaanoht'ee daanohwíldo'niid. ¹² Dawahá shá bíl ch'í'otaq ndi doo dawa bee shich'ogo'nií da: dawahá shá bíl ch'í'otaq ndi doo la' ích'í' shiltsood da ásh'í'dilne' da. ¹³ Hidán nohwibid bá át'éé, la'íí nohwibid hidán bá át'éé: ndi Bik'ehgo'ihí'nañ da'ála doo nt'é dago áíléel doleel. Nohwits'íhíí doo nant'í' na'idahíí bá át'éé da, ndi nohweBik'ehí' bá át'éé, la'íí nohweBik'ehí' binawodíí nohwits'í' bá át'éé. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehí' naahi'na'go áyíílaa, néé áldó' binawod bee naadaahiíhí'na'gho ádaanohwííléh. ¹⁵ Ya' nohwits'í' Christ bíl da'á'á daanlíigo at'ééhíí doo bídaagonósj da gá? Áík'ehgo ya' Christ bíl da'á'á nliinií isdzán nant'í' nagháhi bíl da'á'á ádishléh née? Dah, da'anií doo ágát'éé da doleel. ¹⁶ Ya' nnee la' isdzán nant'í' nagháhi ya'ádidilt'íigo isdzánhíí bíl bits'í' da'á'á nadleehíí doo bídaagonósj da gá? Gáníigo dahgoz'aa, Nakihíí bits'í' da'á'á nádodleel. ¹⁷ Áídá' hadíí nohweBik'ehí' ya'ádidilt'ííhíí spirit da'á'á át'éé. ¹⁸ Nant'í' na'idahíí bits'á' nadohkeeh. Nnee ni'ísiih la'íhíí doo bits'í' yee ni'íhíísih da; áídá' dahadíí nant'í' nagháahíí bits'í' yee ni'íhíísih. ¹⁹ Ya' nohwits'íhíí Holy Spirit nohwiyi' gollínií bikíh biyi' daach'okáqahíí ádaat'eehíí doo bídaagonósj da gá? Nohwits'íhíí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwáa yin'é'ihí at'éé, doo daanohwíí nohwiyéhi ádaanoht'ee da go'íí. ²⁰ Éán izlíigo nadaanohwí'dehezniíhíí ádaanoht'ee: áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ ízigo at'ééhíí ch'í'na'gh ádaanojs, nohwits'íhíí la'íí nohwiyi'siziinií bee, áí Bik'ehgo'ihí'nañ biyéé.

7

¹ Baa shich'i' k'eda'shokhchii n'ii bee nohwich'i' k'e'ná'ishchii: Nnee doo nannee dayúgo bá nt'éé. ² Áidá' dánko nant'i' nakáhí bighá nnee dala'á daantújgee dabíi bí'aa golíj le'. la'í isdzáné dala'á daantújgee dabíi biká' golíj le'. ³ Isdzán biká' yíl nteesh hat'íyúgo nneehí doo dah níi da le': la'í nnee aldó' da'áik'ehgo bí'aa áidolii. ⁴ Isdzán doo dabíi bik'ehgo anát'íj da le', ndi biká' bik'ehgo: nnee aldó' da'áik'ehgo doo dabíi bik'ehgo anát'íj da le', ndi bí'aa bik'ehgo. ⁵ Doo ích'i' a'nohch'i' da, dahagee dáshíná' ohkqahgeeyúgo zhá daazhógo ngonoh'aah; áí bikédí'go laa naht'aash, doo ágáhoht'íj dayúgo dánko nohwits'í yiká hát'íni doo bidag ánoht'ee da doleel'í bighá Satan nanohwíntaah doleel. ⁶ Díi nohwíl ch'í'ish'aahí bighá nohwich'i' yashti', doo bee nohwá ngonsh'aahgo da. ⁷ Shíi ánsht'eehí k'ehgo nnee dawa aldó' ádaat'eeego hasht'íj. Áidá' nnee dáana'á ntújgee bí'at'e'ihí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' begoz'áq, la' nadaaneedá' la'ihí doo nadaanee dago. ⁸ Áik'ehgo doo nadaanee dahíi la'í isdzáné itsaa daanliiní gádaabíldishnii, Shíi k'ehgo doo nadaanee da ndizhóq. ⁹ Áidá' na'í'neehí bich'i' doo ích'idildíj dayúgo, ch'ík'eh nadaach'inéh ndizhóq: nach'in'eehí shich'i'yúgo doo nt'éé da ndi na'í'neehí bidáhzh'i' ch'ilíjyúgo dánko nant'i' ch'idigháhí itisgo doo nzhóq da. ¹⁰ Áidá' nadaaneehí gádaaldishnii, doo shíi da, nohwe-Bik'eh' gáyilnii, Isdzán biká' yíl ík'ínáot'aash hela': ¹¹ Áidá' yíl ík'ínát'aazh l'ék'eyúgo, daazhógo nagháa le', dagohí biká' yaa nánódáh: la'í nnee bí'aa yíl ík'ínáot'aash hela'. ¹² La'ihí shíi gádaaldishnii, nohweBik'eh' doo gáníi da, La' nnee Christ biláhyú nohwik'isn, bí'aa doo da'odlqá da ndi, biká' odláni yíl golíjgo bíl dábik'ehyúgo, yó'ayó't'e' hela'. ¹³ La'í isdzán odláni biká' doo odlqá da ndi yíl golíjgo bíl dábik'ehyúgo yó'ayó't'e' hela'. ¹⁴ Nnee doo odlqá dahíi bí'aa bí'odlqá' hígá Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go hakodilne'íi bee bich'i' goz'áq, la'í isdzán doo odlqá dahíi biká' bí'odlqá' hígá Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go hakodilne'íi bee bich'i' goz'áq aldó': áik'ehgo nohwichagháshé da'ch'odlqázh'i' bíl da'otag doleel, doo ágát'ée da l'ék'eyúgo doo da'ch'odlqázh'i' bíl da'otag da doleel n'. ¹⁵ La' doo odlqá dahíi nádilwod l'ék'eyúgo ch'ík'eh nádilgheed. Christ biláhyú nohwik'isn dagohí nohwilah, bí'aa dagohí biká' bits'á' n'yaáyúgo doo daabihest'óq da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ, Nkegohen'áqgo nahkai, daanohwílnii. ¹⁶ Isdzán, ínashood níni, díi baa natsínkees, ninkááyú nika' dánko hasdábí'didooteel. Nnee, ínashood níni, díi baa natsínkees, ninkááyú n'aa dánko hasdábí'didooteel. ¹⁷ Nnee daantújgee Bik'ehgo'ihí'nañ baa daagodez'áqahí k'ehgo hikaah le', nohweBik'eh' bich'i' ánniidá' k'ehgo yikisk'eh hikaah le'. Ádishniigo ínashood ha'ánátséh nagozníi dawa baa goní'áq. ¹⁸ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' ánniidá' ík'idá' circuncise áb'i'delzaa lá néé? Áí shidíi doo k'ena'óshdéh nzi da le'. Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' ánniidá' doo circuncise áb'i'delzaa da lá néé? Án circuncise áb'i'dolne' hela'. ¹⁹ Circuncise áko'delzaahí dagohí doo circuncise áko'delzaa dahíi doo hagot'at'ée da, Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áníi bikisk'eh ách'it'ée'yúgo zhá íljí. ²⁰ Nnee daantújgee Bik'ehgo'ihí'nañ bich'i' ánniidá' nt'éé binasdzíid lán shí n'ii dayúweh nayik'í'iziid le'. ²¹ Ya' nich'i' ánniidá' isnáh níni lá néé? Áí doo nil hagot'at'ée da le': ndi ná ch'í'otqá l'ék'eyúgo ch'ínáándáh. ²² Dahadíi nohweBik'eh' bich'i' ánniidá' isnáh níj ndi, nohweBik'eh' binadzahéed doo isnáh níni at'ée da: áidá' dahadíi bich'i' ánniidá' doo isnáh níj da ndi, Christ bí'isna' silíj. ²³ Lán izljígo nadaanohwi'deheznihi ádaanoht'ee; nnee zhá bí'isna' nádaahdleech hela'. ²⁴ Shik'íyú, nohwich'i' ánniidá' daanohtújgee hagot'éeego nohwich'i' goz'áq l'ék'eyúgo, da'ágádaanoht'eeego Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanohtúj le'. ²⁵ K'adíi ch'ík'íi doo hwahá nnéh dahíi baa yashti', doo nohweBik'eh' yegos'aaníi bee da, ndi nohweBik'eh' bílgoch'oba'íi shaa yin'égo shada'ohígo áshíilaahí bighá bee yashti'. ²⁶ Nagont'ogíi bengonyááhí bighá dahadíi da'at'éeehí k'ehgo naghaago bá nzhóq shéj nsj. ²⁷ Ya' nannee néé? Hagot'éeegoshá' bíl k'ínásht'aazh doo núnj da. Ya' doo nannee da néé? Doo isdzán biká' dín'íj da le'. ²⁸ Áidá' n'naayúgo, doo isíníi da; la'í na'íllhn n'naáyúgo doo isíi da. Áidá' hadíi bíl n'naadaasaaní n'godsazán biká' nagont'ogíi bee bich'i' nagoz'áq doleel: áí bits'á'zh'i' daanohwoshtá' hasht'íj. ²⁹ Shik'íyú, goldohgo nohwá ngont'aaníi hileehgo ayáhágo godziil, nohwíkdishniigo ádishnii: áik'ehgo kodí' godezt'ígo hadíi bí'aa daagolíníi, bí'aa doo daagolíj dahíi k'ehgo ádaat'ee le', bí'aa doo nohweBik'eh' bitisgo yaa natsídaakees dago; ³⁰ Hadíi daachagíi doo daachag dahíi k'ehgo ádaat'ee le', nt'é bighá daachagíi doo itisgo yaa natsídaakees dago; hadíi bíl daagozhóníi doo bíl daagozhóq dahíi k'ehgo ádaat'ee le'; hadíi nada'íniihí doo nt'é daabiyéehí k'ehgo ádaat'ee le'; ³¹ La'í hadíi n'godsazán biká' ágot'eehí nabik'í'iziidíi, doo áí zhá nabik'í'iziidíi k'ehgo ádaat'ee da le', díi n'godsazán biká' benagowaahí bech'ígowáhi at'éeehí bighá. ³² Doo nohwiini' l'áq dago nohwá hásh't'íj. Hadíi doo nannee dahíi nohweBik'eh' bich'i' zhínéego ágot'eehí zhá yaa natséeesgo, nohweBik'eh' hagot'éeego yíl goyilshóqgo áile'íi yaa natséees: ³³ Áidá' nnee nannee n'godsazán bich'i' zhínéego ágot'eehí zhá yaa natséees, hagot'éeego bí'aa yíl goyilshóqgo áile'íi yaa natséees. ³⁴ Isdzán nannee n'godsazán hik'e isdzán doo nannee dahíi bílgo doo

lét'ee da. Isdzán doo nañee dahíí nohweBik'ehñ bich'í' zhínéégo ágot'eehíí yaa natsekees, hagog'éego bits'í hik'e biyi'siziiniú godilzihgo at'éégo áyitsi doleelgo: áidá' isdzán nañeehíí ni'gosdzán bich'í' zhínéégo ágot'eehíí yaa natsekees, hagog'éego biká' yil goyilshóógo áile'íí yaa natsekees. ³⁵ Díí daanohwíí nohwá nzhòogo yashti'; doo nohwishjizhgo da, ndi nohwá nlt'éehíí bighá, doo nakigo nohwiini'go da nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidhí bighá. ³⁶ Nñee la' bitsi' doo nniinéh hát'íí dahíí bighá, doo sitsi' bich'í' nlt'éégo ánsht'ee da, nzi lèk'eyúgo, la'íí na'ilíhn bayánzhí' dahiyaayúgo, la'íí na'i'neehíí bá nlt'éé nziyúgo, áí doo hago'at'éé da, doo nchò'go ánat'íí da, ch'ík'eh nniinéh ndi nzhò. ³⁷ Áidá' nñee la' nldzilgo tsidezkeezgo, la'íí doo nt'é daabini'qayúgo, dabíí hát'ííniú yitis nliígo, bitsi' doo nniinéh dago biini' layiiláa lèk'eyúgo nlt'éégo adzaah at'éé. ³⁸ Áik'ehgo nñee bitsi' la' nñee yaa yintííyúgo nlt'éégo adzaa; áidá' doo la' nñee yaa yintíí dayúgo itisgo nlt'éégo adzaa. ³⁹ Isdzán biká' danihi'náázhi' begoz'aaníí bee líbi'dezt'ògo, ndi biká' daztsaqayúgo daazhógo naghaa, dabíí hát'ííniú yil niinéh doleek; nohweBik'ehñ bíl dávik'ehyúgo zhá. ⁴⁰ Ndi itsaa nliiniú doo nnaná'náá dayúgo zhá bíl gozhògo shí nsj: Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit áik'ehgo nashitsiyilkees shí nsj.

8

¹ K'e'eshchín daach'okqahgo hidán baa hi'niil n'íí baa yashti': daanohwigha hidán doo godiyih dago bídaagonlzi. Ndi shí itisgo gonsaq ch'inziyúgo itisgo da'ich'idolteel, áidá' ilgoch'oba'íí inashood nldzilgo ábile'. ² Dahadín shí itisgo gonsaq ch'inziiniú, bigoch'ílsj le'at'éhi doo la' bigoch'ílsj da. ³ Áidá' dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ bíl nzhòoyúgo, án Bik'ehgo'ihí'nañ bigólsj. ⁴ Áik'ehgo k'e'eshchín daach'okqahgo hidán baa hi'niil n'íí daach'iyaqahíí baa yashti', k'e'eshchín doo da'aníi hinaa dago bídaagonlzi, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ da'á'á zhá góliiniú aldó' bídaagonlzi. ⁵ Yaaká'yú la'íí ni'gosdzán biká'yú dant'éhéta daach'okqahíí, gods daaholzéhi, láq ndi, (bich'í' daach'okqahíí láqgo, la'íí nadaant'án láqgo daagoljí ndi.) ⁶ Néé Bik'ehgo'ihí'nañ da'á'á nohwá gólií, nohwiTaa, án bits'á'dí' dawa daagoljí, la'íí án bá daahin'naa; la'íí nohweBik'ehñ da'á'á gólií, Jesus Christ, án binkááyú dawa daagoljí, la'íí án binkááyú daahin'naa. ⁷ Da'ágat'éé ndi inashood doo dawa áí yidaagólsj da: áidá' kú begonyaazhí' la' k'e'eshchín zhá daach'okqahíí yidaagólsj ni'; áí hidán godiyihgo at'éé daanzigo hidán k'e'eshchín daach'okqahgo baa hi'niil n'íí daayiyayúgo, yunáasyú itisgo doo daandzil nazíí da daaleeh. ⁸ Doo hidán Bik'ehgo'ihí'nañ bit'ahgo nohwinoníí at'éé da: daahidaayúgo doo áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee itisgo daanjò da, dagohíí doo daahidaq dayúgo doo áí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee itisgo daanchò' da. ⁹ Áidá' ídaa daagonohdzáq, nohwi'odla' daandzilhií bighá hidán k'e'eshchín baa hi'niil n'íí daahohyaayúgo, dánko nñee bi'odla' doo daandzil dahíí la' nageehgo ádaahle'. ¹⁰ Ni, hidán doo godiyihgo at'éé da bigónsini, k'e'eshchín náda'okqahé yuñe' nnaago nñee la', bi'odla' doo ndzil dahíí no'íiyúgo, dánko doo hago'at'éé láq nziigo bíí aldó' yihá doleek; ¹¹ Áik'ehgo shí itisgo gonsaq nñizhíí bik'izhí' áí nñee bi'odla' doo ndzil dahíí dánko ch'a'ot'hizh, án Christ biláhyú ník'isnhi, Christ bá daztsáni. ¹² Nohwik'isn bi'odla' doo ndzil dago doo bik'ehyú ágot'eehíí dávik'ehyú at'éé nziigo ádaabinólsigo bich'í' nchò'go ánaadaht'íígo Christ bich'í' nchò'go ánaadaht'íí hileeh. ¹³ Áik'ehgo hidán hishaqahíí bighá shik'isn nanago'yúgo, dännágódzáazhí' doo itsj' náoshdaq at'éé da, shik'isn doo nanashgéeh hasht'íí dahíí bighá.

9

¹ Ya' doo Christ binal'a'á itah nshlíí da gá? Ya' doo dawahá shá bíl ch'í'otaq da gá? Ya' doo Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú shinasdziid daanohlíí da gá? ² La' bich'í' doo Christ binal'a'á nshlíí dayúgo, nohwíí nohwich'í' áí nshlíí go'íí: nohweBik'ehñ biyati' bee nohwich'í' yashti' n'íí biláhyú hasdánohwido'níilhií bighá Christ binal'a'á nshlíígo shigózi. ³ Díí bee ádayáshti', hadín nashidiikidyúgo: ⁴ Ya' néé Christ binal'a'á daandliiniú da'idaago doo nohwá goz'áq da gá? ⁵ Ya' isdzán inashood daanlíni bíl ndaan'ehgo bíl nahlikaigo doo nohwá goz'áq da gá, la' nadaal'a'ihíí, nohweBik'ehñ bik'isyú, hik'e Céphas ádaadzaahíí k'ehgo? ⁶ La'íí ya' shíí hik'e Barnabas zhá behihi'naahíí bighá doo na'ndziid da ndi doo hago'at'éé dago nohwá goz'áq gá? ⁷ Hadín dabíí na'iznilgoshá' sílááda nlií? Hadín dahts'aa k'e'idnlaágo binest'á'íí doo yiyáq dashá? Hadín dibelíí yinádez'iiniú bíbe' doo yidlá dashá? ⁸ Ya' dashíí zhá ádishnii gá? Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí aldó' ániú go'íí. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí Moses binkááyú nohwich'í' alzaahíí gániigo bek'e'eshchíí, lch'Ingee magashi t'oh naghái nyi'íeesii doo bizé' na'ilt'éh da, nii. Ya' díí dá magashi zhá yaa natsekeesgo aníí néé? ¹⁰ Dagohíí néé nohwaa natsekeesgo aníí néé? Da'aníi nohwá bek'e'eshchíí: nñee nágodzjizíí nest'án nyoholíigo nágodzjiz, la'íí lch'ihíí aldó' t'oh naghái nyoholíigo at'íí. ¹¹ Áik'ehgo nohwiitahyú Holy Spirit bits'á'dí' nlt'éehíí bee nohwií ch'í'idaagosit'áqadá, ni'gosdzán biká' nandeehíí nohwaa daanohné'yúgo, ya' nohwií dík'eh ádaagot'ee néé? ¹² La' nñee dant'éhéta bídaandjíhíí nohwaa daanohné' daanohwiñigo bá goz'qayúgo, ya' néehíí

gá? Bám nadaahii'né'dá' nádaahidíhíí, ya' áí doo Christ bits'í bee itah daandlji da gá? ¹⁷ Bám dala'áhií k'ehgo néé hiidlqá ndi dala'á daandlji, bám dala'áhií nádaahidíhíí bigha. ¹⁸ Israel hat'i'íí ánádaat'íhíí baa natsídaahkees: Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqahgo baa hi'nihií lahzhí' nádaaidíhíí, ya' do áí bee itah daandlji da gá? ¹⁹ Nt'é dishnii áidá'? K'e'eshchín da'aníhi nlií néé? Hidán k'e'eshchín baa hi'nihií godiyih néé? ²⁰ Dah, ndi gádishnii, doo Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqah dahíí hant'é daayokaqahíí yaa ndaahiníhíí ch'iidn yaa daahiníí, doo Bik'ehgo'ihí'nañ da: doo ch'iidn bitah daanoíhíí hasht'íí da. ²¹ NohweBik'ehñ bi'ide' bee da'ohdlqáda' lahýúhíí ch'iidn bi'ide' bee doo hagot'éégo da'ohdlqah da: dilzihgo nohwe-Bik'ehñ bíl da'ohsaqáda' lahýúhíí ch'iidn doo hagot'éégo bíl da'ohsaq da. ²² Ya' nohweBik'ehñ nohwich'í' hashkeego ádaanzí néé? Ya' néé bitisgo nadaanwod néé? ²³ Dawahá shá bíl ch'í'otqá ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bíl ch'í'otqá ndi doo dawa shi'odlq'íí ndzilgo áile' da. ²⁴ Doo dakózhá nlt'éhi ídáhách'ít'íí da le', áidá' nnee la'í nlt'éhi bá hách'ít'íí le'. ²⁵ Dant'éhéta itsí' nanahí'niihgee nahiníhíí daahsaq, hishaq shí, dagohíí doo hishaq da shí daanoíhíí doo biká na'ídaadolkidgo da: ²⁶ Ni'gosdzán la'í biká' daagolíníí dawa nohweBik'ehñ biy'éehíí bigha dawa daahiidaqágo dávik'eh. ²⁷ Nnee doo da'odlqá dahíí la' shigowayú íinááyú nñáh nohwiíhíí lék'eyúgo, la'í akú nohwiíni'yúgo, nt'éhéta nohwich'í' nniikáqáhií daahsaq, hishaq shí, dagohíí doo hishaq da shí daanoíhíí doo biká na'ídaadolkidgo da. ²⁸ Áidá' la', Díí hidán k'e'eshchín baa hi'níli at'éé, nohwiíniyúgo, daohsaq hela', nohwií nagolní'hií nbiqah, la'í ch'iyáqgo doo dávik'eh da nzhíí bigha: ni'gosdzán la'í biká' daagolíníí dawa nohweBik'ehñ biy'éehíí bigha dawa daahiidaqágo dávik'eh: ²⁹ Ch'iyáqgo doo dávik'eh da nzhíí bigha doo dishniigo ádishnii da, áidá' nnee nlií nagolní'í ch'iyáqgo doo dávik'eh da nzhíí bigha: gánii shí, Hidán dawa shá bíl ch'í'otqáda' nt'é bigha la' nnee hidán doo dawa bíl ch'í'otqá dahíí shaa néit'íí? ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ shaa ch'oba'go nt'éhéta hishaqáda', nt'é bigha ba'ihénsigo hishaq n'íhíí bigha ncho'go shaa ya'iti'? nñii shí. ³¹ Áidá' gánohwidishnii, Da'ohsaqágee la'í dant'é ádaahleehgee Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihéngosí doleehíí bigha ádaat'ííh. ³² Jews daanlíníí hik'e doo Jews daandlji dahíí, la'í Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánátséhií nohwiqá nanánóhdéh hela': ³³ Shíí dawa ánásh't'íhíí bee nnee dawa bíl goyilshóqó hasht'íí, doo dashíí zhá nlt'éehíí ídáhásht'íí da, ndi láni nlt'éehíí bá hásh't'íí, yee hasdádokah doleelgo.

11

¹ Shíí Christ be'esh'íhíí k'ehgo nohwií akdó' sheda'ol'íí le'. ² Shik'íyú, nohwa'ihédaansí, dawa bee shénádaahíhíí bigha, la'í nt'é nohwií ch'íní'áq n'íí dánohwií nagosisni'íhíí k'ehgo t'ah bikísk'eh ádaanoht'eehíí bigha. ³ Áidá' díí bídaagonoksí hasht'íí, Christ nnee daantíígee yá sizíígo bitsits'inhií k'ehgo nlií; la'í nneehíí isdzáné yá sizíígo bitsits'inhií k'ehgo nlií; la'í akdó' Bik'ehgo'ihí'nañ Christ yá sizíígo bitsits'inhií k'ehgo nlií. ⁴ Nnee nliíni bitsits'in doo bina'deñtsóozdá' okqahyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yalti'yúgo, bitsits'in doo yidnłsí dago ánát'íí. ⁵ Áidá' isdzáné bitsits'in doo bina'deñtsóoz dago okqahyúgo, dagohíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yalti'yúgo, bitsits'in doo yidnłsí dago ánát'íí: áí isdzán bitsits'in hilzheedhíí k'ehgo at'éé. ⁶ Áík'ehgo isdzán doo bitsits'in bina'deñtsóoz dayúgo bitsizil k'inógéesh: áidá' isdzán bitsizil k'égizhgo dagohíí hilzheedgo yik'ee ídaayándziyúgo bitsits'in bina'deñtsóoz le'. ⁷ Nnee nliíni bitsits'in doo bina'deñtsóoz bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nañ be'ilzaahíí nliígo ízisgo ye'at'éehíí ch'í'nah áyíłshíí bigha: áidá' isdzánhíí nnee ízisgo ye'at'éehíí ch'í'nah áyíłsí. ⁸ Nnee doo isdzán bits'á'dí' alzaa da; ndi isdzánhíí nnee bits'á'dí' alzaa. ⁹ La'í nnee doo isdzán bá ábi'delzaa da; ndi isdzánhíí nnee bá ábi'delzaa. ¹⁰ Áí bigha isdzán bitsits'in bina'deñtsóoz bik'eh, áí biká' yidit's'agíí bebígózhíí bigha, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'dí' daagolíníí daabo'íhíí akdó' bigha. ¹¹ Ágát'éé ndi, nohweBik'ehñ binadzahgee nnee doo hagot'éégo hileeh da, isdzán da'ádihgo, la'í isdzán akdó' doo hagot'éégo hileeh da, nnee da'ádihgo. ¹² Isdzán nnee bits'á'dí' ábi'delzaa, da'ágát'éégo nnee isdzán bits'á'dí' goleehgo ábi'delzaa; ndi dawahá Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' daaleehi ádaat'ee. ¹³ Dánohwií díí nzhogo baa natsídaahkees: ya' isdzán bitsits'in doo bina'deñtsóoz dago Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqahíí dávik'eh néé? ¹⁴ Da'ádaant'eehíí bee nohwií ch'ígót'aah, nnee bitsizil nneezýúgo yik'ee ídaayándzi. ¹⁵ Áidá' isdzán bitsizil nneezíí bee ba'olníhi at'éé: bitsizilíí bitsits'in bik'eñtsóoz doleelgo baa hi'né'. ¹⁶ Áidí' nnee la' díí bigha lahadaadit'áh hádaat'íyúgo, díinko bee bíl nadaagolní', ádishnii n'íí k'ehgo ádaat'ee, la'í Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánátséhií dawa akdó' yikísk'eh ádaat'ee. ¹⁷ Áidá' díí bee nohwií nagoshni'íí nlt'éégo ánádaht'íí doo hagot'éégo nohwiłdishnii da, íla'ánáht'ííhíí bits'á'dí' doo nlt'éé daahleeh da, da'itísigo ncho' daahleeh. ¹⁸ Dantsé baa yasht'íí díinko, ínashood da'okaqah yune' íla'ánáht'ííhíígeé íłts'á'yú daahohkahgo nohwa'ikonsí; áshíłnihií lahzhí' hoshdlqá. ¹⁹ Hadíí da'anii da'odlaanií nohwiitahyú bebídaagozí doleehíí bigha

ilts'á'yú daahohkahíí nohwitahyú bezog'aa doo. ²⁰ Dalaahágee íla'ánáht'íihgee nohwe-Bik'ehń doo da'anii dilzihgo bá da'ohsaa da go'íí. ²¹ Áídá' da'idaagee dahale dánohwíí nohwi'ídanéhi daahsaago nohwa'ikonsj, nnee la' doo hwahá da'iyaa dadá': áí bighá la' shiná' daanlij, la'ihíí láágo da'idlaa. ²² Ya' nohwigowa nagoz'aa yune' doo da'ohsaa da gá? Dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań daayokaahgo ha'ánalséhií doo bil da'olta da née, la'íí nohwitahyú tédaat'iyéhií idaayadaandzigo ádaahle' née? Nt'é nohwildishnii áídá'? Ya' díí bighá nohwa'ihénsigo yashti' doleel gá? Dah, doo áik'ehgo nohwa yashti' da. ²³ Nohwitahyú nashaadá' nohwil ch'ígoní'áá n'íí nohweBik'ehń shil ch'ígon'áni at'éé, áí díńko, Jesus nohweBik'ehń yik'edaannihíí bilák'edaabistíídá', da'ái bit'é'gee bán náidn'aa: ²⁴ Áídí' ya'ihénzigo oskaáda' ilk'edaizné'go gánniid, Nkóh, daohsaa; díí shits'í át'éé, nohwa nehesto'í: díí bee shinádaadohlhigo ánádaaht'íil. ²⁵ Da'iyaaníí bikédí'go da'ágát'éégo idee beda'iskaanií náidnkaago gánniid, Díí idee besikaaníí shidil bee ániídégo Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bilgo lángot'aaníí át'éé: náda'ohdlhgee bee shinádaadohlhigo ánádaaht'íil. ²⁶ Díí k'ehgo bán nádaahdlhgee, la'íí díí k'ehgo idee bee náda'ohdlhgee, nohweBik'ehń daztsaaníí ch'í'nah ádaanolsj, nádzáázhi'. ²⁷ Áí bighá hadín doo godnksj dago díí bán yiyayúgo, dagohíí díí nohweBik'ehń bi'ide' bee idlaayúgo, nohweBik'ehń bits'í la'íí bidil yich'í' nihesíí. ²⁸ Áík'ehgo nnee dawa ídinel'íigo zhá bán yiyaa la'íí idee bee idlaa le'. ²⁹ Hadín doo dávik'ehyú át'éé dadá' iyayúgo la'íí idlaayúgo, áí bee dabií góyéégo ich'í'godot'áál, da'anii nohweBik'ehń bits'í doo yidnksj dahíí bighá. ³⁰ Áí bighá nohwitahyú láni doo nadaalwod da la'íí kaa yaa nakai, la'íí láni da'ílhosh. ³¹ Néé da'anii idaadinel'íí lèk'eyúgo doo nohwa ya'iti' da doleel. ³² Áídá' nohwa ya'iti' lèk'eyúgo nohweBik'ehń nohwil ch'ídaago aahgo nohwiní-idaagodnksj, ni'gosdzán biká' nnee doo bil nohwil ch'ígódeeh da doleel'íí bighá. ³³ Áí bighá, shik'íiyú, da'ohsaagee íla'ánáht'íihyúgo ilba' nasóhota. ³⁴ Nnee la' shiná' silij lèk'eyúgo gowayú iyaa le'; áik'ehgo íla'ánáht'íihíí doo nohwil ch'ígódeeh da. La' biká' nadaashidołkid n'íí náńsdzáago hasht'egodeshlíí.

12

¹ Shik'íiyú, k'adíí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí hagog'éégo at'éé shihíí bídaagonoksjih hasht'íí. ² Bik'ehgo'ihí'nań doo daahohkaah dadá' k'e'eshchín doo yádaakti' dahi daahohkaahgo ch'a'onátsáá n'íí bídaagonolsj. ³ Áí bighá díí bídaagonoksjih dázhó hasht'íí, nnee la' Bik'ehgo'ihí'nań bi'Spirit binkááyú yakti'yúgo doo Jesus bil ch'ígodíni at'éé nii da go'íí: la'íí nnee la' Holy Spirit binkááyú yakti'yúgo zhá Jesus nohweBik'ehń nlij, nii. ⁴ Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí itah at'éé ndi Holy Spirit dala'áhi at'éé. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań bá na'ídzíidíí íltah ádaat'ee ndi nohweBik'ehń dala'áhi. ⁶ Íltah at'éégo nnee Bik'ehgo'ihí'nań yá nada'iziid, ndi Bik'ehgo'ihí'nań dala'áhi nnee bíyééhií dawa biláhyú íltah at'éégo na'iziid. ⁷ Nnee daant'íígee Holy Spirit binkááyú na'iziidíí baa daagodet'aa, nnee dawa bá nzhq doleelgo. ⁸ Áík'ehgo la' Holy Spirit binkááyú yati' góyáni baa daagodet'aa; la'ihíí da'ái Spirit-híí binkááyú yati' bee kol'ígózini baa daagodet'aa; ⁹ La'ihíí odla' bee daagodet'aa, da'ái Spirit binkááyú; la'ihíí da'ái Spirit binkááyú ná'hilzihgo baa daagodet'aa; ¹⁰ La'íí godiyihgo áná'ol'íigo baa daagodet'aa; la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'go; la'íí spirits hago'at'éhíhíí yídaagolsigo; la'íí Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yádaakti'go; la'íí yati' doo bigózi dahíí niigo aníihíí yaa nanádaagoln'igo baa daagodet'aa. ¹¹ Díí dawa Spirit dala'áhi bits'á'dí' kaa daahi'né', da'ái Spirit-híí dáhat'íígee nnee daant'íígee yaa daagode'a'. ¹² Kots'í dala'á ndi láayú henláá, la'íí láayú henláá ndi kots'í dala'áhi at'éé: Christ aldó' da'ágát'éé. ¹³ Áík'ehgo Holy Spirit dala'áhi bee daanohwigha dala'ázhí' baptize ádaanohwi'deszaa, Jews daandliimíí dagohíí doo Jews daandljíí dahíí, chíí daandliimíí dagohíí doo isnáh daandljíí dahíí; Holy Spirit dala'áhihi bits'á'dí' daahíidlaago ádaanohwi'deszaa. ¹⁴ Kots'í dala'áhi láayú henláá, doo dala'á zhá da. ¹⁵ Kokeehíí, Shíí doo kogán nshjíí dahíí bighá doo kots'í itah nshjíí da, nii lèk'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlij da gá? ¹⁶ La'íí kojaahíí, Shíí doo kónaa nshjíí dahíí bighá doo kots'í itah nshjíí da, nii lèk'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlij da gá? ¹⁷ Kots'íhíí dawa kónaa nlijyúgo hagog'éégo ch'ídits'ag? Kots'íhíí dawa kónaa nlijyúgo hagog'éégo ich'íilchíh doo? ¹⁸ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań dabií há'íihíí k'ehgo kots'í láayú henlááhíí daanné'gee kots'í bee hadaadeszaa. ¹⁹ Kots'í bits'ádaadehezlaahíí dala'áyúgo, hagog'éégo its'í hileeh áídá'? ²⁰ Áídá' kots'í láayú henláá ndi kots'íhíí dala'áhi. ²¹ Áík'ehgo kónaahíí doo hagog'éégo koganhíí, Doo hánesht'íí da, yilniih da; la'íí kotsits'inhíí doo hagog'éégo kokeehíí, Doo hánesht'íí da, yilniih da. ²² Doo ágát'éé da, kots'í láayú henlááhíí doo nalwod da ngolniihíí akóne' itah nlijgo zhá kots'í gólíí: ²³ Nohwits'í láayú henlááhíí la' dá'ich'í'go baa natsídaahiikees ndi, áí la'ihíí bitisgo nlt'éégo bil da'ónltag; nohwits'í láayú henlááhíí doo hagog'éégo nel'íí bigonedzáa dahíí dayúwehyú nlt'éégo bil da'ónltag. ²⁴ Áídá' nohwits'í láayú henlááhíí daadilkpohyú hit'íigo alzaahíí doo bil da'ónltag

da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ dawa dała' ladaayizñil, doo bił da'ónltag dahíı dabiı nlt'éeđo áyılısı: ²⁵ Áık'ehgo nohwits'ı ııayúı henlááhıı doo ık'edaadi'niıh da doleeł; áidá' nlt'éeđo ádaahilzi doleełgo Bik'ehgo'ihí'nañ dala'ázhi' ladaayizñil. ²⁶ Áık'ehgo dala'á biniıgnont'ée ık'eyúgo dawa yıl biniıdaagont'ée; dagohıı dala'á daach'idnısı ık'eyúgo dawa yaa bił daagozhóđo doleeł. ²⁷ Áık'ehgo nohwıı itah Christ bits'ı daanohtııı, la'ıı dala'á daanohtıııgeee ııayúı henlááhıı daanohtııı. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ dıı k'ehgo inashood daanliınıı bitahııı nyiınıı ık'le, dantségeee bindaal'a'á daanlııgo, nakigeehıı binkááyúı yádaaktı'go, taagigeehıı ık'ıg'ó'aahgo, ık'eg'eehıı godiyııhgo ána'ol'ıııgo, ná'ılziıhgo, ıch'ónııgo, nant'án daanlııgo, la'ıı Holy Spirit binkááyúı yati' doo bigózi dahııı yee yádaaktı'go. ²⁹ Ya' dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bindaal'a'á daanlııı née? Ya' dawa binkááyúı yádaaktı' née? Ya' dawa ık'ıg'ó'aahıı daanlııı née? Ya' dawa godiyııhgo ána'ol'ııı née? ³⁰ Ya' dawa nná'daahilziııhgo baa godet'aa née? Ya' dawa Holy Spirit binkááyúı yati' doo bigózi dahııı yee yádaaktı' née? Ya' dawa nt'é niıgo anııhııı yaa nanádaagolnı'go baa godet'aa née? ³¹ Áidá' Holy Spirit bits'á'dı' kaa hi'né'ıı itisgo at'éehııı zhá hádaaht'ııı le': áidı' dıııko itisgo ágot'ehıı nohwıl ch'ı'nah áđoshléh.

13

¹ Nnee daanliınıı nlt'éeđo yádaaktı'ıı la'ıı Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yúı daagolııhııı biyati' bee yashtı'sha'ı ndi, shıı'ıjónııı da'adııyúgo bésh dilwoshé áhııts'agıı, dagohııı bésh be'idot'aké ıııdııdıgo áhııts'agıı k'ehgo ánsht'ee. ² Bik'ehgo'ihí'nañ shıınkááyúı yaktı'ııı shaa godet'aashá'ı ndi, nt'é doo bigózi da n'ıı dawa bigonsı'sha'ı ndi, dawa shıı ıg'ózı'sha'ı ndi, la'ıı shı'odla'ııı bee dzıl lášıı godııhı'niıı ık'le ndi, shıı'ıjónııı da'adııyúgo shıı doo nt'é nshlııı da. ³ Dawa shııyéehııı tédáat'ıyéhııı baa hıshıııts'ha'ı ndi, la'ıı shıdı'dıdıdıgo baa ıdınsht'aa ık'le ndi, shıı ıjónııı da'adııyúgo shıı doo nt'é bee hıshı'ııı da. ⁴ Kol ıjónııı nyéé ık'le ndi n'ııaadzh'ııı bıdag ách'ıt'ée, la'ıı kol goch'oba'; la'ıı bıyéehııı doo ıdıhách'ıt'ııı da; doo ıdı'ch'odlııı da, doo ıch'ıdıłk'aa da, ⁵ Kol ıjónııı doo ncho'go ách'ıt'ııı da, doo dashıızhá ch'inzi da, doo dagóshch'ı' bıgoch'ııch'ııı da, doo dénch'ó'ego baa nats'ıtsıkees da; ⁶ Doo ncho'go ágot'eehııı baa kol gozhóđo da, áidá' da'anııı ágot'eehııı zhá baa kol gozhóđo; ⁷ Dawa bıdag ách'ıt'ée, dawa ch'odlaa, nlt'éeehııı dawa nch'olııı, dawa bıch'ı'ııı dahch'ıııdıđoh. ⁸ Kol ıjónııı doo ádııı da: yunáasyúı ágone'ııı baa nagolnı' ık'le ndi bech'ıgonáh; Holy Spirit binkááyúı yati' doo bigózi dahııı bee yách'ııı' ık'le ndi bengowáh; bee kol ıg'ózıııı bech'ıgowáh. ⁹ K'adııı lahzhı'ııı zhá bıdaagolnııı, hik'e yunáasyúı ágone'ııı lahzhı'ııı zhá baa nadaagohııııı. ¹⁰ Áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ ngonk'ııhııı dawa lalzaagee, doo dayúweh lahzhı'ııı zhá bıdaagolnııı da doo, áidá' dawa nohwıl ııdaagozi doleeł. ¹¹ Chagháshé nshıııdı' chagháshé k'ehgo yashtı'ııı, chagháshé k'ehgo doo gonsáa dago natsésekes nı': áidá' nnee slııı hik'e chagháshé k'ehgo ánsht'ee n'ıı shıts'á'ııı bee yó'ogoyáa nı'. ¹² K'adyúgo kát'ıne doo nzhóđo bıyı' got'ııı dahııı bıyı' daadet'ııııı k'a'at'ée, áidá' bıká'ııı ngonyáágo daalınéł'ıııı k'ehgo nzhóđo got'ııı doleeł: k'adyúgo lahzhı'ııı zhá bıgonsı, áidá' bıká'ııı ngonyáágo dawa bıgonsı doleeł, dashııı ıg'ózııııı k'ehgo. ¹³ Áık'ehgo kı'odla'ııı, hik'e nlt'éeehııı nch'oholııııı, la'ıı kol ıjónıııı bıłgo, dııı taagııııı begoz'aa; ndi kol ıjónıııı itisgo at'ée.

14

¹ ıı ıjónıııı be'ádaanoht'eego bıká'ııı hádaaht'ııı, la'ıı Holy Spirit bits'á'dı' kaa hi'né'ııı hádaaht'ııı, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyúı yaktı'ııı itisgo hádaaht'ııı. ² Hadıııı Holy Spirit binkááyúı yati' doo bigózi dahııı yee yaktı'ııı doo nnee yıch'ı'ııı yaktı'ııı, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ zhá yıch'ı'ııı yaktı'ııı: nnee doo la'ıı yıg'ól'sı dago; áidá' doo bigózi dahııı bıyı'sıziınııı yee yaa yaktı'ııı. ³ Áidá'ııı hadıııı Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyúı yaktı'ııı nnee yıch'ı'ııı yaktı'ııı, nnee bı'odla'ııı ndıdıłgo áıle' doleełgo, la'ıı yıdag yaktı'ıııgo, la'ıı yıl goyılshóđo ána'adaahıle'go. ⁴ Hadıııı yati' doo bigózi dahııı yee yaktı'ııı dabiı bı'odla'ııı ndıdıłgo áıle', áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyúı yaktı'ııı inashood ha'anátséehııı bı'odla'ııı ndıdıłgo ádaıle'. ⁵ Daanohwıgha Holy Spirit nohwinkááyúı yati' doo bigózi dahııı yee yaktı'ııı hádaanohwıshıt'ııı, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyúı yaktı'ııı itisgo nohwá hásht'ııı: hadıııı Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyúı yaktı'ııı hadıııı yati' doo bigózi dahııı nt'é niıgo anııhııı yaa nanáagolnı'yúgo zhá nlt'ée, inashood ha'anátséehııı bı'odla'ııı ndıdıłgo áıle' doleełhııı bıgha. ⁶ Shıık'ııııı, Holy Spirit shıınkááyúı yati' doo bigózi dahııı yee yaktı'ııı nohwá nıyááyúgo, doo nt'é bıgononsıııı at'ée da, Bik'ehgo'ihí'nañ shııı ch'ı'nah áyılıııııı nohwıl ch'ı'nah ádaashle'yúgo zhá, dagohııı bıgononsııııı nohwıl nagoshnı'yúgo zhá, dagohııı Bik'ehgo'ihí'nañ shıınkááyúı yaktı'yúgo zhá, dagohııı nohwıl ch'ıgonsh'aaıyúgo zhá. ⁷ Be'ııdaadot'áıe, áı tsısolta la'ııı béshıts'ópséta, doo daahııııı da ndı anııhııı dıts'ag, áidá' doo áııee anııı dayúgo, hagot'éeđo nt'é ııdot'áıéhııı bıdaagoch'ıııı? ⁸ La'ıı sıłáada bıbéshtıııwoshé doo áııee anııı dayúgo, hadıııshá'ııı nagonk'aađııı bıgha ık'ı'ıdıdıle'? ⁹ Nohwıhııı ágádaanoht'ee, yati' doo bigózi dahıııı bee yádaaktı'yúgo, hagot'éeđo nt'é daadohıııııı yádaagolsı doleeł? Daazhógo da'ııııııı yádaaktı'. ¹⁰ Nı'ıgodsán bıká'ııı yati' ııııı at'éeđo doo áıch'ıdı' da shá'ııı, dawa bıgózıgo yádaaktı'. ¹¹ Áık'ehgo yati' doo bıgonsıııı dayúgo, nnee anıııııı nnee lahgo hadaazt'ııııı k'ehgo bıch'ı'ııı

ánsht'ee doleeł, la'íi da'áik'ehgo shich'í' at'éé doleeł. ¹² Áik'ehgo nohwíi Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íi dážhó hádaaht'íigo, inashood ha'ánálséhií bi'odla' nđzilgo ádaale'íi itisgo hádaaht'íi, áik'ehgo bee nada'ohsiid. ¹³ Áik'ehgo hadíi Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yakti' lék'eyúgo, nt'é níigo aníhíi yaa nanágołni'híi bighá okąqah le'. ¹⁴ Yati' doo bigózi dahíi bee oshkaqah lék'eyúgo, shiyi'siziinií okąqah ndi nt'é dishniigo ádishniihíi doo bigonsi' dago, doo shiini' bee oshkaqah da. ¹⁵ Hagolá ashne' áidá'? Shiyi'siziinií bee oshkaqah, la'íi bigonsi'go oshkaqah aldó; shiyi'siziinií bee idish'aal, la'íi bigonsi'go aldó' idish'aal. ¹⁶ Dagołni' niyi'siziinií zhá bee Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénziyúgo, nnee Christ doo hwahá nlt'éégo yígolsi'đ dahíi onkaqahgo ániihíi doo yígolsi' dadá', hagog'éégo, Da'anii doleełgo at'éé, nii doleeł? ¹⁷ Nlt'éégo ihénziyúgo onkaqah ndi nidits'agií doo bich'odaasi'ni' da. ¹⁸ Daanohwigha nohwitigo Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yakti'go Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihénsi; ¹⁹ Agát'éé ndi inashood ha'ánálséhgee goneznán doo náhóltag dayú yati' doo bigózi dahíi bee yashti'shá' ndi, yati' ashdla' yidaagołsinií nnee la' bee bil ch'ígons'h'aahíi bighá bee yashti'íi itisgo shít nlt'éé. ²⁰ Shik'íiyú, nohwil'ídaagozi zhinéégo doo chagháshé k'ehgo zhá be'ádaanoht'ee da le': áidá' ncho'íi zhinéégo mé'híi k'ehgo be'ádaanoht'ee, nohwil'ídaagozi zhinéégo nnee báyań daasil'ihíi k'ehgo be'ádaanoht'ee le'. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aani' biyi' gániigo bek'e'eshchíi, Nnee biyati' lahgo at'éhi, la'íi nnee nanid'íi biyati' bee díi nneehíi bich'í' yashti' doo; ágát'éé ndi doo daashidits'ag da doleeł, nii, nohweBik'ehń. ²² Áik'ehgo Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yadiy'igo be'ígóziní' at'éé, ái da'odlaani' doo bá alzaa da, áidá' doo da'odlaq' dahíi bá alzaa: ndi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yati'íi doo da'odlaq' dahíi doo bá alzaa da, áidá' da'odlaani' bá alzaa. ²³ Áik'ehgo inashood dawa íla'adzaadá' dawa yati' doo bigózi dahíi yee yadaakti' lék'eyúgo, la'íi nnee la' Christ doo hwahá nlt'éégo yidaagołs'đ dahíi, dagołni' doo da'odlaq' dahíi hah'ákaiyúgo, Nohwiini' ádaadih, daanohwiini doleeł go'íi. ²⁴ Áidá' dawa Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yadaakti' lék'eyúgo, la' nnee doo odlaq' dahíi, dagołni' Christ doo hwahá nlt'éégo yígolsi'đ dahíi hah'ayááyúgo, bincho'íi bil ch'í'nah áile', la'íi yá'iti'íi yidezts'ąhíi bighá idimé'íi doo: ²⁵ Áik'ehgo bijíi biyi' nain'í' n'íi ch'í'nah áyíilaago, Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' hishzhiizhgo yokaqah doleeł, Da'anii Bik'ehgo'ihí'nań nohwil' nli'í lá, níigo. ²⁶ Hagolá ádaahne' áidá', shik'íiyú? Íla'ánáht'íihgee daanoht'íigee la' ido'aal, la' ílch'ígó'aah, la' Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yakti', la' bil ch'í'nah ágółzi'go yaa nagolni', la' yati' doo bigózi dahíi nt'é níigo aníhíi yaa nanágołni'. Ái dawa inashood nđzilgo nazii doleełhíi bighá ánadaaht'íi' le'. ²⁷ Nnee la' yati' doo bigózi dahíi yee yadaakti' lék'eyúgo, naki dagołni' taalt'éégo zhá begoz'ąq, ái bitisgo dah, dáतिक'go yadaakti' le'; la'íi nt'é níigo aníhíi dała'a yaa nanágołni' le'. ²⁸ Áidá' nt'é níigo aníhíi yaa nanágołni'íi doo hak'í dayúgo, doo yadaakti' dago nlt'éé, ha'ánázeh yune', ich'í' yadaakti'go zhá, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' yadaakti'go nlt'éé. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yadaakti'íi naki dagołni' taalt'éégo yadaakti' le', la'ihíi nt'é daaniigo yadaakti'íi yaa natsidaakees le'. ³⁰ La' itah dahsdaahíi nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' bil ch'í'nah alzaayúgo, dantsé yakti'íi dant'éheego at'éé le'. ³¹ Áik'ehgo daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yakti'íi nohwá bil ch'í'otąq, dáतिक'go, daanohwigha bidaagono'aah doleełgo, la'íi daanohwigha nohwil' daagoyilshó doleełgo. ³² Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yadaakti'íi idaa daagodzaągo dávik'eh. ³³ Godikishíi doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé da, áidá' nkegohen'áani' zhá, Bik'ehgo'ihí'nań bá hadaadeszaahíi, inashood daanliini', ha'ánálséhgee ágagot'ee. ³⁴ Ha'ánázeh yune' isdzáné dant'éheego ádaat'ee le': doo ákóne' yadaakti' dago bągoz'ąq; da'dits'ago bągoz'ąq, begoz'aani' aldó' aníhíi k'ehgo. ³⁵ Dant'éhéta yidaago'aah hádaat'íiyúgo yil nadaanneehíi gowayú nayídaadiłkid le': isdzáné ha'ánázeh yune' yadaakti'yúgo bik'e' ídaayągoł. ³⁶ Ya' ádishniihíi doo nohwil' dávik'eh da née? Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íi nohwíi nohwits'á'dí' begodeyaahi daanołsi' née? Dagołni' dánohwizhá nohwaa hi'né'íi daanołsi' née? ³⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yakti', dagołni' Holy Spirit be'ánsht'ee nzíyúgo, nohwich'í' k'e'eshchiihíi nohwe Bik'ehń yegos'ánihi at'ééhíi yígolsi' doleeł. ³⁸ La' nnee díi doo yígolsi' há't'íi dahíi, dayúwehégo doo yígolsi' da le'. ³⁹ Áik'ehgo shik'íiyú, Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yakti'íi dážhó hádaaht'íi, la'íi Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bigózi dahíi bee yakti'íi dah doo daabiłdohni' da. ⁴⁰ Ha'ánázeh yune' doo godikish dago la'íi ilch'í' daagodinołsi'go goz'aani' k'ehgo ánadaaht'íi' le'.

15

¹ K'adi' shik'íiyú, yati' baa gozhóni nohwich'í' baa nagosisni' n'íi nohwil' ch'í'nah ánánáshdle'; ái nágodoh'ąq n'íi, ái bee ndaasozij; ² Da'ái bee hasdánohwid'íniil, baa nohwil' nagosisni' n'íi binádaahniigo daahonoht'ąyúgo; doo ágádaanoht'ee dayúgo doo da'anigo da'osohłlad da. ³ Yati' shaa hi'né'íi itisgo at'éhi nohwaa daasiné' ni', gánohwidéniido, Christ nohwincho'íi bighá daztsąq, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiihíi k'ehgo; ⁴ Áidí'

lehiiltij, taagi hileeheeí bijij naadiidzaa, Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'e'eshchiinií k'ehgo. ⁵ Áídí' Céphas bo'íí lèk'e, áídí' binal'a'á nakits'adahí addó' daabo'íí lèk'e; ⁶ Áí bikédí'go nohwik'isyú, inashood daanliinií, ashdla' gonenadin bitisyú dala' daabo'íí lèk'e; áí dásdozhá dawa díí jii t'ah daahinaa, áídá' la' da'ilhaazh. ⁷ Áí bikédí'go James bo'íí lèk'e; áídí' nadaal'a'á dawa addó'. ⁸ Da'ík'e'yú shíí addó' hihtsaq ni', doo gonshteeh dagee gosliíhí k'ehgo. ⁹ Nadaal'a'á dawago shíí doo bil'otag dahí nshíj, nal'a'hií k'ehgo doo shido jii bik'eh da, Bik'ehgo'ihina' daayokaqho ha'ánásehéí góyéégo bich'i' nagosh'áá lèk'ehí bigha. ¹⁰ Bik'ehgo'ihina' bilgoch'oba'íí bee ánsht'eehí k'ehgo ánsht'ee: bilgoch'oba'íí bee shaa godet'aaní doo daazhógo shainé' da; áídá' da'des'a'íí dawa bitisgo nyeege nasíziid: áídá' doo shíí ásh't'íí da, Bik'ehgo'ihina' bilgoch'oba'íí shil' nliinií at'íí. ¹¹ Ágát'ée ndi shíí dagohíí la' da'des'a'íí nohwich'í yádaalti' ndi, díí k'ehgo yádaahíilti'go da'osohldaa. ¹² Christ daztsaqádí' naadiidzaago baa na'goni'dá', hagot'éégo nohwitahyú la', nanezna'íí doo naadikáh da, daadohnií? ¹³ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Christ doo naadiidzaa da: ¹⁴ La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwil' nadaagohiilni'íí doo ilíí da silíí, la'íí nohwi'odla'íí addó' doo nt'é da silíí. ¹⁵ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Bik'ehgo'ihina' doo Christ naadiidzaago áyíílaa da, áik'ehgo Bik'ehgo'ihina' baa léda'ilchoogo nohwígózi, Bik'ehgo'ihina' Christ naadiidzaago áyíílaa, daan'nihií bigha. ¹⁶ Nanezna'íí doo naadikáh da lèk'eyúgo, Christ addó' doo naadiidzaa da: ¹⁷ La'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwi'odla' doo ilíí da; áik'ehgo nohwinchó'íí t'ah biyi' nahkai. ¹⁸ Áik'ehgo Christ bil' dála'á daanliigo da'ilhaazhí addó' ch'a'ondéeh. ¹⁹ Dadíí ni'goszán biká'gee daahin'naago zhá Christ bee nt'éégo ágót'eehí ndaahóndliiyúgo, néé nnee dawa bitisgo dénohwaagoch'oba'é. ²⁰ Áídá' da'anii Christ daztsaqádí' naadiidzaa, da'ilhoshíí bitahdí' dantsé naadiidzáhi nlií. ²¹ Áik'ehgo nnee dála'á biláhyú da'itsaahi bengonyáahí k'ehgo nnee dála'á biláhyú nanezna' n'íí naadikáh doo. ²² Adam bits'á'dí' nnee dawa nanne'hií k'ehgo Christ bil' dála'á daanliinií dawa nadaahí'naa doleeh. ²³ Áídá' nnee dála'á daantíígee naahikáh doleeh, Christ dantsé naadiidzaahí nlií; áí bikédí'go Christ daabíyéehíí addó' naadikáh, dabíí nádzáágo. ²⁴ Nadaant'aahíí dawa, la'íí yedaabik'ehgo binawod daagoljí n'íí dawa Christ da'ilíí yilchiihí bikédí'go, án bilakt'áhee begoz'aa n'íí biTaa, Bik'ehgo'ihina', yainadí'aahdá' goldohíí begodogaal. ²⁵ Christ be'ina'íí dawa bikekt'ááh nni'nilzhí' yebik'eh doleeh at'ée. ²⁶ Da'ík'e'yú be'ina' da'ilíí yilchiihí áí da'itsaahi. ²⁷ Bik'ehgo'ihina' dawahá Christ bikekt'ááhzhí' nyinnil. Áídá', Dawahá bikekt'ááhzhí' nni'nil, niidá' hadín bikekt'ááh dawahá nyinnilíí doo itah nlií dahíí nt'éégo bigózi. ²⁸ Dawahá biyahzhí' alzaadá', Bik'ehgo'ihina' dawahá biYe' biyahzhí' áyíílaa n'íí biYe' addó' dabíí biyahzhí' ádedlaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihina' dawa yebik'eh doleeh. ²⁹ Doo ágát'ée dayúgo, daztsáni bá baptize ádaabi' — dílne'íí nt'é bigha ádaat'íí? Nanezna'íí doo naadikáh dadá' nt'éshá' bigha bá baptize ádaabi'dilne'? ³⁰ La'íí nt'éshá' bigha dawa jii da'o'aalgee négodzidíí bidahzhí' nasiidzií? ³¹ Shik'íyú, Christ Jesus biláhyú nohwee shil' gozhóhíí bigha gánohwíldishnií, Dawa jii da'itsaahíí bee shich'í' goz'aa. ³² Nnee ni'goszán biká' zhíneehíí yádaalt'íí hii k'ehgo yashí'go gádishnií, Dzilká'yú bégózdíí daagolíníí Ephesusgee bil'nadaagonskhaad lèk'eyúgo, nt'é bee hisht'íí, nanezna'íí doo naadikáh dadá'? La' gádaanií, Haláq da'idáq le', da'idlaq le': hiskáq dahiitsaahíí bigha. ³³ Nohwich'í' nadoch'aa hela'; nnee daancho'ihíí bil'nach'ikayúgo nt'éégo áh'it'éehíí yilchóq. ³⁴ Ch'inádaanozdíid, nt'éégo ihina'ahíí baa nánohkáh, ncho'go ánádaahne' hela'; nohwitahyú la' Bik'ehgo'ihina' doo yidaagoksí da: bik'ee idaayádaanozdíí doleehíí bigha ádaanohwíldishnií. ³⁵ Áídá' nnee la' na'idaadikid, Hagot'éégo nanezna' n'íí naadikáh? Bits'í hago'at'éhi yee naadikáh doleeh? daaniigo. ³⁶ Ni, nnee doo gonyáni, nt'éhéta k'edíílaahíí ntsé datsaahíí k'ehgo alne'yúgo zhá hajéee: ³⁷ Hant'é hajéedíí doo áí ga'at'éhi k'edíílaa da, k'edilzií zhá k'edíílaa, t'oh nagháí dagohíí lahgo at'éhihíí shí. ³⁸ Hant'é hajéedíí Bik'ehgo'ihina' dabíí há't'íyú áile', áik'ehgo k'edilzií dála'á n'áágo hajéédo iltah at'éégo ánojígo áile'. ³⁹ Its'í doo dawa lekt'ee da: la' nnee bits'í, la'íí dawahá nadaakaihíí, la'íí lóg, la'íí dló' addó'. ⁴⁰ Its'í la' yaaká'yú daagoljí, la'íí ni'goszán biká' daagoljí: yaaká'yuhíí be'izisgo at'éhi doo ni'goszán biká'yuhíí be'izisgo at'éhi lekt'ee da. ⁴¹ Ya'ái dásahngo bits'á'dindláád, t'é'gona'ái dásahngo addó' bits'á'dindláád, ts'ílsqósé dásahngo bits'á'dindláád; ts'ílsqósé dála'á n'áágo lahgo at'éégo bits'á'dindláád. ⁴² Nanezna' n'íí naadikáhíí addó' ágát'ée. Its'í k'edilzií k'ehgo lehi'né'íí hichóq, its'í lahgo at'éhi yee naadikáh, doo daahichóqhi da. ⁴³ Its'í doo ilíígo lehi'né' n'íí izisgo at'éégo nádíidágo alne': doo nalwodgo lehi'né' n'íí binawod golíígo nádíidágo alne'. ⁴⁴ Dá ni'goszán biká'gee kots'ihíhí lehi'né' n'íí yaaká'dí'go kots'ihíhíí bee nách'ididáh. Kots'í ni'goszán biká'gee goljí, la'íí yaaká'dí'go kots'í goljí. ⁴⁵ Gáníigo bek'e'eshchíí. Dantsé nnee alzaahíí Adam holzéhi hínaa silíí; Adam iké'yuhíí spirit be'ihina'ahíí silíí. ⁴⁶ Áídá' its'í yaaká'dí' golíínií doo ntsé begonyáá da, ndi its'í ni'goszán biká' golíínií ntsé begonyáá, áníta its'í yaaká'dí' golíínií begonyáá. ⁴⁷ Dantsé nnee alzaahí ni'goszán bits'á'dí' nlií, leezh bee alzaa: iké'gee nneehíí

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíi, Paul, Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo Jesus Christ binal'a'a nshlíni, la'íi nohwik'isn Timotheus holzéhi bilgo, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaahíi Corinthgee ha'ánákséhií bich'í' k'e'iilchií, ínashood daanliiníi dawa Akéya biyi' dahot'éhé daagoliiníi bilgo: 2 Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgo bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhií bee nohwich'í' goz'áq le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa, ba'ihégoşí le', án bits'á'dí' aatét'íi begoz'áq, Bik'ehgo'ihí'nañ dawa bee hadag ánágodle'íi; 4 Án góyéégo nohwich'í' nagowaagee hadag ádaanochwíşí, nnee dant'éhéta bee bich'í' nadaagont'ogyúgo hadag ánádaahiidle'híi bighá, danée Bik'ehgo'ihí'nañ hadag ádaanochwíşíhií bee hadag ánádaahiidle'go. 5 Christ bilgo dánohwiniigont'ée nt'ééhií k'ehgo Christ ndzilgo hadag da'ánohwíşí nt'ée. 6 Néé nohwiniigodilne' lék'eyúgo, hadag ádaanoht'ee doleelhií la'íi hasdánohwiniil doleelhií bigháhi at'ée, ái nohwiniigont'éeéhií k'ehgo nohwíi addó' nohwiniigont'éeéhií bee hadag ádaanoht'eego ádaanochwíşí, la'íi néé hadag ánohwi'dilne' lék'eyúgo hadag ádaanoht'ee doleelhií la'íi hasdánohwiniil doleelhií bigháhi at'ée. 7 Ndzilgo nohwaa da'óndlii, diínko bígonlzihií bighá, néé nohwiniigodilne'híi k'ehgo nohwíi addó' nohwiniigodilne' ndi Bik'ehgo'ihí'nañ hadag ádaanochwíşíhií k'ehgo nohwíi addó' Bik'ehgo'ihí'nañ hadag ádaanochwíşí doleel. 8 Christ biláhyú nohwik'íyú daanohtíni, Asiyá góyéégo nohwich'í' nagoyaahíi bídaagonolşí háhiit'íi, dázhó góyéégo nohwich'í' nagoyaahíi bighá nohwinawod dásdozhá asdiidgo daahiitsaah laq niidzi: 9 Da'itsaahíi bee nohwá ngot'áq niidzi, áidá' danée doo ida'óndlii da, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nanezna'íi nádaayithii'na'íi ba'óndlii doleelhií bighá nohwich'í' ágodzaa. 10 Án góyéégo da'itsaahíi yits'á' nohwiinil áidí' yits'á' nánohwiniil: la'íi ágánánohwilde' doleelgo ba'óndlii; 11 Nohwíi addó' nohwi'okaahíi bee nohwich'odaahnií, áik'ehgo nnee láqágo nohwa da'oskaqadgo hagot'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'ozni'íi nnee láqágo ba'ihédaanzí doleel. 12 Díi baa nohwilgozhóq, diínko nohwíi yune' bígonlzi, ni'godzán biká' nnee bitahyú la'íi itisgo nohwíi nohwitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee da'aniigo, doo daazhógo da ánáhiit'íi, doo ni'godzán biká'dí' igoyá'íi bee da, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi binkááyú ánáhiit'íi. 13 Daahohshíhií la'íi dá bee nohwil ídaagoziníi zhá baa nohwich'í' k'e'iilchií; ái dahot'éhé baa nohwil ídaagoz'í doleelgo hasht'íi; 14 Ilk'idá' lahzhí' nohwidaagonolşí n'íi k'ehgo, áik'ehgo néé nohwaa nohwil gozhóqhií k'ehgo nohwíi addó' nohwaa nohwil gozhóq doleel, Jesus nohweBik'ehñ nádáhií bijíi. 15 Ái da'aniigo bígonşíhií bighá ntsé nohwaa nsháhgo ni', nakidn nohwil daagoyilshóq doleelgo; 16 Macedóniyáú hishaalyú la'íi t'áqzhí' náshdaaigo nohwaa nsháhgo ni', áidí' Judeayú shich'odaahniigo disháhgo ni'. 17 Ya' daazhógo ádishniigo ágádishnií lá néé? Ya' ni'godzán biká' nnee k'ehgo nagoshchi' néé, ya' shil nagokigo, Ha'oh, la'íi, Dah, dishnií néé? 18 Dah, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ da'anií nlihií k'ehgo doo nohwil nagokigo, Ha'oh, la'íi, Dah, nohwilni'ni da. 19 Silvánus la'íi Timotheus hik'e shíi bilgo Bik'ehgo'ihí'nañ biYe', Jesus Christ, nohwitahyú baa nohwil nadaagosiiníi'íi doo bil nagokigo, Ha'oh, la'íi, Dah, nií da, áidá' án dábiik'ehñ, Ha'oh, nií. 20 Dábik'ehñ Bik'ehgo'ihí'nañ nt'é niigo yengon'áqáda' Christ, Ha'oh, da'anií nií ni', la'íi án binkááyú, Doleelgo at'ée, daan'nií, Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoşí doleelgo. 21 Bik'ehgo'ihí'nañ néé hik'e nohwíi bilgo Christ bil dala'á daandliigo ndzilgo ánochwíşíhi at'ée, la'íi da'án hadaanohwidilaahi at'ée; 22 Án nohwiká' da'izkaahíi k'ehgo biyéé daandliigo nohwigóziigo áyíílaa, la'íi nohwíi biyi' Holy Spirit nohwaidin'áq, ái Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiniigo yengon'áanií begolne'go ch'í'nah hileeh. 23 Díi da'anií ádishniigo Bik'ehgo'ihí'nañ shá yígóşígo biká' ádishnií, doo nohwil daagozhóq dago ánohwishle' doo hasht'íi dahíi bighá doo hwahá Corinthyú náshdáh da. 24 Doo nohwe'odla' bee nant'aahíi k'ehgo nohwaa natsidaahkees da, áidá' nohwil daagozhóq doleelgo nohwil nada'idziid; nohwi'odla'íi ilk'idá' nalwod.

2

1 Nohwaa nánáshdáhgo doo nohwil daagozhóqgo ádaanochwishle'go da shiini' lashií. 2 Doo nohwil daagozhóqgo ánochwishlaayúo hadín lá shil gozhóqgo áshile', nohwíi zhá gónko doo nohwil daagozhóqgo ánohwiishlaa n'íi? 3 Ái bighá áik'ehgo nohwich'í' k'eshiichíi, nohwaa niyáágo nohwíi shil daagoyilshóq le'at'éhi doo shiini' bídaadohniigo da; díi da'anií nohwá bígonsí, nt'é baa shil gozhóóníi nohwíi addó' baa nohwil daagozhóq doleel. 4 Nohwich'í' k'eshiichíidá' doo shil gozhóq da ni', shiíi doo nkehen'áq da ni', la'íi hishchag ni'; doo nohwiini' daadishniíhií bighá da, áidá' dázhó shil daanohtshóqgo baa nohwil nagoshni'hií bighá. 5 Dahadínta biní'ngiihyúgo, doo dashízhá shich'í' at'íi da, áidá' daanochwigha nohwich'í' at'íi, ndi doo yóiyángo da, doo ídaagosh'ágo ádishnií

hasht'íí da. ⁶ Nnee ágát'éehíí lǎágo noht'eego biniidaagodohlaa n'íí da'áígee dábik'eh. ⁷ Áík'ehgo bich'í' ánádaahne'go binch'o'hú bighǎ baa nádaagonoh'aahgo hadag ádaanoksí, doo ágádaanoht'ee dayúgo, dánko dǎzhó itiségo ts'íyaa ábile'. ⁸ Áík'ehgo nohwíl daanzhooníí bíl ch'í'nah ádaahke'go nádaanochwoshkaqah. ⁹ Nt'é nohwíl déníidíí bikísk'eh ádaanoht'ee shí bigonsíj'íhí bighǎ nohwich'í' k'e'eshílchíí. ¹⁰ Dahadíí nch'o'hú bighǎ baa nádaagonoh'aahíí shíí áldó' baa nágodinsh'aah: dant'éheta baa nádaagoní'ááyúgo nohwíí nohwiǎha asht'íí, Christ binadzahgee. ¹¹ Doo ágádaant'ee dayúgo dánko ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nohwitis hileeh: hagog'éégo nohwich'í' na'iziidíí bídaagonlǎ. ¹² Troasyú Christ baa yati' baa gozhóni baa yashti'yú níyáadá' nohweBik'eh'n shá ch'í'nt'áá, ¹³ Áidá' shík'isn Titus áku doo hak'í dahíí bighǎ shiyi'siziiníí biyi' doo lǎch'í'gont'ée da ni'; áík'ehgo áidí' bits'á' dahiyaago Macedóniayú dahnaadiisdzaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ baa'ihégoš, áñ dákozhá Christ binkaáyú nagonl'néhgo ánohwíksí, lá'íí nohwinkaáyú bigozigo ádilz, áñ hikagolchíhí k'a'at'éégo da'adzaayú benagowaa. ¹⁵ Hadíí hasdákáhíí lá'íí doo hasdákáh dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' Christ yee hikagolchíhí k'a'at'éégo ndlíí. ¹⁶ Hadíí doo hasdákáh dahíí bich'í'yúgo golchiníí da'itsaah áidoliíhí k'a'at'éégo ndlíí; áidá' hadíí hasdákáhíí bich'í'yúgo hí golchiníí ihí'naa áidoliíhí k'a'at'éégo ndlíí. Hadíí lǎá díí yínel'áá? ¹⁷ Lǎágo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo da'aníí ádaaniigo yaa yádaalti', áidá' nées doo ágánt'ee da; nées Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' da'aníigo baa yáhiilti', Bik'ehgo'ihí'nañ nohwín'á'go, da'án binadzahgee Christ binkaáyú yáhiilti'.

3

¹ Ya' nohwich'í' idaayánahiilti'go godeyaa nées? Ya' naltsoos nées nlt' éégo nohwaa nagolní'íí hádaht'íí nées, dagohíí nohwits'á'dí' lá' naltsoos ágát'éehíí háhiit'íí nées, há' ágádaant'íhíí k'ehgo? ² Nohwíí naltsoos nt'éégo nohwaa nagolní'íik'a'at'éégo ádaanoht'ee, nohwíj'íí biká' bek'e'eshchíí, nnee dawa daayozhíigo yídaagoksí: ³ Nohwíí naltsoos Christ yaa nagolní'íí nées áhiidlaahíí daanoht'íigo bigózi, doo ink bek'e'eshchíí da, ndihíí Bik'ehgo'ihí'nañ hínáhi bíSpirit bek'e'eshchíí, doo tséé nteelíí biká' da, ndihíí nnee daabíj'íí biká' k'e'eshchíí. ⁴ Christ binkaáyú Bik'ehgo'ihí'nañ baa'ondlíihíí bighǎ á'n'ni: ⁵ Dant'é biniil'áqahíí doo nées nohwits'á'dí' benagowaa da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ zhǎ bits'á'dí' benagowáhi at'éé; ⁶ Áñ áníidégo nohwá ngon'ááníí baa nagohiilni'go biniil'áqago ánohwilaa; doo yati' bee nohwá ngon'ááníí zhǎ baa yáhiilti' da, áidá' nt'é níigo aníhíí yaa yáhiilti', Holy Spirit nohwinkaáyú yakt'igo: Jews bich'í' begoz'aaníí da'itsaahíí bee nnee bángot'áa, áidá' Holy Spirit-híí nnee ihí'naa yaa daidí'aah. ⁷ Begoz'aaníí tséé biká' k'e'eshchiiníí da'itsaahíí áile' ndí dǎzhó bits'á'dindláádgo bengonyáá, áík'ehgo Israel hat'í'i Moses binií' bits'á'dindláádíí bighǎ ch'éh daayinel'íí, bits'á'dindláádíí bech'ígonáh doleeí ndí; ⁸ Áí ndí ágádzáago, Holy Spirit binkaáyú begoz'aaníí dǎzhó itisgo bits'á'dindláád doleeí go'íí. ⁹ Da'itsaah áile'go begoz'aaníí bits'á'dindláád lèk'eyúgo, dábik'ehyú áile'go begoz'aaníí itisgo bits'á'dindláádíí at'éé. ¹⁰ Da'aníigo begoz'aaníí lah bits'á'dindláád n'íí, k'adíí doo bits'á'dindláád da silíí, lá'íí bitisgo bits'á'dindláádíí bighǎ. ¹¹ Begoz'aaníí bech'ígononyáá n'íí bits'á'dindláád lèk'eyúgo, doo bech'ígowáh dahíí bitisgo bits'á'dindláád go'íí. ¹² Áí ndaahóndliigo dabígóziigo yáhiilti': ¹³ Doo Moses k'ehgo yáhiilti' da, áñ Israel hat'í'i nt'é bits'á'dindláádíí édjíhíí doo daayiltés dago biniizh'í' nná'íltsoos: ¹⁴ Daabiini' bee doo daago'íí da silíí; áík'ehgo díí j'íí ndí doo áníidá' Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e bíí bílgo lángon'áni daayozhíigo binatsekeesíí biná'ísti' n'íí t'ah da'ágát'éé; áí Christ binkaáyú zhǎ yó'oltsoos. ¹⁵ Díí j'íí ndí Moses binaltsoos daahojíigo binatsekeesíí t'ah biná'ísti' k'a'at'éégo t'ah doo yídaagoksíí da. ¹⁶ Da'ágát'éé ndí nohweBik'eh'n bich'í' ách'ídaayúgo konatsekees biná'ísti' n'íí k'íhzh'í' yó'oltsoos. ¹⁷ NohweBik'eh'n Holy Spirit at'éé: hayú nohweBik'eh'n bíSpirit nllíígee daanochwigha nohwíl ch'í'otáq. ¹⁸ Daanochwigha, nohwinií doo bináda'ísti' dago, kát'íné biyi'zh'í' daadinéel'ííhíí k'a'at'éégo nohweBik'eh'n bits'á'dindláádíí daanéel'íí, áík'ehgo áñ bits'á'dindláádíí nohwits'á'dindláádgo daahiidleeh, dayúweh nohwá goldohgo, áí nohweBik'eh'n bíSpirit bits'á'dí' begonáh.

4

¹ Áík'ehgo díí na'idziidíí Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'híí bighǎ nohwaa dain'áágo nyee ndí dahnldoh; ² Nadaant'ígo nch'o'go ágot'eehíí doo be'ánt'ee da, doo lé'íichoogo nahíit'aash da, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo bee nahíich'aa da; ndí biyati' da'aníihíí ch'í'nah ánlǎ, áík'ehgo nnee da'á'á daant'íigo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee da'áígee yáhiilti'go yídaagoksí. ³ Yati' baa gozhóni baa nagohiilni'íí hadíí bich'í' bená'ísti'yúgo, doo hwahá hasdákáh dahíí zhǎ bich'í' bená'ísti'hi at'éé: ⁴ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí yebik'ehi, ch'íidn nant'án, doo da'odlǎq dahíí biini' yileda'ístsooz, Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éhi, baa na'goní'íí bits'á'dindláádíí doo bee bich'í' got'íí hileeh dahíí bighǎ. ⁵ Doo nées idaanaagohiilni' da, Christ Jesus nohweBik'eh'n línií zhǎ baa nagohiilni'; áidá'

néehíí nohwá na'idziidíí ndlji, Jesus bighá. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ, Chagotheelyune' idindláád le', nniidíí nohwíjii yune' odaadezdlaad, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dindláádii bídaagonlzihií bighá, áí Jesus Christ binii biká'zhi' hit'íi. ⁷ Néé tus gosht'ish be'alzaahíí k'ehgo ánt'ee ndi áí lán ílinihíí nohwiyi' goljii, ínawod dážhó k'a'at'éhi doo néé nohwits'á'dí' da, áidá' Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi bigózi doleehíí bighá. ⁸ Ítah at'éedí' nohwich'í' nagont'og ndi doo hayaa ánohwile' da; hago't'éego ángot'íjil shíhíí doo bídaagonlzi da ndi biyah daandlq; ⁹ Nohwiigodnksj ndi doo yó'onohwidí'aah da; nkínohwidest'e' ndi doo nohwizes-hji da; ¹⁰ Jesus bí'ihinañ nohwiká'zhi' hit'íi doleehíí bighá, Jesus adzaahíí k'a'at'éego néé ndi dávik'ehn da'itsaahíí bee nohwich'í' goz'aa. ¹¹ Nohwits'í' dadotsaahíí ndi Jesus bí'ihinañ' bee ch'í'nah doleehíí bighá t'ah hin'naa ndi Jesus bighá nohwidi'zodeelgo baa nohwidi'det'aa. ¹² Áik'ehgo Jesus baa yáhiilti'híí bighá da'itsaahíí bee nohwich'í' goz'aa, áidá' áí bighá nohwhíí ihinañ nohwaa gode'aa. ¹³ Osisdlaqdhíí bighá bá yashti', niigo k'e'eshchji; néé addó' da'ágat'éego ohíidlaq, áik'ehgo ágadí'niigo bá yáhiilti'; ¹⁴ Díí bigonlzi, hadíníí Jesus naadiidzaago áyíílaa n'íi, néé aldó' Jesus bílgo nádihiikáh ánohwile' doleek, áidí' dabíí bídaadzhgee nnohwidonil, nohwíí bílgo. ¹⁵ Ádaagodaahíí dawa nohwíí nohwiğhá ádaagodzaa, Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íi an'odaazliihíí nnee bitahyú dayúweh nokeelgo ba'ihégosinií aldó' dayúweh nokeel doleek, Bik'ehgo'ihinañ dážhó ba'ihégoşj doleelgo. ¹⁶ Áí bighá doo hayaa ánohwile' da; nohwits'í' ndihit'ood ndi dajji bíğha nohwiyi'siziinií ániidégo ánálñil. ¹⁷ Dět'ih nohwich'í' nadaagont'ogíí dážhó nohwaa gozhóóníí doo ngonel'aa dahi dawahá bitisgo at'éhi nohwá ilch'í'yile'; ¹⁸ Dawahá hit'inií doo néel'íi dadá' doo hit'íi dahíí zhá néel'íi; dawahá hit'inií bech'igowáh; áidá' doo hit'íi dahíí dahazhi' begoz'aa.

5

¹ Díinko bídaagonlzi, ni'gosdzán biká' nohwits'í' bee gowálgai k'ehgo biyi' daagondliinií nankaadgo, gowa doo kogan be'alzaa dahíí, Bik'ehgo'ihinañ áyíílaahíí, yaaká'yú dahazhi' goz'áni nohwá goz'aa. ² Kogee díí nohwits'í' bee nahilikáidá' ík'edaan'nií, yaaká'yú biyi' daagondlii doleehíí bidjñ daandljiigo ík'edaahihíidéh hádaahit'íiigo; ³ Ík'eda'idlaayúgo dádaalchiniigo doo daanohwi'diltséh le'at'éé dahíí bighá hádaahit'íi. ⁴ Díí nohwits'í' gowálgai k'a'at'éhi t'ah biyi' daagondljiigo, nohwich'í' badaagont'ogíí bighá ík'edaan'nií: nohwits'í' diyágé k'a'at'éego doo ídaadihi'niilgo da, ndi dayúweh nohwik'ena'izlaa hádaahit'íihíí bighá, áik'ehgo ihinañ da'itsaahíí yidag hadogáál. ⁵ Bik'ehgo'ihinañ dabíí áí bighá ilch'í'nohwilaa, la'íí Holy Spirit nohwaidin'áá, áí bee Bik'ehgo'ihinañ ík'idá' ánniidíí da'anii begolne'go nohwil ch'í'nah hileeh. ⁶ Áí bighá dávik'ehn bidag ádaant'ee, nohwits'í'hií nohwiğowahíí k'ehgo t'ah biyi' daagondljiigo nohweBik'ehn doo bíl daagondljiigo bídaagonlzi ndi: ⁷ (Nohwi'odlq'íi zhá bee hiikaah, doo daahit'inií bee da:). ⁸ Bidag ádaant'ee, nohwildishnií, nohwits'í' bits'á'dí' dahdiniikángo nohweBik'ehn bíl ndaagondleehgo dážhó hádaahit'íi. ⁹ Áik'ehgo nohwits'í' biyi' daagondljiyúgo, dagohíí bits'á'yú daagondljiyúgo, Bik'ehgo'ihinañ bíl daagoyihilzhó doleehíí bighá nada'idziid. ¹⁰ Daanohwiğha Christ bidázhzi' nkángo nohwaa ya'iti' doleek; nohwits'í' biyi' daagondljiidá' ándaahit'íi n'íi dávik'ehgo daanohwich'í' nahí'niik, nk'eéhií dagohíí nchó'íta. ¹¹ Áik'ehgo nohweBik'ehn begódzidíí bígonlzihií bighá nnee bich'í' yáhiilti'go biini' bá ádaagohiidleeh; hago ánt'eehíí Bik'ehgo'ihinañ yígótsj; nohwíí aldó' nohwíjii naz'aqdí' nohwiğadonksj shj. ¹² Néé doo daazhógo nohwich'í' ídaayánahíilti' da, áidá' nohwee ída'ohíí doleehíí bighá nohwich'í' k'e'ilchii, áik'ehgo nnee koká'yú hago ádaanolinií zhá yee ídaada'odlíí, áidá' kojíí yune' begoz'anihíí doo yee ídaada'odlíí dahíí bich'í' t'aqzhi' hanádaahdzii doleehíí bighá nohwich'í' k'e'ilchii. ¹³ Nohwiini' ádjñ k'a'ánonldjiyúgo Bik'ehgo'ihinañ bá áhiit'íi: nohwiini' goljiiyúgo nohwíí nohwiğhá áhiit'íi. ¹⁴ Dala'á, nnee dawa yá daztsaa; áik'ehgo nnee dawa nanezna'hi at'éé bídaagonlzihií bighá Christ bíl ijóóníí nanohwiílaa. ¹⁵ Án nnee dawa yá daztsaa, hadíí hínaahíí doo dayúweh dabíí ídahi'naa da doleelgo, áidá' hadíí bá daztsaadí' naadiidzaahíí yá hínaa doleelgo. ¹⁶ Áí bighá kodí' godezt'i'go nnee doo la' nnee at'éé zhinéego baa natsihiikees da: Christ nnee zhinéego at'éego baa natsihiikees ni' ndi, doo dayúweh nnee zhinéego baa natsihiikees da. ¹⁷ Áik'ehgo hadíí Christ yil dala'á nasdlji lək'eyúgo, nnee ániidégo ánábi'delzaa: dabínsédá' ye'at'éé n'íi aqł bech'igoyáá; dawahá ániidégo ánálzaa go'íi. ¹⁸ Díí dawa Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' begoz'aa, an Jesus Christ bílahyú bik'íí ándaanohwisdlaa, la'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihinañ bíl ík'íí nádaasdljihií baa nagohiilni'go nohwaa godin'áá. ¹⁹ Díinko ádidsnií, Bik'ehgo'ihinañ Christ bílahyú nnee ni'gosdzán biká' daagolíinií bik'íí ányáidlaa, doo binchó'íi bá yil oltag dago; la'íí nnee bik'íí ányáidle'íi baa nagohiilni'go nohwaa godin'áá. ²⁰ Áik'ehgo Christ binal'a'á ndljiigo, Bik'ehgo'ihinañ nohwinkááyú nádaanohwokaqah: Bik'ehgo'ihinañ bik'íí nádaahleeh, nohwił'niigo Christ bá yáhiilti'go nánohwihiikaqah. ²¹ Christ biyi' daahiidleehgo Bik'ehgo'ihinañ dávik'ehyú

át'ééhií be'ádaant'ee doleeíhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań Christ, doo nchọ'go at'éé n'íí, néé nohwinchọ'í bík'á'zhí' áile'go nchọ'go at'éégo áyíílaa.

6

¹ Néé áldó', Bik'ehgo'ihí'nań bíl na'idziidíí ndlįįgo, bíl goch'oba'íí doo da'íłį'zhí' nádaadohné' da le', nohwiłn'niigo nánohwiłkaąh. ² (Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Yati' baa gozhóni nágodn'aahíí níl ch'í'otąągee nidesiits'áą, hasdách'igháhíí bijįį nich'osińi' nı', nıi: isąą, dák'ad begoz'ąą; díí jįį hasdách'igháhíí nohwá begoz'ąą.) ³ Doo hadıń nohwiğhą nakaadgo da Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziid, bá na'idziidíí doo hadıń yik'ıgodi'áh da doleeíhíí bighą: ⁴ Áídá' néé Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidíí dáhot'éhé bee nt'éégo ánt'eego nohwıgózı, nyéé ndi bidag ánt'ee, nohwich'ı' nadaagont'og ndi, nyéé' nts'ag ndi, goyéégo nohwich'ı' nagowaa ndi, ⁵ Hagee hánohwı'dinłtsaas ndi, ha'ánánohwiłdika' ndi, nohwik'ı' dahnádzaa ndi, nyeeego na'idziid ndi, doo ilwosh dagee, shiná' góyéé ndi bidag ánt'ee; ⁶ Dilkọphgo ádinłzhıí bee Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidíí nt'éégo ánt'eego nohwıgózı, nohwıl'ıgózinií bee, bágohii'aakıí bee, nohwıłgoch'oba'ıí bee, Holy Spirit bee, doo ádinł'ı' dago nohwıl'ıjónıí bee nt'éégo ánt'eego nohwıgózı, ⁷ Yati' da'anıihıí áń'niı, Bik'ehgo'ihí'nań binawodıí bee hin'naa, nt'éé zhińéégo benagonłkaadıí nohwıgan dihe'na zhińéégo dahıitıjıí lá'ı' nohwe'eshgan zhińéégo dahıitıjıí bee Bik'ehgo'ihí'nań nt'éégo bá na'idziidgo nohwıgózı, ⁸ Hagee nnee daanohwıdnłsıgee dagohıí doo daanohwıdnłsı dagee, nnee nt'éégo nohwaa yádaaktı'gee dagohıí dénchọ'go nohwaa yádaaktı'gee ndzilgo nasiidzıjı; nahich'aahıí k'ehgo nohwaa natsıdaakees ndi da'anıihıí be'ánt'ee; ⁹ Doo nohwıgózı da ndi la'ıhı'ı' nt'éégo nohwıdaagokıjı; k'azhą dahıitsaah ndi hin'naa ląą; nohwıńı'daadeznıh ndi doo nanohwı'distseed da; ¹⁰ Doo nohwıl gozhóq da ndi nohwıjıí biyi'dı' dábik'ehn nohwıl gozhóq; tént'ıyé ndi nnee ląągo hádaaldzilgo áidle'; nohwıyéé da'áđıhgo ndi da'anıi dawahá nohwıyéé. ¹¹ Corinthgee daagonohłıniı, doo nt'éé nohwıts'á' nanł'ı' dago nohwich'ı' yáhiiltı', nohwıjıdı' dawa bee nohwich'ı' bíl ch'ı'otąą. ¹² Néé nohwıjıí yune' nohwı nohwá goz'ąą, áídá' nohwı nohwıjıí yune' doo néé nohwá goz'ąą da. ¹³ (Shichągháshé bich'ı' yashti'hıí k'ehgo nohwich'ı' yashti') néé nohwıjıí nohwich'ı' łts'á' á't'éé, áık'ehgo bidenágo nohwı' áldó' nohwıjıí nohwich'ı' łts'á' ádaahle'. ¹⁴ Doo da'odłąą dahı' hik'e da'odłąąhıí doo bíl hdaanohwı'dest'ọq da le': dábik'ehyú á't'ééhií lá'ı' doo dábik'ehyú á't'éé dahı' hagot'éégo hı' t'eké daanłjı; lá'ı' idindłáadıí hik'e chagołheeíí hagot'éégo dałá'á nłjı? ¹⁵ Hagot'éégo Christ lá'ı' ch'ı'ıdn nant'án dátekt'eego natsıdaakees? Hagot'éégo odłąąhıí lá'ı' doo odłąą dahı' dałá' natsıdaakees? ¹⁶ Kıh biyi' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okąąhıí lá'ı' k'e'eshchıń hagot'éégo dátekt'ee? Nohwı Bik'ehgo'ihí'nań hináhi bıkıjıhı k'ehgo daanołjı; Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Shı' áı biyi'goshłjı, lá'ı' bitahyú anáshdaa; shıí Bik'ehgo'ihí'nań nshłnihi daashokąąh doleeł, áı shichągháshé daanłjı doleeł. ¹⁷ Áı bighą bitahdı' hahkáh, sahngo nahkai, nıi, nohweBik'ehı, dant'éhéta nchọ'ı' doo baa nahkai da; áık'ehgo nánohwıdışnıı, ¹⁸ Shı' nohwıTaa nshłjı doo, nohwı shıye'ke lá'ı' shıtsı'ke daanołjı doo, nıi, nohweBik'ehı, Dák'a'at'éhi.

7

¹ Shı' daanohshóni, áı nohwá ngot'ąądá', haląą nohwıts'ı' lá'ı' nohwıyi'siziiniı yılchọqhiı dawa ıdaadihiłkọphgo bits'á'yú nihiıkáh le', áıdı' Bik'ehgo'ihí'nań bédaahııldzıdo daadinłzıgo łch'ı' da'ındle'. ² Nohwıjıí biyi' nohwá goz'ąągo ádaahle'; doo hadıń bich'ı' dénchọ'go ásiidzaa da, doo hadıń dénchọ'go áhiidlaa da, doo hadıń bich'ı' nahıich'aa da. ³ Díí doo nohwık'ıdış'áhıí bighą áđışnıi da; Nohwıjıí biyi' daanołjı, dałá' da'ııtsaah doleełgo lá'ı' dala' daahin'naa doleełgo, ik'idá' nohwıłdışnıı nı'. ⁴ Doo shıni' hąh dago nohwich'ı' yashti', dážhọ nohwaa da'oshłı: nohwiğhą bidag ánsht'ee, néé nohwich'ı' goyéégo nagowaa ndi dážhọ shıł gozhóq. ⁵ Macedónıayú niı't'aazhdá' nohwıts'ı' doo hanáyol da nı', łch'ıdı' nagont'og nı'; nohwınaadyı nagonłkaad nı', lá'ı' nohwıjıí biyi' néhiıldzıd nı'. ⁶ Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań, doo koł daagozhóq dahı' koł daagozhóqgo ánádaakodle'ı, Titus nyááhıí bee nohwıl gozhóqgo ánanohwiidlaa; ⁷ Doo áń nyááhıí zhą bee da, áídá' áń nohwaa bíl gozhóqgo ádaasolaahıí bee; shaa ch'ı'ńá daasoljıgo, chaal nahkaigo, lá'ı' shaa daanohwıniıgo Titus yaa nohwıl nagolnı'dá' dážhọ ıtisgo shıł gozhóq nı'. ⁸ Naltsoos nohwich'ı' ágosłłaa n'ı' bighą det'ıhézhı' doo nohwıl daagozhóq dago bigosıłsıjı, áı bighą doo shıł gozhóq da nı': da'ágát'éé ndi k'adıı doo shıł hago'at'éé da. ⁹ K'adyúgo baa shıł gozhóq, doo nohwıl daagozhóq da n'ı' doo bighą da, áídá' doo nohwıl daagozhóq dago nchọ'go ánádaaht'ıjı n'ı' bits'á'zhı'go ánádaasodzaahıí bighą: doo nohwıl daagozhóq da n'ı' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dı', áık'ehgo doo nt'éé nohwıts'á'ne' da, nohwich'ı' k'e'shıchıjıhıí bee. ¹⁰ Doo koł gozhóq dahı' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dı'hi konchọ'ı' bits'á'zhı' ách'ıne' ákole', áık'ehgo hasdách'ıgháh, doo koł gozhóq dago ánákodle' da: áídá' nı'godsızán bík'á' ágot'eehıí zhińéégo doo koł gozhóq dahı' izıłhéhi at'éé. ¹¹ Doo nohwıl daagozhóq da n'ı', Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dı'hi, ıdaagonohdząągo ádaanohwızılaahıí baa natsıdaakees, doo

hadín hagot'éégo bil daagosol'aq da hádaah't'ijgo ádaanochwizlaa, ncho'íi bik'ee daasho'ch'ijgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bédáaldzidgo daadinolsigo, shídhí daano'hijgo, dázho' baa daano'hwiini'go, la'íi doo bik'ehyú át'éé dahíi biniidaagodo'éhgo ádaanochwizlaa! Dawa bee doo nohwaa dahgosit'aq dago bíg'ózi. ¹² Nal'tsoos nohwich'í' ágos'hláa ndi nnee doo bik'ehyú át'éé dahíi doo án' bighá nohwich'í' k'e'shí'ch'íi da, dagohíi nnee doo bik'ehyú bich'í' at'éé dahíi bighá, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dázho' nohwaa daano'hwiini'go bídaagonolsi' doleel'íi bighá nohwich'í' k'e'shí'ch'íi. ¹³ Ái bighá nohwíi nohwíl daagozh'óh'íi bighá nées áldó' nohwíl gozh'ógo ánohwi'deszaa: la'íi ái bitisgo Titus biyi'siziini' nohwaa bil nágoj'ódh'íi bighá nées áldó' dázho' nohwíl gozh'ógo ánohwi'deszaa. ¹⁴ Nohwaa da'osh'íi'go Titus bil nagoshni'íi doo bik'ee ádaayánsdzí da; áidá' dawa baa nohwíl nagoshni'íi da'aniigo ádishni'íi k'a'at'éégo nohwaa da'osh'íi'go Titus bil nagoshni'íi áldó' da'aniigo bíg'ózi. ¹⁵ La'íi hagot'éégo da'án'íyú ádaah'dzaa, la'íi hagot'éégo nohwiini' daah'á'gho daadoht'idgo nohwaa nyáá yéná'ni'íi bighá bijíi biyi'dí' itisgo bil daano'hsh'ó. ¹⁶ Ái bighá dawa bee nohwaa da'osh'íi'íi bighá shíl gozh'ó.

8

¹ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bil'goch'oba'íi Macedóniayú ínashood ha'áná'séhi' baa godel'aan'íi bídaagonolsigo háhiit'íi; ² Doo alch'idéyú bich'í' nadaagont'og'íi bee nabída'dintaahgee dázho' bil daagozh'ógo, la'íi dázho' tédaat'iyé ndi bijíi biyi'dí' ich'odaazni'go ndaizné'. ³ Díinko bá baa nagoshni', dáyídaanel'aq'zhí' la'íi itisgo ndi ich'odaaniigo ndaizné', dabíi hádaat'ijgo; ⁴ Nádaanochwok'á'gho gádaano'hwi'ni, Díi ndaasi'íi nées'íi nádo'hné'go ínashood la'íi'íi bee bich'oh'ni'íi. ⁵ Ndaayiné' sh'í ndz'í n'íi bitisgo ndaizné', dantsé Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo nohweBik'eh'íi yaa ídaadest'aq, áígehi'íi nées áldó' nohwaa ídaadest'aq. ⁶ Áik'ehgo tédaat'iyéhi'íi bá zhaali lená'idlaago na'idziid'íi nohwiit'íi Titus yegodez'áni, da'áik'ehgo nohwitahyú lanle', bil'ni'íi. ⁷ Dawa bee itisgo nanohdee, da'oh'dlaani'íi bee, n't'éégo yádaalt'íi, nohwi'goyá' golíni'íi, nyee ndi hohkaah'íi, la'íi nohwíl daanjooni'íi bee, áik'ehgo díi ich'odaah'ni'íi ndaano'hné'íi bee áldó' itisgo nanohdee le'. ⁸ Doo bídaano'hwin'so'go nohwich'í' k'e'esh'ch'íi da, ndi la' nyee'go nayik'ída'iziid'íi baa nohwíl nagoshni'go, nohwíi áldó' be'ágádaah't'eeyúgo, ái bee da'ani'íi nohwíl da'íj'ó sh'í'íi bígoz'íi. ⁹ Jesus Christ nohweBik'eh'íi dázho' bil'goch'oba'íi bídaagonolsi, án' dázho' hádzil ndi nohwi'ghá tét'iyé silíi, tét'iyéhi' biláhyú nohwíi hádaaldzil daah'leeh doleel'go. ¹⁰ Díi baa natséskees'íi nohwíl ch'ínish'aah: díinko nohwá n't'éé, dá'á' á' legodzaadá' begodeyaa n'íi aq'á ádaah'le', begodeyaadá' dázho' hádaah't'ijgo ádaah't'íi. ¹¹ K'adíi aq'á ádaah'le'h; baa nohwíl daagozh'ógo begodigh'á'íi k'ehgo baa nohwíl daagozh'ógo áldó' aq'á ádaah'le'h: n't'éé daano'hwi'yéé sh'í'íi k'ehgo ndaano'hné'. ¹² Nnee dabíi há't'í'íi bighá nyiné'yúgo, bíyéé sh'í'íi k'ehgo nyiné'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bil dá'ík'eh; nnee bíyéé da'ád'íyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ doo n't'éé yokeed da. ¹³ La'íi'íi biyi'íi da'ázolé doleel'go, áidá' nohwíi nohwi'yíi daandaaz doleel'go doo dish'niigo ádish'ni da: ¹⁴ Áidá' la'íi'íi biyi'íi nohwi'yíi dá'el't'ee doleel'go dish'niigo ádish'ni, k'adíi nohwi'yéé láq'go, la'íi'íi yid'íi daanliini'íi ái bee bich'odaah'ni'íi, áidá' dahagee n't'éé bídh'íi daano'h'íi'yúgo, bíyééhi'íi bee nohwich'oná'ni'íi áldó'; áik'ehgo dawahá dá'el't'ee: ¹⁵ Díinko bek'e'esh'ch'íi, Hadín láq'go lená'yehzlaa ndi doo la' ch'ekáad da; hadín da'ayá'hágo lená'yehzlaa ndi doo yid'íi n'íi da, ni. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihé'gosi, dánohwaa shiini'íi k'ehgo Titus nohwaa biini'go áb'ílaah'íi bighá. ¹⁷ Titus doo náho'hi'k'á'gh'íi zhá bighá nohwich'í' deyaa da; áidá' dabíi dázho' há't'ijgo nohwich'í' deyaa. ¹⁸ La' nohwik'isn Titus bil nohwich'í' del'a', án' ínashood ha'áná'séhi'íi dahot'éhé' bitahyú yati' baa gozh'óni yaa yakt'ígo dázho' n't'éégo bíg'ózi'ni; ¹⁹ Doo da'ái zhá bighá nohwich'í' del'a' da, áidá' ínashood ha'áná'sé'íi nagoz'ni'íi bil aná'hi'kaahgo hádaabist'íi, díi í'ch'on'niigo na'idziid'íi nohweBik'eh'íi ba'ihé'gosi'íi bighá nabik'ída'iziid, la'íi ich'odaah'ni'íi hádaah't'íi'íi nnee bil ch'í'nah ádaagole'go ádaahit'íi: ²⁰ Díi zhaali láq'go lenádaah'íid'íi'íi hagot'éégo nadaah'íi'ni'íi bighá doo hadín nohwaa dahgo'aa hádaahit'íi da: ²¹ Doo nohweBik'eh'íi binadzahgee zhá da, áidá' nnee dawa binadzahgee áldó' dá'ík'ehyú ádaah'íi'ne'go hádaahit'íi. ²² Nohwik'isn la'íi'íi áldó' bil nádaadel'a', án' doo alch'í'ndi nabínántaahgo láq'go n't'éégo ánat'ijgo bígosiil'íi, án' k'adíi díi na'idziid'íi nayik'í'iziidgo dázho' há't'íi, bestso ndaahoh'ni'íi nohwi'gón'sh'íi bighá. ²³ Hadín Titus yiká na'id'íikidyúgo, án' shich'on'ni'íi át'éé, nohwá na'idziid'íi ánt'ee: la'íi hadín nohwik'isyú'íi yiká na'ídaad'íikidyúgo, íl'tah at'ééyú ínashood ha'áná'sé'íi nagoz'ni'íi bá nal'a'á daan'íi, ái bee Christ ba'ihé'gosi. ²⁴ Áik'ehgo dabíi bináat' la'íi ínashood ha'áná'sé'íi nagoz'ni'íi daabináat' nohwíl'íj'ón'íi bil ch'í'nah ádaah'le', la'íi n't'éé bighá nohwaa ónd'íi'íi da'ani'íi at'éé áldó' bil ch'í'nah ádaah'le'.

9

¹ Ínashood bich'odaah'íi'ni'íi doo bee nohwich'í' k'e'esh'ch'íi da ndi nzhoq: ² Ík'ída'

hádaaht'iinií bígonsj, áí bighá nohwaa da'oshlígo Macedóniayú daagolíinií gádaaldishnii, Dala'á legodzaadá' Akéyagee daagolíinií ilk'ídá' bestso lenádaanúigo begodeyaa ni', daaldishnii; áík'ehgo ich'odaahniih dázhó hádaaht'íihíí bighá ágádaane' hádaat'íi nkegonyaa. ³ Ágát'ée ndi shik'isyú nohwich'í' dáál'aad, nohwaa da'óndlii n'íi doo da'íllízhí' da doleehíí bighá; da'ádaaldishnii n'íi k'ehgo ilk'ídá' bestso ndaahezonil shj. ⁴ Doo ágádaanoht'ee dayúgo, Macedóniadí' bíl nishaqgo doo ilch'í' daasola dayúgo, nohwee ida'óndlii n'íi néé (hík'e nohwí bilgo) bik'ee idaayádaanzj doleel. ⁵ Áí bighá dábíkeh'yú ádishniigo shik'isyú shádjh nohwich'í' daash'aa, t'ah bidáhdá' ndaanohné'íi, dabíntse ndaadeso'áq n'íi, ndaahohníí doleelgo, áík'ehgo nohwíjídí' dázhó hádaaht'íigo ndaahohníí, doo baa daanohch'í'go ndaanohné'go da. ⁶ Gánohwidishnii, Hadín ayáhágo k'e dileehíí ayáhágo inlt'áqhi at'ée; áídá' hadín hádaaldzigo Bik'ehgo'íhi'nañ at'ée. ⁷ Nnee daant'íjje bee biini' layiilaago ntsúnikéézí k'ehgo nyinoné'; doo nohwí goshch'íigo da, dagohíí doo bídaanochwich'inyo'go da: hadín bíl gozhóógo nyiné'íi Bik'ehgo'íhi'nañ bíl nzhq. ⁸ Bik'ehgo'íhi'nañ dawahá nt'éeéhíí lággo nohwá áile'go yínel'áq; bídjh daanohíinií lággo dábíkeh'n nohwá áyísl doleel, nt'ée'go na'idziidyú dawa lággo bich'odaahniih doleelgo. ⁹ Gánúigo bek'e'eshchíj, Dahot'éhé nayinih; tédaat'yééhíí yich'oníi; nlt'ée'go at'éeéhíí dahazh'í' begoz'áq, nii. ¹⁰ Bik'ehgo'íhi'nañ, k'ediléhíí k'edilyíí yaa yiné'íi, da'án bán nohwainé'go daahsáq, áídí' k'eda'dolááhíí lággo hadaajehego áile', da'án nlt'ée'go ádaaht'eehíí lággo nohwá inlt'áq doleelgo áile'. ¹¹ Dawahá bee hádaaldzigo Bik'ehgo'íhi'nañ ánohwidoliil, áík'ehgo lággo ich'odaahniih doleel, áí Bik'ehgo'íhi'nañ ba'ihégo siníí áidoliil, néé nohwílahyú. ¹² Díí zhaali ndaahohnííhíí ínashood hant'é yidaadjh shíhíí baa daado'né', áídá' doo áí zhá da, ndi bitisyú an'odaazljíhíí k'ehgo áldó' nnee lággo áí bighá Bik'ehgo'íhi'nañ ya'ihédaanzj doleel. ¹³ Zhaali ndaahohnííhíí bee Christ baa yati' baa gozhóni nohwíí da'aniigo bikisk'eh ádaanoht'eehíí nohwíóó doleel, áí bighá lá'íí dabíí hík'e nnee dawa bílgo doo akch'ídn bich'odaasoni' dahíí bighá nnee bich'odaasoni'íí Bik'ehgo'íhi'nañ ya'ihédaanzj doleel; ¹⁴ Áí nneehíí Bik'ehgo'íhi'nañ bílgoch'oba'íí dázhó nohwíjíí biyi' golíjhií bighá nohwá da'okáqahgo nohwaa daabiini' doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'íhi'nañ nohwainé'íí doo hago't'ée'go baa nagoch'olní' at'ée dahíí dázhó ba'ihégo'sj.

10

¹ Shíí Paul, Christ isht'egodnt'ée'go lá'íí dawa yich'í' nzhqógo at'éeéhíí k'ehgo ánsht'ee'go nánohwoshkqah; lá' shaa yádaakti'go gádaanii, Nohwínáályúgo dázhó histe', áídá' doo nohwínáál dayúgo zhá doo histe' da, daashílnii: ² Áídá' nohwaa nánisdzaago nohwínáályúgo doo nohwich'í' siste'go ádaashole' dago nádaanochwoshkqah, nnee lá' ni' gosdzán biká' zhíné'go be'ádaant'ee'go nohwaa natsidaakeesíí doo bich'í' siste' da doleehíí k'ehgo. ³ Ni' gosdzán biká' nahíikai ndi doo nnee nadaagonlkaadhíí k'ehgo nagonlkaad da: ⁴ (Benagonlkaadíí doo nnee zhíné'go da, áídá' Bik'ehgo'íhi'nañ binawodíí biláhyú nadaalwodgo ncho'íí binawodíí bíl goz'áqgee da'ílií yílkhií); ⁵ Dénchq'ée'go natsits'ikeesgo k'izé'ich'idilteeéhíí da'ílií hílchii, nnee ídaada'odlígo Bik'ehgo'íhi'nañ bígonsj daaníihíí, daazhógo ádaanigo bits'á'zhí' ádaabisiníí áddó' da'ílií hílchii, lá'íí natsigokeesíí dawa Christ daidits'ag doleelgo áhíidle'; ⁶ Daanohwidohs'ag daasoljídá', doo daanohwidits'ag dahíí dawa biniidaagondlé'go ndaagoshiilchíj. ⁷ Dant'éhéta biká'dí'go hit'íinií zhá daane'íí néé? Dahadíí Christ biyééhíí nlijgo ídaanatskeesyúgo, díí yaa tsínádókees, Christ biyééhíí nlijhíí k'ehgo néé áldó' Christ biyéé ndlíj. ⁸ Ndzilgo nadaasozjigo ádaanochwídlne', doo hayaa ádaanochwísligo dahíí bighá nohweBik'eh'n benohwik'ehgo ánohwílaa: áí dázhó baa ída'oshlígo díyat'ée'go baa yashti' ndi doo idaayánisdzj' da doleel. ⁹ Naltsoos nohwich'í' k'e'eshchiinií bee doo tsinahwidishees hasht'í' da. ¹⁰ Díí k'ehgo nko ádaashíkh'íinií, Naltsoos yee nant'aago lá'íí nalwodgo áile'; áídá' nohwitahyú nagaayúgo ye'at'éeéhíí doo nalwod da, biyati'íí doo nt'é da, daashíkh'íinií. ¹¹ Nnee díí k'ehgo ániíhíí díí yidaagó'sj'íh, doo akú nahit'aash dadá' nohwich'í' k'e'íilchíjhií k'ehgo áhii'ne' doleel, akú nt'aashgo. ¹² Hadíí nt'ée'go ídehshjeedgo idaayádaakti'íí doo itah daandljigo háhiit'íí da, dagohíí doo bíl íshhah áhii'ne' ndi háhiit'íí da: dabíí binatsekeesíí yee íkdenáágo ídá'nél'áq'ahgo, lá'íí íkdenáágo íshhah ádaane'nt'ee'go doo daagoyá'á da. ¹³ Nohwá nagoz'aaníí bitisgee doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da doleel, áídá' nagoz'aaníí Bik'ehgo'íhi'nañ nohwaidin'áanii zhá biyi' na'idziid doleel, áí itah daanohlíj. ¹⁴ Nohwíí daagonohlíjyú dantsé nohwaa nt'aazh, Christ baa yati' baa gozhóni baa nohwíí nagohílni' ni'; áík'ehgo nohwá nagoz'aaníí itah daanohlíjgo, nohwich'í' det'aazyúgo nohwá nagoz'aaníí doo bitisyú det'aazh da: ¹⁵ Nohwá nagoz'aaníí bitisyúhíí, nnee lá' binasdzíidíí, doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da; áídá' nohwí'odlq' nchaa híleehgo nohwitahyú na'idziidíí ndíikéshgo nihóndlii, ¹⁶ Ágát'ée'yúgo nohwitisyú ni' nagoz'aaníí áldó' biyi' yati' baa gozhóni baa yáhiilti' doleel, nnee lá' binasdzíidíí danohwíntse alzaa lá' shíhíí doo bee ída'óndliigo da.

17 Hadíí ída'odlígo yaktí'íí nohweBik'ehñ zhá ye'ída'odlíí le'. 18 Nnee nñt'éégo ídaanagolñí'íí doo daach'idnñshí at'éé da, áídá' nnee nohweBik'ehñ bíl dábik'ehíí zhá.

11

1 Ayáhágo lóshgogo yashti' k'a'at'éé ndi nohwich'í' yashti'íí nyee ndi bidag ádaanoht'eego hasht'íí: nánohwoshkáqah, bidag ádaanoht'ee. 2 Nohwá'íhóshñíí, Bik'ehgo'íhí'nañ nohwinel'ííhíí k'ehgo: na'ííhñ bí'at'e' nzhooníí doo hwahá niñéhi biká' dala'á doleeñhíí k'a'at'éégo Christ bíyée daadohleehíí bighá ilk'idá' baa nohwidini'áá. 3 Áídá' Eve tí'ish bich'í' nazhch'a'go k'izé'bidesítíí n'íí k'ehgo, Christ da'aníigo nohwił nzhoo n'íí yits'á'zhí' ádaanohwile' nolí nsgo shiini' hah. 4 Dahadíta Jesus la'íhi yaa yánánál'tígo nohwaa nyááyúgo, dagohíí spirit nohwaa det'áá n'íí lahgo at'éhi la' nohwaa det'ááyúgo, dagohíí yati' baa gozhóni nagodo'áá n'íí lahgo at'éhi náágodo'ááyúgo, nohwił dádaabik'eh nolí nsj. 5 Christ binal'a'á dážhó itisgo ádaat'eego baa natsídaahkees ndi, doo dábich'í'éege nshhíigo nateskees da. 6 Doo bígonedzáago yashti' da ndi, nt'é baa yashti'íí bígonsí; díí dawahá bee nohwił ch'í'nah ásiidlaa. 7 Bik'ehgo'íhí'nañ biyati' baa gozhóni doo bighá nahi'niil dago baa nohwił nagosisni'híí bighá, nohwił itisgo ádaanohwísk' doleełgo shíí ídaagoch'iyoshba'íí bee isiuh néé? 8 Nohwá na'isiid doleeñhíí bighá ínashood ha'ánátséhií nagoznili la'íhíí zhaali bits'á' náadaani' ni'. 9 Nohwita'yú sídááda' nt'éhéta bídhñ nshlíí ndi doo hadíí bee naníht'og da ni': ndi Macedoniadí' shik'isyú shich'odaani' ni': áik'ehgo doo nt'é bee nanohwiníht'og da ni', áídí' doo dayúweh nanohwiníht'og hasht'íí da. 10 Christ bits'á'dí' da'aníí ágot'eehíí shiyí' golííhíí bighá gádishnií, Akéya golzeehíí biyí'yú díí ídaanagoshni'íí doo hadíí yida'dinotííh at'éé da. 11 Nt'é bighá? Ya' doo shíí daanoahshoohíí bighá da gá? Bik'ehgo'íhí'nañ shá yígótsj, shíí daanoahshoogo. 12 Áídá' áí nneehíí, danéé nada'idzidhíí k'ehgo nada'idziid daanííhíí, doo da'aníí dago ádaanií da ch'í'nah ashle'híí bighá hagot'éégo ánásh't'ííhíí dayúweh ágánásh't'ííhíí doleeł. 13 Nnee ágádaat'ííhíí doo da'aníigo Bik'ehgo'íhí'nañ bá daades'a'íhíí daanlíí da, nnee k'izédaidaniígo nada'iziid, Christ binal'a'á gol'íígo ádaadilzj. 14 Doo bighá nohwił diyagot'ee da le'; ch'í'idn nant'an, Satan holzéhi, ndi Bik'ehgo'íhí'nañ binal'a'á yaaká'yú gólínií bits'á'dindláádhíí k'ehgo ánádil'íí. 15 Díí doo nt'é bighá kol'íí diyaagot'ee le'at'éé da, ch'í'idn bánada'iziidíí ndi nñt'éé zhínéégo nada'iziidíí gol'íígo ádaadilzj; áí ncho'go ánádaat'ííhíí bighá dáncho'go bee nnádaagodáh. 16 Gánádaanohwíldish'nií, Doo hadíí lógohi sho'nií da le'; áí k'ehgo natsídaahkees ndi hódashhots'áá, shíí áddó' dé't'íh ídeshkáqahgo yashti' le'. 17 Díí baa hasdziihíí doo nohweBik'ehnyegos'áago hasdzii da, lógohíí k'ehgo dážhó ídeshkáqahgo yashti'. 18 Nnee lágágo ni'gosdzán biká' ágot'eehíí yee ídaadilkáqahgo yádaakti', shíí áldó' ídeshkáqahgo yashti' doleeł. 19 Nohwił, dážhó daagondzáa daanoahsigo, lódaagohíí nohwił ídaagozhógo hódáayesóts'áá. 20 Hadíí nnee isnáh ádaanohwínlzj ndi, bestso nohwits'á' ndaayihinií ndi, nohwits'á' nda'iláh ndi, itiséyú ídehéstíí ndi, dagohíí nohwił't'á yizka' ndi bidag ádaanoht'ee. 21 Néé ágáhiit'ííyúgo doo bíndzil da ni' dishniigo ídaa yánsdzj. Áídá' dahadíí doo daaste' dago nt'éhéta yee ídaadilkáqahgo yee yádaakti'yúgo, (lógohíí k'ehgo yashti') shíí áldó' doo siste' dago ídeshkáqahgo bee yashti'. 22 Ya' Hebrews daanlíí néé? Shíí áldó' áí nshlíí. Ya' Israel hat'íí daanlíí néé? Shíí áldó' áí nshlíí. Ya' Abraham bits'á'dí' hanádaanoht'ííhíí daanlíí néé? Shíí áldó' áí nshlíí. 23 Ya' Christ yánada'iziidíí daanlíí néé? Shíí dágóts'iidgo bá na'isiid (koni' ád'íhíí k'ehgo yashti'); daabinasdzidíí bitisgo nyeeo na'isiid ni', doo holtag dago hashídołtsaz, daabitisgo da'ákozah ha'ánásh'i'dilt'eeh, doo atch'idndi dásdozhá daashizes-híí da ni'. 24 Ashdladn Jews daanlíni dízdin doleełzhí' dala'á ád'íhgo hashída'astsaz ni'. 25 Taadn tsj bee hashída'is-haal ni', ladntsée yee daasholné' ni', taadn tsina'eehíí shíí nango' ni', dala'á t'é' dala'á jíí da'íliné biká' shíí dahna'eeł ni'; 26 Dábik'ehñ daadish'a'yú, túdaanlíyú négodzidíí begoz'áá, da'in'ííhíí bighá négodzid, dashíí hat'í'íí bits'á'dí' négodzid, doo Jews daanlíí dahíí bits'á'dí' négodzid, kíh gozníil yune' négodzidíí begoz'áá, da'ígoljíyú négodzidíí begoz'áá, túnteel sikaáyú négodzidíí begoz'áá, shik'isyú daanlíí ádaagodil'íni bits'á'dí' négodzid; 27 Nyeeo na'isiidhíí bighá dážhó hiyaago la'íí shílna'diini'go, dadesh'íígo ílkáhgo, shíná' nashdleeho la'íí dibá' nashdleeho, da'ákozah doo isháá dago, la'íí gozk'azíí biyí' diyágé da'ád'íhgo nashaa ni'. 28 Áí la'íhíí shich'í' ánágot'íid bílgo dábiká'zhí' dawa jíí ínashood ha'ánátséhií í'aniyú nagoznilií baa shiini'go nashaa. 29 Nnee la' doo ndzil da néé? Shíí áldó' ba'ashhah doo ndzil da. Nnee la' ncho'go at'íígo ábiile' néé? Áí bighá shá góchíidgo bich'í' niidoo. 30 Ída'oshdlíigo yashti'yúgo, doo ndzil dahíí bíl ch'í'nah daaleehíí ída'oshdlíigo baa yashti' doleeł. 31 Jesus Christ nohweBik'ehñ bíTaa, Bik'ehgo'íhí'nañ, án dahazh'í' ba'íhégosini, doo íeshchoo dahíí shá yígótsj. 32 Damáscusyú nant'ančhaañ, ízigo nant'an Áretas holzéhi yiké'gee sitíni, bik'ehgo kíh goznilií Damascus holzéhi binaadyú asiiníí yínádaadez'íí, shíí daashíłtsod doleełgo: 33 Áídá' táts'aa biyí' dahsidáágo kíh goznilií binaadyú íedit'ííhíí biyí' ch'í'í'ányú ba'ashhah yúyaa gódah ch'íshííleego bits'á' hasht'ag.

bah nandéh ngolnii ndi. ⁸ Da'anii ágot'eehii doo hagog'éégo bich'i' na'idziid da, áidá' bá na'idziidyúgo zhá. ⁹ Néé doo daanldzil dadá' nohwii nohwinawod daagolii lék'eyúgo nohwil daagozhó: la'ii dázhó nt'éégo ádaanoht'eego nohwá háhiit'iiigo ohiikaah. ¹⁰ Doo hanshk'i da ndi dii bek'e'eshchii, nohwaa nánsdzaago doo inniihgo bee nohwich'i' yashti' da doleehii bigah: nohwi'odla' dayúweh nohwá biniseelgo hasht'ii, doo hayaa ádaanohwilsi dago nohweBik'ehñ beshik'ehgo áshíílaa. ¹¹ Shik'íiyú, dii bee aal nohwich'i' k'e'shilchii. Christ biláhyú ndzilgo daanoosee le', hadag ádaanoht'ee le', nohwiini' daa'á le', la'ii nkego-hen'áago daagonohii le'; áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ, il'ijóónii la'ii ilch'i'gont'ééhii bits'á'dí'hi, nohwil nlii le'. ¹² Daagodinolsigo daaohs'os le'. ¹³ Inashood dawa, Gozhó, daanohwilnii. ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'ii, Bik'ehgo'ihí'nañ bil'ijóónii, la'ii Holy Spirit bil daa'á ánohwilsihii bee nohwich'i' goz'aal le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL, THE APOSTLE TO THE GALATIANS

¹ Shíí Paul, des'a'íí nshlíí, (doo nnee shides'a'go da, doo nnee bik'ehgo da, áidá' Jesus Christ la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa zhá bik'ehgo, án Jesus daztsáadí' naadiidzaago áyílaahi); ² Shíí hik'e odlá' bee shik'isyú bil nashkaihíí dawa, Galátiagee inashood ha'ánátséh nagoznííí bich'í' k'eda'ííilchii: ³ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'áá le', ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa bik'ehgo nohwinch'í' hígáá Jesus n'ídelítíí, díí nch'og' nagowaahíí yits'á' nohwinííí doleełgo: ⁵ Kodí' hik'e dahazh'í' Bik'ehgo'ihí'nañ dázhó ba'ihégojí le'. Doleełgo at'éé. ⁶ Nohwiká ánniido go Christ bílgoch'oba'íí biyí' onohwiníí n'íí dagoshch'í' bits'á'zh'í' ádaasohdzaahíí, la'íí yati' baa gozhóni'lahgo at'éhi bich'í'go daahosohkaihíí baa shíí díyagot'éé: ⁷ Díí ba'ashhahyú yati' baa gozhóni' doo la' nanást'áá da; áidá' nnee la' nohwíí nadaagokigo ádaano hwile'hi la'íí Christ nk'éégo baa na'goni'íí lahgo ádaile'go hádaat'íí. ⁸ Áidá' née dagohíí yaaká'dí' nal'a'á ndi yati' baa gozhóni' baa nohwíí nadaagosíílni'íí lahgo at'éégo nohwíí nagoln'i'yúgo, án góyéego bángodot'aal. ⁹ Da'ádaade'niid n'íí k'ehgo gánádish'niih, Nnee la' yati' baa gozhóni' nádaagodo'áá n'íí lahgo at'éégo yaa nohwíí nagoln'i'yúgo, án góyéego bángodot'aal. ¹⁰ Ágádishniigo ya' nnee bíl daansh'og hileeh née, née Bik'ehgo'ihí'nañ zhá bíl nsh'og hish'leeh née? Ya' nnee bíl daagoyísh'og'ogo hasht'íí gá? Dah, t'ah nnee bíl daagoyísh'og'ogo hasht'ííyúgo doo Christ bá na'isiid'go at'éé da. ¹¹ Áidá' shik'íyú, yati' baa gozhóni' baa nagoshni'íí doo nnee bik'ehgo alzáhi at'éé dahíí bídaagonokííhgo hasht'íí. ¹² Doo nnee bits'á'dí' nádiiné'í at'éé da, doo shíí ch'er'áá da, áidá' Jesus Christ shíí ch'í'nah áyílaahi bee bígosíííí. ¹³ Jews daanlíni bi'okááhíí bikisk'eh ánsht'ee n'íí ba'íkodaanojsí, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokááhíí ha'ánátséhíí nyeego biníidaagont'éégo shinagha nakai ni', da'ííí hishchiúgo ch'éh át'íí: ¹⁴ Jews daanlíni bi'okááhíí bikisk'eh ánsht'eedá' dashíí bíl hat'í'ihíí bíl dáledaahonsdzaahi bitisigo gonsáá ni', bits'á'dí' hadaalinelt'áni bi'at'e' bikisk'eh ánsht'eego dázhó hasht'íí ni'. ¹⁵ Áidá' doo hwahá gosh'lee dadá' Bik'ehgo'ihí'nañ hashíílt'íí, la'íí shaa ch'oba'íí bee shiká ánniidá', ¹⁶ BiYe' shíí ch'í'nah áyílaa, nnee doo Jews daanlíí dahíí bitahyú baa nagoshni'í doleełhíí bígáá shiká ánniid; áidí' doo hadíí dagoshch'í' baa bíl nagoshni' da ni': ¹⁷ La'íí Jerúsalemyú dashíínt'ségo Jesus binadaal'a'áhíí doo bich'í' o'yáá da; áidá' Arabiayú óyáá ni', áidí' Damáscusyú nánsdzaa. ¹⁸ Áidí' taadn' legodzaago Jerúsalemyú Peter bich'í' o'yáá, ákú ashdla'áadah bíl sheiskáá. ¹⁹ Jesus binadaal'a'á la'ihíí dala'á zhá hish'íí ni', nohweBik'ehñ bik'isn, James holzéhi. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ shá yígótsí, doo lé'ishchoo dago díí bee nohwich'í' k'e'eshchiíí. ²¹ Áí bikédí'go ni' Sírya la'íí Cilícia daagalzeeyú níyáá; ²² Judéagee ha'ánátséh nagozníí Christ daayokááhíí doo hwahá daashíílt'sé dadá': ²³ Díí shaa ch'iniigo daidezts'áá. Án nohwiníidaagodeláa n'íí, odlá' da'ííí yíłch'íígo ch'éh át'íí n'íí, da'án k'adíí da'ái odlá' n'íí yaa yánáltih láá, ch'inií. ²⁴ Áík'ehgo shíí shígáá Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzí l'ek'e.

2

¹ Áidí' díí'ts'adah legodzaago Jerúsalemyú Bárnabas la'íí Titus bíl onanáshkai. ² Jerúsalemyú nádishdáh doleełí shíí ch'í'nah alzaago onásdzaa, doo Jews daanlíí dahíí bitahyú yati' baa gozhóni' baa yánáshthííí ákú baa nadaagosisni', nnee nk'éégo daach'idn'sini' zhá dasahndi' baa bíl nadaagosisni', doo ágásdzaa dayúgo dánko da'ííłzh'í' na'isiidhi at'éé, dánko da'ííłzh'í' na'isizid doleełhi at'éé. ³ Ákú Titus dolééhi bíl nash'aashi, Circumcise ánidolne', doo hak'í daabi'niid da, Greek nlií ndi: ⁴ Nnee la' nohwik'isyú ádaadi'iniíí hah ádaabidines'íí, áí Jews bich'í' begoz'aani'íí bee isnáh daandlíí n'íí Christ bits'á' nohwinííhíí yídaagokííhgo, isnáh ándaano hwile'go hah ádaanest'íí: ⁵ Áí doo hódáayéel'ts'áá da ni', det'íh'ézh'í' ndi; yati' baa gozhóni' da'aniíhíí dayúweh nohwitahyú begoldoh doleełhíí bígáá. ⁶ Nnee daach'idn'sinií, (ágádaat'eeshá' ndi doo shíí hago'at'éé da: Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dawa dálelt'eego yaa natsekees;) áí nnee nk'éégo baa ch'iniíhíí díí baa yasht'íí doo hak'í la' baa dahnágóst'áá golzeego shíí nagoln'i' da: ⁷ Ndi'íí Peter, nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' yati' baa gozhóni' yaa yánáltihgo baa det'ááhíí k'ehgo shíí, nnee doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí bich'í' yati' baa gozhóni' baa yánáshthig' shaa det'áágo yídaagosííí; ⁸ (Bik'ehgo'ihí'nañ, Peter nnee circumcise ádaabi'deszaahíí bich'í' yides'a'dá' binkááyú na'iziidíí, da'án shíí add'ó shinkááyú na'izid, doo Jews daanlíí dahíí bich'í' yánáshthig'og); ⁹ Áík'ehgo James, Céphas, la'íí John, ndzilgo bi'okááhíí yee inashood yit'ááh naziini' k'ehgo baa nats'í'gokeesíí, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí shaa det'ááhíí yídaagosííí, bíl dala' daasiidlíígo Barnabas

hik'e shíi híl lák'edaadelniigo gádaanohwiñii, Nohwíi doo Jews daanlii dahíi bich'i' noh'aash, néé circumcise ádaabi'deszaahíi bich'i' dekaí. ¹⁰ Díi zhá gánádaanohwíldo'niid, Tédaat'iyéhií bínádaaahíi; áí shíiíi dawa bee biká hásh't'íi ní'. ¹¹ Áídí' Peter Ántiochyú nyaada' doo bik'ehyú adzaa dahíi bighá dábinii'zhí' áidéniid ní'. ¹² James odais'a'úí t'ah doo hikáh dadá', Peter doo Jews daanlii dahíi yíl da'iyáq: áidá' áí nneehíi hikaidá' t'aqzhi' áinzígo its'á'ídel'tíi, circumcise zhinéégo daanliiníi yénáldzidhíi bighá. ¹³ Áídí' Jews daanlíi lá'ihíi Peter adzaahíi bighá bíi áldó' t'aqzhi' ádaasdzaa lék'e, Barnabas ndi itah ágát'ée silíi. ¹⁴ Áí nneehíi yati' baa gozhóni biyi'dí' da'aníihíi doo bikisk'eh ádaat'ee dahíi bigosíisjídá' dawa bináat' Peter gátdéniid, Ní, Jew níií ndi doo Jews daanlii dahíi ádaat'eehíi k'ehgo ánt'éeyúgo, doo Jews k'ehgo da, hant'é bighá doo Jews daanlii dahíi dabini'áayú Jews ádaat'eehíi k'ehgo ádaanoht'ee go n't'ée, daabilniíi láá? ¹⁵ Doo Jews daanlii dahíi doo bik'ehyú ádaat'ee da, áidá' néé, Jews daandliigo daagosíidliiníi, doo áí k'ehgo ádaant'ee da. ¹⁶ Díi bídaagonlzi, doo Jews bich'i' begoz'aaníi bikisk'eh ánách'ot'íi'jhií bighá Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú áh'it'ée da, áidá' Jesus Christ ch'odlaqáhií zhá bighá: áik'ehgo danéé ndi Jesus Christ daahosiidlaqá, Christ daahohíidlaqáhií bighá Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú ádaat'ehi daanohwiñii doleeqo, doo begoz'aaníi bikisk'eh ánádaaahit'íi'jhií bighá da: nnee doo lá' begoz'aaníi yikisk'eh ánát'íi'jhií bighá Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú át'ée da. ¹⁷ Áídá' Christ biláhyú n't'éeqo ádaat'ee daanohwi'idi'niíi hádaaahit'íidá', néé Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi doo bikisk'eh ádaant'ee dago nohwígoz'íidyúgo, ya' áí bighá Christ nch'ó'íi bich'i' nohwelnaá néé? Dah, da'aníi doo ágát'ée da. ¹⁸ Dant'éhéta yó'odii'áqgo baa yashti' n'íi n't'éeqo baa yánáshtih lék'eyúgo, shíi nnee íksiihi nshíigo shígózi. ¹⁹ Jews bich'i' begoz'aaníi doo bikisk'eh ánánsh't'ee dahíi bighá begoz'aaníi bich'i' dasitsáá, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ zhá bich'i' hinshnaa. ²⁰ Tsí'ílna'áhi biká' Christ bil dasitsáá, ndi hinshnaa; áidá' doo shíi hinshnaa da, Christ shiyi' gollígo áñ bee hinshnaa: k'adií shits'íi bee nashaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' hoshdlqágo bee nashaa, án bil nshóqgo bi'ihí'na' shá nyiné'go shá daztsáá. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi bee Christ nohwain'tíiníi doo da'íli' hósh'niíi da: Jews bich'i' begoz'aaníi bee nnee dávik'ehyú ádaat'ee daasilíyúgo, Christ daztsáqáhiíshá' doo ílii da hileeh.

3

¹ Galatiagee daagonohíni, doo daagonohsáá dahíi, hadíni láá k'ízénohwídezníigo da'aniigo ágót'eehíi doo bikisk'eh ádaanoht'ee da daasolíi? Nohwíi nohwíndazahgee Jesus Christ tsí'ílna'áhi bíheska' n'íi, ya' yati' bee doo nohwíi ch'í'nah alzaa da lán gá? ² Díi zhá nanohwídaadishkíd, Ya' Jews bich'i' begoz'aaníi bikisk'eh ádaanoht'eehíi bighá Holy Spirit nohwa daadest'áá néé, néé yati' baa gozhóni daadoht's'ago daahohdlaqáhií bighá néé? ³ N't'é bighá áik'ehgo doo daagonohsáá da? Ya' Holy Spirit bee ínashood daasolíi, n'íi k'adií dánohwíi ánádaaht'íi'jhií bee hadaanohwi'deszaa néé? ⁴ Ya' da'íli'jhií' lááqgo goyéégo nohwich'i' nagoyaa lán gá? Da lán shí go'íi. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ Holy Spirit nohwa daizné'íi, lá'íi nohwitahyú godiyíngó ánát'íi'jhií, ya' Jews bich'i' begoz'aaníi bikisk'eh ádaanoht'eehíi bighá ánát'íi'jhií néé, néé yati' baa gozhóni daadoht's'ago daahohdlaqáhií bighá ánát'íi'jhií néé? ⁶ Da'aníi nohwí'odla'híi bighá. Ágát'éeqo Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yosdlaqá, áik'ehgo bi'odla'híi bighá dávik'ehyú át'éeqo bá hótáq lék'e. ⁷ Áí bighá díi bídaagonolzi le', nnee bi'odla' daagolíníi áí da'aníi Abraham bich'agháshé daanlii. ⁸ Doo Jews daanlii dahíi Christ daayodlaqáhií bighá bincho'íi yits'á'zhí' Bik'ehgo'ihí'nañ ch'ínádaabidoniíi dabínt'sédá' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi ch'í'nah alzaa, áí dabínt'sédá' yati' baa gozhóni Abraham bich'i' yá'ití' gáníigo, Nnee íltah at'éeqo hadaazt'íi'íi dawa ni ninkááyú biyaa gozhóq dolee, níi. ⁹ Áik'ehgo nnee Christ daayodlaqáhií hik'e Abraham, Bik'ehgo'ihí'nañ yodlaqáhií, bílgo biyaa daagozhóni at'ée. ¹⁰ Áidá' Jews bich'i' begoz'aaníi bikisk'eh ádaant'eeyúgo zhá dávik'eh daanzini dawa bíl ch'ídaagosdíníi ádaat'ee: gáníigo bek'e'eshchíi, Nnee daantíigee begoz'aaníi naltsoos besi'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi, lá'íi doo ye'ánát'íi'jhií dahíi bíl ch'ígodíníi at'ée. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nnee doo lá' Jews bich'i' begoz'aaníi yikisk'eh at'éehíi zhá bighá dávik'ehyú át'éehíi n't'éeqo bigózi, bek'e'eshchiiníi gáníihíi bighá, Hadíni dávik'ehyú át'éehíi odla' zhá yee hínaa dolee. ¹² Jews bich'i' begoz'aaníi, da'ohdlaqáyúgo zhá hasdahkáh, doo nohwíñii da, áidá' gánohwiñii, Begoz'aaníi ániíhíi bikisk'eh ádaanoht'ee'yúgo dahazhí' daahohnaa dolee. ¹³ Jews bich'i' begoz'aaníi bee bíl ch'ígodíníi bits'á'zhí' Christ bidíhií yee nadaanohwínesnii, dabíi nohwá bíl ch'ígodíjhií silíi, gáníigo bek'e'eshchíi'jhií bighá, Hadíni tsí'ílna'áhi biká'dí' nahit'íi'jhií bíl ch'ígodíníi at'ée, níi: ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yá hadzii n'íi Jesus Christ biláhyú doo Jews daanlii dahíi áddó' daabiyéé dolee'íi bighá adzaa; lá'íi néé Jews daandliiníi, doo Jews daanlii dahíi bílgo nohwí'odla' binkááyú Holy Spirit, nohwa'det'áá n'íi, daanohwíyéé dolee. ¹⁵ Shik'íiyú, nnee ánádaat'íi'jhií baa nohwíi nagoshn'i'go nohwíi ch'í'nah ashlé; nnee lá'

ik'ech'inñiihíí, lá'ch'idit'áhií, dawahá ídáhách'it'iinií, ha'ishkeehíí, ilch'í' nagoch'inlkaadíí, ilts'á'zhí' ádaach'it'eehíí, lá'íí da'aníí ágot'eehíí yits'á'zhí'go ilch'ídaago'aahíí, ²¹ Lá' biyééhií ídáhách'it'iinií, its'izilheehíí, kol nágodeyisíí, nchq'íí baa goch'iniliihíí, lá'íí díí ba'ashhah ádd' nchq'go ánádaat'ííhíí: da'áda' baa nohwíl nadaagosisni' n'íí baa nohwíl nanádaagosni', díí ye'ánádaat'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nañ bilalt'áhgee begoz'aanií doo biyéé daaleeh da. ²² Áída' nest'a' ch'il yiká' nánt'íhíí k'ehgo díinko Holy Spirit bits'á'dí'go begoz'áni at'éé, kol ijóóníí, kol gozhóóníí, kol nkegohen'áánií, bágoch'oho'aahíí, dawa bich'í' ch'izhóóníí, ko'at'e' nlt'éehíí, kegondljiidíí, ²³ Kojíí yuñe' isht'egodnt'éehíí, ídaa goch'ídaaaníí: ágádaat'eehíí begoz'aanií bits'á'dí' doo bándaagot'aa da. ²⁴ Christ biyéé daanliinií bí'at'e' nchq'íhíí bíl daanzhóogo yiká hádaat'íí n'íí tsj'íhna'áhi yídaayeskahíí k'ehgo yó'odaizné'. ²⁵ Holy Spirit bee daahin'naayúgo, da'áni bee hiikaah le'. ²⁶ Doo itisyú ídaadélt'íí da le', doo nchq'íí bich'í' daahil'aa da le', doo lá' biyééhií ídáhádaahiit'íígo nchq'go láa natsídaahiikees da le'.

6

¹ Shik'íyú, nnee lá' doo bik'ehyú adzaa dayúgo, nohwíí, Holy Spirit bee nasoziiinií, áñ baa daach'ohba'go bich'í' yádaakt'í'go t'áqzhí' nlt'éégo nkenánoholteeh; ni ádd' dánko áik'ehgo nanídi'nootaahíí at'ééhií baa natsííkees. ² Nyeego nohwich'í' nadaagowaagee h' ch'odaahnií le', áí bee Christ yegos'aanií beda'ol'íí doleel. ³ Nnee doo nt'éhi k'a'at'éé da ndi, doo sihgo ánsht'ee da, nzyúgo, ích'í' nach'áhi at'éé. ⁴ Áída' nnee dála'á daant'íígee ye'ánát'ííhíí hago'at'éehíí ídine'íí le', áik'ehgo dabíí bí'at'e' nzhóoyúgo, áí yaa bíl gozhóó doleel, doo lá'í nnee ye'ánát'ííhíí bighá da. ⁵ Nnee dabíí biyil dahyoweehíí k'ehgo nnee daant'íígee bí'at'e' doo nzhóo dayúgo dabíí nabilt'og. ⁶ Hadíí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa bíl ch'ígót'aahíí, biyééhií nlt'éehíí dawa lahzhí' hadíí bíl ch'ígót'aahíí yaa yihiñíí le'. ⁷ Doo ích'í' nadaahch'aa da le'; Bik'ehgo'ihí'nañ doo hagot'éégo bich'í' na'ich'áhi at'éé da: nnee nt'é k'edileehíí da'ái náyihigéshi at'éé. ⁸ Hadíí bí'at'e' nchq'íí yee k'edileeyúgo ídíl ch'ígódeehi at'éé; áída' Holy Spirit yee k'edileeyúgo Holy Spirit bits'á'dí' yaakáyú dahazhí' íhí'naahíí yínt'áni at'éé. ⁹ Nzhóogo ánádaahiit'ííhíí doo bik'e' h'íikáh da le': dayúweh ágádaahiit'ííyúgo nlt'éégo da'inlt'áq. ¹⁰ Áik'ehgo nohwá ch'ígót'áqda' haláq nnee dawa bich'í' nlt'éégo ánádaahiit'íí le', ndi nnee Bik'ehgo'ihí'nañ daayodláago bich'ágháshé daanliinií itisgo ádaanzl'í le'. ¹¹ Díí nchaago k'e'eshchíinií dashíí nohwich'í' k'eshíichínií daah'íí. ¹² Nnee dabíí zhá nlt'éégo daabine'íígo hádaat'íí circuncise ádaanohwi'doln'éh daanohwiñni; Christ bits'í'na'áhi yaa yádaakt'í'yo dánkó biniidaagonlt'éé doleehíí bighá ádaanohwiñni. ¹³ Dabíí circuncise ádaabi'deszaa ndi begoz'aanií doo dawa yikisk'eh ádaat'ee da; áída' nohwíí da'ádaanohwiñniigo circuncise ádaanohwi'deszaahíí yee ídaa da'odlíigo yádaakt'í' h'íí bighá circuncise ádaanohwi'doln'íigo hádaat'íí. ¹⁴ Doo nt'é bee ída'oshdlíigo yashti' da, Jesus Christ nohweBik'ehñ tsj'íhna'áhi yiká' daztsáqahíí zhá bee ída'oshdlíigo yashti'go Bik'ehgo'ihí'nañ áshítsj' le', áí bee ni'godszáñ biká' ágot'eehíí daztsáqahíí k'ehgo shich'í' at'éé, lá'íí shíí ádd' ni'godszáñ biká' ágot'eehíí dasiitsáqahíí k'ehgo bich'í' ánsht'ee. ¹⁵ Christ Jesus bíl dála'á daanohjíyúgo, circuncise ádaanohwi'deszaayúgo, dagohíí doo circuncise ádaanohwi'deszaa dayúgo, doo ílíí da, ndi ániidégo ánádaanohwi'deszaahíí zhá ílíí. ¹⁶ Díí ádishniíhíí yikisk'eh daahikáhíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ilch'í'gont'éehíí lá'íí bílgoch'oba'íí bee yich'í' goz'áq le', áí da'aníí Israel hat'í'íí daanl'íigo Bik'ehgo'ihí'nañ bich'ágháshé daanl'íí. ¹⁷ Kodí' godezt'í'go díí bighá doo hadíí nashínt'og da le': ílk'idá' Jesus nohweBik'ehñ bighá shid shiká'zhí' hit'íí. ¹⁸ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íí daanohwi'yí' yuñe' begoz'áq le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

¹ Shíi Paul, Bik'ehgo'ihinañ bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ínashood Ephesus golveege daagolíníi, áí Christ Jesus daayodlaago biyéé daanliiníi, bich'í' k'e'eshchii: ² Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ich'í'gont'éehíi bee nohwich'í' goz'áq le'. ³ Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa, Bik'ehgo'ihinañ, ba'ihégoš, áñ yaaká'yú nagoz'áqgee nohwiyi'siziiníi bá gózhógo dawa nohwainé, Christ biláhyú: ⁴ Áñ biláhyú ni'godszañ doo hwahá nni'taa dadá' Bik'ehgo'ihinañ hanánohwezñil, bináál godilzigo ádaant'eego doo nt'é bee nohwaa dahgoz'áq da doleełgo: ⁵ Bichágháshé daandlii doleełgo hanánohwidí'niilgo nohwá ngonłchíi, Jesus Christ biláhyú, áí nohwá hát'íjgo yaa bíl gozhóq, ⁶ Ízigo bílgoch'oba'íi ba'ihédaandzi doleełgo, áí nohwiká'zhí' áyílaago, biYe' bíl nzhóni biláhyú: ⁷ Áñ bidílii bee nchó'íi bits'á'zhí' nanánohwi'diheznii, nohwinchó' n'íi bigħa nohwaa nágotet'áq, Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íi ch'ída'izkaadíi bik'ehgo; ⁸ Áí ch'ída'izkaadgo nohwiká'zhí' áyísi, daagondzaago la'íi dawahá bidaagonlzigo ánohwiš; ⁹ Bik'ehgo'ihinañ hát'íjñi doo bigózi da n'íi nohwíl ch'í'nah áyílaa, da'áñ bíl gozhógo hat'íjñi k'ehgo áñ ngonłchíi: ¹⁰ Goldohíi biká' ngonyáago yaaká'yú ágot'eehíi la'íi ni'godszañ biká' ágot'eehíi dawa Christ yebik'ehgo dala' áile: ¹¹ Áñ biláhyú aldó' nt'é nohwiyéé doleełi nohwaa det'áq, dabíi hát'íjgo dawa layí'íjñi k'ehgo nohwáđihyú nohwá ngonłchíi: ¹² Néé dantsé Christ daahosiidlaqadíi, nt'éégo daahii'naahíi bigħa Bik'ehgo'ihinañ ízigo ye'at'éhi nnee daayidnšj doleełgo. ¹³ Nohwíi aldó' yati' da'anihi, yati' baa gozhóni bee hasdánohwezñili daasidohts'áqadá' daahohdlaq ni': daahosohtlaqadá' Holy Spirit bee nohwángon'áq n'íi bee nohwiká' izkalhíi k'ehgo bee nohwígózi, ¹⁴ Áí bee Christ bidílii bee nohwá nayihesñii n'íi nohwiyéé siljizhí', nt'é yengon'áq n'íi da'aniho nohwiyéé doleełgo bidaagonlzi, áñ ízigo ye'at'éhi ba'ihégoš doleełgo. ¹⁵ Áí bigħa Jesus nohweBik'ehñ daahohdlaago, la'íi ínashood dawa nohwíl daanzhógo ba'ikonizjídá, ¹⁶ Da'ákozhá Bik'ehgo'ihinañ bich'í' nohwa'ihénsi, nohwá da'oshkaqgho; ¹⁷ Bik'ehgo'ihinañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ yokáqhií, Jesus biTaa ízigo ye'at'éehíi, daagonohsaago ádaanohwile'go nohwá oshkaqah, la'íi Bik'ehgo'ihinañ dabíi nohwíl ch'í'nah ádíle'go bidaagonoñš doleełgo aldó' oshkaqah: ¹⁸ Nt'éégo ágot'eehíi daahohłi doleełhíi bigħa nohwiká' ánniidíi bidaagonoñš doleełgo, la'íi ínashood daanliiníi bílgo ízigo ágot'eehíi behaldzili nohwiyéé doleełi aldó' bidaagonoñš doleełgo nohwiñi yune' nohwíl ch'í'nah ágólš doleełhíi bigħa nohwá oshkaqah, ¹⁹ La'íi Bik'ehgo'ihinañ binawod ch'ída'izkaadgo, binawod ízigo at'éhi bee na'iziidhí k'ehgo, néé daahohiidlaaníi nohwá siné'go bidaagonoñš doleełhíi bigħa nohwá oshkaqah; ²⁰ Bik'ehgo'ihinañ binawodíi bee Christ daztsaqadí' naadiidzaago áyílaadá' yaaká'yú bigan dihe'nazhinéé dahyinesdaa, ²¹ Spirits binadaant'a'íi, spirits binawodíi, dak'a'at'éehíi, la'íi yedaabik'ehíi dawa bitisgo, doo díi goldohíi zhá biyi' da, ndi yunáásyú goldoh doleełi aldó' biyi', itah at'éégo daabizhi' daawójiñhíi dawa bitisgo sitjigo áyílaa: ²² Dawahá yebik'ehgo bilakt'ááh nyiné', la'íi ínashood dawa yá sizjigo bitsits'inhíi k'ehgo at'éégo aldó' ábílaa, ²³ Ínashood dawa, Christ bee dala'á daanliiníi, bits'í nliigo bełalzaa, áñ bee dawa itah at'éégo layí'íjñi.

2

¹ Begoz'aaníi doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíi bee, la'íi nohwinchó'íi bee nanesona' n'dá' Bik'ehgo'ihinañ nádaahoh'na'go ánohwilaa; ² Nohwinchó'íi biyi' ni'godszañ biká' ágot'eehíi zhá bech'ígóti'yú bikísk'eh hohkaah ni', spirits daanchó'íi binant'a, áñ Bik'ehgo'ihinañ doo daidits'ag dahíi bitahyú na'iziidíi bikísk'eh hohkaah ni': ³ Néé aldó' lahn' bitahyú nahii kai ni', nohwi'at'e' nchó'go hat'íjñi bikísk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatse-kees bílgo hat'íjyú ádaant'ee ni'; da'áik'ehgo gosiidliidá' nchó'go ádaant'ee n'íi bigħa Bik'ehgo'ihinañ nohwinigodil'éí nohwich'í' begoz'áq ni', nnee la'íi ádaant'eehíi k'ehgo. ⁴ Áídá' Bik'ehgo'ihinañ, bílgoch'oba' ch'ída'izkaadhi, dázhó bíl daanjjo lək'ehíi bigħa, ⁵ Nohwinchó'íi bee nane'na' n'dá' Christ bíl dala'á daasiidliigo daahii'naago ánanohwidlaa, (bílgoch'oba'íi bee hasdáh kai); ⁶ Bíl dala' naadihiikaigo ánohwilaa, la'íi Christ biláhyú yaaká'yú nagoz'áqgee bíl naháataqago ánohwilaa: ⁷ Áik'ehgo yunáásyú goldohíi biyi' Bik'ehgo'ihinañ Christ Jesus biláhyú nohwaa ch'oba'go, bílgoch'oba'íi ch'ída'izkaadíi ch'í'nah áidoliil. ⁸ Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íi bee hasdáh kai, nohwi'odla'íi biláhyú; doo dánohwíi ádaant'íj da: Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' nohwaa hi'né'hi at'éé: ⁹ Doo nohwinasdziidíi bee da, áik'ehyúgohíi dánkó nnee la' ída'odlii hileeh. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinañ nanohwik'ída'iziidíi daandlii, Christ Jesus biláhyú nt'éégo ánádaahiit'íj doleełgo ánohwilaa,

4

¹ Áík'ehgo shíí, nohweBik'ehñ bighà ha'ásitíiní nánohwoshkàqah, nohwiká ánniídíí bikísk'eh ndzilgo hohkaah le', ² Ídaa daagoch'iyolba'go, nohwíjii yune' isht'egodnt'éégo, nzaad bádaagohoh'aal le', hìl daanohjòogo ilch'i' hadag ádaanoht'ee le'; ³ Holy Spirit bee dala'á ádaanojsigo ilch'i'gont'éehíí be'ádaanoht'ee doleeigo nyeeego nabik'ída'ohsiid. ⁴ Christ biláhyú dala'á daanohíí, Holy Spirit áldó' dala'á, da'áik'ehgo áldó' daanohwigha ihi'nnaa doo ngonel'áq dahíí ndaahohíí doleeigo nohwiká ánniíd; ⁵ NohweBik'ehñ dala'á, nohwí'odla' dala'á, nohwibaptism dala'á, ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ dala'á, daanohwigha nohwiTaa, án dawa yitísigo nliní, dawa yíl nliní, daanohwigha nohwiyi' golíni. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí iltah at'éhi dala'á daantjige nohwaa daizné', Christ nohwainé'íí k'a'áholáqgo. ⁸ Áík'ehgo gádi'nii, Wá'yú bil onágodzaadá' isnáh daanlii n'íí lágágo yádh onádaaago, nnee yaaká'dí'go yaa daagodez'áq lèk'e. ⁹ (Wá'yú bil onágodzaa ch'iniyúgo, lahn' áidi' ní'goszán yuyaa bil nkegonyáhi lán shí. ¹⁰ Bil nkegonyáahíí da'án yaaká'yuhíí nzaadyú dábitiséyú bil onágodzaahi at'éé, qal' laile' doleeihíí bighà.) ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yaa daizné'íí iltah ádaat'ee: la' binal'a'á daanliigo yaa daagodez'áq; la' binkááyú nada'iziidgo; la' yati' baa gozhóni yaa nadaagoln'i'go; la'íí la' inashood yinádaadé'jigo bil ch'ídaago'aahgo; ¹² Inashood hadaadeszaago nlt'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ yá nada'iziid doleeigo, yati' baa gozhóni baa na'goni' doleeigo, la'íí inashood dawa Christ bits'í nliníí ndzilgo ádaile'go baa daagodez'áq: ¹³ Áík'ehgo daanohwigha nohwí'odla' bee dala'á daahiidleeh, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nlt'éégo bidaagolnzíih, nnee báyan hileehíí k'ehgo néé Christ bits'í daandliigo án bee báyan daahiidleehgo Christ ye'at'éehíí dawa be'ádaant'eego daahiidleeh: ¹⁴ Doo dayúweh chagháshé daanliihíí k'ehgo ádaant'ee da le', iltah at'éégo ilch'ígót'aahíí bee doo itks'á' nohwil'ánágoyol da le', nnee nadaach'áhi léda'ilchoogo ilch'ídaago'aahíí yee nohwiká daadihésbìh, k'izé'daanohwidíteeh hádaat'iiní, áí doo idaayilts'áq da le'; ¹⁵ Áidá' hìl daanjòogo da'anii ágot'eehíí bee yádaahiilti' le', kotsits'in kots'í yebik'ehíí k'ehgo Christ nohweBik'ehgo bil dala'á daandleehgo án biláhyú daandzéé' le': ¹⁶ Nohwits'í lágágo ilghadaadit'áahíí la'íí its'id bee daakotá'íí gólíí, dawa nlt'éégo nadaahidziidyúgo nlt'éégo daandzeel, ágát'éégo néé Christ bits'íhíí daandliigo dabií bee daakóntá', la'íí hìl daanjooníí bee néé Christ bits'íhíí daandliiní nchaa daahiidleeh. ¹⁷ NohweBik'ehñ biláhyú hasdzíihgo gánohwidishnii, Kodí' godezt'i'go doo Jews daanlii dahíí da'ílinégo natsídaakeesgo hikaahíí k'ehgo doo hohkaah da le', ¹⁸ Binatsekeesíí yee doo daago'jii da, doo bil idaagoz'í dahíí bighà Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ihí'naahíí yits'á'zhí' ádaat'ee, bijíí biyi' chagohleel benagoz'áahíí bighà: ¹⁹ Bijíí nlt'iz silíigo nchó'íí doo yich'i' t'áqzhí' ádaat'ee dago yaa ádaadest'áq, nchó'go ánádaat'ííhíí zhá bil daant'ee daasilíí. ²⁰ Áidá' nohwihíí ágágot'eehíí doo Christ bits'á'dí' bídaago'áq da; ²¹ Da'anii ba'ikodaanojs' lèk'eyúgo, Jesus biláhyú da'anii ágot'eehíí nohwil' ch'ídaagoz'áq lèk'eyúgo: ²² Doo ánidá' nchó'íí be'ádaanoht'ee n'íí yó'odaagodoh'aah, áí k'izé'idíteehgo nchó'íí zhá há't'jigo da'ílií hileeh; ²³ Nohwinatsekeesíí, nohwiyi'sizinií bilgo ánidégo nohwá ánohne'; ²⁴ Ánidégo be'ádaanoht'eehíí ádaagohdle', áí Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo dábiik'ehyú at'éégo la'íí da'anii dilzihgo alzaa. ²⁵ Áík'ehgo léda'okhoohíí yó'odaagodoh'aah, dala'á nohtjige nohwit'ahd' daagolíníí da'anii ágot'eehíí yee hìl nadaagohi': nnee bits'í dala'á ndi lágayú henláahíí k'ehgo néé iltah at'éégo ádaant'ee ndi dala'á hahiit'í. ²⁶ Dahagee hadaashohkeegee dénchó'égo ágot'eehíí yeh noholt'é' hela': hadaashohkeehíí bil ya'ái owáh hela': ²⁷ Ch'iidn nant'án doo bá goz'áqgo ádaagonol'sí da le'. ²⁸ Hadíí in'íihíí doo dayúweh in'íih da le': áidá' dabií bigan yee nlt'éégo na'iziid le', hadíí nt'é yidh nliníí la' yaa yiné' doleeihíí bighà. ²⁹ Yati' nchó'íí doo la' nohwizé'dí' behagohighá da le', áidá' yati' nlt'éhi zhá, hadag ádaakole' doleeigo, hadíí daidits'agíí bee biyaa gozhó' doleeihíí bighà. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ biHoly Spirit doo bil gozhó' dago doo ádaanojs'í da le', án bee nohwiká'iska', ch'ínánohwi'nííhíí bijíízhí'. ³¹ Nohwíl daagoshch'íihíí, nohwinágoch'íihíí, hadaashohkeehíí, hagóldohíí, nchó'go yádaati'íí, la'íí da'oh'nigo natsídaahkeesíí dawa bee nohwits'á' gonoghá: ³² Laadaach'ohba' le', laatédaht'íí le', Bik'ehgo'ihí'nañ Christ bighà nohwinchó'híí bighà nohwaa nágodez'áahíí k'ehgo nohwíí áldó' laa nádaagodenoh't'aah le'.

5

¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé bil daanzhónihíí daanohjigo Bik'ehgo'ihí'nañ beda'ol'jii; ² Christ bil daanjóohí k'ehgo hìl daanohjòogo hohkaah, án ikágochliníí Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okáqahgo baa h'né'híí k'ehgo zesdjiigo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ya'ádet'áq. ³ Áidá' nant'i' na'idaahíí, nchó'go natsíts'ikeesíí, dawahá dayúwehégo idáhách'it'iiníí, dala'á ndi doo bida'oltah da, inashood Bik'ehgo'ihí'nañ bá hadaadeszaago doo ágádaat'jii bik'eh da; ⁴ Ikóhgo yati'íí, yati' da'ílinéhíí, dawahák'e ách'inihíí doo ádaadohñii bik'eh da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ ahíyi'e daabiidohñiigo nlt'éé. ⁵ Díí bidaagonol'sí, hadíí

nant'i' naghahíí, nch'ogo at'éehíí, dawahá dayúwehégo ídáhát'ííníí, áí da'íliné daayokaahíí, áń Christ bilakt'áhgee begoz'aaníí, da'ái Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah bíyéé da doleel. ⁶ Dahadín biyati' da'ílinéhíí izanoń'é' hela': áí bighą dabíí zhá daabik'ehíí Bik'ehgo'ihí'nań biniigodil'éíí yiká'zhí' áile'. ⁷ Áík'ehgo ágádaat'eehíí doo itah daanońhíí da le'. ⁸ Lah chagońheel zhínéé daanońhíí ní': k'adyúgo nohweBik'ehń binkááyú idindláád zhínéé daasolijí: áík'ehgo got'ini biyi' hikahíí k'ehgo hohkah; ⁹ (Holy Spirit nnee nayik'íiziidyúgo, nńt'éégo ágot'eehíí, dáńik'ehyú ágot'eehíí, la'íí da'ańiigo ágot'eehíí biyi' begoz'aągo áile:); ¹⁰ NohweBik'ehń hant'é bíl goyilshóq doleelíí bídaagonńsijh. ¹¹ Doo chagońheel zhínéégo da'ílinégo áńadaat'ijhíí k'ehgo áńadaat'ijh da, áídá' ágánágot'ijhíí nnee bíl ch'í'nah ádaanońsigo bígózi le'. ¹² Nagont'í'yú áńadaat'ijhíí bich'íltahyúgo ndi bik'ee ídaayágoş. ¹³ Dawahá ch'í'nah alzaahíí idindláádíí bee bígózi: dawahá hit'ííníí idindláádíí bee hit'ij. ¹⁴ Áík'ehgo gáníigo dahgoz'aą, Iłhoshíí, ch'ínándzíd, dasíntsaądí' náńdńá, Christ níká'zhí' idindláádgo áile'. ¹⁵ Hagot'éégo hohkahíí baa daagonńsaą, nnee doo daagoyáą dahíí doo k'ehgo da, áídá' daagoyáni hikahíí k'ehgo hohkah, ¹⁶ Díí yolkańí biyi' doo nzhog dahíí zhá begoz'aahíí bighą goldohíí ilíigo ádaanońs. ¹⁷ Ídaa daagonńdzaą le', nohweBik'ehń nohwá hát'ííníí bídaagonńsijh. ¹⁸ Wine nohwíl nádaagodońs hela', áí dńch'ogo kodit'eehí at'éé; áídá' Holy Spirit nohwee hadaalk'igo ndzilgo bee nasozij le'; ¹⁹ Siníí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoşiníí, la'íí ínashood biyiníí bee ílch'í' da'doh'aal le', nohwíl daagozhógo nohwijíí biyi'dí' nohweBik'ehń bich'í' da'doh'aal le'; ²⁰ Dábik'ehń Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa bich'í' dawahá ba'ihédaanońs le', Jesus Christ nohweBik'ehń bizhí' biláhyú; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań daadinńsigo daalidońt'ag le'. ²² Isdzáné daanońhííníí, daanońhíká' daadońt'ag le', nohweBik'ehń daadońt'agí k'ehgo. ²³ Nnee bí'aa yá sizijgo bí'aahíí bitsits'ini at'éé, Christ ínashood dawa yá sizijgo bitsits'ini at'ééhíí k'ehgo: ínashood daanlińíí dawa Christ bits'í nlijgo áí hasdá'ííníí at'éé. ²⁴ Áík'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agí k'ehgo isdzáné daanlińíí áldó' dawahá bee biká' daidits'ag le'. ²⁵ Da'ańií ínashood daanlińíí ląą ndihíí Christ biláhyú da'á at'éé, Christ áí bíl nzhoggo ya'ídet'aahíí k'ehgo nnee daanońhííníí, daanońhí'aa nohwíl daanzhog le'; ²⁶ Tú bee taats'ídígisií k'ehgo áí ínashood da'á at'ééhíí Christ biyati' yee taazisgo ídáhaidle'híí bighą ya'ídet'aą, ²⁷ Doo hayú dinojizhgo da, doo hayú baa dańt'ídińilgo da, dant'éhéta dńch'ó'ehíí da'ádij; áídá' dílzihgo, dant'ée nt'éégo, bits'ą dindláád silijgo ídaayi'né' doleelíí bighą ya'ídet'aą. ²⁸ Da'ágát'éégo nnee bí'aa bíl daanzhog le', dabíí bits'íhíí k'ehgo. Hadín bí'aa bíl nzhoońíí dabíí ídíl njóni at'éé. ²⁹ Nnee doo la' dabíí bits'í bíl nch'og da; áídá' nńt'éégo áyilşigo bíl nzhoggo yinádéz'ij, nohweBik'ehń ínashood dawa dabíí bee da'á nlijgo bits'í k'ehgo at'éhí ágát'éégo áyilş, ³⁰ Néé da'á daantijgee Christ la' bits'í daandlijhíí bighą, bits'í hik'e bits'in k'ehgo. ³¹ Áí bighą nnee bitaa hik'e báą bilgo yits'á' dahdighángo bí'aa yihiigháń doleel, áík'ehgo naki díł'te n'íí da'á náđleeh doleel. ³² Díí dážh'og doo bígózini at'éé da: Christ hik'e ínashood ląą ndihíí Christ biláhyú da'á at'éhí áidishńi. ³³ Áídá' da'á daanońtijgee gádaanońwídkishńi, Nohwí'aa nohwíl daanzhog le', dabíí ídíl njoqńhí k'ehgo; la'íí isdzáné biká' daayidńs le'.

6

¹ Chągháshé daanońhíni, nohwitaa nohwimaa bilgo daadońt'ag le', nohweBik'ehń bíl da'á daanońhíhíí bighą: ágádaanońt'eego nńt'éé. ² Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí dawa bitahyú dantse nt'éhéta nohwá ádishńil nohwíńńiídíí díńko dahgoz'aą, Nitaa nimaá bilgo dínş le'; ³ Áík'ehgo niyaa gozhóq doleel, ni'gosdzán biká' ízaadyú hínńá doleel. ⁴ Nnee daanońhííníí, nohwichągháshé doo bíl daadońtehgo bídaagoyolchij da: áídá' nohweBik'ehń bik'ehgo nohwichągháshé doo dáńik'ehyú ádaat'ee dagee bich'í' yádaakt'igo bíl ch'ídaanońh'aahgo bíhońaa. ⁵ Nada'ohsiidíí, ni'gosdzán biká' bánada'ohsiidíí da'ńiyú ádaanońt'ee, daadońt'ídá' nohwíńi' dahąngo, nohwijíí da'at'éhíí bee, Christ bá nada'ohsiidhíí k'ehgo; ⁶ Doo bánada'ohsiidíí binadzahgee zhá ágádaanońt'ee da, doo nnee bíl daagonńshóqńhíí zhá bighą da; áídá' Christ bánada'ohsiidíí daanońhijgo nohwijíidí' Bik'ehgo'ihí'nań dahát'íyú ádaanońt'ee; ⁷ Nńt'éhéta ádaal'ííníí Bik'ehgo'ihí'nań bá ádaal'ijhíí k'ehgo nohwíl daagozhógo ádaal'ij, doo nnee bá ádaal'ijhíí k'ehgo da: ⁸ Díí bídaagonńs, nnee nńt'éégo adzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań da'áík'ehgo nńt'éégo bich'í' nahinil, isnáń nlińií dagohíí doo isnáń nlij dahíí. ⁹ Nohwíí nant'án daanońhííníí, nohwá na'iziidíí da'áík'ehgo bich'í' ádaanońt'ee le', doo dayúweh goyéégo bee nadaagoh'aa da: nohwíí áldó' nohwíNant'a' yaaká'yú gólj bídaagonńs; áń doo nnee il'anıgo yaa natsekes da. ¹⁰ Iké'yuhíí, shik'íyú, nohweBik'ehń dák'a'at'éhí binawodíí bee ndzilgo nasozij. ¹¹ Bésh diyágé Bik'ehgo'ihí'nań nohwainé'íí dawa ádaagohđle', ch'íidn nant'án nohwich'í' nach'aagee ndzilgo nasozij doleelíí bighą. ¹² Doo nnee daanlińíí bich'í' nadaagonńkaad da, áídá' spirits binadaant'a'íí, binawodíí, díí ni'gosdzán biká' chagońheelíí binadaant'a'íí, la'íí spirits daancho'íí yúdahyú

gólíni bich'í' nadaagonlkaad. ¹³ Áí bighá bësh diyágé Bik'ehgo'ihí'nañ nohwainé'íi dawa ádaagohdle', nagont'ogíi bijji nasozji doleehíi bighá, áik'ehgo aal ádaasolaago t'ah nasozji doleel. ¹⁴ Da'anii ágot'eehíi bee nohwizis ádaagohdle'go nasozji, la'íi dávik'ehyú ágot'eehíi bee bësh nohwitil naztaago ádaagohdle'; ¹⁵ Yati' baa gozhóni bee nkegohen'ááhií nohwiikee bee hadaadeszaa le'; ¹⁶ Da'itiséyú nohwi'odla' bee nohwinadíh dahdaadohtíih, áí bee k'aa' díkt'i ch'iidn nant'an yidilt'ohíi daanoittees doleel. ¹⁷ Áídi' bësh ch'ah bee hasdá'ildéhi ádaagohdle', la'íi bësh be'idiltishé Holy Spirit nohwainé'íi dahdaadohtíih, áí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'hi at'éé: ¹⁸ Holy Spirit biláhyú dáda'ohkaah nt'éé, nohwíídi' dahot'éhé bee da'ohkaahgo Bik'ehgo'ihí'nañ bída'dohkeed, daadeh'íigo inashood dawa doo hagee ngont'ígo da bá da'ohkaah; ¹⁹ Shíi áldó' shá da'ohkaah, Bik'ehgo'ihí'nañ yati' shizayiniil le', doo siste' dago yati' baa gozhóni biyi'di' doo bigózi da n'íi ch'í'nah ádaashle' doleelgo, ²⁰ Shíi, yati' baa gozhóni bee nagoshni'go shi'dol'aadhíi bighá dahshi'dest'óogo ha'ásitíi; doo siste' dago dáyashti' le'at'éehíi k'ehgo yashti' doleel shá da'ohkaah. ²¹ Hago ánásh'tíiíi la'íi hago ánsht'eehíi bídaagonoksí doleelgo Tíkikas, nohwik'isn nohwil daanzhóni, begondíigo nohweBik'ehíi yána'iziidi, dawa yaa nohwil nagolni' doleel: ²² Án nohwich'í' híí'áad, hago ádaant'eehíi bídaagonoksí doleelhíi bighá, áik'ehgo nohwííi yil daagoyilshóo doleel. ²³ Ik'íiyú daanlíni íkch'í'gont'éehíi bee bich'í' goz'aa le', la'íi í'ijóóníi odlá' bílgo áldó' bee bich'í' goz'aa le', áí dawa Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa, Jesus Christ nohwe-Bik'ehíi bílgo bits'á'dí'hi at'éé. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehíi da'anii bíl daanzhooníi dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi bee bich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE PHILIPPIANS

¹ Shíi Paul la'íi Timótheus bílgo Jesus Christ bánaidziidíí, ínashood dawa Philippi golzeegee daagolíníhíi bich'í' k'e'íilchíi, ínashood yínáadaadéz'íiníi la'íi tédaat'iyehíi nlt'éégo áyílsiníi áldó' bich'í' k'e'íilchíi: ² Bik'ehgo'íhi'nañ nohwíTaa la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíi bee nohwich'í' goz'áq le'. ³ Dahagee nohwináshníihgee nohwiğhā Bik'ehgo'íhi'nañ hoshkqāñ ba'íhénsí, ⁴ Dábik'ehñ daanohwiğha nohwá oshkqāğhee shíl gozhógo nohwá oshkqāñ, ⁵ Yati' baa gozhóni dantsé daades-ots'áqđí' díi jįzhi' bee shich'odaahniigo ngohenyááhíi ba'íhénsí; ⁶ Díi nlt'éégo bígonsí, nohwíjii biyi' nlt'éégo nanohwik'í'iziid nkegonyaahíi Jesus Christ nádáhíi bíjii qāł laile' doleeł: ⁷ Shíjii'dí' shíi daanohshoqíi bíğhā daanohwiğha díi k'ehgo nohwaa natseskees dábik'eh; ha'ásítíídá' la'íi yati' baa gozhóni yashtí'go bá sízjídá' shíi hik'e nohwíi áldó' lahdí' Bik'ehgo'íhi'nañ bílgoch'oba'íi bee nohwiká'zhí' at'éé. ⁸ Jesus Christ bits'á'dí'go íl'jíoóníi bee shíl daanoh shoqgo daanohwiğha nohwaa ch'íná nshíinií Bik'ehgo'íhi'nañ shá yígółsí. ⁹ Díi bíğhā nohwá oshkqāñ, nohwíł ídaagozjigo la'íi daagonohsāqgo nohwíł'jíoóníi dāzhó ch'ída'izkaadyú nohwá bínágohidáh; ¹⁰ Áík'ehgo nlt'éégo ágot'eehíi zhā nohwíł dábik'eh doleeł; la'íi nohwíjii bíł da'aniigo doo nohwaa dahdaagoz'áq dago daahinohnañ doleeł, Christ nádáhíi bíjii'zhí'; ¹¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'íhi'nañ ízisgo at'ééhíi ch'í'nah hileehgo, la'íi án ba'íhégosj doleełhíi bíğhā dábik'ehyú ádaanoht'eego Jesus Christ binawodíi bee nlt'éégo áná'ol'íihi' an'odaazljigo ánádaaht'jigo nohwá oshkqāñ. ¹² Shik'íiyú, shich'í' ágódzaahíi bídaagonohsí hasht'j; ¹³ Áík'ehgo Christ bíğhā ha'ásítíi'hií siláada ízisgo nant'án yánada'iziidíi la'íi nnee dahot'éhé dádaagoljii nlt'éégo shídaagolsj; ¹⁴ Ha'ásítíi'hií bíğhā nohweBik'ehñ bílahyú shik'isyú daanliníi káqgo bí'odlā daandzil daasilj, áík'ehgo Bik'ehgo'íhi'nañ biyati' da'itisgo doo nédaaldzid dago, la'íi doo biini' daahā dago yee yádaakti'. ¹⁵ Łáqgo shídaayést'sāqíi bíğhā shik'edaanníihgo, dagohíi ílch'í' nadaagonkkaadgo nnee la' Christ yaa nadaagolni'; la'íi nlt'éégo shaa natsídaakeesgo Christ yaa nadaagolni': ¹⁶ Hch'í' nadaagonkkaadgo Christ yaa nadaagolni'íi daazhógo ádaani, ha'ásítjii ndi dayúweh shich'í' nagont'og le' daasho'niigo: ¹⁷ Áídá' la'íi híi bíł daanshoqíi bíğhā Christ yaa nadaagolni', yati' baa gozhóni bá sízjigo nshí'deltjiihíi yidaagoljiihíi bíğhā. ¹⁸ Hago'at'éégo áídá'go? Doo hago'at'éé da, dá'ádaayú ndi, daazhógo ádaaniigo ndi, dagohíi da'aniigo ádaaniigo Christ baa na'goni'; áík'ehgo shíi shíl gozhóq, la'íi dayúweh shíl gozhóq doleeł. ¹⁹ Nohwi'okqāñíi la'íi Jesus Christ bíSpirit shich'óniíhíi bee shiyaa gozhóq doleełgo bígonsí, ²⁰ Doo ídaayánsdzí da doleeł, áídá' doo shiini' háğ dago shits'í binkááyú Christ ba'íhégosj n'íi k'ehgo ák'ad ndi ba'íhégosj doleełhíi shíjii dawa bee hasht'jigo bikádesh'j, t'ah hinshnaadá' dagohíi dasiitsāq ndi. ²¹ Shíi hinshnaayúgo Christ bá hinshnaa, dasiitsāqyúgohíi íhi'naa doo ngonel'āq dahíi hisht'j. ²² Dayúweh hinshnaayúgo Bik'ehgo'íhi'nañ bá na'isiidíi binest'ā' goljiihíi k'ehgo dayúweh ídaagowa': áídá' hadíi nágodish'aahíi doo bígonsí da. ²³ Díi nakigo goz'aanií dāzhó baa natséskees, dahdishāhgo Christ bíł hishleełhíi dāzhó hásh'tj; áí itisgo shíl nzhqo: ²⁴ Áídá' dayúweh hinshnaahíi itisgo nohwá nzhqo. ²⁵ Áík'ehgo díi bígosłsjiid, dayúweh hinshnaago daanohwiğha nohwíł daagonshjii doleełgo, nohwí'odlā' nldzilgo la'íi bee nohwíł daagozhógo dayúweh nohwá daagowahíi bee nohwich'odaashnií doleeł; ²⁶ Áík'ehgo nohwaa nádzzaahíi bíğhā Jesus Christ binkááyú shaa nohwíł daagozhóq doleeł. ²⁷ Dáhago'éégo shich'í' godeyaayúgo, Christ nlt'éégo baa na'goni'íi bikísk'eh ádaanoht'eego ádaanołs; áík'ehgo nohwaa niyáágo nohwish'jii, dagohíi doo nohwaa niyáá da ndi, dáteł'teego natsídaahkeesgo la'íi. dála'á daanohwiini'go yati' baa gozhóni ch'odlaanií bá nldzilgo nasozjigo, la'íi nldzilgo bá nada'ohsiidgo nohwá'ikonsj doleeł; ²⁸ Nohwik'edaanníiíhíi doo bédaaldzid da: áí bee díinko yidaagolsj, áí da'ílii daadoleelíi ádaat'ee, nohwíhíi hasdānkaihíi ádaanoht'ee, áí Bik'ehgo'íhi'nañ bits'á'dí'hi. ²⁹ Christ daahohdlāqgo nohwaa godet'āq, áídá' doo daáí zhā da, bá nohwiniidaagonłt'éégo áldó' nohwaa godet'āq; ³⁰ Shíi la'íi nohwíi dáteł'teego nohwí'odlā' bee nadaagonkkaad, ágát'éégo nagonshkaadíi daashoh'ni' n, la'íi t'ah nagonshkaadíi sha'ikodaanołs.

2

¹ Áík'ehgo Christ bíł dála'á daandljiihíi bee bídag ádaant'eego, la'íi kł daanjooqíi bee kł goyilshóqgo, la'íi Holy Spirit bíł daandljigo, laadaach'oba'go, ² Nohwinatsekees dála'á ádaanołs, dáteł'teego kł daanohjóq le', dála'ágo natsídaahkees, nohwíni' dála'á le', áí bee

shil gozhóqo ádaashinósj. ³ Laanahkaihi dagohí itisgo ádesoh'nilí doo nohwitahyú be-goz'áq da le'; ádá' daanohtijíee ídaa daagoch'iyolba'go nnee la' nohwitigo nt'éégo baa natsídaahkees le'. ⁴ Dala'á daanohtijíee doo daanochwízhá ídaa natsídaahkees da, nnee la'ihí aldó' baa natsídaahkees le'. ⁵ Christ Jesus binatsekeesí be'ádaanoht'ee le': ⁶ Án Bik'ehgo'ihí'nañ nlii ndi Bik'ehgo'ihí'nañ yil dala'á nliigo doo yotá' da ni': ⁷ Ádá' áí its'á'zhí' áyíílaago kána'iziidhíí át'éehí k'ehgo ya ídet'áqgo nnee bits'í yee gozlii. ⁸ Ádí' nnee k'ehgo nyaágo ídaagoch'iyolba'go Bik'ehgo'ihí'nañ yikísk'eh at'éégo da'itsaah yune' ch'ínyáá lèk'e, tsj'ihna'áhi biká'. ⁹ Ái bighá Bik'ehgo'ihí'nañ dázho da'itiseyú binesdaa, la'íi hizhiihí dawa bitisgo at'éhi bizhi' b'á áyíílaa: ¹⁰ Áik'ehgo yaaká'yú la'íi ni'godzán biká'yú, ni'godzán bit'áahyú góliiníí addó', dawa bich'í' daahilzhiish doleel, Jesus bizhi' hójíígee; ¹¹ La'íi hadíí yádaakt'íí daantíígee Jesus Christ dawa yeBik'ehñ nlii daanii doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwitaa ba'ihégojí doleelhií bighá. ¹² Áik'ehgo shil daanoahshóni, doo dáshináát zhágo da, ndi k'adíí doo shináát dadá' ndi, dábiik'ehn da'дохts' ag n'íi k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinósjigo daadohtidgo daanochwíí hasdánohwidí'nihií ladaahle'go nabik'ída'ohsiid le': ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ bil goyilshóóníí hádaakt'íígo la'íi be'ádaanoht'eego ánohwilshíí bighá nohwi'í' na'iziid. ¹⁴ Doo nt'é bee nadaadoht'íí dago, la'íi doo lahadaadoht'áh dago baa nahkai le': ¹⁵ Áik'ehgo doo nohwaa dahgosit'aa dahíí la'íi doo nch'ogo natsídaahkees dahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé doo nt'é bighá nohwil daach'iteh dahíí bee ch'í'nah ídaadinólzj, nnee daanch'ogo ádaat'eehíí la'íi dabíí zhá daabik'ehgo ádaat'eehíí bitahyú ni'godzán biká' nohwits'á' dindláád; ¹⁶ Yati' be'ihí'naahíí nnee dawa bich'í' bil dahdaadoh'ni; áik'ehgo doo ch'éh itah nniyáá dahíí bighá, la'íi doo da'íízhí' na'siziid dahíí bighá shil gozhóq doleel, Christ nádahíí bijíí. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ nt'éhéta baa hi'né'híí k'ehgo nohwí'odlá' baa hiné'dá' shíí baa idensht'áqgo shidil aldó' baa hiné'yúgo, baa shil gozhóq doleel, la'íi daanochwígha nohwa'ashahadí' shil gozhóq doleel. ¹⁸ Da'áihí bighá nohwíí aldó' nohwil daagozhóq le', sha'ashahadí' nohwil daagozhóq le'. ¹⁹ Jesus nohweBik'ehñ ba'oshliigo dák'adégo Timótheus nohwich'í' dish'aa, nohwa'ikodaaniisíihíí shil goyilshóq doleelhií bighá. ²⁰ Dzqáqee án zhá dala' bil natséskees, án zhá nohwá nt'éehíí há'tíí. ²¹ La'ihíí dabíí nadaabi'dint'ogíí zhá yaa natsídaakees, Jesus Christ binasdziidíí doo yaa natsídaakees da. ²² Ndihií Timótheus nt'éégo anát'íígo bídaagonósj, nnee biye'híí k'ehgo yati' baa gozhóni itah bee yáhiilt'igo shich'ozni'. ²³ Hagoshá' shich'í' ágot'ee doleelhií bígosíisíidgo, dagoshch'í' nohwich'í' dish'aa doleel. ²⁴ La'íi shíí aldó' dé't'íhého nohwich'í' dishángo nohwe Bik'ehñ ba'oshlíí. ²⁵ Epaphrodítus, shik'isn, bil na'isiidi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ba silááda bil nshlíni, nohwich'í' nádish'aago dábiik'eh shj nsj, án shich'í' daadiso'l'a' n'íi, áik'ehgo hadíí bídh nshlínií shaa yihiniigo shich'ozni'. ²⁶ Án nohwaa ch'íná silíí, la'íi nniigo ba'ikodaanohsíihíí bighá biini' l'áq. ²⁷ Yóiyahgo nniih ni', dasdozhá daztsáq, ádá' Bik'ehgo'ihí'nañ baa ch'ozbaad; doo dabíí zhá da, shíí aldó' shaa ch'ozbaad, doo ágát'ée dayúgo doo shil gozhóq dahíí da'itisego doo shil naagojog da doleel ni'. ²⁸ Áik'ehgo dázho hásh'tíígo nohwich'í' def'a', nádaaholts'áqee nohwil daagozhóq doleel, áik'ehgo shíí dá shil degots'íid doleel. ²⁹ Ái bighá nohweBik'ehñ biláhyú dázho nohwil daagozhóqo nádaadoht'eeh; nnee ágádaat'eehíí daadinósj; ³⁰ Án Christ yána'iziidhíí bighá dasdozhá daztsáq, bi'ihí'na' doo yaa bil goyéé dago, hagog'éégo shich'odaahnií doleel n'íi qal shá áyíílaa.

3

¹ Iké'zhí'go shik'íyú, nohweBik'ehñ biláhyú nohwil daagozhóq le'. Da'ái baa nohwich'í' k'ena'ishchíihí doo shá nyee da, nohwíí nohwá nzhoq. ² Gósé k'ehgo daanliiníí baa daagonohsáq, nch'ogo ánádaat'ííhíí baa daagonohsáq, hadíí bikágé nailgésíí, la'íi nohwikágé nadaahogéés daanochwííhíí aldó' baa daagonohsáq. ³ Néé da'aníi circumcise ádaabi'deszaahíí daandlíí, Holy Spirit binkááyú Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikáqah, Christ Jesus zhá baa da'óndlii, danéé nohwí'at'e'íí doo bee ídaa da'ohiidlii da. ⁴ Ádá' shíí bighane golíígo ída'oshlíí. Nnee la' nt'é yee ída'odlííyúgo, shíí itisgo at'éehíí bighá ída'oshlíí: ⁵ Goslíí'í' tsebíiskáqgo circumcise áshi'delzaa ni', Israelite nshlíni, Benjamin hat'ííí bits'á'dí', Hebrew nshlíígo shimaa hik'e shítaa bilgo Hebrew daanlíí ni'; Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí baa yách'ilti'yúgo bikísk'eh ánsht'eego Pharisee nshlíí ni'; ⁶ Jews da'okáqahíí dahot'éhé bee oshkáqahíí baa yách'ilti'yúgo, ínashood daanliiníí biniidaagont'éégo ádaansj ni'; Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí bik'ehgo dábiik'ehyú ánsht'eehíí baa yách'ilti'yúgo, doo shaa dahgoz'áq da ni'. ⁷ Ndihií áí dawa bee sist'íid n'íi Christ bighá shich'í' doo nt'é da nasdlííhíí k'ehgo baa natseskees. ⁸ Christ Jesus sheBik'ehñ bigonsíihíí dázho ílííhíí bighá dawahéhíí shich'í' doo nt'é da nasdlíí: án bighá dawahéhíí k'íhzhí' nyiné'híí bighá bil ch'ígódéehíí k'ehgo bil oshtag, bidená Christ hisht'íí doleelhií bighá, ⁹ La'íi Christ bil dala'á nshlíígo shígózj doleelhií bighá, doo Jews bich'í' begoz'aaníí bikísk'eh

ánsht'eehíu bighá dashíu dábik'ehyú ánsht'ee da, áidá' Christ hoshdlaáhií binkááyú zhá dábik'ehyú ánsht'ee, áí dábik'ehyú ách'ít'éeéhíu Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'ée, ko'odla'íi bee: ¹⁰ Christ bigonsíjhi hasht'íi, la'íi binawodíi daztsáádí' naadiidzaahíi bee ch'í'nah alne'íi bigons'h'aah aldó', ba'ashhahdí' shiniigonlt'ée doleełgo, la'íi án datsaahdá' át'ée n'íi k'ehgo ánsht'eego hasht'íi; ¹¹ Hagot'éeego bigonedzayáyo zhá nanezna' n'íi naadiikáhgee shíi áddó' itah desheelgo hasht'íi. ¹² Shíi doo hwahá bee shaa gonáh da, doo hwahá dážhó nzhoq hishleeah da, ndi ágánsht'ee doleełhíi bighá dayúweh baa hishaah, Christ yighá hashíltínií laashle' doleełgo. ¹³ Shik'íyú, shíi áí doo hwahá laashle' dago bigonsj; áidá' shiké' nnááyú ágot'eehíi baa yishnahdá' dala'ágo goz'áni zhá baa hishaah, shádíjhyú ágot'eehíi zhá bich'í' dahnsdhqhgo, ¹⁴ Ngont'í'gee na'desdzogíi bich'í' hishwoł, áí Bik'ehgo'ihí'nañ Christ Jesus biláhyú yaaká'dí'go bighá nohwich'í' aníihíi honshbíjhi doleełhíi bighá. ¹⁵ Áík'ehgo'ihí'nañ, Holy Spirit bee bayán daasiidliinií shíi ánsht'ee dishñiihíi k'ehgo baa natsídaahiikees le': áidá' dant'éhéta lahgo baa natsídaahkeesyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíł ch'í'nah áile' ndi at'ée. ¹⁶ Ágát'ée ndi ilk'idá' bídaagosíiłjidií ndzilgo daahontá'go bikík'eh ádaant'ee le'. ¹⁷ Shik'íyú, dala' daanohljigo shedaal'íi, nohwíł bikík'eh ihí'naahíi nohwá ádaasiidlaa, áiyikik'ehyú ádaat'eehíi daanel'íigo bídaagonolsj le'. ¹⁸ (Nnee láni Christ bits'ílna'áhi yik'edaanniihgo nadaakaihíi baa nohwilnanágosh'nií, k'adíi shináátú náłjídá' nagoshni': ¹⁹ Áí bendaagoy-aago da'ílii daadoleel, bibidíi binant'a' ádaayísi, bik'ee idaayágosj doleeł n'íi yee idaada'odlíi, n'igosdzán biká' ágot'eehíi zhá yaa daabiini'.) ²⁰ Áidá' nées nohwini'íi yaaká'yú goz'áq, áidí' Hasdánohwiñíií Jesus Christ nohweBik'ehñ nádhíi bikádaadét'íi: ²¹ Dawa dabíi yebik'ehgo áyíłsigo binawodíi yee yínel'áahíi k'ehgo, nohwits'í baagoch'oba' n'íi dabíi bits'í bits'á'dindíhíi k'ehgo lahgo ánaídle' doleeł.

4

¹ Áík'ehgo shik'íyú, dážhó shíł daanohshóni, nohwaa ch'íná nshlíi, baa shíł gozhóni daanohjíi, nohwíł ch'ah hobjíhíi k'ehgo hosłbáqahíi shá daanohjíi, dážhó shíł daanohshóni, nohweBik'ehñ biláhyú ndzilgo nasozjí. ² Euódias nánoshkáqah, Síntiki áddó' nánoshkáqah, nohweBik'ehñ biláhyú nohwíni' k'et'ee le', dishñigo. ³ Dani níl naki disht'éhi, ni áddó' nánoshkáqah, díi isdzáné bich'odaanniih, áí yati' baa gozhóni baa na'goni'gee bíł nada'isiid ní; Clément holzéhi hik'e la'íhíi bíł nada'isiid n'íi áddó' bilgo, dawa nalt-soos be'ihí'náhi biyi' bizhi' dahngoz'áq. ⁴ Dábik'ehñ nohweBik'ehñ biláhyú nohwíł daagozhóqle': ágánánohwíłdsh'nií, Nohwíł daagozhóq le'. ⁵ Dawa bich'í' daanohshooníi nnee nohwá yídaagosj le'. NohweBik'ehñ alhánedí' nádaal. ⁶ Doo nt'é bighá nohwíni' lqá da le'; áidá' ihédaansisigo dawa bighá Bik'ehgo'ihí'nañ nádaahohkéqah, nt'é hádaaht'ínií bíł nadaagosni'go bídaahohkeed. ⁷ Áík'ehgo ilch'í'gont'éeéhíi Bik'ehgo'ihí'nañ kaa yiné'íi bigoch'íksinií bitisigo at'éhi nohwíjii hik'e nohwinatsekeesíi biyi' goljigo nt'éeego áyíłs, Christ Jesus biláhyú. ⁸ Iké'yúhíi, shik'íyú, nt'éhéta da'aníihíi, nt'éhéta díłzinií, nt'éhéta dábik'ehyú át'éeéhíi, nt'éhéta doo ncho' zhinéé dahíi, nt'éhéta dážhó nzhoonií, nt'éhéta nt'éeego baa ch'íniihíi; dážhó nt'éeeyúgo, ba'ihégosj bik'ehyúgo, díi baa natsídaahkees. ⁹ Shits'á'dí' bídaagosolsjídgo nádóné'íi dawa, shits'á'dí' da'desots'áq n'íi áldó', la'íi be'ánsht'eehíi daah'íi n'íi, díi k'ehgo ádaanoht'ee le': áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ilch'í'gont'éeéhíi kaa yiné'íi nohwíł nłjii doleeł. ¹⁰ NohweBik'ehñ binkááyú dážhó shíł gozhóq, k'adíi ániita zhá shaa nohwíł nádaagoyéé; da'aníi shaa nohwíł daagoyéé ni', ndi doo hagot'éeego bídaanel'áq da ni'. ¹¹ Doo nt'é bídih nshlíi dishñii da; hagot'éeego hinshnaahíi shíł da'ákohgo bigol'áq. ¹² Débaagoch'oba'ágo hinshnaahíi bigosíłsíd, dawahá shich'í' ch'ída'izkaadgo hinshnaahíi áddó' bigosíłsíd: da'ádzayú la'íi dawa bee, ná'ch'íłjdhíi la'íi shiná, dawahá ch'ída'izkaadíi la'íi dawahá bídih nshlíihíi baa shíł ch'ígót'áq. ¹³ Christ shinawod shá ágółsiníi biláhyú dawa ashléhgo bínensh'áq. ¹⁴ Ágát'ée ndi shich'í' nagont'ogee shich'odaason'íi nt'éeeyú ádaahdzaa. ¹⁵ Áidá' Phíłlippiíge daagonohlíni, yati' baa gozhóni dantsé begodeyaago Macedoniad' dahdiyaadá, ínashod ha'nátséh nagozníłií doo la' shich'ozni' da, nohwíł zhá shich'odaason'í, ildenágo hádaadih'né'íi zhinéégo. ¹⁶ Thessalonica golzeegee sídáádá' ndi bídih nshlíihíi bighá zhaali bee shich'onádaahniih ni', doo dalándi zhá da, nakidn ni'. ¹⁷ Doo nt'é shaa hi'né' hásh'íhíi bighá dishñii da: lqágo nohwá ínagodángo nohwich'í' goldohíi zhá nohwá hásh'íi. ¹⁸ Bídih nshlíi n'íi shaa hi'né' dážhó bitisgo lqágo: da'ágeé dáshik'ehñ, shich'í' ádaasolaa n'íi Epaphroditus shairnił, áí Bik'ehgo'ihí'nañ baa bi'niihíi líkagolchini at'éeego dá bíł bik'eh, bíł gozhóqgo náidmné'hi at'ée. ¹⁹ Bik'ehgohinshnañ nt'é bídih daanohliinií Christ Jesus dawa ch'ída'izkaadgo hágoldzilií bee nohwá ágoléh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ da'ái nohwíTaa ba'ihégosj le', dahazh'í doo ngonel'áq dayú. Doleelgo at'ée. ²¹ Ínashod daant'íjgee Christ Jesus biláhyú, Gozhóq, shá daabíłdohnií. Nohwik'isyú bíł naháshtaaníi, Gozhóq, daanohwíhnií. ²² Ínashood dawa, Gozhóq, daanohwíhnií, Caesar

yìl daagolìni áí zhà bitisgo. ²³ NohweBik'ehín Jesus Christ bílgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE COLOSSIANS

1 Shíi Paul, Bik'ehgo'ihinañ bik'ehgo Jesus Christ binal'a'a nshlíni, la'íi nohwik'isn Timótheus bilgo, ² Colósse golzeegee inashood daanliinií la'íi Christ biláhyú nohwik'íyú bada'óndliihíi bich'íi k'e'iilchii: Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa, Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgo bitgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíi bee nohwich'í' goz'áa le'. ³ Bik'ehgo'ihinañ, Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa, nohwichá ba'ihéndzigo dávik'ehn nohwá ohiikaqah, ⁴ Christ Jesus daahohdlaago la'íi inashood dawa nohwil daanzhógo ba'ikondzihíi bighá, ⁵ Yaaká'yú nohwiba' goz'aanií ndaahohíhíi bighá ágádaanoht'ee; ái ndaahohíhíi yati' baa gozhóni, yati' da'aníhi bee ilk'ídá' daadesots'áa ni'; ⁶ Ái yati'íi nohwitahyú didezdláádhi k'ehgo ni'godsán dágóz'áa nt'éego didezdláád; nohwíi daadesots'áago Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi da'aniigo bídaagonolsihíi bijjidi' godezt'igo nt'éego ádaanohwoliíhíi k'ehgo bíi aldó' nt'éego ádaaboliik: ⁷ Ái yati'íi Épaphras holzéhi, nohwil nzhóni, bíl na'ídziidi, bits'á'dí' bídaago'áa, án nohwá Christ yána'iziidi ba'óndliihíi nlii; ⁸ Án Holy Spirit biláhyú nohwil'ijóóni aldó' baa nohwil nagolni' n'. ⁹ Ái bighá ái ba'ikonihidzinií bijjidi' godezt'igo aldó' dá nohwá ohiikaqah nt'éego godeyaa, Bik'ehgo'ihinañ nohwá hát'íini bídaagonolsihíi bighá daagonohsáa, la'íi yaaká'dí'go il'ígóziníi dawa bee nohwil idaagozigo ánohwil'ehgo nohwá ohiikaqah; ¹⁰ NohweBik'ehñ dá bíl bik'ehyú hohkaahgo, la'íi ánádaat'íihíi dawa bee bíl daagonolshógo, nt'éego bá nada'ohsiidgo nest'á' ch'il yiká' nant'íhíi k'ehgo nt'éego da'noht'íi, la'íi Bik'ehgo'ihinañ baa nohwil'ígóziníi nokseeigo aldó' nohwá ohiikaqah; ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ ízigo binawodíi dawa bee daanozdilgo, ái bee nohwil daagozhógo nyee ndi bidag ádaanoht'éego bádaagohoh'aalgo; ¹² La'íi Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa ba'ihédaanohsigo nohwá háhiit'íigo ohiikaqah, án bits'á'dindláádii biyi' inashood bíyéé doleehíi néé aldó' nohwiyéé doleego ladaanohwézlaa: ¹³ Án chagohheel binawodíi bits'á'zhí' nohwinildí' biYe' bíl nzhónihi bilalt'áhgee daanliinií yitah nohwinil: ¹⁴ Án bídihiíi bee nohwincho'íi bits'á'zhí' nanánohwi'dihesni, nohwincho'íi bighá nohwáa nágodet'aahgo: ¹⁵ Án Bik'ehgo'ihinañ doo hit'íi dahñ ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éé, dawahá álzaahíi dabintségo gozlini: ¹⁶ Án dawahá áyíílaa, yaaká'yú ágot'eehíi la'íi ni'godsán biká'yú ágot'eehíi, hit'íinií la'íi doo hit'íi dahíi, nant'án dahnazdaahíi, dawa yedaabik'ehíi, spirits binadaant'áíi, la'íi inawodíi ndi; dawahá án biláhyú alzaa, la'íi bá alzaa: ¹⁷ Án dawahá dabintsé nlii, dawahá án bee daakotá'. ¹⁸ La'íi inashood dawa bits'íhíi k'ehgo nliigo, án bitsits'inhíi k'ehgo yebik'ehi nlii; án dantsé godeyaahíi nlii nanezna'íi bitahdi' dantsé náhi'na'íi nlii; dabíi zhá dawa bee da'tiséyú nlii doleego. ¹⁹ BiTaa dabíi ye'at'éhi dawa Christ biyi' golíigo bíl dávik'eh; ²⁰ La'íi tsj'íhna'áhi biká'gee bídií idezjoolíi bee nkegoheñ'áanií nohwá goz'áago áyíílaago, ni'godsán biká' ágot'eehíi dawa la'íi yaaká'yú ágot'eehíi dawa Christ bee Bik'ehgo'ihinañ dabíi ách'í' nt'éego ányidle'go aldó' bíl dávik'eh. ²¹ Áidi' nohwíi lah ncho'go ánádaat'íihíi bighá Bik'ehgo'ihinañ bits'á'zhí' ádaanoht'ee ni', la'íi nohwinatsekeesíi bee bik'edaadinohnihi ni', ndi k'adií bik'íi ánádaanohwidlaa ²² Christ bits'í daztsaaníi bee; áik'ehgo nohwíi hadaanohwideszaago, doo nt'é bee nohwáa dahgoz'áago da, doo hagot'éego nohwil iditehgo da, Christ Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee daanohwidiyoksíi: ²³ Dayúweh da'ohdlaahíi bee nalwodgo ndzilgo nasozíyúgo, hasdách'igháhíi yati' baa gozhóni nohwil nadaagolni'íi ndaahohíhíi doo bits'á'zhí' ádaahne' dayúgo, Christ Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee ágát'éego daanohwidiyoksíi; ái yati' baa gozhóni daadesots'aanií yáa bit'ááhgee nnee dawa bee bich'í' yá'iti'íi; ái yati' baa gozhóni baa nagoshni'go shíi, Paul, hashi'doltíi; ²⁴ K'adií nohwá shiniigont'ééhíi baa shil gozhógo, inashood dawa, Christ bits'íhíi k'ehgo níni, yá biniiigodilne'íi t'ah la' édjihíi shíi shits'íi biniiigont'ééhíi bee laashle': ²⁵ Inashood dawa, Christ bits'íhíi k'ehgo níni, bá na'ísiidgo hashi'doltíi, ái na'ídziidií Bik'ehgo'ihinañ nohwichá shaidin'áa, Bik'ehgo'ihinañ biyati' dawa baa nagoshni'go; ²⁶ Ái doo bígózi da níi doo ánidá' goldohíi la'íi daahinolt'íihíi bits'á'zhí' nanl'íi ni', ndi k'adií nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahíi bíl ch'í'nah ádelzaa: ²⁷ Ái bich'í' Bik'ehgo'ihinañ doo Jews daanlii dahíi bitahyú doo bígózi da níi dázhó lán líni bígóziigo áile'go ngon'áa, ái Christ nohwiyi' golíi, án nohwiyi' golíigo Bik'ehgo'ihinañ baa gozhóoyú itah daahíehgo ndaahohíhi at'éé: ²⁸ Christ Jesus biláhyú nnee dala'á daantíígee Holy Spirit bee bayán daazliigo Bik'ehgo'ihinañ bich'í' bíl nkáh doleehíi bighá Christ baa nagohiilni', nnee dala'á daantíígee baa daahí'niigo, la'íi dawa bee daagondzáago bíl ch'í'gont'aahgo: ²⁹ Ái bighá dázhó na'ísiid, Christ Jesus binasdzidií nalwodgo shinkááyú na'iziidií bee dahnshdoh.

2

¹ Dázhó nohwaa shiini' h'íi bídaagonokisgo hasht'íi, Laodicéa golzeeyú daagolíníi aldó, la'íi nnee dawa doo hwahá daashiks'eh dahíi ndi baa shiini'; ² Bijií hadag ádaanzigo h'íi daan-jooníi bee daalotá'go bá hásh't'íi, la'íi doo bíl nagoki dago bíl'ígóziníi ch'ída'izkaad dolee'go, Bik'ehgo'ihí'na'íi nohwiTaa, lahn' doo bee bíg'ózi da n'íi, áí Christ at'éhi, yídaagokis'íi go bá hásh't'íi; ³ Igoya' la'íi il'ígózi lán ilíni án bilakt'ázh'íi begoz'áa. ⁴ Doo hadín yati' k'izé'idilteehíi bee nohwich'íi nach'aa da dolee'híi bighá ádishn'ii. ⁵ Doo shits'ihíi bee nohwil' nsh'íi da ndi shispirit bee nohwil' nsh'íi, áik'ehgo dawa daagodinokisgo goz'áahíi k'ehgo ádaa'íi go, la'íi Christ ndzilgo daahohdla'ágo bígonsiníi baa shil' gozh'ó. ⁶ Christ Jesus nohweBik'eh'íi nádaagodo'áadá' daahosohdla'ághíi k'ehgo bikisk'eh hohkaah le'. ⁷ Án bee nohwi'keghad golígo bee daanooseel le', la'íi nohwil' ch'ígót'áahíi k'ehgo nohwi'odla' nalwod holeehgo dázhó ba'ihédaano'hsí le'. ⁸ Ídaa daagonohdza'a, dá ni'gosdzán biká'gee kogoya'ihí, la'íi yati' da'ílinéhi k'izé'idilteehíi yee isnáh ádaanihodléh hela', áí dá nnee bi'at'e' n'íi ye'ádaat'éhi, dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíi zhá bee ilch'ígót'aah n'íi, doo Christ ye'ádaat'éhi dá, nnee ágát'éégo ilch'ídaago'áahíi baa daagonohs'áa. ⁹ Bik'ehgo'ihí'na'íi ye'at'éhi dawa Christ biyi' golíi. ¹⁰ Án, spirits binadaant'a'íi hik'e binawodíi dawa yánant'aahí, bíl da'á' daano'h'íi go hadaano'hwí'deszaa: ¹¹ Án biyi' daano'h'íi go aldó' nohwíi circumcison doo nnee bigan bee alzaa dahíi bee circumcise ádaano'hwí'deszaa, Christ biláhyú circumcise ádaano'hwí'deszaahíi bee nohwíi nch'ó'go be'ádaanoht'ee n'íi dawa nohwaidn'íi at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihí'na'íi, Christ dazts'áadi' naadiidzaago áyílaahí, binawod bada'ohíhíi bighá baptism bee Christ bíl lenohwido'níi, da'ái bee aldó' bíl naadohkaí. ¹³ Nohwíi nch'ó'go be'ádaanoht'eego la'íi doo circumcise ádaano'hwí'deszaa dago nanesa'na' lék'e, ndi nda'hósihíi dawa yee Bik'ehgo'ihí'na'íi nohwaa nágodin'áago Christ bíl daahinoh'naago ánohohwidlaa; ¹⁴ Christ ts'ílna'áhi bíheskaldá' Bik'ehgo'ihí'na'íi yegos'aaníi doo bikisk'ehyú ádaanoht'ee dahíi bighá naltsoos nohwee nniltsooz n'íi Bik'ehgo'ihí'na'íi ts'ílna'áhi yíheska'go k'ihzhí' áyílaa; ¹⁵ Áí bee spirits binadaant'a'íi la'íi binawodíi yitis silígo ch'í'nah hit'íi go áyílaago yaa nágonesa. ¹⁶ Áí bighá da'ákohayú dahadín hadíi daahsaaníi bee nohwida'íltah hela', dagohíi godiyiníi bijií dagohíi dahnáyit'íhíi dagohíi Jews daagodn'siníi bijií, daadinokisgo nohwíh'ii hela': ¹⁷ Áí yunáasyú ágodon'íi bichagosh'oh zhá ádaat'ee; áidá' da'aníhíi Christ be'ágodon'íi. ¹⁸ Da'ákohayú hadín, ídaagoch'iyolba'go noligo, Bik'ehgo'ihí'na'íi binal'a'á yaaká'yú daagolíníi daahohk'áah le', daano'hwíi'nyúgo daadoht's'ag hela', án daahob'íhíi le' at'éé n'íi nohwich'íi' nawoch'aa hela', nnee ágát'ééhíi shil' ch'í'nah ágolzaa níihíi, dabíi bi'at'e' nch'ó'hwíi k'ehgo binatsekeesíi bee doo nt'é bighá doo sihgo at'éé dahi at'éé. ¹⁹ Nnee ágát'ééhíi Christ, inashood dawa yebik'ehgo Bitsits'in nliiníi, doo yota' da; inashood dawa Christ bits'í nlii, áik'ehgo Christ bits'í ndzilgo áyílsí, áí dás'íi nt'éégo íghadaadit'aaníi hik'e its'id bee lídaadest'ógo Bik'ehgo'ihí'na'íi nohseel'go áyílsí. ²⁰ Dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíi dantsé baa ilch'ígót'aah n'íi bits'á'zhí' Christ bílgo nanesa'na' lék'eyúgo, nt'é bighá t'ah ni'gosdzán biká' ágot'eehíi nohwebik'ehgo daahinoh'naahíi k'ehgo díinko begoz'aaníi bikisk'eh ádaanoht'ee? ²¹ (Bínlchi'ela'; nli'hela'; dahnné'ela'; ²² Áí dawa da'ílii daaleeh); áí begoz'aaníi dá nnee yegos'áni, nnee bits'á'dí'go ilch'ígót'aahíi ádaat'ee. ²³ Áí ána'daach'it'íhíi goch'iyá'ágo noligo dá hádaach'it'íi go da'ch'ok'áah, ídaagoch'iyolba'go noligo, la'íi kots'íi bíni'ch'ídi'ni'íhgo da'ch'ok'áah; áí dázhó doo íl'íi dadá' dá kots'íhíi zhá bíl íl'íi.

3

¹ Christ bíl naadohkaí lék'eyúgo, Christ yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'na'íi dihe'nazhinéégo dahsdaahíi bits'á'dí'go ágot'eehíi zhá hádaaht'íi go biká'daadeh'íi le'. ² Yaaká'dí'go ágot'eehíi zhá baa nohwiini' le', doo ni'gosdzán biká' ágot'eehíi da. ³ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíi bits'á'zhí' nanesa'na', Bik'ehgo'ihí'na'íi biyi' nohwi'na'íi nádes'íi, Christ bílgo. ⁴ Christ, nohwi'na'íi nliiníi, ch'í'nah nasdlígo nohwíi aldó' bíl nohwits'á'dindl'áadgo daano'hwidolteel. ⁵ Áí bighá ni'gosdzán biká' nch'ó'go ágot'eehíi hádaaht'íi nohwíjii biyi' daagolíníi daazo'hee; nant'íi nahkaihíi, nch'ó'zhinéégo be'ádaanoht'eehíi, nohwits'íi nch'ó'go hat'íiníi, nch'ó'go natsídaahkeesíi, la'íi dawahá dayúwehégo ídáhádaaht'íiníi, áí da'íliné daayok'áahíi át'éé, áí dawa daazo'hee: ⁶ Áí nch'ó'go ágot'eehíi bighá nnee dabíi zhá daabik'ehíi Bik'ehgo'ihí'na'íi bíhask'e'íi bee bich'í' goldohi at'éé: ⁷ Lah'n' áí k'ehgo nohwíi aldó' nahkai ni', áí k'ehgo daagonoh'íi n'dá'. ⁸ Áidá' k'adíi díinko dawa yó'odaagodoh'aah; hadaashohkeehíi, nohwágoch'íhíi, da'oh'ni'íi, nch'ó'go aayádaakt'íi, yati' dénch'ó'ehi yee yádaakt'íi, dawa yó'odaagodoh'aah. ⁹ Doo áni'dá' nch'ó'íi be'ádaanoht'ee n'íi, la'íi nch'ó'go ána'daacht'íi n'íi bílgo yó'odaasohné'dá' doo ilch'í' léda'ok'choo da; ¹⁰ Áni'dégo be'ádaanoht'eehíi ána'daagohdlaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'na'íi ánohwi'laahíi dayúwehégo bídaagonokis'íi, la'íi bedaanoht'eego ána'daano'hwíde': ¹¹ Ágádaach'it'eehíi nnee Greek níni

dagohii Jew nlíni, circumcise ábi'delzaahii dagohii doo circumcise ábi'delzaa dahii, lahdí nnee dagohii Síthian holzéhi, isnáh nlíni dagohii doo isnáh nlii dahii doo il'ánigo baa natsíts'ikees da, áidá' Christ zhá dawa yebik'eh, la'íi án biyi' dawa da'áa daanlii. 12 Áik'ehgo nohwii, Bik'ehgo'ihí'nañ hadaanohweznilgo báhadaadeszaahii daanohlíni la'íi bil daanohshóni, íánádaago'íihii k'ehgo díinko ádaagohdle': dawa bich'i' ch'izhóónii, kol goch'oba'íi, ídaagoch'iyolba'íi, kojii yune' isht'egodnt'éehii, la'íi bágoch'oho'aahí ádaagohdle'; 13 l'ch'i' bidag ádaanoht'ee, nnee la' nnee yil h'íltahyúgo laa nádaagodenoh't'aah: Christ nohwinchó'hii bighá nohwaa nágodin'aahii k'ehgo nohwii áldó' laa nádaagodenoh't'aah. 14 Díi dawa bitisgo il'ijóónii ádaagohdle', ái dawahá daahotá'go dawa laile'. 15 Áidí' Christ bits'á'dí' il'ch'i'gont'éehii nohwijii biyi' yebik'eh le', da'áa'á nádaasohdliigo ái bich'i' nohwiká ániid ní'; la'íi ihédaanoht'ee le'. 16 Christ biyati' ch'ída'izkaadgo nohwiyi' golíigo baa hii nádaago'ni'go bigoyá'íi dawa bee hii ch'ídaagohenoh't'aah; la'íi nohwijii biyi'dí' nohweBik'ehñ bich'i' ihédaanoht'ee da'doh'aal, sinii Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégosinií, la'íi inashood biyinií bee da'doh'aal. 17 Dá yádaakti' shí ndi, dant'éhéta baa nahkai shí ndi, dawahá Jesus nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú ánádaaht'íil le', dabii biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa bich'i' ihédaanoht'ee. 18 Isdzáné daanohlíni, daanohwiká' daadohts'ag le', ágádaanoht'eego nohweBik'ehñ bil dávik'eh. 19 Nnee daanohlíni, daanohwi'aa nohwil daanzhóo le', doo bich'i' nohwil daagoshch'ii da le'. 20 Chagháshé daanohlíni, nohwitaa, nohwimaa bilgo da'ánohwiñniyú daadohts'ag le': ái nohweBik'ehñ bil goyilshóó. 21 Nnee daanohlíni, nohwichagháshé doo bil daadohtehgo bídaagoyolchii da, ágádaanoht'eeyúgo dánko hayaa ádaat'ee daaleeh. 22 Nada'ohsiidii, ni'gosdzán biká' bánada'ohsiidii da'ánohwiñniyú ádaanoht'ee le'; doo bánada'ohsiidii binadzahgee zhá ádaanoht'ee da, doo nnee bíldaagolonshóóhii zhá bighá da; áidá' nohwijii da't'éhé bee, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinokshii bighá ádaanoht'ee. 23 Dant'éhé baa nahkai shíhii dahot'éhé bee baa nahkai le', nohweBik'ehñ bá ashle' daanoht'ee, doo nnee zhá bá ashle' daanoht'ee da; 24 Nada'ohsiidii bighá nohwiyéé dolee'ii nohweBik'ehñ nohwardoné' dolee'go bídaagolonshí: Christ nohweBik'ehñ bá nada'ohsiidii bighá. 25 Áidá' hadii doo bik'ehyú á't'éé dahii binchó'íi zhá bich'i' nanáhi'niik: Bik'ehgo'ihí'nañ nnee doo il'anigo yaa natsekees da.

4

1 Nant'án daanohlíni, nohwánada'iziidii bich'i' dávik'ehyú ánádaaht'íil, la'íi doo il'anigo baa natsidaahkees da le'; nohwii áldó' yaaká'yú nohwiNant'a' golíigo bídaagolonshí. 2 Dá da'ohkáah nt'éé, ihédaanoht'ee daadeh'íi; 3 Néé áldó' nohwá da'ohkáah, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ch'ígót'igo nohwá be'ágodoliñhii bighá, Christ baa na'goni' doo bigózi da n'íi, bighá ha'ásitínií, baa yáhiilti' dolee'go. 4 Ái nnee bich'i' ch'í'nah ashle'go baa yashti' le'at'éehii k'ehgo baa yashti' dolee'go shá da'ohkáah. 5 Doo da'odl'áa dahii bitahyú ídaa daagohonhdz'áago nadaahkai, goldohii íl'igo ádaanoht'ee. 6 Dávik'ehñ nohwil goch'oba'go yádaakti', íshiih k'ehgo bee nohwiyati' daadiik'qshgo nnee daant'ínee hagot'éégo bich'i' hahdziilii bídaagolonshí dolee'go. 7 Hago ánsht'eehii dawa Tikikas yaa nohwil nádaagolni' dolee', án nohweBik'ehñ biláhyú nohwik'isn nohwil daanzhóni, Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi begondlii, bil da'áa' na'isiidi nlii. 8 Án nohwich'i' de'áad, hago ádaanoht'ee shíhii yígokshii bighá, la'íi nohwijii yil daagoyilshóó dolee'go; 9 Onésimus, shik'isn shii nzhóni, begondlii, áldó' nohwich'i' de'áad, án nohwitahdí' nlii. Dz'áagee ánágot'íihii dawa yaa nohwil nádaagolni' dolee'. 10 Aristárkas, bil ha'áshitézhi, Gozhóó, daanohwiñni, Marcus áldó', Bárnabas bilah bizhaazhé nlíni, (án il'k'ídá' la' nohwil nádaagosni' n': nohwaa nyaayúgo bich'i' k'íi daanohd'í le'gá. 11 La'íi Jesus, Justus holzéhi, áldó', Gozhóó, daanohwiñni. Ái zhá nnee circumcise ádaabi'deszaahii bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'ánee begoz'ánihií bá bil náda'isiidii, ái shii daagoyilshóó. 12 Épaphras, nohwitahdí' nlíni, Christ yána'iziidi, Gozhóó, daanohwiñni; án dávik'ehñ bijii dawa bee nohwá ok'áah, nk'zilgo nasozíigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá haa'íinií be'ádaanoht'eego, il'ch'i' daanohwidilne' dolee'go nohwá ok'áah. 13 Díi bá bigons' baa nagoshni', dázhoh nohwaa daabiini'go, la'íi Laodicéayú daagolíni, Hierápolisúy daagolíni áldó' yaa daabiini'. 14 Luke, izee nlíni, nohwil daanzhóni, Demas bilgo, Gozhóó, daanohwiñni. 15 Christ biláhyú il'k'isyú Laodicéayú daagolíni, Gozhóó, shá daabikdohni, la'íi Nímphas áldó', inashood bikih yune'íla'ánádaat'íihii bilgo, Gozhóó, shá daabikdohni. 16 Díi naltsoos nohwitahyú hojiidá' Laodicéayú ha'ánázeh yune' áldó' hojii le'; nohwil áldó' Laodicéadi' naltsoosii áldó' daahohshii. 17 Arkípas shá gádaakdohni, Hant'é nohweBik'ehñ nasdziidi naa yiné'íi ánlé' le'gá, doo dahgo da. 18 Shii Paul, dashii shigan bee, Gozhóó, nohwich'i' k'e'eshchii. Ha'ásitínií binádaakni. Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi bee nohwich'i' goz'áa le'. Dolee'go at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

¹ Shíí Paul, Silvánus, la'íí Timótheus bílgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánáńséhíí bich'í' k'eda'iilchii: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'éeéhíí bee nohwich'í' goz'áá le'. ² Dábik'ehn Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nohwa'ihédaandzigo nohwá da'ohiikááh. ³ Nohwi'odla'híí bighá nlt'éeego ánádaaht'ííhíí, nohwíl ijophíí bighá nyeego nada'ohsiidíí, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí ndaahohííhíí bighá dayúweh dahdaanokphíí Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa daahohiikááhgee dábik'ehn bínádaahiilniih; ⁴ Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihí'nań bíl daanohshóni, Bik'ehgo'ihí'nań hanánohwehsnílgo bídaagonłz. ⁵ Yati' baa gozhóni baa nohwíl nadaagohiilni'dá' doo yati' zhá bee nohwich'í' yádaahiilti' da ni', ndi yati' binawod golíigo Holy Spirit nohwinkááyú yati', áid'í' da'aniihí bídaagosolsjíd; nohwitahyú nahíikaidá' nohwíí nohwhíghá hago ánádaaht'íí lán shí n'íí bídaagonłs. ⁶ NohweBik'ehń hik'e néé bílgo nohweadaanolt'ee daasolj; doo alch'ídéyú nohwich'í' nagont'og da ndi, Holy Spirit binkááyú nohwíl daagozhógo yati' nádaagodo'áá. ⁷ Áík'ehgo Macedóniagee la'íí Akéyagee Jesus daayodlaaní dawa nohwíí nohwí'at'e' dainel'jigo nohwikisk'eh ádaat'ee daasilj. ⁸ Macedóniagee la'íí Akéyagee nnee nohwits'á'dí' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yidaagokłs, doo da'áige zhá da, ndi íts'á'yú áldó' Bik'ehgo'ihí'nań daahohdlaáhíí bigozjíd; áí bighá doo hagog'éeego nt'é daan'nií bik'eh da. ⁹ Hagot'éeego nohwaa nkaihíí dabíí nohwaa nadaagolni', la'íí nohwíí k'e'eshchín bits'á'zhí' ádaasohdzaago Bik'ehgo'ihí'nań hínáhi hik'e da'aniihí bá nada'ohsiid; ¹⁰ La'íí án biYe' yaaká'dí' nádáhíí biba' ádaanoht'eego nohwaa nadaagolni', án daztsáádí' naadiidzaago áyílaa, Jesus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań hashkeego nohwiniidaagodiléhíí yits'á' nohwíni at'ée.

2

¹ Shik'ííyú, doo daazhógo nohwaa nkai dahíí nohwíí bídaagonłs; ² Philippi golzeegee ík'idá' nch'ogo nohwich'í' na'isdzíidgo nohwiniidaagodeszaa bídaagonłs, ndi áí bikédí'go nnee nohwich'í' nada'iziid ndi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú doo bédaahiildzid dago Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni baa nohwíl nadaagosiilni'. ³ Ílch'í'gont'aahíí doo lé'ichoo'híí bits'á'dí'go da, la'íí doo nch'ogo nats'í'keesíí bits'á'dí'go da, doo nnee bich'í' nahich'aago da: ⁴ Áidá' yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nań bíkdábik'ehgo nohwá ngon'áá, áík'ehgo nnee doo bíl daagoyilzhógo da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań nohwíííí nayíntaahíí zhá bíl goyilzhóhíí bighá yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'. ⁵ Nohwíí nohwá bídaagonłs, doo daazhógo ádaan'niigo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yádaahiilti' da, doo dawahá ídáhádaaht'jigo bíl yaa na'síiltsooz da: áí Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yígółs; ⁶ Doo nnee daanohwidnłshíí bík'á daadéet'jigo da, doo daanohwidnłsigo da, la'íí áldó' doo daanohwidnłsigo da, Christ binal'a'a daandlji'híí bighá nohwída'dokeed le'at'éhi, áidá' doo ágádaan'nií da, áík'ehgo doo nadaanoht'og da. ⁷ Áidá' nohwitahyú nahíikaidá' nlt'éeego ádaanoht'og da, áík'ehgo doo nadaanoht'og da. ⁸ Dázhó nohwíl daanohshóphíí bighá Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni baa nohwíl nadaagohiilni', ndi doo áí zhá da, danéé nohwaa ádaadint'aah, nohwik'íí daandzihíí bighá. ⁹ Shik'ííyú, nada'iidziid n'íí, góyéego nohwich'í' nadaagowaa n'íí bínádaaht'niih: Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa gozhóni baa nohwíl nadaagohiilni'dá' doo nadaanoht'og da doleelhií bighá t'é'gee hik'e jjígee nada'iidziid ni'. ¹⁰ Akú, Jesus daahohdlaáhíí, nohwitahyú nahíikai n'dá' daagodinłzigo ádaant'eego, dábik'ehyú ádaant'eego, la'íí doo hadn'íí nt'é nohwik'izh'í' yidi'aah dago ádaant'ee ni' nohwá bídaagonłs, Bik'ehgo'ihí'nań áldó' nohwá yígółs; ¹¹ Díí áldó' nohwá bídaagonłs, nnee bichágháshé yich'í' yádaaht'íí k'ehgo, néé áldó' dala'á notjigo nohwíl daagozhógo ádaanoht'og da, la'íí nohwíl ch'ídaagosíit'áá ni', ¹² Bik'ehgo'ihí'nań bik'eh sohtjigo daahinoht'og da, daanohwih'niid, áí bilah't'áhgee la'íí bits'á'dindláádíí goz'áá yune' daanohwóked. ¹³ Díí áldó' bighá Bik'ehgo'ihí'nań dába'ihédaandz'íí nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa nohwíl nadaagohiilni' n'íí nádaago'áádá', doo nnee biyati'híí k'ehgo da ndi da'anií Bik'ehgo'ihí'nań biyati'híí bighá nádaagodo'áá, áí yati' daahohdlaáhíí nohwiyi' nlt'éeego na'iziid. ¹⁴ Nohwíí, shik'ííyú, Judéayú Christ Jesus binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań daayokááhgo ha'ánáńséhíí bedaanoht'ee daasolj, áí Jews daanliiníí biniidaagodnłshíí k'ehgo nohwíí áldó' nohwitahyú daagoln'íí nohwiniidaagodnłs; ¹⁵ Jews daanliiníí bik'ehgo Jesus nohweBik'ehń zesdji, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí áldó' nadáitseed, la'íí néé nohwiniidaagodnłs; áí Bik'ehgo'ihí'nań doo yilgoyilshógo da, la'íí nnee dawa

yich'i' nada'iziid: ¹⁶ Doo Jews daanlii dahii bich'i' yadaahiilti'go hasdakáh doleeñi doo hádaanoht'ii dahii bighá dabii bincho'íi láágo ádaayoliit; áik'ehgo ániita Bik'ehgo'ihinañ hashkeego biniidaagodiléhii biká'zhi' ádaile'. ¹⁷ Shik'íyú, dé't'ih nohwits'á' ohiikai, k'adii doo daaht'ii da ndi nohwijií bee da'á daandlii, la'íi k'azhá nádaanoht'íi. ¹⁸ Áik'ehgo ch'éh nohwich'i' nádnkáho ádaahiit'ii, shii Paul, doo ach'idndi nohwich'i' nádishdáh hásh't'ii, ndi ch'iidn nant'an t'azhi' daanoht'otá'. ¹⁹ Jesus Christ nohweBik'ehñ nádzáágo bináál nt'éhishá' ndaahóndlii? Nt'éshá' bighá nohwií daagozhóó doleeñ? Nt'éshá' bighá dant'é hóbijhií nohwaa hit'áah doo? Nohwií nohwichá go'íi. ²⁰ Nohwií nohwichá idaada'óndlii, la'íi nohwií nohwichá nohwií daagozhóó.

3

¹ Dázhó nohwa'ikodaanihiidzií hádaahiit'íi bighá dasahndi Athensgee siikeehii nohwií dábi'eh; ² Áik'ehgo Timótheus, nohwi'isn, akú odaasiil'a', án Bik'ehgo'ihinañ yána'iziidi, Christ baa yati' baa gozhóni baa yadaahiilti'go bił nada'idziidi, án nohwi'odla' nđzilgo ádaanoht'íi go la'íi nohwidag yati'go nohwich'i' odaasiil'a': ³ Goyéégo nohwich'i' nagowaahii bighá nnee doo la' bi'odla' yits'á'zhi' annee da doleeñii bighá nohwich'i' odaasiil'a': dánohwií bídaagonoksi goyéégo nohwich'i' nagowaago nohwá goz'áa. ⁴ Da'anii akú nohwií naháatáqdá' nohwií nadaagohiilni' n', goyéégo nohwich'i' nagowaa doleeñgo; áí begolzaago bídaagonoksi. ⁵ Na'intaahii dánkó nanohwineztaad nolí dant'éheta bee, áik'ehgo nohwiitahyú nohwinasdziidí da'íi'izhi' hileeh nolí nsigo dázhó nohwa'ikoniisii hasht'íi go nohwi'odla'íi bígonsiihii bighá la' nohwich'i' ol'a'. ⁶ K'adii Timótheus nohwits'á' d'í' nohwaa nadzáágo nohwi'odla'íi, nohwi'íjónni bílgo dázhó n't'éégo yaa nohwií nagolni', n't'éégo dábi'eh nohwinádaanihii láq, la'íi neé k'azhá nádaanoht'íi k'ehgo nohwií k'azhá nádaanoht'íi k'ehgo nohwií nagolni': ⁷ Áik'ehgo shik'íyú, neé nohwich'i' nadaant'ogee la'íi goyéégo nohwich'i' nagowaagee nohwií nohwichá nohwií nádaagojoo, nohwií nohwi'odla'íi bighá: ⁸ K'adii da'anii daahin'naa, nohweBik'ehñ binkáayú nđzilgo nasoziihii bighá. ⁹ Bik'ehgohin'naahii binadzahgee dázhó nohwichá nohwií daagozhóó, áik'ehgo hagot'éégo'oshá' Bik'ehgo'ihinañ nohwichá ba'ihédaandzi doleeñ? ¹⁰ T'í'ee hik'e jii'gee dáda'ohiikaqah n't'éé, nádaanoht'íi hádaahiit'íi bighá, nohwi'odla'íi la' t'ah doo be'ádaanoht'ee da shiihii n't'éégo nohwá ánalne'go hádaahiit'ii. ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ dabii, án nohwi'Taa níni, la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ, nohwich'i' nkáhií nohwá ilch'i'gole' ndi at'éé. ¹² Lii daanoht'íi la'íi nnee dawa nohwií daanzhoonii nohweBik'ehñ dayúweh nohwá ígohiigháhgo áyilsi' le', neé nohwich'i' ádaant'eehii k'ehgo: ¹³ Jesus Christ nohweBik'ehñ nnee báhadadeszaahii yił nakáhgo, Bik'ehgo'ihinañ nohwi'Taa binadzahgee nohwijií doo baa dahgoz'áa dago, la'íi ncho'íi da'ádhigo godilzi'ngo ánoht'íi doleeñii bighá ágádaanoht'ee.

4

¹ Díi aldó', nohwi'íyú, nádaanoht'íi biláhyú nohwidag yadaahiilti', nohwií ch'ídaasiit'áahii bikisk'ehyú ádaanoht'ee le', la'íi Bik'ehgo'ihinañ bił daagonokshóógo dayúwehyú ágádaanoht'ee le'. ² Jesus nohweBik'ehñ nohwi'odla'íi yati' bikisk'eh ádaanoht'ee go nohwií ch'ídaasiit'áahii bídaagonoksi. ³ Bik'ehgo'ihinañ hadaanoht'íi go hádaanoht'íi, doo nant'íi nahkaigo da: ⁴ Da'á notii'gee nohwits'íhii daadinoksi, la'íi ncho'íi doo bee ánaadaht'íi dago idaa daagonohdzaq; ⁵ Doo Jews daanlii dahii, Bik'ehgo'ihinañ doo yidaagoksi dahii, ádaant'íi k'ehgo ncho'íi go hádaant'íi doo baa ádaanoht'íi aah da: ⁶ Nnee doo nt'é bee la'ihii yich'i' na'iziidi da le': díi k'ehgo doo bik'ehyú ádaant'ee dahii dawa nohweBik'ehñ yiniidaagodile'go ilk'idá' nohwií nadaagosiilni'. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ doo ncho'íi ádaant'ee doleeñgo daanoht'íi da, áidá' daagodinlzi doleeñgo daanoht'íi. ⁸ Hadii díi yati'íi doo ilii dago yaa natsekeesii, doo nnee yich'i' at'éé da, áidá' Bik'ehgo'ihinañ, Holy Spirit nohwaa daide'aañii, án doo ilii dago yaa natsekees. ⁹ Bik'ehgo'ihinañ dabii ilk'idá' hii daanoht'íi go nohwií ch'ídaagoz'áa: áik'ehgo nohwi'isyú nohwií daanzhoogo doo hagot'éégo ágádaanoht'íi go nohwich'i' k'e'eschii bik'eh da: ¹⁰ Macedoniagee nohwi'isyúhii da'anii dawa nohwií daanzhoq; dayúweh ágádaanoht'ee go nádaanoht'íi áhii; ¹¹ La'íi nkegohen'áqgo daagohii go bídaagonoksi aah, nohwinasdziidí dánohwií nádaanoht'íi go le', dánohwií nohwi'igan bee nohwinasdziidí ádaant'íi le', ádaanoht'íi n'ii n'ii k'ehgo; ¹² Ágádaanoht'ee yúgo doo nohwiitahyú daanlii dahii daanoht'íi doleeñ, la'íi doo nt'é bídii ádaanoht'ee da doleeñ. ¹³ Shik'íyú, da'ihoshii hago ádaant'ee shiihii bídaagonoksi go hasht'íi, doo daachag da doleeñii bighá, dahazhi' ihinañ doo ndaayohii dahii daachagii k'ehgo. ¹⁴ Jesus daztsáqdí' naadiidzáhi daahohi- idla'ayúgo, da'ái k'ehgo aldó' hadii Jesus daayodla'qgo da'ihoshii Bik'ehgo'ihinañ Jesus bílgo yił nakáhi at'éé. ¹⁵ Díi nohweBik'ehñ ádaanoht'íi go ágádaanoht'íi, nohweBik'ehñ nádzáágo neé t'ah daahin'naago kú naháataanií nanezna'íi doo dabintsé nká da.

¹⁶ NohweBik'ehñ ádíid hadodzihgo dabíi yaaká'dí' bíl nkegowáh, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú da'tiséyú sitínihií hadziigo, Bik'ehgo'ihí'nañ béshdilwoshé yee ánniidgo: áígee Christ daayodlǎago nanezna'ihíi da'itsé naadikáh: ¹⁷ Áídí' néé t'ah daahin'naago kú naháataanií, áí bíl dala' yaak'os biyi'zhí' nánohwidí'do'níi, áígee nohweBik'ehñ baa nkáh, áídí' godezt'i'go dahazhí' nohweBik'ehñ bíl daandlíi doleel. ¹⁸ Áí bighǎ díi yati'íi bee ildag yádaakti' le'.

5

¹ Shik'íyú, hagee goldohíi, hagee yolkaahíi Jesus nádaahíi doo bighǎ nohwich'í' bek'e'eshchii da. ² Dánohwíi ilk'idá' nt'éégo bídaagonolsi, nohweBik'ehñ nádaahíi bijíi in'íihíi t'é'go nagmaahíi k'ehgo nadáh. ³ Nkegohen'áá, daaniidá' isdzán bizhaazhé goleehego bíl nádi'dínihií k'ehgo dágosile goyéégo goldohíi bee baa godogaak; doo bee bits'á' gónáhgo da. ⁴ Áídá' nohwíi shik'íyú, doo chagotheeyú nahkai da, áik'ehgo áí bijíihíi doo in'íihíi k'ehgo bee nohwaa godogaak da. ⁵ Nohwíi dawa idindláád zhínéégo, jii zhínéégo ádaanoht'ee: doo t'é' zhínéégo da, doo chagotheel zhínéégo ádaant'ee da. ⁶ Áí bighǎ halaq, doo da'íilwosh da le', la' ádaat'eehíi k'ehgo, áídá' daadéet'íigo ídaa daagondzǎq le'. ⁷ Hadíi da'ílhoshíi t'é'go da'ílhosh, hadíi bíl nádaagodeyisíi t'é'go bíl nádaagodeyis. ⁸ Áídá' néé, jii zhínéégo daandliinií, halaq, ídaa daagondzǎq le', nohwí'odlǎ' la'íi nohwí'ijóóníi bésh nohwitil naztaqahíi k'ehgo ádaagohiidle' le'; hasdáhiikáhíi ndaahóndliihíi bésh ch'ahíi k'ehgo ádaagohiidle' le'. ⁹ Nohwiniidaagodile'íi Bik'ehgo'ihí'nañ doo nohwá hát'íi da, áídá' nohweBik'ehñ Jesus Christ biláhyú hasdánkaahgo nohwá ngon'áá, ¹⁰ Ái nohwá daztsǎqahíi bighǎ daahin'naa dagohíi nane'na' ndi dabíi bíl daagondlíi doleel. ¹¹ Áí bighǎ dayúweh nohwíi daagozhógo ádaaínołzigo hadag ádaaínołzi le', ilk'idá' ágádaanoht'eehíi k'ehgo. ¹² Nohwik'íyú, díinko nádaanohowhiikǎq, nohwitahyú nada'iziidíi nohweBik'ehñ biláhyú nohwá nazíigo nohwíi ch'ídaago'aaahíi daadinolsi le'; ¹³ Nada'iziidhíi bighǎ daadinolsigo nohwíi daanzhoo le'. Nkegohen'áánií nohwitahyú begoz'ǎq le'. ¹⁴ Shik'íyú, bíl daagoyéhíi, nada'ohsiid daabíldohnií, bijíi doo nłdzil dahíi bidag yádaakti', doo nłdzilgo nazíi dahíi bich'odaahnii, la'íi nnee dawa bich'í' nt'éégo ádaanoht'ee, daanohwíi'nii. ¹⁵ Dahadíi doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'déna' ágánádaahdle' da, áídá' ilch'í' nt'éégo ádaanoht'ee, la'íi nnee dawa bich'í' nt'éégo ádaanoht'ee. ¹⁶ Dá nohwíi daagozhógo nt'éé le'. ¹⁷ Dá da'ohkǎq nt'éé le'. ¹⁸ Dawahá bighǎ ihédaanoht'ee: díi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá hát'íi, Jesus Christ biláhyú. ¹⁹ Holy Spirit doo t'ǎqzhí' daahonohtǎ' da. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yati'íi, yaa yádaakti'íi doo da'ílinégo baa natsídaahkees da. ²¹ Dawa ntsé bídaanohtáh; nt'éégo ágot'eehíi nłdzilgo daahonohtǎ'. ²² Áídá' doo bik'ehyú ágot'ee dahíi dawa bits'á'zhí' ádaanoht'ee le'. ²³ Bik'ehgo'ihí'nañ, bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíi, dabíi hadaanohwíidóle'; nohwíspirit-híi, nohwíyí'siziinií, nohwíts'í bílgo dahot'éhé doo hagot'éégo nohwaa dahnagoz'ǎq dago nohweBik'ehñ Jesus Christ nádaazhí' Bik'ehgo'ihí'nañ ádaanohwíi doleelgo nohwá oshkǎq. ²⁴ Nohwiká ánniidn da'áníyú át'éhi nlii, án dawa layile'. ²⁵ Shik'íyú, nohwá da'ohkǎq. ²⁶ Nohwik'íyú dawa daagodinolsigo daahohts'os le'. ²⁷ NohweBik'ehñ shinkááyú gádaanohwínií, Díi naltsoosíi nohwí'íyú, inashood daanlíni, dawa bich'í' daahohshíi. ²⁸ NohweBik'ehñ Jesus Christ bílgoch'oba'íi bee nohwich'í' goz'ǎq le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

1 Shíí Paul, Silvánus, la'íí Timótheus bilgo, Bik'ehgo'ihina'na' nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú Thessalonícagee inashood ha'ánáséhií bich'i' k'eda'ililchi: 2 Bik'ehgo'ihina'na' nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ikh'i'gont'ééhií bee nohwich'i' goz'áá le'. 3 Shik'íyú, dávik'ehñ Bik'ehgo'ihina'na' bich'i' nohwa'ihédaandzi' doleelgo at'éé, áí dávik'eh, nohwí'odla' nchaa holeel, la'íí dála'á notíjgee dayúweh híl daanohjòohíí bighá; 4 Áík'ehgo inashood Bik'ehgo'ihina'na' daayokáahgo ha'ánáséhií nagoz'áá yune' nohwaa da'óndliigo nohwaa nadaagohiilni', ílta' at'éégo bee nohwich'i' nada'idziidgee la'íí nohwich'i' nadaagont'ogee bidag ádaano't'eehií la'íí nohwi'odla' nldzilgo bee nasozíjhií bighá; 5 Díí bee Bik'ehgo'ihina'na' dávik'ehyú nohwaa yakti'go bigózi, bíí bilakt'á'ggee goz'áá yune' ohkáhií bik'ehgo sohtíjgo nohwil'otag, áí bá nasozíjhií bighá nohwiniidaagont'ée: 6 Díínko Bik'ehgo'ihina'na' bíl dávik'eh, hadíí nohwich'i' nada'iziidíí, da'ágat'éégo Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'dí'go bich'i' naná'hi'níí at'éé; 7 Áídá' nohwíí nohwich'i' nadaagont'ogíí la'íí néé bilgo dála' hadá'hiidzo' doleel, Jesus nohweBik'ehñ la'íí binal'a'á yaaká'yú daagolíní, dáka'ádaat'éhi bílgo yaaká'dí' yíl ch'i'nah ádelzaahí bíjji, 8 Hadíí Bik'ehgo'ihina'na' doo yídaagot'sí da lán shíhíí, hadíí Jesus Christ nohweBik'ehñ nt'éégo baa na'goní'íí doo yíkisk'eh ádaat'ee da lán shíhíí, Bik'ehgo'ihina'na' kò' dahdinahíí biyi' yiniidaagodoliil: 9 Doo nnágot'i' dago biniiidaagodilne'go bíl ch'ígódeeh, nohweBik'ehñ la'íí binawod bits'á'dindláadíí bits'á' bida'dentáago biniiidaagodilne'; 10 Nádáhií bíjji hadíí báhadaadeszaahíí binkááyú Christ íziso go ye'at'ééhií ch'i'nah alne', la'íí daabosdlaqadíí dawa bíl diyadaagot'ee doleel, (baa nohwil'nadaagosilni' n'íí daayosdlaqádhíí bighá). 11 Díínko bighá dávik'ehñ nohwá da'ohiikáah, Bik'ehgodaahíí'naahíí nohwiká'ánniidíí bik'eh sohtíjgo nohwil'otag doleel, la'íí nt'éégo ágot'ee zhinéégo hádaah'tiiníí la'íí nohwí'odla' bee nada'ohsiidíí dabíí binawodíí bee nohwá laidoliil: 12 Áík'ehgo nohwiláhyú Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' ba'ihégo'sí doleel, la'íí nohwíí áldó' Jesus biláhyú nohwa'ihégo'sí doleel, Bik'ehgodaahíí'naahíí la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí bik'ehgo.

2

1 Nohwik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ nádáhií la'íí bich'i' íla'ádaahi'ne' doleelíí baa yádaahiil'tígo nánohwohiikáah, 2 Spirit at'éé daach'iníihíí bee, yati' bee, dagohíí naltsoos nohwits'á'dí' daach'iníihíí bee, Christ nádáhií bíjji ík'idá' bee nohwaa gonyáá ba'ikodaanohsiyúgo, doo nohwil' nagoki da le', doo láágo natsídaahkees da le'. 3 Doo hágot'éégo nnee la' nohwich'i' nach'aa da le': áí bíjji doo hwaa baa gowáh da, ntse' nnee láni nanánihidéh doleelgo zhá, la'íí nnee dázhó nchò'i' ye'at'éhi ch'i'nah hileeh, án da'ííí hileeh doleelgo goz'íni; 4 Án Bik'ehgo'ihina'na' daabidi'níihíí la'íí dawahá daach'okáahíí dawa yich'i' na'iziidgo yitiso idéstíí doleel, Bik'ehgo'ihina'na' daach'okáah goz'áá yune' Bik'ehgo'ihina'na' ídktí'niigo dáhsdaa doleel. 5 Ya' doo binádaalníih da, t'ah nohwil' nashkaidá' díí baa nohwil' nagoshni' ní? 6 Dázhó nchò'i' ye'at'éhi t'ah nt'é t'áqzhí' botá'íí bídaagonsí, ch'i'nah alne'íí t'ah doo hwahá biká' ngonáh da. 7 Nchò'go ágot'eehií doo bigózi da n'íí ík'idá' na'iziid: t'áqzhí' botá'íí k'íhzhí' alzaazhí' t'áqzhí' botá' doleel. 8 Áníta dázhó nchò'i' ye'at'éhi ch'i'nah hileeh, án nohweBik'ehñ biyol bee bidizolheel, nádaal'gee bits'á'dindláadíí bee bidizo'heel: 9 Áí nchò'i' ye'at'éhi, ch'i'idn nant'án, Satan holzéhi, highángo ábile', án binawod golíjgo godiyíjgo be'ígózimíí la'íí íziso áná'ol'ííhíí k'ehgo áná'ol'íí ágodil'íí doleel, 10 Áí nchò'i' ye'at'éhihíí na'ich'aahíí yíl higháh, áí bee nnee nadaach'aa doleelgo; áí nneehíí da'aníí ágot'eehií bíl daanzhòyyúgo hasdakáh le'at'éhi, doo hádaat'íí dahíí bighá da'ííí hileeh. 11 Doo hádaat'íí dahíí bighá Bik'ehgo'ihina'na' natekees k'izé'idíkteehíí biká'zhi' ádaale', áík'ehgo lé'ichoohíí daayodlaq doleel: 12 Áík'ehgo nnee da'aníí ágot'eehií doo daayodlaq dago nchò'go ágot'eehií bíl daanzhooníí dawa ch'i'idn biko' dílti' yuyaa bándaagodot'aa. 13 Shik'íyú, Bik'ehgo'ihina'na' bíl daanohshóni, Holy Spirit hadaano'hiweznilgo la'íí da'aníí ágot'eehií daahohdlaqágo dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihina'na' hasdánohwiniilgo nohwá ngon'áá, áí bighá dávik'ehñ nohwich'á Bik'ehgo'ihina'na' ba'ihédaandzi' doleelgo at'éé: 14 Jesus Christ nohweBik'ehñ bits'á'dindláadíí bíl daanohwíy'éé doleelgo yati' baa gozhóni bee nohwich'i' yádaahiil'tíí bee nohwiká'ánniid. 15 Áík'ehgo shik'íyú, nldzilgo nasozíj, nohwiyati' bee dagohíí nohwinaltsoos bee nohwil' ch'et'ááníí daahohohtá'. 16 Jesus Christ nohweBik'ehñ dabíí, Bik'ehgo'ihina'na' nohwíTaa bilgo, bíl daanjòohíí, la'íí bilgoch'oba'íí biláhyú dávik'ehñ hadag ádaano'hwilsiníí la'íí nzhòogo ágot'eehií nihóndliigo ádaano'hwilsiníí, 17 Án nohwíj

yune' nkegohen'áágo ádaanohwĩsĩ, la'íi nlt'éeego ánádaaht'ĩĩl hik'e nlt'éeego yádaalti' doleełgo nadaanołwodgo ádaanohwile'.

3

¹ Iké'yúhíi, shik'íyú, nohwá da'ohkaqah, nohweBik'ehn biyati'íi dagoshch'í' dahot'éhé nnee bitah dididlaadgo ya'ihédaanzĩ doleełgo, akú nohwitahyú ágot'eehíi k'ehgo bá da'ohkaqah; ² La'íi nnee dabíi zhá bik'ehgo ádaat'eehíi, la'íi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bits'á' nohwide'níił doleełgo bá da'ohkaqah aldó': nnee doo dawa bi'odla' daagolĩ da. ³ NohweBik'ehn da'áníyú át'éhi nlii, án ndzilgo nasozĩigo ánohwĩsĩ, la'íi ncho'íi bits'á'zhí' ánohwĩsĩ. ⁴ Hadíi bee nohwá ndaagosii'qahíi bikisk'eh ádaanoht'ee, la'íi dayúweh begoldohgo ágádaanoht'ee doleełgo nohweBik'ehn biláhyú nohwaa da'óndlii. ⁵ NohweBik'ehn nohwíi dawa bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwĩl daanzhoqo ánohwĩsĩ le', la'íi bidag ádaanoht'eego Christ biba' ádaanoht'eego ánohwĩsĩ le'. ⁶ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehn bizhi' biláhyú ndzilgo nohwich'í' hahiidziigo gádaanohwĩn'nii, Nohwik'isn, ínashood nlini, doo na'iziid dahíi, nohwĩl ch'ídaagosii'taaníi doo yikísk'eh at'éé dahíi bits'á'zhí'go ádaanoht'ee. ⁷ Dánohwíi bídaagonołsĩ, nohwedaanołt'eego nzhqo: nohwitahyú nahiikaidá' néé nada'idziid ni'; ⁸ Dá doo bich'í' nadaahi'núíé doo hadíi bil da'idaq da ni'; áidá' t'é'gee hik'e jii'gee nyeego nada'idziid ni', doo la' nadaanohwĩnł'og da doleełhíi bighq: ⁹ Doo nohwá goz'qá dahíi doo ái bighq ágádaahiit'ĩi da, ndi nohwedaanołt'ee doleełhíi bighq nohwiñááládaahiit'ĩi ni'. ¹⁰ Nohwitahyú nahiikaidá' gádaanohwĩn'nii ni', Hadíi doo na'iziid dahíi doq iyqá da le'. ¹¹ Nohwíi la' doo nlt'éeego ádaanoht'ee dago nohwa'ikodaandzi, doo nada'ohsiid dago, doo nohwidildoo dahíi nadaanohwĩnł'og laq. ¹² Nnee ágádaat'eehíi Jesus Christ nohweBik'ehn biláhyú ndzilgo bich'í' hahiidziigo gádaahn'niigo bidag yádaahiilti', Nlt'éeego nada'ohsiidgo dánohwíi nohwihidán daahsaq. ¹³ Nohwíi shik'íyú, nlt'éeego ádaanoht'eehíi bik'e hohkáh hela'. ¹⁴ Díi naltsoosĩ biyi' nohwiya'íi nnee la' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, ái nneehíi dabídaagonohsĩgo bits'á'zhí' ádaanoht'ee, ái bighq idaayándzi doleeł. ¹⁵ Ágát'éé ndi doo bik'edaadinohñiigo baa natsídaahkees da, ndi nohwik'isnhíi k'ehgo bich'í' yádaalti'go bil ch'ídaagonoh'aah. ¹⁶ NohweBik'ehn, bits'á'di' ilch'í'gont'ééhíi, dabíi dábik'ehn dawa bee ilch'í' gont'ééhíi nohwiká' áyĩsĩ le'. Daanohwigha nohweBik'ehn nohwĩl daanlii le'. ¹⁷ Shíi Paul, Gozhqó, daanohwĩldishniigo dashíi shigan bee k'e'eshchii, díi k'ehgo shinaltsoos dawa biká' daasdzo: ái k'ehgo k'e'eshchii. ¹⁸ Jesus Christ nohweBik'ehn bilgoch'oba'íi daanohwigha bee nohwich'í' goz'qá le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

¹ Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiñilíí, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ shendaagoz'áqhíí bighá binal'a'á nshíí; Jesus Christ biláhyú ihí'naa doo ngonel'áq dahíí ndaahóndlii; ² Timothy, odlá' bee da'aníí shiye' nlini, bich'í' k'e'eshchíi: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' aatét'íí la'íí ích'í'gont'ééhií bee nich'í' goz'áq le'. ³ Macedóniyáú déyáadá' ánikdéníid n'íí k'ehgo nanánoshkáqhgo gánánildish'níí, Éphesus golzeeyú síndaadá' la' nneehíí lahgo at'éégo ích'ígó'aahíí doo bee ích'ídaagonoh'aah da le', ndzilgo daabilnñii, ⁴ Yati' daazhógo alzaahíí la'íí hadíí hadaakínest'aaníí doo aqłzhí' baa na'gozñi' dahíí doo ídaayełts'áq da le', daabilnñii akdó', áí lqágo lahadaagoch'ídit'ángo áile', áí Bik'ehgo'ihí'nañ kángon'áaníí doo layolé' át'éé da, áí ko'odlq' zhá bee laile'. ⁵ Áidá' kojíí biyi' nzhqógo, nlt'éégo ánách'it'íí bílgoch'íłsigo, la'íí da'aníí ch'odlqáqhíí bighá koł ijqo doleełgo koł ch'ídaagont'aah: ⁶ Áí la' nnee k'ihzhí' ádaasdaago lahadaadit'áhií doo nt'é be'alnéhi yaa yádaakti'íí daasilíí; ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'áni yaa ích'ídaago'aahíí daanlíggo hádaat'íí; ndihíí nt'é daanlíggo la'íí nt'é ndzilgo yaa yádaakti'íí doo yídaagokš da. ⁸ Áidá' begoz'aaníí nlt'éhi áile' bídaagonlzi, dávik'ehyú ích'ígót'aahyúgo, la'íí bikisk'eh ánádaach'it'íílyúgo; ⁹ Díí akdó' bídaagonlzi, begoz'aaníí nnee dávik'ehyú ádaat'eehií doo bá álzaa da, ndi hadíí doo begoz'aaníí yikisk'ehyú ádaat'ee dahíí bá álzaa, doo da'dits'ag dahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnłs dahíí, nchq'go ádaat'íiníí, doo bíldaagodiylí dahíí, n'í' biká' nandeehií zhá bíldaanzhóqhíí, bitaa hik'e bąq nadaitseedíí, la'íí nnee nadaitseedíí bá álzaa, ¹⁰ La'íí nant'í' nakaihií, nnee dabíí ích'í' biini' daamba'íí yee ídaadik'chóqhíí, nnee ch'a'odaayihiyeehií, léda'ik'choohíí, yáná'ti' yuñe' nadaach'aahíí, la'íí dahadínta da'aníí ích'ígót'aahíí yits'á'zhí' ádaat'eehií, áí dawa begoz'aaníí bá álzaa; ¹¹ Áí da'aníí ích'ígót'aahíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' baa gozhóni, biyati' nlt'éhi ba'ihégosini at'éé, áí baa nagoshéni'íí shaa godet'áq. ¹² Christ Jesus nohweBik'ehñ bich'í' ihénsi, án díí bighá bínensh'áqgo áshíílaa, sha'okhíí la'íí bána'isiidgo áshíílaahíí shíł ołtago ba'ihénsi; ¹³ Shíí dabintségo Jesus nchq'go baa yashti' n', bimiğodeshlaa n', la'íí hoshch'íid n': áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ shaa ch'ozbaad, doo bígonsi dayú, la'íí doo oshdlqá dayú ásh'tíí lék'ehíí bighá. ¹⁴ NohweBik'ehñ bílgoch'oba'íí shich'í' an'odaazlji, odlá' la'íí í'iyóóníí Christ Jesus biláhyú nohwíyéehíí akdó' shich'í' an'odaazlji. ¹⁵ Díí ágolzeehíí da'aníí ágolzéhi, nnee dawa daayodlqágo dávik'eh, Christ Jesus nnee nchq'go ánádaat'ííhíí hasdáyihiniñlhií bighá n'ígodsán biká'zhí' nyáá; shíí áí itah dážhó itisgo nchq'ííhíí nshíí n'. ¹⁶ Shíí dantsé shiláhyú Jesus Christ dážhó shágoho'aahíí ch'í'nah áile'hií bighá Bik'ehgo'ihí'nañ shaa ch'ozbaad, áik'ehgo bikédí'go hadíí da'odlqáqhgo ihí'naa doo ngonel'áq dahíí yee daahinaa doleełhíí akdó' yágoho'aal doleełhíí shágoho'aal n'íí bee bígóz' doleełhíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ shaa chozbaad. ¹⁷ Áik'ehgo ízisgo Nant'án, dahazhí' golínihi, doo datsaah dahi, doo hit'íí dahi, Bik'ehgo'ihí'nañ dabizhá goyánihi, doo ngonel'áq dayú dahazhí' daabich'idnłs la'íí dážhó ba'ihédaach'inzi le'. Doleełgo at'éé. ¹⁸ Timothy shiye', dabintségo Holy Spirit binkááyú naa yałti' n'íí k'ehgo naa godensh'aahgo gánikdishnii, Áí naa nagolni' n'íí k'ehgo nlt'éégo nagonkkaad le'; ¹⁹ N'í'odlq' ndzilgo hótq', la'íí nlt'éégo ánánt'ííhíí ádígonlzi le'; la' bi'odlq' doo daayotq' dago daabi'odlq' doo nt'é da silíí, tsina'eehií nihiltqodhíí k'ehgo; ²⁰ Áí Hyméneus la'íí Alexander daaholzéhi itah; áí Bik'ehgo'ihí'nañ doo nchq'go yaa yádaakti' dago yídaagof'aah doleełhíí bighá ch'íidn nant'án, Satan holzéhi, bich'í' bidéhid, yiniidaagodilne' doleełgo.

2

¹ Áik'ehgo dantségee, nnee dawa yá da'dohkéedgo, yá náda'ohkáqhgo, Bik'ehgo'ihí'nañ yil daanlíggo yá da'ohkáqhgo, la'íí ba'ihédaanołsigo yá da'ohkáqh le', daanołwíldishnii; ² Ízisgo nadaant'aahíí hik'e nnee yedaabik'ehíí dawa bá da'ohkáqh le'; nkegohen'áqgo k'ídaalón'niigo daahíí'naa doleełhíí bighá, Bik'ehgo'ihí'nañ bikisk'eh ádaant'eego la'íí dawa daadinlziqo. ³ Ágát'éégo da'ohiikáqhíí Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwiñilíí bíł nlt'éé la'íí bíł dávik'eh; ⁴ Án nnee dawa hasdáyihiniñ hik'e da'aníí ágot'eehií yídaagokš hat'íí. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ dała'a nlií, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e nnee bigizhgee sizinií dała'a, án Jesus Christ, nnee silíigo nyáhi; ⁶ Án nnee dawa ádaidet'áqgo yá nada'izñil, nnee binchq'íí yits'áyiniñlgo, Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áq n'íí biká' ngon'yáqgo ch'í'nah silíí. ⁷ Áí baa yanáshti'go hik'e bá shides'a'go, la'íí doo Jews daanlíggo dahi odlq' hik'e da'aníí ágot'eehií bíł ch'ígonsh'aahgo háshí'doltji; (Christ biláhyú da'aníí ádishnii, doo lé'ishchoogo da.) ⁸ Áí bighá dahayú nnee da'okáqhgo hasht'íí, bíł daagodiyłhgo bigan ts'ídag yee dahdaadolñih, doo

hadaashkeego da, la'íí doo biini' nakigo da. ⁹ Isdzáné daanlíni áldó' da'ákoḥgo ik'eda'asdlaa le', doo idaada'odliigo da, la'íí biini' daagoljigo ídaa daagodzāqo; doo dábitsizil zhā binasdzidigo da, doo óodo hik'e dilkqophé la'íí diyágé lán lílíni yee ik'ena'asdlaaigo da; ¹⁰ Áídá' nlt'éego ánádaat'jhií yee ik'eda'asdlaa le', (ágádaat'jhií isdzáné Bik'ehgo'ihí'nañ bikík'ehyú ádaant'ee daanijhií dávik'eh.) ¹¹ Isdzán nlini dant'éheego ígo'aah le', idits'ago. ¹² Isdzán doo la' nnee yil ch'ígó'aahgo baa godensh'aah da, nnee doo yá nant'aa da doleel áldó', ndi dant'éhee at'éé le'. ¹³ Adam dantsé ábi'delzaa, Evehí iké'dí'go ábi'delzaa. ¹⁴ Bich'í' na'dishch'a'íí doo Adamhíí da, áídá' isdzánhíí bich'í' na'dishch'a'go Bik'ehgo'ihí'nañ, Dah, biñijhií dáyitisyú ádzaa. ¹⁵ Ágát'éé ndi isdzáné daanlíni ilchiigo binigodilne' ndi dá yil ch'íhikáh, dayúweh da'odlaqo, dawa bil daanzhoqo, bil daagodiyhgo, la'íí biini' daagoljigo daahinaayúgo.

3

¹ Díí da'anii ágolzéhi, Nnee la' ínashood yinádéz'iinii binasdzidíí há'jyúgo aí na'idziid nlt'éhi hat'íí. ² Ínashood yinádéz'iinii, bishop holzéhi, doo hagot'éhigo baa dahgosit'aa dahú nlii le', bi'aa dala'áhi, ádaagodzāq, biini' golini, bi'at'e' nlt'éhi, bista' nakahí bil nzhóni, la'íí nlt'éego ilch'ígó'aahí nlii le'; ³ Doo idlāq dahíí, doo dagoshch'í' bāgochijh dahíí, bestso doo yidāzhí' nlii dahíí; áídá' kóni' k'ehgo at'ééhií, nzhōqo at'ééhií, doo dawahá ídāhát'íí dahíí nlii le'; ⁴ Án bigowagee bichāgháshé nlt'éego yá nant'aa le', bichāgháshéhií daabidits'ago, la'íí daabidnisi; ⁵ (Nnee bichāgháshé doo nlt'éego yá nant'aa dayúgo, hagot'éego Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqo ha'ánáshéhií nlt'éego áyitsi doleel?) ⁶ Doo ánií ínashood silijhií da, ágát'éhi nlijyúgo, itisdo da'ídolteelgo ída'odlíí lēk'eyúgo, dānko ch'iidn nant'án bāngot'aqhií k'ehgo bāngodot'aal. ⁷ Dayúwehyú áldó' doo ínashood daanlij dahíí nlt'éego yaa nadaagoln'íí nlii le', doo ágát'éhi nlii da lēk'eyúgo, dānko baa dahgot'aah doleel, ch'iidn nant'án biljizh yune' odotlish. ⁸ Tédaat'iyéhi nlt'éego ádaayilinií, deacons daaholzéhi, áldó' biini' daagolj' le', doo nakiyú yádaakt'í' dahíí, bestso doo yidāzhí' nlii dahíí daanlij le'; ⁹ Nlt'éego ánádaat'jhií yidaagolsigo ilch'ígót'aahíí da'ohiidlaanií doo bigózi da n'íí daayotq' le'. ¹⁰ Áí áldó' dantsé nabída'dintaah le'; áídí' doo baa dah daagot'áni da lēk'eyúgo, deacons daanlij doleel. ¹¹ Da'ágát'éego daabi'aahí biini' daagolj' le', doo ch'inií daanii dahíí daalij le', ídaa daagodzāqo dawa bee daagondlij le'. ¹² Deacons daanlíni bi'aa dala'á le', bichāgháshé la'íí bigowagee dawa nlt'éego yá nant'aa le'. ¹³ Deacons daanlijigo nlt'éego nada'iziidyúgo, nnee nlt'éego baa natsidaakesihíí la'íí Christ Jesus bits'á'dí' odla'íí doo biini' daaháh dago yá sizijhií daayosbaq. ¹⁴ Dé'íhého nich'í' hishááí doleehí bikádesh'jigo díí nich'í' k'e'eshchii: ¹⁵ Ndi doo hwahá da lēk'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bichāgháshé bitahyú hāgo at'éego nlt'éego ách'it'ééhií bigonljhií bighā nich'í' k'e'eshchii; áí Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi daayokaqo ha'ánáshé at'éé, áí da'anii ágot'eehíí bee biyah tsj n'áhi k'ehgo la'íí bee ndzilgo begoz'áni at'éé. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bee da'ohiidlaanií dázhō doo bigózi da n'íí da'anii daan'nií, doo hadín yighā na'idíikidgo da: Bik'ehgo'ihí'nañ nnee k'ehgo nyaá, Holy Spirit biláhyú dávik'ehyú át'ééhií ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagoln'íí daabo'j, doo Jews daanlij dahíí bich'í' yádaach'ilti', ni'gosdzán biká'zhí' bi'dodlaq, ízigo idindláadíí biyi' yúdag obi'doltij lēk'e.

4

¹ Holy Spirit dábigóziqo gáníí, Iké'yú goldohyú la' odla' yits'á'zhí' ádaane' doleel, spirits k'izéda'dilteehíí la'íí ch'iidn bits'á'dí' ilch'ígót'aahíí hódyaésts'aa; ² Ágát'éego ilch'ídaago'aahíí ínashood ídaadil'jigo léda'ilchoo; binatsekeesí bēsh sidogíí bee bida'dinlidhíí k'ehgo ádaat'ee, áik'ehgo nlt'éego ádaat'eehíí dagohíí doo nlt'éego ádaat'ee dahíí doo yidaagolsi da silij; ³ Ágát'éego ilch'ídaago'aahíí nnonéhela' daayilnií, la' hidán doo daahsaq da, daayilnií áldó', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ áí hidánhíí áyíílaago nnee da'anii ágot'eehíí yidaagolsigo daayíídaaníí ya'ihédaanzigo daayiyayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bil dávik'eh. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ áyíílaahíí dawa daanlt'éé, áik'ehgo doo k'ihzhí' ádaile'go da, áídá' ya'ihédaanzigo daayiyāqo dávik'eh: ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí hik'e okāqhií bee nzhōqo alzaahíí bighā. ⁶ Jesus bee nohwik'íyú daanlíí díí ilch'ígót'aahíí bee bich'í' yánānktihyúgo, Jesus Christ nlt'éego yána'iziidíí níí doleel, yati' daahohiidlaqhií la'íí nlt'éego ilch'ígót'aahíí bikík'eh hináahíí bee nndzilgo ániñsi doo. ⁷ Yati' Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'eh dahíí, la'íí sáan yati' daazhōgo ádaagole'íí doo óyint'saq da: Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ánt'éé doleehíí bighā idināntaahgo bigonl'aah. ⁸ Kots'í ndzil doleehíí bighā idínách'intaahíí ayáhāgo ilj, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ách'it'éé doleelgo idínách'intaahgo bigoch'í'laahíí, áí dázhō dawa bee ilj, díí ihí'naahíí biyi' nlt'éego nohwá ngon'áq, la'íí iké'gee ihí'naahíí biyi' áldó'. ⁹ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daabodlaqo dávik'eh. ¹⁰ Áí bighā nada'iidziid, la'íí nch'ōgo nohwā yádaakt'íí hii bighā nohwiniidaagont'éé, da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi bada'ondliigo, án nnee dawa hasdáyihijhií nlii, dahadíí da'anigo daabodlaanií zhā itisgo. ¹¹ Díí ádishnijhií ndzilgo

ádaahn̄ni, la'íí bee ilch'ígon'áah. ¹² Ání nannaahíí bighá doo sínte' da le'; niyati'íí, ni'at'e'íí, nil'íjóníí, ninatsekeesíí, ni'odla'íí, nijíí biyi' nzhoníí bee nlt'éégo ánt'ée le', da'odlaanií nedaal'íí doleelgo. ¹³ Akú níyáázhi' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' nnee bich'í' dayúweh daahórn̄zhii, baa yáñti', la'íí bee ilch'ígon'áah. ¹⁴ Dabíntsego ínashood yánadaaziiníí níká' daadesniidá' niyi' golíí doleelgo naa hi'né'íí dayúweh bee na'iziid le'. ¹⁵ Ánildishniíí dá baa natsínkees nt'ée; áí dá sínzíí nt'éégo ánant'íí le'; áík'ehgo dayúwehégo ná goldohíí nnee dawa daano'íí doleel. ¹⁶ Ídaagondzáá, ilch'ígon'áahíí baa gonyáá: áí k'ehgo dayúwehégo ánant'íílyúgo hasdánh̄h, hadín nidits'agíí aldó' hasdádogaal.

5

¹ Báyán n̄líni doo bíl ntéh da, áídá' nitaan n̄líni k'ehgo baa natsínkeesgo bidag yáñti'; nnee áníí nakaiyeehíí ník'isyú k'ehgo bidag yáñti'; ² Sáan daanlíni nímaa k'ehgo ádaahón'niíh, dílk'oghgo ádinlziggo isdzáné áníí nakaiyeehíí nilahkíí k'ehgo ádaahón'niíh. ³ Sáan itsaa daanlíni, doo hagog'éégo bich'og'o'nii dahíí daadinsiggo bich'onnií le'. ⁴ Sáan itsaa n̄líni bichagháshé, dagohíí biwóyeta, bich'íneta daagolííyúgo, áí bigowágee Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo ihí'naahíí yidaago'áah le', áík'ehgo bishchiiníí bidená nanáda'ahí'niil le'; áí Bik'ehgo'ihí'nañ bíl nlt'ée la'íí bíl dávik'eh. ⁵ Itsaa n̄líniíí, dasahndi nagháhi, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'olíggo dayúweh na'ókeedgo na'okáah, t'é'gee la'íí jíígee. ⁶ Áídá' gonedlííhíí zhá hádéz'ííhí, hínaa ndi daztsáni k'ehgo at'ée. ⁷ Díí ndzilgo bee bíl ch'ígon'áah le', áík'ehgo doo baa dahdaago't'áah da doleel. ⁸ Dahadíí bik'íí, dabíí bichagháshé zhá itisgo, doo nlt'éégo áyíísi da lék'eyúgo, doo oshdláá da nííhíí k'ehgo at'ée, doo odláá dahíí bitisgo nch'og'o adzaa. ⁹ Isdzáné la' doo hwahá gostádin bíl legodzaa dahíí, itsaa daanlíni, doo itah bizhi' bá ágóle' da, la'íí biká' dala'á n'íyúgo zhá itah bizhi' bá ágóle', ¹⁰ Nlt'éégo binasdzíidíí bee baa na'goni' le', chagháshé daayinesáayúgo, baa hasta' nách'ikah hat'ííyúgo, ínashood bikee yá tádañigisyúgo, bich'í' goyéégo nadaagowahíí yich'odaaniyúgo, la'íí na'ídzíid daanzhoooníí dawa nayik'í'iziid lék'eyúgo itah bizhi' bá ágóle'. ¹¹ Áídá' itsaa áníí nakaiyeehíí doo itah bizhi' bá ágóle' da: áí dánkoo nniínéh hádaat'íggo Christ yits'á'zhí' ádaane'; ¹² Áík'ehgo dantsédá' Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'isiid doleel daaníí n'íí k'ihzhí' ndaizné'híí bighá biniidaagodilnéhíí bee bándaaagodot'áal. ¹³ Gotahkaigo daazhógo anákeehíí yidaago'áah aldó'; doo áí zhá da, ch'ínii daaníí la'íí dawahá yaa yádaakti', doo bidíldoo dahíí ndi, doo yaa yádaakti' da le'at'ée n'íí ndi yaa yádaakti'. ¹⁴ Áík'ehgo díí hásh't'íí, itsaa áníí nakaiyeehíí nnádaake' le', bichagháshé ádaagole', bigowá nlt'éégo ádaayíísi, áík'ehgo nohwits'á'zhí' ádaat'eehíí doo nohwaa ch'ínii ádaile' da doleel. ¹⁵ Ík'idá' la' Satan yich'í'nggo ádaasdzaa. ¹⁶ Nnee la' dagohíí isdzán ínashood n̄líni bik'íí itah itsaa n̄línyúgo yich'onnií le', ínashood daanlíniíí doo nadaabink't'og da doleelhíí bighá; áík'ehgo itsaa daanlíni doo hagog'éégo bich'og'o'nii dahíí yich'odaanií doleel. ¹⁷ Ínashood yánadaaziiníí nlt'éégo yikisk'eh nadaaziiníí nakidn da'ágánelt'eego daidinsiggo bich'í' na'ihinií, hadín yánadaatíhíí la'íí ilch'ígo'áahíí nayik'ída'iziidíí da'ái zhá itisgo. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Magashii t'oh nagháí hayi'ííeesdá' bizé' doo bik'en'áah da. La'íí aldó' gáníí, Hadín na'iziidíí bich'í' na'í'niilgo goz'áá. ¹⁹ Ínashood yásizini baa dahgosit'áahíí doo óyénlts'áá da le', naki dagohíí taagi hilt'eego daayo'íí lék'eyúgo zhá. ²⁰ Nch'og'o ánádaat'ííhíí dawa bináál bíl ntéh, la'ííhíí biini' daahá doleelhíí bighá. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí Jesus Christ nohweBik'ehí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíínií bitahasdlaahíí binadzahgee nawode bee gánildishnií, Díí baa nich'í' yashti' n'íí bénánh̄niíhgo baa nanna, nnee doo dala'á itisgo nil nzhog da, doo í'anigo baa natsínkeesgo da. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí yee yánáltih doleelgo nnee da'adza'íí doo dagoshch'í' biká' ndenl̄nííh da; nnee nch'og'o adzaahíí doo bíl dála' ánt'ée da; dílk'oghgo ádinlzi. ²³ Kodí' godezt'í'go doo tú zhá nidláá da, áídá' ayáhágo dah't'aa bitoo nidláá, nibid bich'í' nzhoghíí bighá, la'íí da'ákozhá dinníhíí bighá. ²⁴ Nnee la' ch'í'nah nda'ílsiih, áík'ehgo dagoshch'í' baa yá'iti' doleel; áídá' la'ííhíí binch'í'íí doo dagoshch'í' daahííltés da. ²⁵ Da'ágát'éégo nnee la' nlt'éégo ánant'ííhíí bik'izhi' hit'íí; doo hit'íí da ndi, doo hagog'éégo nádil'íí da.

6

¹ Isnáh daanlínií binant'a' daanlínií daidn̄si le'; doo ágádaat'íí dayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bizhi' la'íí bee ilch'ígot'áahíí doo dílzi dago ádaile'. ² La' binant'a' ínashood daanlínyúgo, odlá' yee bik'isyú daanlíhíí bighá doo yitisyú ádest'íí da le', áídá' na'ídzíidíí bee bich'odaaniíhíí ínashood Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanzhoooníí daanlíhíí bighá dayúweh nlt'éégo yá nada'iziid le'. Díí dawa ilch'ígon'áah, la'íí bee bidag yádaant'í'. ³ La' nnee lahgo ilch'ígo'áah lék'eyúgo, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehí biyati' da'aníhíí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ k'ehgo be'á'ch'í't'éégo ilch'ígot'áahíí doo bíl dávik'eh da lék'eyúgo; ⁴ Án doo nt'é yígósi da ndi dílk'áah, la'íí na'ídííkid

la'í agodit'áhíí zhá bíl nlt'ée, áí la' bíyééhíí idáhách'it'iiníí áile', la'íí ilch'í'í nagonkkaadí, dénch'ó'ego aayá'ití'íí, la'íí nch'ó'go laadaagoch'odlííhíí áldó' áile', ⁵ Nnee ágádaat'eehíí biini' daach'ó'go da'aníí ágot'eehíí bits'á'zhí'go ádaaszaahíí dayúwéh lahadaadit'áh, daazhógo Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo ách'ít'éeéhíí bee ich'it'í'í daanzí: ágádaat'eehíí doo bíl nahkai da. ⁶ Ndihií Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo ách'ít'éeéhíí la'íí kól dábíkeh'yú ch'ihinaahíí da'aníí bee láágo ich'it'í'í. ⁷ Doo nt'é ní'gosdzán biká' bíl daagosidli'í da, áidí' da'aníigo daan'niigo doo nt'é ch'ídaan'né' da doleel. ⁸ Nohwihidán la'íí nohwi'íí daagolííhíí bighá nohwíl daagozh'ó le'. ⁹ Áidá' hádaakdzil hádaat'iiníí nabídaadintaahíí la'íí bának'í'í'ááhíí yee nihidéh, la'íí doo daagoyáá dago la'íí iní'da'dilní'go nch'ó'go hádaat'iiníí yee nihidéh, áí daabíich'ó'ph, la'íí da'ítsaahíí begoz'áá yune' odaabílkkaad. ¹⁰ Bestso bidázh'í' ch'íllííhíí nch'ó'go ágot'eehíí dawa bikeghad at'ée: áí la' idáhádaat'í'igo odlá' yits'á'zhí' ádaane', la'íí láágo doo bíl daagozh'ó dahíí yee iní'da'dilní'. ¹¹ Ndihií ní, Bik'ehgo'ihí'nań bána'iziidíí nílini, ágádaat'eehíí dawa bits'ánlyeed; dábíkeh'yú ánt'ée le', Bik'ehgo'ihí'nań be'ánt'ée le', ní'odlá' golíí le', ní'íj'ó le', níni' k'eh ántsí, la'íí níj'íí yune' isht'egodnt'ée le'. ¹² Nohwi'odlá' bá nagonkkaad le', dahazh'í' ihí'naahíí ndzilgo h'óntá', áí bich'í' ní'dokéed ní', áidí' ch'í'láni bínaát ní'odlá' bee hándzii ní'. ¹³ Díí nawode bee ágánikdishnii, Bik'ehgo'ihí'nań dawahá daahí'naago áyílsiníí binadzahgee, la'íí Christ Jesus, Pontius Pilate holzéhi bínaát bí'odlá' nlt'ée'go yee hadzii ní'í áldó' binadzahgee; ¹⁴ Díí begoz'aaníí bikísk'eh ánt'ée, doo hayú naa daats'idííhíí dago, doo naa dahgosit'aah dago, Jesus Christ nohweBik'ehń nádzáázhí': ¹⁵ Áí bíj'íí biká' ngonyáágee Bik'ehgo'ihí'nań ch'í'nah áile' ndi at'ée, án zhá Nant'án baa gozh'óonii, ízisgo nant'ánhíí bitisgo Nant'án, yedaabik'ehíí bitisgo yeBik'ehń; ¹⁶ Ihí'naa doo ngonel'áá dahíí da'án zhá bits'á'dí'hi at'ée, án idindláadíí yiyí' golíí, doo hadíí ák'one' nowáhi at'ée da; án doo hak'e nnee bo'í'í da, doo daabótséh at'ée da: án dahazh'í' dilz'í le', la'íí dahazh'í' dawa yebik'eh le'. Doleelgo at'ée. ¹⁷ Nnee ní'gosdzán biká' hádaakdzilíí gádaabílnnii, Doo itisgo ídaadisoh'nil da le', la'íí yee hádaakdzilíí dá doo ba'olní'ízhí' doo ba'olíí da le', áidá' Bik'ehgo'ihí'nań hináhi bada'olíí le', án bílgoch'oba'go dawahá nohwíl dábíkeh'yú doleelí ch'í'da'izkaadgo nohwaá yihíníí. ¹⁸ Nlt'éeéhíí baa nahkai le', daabílnnii, láágo nlt'ée'go ánadaaht'í'í, la'íí nohwíyééhíí la'dí' nadaahniih, la'íí ich'odaahnii le'; ¹⁹ Kíh bit'í'ááh ledn'aahíí ndzilgo kíhíí ndzilgo goz'áá, da'áik'ehgo nlt'ée'go ánadaaht'í'ílyúgo yunáasyú goldoh'yú ndzilgo nasozíí doleel, áik'ehgo ihí'naa doo ngonel'áá dahíí bee daahinoh'naa doo, daabílnnii. ²⁰ Timothy, bee na'osdlí'íí baa gonyáá, yati' Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'eh dahíí, la'íí yati' da'ílinígo nadaagoch'ijaahíí bits'á'zhí' ánt'ée, la'íí ígol'áago bí'ígóziníí ga'anolini, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bits'á'zhí' ilch'ígót'aahíí, áldó' bits'á'zhí' ánt'ée. ²¹ Lá' áí í'ígóziníí daayodláago da'aníí odlá'íí yits'á'zhí' ádaane'go nda'ahíisiih. Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí bee nich'í' goz'áá le'. Doleelgo at'ée.

itah; ¹⁸ Ái da'anii ágot'eehíi yil ndaahiksiih, naneznadí' naach'idiikáhíi ilk'idá' bech'ígonyáá daanii; áik'ehgo láni bi'odla' yil nadaagodesgeed. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ baa ilch'ígót'aahíi ndzilgo begoz'aq, kih bitl'áah iz'aanii ndzilgo si'áahíi k'ehgo, díi k'ehgo nkó biká' dahgoz'aq, NohweBik'ehñ hadíi biyéehíi yígólsj, la'íi, Hadín Christ bizhi' yozhíhíi doo bik'ehyú ágot'ee dahíi yits'á'zhí' at'éé le'. ²⁰ Nnee haldzilíi bigowá yune' doo ts'aa ódo la'íi bésh ligai bee ádaaszaahíi zhá sinil da, tsj la'íi leezh bee ádaaszaahíi addó' sinil; la' n'ée go bighanigólígo ádaaszaa, la'ihíi da'daazahíi bighá ádaaszaa. ²¹ Dahadín ái ncho'go ágot'eehíi yits'á'zhí' at'éégo dílkqohgo ádilzjyúgo, ts'aa nt'éégo bighanigolínihíi k'ehgo ábi'dolnii, Bik'ehgo'ihí'nañ bá hadelzaago, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bíl nt'éégo yil na'iziid doleeł, nt'éégo na'izidiid dawa bighá ilch'i'hilzaa. ²² Ncho'go ágot'eehíi áni nakaiyehíi hádaat'ini bits'á'zhí'go ánnéh: áidá' dávik'ehyú ágot'eehíi, odla', ko'ijóónii, la'íi ilch'i'gont'éehíi be'ánt'éé, bijíi biyi' daagozhóónii nohweBik'ehñ yich'i' ádaaniihíi bíl hikáh. ²³ Doo goyáq dago, doo nt'é yígólsj dago na'idilkidíi doo bíl laha' dnt'áh da, ágádaat'eehíi ilch'i' hadaashkeego ádaabiléhgo bigónsj. ²⁴ NohweBik'ehñ yána'izidiid doo hashkeego goz'aq da; áidá' nnee dawa yich'i' nzhoónii, la'íi nt'éégo ilch'ígó'aahíi, la'íi bini' k'eh nlii le'. ²⁵ Bits'á'zhí' ádaat'eehíi yich'i' nzhoqgo yil ch'ígó'aah le'; Bik'ehgo'ihí'nañ, ncho'go ágot'ee n'íi yits'á'zhí' ádaabile' ndi at'éé shj, áik'ehgo da'anii ágot'eehíi yidaagólsj ndi at'éé; ²⁶ Áik'ehgo yidaagódsjil, ch'iidn nant'án ániyú ánaadaat'ijihíi bighá isnáh ádaabisdlaadá' daabishjizh n'íi yiyi'di' hadokah doleeł shj addó'.

3

¹ Díi ákód' bigónsj le', nnágodáhyú négodzidií begodigháh doleeł. ² Nnee dabízhá idil daanjóq doleeł, bestso idáhádaat'ijí doo, ída'odlígo ídaayádaakti' doo, ídaadilkqah doo, ncho'go aayádaakti' doo, bizhchiinií doo daidits'ag da doo, doo íhedaanzj da doo, doo bíl daagodiylh da doo, ³ Doo k'ídaanzj da doo, ádaaniihíi doo ádaane' da doo, daazhógo aadahadago'aa doo, ncho'íi yisna' daanlii doo, bédaagodzid doo, nnee nzhoqgo ádaat'eehíi bíl daancho' doo, ⁴ Nada'ich'aahíi daanlii doo, dabízhá daabik'eh doo, itisgo na'ídi'níl doo, Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanzhóq le'at'éhi gonedliinií zhá itisgo bíl daanzhóq doo; ⁵ Dábiká'yú zhá inashood daanliigo Bik'ehgo'ihí'nañ binawod doo biká'zhí' daahit'ijí da: nnee ágádaat'eehíi bits'á'zhí' ánt'ee. ⁶ Ái bitahyú nnee la' nadaach'áhi daanliigo gotahyú nadaakaigo isdzáné doo daagoyáq dahíi, ncho'íi láqgo ye'ádaat'éhi, isnángo ádaile'go ádaaniihíi da'anii daanzigo ádaile', ái dabíi ílta at'éégo ncho'go natsekeesíi ch'a'odaabihinií, ⁷ Dábik'ehñ ídaago'aah, ndihíi da'anii ágot'eehíi ch'éh yidaago'aah. ⁸ Jánnes la'íi Jámbres daaholzéhi Moses yich'i' nadaagonlkaad ádaat'ee n'íi k'ehgo, ái nneehíi da'anii ágot'eehíi yich'i' nadaagonlkaad, ái biini' daancho'go odla' yits'á'zhí' ádaat'ee. ⁹ Áidá' doo láqgo ládaayile' da: Jánnes la'íi Jámbres doo goyáq dahíi nnee dawa bich'i' ch'i'nah ádaaszaa n'íi k'ehgo, ái nnee doo daagoyáq dahíi addó' dawa bich'i' ch'i'nah ádaadolnii. ¹⁰ Áidá' shíi shígostíisjíd, ilch'ígonsh'aahíi, she'at'e', bighá hinshnaahíi, she'odla', nzaadyú báhohish'aahíi, shíi ijóónii, shini' k'eh ánsinií, bigónsj, ¹¹ Shini'goch'idile' n'íi, la'íi góyéégo shich'i' nagowaa n'íi, Antioch la'íi Icónium la'íi Lýstra daagolzeeyú shich'i' ágodzaa n'íi; shini'daagoch'idile' n'íi bitis síljíhíi dawa bigónsj: ái dawa biyi'di' nohweBik'ehñ ch'ishintíi. ¹² Da'anii go gádishnii, nnee dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bikisk'ehyú, Christ Jesus binkááyú daahinaa hádaat'iinií bini'daagoch'idile' doleeł. ¹³ Áidá' nnee daancho'íi la'íi k'izéda'dilteehíi dayúwehégo ádaaniil, nadaach'aago la'íi dabíi ákód' bich'i' nadaadi'ch'aa. ¹⁴ Áidá' nihíi, bigonl'aq n'íi la'íi ndzilgo osíndlaqadíi dayúweh be'ánt'éé, hadín bits'á'di' bigonl'aanií bínálniihgo; ¹⁵ La'íi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií godilzini hosíndlaqágo hagot'éégo Christ Jesus binkááyú hasdánnáhíi níl ch'ígó'aahíi t'ah ánt's'ísédá' bigosínsjíd ákód' bínálniih. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiinií dawa nnee Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú k'eda'ashchj, ái ilch'ígót'aahíi bee íljí, koncho'íi kol ch'i'nah alne'íi bee, ilch'i'kole'íi, la'íi dávik'ehyú ágot'eehíi kol ch'ígó'aahíi bee íljí. ¹⁷ Ái bee nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehíi ilch'i'ílne', la'íi nt'éégo ánaadaat'ijihíi dawa yitis nel'aq doleeł.

4

¹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ la'íi Jesus Christ nohweBik'ehñ, hit'ijigo nadzáago nant'aa doleeł, daahinaahíi hik'e nanezna'íi yadóltihi, án binadzahgee gánikdishnii; ² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee yáánti'; doo ngonángo da, da'adaazyú bíl ch'ída'ití'yú la'íi doo bíl ch'ída'ití' dayú; ncho'go ágot'eehíi ch'i'nah ántsj, bíl daadnténgo bidag yáánti', nyee ndi dayúweh bágo'áágo bíl ch'ígon'áah. ³ Nnee da'anii ilch'ígót'aahíi dázhó doo hádaat'ijí dago bengodogaak; áidá' yati' da'ílinéhíi dabíi bi'at'e' ncho'íi bik'ehgo yiká na'ódaayits'í'go, ái bíl ch'ídaago'aahíi yiká daadéz'ijí doleeł; ⁴ Da'anii ilch'ígót'aahíi yits'á'zhí'go ndaalyis doleeł, yati' daazhógo ágolnéhi zhá hádaat'ijí doleeł. ⁵ Áidá' nihíi dawahá bich'i' ídaagondzáq, nyéégo nich'i' nagowaa lék'e ndi bich'i' dahíndqoh, yati' baa gozhóni baa yáánti'go na'izíid,

na'idziid nainé' n'íi lanléh. ⁶ Shúí ilk'idá' da'itsaahú k'ad baa shi'dilteeh, k'ad dah disháhíí kodí' begoz'áá. ⁷ Shi'odla'híi bighá nlt'éeego nagonelkáad, ilhach'idikáhgee hishwohíi k'ehgo nasdziid shaa hi'né'hi dawa lashlaa, da'aníi odlá'íi ilch'ígoní'áá: ⁸ K'adíi dávik'ehyú ách'ít'éeéhíi bighá ch'ah hobjihíi shá k'ihzhí' nmit'á, ái nohweBik'ehú dávik'ehyú át'éeego kaa yánáltihíi shaa yí'aah, nadáhíi bijijí: doo dashízhá shaa hit'aah da, nohweBik'ehú ch'í'nah ádilne'íi bíl daanzhógo yiká daadéz'iiníi dawa yaa daayinííí áldó'. ⁹ Dáhadnlñhgo shaa nnáh: ¹⁰ Démas holzéhi yó'oshiit'e, díi ni'goszán biká' ágot'eehíi bíl nzhógo Thessaloníca golzeeyú óyáá; Créscens holzéhi Galátiayú óyáá, Titus holzéhi Dalmátiayú óyáá. ¹¹ Luke zhá kú sidaa. Dahagee nnáhgee Mark bíl n'ásh: án shinasdziidíi bee dázhó shich'oníhi at'ée. ¹² Tikikas holzéhi Éphesusyú ol'a'. ¹³ Ádíi dinyaago shi'íicho Tróas golzeeyú Cárpus bigowágee niiltsooz n'íi shá nltsoós, naltsoos áldó', ikágé biká' k'eda'ashchíígo ádaaszaa n'íi, ái dázhó hásh'tíi. ¹⁴ Alexándér holzéhi, béshlitsogi nayiziidi, dázhó ncho'go áshíílaa: nohweBik'ehú án anát'ííhíi bich'í' na'iníi ndi at'ée: ¹⁵ Ni áldó' án baa gonyáá; nohwiya'ti' yich'í' nagonlkaad ni'. ¹⁶ Dantsé shaa yá'iti'dá' doo hadín sha'ashhah sizíi da ni', nnee dawa yó'odaasidez'áá ndi, Díi ncho'íhíi doo biká'zhí' daaleeh da, dishñiigo Bik'ehgo'ihí'nañ bá náhoshkáah. ¹⁷ Da'ágát'ée ndi nohweBik'ehú sha'ashhah sizíi ni', shinawod shá ágó'sígo; ya'ti' dawa yídaagodolsíí, la'íi doo Jews daanlíi dahíi dawa daididots'ííi doleehíi bighá: áik'ehgo ndóicho bizé'dí' háshi'doltíi ni'. ¹⁸ NohweBik'ehú ncho'go ádaat'ííhíi dawa bits'á'dí' hashilteeh ndi at'ée, ádíi yaaká'yú yebik'ehú bengonyáázhí' shinádéz'íi doleel: án dázhó ba'ihégosí le' doo ngonel'áá dayú dahazhí'. Doleelgo at'ée. ¹⁹ Prísca hik'e Áquila daaholzéhi, Gozhóó, shá bílnñii, Onesíphorus bichágháshé bílgo áldó'. ²⁰ Erástus holzéhi t'ah Corinthgee sidaa: Tróphimus holzeehíi Milétum golzeegee nñiihgo sitíidá' dahdiyáa ni'. ²¹ Dáhadnlñhgo doo hwahá hai nágodleeh dadá' shaa nnáh. Eubúlus, Púdens, Línus, la'íi Claudia daaholzéhi, Gozhóó, daanilñii, odlá' bee nohwik'íiyú dawa áldó'. ²² Jesus Christ nohweBik'ehú niyi'siziiníi yíi nlii le'. Bílgoch'oba'íi bee nohwich'í' goz'áá le'. Doleelgo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TITUS

¹ Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nañ bána'isiidíí lá'íí Jesus Christ binal'a'á nshlíni k'e'eshchii; díínko bighā shides'a', nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yitahaslaahíí bi'odlā' nǎdzil doleełgo lá'íí dayúwehēgo da'anii ágot'eehíí yidaagoksih doleełgo, áí bee nnee Bik'ehgo'ihí'nañ yikisk'eh ádaat'eego alne'; ² Áí bee dahazh'í' ihí'naahíí yiká daadéz'íí, áí Bik'ehgo'ihí'nañ, doo lé'íichóhi da, yee nohwá ngon'áá lék'e, ni'goshdán doo hwahá nniit'aa dadá'; ³ Áík'ehgo baa gonyáágee biyati' yaa yánáltihíí yee ch'í'nah ágólaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwinííhíí yengon'áágo biyati' baa yashti'go shaa det'áq; ⁴ Titus bich'í' k'e'eshchii, nohwí'odlā' dała'áhíí bee shiye'nlíni: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa lá'íí nohweBik'ehí' Jesus Christ Hasdánohwinííhíí bíłgoch'oba'íí lá'íí bits'á' d'í' aatét'íí lá'íí ílch'í'gont'éeéhíí bee nich'í' goz'áq le'. ⁵ Díí bighā Crete golzeegee nniníit'íí ni', dawahá doo ílch'í'hilzaa dahíí ílch'í'nle'go, kíh nagozníí dawago ínashood yá nazíí doleełhí hahíníí, áníłdshnii n'íí k'ehgo: ⁶ Áí nnee doo hagot'éeego baa dahdaagosit'aa dahi daanlíí doo, bi'aa dała'áhi, bichāgháshé da'odlāqgo, nch'íí dagohíí doo daadits'ag dahíí doo daabíłd'í'ni dahi zhā hahíníí. ⁷ Ínashood yínádéz'iíníí, bishop holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidíí nliigo doo hagot'éeego baa dahgosit'aa dahíí, doo dabizhá bik'eh dahíí, doo hashkee dahíí, doo idlāq dahíí, doo dagoshch'í' bāgoch'íh dahíí, bestso doo yidāhzh'í' at'éé dahíí nlií le'; ⁸ Bahasta' nakahíí bíł nzhooníí, nnee daanł'éeéhíí bíł nzhooníí, biini' goliíníí, dábik'ehyú at'éeéhíí, godmśiníí, dabíí ádaagodzaaníí nlií le'; ⁹ Bíł ch'ígót'áá n'íí k'ehgo yati' ba'olniihíí nǎdzilgo yotā' le', áík'ehgo da'anii ílch'ígót'aahíí bee nnee yidag yakti' doleeł, lá'íí yits'á'zh'í' ádaat'eehíí da'anii ílch'ígót'aahíí yíl ch'í'nah ágole' doleeł. ¹⁰ Nnee láni yati' yíl nakaihi, yati' da'íliné lá'íí k'izé'idilteehíí yee yádaakti', circumcise ádaanohwí'dolne', daanohwíłjiihíí itisgo: ¹¹ Nnee ágádaat'eehíí doo dayúweh yádaakti' dago ádaabi'dilne'go dábik'eh; áí nneehíí doo bee ílch'ígót'aah bígonedzāq dahíí bestso hádaat'íłhíí bighā yee ílch'ídaago'aahgo nnee bichāgháshé bíłgo yíl nadaagodsageed. ¹² Ła' itah nliíni, yunáasyú ágone'íí báyo'iíníí gáníí, Creted'í' daagolini dábik'ehn léda'íłchóhi, dziká'yú daagolini bégódzidíí k'ehgo ádaat'ehi, bíł daagoyé'ego daadichiníí daanlíí, nii. ¹³ Díí yaa nagoln'íí da'anii. Áík'ehgo bíł daadntéh, da'anii ílch'ígót'aahíí zhā daayodlāq doleełhíí bighā; ¹⁴ Jews daanlíni yati' daazhógo ádaagole'íí, lá'íí nnee da'anii ágot'eehíí yits'á'yúgo ádaat'eehíí yendaagos'aaníí doo daidits'ag da doleełhíí bighā bíł daadntéh. ¹⁵ Nnee biini' daanzhooníí nł'éeego ágot'eehíí zhā yaa natsídaakes; áídá' daanch'í'í lá'íí doo da'odlāq dahíí nch'og'ogot'eehíí zhā yaa natsídaakes; biini' daach'ogodgo nt'é nł'éeego at'éé dagohíí nch'og'og' at'éé doo yidaagoksi' da daasilíí. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bidaagolnz'í' daaníí ndi ánádaat'íłhíí bee doo hádaat'íí dago bígózí, bik'edaach'inníih, lá'íí doo da'dits'ag da, lá'íí nł'éeego ánádaat'íłhíí dawa doo yik'eh shijeed da.

2

¹ Áídá' nihíí, dawahá da'aniiigo ílch'ígót'aahíí bikisk'eh ílch'ígon'áah: ² Nnee bádaayánhíí gádaabiłnii, Nohwiini' daagolíí le', daanohwích'idnłsi le', ídaa daagonohdzāq le', nohwí'odlā', lá'íí nohwíł'íjooóníí, lá'íí nohwíni' k'eh ádaanolsiníí bee nǎdzilgo nasozi' le'. ³ Isdzáné bádaayánhíí gádaabiłnii, Nohwíí áldó' nt'é ánádaat'íłhíí bee Bik'ehgo'ihí'nañ daadi-nols' le', doo ch'inni daaníłhíí daanoh'íí da le', idlāqhíí doo bik'e' isnáh daanoh'íí da le', nzhooníí zhā bee ílch'ídaagonoh'aah le'; ⁴ Isdzáné áníí nakaiyehíí biini' daagolíigo bikā' lá'íí bichāgháshé bíł daanzh'oggo yíl ch'ídaagonoh'aah le', ⁵ Daagoyáágo, biini' lá'íí ánádaat'íłhíí daanzh'oggo, gowā zhā yaa daabiini'go, bikā'íí daidits'ago, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' doo nch'og'og' baa yati' da doleełhíí bighā, áí dawa yíl ch'ídaagonoh'aah, daabiłnii. ⁶ Nnee áníí nakaiyehíí áldó', Nohwiini' daagolíí le', daabiłnii. ⁷ Dawahá bee nł'éeego ánách'ot'íłhíí bikisk'eh ch'ogaałhíí bee ch'í'nah ádinłz' le': da'ágee ílch'ígon'áah, gonyáágo lá'íí da'anii ánniigo, ⁸ Yati' dábik'ehíí doo bee naa dahgosit'aa dahíí bee yáhtí'; hadíni yits'á'zh'í' at'éeéhíí yik'e' idaayándz'í' doo, doo hagot'éeego nch'og'íí yee naa yakti' dahíí bighā. ⁹ Na'iziidíí daanoh'íni, nohwinant'a' daadohts'ag le', lá'íí dawahá ádaahle'gee nohwinant'a' bíł dábik'ehyú ánádaat'íł le', daabiłnii; doo nohwinant'a' t'áqzh'í' bich'í' yánádaakti'go da; ¹⁰ Doo da'noh'íh da, dawahá bee nohwaa daach'olíhíí ch'í'nah ádaanolsi; dawahá bee Bik'ehgo'ihí'nañ Hasdánohwinííhíí baa ílch'ígót'aahíí nzh'oggo nohwik'izh'í' hit'í' doleełhíí bighā, daabiłnii. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ bíłgoch'oba'íí bee nnee dawa hasdákáh doleełgo bich'í' ch'í'nah alzaa. ¹² Áí Bik'ehgo'ihí'nañ doo bikisk'eh íhí'naa dahíí lá'íí ni'goshdán biká' dawahá nch'og'íí hádaahiit'iíníí yó'odaant'aahgo bee nohwíł ch'ígót'aah, lá'íí díí ni'goshdán biká'gee daagondzāqgo, dábik'ehyú ádaant'eego, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bikisk'eh daahíí'naa doleełgo

nohwił ch'ígót'aah; ¹³ Bik'ehgo'ihinań ízigo at'éhi la'íi Jesus Christ Hasdánohwińińíí bits'á'íidindláádgo ch'í'nah hileehí bikádaadéet'íi, ái ndaahóndliigo nohwiyaagozhó; ¹⁴ Áń bidíhíi bee nanánohwesniigo ncho'íi dawa bits'á'di' hanánohwiwes'niłhíi bighá Jesus nohwá n'ádel'íi, la'íi bíyéé daahiidleehgo nasdziid nkt'éehíi bich'í' dahdaandoh doleelgo nohwincho'íi da'áđihgo ádaanohwiłehíi bighá aldó' nohwá n'ádel'íi. ¹⁵ Díi bee bił nadaagoln'i', bidag yáńti', dawahá bee nik'ehgo bił daadntéh. Nnee doo la' hayaa ánole' hela'.

3

¹ Binant'a' la'íi daabik'ehíi da'ádaaniyú ádaat'eego yinádaal'niigo ádaansí, binadaant'a' daadits'ago, la'íi nkt'éego ánádaat'íi hii dawa dagoshch'í' ádaile'go, ² Doo hadíi ncho'go yaa yádaakt'igo da, doo ilch'í' hadaashkeego da, áidá' nzhóogo ádaat'eego, la'íi nnee dawa bich'í' nkt'éego ádaat'eego yinádaal'niigo ádaansí. ³ Néé aldó' doo daagondzã da ni', doo daadihiits'ag da ni', nohwich'í' na'deshch'a' ni', ncho'íi biká hágot'iiníi la'íi gonedliiníi íłtah at'éehíi bik'eh isnáh daandlíi ni', iyodaandzigo daahii'naa ni', la' bíyéehíi ídáhádaat'íi ni', nnee bik'edaan'niih ni' la'íi ilk'edaadin'niih ni'. ⁴ Áidá' Bik'ehgo'ihinań Hasdánohwińińíi nnee yaa ch'oba'íi la'íi bił daanzhooníi ch'í'nah silíidá', ⁵ Nohwaa ch'oba'go hasdánohwińil, doo nkt'éego ánádaahit'íi hii bighá da, áidá' nohwincho'íi nohwá nal'eeldá' nadaagosidlii, la'íi Holy Spirit áńidégo ánádaanohwisdlaa, ái bee Bik'ehgo'ihinań hasdánohwińil; ⁶ Bik'ehgo'ihinań, Jesus Christ Hasdánohwińińíi biláhyú Holy Spirit ch'ída'izkaadgo nohwaa daidez'ã; ⁷ Áik'ehgo bilgoch'oba'íi bee dávik'ehyú ádaanoht'ee nohwiłniidgo, dahzh'í' ihinaahíi bee daahin'naa doleelíi ndaahóndlii. ⁸ Díi ágolzeehíi da'anii ágolzehi, díi ádishniihíi dayúweh baa yánántihgo hasht'íi, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinań daayosdlađdíi nkt'éego ánádaat'íi hii dayúweh ye'ánađaat'íi doleel. Ái nkt'éé la'íi nnee bá nzhó. ⁹ Doo daagoyã dago laha'dit'áhíi, hadaalishchiiníi baa na'goni'íi, hii nadaagonkaadíi, la'íi begoz'ãhíi bighá hadaashkeego laha'dit'áhíi doo baa nannáa da; ái doo il'íi da, doo nt'é bee alneh da. ¹⁰ Nnee dabíi háť'íyú odlaanií nakidn bich'í' yásíńti'dá', doo nidits'ag dayúgo yó'odn'áh; ¹¹ Nnee ágát'éehíi da'anii ágot'eehíi yits'á'zh'í' dahiyaago, doo bik'ehyú at'éé dago, dabíi ídángot'áni at'éé bigonksí. ¹² Ártemas dagohíi Tikikas nich'í' del'a'dá' dáhadnihgo Nicópolisyú shaa nnáh: akú shehaigo ngoni'áã. ¹³ Zénas, begoz'áni nkt'éego yígólsini, la'íi Apólos bilgo dahdi'aashyú bich'oníihgo doo nt'é yidj' daandlíi da le'. ¹⁴ Bił inashood daandliiníi nkt'éego nada'iziidgo yídaago'aa le', áik'ehgo dabíi ídeedaahi'naa, la'íi dawahá yidj' daandliiníi yich'odaanii doleel. ¹⁵ Nnee bił nahashtááni dawa, Gozhó, daanihii. Bił dala' da'ohiidlađgo bił daanjooníi, Gozhó, shá biłni. Daanohwigha Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi bee nohwich'í' goz'ã le' doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO PHILEMON

¹ Shíí Paul, Jesus Christ bigħa ha'ásitíni, la'íí Timothy nohwik'isn, Philémon, dázho nohwil nzhóni, bil nada'idziidi, bich'í' k'e'iilchii, ² La'íí Ápphia nohwil nzhóni, Arkípas, Christ bigħa bil siláada daandlíni, la'íí ínashood nigowagee íta'ánát'ííhíí áldó' bich'í' k'e'iilchii: ³ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsi, dávik'ehn nénáshniil oshkqaqħee, ⁵ Jesus nohweBik'ehñ la'íí ínashood dawa nil daanzhoqgo bada'ónliigo na'ikonsíhíí bigħa Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsi; ⁶ Ni'odla'íí baa nagolní'go Christ biyéé daandlíhíí bigħa nlt'éego ágot'eehíí daanohwiyééhíí dawa nnee dayúweh yidaagotsj doleel, dishniigo ná'oshkqaqħ. ⁷ Nil'ijóqħíí bigħa dázho nohwil gozhóq, bidag ánt'ee áldó', shik'isn, ínashood bijíí yune' bil daagozhóqo ánadaasíndlaahíí bigħa. ⁸ Áik'ehgo Christ biláhyú doo siste' dago, Dávik'ehyú ánléh, nildishniigo nich'í' hasdzii doleel ni'. ⁹ Ndihií shil nzhóqħíí bigħa nánoshkqaqħ, shíí Paul, nnee bá'yán silíni, k'adíí Jesus Christ bigħa ha'ásitíni. ¹⁰ Shizhaazhé, Onésimus, bá nánoshkqaqħ, áñ ha'ásitíígo odlá' bee shizhaazhé k'ehgo baa natséskees sílfi: ¹¹ Doo ánídá' nich'í'go doo ílfi da ni', ndihíí k'adíí nich'í'go la'íí shíí áldó' shich'í'go lán ílfi silíj: ¹² Dázho shijíí sí'áadí' shil nzhóni nich'í' nádé'á'; áik'ehgo naadníteeh: ¹³ Dashíí bil sikeego shil gozhóq doleel ni', yati' baa gozhónihíí bigħa ha'ásitíígee ni dahdá' shich'oníi doleel ni': ¹⁴ Ndihií hago ánásh'ííhíí doo nil nlt'éé dayúgo, doo ágashne' da, shaa ch'onba'íí doo bíniso'go da, áídá' dání hánt'íjyúgo zhá. ¹⁵ Dasa' naa nadáhií bigħa dé't'ih nits'á' dahnyaa lán shj; ¹⁶ Doo dayúweh ni'isna'híí k'ehgo baa natsínkees da, áídá' áí bitisgo nik'isn nil nzhóqħíí k'ehgo baa natsínkees; shíí ndi áik'ehgo baa natséskees, nihíí shitisgo áik'ehgo baa natsínkees, nohweBik'ehñ biláhyú nik'isn nlií. ¹⁷ Nit'ekéhíí k'ehgo shil óntagyúgo, naashídníteehíí k'ehgo áñ naadníteeh. ¹⁸ Doo bik'ehyú nich'í' at'éé da lék'eyúgo, dagohíí naa hayil'ááyúgo, áí shíí shiká'zhí' áñle'; ¹⁹ Shíí Paul, dashíí naltsoos ash'íj, dashíí na'hishniil: nihíí niyi'siziiníí da'aníi bee shaa hán'aa ndi, áí doo bí'ishtah da. ²⁰ Da'aníi, shik'isn, nohweBik'ehñ biláhyú shil gozhóqo áshííle', Christ biláhyú shijíí yune' ágoniidégo ánáshíídle'. ²¹ Díí nich'í' k'e'eshchiihíí bikisk'eh ánnéngo nígonsj, la'íí bitisgo ndi ánnéngo nígonsj. ²² Shíí áldó' akú hayú nshdaayú shá ilch'í'gole': shá da'ohkqaqħíí biláhyú ch'ínánshdáqho nohwaa nánshdáh nsj. ²³ Épaphros holzéhi, Christ Jesus bigħa bil ha'áshítézi, Gozhóq, nohwilni; ²⁴ Marcus, Aristárkas, Demas, la'íí Lucas daaholzéhi, bil nada'isiidi, áldó' ágádaanohwíni. ²⁵ Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí bee niyi'siziiníí bich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE TO THE HEBREWS

¹ Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidí biláhyú daanohwitaa n'íi doo atch'idn itah at'éego yich'i' yalti' da lèk'e, ² Áídá' díi iké'yú yolkaalí biYe' binkááyú nohwich'i' yalti', án dawahá biyéé doleełgo nyint'ini, án binkááyú aldó' ni'godszañ áyílaahi; ³ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláadíi bee án addó' bits'á' idindláád, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éhi da'áiyihíi ye'at'éé, biyati' nalwodíi bee dágoz'aa nt'éego nht'éego áyíłsigo hadag áyíłsi; dabízhá nohwinch'ó' íi nohwá yidnłk'oodá', da'itísé goz'aayú Ízigo At'éhi bigan dihe'nazhinéego dahnesdaa; ⁴ Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nłj'ihíi bighą bizhi' baa yin'ąą, bizhi'íi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi daabizhi'íi ndi bitisgo at'éé; da'ágat'éégo dabíi yaaká'yú nadaal'a'á bitisgo at'éégo ábi'delzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo hak'i la' gáyihniid da go'íi, Shiye' nłj, díi jıjıd'ı nitaa sılıj. La'íi doo hak'i gánniid da aldó', Bitaa nshłj doleeł, bíihíi shiye' nłj doleeł. ⁶ La'íi dantsé gozłinihíi ni'godszañ biká'zh'i' nanáides'a'go Bik'ehgo'ihí'nañ yaa yalti'go gáníi, Shinal'a'á yaaká'yú daagolíníi dawa daabokaąah le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi yaa yalti'go gánado'niid, Binadaal'a'á spirits daanłjigo ányiiidlaa, bá nada'iziidíi k'ó' dahdinahíi daanłjigo ányiiidlaa. ⁸ Áídá' biYe'híi gáyihni, Bik'ehgo'ihí'nañ nłj'ini, doo ngonel'aa dayú dahazh'i' nant'áa doleeł; dązh'ó nht'éego nant'áa. ⁹ Nzhoągo ágot'eehíi nil nzh'ó, nch'ó'go ágot'eehíi nil nch'ó'; ái bighą Bik'ehgo'ihí'nañ, Bik'ehgohinnaahíi hadíi nil nakaihíi bitisgo nil goyilsh'óhíi bee hanidilaa. ¹⁰ La'íi gánabıldo'niid, NohweBik'eh'n, ni dantsé godeyaadá' ni'godszañ nı'ąą; yááhíi nigan bee ánlaa. ¹¹ Ái bech'ıgowáh; nizh'á da'áik'ehgo ánt'éé; ái d'ench'ó' daaleeh, diyágé d'ench'ó' hileehíi k'ehgo; ¹² Ái ch'id ilhan'elzaahíi k'ehgo ilhan'ılleeh doleeł, la'íi łahgo ádaat'ee daaleeh: áídá' nihíi da'ágánt'éé, la'íi doo ngonel'aa dahíi bee hi'nnaá doleeł, yihni. ¹³ Áídá' binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo hak'i la' gáyihniid da go'íi, Shigan dihe'nazhinéego síıdaa, ni'ina'íi niketł'áahyú nin'ınılzh'i'. ¹⁴ Ái dawa yaaká'di' nadaal'a'áhíi daanłjish'ą, nnee hasdádokahíi yınádaadéz'ıi doleełgo odaas'a'ih'i?

2

¹ Ái bighą nt'é daadisits'aani dawa baa daagondzaągo dávik'eh, dahyúgohíi danko baa daadihi'nah. ² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi binkááyú hasdzihíi da'anii dązh'ó nłdzilgo, la'íi nch'ó'go ádaach'it'eehíi la'íi doo da'ch'ıdits'ag dahíi da'ái bee koch'i' nanáhi'nıłłgo; ³ Hagot'éégo bits'á' hahiikeeh, hasdách'ıgháhíi itisgo nht'ééhíi doo hádaat'ıi dayúgo; ái hasdách'ıgháhíi nohweBik'eh'n dantsé ánniıd ni', áidi' hadíi daabi'dists'aaniıd aldó' da'anii daanigo yaa nohwıl nanádaagolni'; ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ aldó' da'anii niigo godiyłhgo be'ıgózini ch'ı'nah ágólaa, Ízigo ána'ol'ıjłł, itah at'éégo godiyłhgo ána'ol'ıjłł aldó', la'íi dabíi bik'ehgo Holy Spirit kaine'ıi bee hasdách'ıgháhíi yaa nanáagolni'. ⁵ Ni'godszañ begonáhíi baa nagohiıni'ıi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi doo yedaabik'eh doleełgo yaa godin'aa da. ⁶ Łah dahgoz'aaąee la' gánıigo yaa nagolni', Nnee daat'éégo nt'é bighą baa natsııkees nt'éé, nnee nłiniıi daat'éégo nt'é bighą bináđıı'ıi? ⁷ Ninal'a'á yaaká'yú daagolíníi d'et'ıh'ezh'i' dábih'ı'yú at'éégo ánlaa; ıziggo at'éégo la'ıi daach'idnłsigo bá ágonlaa, nant'ánch'ah bik'edıı'ąahíi k'ehgo, la'ıi dawahá ánlaaahíi yebik'ehgo nht'ıi. ⁸ Dawahá yebik'ehgo bitł'áahyú nnné' ni'. Dawahá yebik'ehgo nyint'ıjıdá', dała'a ndi doo ágot'edhgo da yebik'ehgo nyint'ıi ni'. Áídá' k'adıi dawahá yebik'ehíi doo hwahá daahiltsıh'ıi da. ⁹ Áídá' Jesus daanéel'ıi, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi d'et'ıh'ezh'i' dábih'ı'yú at'éégo alzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'ıi bee nnee dała'á daant'ııgeee bá da'itsaahíi yilł doleełgo biniıgonht'éégo daztsaa; ái bighą nant'ánch'ah bik'edot'ąahíi k'ehgo ıziggo at'éégo la'ıi daach'idnłsigo bá ágólzaa. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bighą dawahá daagolíníi, dawahá áyılłaaahíi bichagháshé łąągo bits'á'idindláád goz'aa yune' ha'áiyihniıłgo, hasdách'ıgháhíi begodeyaago yebik'ehíi biniıgodilnéhíi bee dązh'ó nht'éégo ábidolııłgo dávik'eh. ¹¹ Hadile'ıi la'ıi hadaadeszaahíi dała'a yits'á'dı' daanłjı: ái bighą doo yik'e ıdaayándzıgo shik'ıyú daayihni, ¹² Gánıigo, Shik'ıyú naa bil nadaagoshni' doo, daanokaąahíi ıla'at'ééyú na'ıh'ensıgo ha'dish'aah. ¹³ Áidi' gánado'niid, Dabízh'á ba'oshlıi. Áidi' hananádzii, Kúnko, shıi hik'e chagháshé Bik'ehgo'ihí'nañ shaa yiniłıi bil daanshłjı. ¹⁴ Áik'ehgo ái chagháshéhíi bidil hik'e bits'ı daagolıhíi k'ehgo bíi aldó' ágádelzaa; bíi datsaahíi bee, da'itsaah yebik'eh'n, ch'ııdn nant'án, da'ıııi dolchıı doleełhíi bighą; ¹⁵ La'ıi hadíi da'itsaah yeneldzidhíi bighą bi'ıhi'na' danes'ądzh'i' isnah daanłiniıi hasdáyıdonıłgo. ¹⁶ Da'anıigo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi ye'adaat'éhi doo ye'at'éégo ádelzaa da; áídá' Abraham bits'á'dı

hadaalishchiinií ye'at'éégo ádelzaa. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'idziidgee okàqah yebik'ehi da'tiséyú sitini bílgoch'oba'go la'í begondlǐdgo hilleehí bighà bik'isyú ye'at'éhi dawa bee ábidilne'go dávik'eh, nnee binch'ó'í bá bidil yee nahinií doleelgo. ¹⁸ Dabíí biniigodelzaagee nabidnestaqádhí bighà, hadíí nabída'dintaahí yich'odaanihi at'éé.

3

¹ Áí bighà shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahí daanoñlǐni, yaaká'dí' itah nohwiká áñniidí, Christ Jesus, da'ohiidlǐqá daahiidleehí bighà des'a'í níni, la'í nohwi'okàqah yebik'ehi da'tiséyú sitini nzhoqgo baa natsídaahkees; ² Áñ habik'tínií begondlǐdgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé n't'éégo yinádéz'iini k'a'at'éégo. ³ Kìh ágolé'í kìh ágolzaahí bitisgo daach'idnshí k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnshí yik'eh sití. ⁴ Kìh dalá'a gon'áago nnee la' ádaagozlaahi at'éé; áidá' Bik'ehgo'ihí'nañhí dawahá áyílaahi at'éé. ⁵ Moses Bik'ehgo'ihí'nañ yána'iziidi nǐigo, Bik'ehgo'ihí'nañ bigowà biyi' n't'éégo na'iziidgo yunáasyú ch'í'nah doleehí dabíntsedá' yaa nagolnǐ' lèk'e; ⁶ Áidá' Christ-hí Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nǐigo Bik'ehgo'ihí'nañ bigowà dágóz'áq n't'éégo n't'éégo yinádéz'í; dántong't'zhí' doo nohwini' hah dago la'í nohwi' daagozhóqgo yaaká'yú dahazhí' ihí'naahí ndaahóndliihí daahóntá'yúgo, néé Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé itah daandlǐ. ⁷ Áí bighà Holy Spirit gáníhí k'ehgo ádaanoht'ee, Dí jǐ biyati'í daadohts'ago, ⁸ Da'igolǐyú Israel hat'í'í nabidnestaqá'dá' Bik'ehgo'ihí'nañ doo bikísk'eh ádaadzaa da n'í k'ehgo doo nohwijǐ n't'izgo ádaanohtsǐ da le': ⁹ Áígee daanohtwita n'í nashídaanestaqáqgo shídaagosiid, dizdin legodzaahí biyi' itah at'éégo ánasht'íhí daayiltsáq. ¹⁰ Áí bighà áí daakinolt'íhí doo baa shíł gozhóq dago gádéniid, Dávik'ehn bijí biyi'dí' ndaahísih, shikísk'eh ch'ogaahí doo yídaagosi da. ¹¹ Áí bighà shágóchiidgo shít'a dahdidishniidá' gádéniid, Shihá'idzol yune' doo okáh at'éé da. ¹² Áík'ehgo ídaa daagonohdzaq, shik'íyú, dah lèk'eyúgo nch'ó'í hik'e doo odlǐq dahí nohwijǐ yune' bengonyáá lèk'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi dánko bits'á' dahdidohkahi at'éé. ¹³ Dawa jǐ ildag yádaakt', dí jǐ t'ah nohwich'í' bíł ch'í'otaqáda'; dah lèk'eyúgo nch'ó'í k'izé'idilteehí bee dánko nohwijǐ n't'iz hilleeh. ¹⁴ Dantsé Christ bada'osiidlǐ'í danes'áqdzhi' daahóntá'yúgo Christ ye'at'éhi bee itah daahiidleeh; ¹⁵ Gánohwíld'niidá', Dí jǐ biyati'í daadohts'ago doo nohwijǐ n't'izgo ádaanohtsǐ da le', Israel hat'í'í Bik'ehgo'ihí'nañ doo yikísk'eh ádaadzaa da n'í k'ehgo. ¹⁶ La' daidezts'áqda' doo yikísk'eh ádaat'ee da nǐ, áidá' Moses Egyptdí' ch'inníli doo dawa ágádaadzaa da lèk'e. ¹⁷ Daa daat'éhi Bik'ehgo'ihí'nañ doo bíł gozhóq dago ádaayiltsigo dizdin legodzaa lán? Nnee nch'ó'ígo ánaadé'ígo da'igolǐyú nanezna' n'í shǐ ya? ¹⁸ Daa daat'éhi bich'í' Bik'ehgo'ihí'nañ bit'a dahdidishniidá' gánniid, Shihá'idzol yune' doo okáh at'éé da? Doo da'odlǐq dahí zhá áyihí. ¹⁹ Áík'ehgo bidaagonlǐ, doo da'odlǐq dahí bighà doo ákóne' okáhgo da.

4

¹ Áí bighà halqá baa daagondzaq le', dah lèk'eyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bihá'idzol yune' nkáh doleelgo nohwaa det'áq n'í t'ah bíł ch'í'otaqáda', nohwí'í la' dánko dávik'í' ndohkahi at'éé. ² Yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yá'ti'; daanohtwita n'í addó' bich'í' yá'ti' ndi daidezts'aani doo daayosdlǐq dahí bighà doo bich'odaazni' da. ³ Hadí' da'osiidlǐqadí zhá áí há'idzolí yune' ohíikáh, áí há'idzolí Bik'ehgo'ihí'nañ áñigo gánniid, Shágóchiidgo shít'a dahdidishniidá' gádéniid, Shihá'idzol yune' doo okáh at'éé da: n'í'gosdzán nni't'áqda' Bik'ehgo'ihí'nañ ánat'íhí qal lalzaa ndi áñniid. ⁴ Lahgee gosts'idiskaanií bijí yaa yalt'go dahgoz'áq gánniigo, Gosts'idiskaanií bijí Bik'ehgo'ihí'nañ binasdziiid n'í n'inzidgo hanayoł lèk'e. ⁵ Áidí' kú dahnagost'áq gánigo, Shihá'idzol yune' doo okáh at'éé da. ⁶ Áík'ehgo la' t'ah ákóne' okáhí bá goz'áq; áidá' nnee dantsé bich'í' yá'ti' n'í doo daayosdlǐq dahí bighà doo hak'e ha'akai da: ⁷ Áík'ehgo nzaad ogoyáahí bikédí'go lah jǐ Bik'ehgo'ihí'nañ nnágon'áq, David binkááyú gánniidgo, Dí jǐ biyati'í daadohts'ago doo nohwijǐ n't'izgo ádaanohtsǐ da le'. ⁸ Há'idzolí Jesus bee baa daagodez'áqyúgo, bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ lah jǐ doo gánadí'ni da doleel nǐ. ⁹ Áí bighà Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanliinií há'idzolí t'ah bá goz'áq. ¹⁰ Dahadí' há'idzolí yune' ha'ayaáhí dabíí binasdziiid n'í n'inzid, Bik'ehgo'ihí'nañ binasdziiid n'í n'inzidhí k'ehgo. ¹¹ Áí bighà halqá, áí há'idzolí yune' ha'áhiikáhí bich'í' dahdaandlǐq le', doo ágáhiit'í dayúgo, doo da'odlǐq da n'í k'ehgo dánko nanádnkaali at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'í hináhi la'í dážhó nalwodi at'éé, besh be'idilthishé dá'ilt's'á' deniuhí bitisgo denini at'éé, dagózhó yuyahyú na'gizh, koy'siziinií, kospirit lenehenlááyú, la'í ílhadaadit'aanií iwol lenehenláágee, akú aná'ogish, konatsekeesí la'í kojí biyi' ágot'eehí kol ch'í'nah áyiltsǐ. ¹³ N'í'gosdzán biká' daahinaahí dalá'a ntǐige Bik'ehgo'ihí'nañ doo bits'áq nant'í'hi at'éé da, áidá' bíł ík'ídaandlǐqohí doo n't'éé binadzahgee bíł le'eskaad dago, dawahá bíł ch'í'nah daanlǐ. ¹⁴ Áík'ehgo Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe',

yaaká'yú bíl onágodzaahíí, nohwi'okqaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni íziso at'éhi nohwá sizíjgo, halaqá da'ohiidlaqá daan'níihíí ndzilgo daahóntá' le'. ¹⁵ Nohwi'okqaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo nadaanwod dagee nohwaa tét'ii; nanohwínáda'dintaahíí k'ehgo bíí aldó' dawa bee nabí'dinestaqád ndi doo hak'e ni'isii da. ¹⁶ Ái bighá halaqá doo t'áqzhí' daashííjeed dago Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí dahsdaagee nnáhiikah le', nohwaa nách'obah doleelgo, la'íí dawahá doo bídaanel'aqá dagee bílgoch'oba'íí bee nohwich'oníi doleelgo.

5

¹ Okqaah yebik'ehi da'tiséyú sinilíí da'á ntííjgee nnee bitahdí' haltínihií, Bik'ehgo'ihí'nañ zhínéégo ágot'eegee nnee yá sizíjgo, Bik'ehgo'ihí'nañ ye'okqaahgo dant'éhéta yaa yihíniilgo, la'íí ncho'go ánach'ot'ííhíí bighá ye'okqaahíí nayiltseedgo yaa yihíniilgo nniltíí: ² Án hadín doo goyáqá dahíí la'íí doo ndzilgo daahikáh dahíí yaa ch'oba'go nayik'í'iziidgo yígótsj; dabíí ndi doo ndzil dago bich'í' nágodidáhíí bighá. ³ Áík'ehgo nnee nda'ílsihíí bighá ye'okqaahíí nadailtseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaa híníihíí k'ehgo bíí ndi ni'ílsihíí bighá ágánát'íjgo goz'áq. ⁴ Nnee doo la' dabíí íziso at'éégo okqaah yebik'eh nliigo ha'ídilteeh da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ habiltíyúgo zhá, Aaron hayiltíhíí k'ehgo. ⁵ Áík'ehgo Christ aldó' dabíí íziso at'éégo okqaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni hileehgee doo ha'idoltíí da, áidá' hadín, ShíYe' nlií, díí jiidí' nítaá silíí, bíl'níidíí án habiltíí. ⁶ Lahgee dahnágost'áagee gábilniiid, Melkízedek okqaah yebik'eh n'íí k'ehgo doo ngonel'áqzhí' okqaah yebik'ehi nlií. ⁷ Christ ni'gosdzán yiká' nagmaadá' dázhq chaal okqaahgo bináá tú nadaazlíj lék'e, da'itsaahíí bits'á'zhí' hasdábilteeh yinel'áahíí náyoqaahgo yich'í' okqaah, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ yidnlsíhíí bighá bidiits'ag; ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ bíYe' nlií ndi goyéégo bich'í' nagoyááhíí bee bíTaa aníhíí yikisk'eh at'éégo yígótsj; ⁹ Áík'ehgo dázhq nt'éégo ábí'delzaago hadíí daabi'dits'agíí hasdách'ígháhi doo ngonel'aqá dahíí begodeyáhi silíí; ¹⁰ Án, Melkízedek n'íí k'ehgo okqaah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nlií doo, bíl'níigo Bik'ehgo'ihí'nañ habiltíí. ¹¹ Án lágágo baa nadaagohílní' ndi nohwíl nagoch'ílní'híí nnee, doo nt'éégo daadohts'ag da daasol'íhíí bighá. ¹² K'adyúgo ích'ígó'aahíí daanohlíí le'at'éhi, da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dabígózinéhíí dahadín nohwíl ch'ínágonot'aah; mé' k'ehgo íbe' zhá daidlaaníí nádaasohdlíí, daanesoyáqá ndi hidán nt'ízíí doo daahsáq da laq. ¹³ Da'á daantíjgo hadín íbe' zhá yidlaaníí dábik'ehyú ágot'ee zhínéégo ích'ígót'aahíí doo nt'éégo yígótsj da, mé' k'ehgo at'ééhií bighá. ¹⁴ Áidá' hidán nt'ízíí bádaayáhníí bá álzaa, áí nt'éégo ánadáát'íídhíí bighá hadíí nzhooníí hik'e hadíí ncho'íí yidaagótsj.

6

¹ Ái bighá halaqá, Christ baa ích'ígót'aahíí dantséhií godezt'í'dí' yunáásyú dahnádihiikáhgo bádaayán bíl ch'ígót'aahzhí'go dahdihiikáhgo nohwi'odla' ndzil hileeh; ánadaahiit'ííhíí da'ílnéhíí bits'á'zhí' ádaahíí'ne'dá' nohwi'odla' bee Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' dahsiikáhíí kíh bití'ááh ni'it'aahíí k'ehgo at'éé, áík'ehgo ití'ááh nda'sit'aaníí k'ehgo doo dayúweh át'zhá bee ích'ídaagont'aah da le'. ² Okqaah k'ehgo tach'idígísií, okqaah k'ehgo koká' ndaach'idílníihíí, nanezna'íí nádikáhíí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dahazhí' yándaago'a'íí, áí zhá bee doo dákozhá ích'ídaagont'aah da le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ yee nohwaa godin'áayúgo, bádaayán bíl ch'ígót'aahíí k'ehgo ích'ídaagont'aah. ⁴ Nnee yati' baa gozhóni lahn yidaagótsj ndí, yaaká'dí' kaa hí'né'íí daizlíh n'íí, Holy Spirit baa godet'áq n'íí, ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' nt'éhi, la'íí binawodíí bee íziso ánágot'ííhíí yunáásyú begoz'aaníí daizlíh n'íí, ⁶ Bits'á'zhí' ádaadzaa lék'eyúgo doo hagot'éégo binch'ó'íí yits'á'zhí' ánádaa'ne'zhí' bíl nnách'íkáhi at'éé da; bíjii yune' Bik'ehgo'ihí'nañ bíYe' tsj'ílna'áhi bíká'zhí' yínáadaayiheskal la'íí baa yágosigo ánádesdlaahíí bighá. ⁷ Ní' bíká' nanágotl'jngee jedihich'aadí' hadín nt'éégo ádaayísinií bá hajéedyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' baa gozhóoníí hileeh: ⁸ Áidá' hosh hajéedyúgo ni'íhíí yó'odit'aah, dénch'ogó bá ha'idziizhí' zhá bá goz'áq; dididzhi' zhá bá onágot'í'. ⁹ Nohwíl daanohshóni, áík'ehgo yádaahiiltí' lék'e ndi, nohwíhíí doo áík'ehgo ádaanoht'ee dago nohwídaagótsj, hasdách'ígháhíí bíl goz'áni be'ádaanoht'ee. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ dábik'ehyú át'éégo, bá nada'ohsiidíí doo yaa dínah da, la'íí bizhi'íí nohwíl nzhoohíí bighá bichagháshé bich'odaason'íí áí aldó' doo yaa dínah da; áí t'ah ágádaah'tíí. ¹¹ Díinko nohwá hádaahiit'íí, da'á ntííjgee da'áík'ehgo ágádaah'tíígo doo nohwíl nagoki dago yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíí ndaahohíí le', nohwi'ihí'na' bengonyáázhi': ¹² Áidí' doo nohwíl daagoyéé da le', áidá hadíí bí'odla' daagol'jgo la'íí nnee ndi yil dahildóhgo Bik'ehgo'ihí'nañ bángon'áaníí biyéé doleelíí beda'ol'íí le'. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yich'í' hadziigo yágon'áqádá', dabíí bitisgo at'ééhíí doo la' dahíí bighá dabíí bee bití'a dahdidiln'igo, ¹⁴ Gábilniiid, Da'aníi dayúweh niyaa gozhóq doleelgo ánihosh'níi, la'íí nits'á'dí' lágágo hanálinolt'íígo ádishíil. ¹⁵ Áík'ehgo Abraham nízaad godezt'í'go yidag at'ééda' nt'é bee bángot'aaníí

begolzaa lèk'e. ¹⁶ Nnee da'anii dabii bitisgo at'éehii biláhyú bit'á dahnádaadilñih: hagee lahada'dit'áhgee da'anii ch'iniigo kot'á dahch'idilñiiyúgo lahada'dit'áh n'íi bengenáh. ¹⁷ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ, nnee yee yágon'áanii bá begolne'íi yenagoshchiinii doo lahgo ánaidle' dago dábigózi go bil ch'i'nah ayisj hat'íigo, ái da'anii ániigo bit'á dahdidilñii ni': ¹⁸ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ nnee nt'é yee yágon'áago, la'íi da'anii ániigo bit'á dahdidilñii, ái naki goz'anihi doo lahgo ánaidle' da; ái bee hadag ánohw'íidilzi, néé Bik'ehgo'ihinañ bit'ááhzhí' daatsidihikjiihií hasdáhiikáhií nohwádijhyú begoz'aanii ndaahóndliihii nt'izgo daahóntá' doleelgo. ¹⁹ Ái ndaahóndliihii bighá yaaká'yú godiyihgo goz'áa yune' bigizhgee da'denbáalii bine'yú beha'ágót'i'i: ²⁰ Jesus ádijh ákóne' nohwá ha'ayáá, án Melkizedek okáqah yebik'eh n'íi k'ehgo okáqah yebik'ehi da'tiséyú sitini silji.

7

¹ Melkizedek holzéhi, Salem golzeegee ízisgo nant'an nliini, Bik'ehgo'ihinañ da'tiséyú at'éhi bi'okáqah yebik'ehi nlii lèk'e; án Abraham ízisgo nant'an daanliini yich'i' nagonkaadgo yaa gonesnaadi' nádaada' yidedeyaago, Niyaa gozhóq le', yihniid; ² Áigee ayihe'nilií goneznányú ilk'ínilíi dála'ágo siñilihii Abraham Melkizedek yaa yinil ni'; dantségee bizhi'íi, Bii nant'aahii bits'á'dí' nt'éégo ágot'éhi, golzeeago ágolzee, ik'e'geehii, Salemgee ízisgo Nant'an, ái, Bii nant'aahii bits'á'dí' ilch'i'gont'éhi, golzeeago ágolzee; ³ Bitaa, báádoo bigózi da, yits'á'dí' dihezna'íi la'íi hadi' dihezna'dí', hazhi' nehena'zhí' aldó' doo bigózi da; áidá' Bik'ehgo'ihinañ biYe' k'ehgo dahazhi' okáqah yebik'ehii nlii. ⁴ Díi baa natsídaahkees, ái nneehii dázhó dák'a'at'éhi lèk'e, Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'í, ayihe'nilií goneznányú ilk'ínilíi dála'ágo siñilíi yaa yinil lèk'e. ⁵ Levi bits'á'dí' hadaaishchiinii bitahdi' okáqah yedaabik'ehi ádaabi'deszaahii, bik'íi daanliini biyéehii goneznányú ilk'ínilíi dála'ágo siñilíi, tithes holzéhi, bich'i' nadaayiniígo begoz'aanii bikisk'eh bánagot'áa lèk'e, bik'íi daanliini aldó' Abraham bits'á'dí' hadaaishchijj ndi: ⁶ Áidá' Melkizedek, Levi bits'á'dí' hadaaishchiinii doo bitahdi' nlii da ndi Abraham tithes yaa yihiniil lèk'e, la'íi Abraham Bik'ehgo'ihinañ ba'den'ááhii Melkizedek, Niyaa gozhóq le', bilnñii. ⁷ Díinko doo baa lahach'it'áhi at'éé da, dahadiñ itisgo at'éehii, da'ich'i'go at'éehii, Niyaa gozhóq le', yihni at'éé. ⁸ Díi jjiyúgo nnee nanne'go bágoz'aanii tithes bich'i' nadaahi'niil, áidá, Melkizedek t'ah hinaadá', dahazhi' hinaago baa na'goni'íi, tithes bich'i' nadaahi'niil. ⁹ Gádishnií le'at'éhi, Levi, tithes bich'i' nahi'niilíi, Abraham Melkizedek tithes yich'i' nayiheznilií bee tithes nayiheznilií ga'at'éé. ¹⁰ Melkizedek Abraham yidedeyaadá', Levi itah nliinií ga'at'éé, doo hwahá goleeh da ndi Abraham bits'á'dí'go hinaahii bighá. ¹¹ Áik'ehgo Levi hat'íií bitahdi' okáqah yedaabik'ehii bee dawa nt'éé silji lèk'eyúgo. (áigee Jews daanliinii begoz'aanii bee bánagot'áa ni'.) hant'é bighá okáqah yebik'ehii la' nanádleeh, Melkizedek bik'ehgo at'éhi, doo Aaron at'éehii k'ehgo da? ¹² Okáqah yebik'ehi dabintségo goliinií k'ihzhí' nanálteeh lèk'eyúgo hagog'éégo goz'aanii aldó' lahgo anánalñe'hi at'éé. ¹³ Hadiñ díi bee baa na'goni'íi lahgo hat'íií nlii, ái hat'íií bitahdi' dant'éhéta be'okáqahii Bik'ehgo'ihinañ baa ch'iniil goz'áagee doo la' na'iziidá. ¹⁴ NohweBik'ehii Juda hat'íií nliigo bigózi; ái hat'íií Moses doo hak'i yaa hadzii da ni', okáqah yedaabik'ehi yaa nagosni'dá'. ¹⁵ Díinko dayúwehyú nt'éégo bigózi, okáqah yebik'ehi Melkizedek k'ehgo at'éhi nanáslíi, ¹⁶ Án doo ni'gosdzán biká' begoz'aanii bik'ehgo okáqah yebik'ehi silji da, áidá' ihinaa doo ngonel'áa dahii binawodii bik'ehgo okáqah yebik'ehi silji. ¹⁷ Án baa na'goni'go gánii, Doo ngonel'áa dazhi' okáqah yebik'ehi nlii, Melkizedek okáqah yebik'eh n'íi k'ehgo. ¹⁸ Begoz'áa n'íi doo ndzil dago, doo nt'é bee análnéh dago k'ihzhí' bengt'áa. ¹⁹ Begoz'áa n'íi doo nt'é nt'éégo layiilaa da ni', áidá' itisgo nt'éhi begodeyaa, ái bee Bik'ehgo'ihinañ alháne'go bit'áago daahiidleeh. ²⁰ Bik'ehgo'ihinañ bit'á dahdidilñiií zhá bee Jesus okáqah yebik'ehii silji: ²¹ (La'í okáqah yedaabik'ehiií Bik'ehgo'ihinañ doo bit'á dahdidilñiiigo okáqah yedaabik'ehi daasilji da, áidá' Bik'ehgo'ihinañ bit'á dahdidilñiiigo Jesus okáqah yebik'ehi silji; Bik'ehgo'ihinañ gábilnñii, Shiini' doo lahgo anáshdle' da doleelgo shit'á dahdidilñiiigo gádishnií, Doo ngonel'áa dazhi' okáqah yebik'ehi nlii, Melkizedek okáqah yebik'eh n'íi k'ehgo:) ²² Áik'ehgo áníidégo nohwángot'áanii, Bik'ehgo'ihinañ hik'e Jews daanliinií bilgo lángot'áa n'íi bitisgo nt'éhi, Jesus bee nohwá hizi'. ²³ Okáqah yedaabik'eh n'íi nanne'go doo dayúweh okáqah yebik'ehi daanlii dahii bighá láágo daanlii ni': ²⁴ Áidá' Jesus dahazhi' hinaago dahazhi' okáqah yebik'ehi nlii. ²⁵ Ái bighá bíi binkááyú Bik'ehgo'ihinañ yaa hikáhií danganel'áazhi' hasdáyihiniil, dábiik'ehii yá ná'okáqah dahazhi' hinaa. ²⁶ Okáqah yebik'ehi da'ágát'éhi nohwá nt'éé, dilzini, doo k'izé'at'éhi da, dázhó nt'éhi, nch'og'ó ádaat'eehii yits'á'zhí' nliini, yaaká'yú ágot'eehii bitisyú ízisgo at'éégo ábi'delzaahi; ²⁷ Ái okaa yebik'eyi da'tiséyú daanliini dawa jji, ntsé dabii nch'og'ó anádaat'íihii áidí' nnee nch'og'ó anádaat'íihii bighá dant'éhéta nadaitseedgo yeda'okáqahgo Bik'ehgo'ihinañ baa nanádaahi'niil, áidá' Jesus doo áganát'íil bik'eh da, dabii Bik'ehgo'ihinañ ya'ideltjídá'

daħahndige dawa layiilaahii bigha. ²⁸ Nnee doo daanidzil dago nda'iksiih ndihii okaah yebik'ehi da'tiseyu daanlii daaleehgo begoz'aanii bik'ehgo hahi'nii; aida' begoz'aanii bikedi'go bengonyaa'go Bik'ehgo'ihina'na' bit'a dahdidilnigee anniidii k'ehgo biYe' haltii, an hadelzaa dahazhi'.

8

¹ Baa yadaahiltili'ii diinko aadaadi'nii: Okaaħ yebik'ehi da'tiseyu sitini agat'ehi nohwá nlii, an yaaka'yú Ízigo At'ehihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhinéego dahnezdaa; ² Yaaka'yú godiyihgo goz'aanii, gowałgai biyi' da'ch'okaaħii da'aniihii an yiyi' na'iziid; ai biyi' da'ch'okaaħii Bik'ehgo'ihina'na' ngonani, doo nnee ngon'ani da. ³ Okaaħ yebik'ehi da'tiseyu daanliin dala'a ntii'gee Bik'ehgo'ihina'na' dant'eheta baa hinégo la'ii dant'eheta nadaiitseedgo ye'okaaħgo baa hiniigo hahi'nii: ai bigha dii okaah yebik'ehihii aldó nt'eheta Bik'ehgo'ihina'na' yaa yiné'hi at'éé. ⁴ Dii ni'gosdzán biká' nagaayúgo doo okaaħ yebik'ehi nlii da doleel ni', begoz'aanii bik'ehgo okaaħ yedaabik'ehi ik'idá' Bik'ehgo'ihina'na' yeda'okaaħii yaa daayihiniikii bigha. ⁵ Ai yaaka'yú da'ch'okaaħgo goz'aanii bil dáekt'eego yiyi' nada'iziid, yaaka'yú agot'eehii bichagosh'ohii k'a'at'éé: Moses k'ad gowałgai biyi' da'ch'okaaħii ngo'ahadá' Bik'ehgo'ihina'na' bil ch'ígo'aahgo gábilniiid, Dzil biká'yú be'elzaago nil ch'í'nah ashlaa n'ii da'áik'ehgo adúliil. ⁶ Okaaħ yedaabik'eh n'ii binadaasdziiid n'ii bitisgo at'éego Jesus baa det'aa, Bik'ehgo'ihina'na' hik'e Jews daanliinii bil lángot'aa n'ii k'adii la'ihii itisgo at'éhi Jesus bee nohwa' hizii', ai lángot'aa n'ii yee nohwágon'áa n'ii k'adii itisgo at'éhi bengot'aa. ⁷ Dantsé lángot'aa n'ii ich'i'zaa lék'eyúgo, iké'geehii doo bánnagost'aah da doleel ni'. ⁸ Israel hat'ii doo dawaha' n't'éé ailéh dago Bik'ehgo'ihina'na' yigoksiidá' ganniid, Israel hat'ii Judah hat'ii bilgo anidégo bándagons'hahii begonáh ndi at'éé: ⁹ Bits'adi' daadihezna' n'ii bádh hishaalgo Egypt golzeedi' bil ch'inánséhií bijii bángone'áa n'ii doo ga'at'éhi da; aida' bángone'áa n'ii doo dayúweh ye'ádaat'ee dahii bigha doo dayúweh binádaadesh'ii da ni', nii, Bik'ehgo'ihina'na'. ¹⁰ Ai bech'igoyáahii bikedi'go Israel hat'ii bil lánadaagonsht'aah doleel gádishniiigo, Begosi'áanii biini' biyi' odaahishnii doleel, la'ii bijii biká' ádaagoshle' doleel, Bik'ehgo'ihina'na' bá nshii doleel, la'ii bíi shichagháshé doleel: ¹¹ Nnee dala'a ntii'gee bit'ahdi' gólinii la'ii bik'isn doo yil ch'ídaago'aah da doleel, Bik'ehgo'ihina'na' bigonsi, daaniigo: nnee dawa, doo ízigo ádaat'ee dahii la'ii ízigo ádaat'eehii shidaagosi doleel'ii bigha. ¹² Doo bik'ehyú anádaat'ii da ndi baa ch'oshba' doleel, nda'ísihii la'ii ncho'go anádaat'iihii doo dayúweh binádaashnii da doleel, nii, Bik'ehgo'ihina'na'. ¹³ Anidégo lángot'aanii begodeyaa, nniidá' dantséhií k'ihzhi' nniine'. Nt'é k'ihzhi' nniine'hii la'ii sá'a hileehii bech'igowáhi at'éé.

9

¹ Dantségee lángot'aanii ndi hagot'éego Bik'ehgo'ihina'na' ch'okaaħii dahgoz'aa, la'ii ni'gosdzán biká'gee da'ch'okaaħ goz'aanii gólii lék'e. ² Gowałgai biyi' da'ch'okaaħii alzaa; dantsé goz'aa yune' ik'ah ko'ii biká' dahnási't'ahii, la'ii biká'idané, la'ii bán Bik'ehgo'ihina'na' bidáhee nna'né'ihii biká' dah siñil, ai godiyihgo goz'ani holzee. ³ Nakigeé daádiltosii bine'zhinéego biyi' da'ch'okaaħii nágot'aa, ai da'tiseyu godiyihgo goz'ani holzee; ⁴ Ai biyi' its'aa ódo be'alzaahi biyi' likagolchini didlidii si'aa, la'ii tsihón dahot'éhé ódo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihina'na' bengon'áanii besi'ani aldó' si'aa, ai biyi' tús ódo be'alzaahi bán manna holzéhi biyi' siné'hi, la'ii Aaron bigish bihitsoo gozlini, la'ii tséé nteelii Bik'ehgo'ihina'na' yegos'aanii biká' dahgoz'ani siñil ni'; ⁵ La'ii bit'a' gólinii ódo be'alzaahi bits'á'idindláadii tsihón nel'aqadi' nadaazi', ai Bik'ehgo'ihina'na' biigoch'oba' begoz'aanii biká'zhii' bit'a' bitisgo odaahezniigo; ai k'adii doo dawa n't'éego baa nadaagohiilni' bik'eh da. ⁶ Ai dawa ich'i'hilzaadá' okaaħ yedaabik'ehi gowałgai dantsé goz'aa yune' onakáh, Bik'ehgo'ihina'na' da'ch'okaaħ zhinéego nada'iziidgo. ⁷ Aida' iké'gee nágot'aa yune' okaaħ yebik'ehi da'tiseyu sitini zhá dala'a lenagodáhgee ákóne' onadáh, dii da'ádh lék'eyúgo doo hagot'éego ákóne' owáh da; ai diihii Bik'ehgo'ihina'na' yich'i' nnáyikángo ye'okaaħ, dabii idá'okaaħ la'ii nnee nda'iksiihii yá ná'okaaħ: ⁸ Ai bee diinko Holy Spirit bil ch'í'nah áyílaa, gowałgai biyi' da'ch'okaaħii dantséhií t'ah goz'áadá', yaaka'yú godiyihgo goz'aanii da'aniihii ha'agót'ii doo hwahá ch'ítiih da: ⁹ Ai benagowaadá' ai gowałgai biyi' da'ch'okaaħ n'ii yaaka'yú da'anii da'ch'okaaħ goz'aanii be'elzaa lék'e; áigeé nt'eheta yeda'okaaħii nadaiitseedgo Bik'ehgo'ihina'na' yaa nádaayihii'niil lék'e ndi hadii áik'ehgo okaaħii doo hagot'éego n't'éego ábile' da, doo hagot'éego n't'éé ch'ileehii yigoksih da; ¹⁰ Dii dahgoz'anihii da'ch'iyaaanii, da'ch'idlaanii, da'okaaħgo tá'digis yee ikah anáda'ol'iihii ni'gosdzán biká' agot'ehi ye'anáda'ol'iihii dahgos'aa lék'e, dawaha' n't'éé hileeh bengonyáazhi'. ¹¹ Aida' Christ, okaaħ yebik'ehi da'tiseyu sitini nliigo, nzho'go agot'ehi begonáhii yil nyáa, yaaka'yú

da'ch'okaqah goz'aa itisgo at'ehi, itisgo nlt'ehi, doo nnee ayíílaa dahi, ni'godszaán biká'gee doo nt'é bee alzaa dahi yiyi' okaqahí yee bik'eh; ¹² Ái godiyihgo goz'aa yune' Christ dalañdi ha'ayáá gee dawa layiílaa, doo gant'íze bidilí, magashi zhaazhé bidilí ha'ayíikáá da, dabíí bidilí bee hasdách'igháhi doo ngonel'aa dahíí nohwá ágólaa. ¹³ Dóoli bidil, gant'íze bidil, la'íí magashi zhaazhé bi'aadihíí bi'ik'ch'íih nnee danchò'íí biká' nas'níilí hadakodile' lèk'eyúgo; ¹⁴ Dázhò itisgo Christ, doo hayú baa daats'idilíhí dago Holy Spirit dahazhí' nliiní biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ yaa idedet'aaquí, an nohwinatsekeesí nohwá náidiilkóoh, áik'ehgo doo nt'é bee alnéh dahíí doo dayúweh beda'ol'íí da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ hináhíhí bá náda'dohsiid. ¹⁵ Díí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e nnee bil'ángot'aaní ániidéhi Christ nohwá sisiiníí nlií, an daztsaaníí bee lángot'aaní dantséhi begoz'aaní doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí hasdáyihniil, hadíí yach'í' aníhíí biyéé nyidin'aaní doo ngonel'aa dahíí yaide'aah doleehíí bighá. ¹⁶ Hadín biyéé gólíiníí hadín nt'é yaidi'aahíí naltsoos yá ayíílaa lèk'eyúgo, hadín ayíílaahíí daztsaayúgo zhá biyéé doleel. ¹⁷ Ái naltsoos ayíílaahíí daztsaadá' begodolnii; áidá' hadín ayíílaahíí t'ah hínaayúgohíí naltsoos doo nt'é da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dantsé yángo'n'aaní díí begodeyaa lèk'e. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaní dágo'n'áágee Moses nnee dawa yaa yíl nagosni'dá' magashi zhaazhé la'íí gant'íze bidil, tú bil nadesziidgo, ighaa lich'i daldasgo ádaaszaahí, ch'íl hísop holzéhi beda'ist'óogo díí bee naltsoos la'íí nnee dawa yiká' yíla', ²⁰ Gáníígo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngon'aaní ík'idá' begodeyaahíí díí díhí be'ígózi. ²¹ Da'ágát'éeego Moses gowálgai biyi' da'ch'okaqahíí la'íí its'aa beda'okaqahíí dawa díhí biká' yíla'. ²² Begoz'aaníí bik'ehgo dásdozhá dawahá díí bee hadaadelzaa; doo nt'é ye'okaqahíí zedjí da lèk'eyúgo konchò'híí bighá doo kaa nágot'aani at'ée da. ²³ Yaaká'yú goz'aaní k'ehgo yeda'ííiníí ágát'éeego hadaadelzaago dávik'eh; áidá' yaaká'yú ágot'eehíhí nt'é yedaokaqahíí áí bitisgo nlt'éhíhí behadaadelzaago dávik'eh. ²⁴ Godiyihgo doo aanií nnee ádaagozlaahi yaaká'yú da'aníí godiyihgo goz'aaníí be'elzaahíí yune' Christ doo ha'ayáá da; áidá' yaaká'yú goz'aa yune' zhá ha'ayáá, k'adíí áágee Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nohwá sizíí. ²⁵ Okqah yebik'ehi da'tiséyú sitini doo dabíí bidil dahíí yozíígo godiyihgo goz'aa yune' daka'á lenágodáhgo onadáh, áidá' Christ doo ágát'íí da, doo Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ánadidit'áh da; ²⁶ Ágánát'ííh lèk'eyúgo ni'godszaán alzaadí' yushdí' godezt'ígo biniinágodil'ííh doleel ni'; áidá' goldohíí ngonyáágee dalahndíígeee datsaahíí bee nchò'íí yaa gonnee doleelgo nyáá. ²⁷ Nnee dalahndíí datsaahgo bágoz'aa, áí bikédí'go baa ya'ití'go; ²⁸ Áik'ehgo Christ dalahndíí Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ideltíí, nnee láágo binchò'íí yá daidigheehgo; iké'gee nadáh doleel, doo nchò'híí bighá da, áidá' bikáadaadéz'íiníí hasdáyiniigo.

10

¹ Ádihyú nlt'éeego goz'aaníí Jews bich'í' begoz'aaníí doo da'aníí begoz'aa da, bichagosh'oh k'a'at'éeego zhá, áí bichá hadíí dálenágodáhgee yeda'okaqahíí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nádaayihí'niilíí begoz'aaníí doo hadaadeszaago ádaabole' at'ée da. ² Ágadzayúgo doo dayúweh baa hi'né da doleel ni'; da'okaqahíí dalahndíígeee hadaadeszaayúgo binchò'íí ádíhgo yídaagoksí doleel ni'. ³ Áidá' áí yeda'okaqahíí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nañ baa nádaahí'niilíí dálenágodáhgee nnee binchò'íí yénaadalniigo ádaabísi. ⁴ Dóoli la'íí gant'íze bidil konchò'íí doo yó'iné' át'ée da. ⁵ Áí bighá Christ ni'godszaán biká' nyáadá' gánniid, Ye'okaqahíí natseedgo naa hi'niilíí la'íí dant'éhéta ye'okaqahgo naa hi'niilíí doo hánt'íí da, áidá' shíts'í shá ánláa: ⁶ Didlidgo nich'í' nihi'niilíí, la'íí konchò'híí bighá na'itseedgo naa hi'niilíí doo baa nil gozhògo da, nniid. ⁷ Áik'ehgo gádéniid, Bik'ehgo'ihí'nañ, hadíí hánt'íiníí lashéngo niyáá (naltsoos yisdísí biyi' shaa k'e'eshchííhí k'ehgo.) ⁸ Gánniid, Begoz'aaníí bik'ehgo na'itseedgo naa hi'niilíí, dant'éhéta ye'okaqahgo naa hi'niilíí, didlidgo nich'í' nihi'niilíí, la'íí konchò'híí bighá naa hi'niilíí doo hánt'íí da, doo baa nil gozhògo da, nniid bikédí'go ⁹ Gánadó'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ, hadíí hánt'íiníí lashéngo niyáá. Iké'yú nohwá ngon'aaníí begodigháhíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Jews daanliiníí bílgo dantsé lángot'aa n'íí k'ihzh'í' ngoden'áá. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo Jesus Christ dalahndíígeee dawa layiílaago bits'íhíí Bik'ehgo'ihí'nañ yaa ideltííhíí bee hadaanohwídeezlaa. ¹¹ Okqah yedaabik'ehi dala'á ntíígee dawa jíí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' zhínéego na'idziidi nada'iziidgo nadaazi, dahant'é nadaitseedgo bidilíí yeda'okaqah; da'ágádaat'íí ndi konchò'íí doo yó'iné' át'ée da: ¹² Áidá' Christ dalahndíígeee Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ideltíí: nohwinchò'íí yá daztsaahíí bikédí'go dahazhí' Bik'ehgo'ihí'nañ dihe'nazhinéego dahnezdaa; ¹³ Kodí' godezt'ígo bik'edaanniilíí bikel'í' áázhzhí' nni'nilzhí' yiba' sídaa. ¹⁴ Dalahndíí Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ideltííhíí bee nnee hadaadeszaahíí dányonyáázhí' dázhò nlt'éeego ayíílaa. ¹⁵ Holy Spirit áí nohwíl ch'í'nañ ágósi, gánniidgo, ¹⁶ Áí yólkaahíí bikédí'go díí ngot'aaníí nnee bil'ádaashle' doleel, nii, Bik'ehgo'ihí'nañ; begosil'aaníí bíjíí biyi' odaahishniil, la'íí biini' biká' ádaagoshle' doleel; ¹⁷ Binchò' n'íí la'íí doo bik'ehyú ádaat'ee da n'íí doo dayúweh bínashniil da

doleel. ¹⁸ Konchɔ'hií bighá kaa nágodet'ayúgo doo dayúweh konchɔ'hií bighá be'okáqhíí Bik'ehgo'ihí'nañ baa ch'iné' da. ¹⁹ Ái bighá shik'íyú, itisgo godiyíhgo goz'aa yune' doo daasiite' dago Jesus bidihíí biláhyú ha'áhiikáh le'. ²⁰ Da'denbáálíí ik'indlaadgo binkááyú Jesus nohwá ch'ígót'i'í ágólaa, ánídégo lá'íí hináhi, da'denbáálíí dishniigo Jesus bits'í dishniigo ádishni; ²¹ Áidí' Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé bi'okáqh yebi k'ehi da'tiséyú sitíni nohwá silij; ²² Áik'ehgo nohwijíí díl biká' hista'go nchɔ'go ánáhiit'ijl n'íí nohwá nádilkɔɔdgo, lá'íí tú nzhóni nohwits'íí bee tánásizgo, haláq nohwijíí dawa bee doo nohwíl nagoki dago da'ohiidlaágo Bik'ehgo'ihí'nañ ahánégo bit'ah daahɔɔleeh. ²³ Haláq doo nohwimí'í nakigo da yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíí ndaahóndliihíí ndzilgo daahóntá'go dayúweh baa nadaago-hiilni' le'; hadiín nohwá ngon'áanii da'anúigo anú; ²⁴ Laa daanothwiini' le', hi daanjɔɔ doleelgo lá'íí nht'éégo ánádaahitt'ijl doleelgo ildag yádaahiilti' le': ²⁵ Ha'ánázéhyú íla'ánáhiit'ijhíí doo t'áqzhí' bits'á' shiijéed da le', nnee lá' ágádaat'ijhíí k'ehgo; áidá' ildag yádaahiilti' le': ahánédí' goldohgo bidaagonolsídá' dayúweh ildag yádaakti'. ²⁶ Da'anii ágot'eehíí bídaagosilzjidá' nchɔ'go bídaagonlzí ndi be'áhiidzaayúgo nohwinchɔ'hií bighá doo dayúweh nohwaa nágodit'ángo goz'aa da, ²⁷ Áidá' bee kaa yá'ti'í'í dázhɔ bégódzdi, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' kɔ' k'ehgo dílti'í bik'edaanhiihíí daabidihidíí zhá nohwá goz'aa. ²⁸ Hadiín Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii Moses binkááyú ni'né'í doo yikisk'eh at'éé da n'íí, nnee naki dagohíí taagita binadzahgee ánágót'iid yaa nadaagoln'i' lék'eyúgo, doo hadiín yaa ch'oba' dago zesdji lék'e: ²⁹ Áik'ehgo hadiín Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' doo nt'é dago áyísigo yiká' nayaahíí, lá'íí díl bee Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yángo'áanii ndzilgo alzaahíí, díl bee hadelzaahíí, doo yidnś'íí dahé, lá'íí Holy Spirit bits'á' d'í' ílgoch'oba'íí begoz'aanii nchɔ'go áinhiihíí, nnee Moses binkááyú begoz'aanii doo yikisk'eh at'éé dahíí bighá zesdjiíhíí bitisgo goyéégo bich'í' godigháhgo bágoz'aa shí daanohtś'íí née? ³⁰ Gánniidíí bídaagonlzí, Goyéégo Koch'í' godish'aahi ánsht'ee, shíí ik'enash'né' ndi at'éé, nii, Bik'ehgo'ihí'nañ. Gánádo'niid, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyéehíí yaa yakti'go yándaago'a' doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi bilák'e ch'intlizhyúgo négódzid. ³² Binádaahniih, doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á' d'í'go nohwijíí yune' odaadezdaadá' goyéégo nohwich'í' nagowaago nohwinigodelzaa ndi bich'í' dahdaanołdɔh ni'; ³³ Lahgee nnee daanothwiné'ijíígee daanihóch'íid lá'íí goyéégo nohwich'í' nagowaa ni'; lahgee binidaagonłt'ééhíí bich'odaahniihgo nohwíí ákđó' nohwiniigonłt'éé ni'. ³⁴ Ha'ásitjidá' shaa tídaah'ti ni', lá'íí nohwiyéé n'íí nohwaa hayi'níí ndi nohwíl daagozhɔɔ ni', yaaká'yú nohwiyééhíí itisgo nht'éhíí, lá'íí doo ngonel'aa dahíí góljigo bídaagonokshíí bighá. ³⁵ Ái bighá Bik'ehgo'ihí'nañ bada'ohíhíí doo bits'á' zhí'go ánáhne' da, daanohtá'yúgo nzhoníí nohwich'í' nanáhi'niik. ³⁶ Nohwini'k'eh ádaanołs'í le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ániíhíí ádaahdzaadá' nohwa'det'aanii nohwiyéé doleel. ³⁷ Dét'ihégo hadiín hígáhíí dogaał, dáhah dogaał. ³⁸ Hadiín dábi'ehyú at'ééhíí odlá zhá yee hináa doo, áidá' nnee t'áqzhí' at'ééhíí shiyi'siziini doo baa bíł gozhɔɔ da doleel. ³⁹ Ndi née t'áqzhí' ádaat'eego ch'a'ondéh zhinéehíí doo itah daandljí da, áidá' hadiín da'odlaágo biyi'siziinií hasdákáh zhinéehíí itah daandljí.

11

¹ Bench'ohóhíhíí da'anii begolne'go bigóziigo, lá'íí hadiín doo hit'ijí dahíí da'anii at'éégo bigózi, ái odlá' golzeego ágolzee. ² Doo ánídá' bádaayán n'íí daabi'odla' goljijíhíí bighá nht'éégo baa ch'inii lék'e. ³ Ni'gosdzán Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bik'ehgo ádaalzaago nohwi'odla' goljijíhíí bighá bádaagonlzí, áik'ehgo dant'ehéta hit'inií doo hit'ijí dahíí bee ádaasaa. ⁴ Bi'odla' goljijíhíí bighá Abel, Cain bitisgo nht'éhi Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nainé', Abel baa nainé'íí Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nagoln'go, Da'áíígee ándzaa, nii lék'e; áíí bee Abel datszsq ndi t'ah nohwich'í' yakti'. ⁵ Bi'odla' goljijíhíí bighá Enoch da'itsaahíí doo yígodołsijl dahíí bighá yaaká'yú onábi'doltijí; doo hak'í nádaach'ot'ijí da, Bik'ehgo'ihí'nañ onábitijihíí bighá; doo hwhah nábidí'dilteeh dadá' Bik'ehgo'ihí'nañ yil goyikshɔɔgo baa ch'inii lék'e. ⁶ Ko'odla' da'ádhíyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ doo hagot'éégo bíł goch'ínshɔɔ da: hadiín Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nsháh nzjyúgo da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ goljigo yosdlaáqđgo zhá yich'í' nigháh, lá'íí hadiín nzhɔɔgo haintaahíí nht'éégo ágot'eehíí biyéé áidoliligo yosdlaáqđgo zhá yich'í' nigháh. ⁷ Bi'odla' goljijíhíí bighá Noah hagot'éégo godegháhíí doo hwhah yígolśijh dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ bíł ch'í'nah ágolaago tsídoliz, áik'ehgo bichagháshé hasdáyniilhat'ijhíí bighá tsina'eehíí áyíllaa; áíí bee ni'gosdzán biká' nnee nchɔ'go ádaat'eehíí ch'í'nah áyíllaa, lá'íí ko'odla'hií bighá nht'éégo ách'it'ééhíí biyéé silij. ⁸ Bi'odla' goljijíhíí bighá Abraham lá' ni' nágot'ayú biyéé doleelyú obi'dol'a'dá' bikisk'eh adzaago oyaá, hayú deyaa shihíí doo yígolśi da ndi. ⁹ Bi'odla' goljijíhíí bighá ni' baa got'aa n'yú dé't'ihézhí' Isaac lá'íí Jacob bíłgo gowálgai yee daagoljí, ni' doo yidaagolśini n'íí yiká' daagoljijíhíí k'ehgo; Abraham baa det'aa n'íí da'ái Isaac lá'íí Jacob baa daadest'aa. ¹⁰ Abraham bádhíyú yaaká'yú k'ijh nagozniil'it'í' áángo izt'ini golinií yiká' déz'ij, áí k'ijh nagozniil'it'í' bik'ehgo'ihí'nañ nagoshchijigo ágóláa. ¹¹ Bi'odla' goljijíhíí bighá Sarah ndi binawod gozljigo hiltśaq silij, áidí' bíł legodzaahíí bitisyú ch'ígoyáá ndi bi'ime' gozljí, hadiín baa

ndi yitis siliiníí, á n baa natsídaahkees le', dah lèk'eyúgo dánko hohkáh hileeh, la'í nohwinatsekees doo ndzil da hileeh. ⁴ Ncho'í bich'í nadaagonokkaad ndi doo hak'i dil nohwiká' ndaashchii da. ⁵ La'í chagháshé baa de'níhíí k'ehgo nohwaa de'níí n'íí baa daadisonah, gánígo, Shiye', Bik'ehgo'ihí'nañ doo akh'ídéyú ánanof'íjil dayúgo, n't'éégo baa natsínkees, la'í Bik'ehgo'ihí'nañ níl destehyúgo nanákaad hela': ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ hadíí bíl daanzhooníí n'ílsiihgee yiniidaagodnlsí, yíl ch'ígó'aahíí bighá, bizhaazhé náidntíjhií dala'á ntúíígee n'ílsiihíí bighá nádaintsas. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ nda'olsiihgee nohwiiniidaagodnlsiyúgo, bichagháshé daanoht'ee, hadín biye' golíiníí, biye' yiniigodnlsí, yíl ch'ígó'aahíí bighá. ⁸ Áídá' nda'olsiihgee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiíl ch'ígó'aahíí bighá doo nohwiiniinágodil'íjil dayúgo yútashchín nliiníí k'ehgo ádaanoht'ee, doo da'aníí bichagháshé daanoht'ee, nnee dawa doo da'dits'ag dayúgo bíl ch'ídaago'aahgo yiniidaagodnlsí. ⁹ Áíd' n'í'gosdzán biká'gee daanohwitaahíí n't'éégo nohwiíl ch'ídaago'aahgo nohwiiniidaagodnlsigo daadinlzi; yaaká'dí'go nohwiTaahíí itisgo daadinlzi go bikísk'eh ádaant'eego n't'éé go'íí, áik'ehgo zhá n't'éégo daahin'naa. ¹⁰ N'í'gosdzán biká' nohwitaahíí dabíí hádaat'íyú dé't'íhézhi' hagee nda'íilzihgee zhá ádaanoht'ee, áídá' yaaká'dí'go nohwiTaahíí nohwá n't'ééhíí bighá ágádaanoht'ee, á n godiyini ye'at'ééhíí k'ehgo n'éé aldó' godiyini be'ádaant'ee hileehíí bighá. ¹¹ Koł ch'ígó'aahgo ákoł'inií doo koł gozhó'ogo ákótsí dago koł na'diní' ndi bikédí'go hadín baa bíl ch'ígót'áanií n't'ééhíí biyi' nokeel'go binest'á' golííhíí k'ehgo ilch'í'gonk't'ééhíí be'at'éégo n't'éé hileeh. ¹² Áik'ehgo nohwigan nadaahezdaahíí hadag ándaahdle', nohwigod daaditíidíí n't'iz ándaahdle'; ¹³ Áíd' ík'ídédzhóq intimhíí biká' ch'ínokáh, hadín na'nílhodíí doo ch'a'odokał da dolee'híí bighá; áídá' nalwod nasdlíigo dahnadidáh. ¹⁴ Nnee dawa bíl t'eké daanoht'ee, la'í dázho n't'éégo ádaanoht'ee go dahdaanoht'ee, doo ágádaach'it'ee dayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ doo hagot'éégo ch'íłts'ed da: ¹⁵ Ídaa daagonohdzaq, dánko Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí dábich'í' ndohkahi at'éé; dánko koł goshch'íhíí bikeghad nohwiyi' bengonyááyúgo ndéesaqog nagont'og hájéédgo, áí bee láni daabilchog; ¹⁶ Ídaa daagonohdzaq, dánko nant'í' nagmaahíí nohwitahyú hileeh, dagohíí Esau holzéhi, dantsé nagmaahíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' biyéé doleeł n'íí dalahndí iyáqhií bighá baa na'hazniíhíí k'ehgo dánko Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnlsí dahíí nohwitah hileeh. ¹⁷ Bidaagonolsí, Esau ágádaaahíí bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' n't'ééhí biyéé silíj doleeł n'íígee, Dah, bíldo'niid; hichago yókeedgo ná'okaqah ndi doo hagot'éégo lahgo ányáidiléh da lèk'e. ¹⁸ Doo díinko bich'í' neheshokai da, dzíl da'aníí si'anihíí, ko' bee dílt'íí, dagohíí godíihíí, chagolheehíí, yat'ógo nyolhíí, ¹⁹ Bésh dílwoshé ániíhíí, bizhíí ániíhíí, áí bizhíí daidetz's'aanií, Doo dayúweh nohwich'í' yánlt'í' da, daayíhíigo nádaayokaqah lèk'e, doo bich'í' neheshokai da: ²⁰ (Tsétahgo nakaihíí ndi dzihíí yídahi'naayúgo bíl nda'tsilne'go dagohíí k'aa bee nabidi'tseedgo goz'áq, níigo yee hadzii n'íí doo hagot'éégo yidag ádaat'ee da lèk'e: ²¹ Daayo'íí n'íí dázho bégódzidhíí bighá Moses gáníí lèk'e, Dázho nésdzidgo dishtid:) ²² Áídá' díinko bich'í' neheshokai, dzíl Sion golzéhi, la'í Bik'ehgo'ihí'nañ hi'náhi bik'íh goz'nííí yaaká'yú goz'áni Jerúsalem holzéhi, la'í Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolnii tenáhísehi, ²³ Dantsé daagozliiníí yaaká'yú bizhí' ádaagoszaahíí bíl daagozhó'ogo ha'ánátséhií, Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dawa yaa yałt'igo yándaago'a'ihí, la'í yaaká'yú nnee n't'éégo ádaat'eehíí hadaadeszaahíí bispirits bich'í' neheshokai, ²⁴ La'í Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e nnee bílgo lángot'aanií ánidéhi nohwá sizini, la'í díl kok'e hilt'a'íí, Abel bidíihíí yitigo n't'éégo ágot'eehíí yaa nagolnii' aldó' bich'í' neheshokai. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwich'í' yałt'íí, doo dah daadohnií dago baa daagonohsaq: n'í'gosdzán biká'gee bich'í' yałt'ííhíí, dah yihniidíí doo hagot'éégo bits'á' hakee da lèk'e, áik'ehgo yaaká'dí' nohwich'í' yałt'ííhíí hodaayeelts'áq doo hádaat'íí dayúgo, itisgo doo bits'á' haokee at'éé da: ²⁶ Da'áídá' bizhíihíí bee n'í'gosdzán nagohi'naa, k'adyúgo híí gáníigo ngon'áq, Yunáasyú goldohgo dalahndí doo n'í'gosdzán zhá nagohish'naa da, yáá aldó' nagohish'naa doleeł. ²⁷ Á n ágániiidíí, Yunáasyú goldohgo dalahndí, hadíí alzaahíí nadaaha'naahíí k'ihzhí' n'íí'né', golzeego ágolzee, áik'ehgo hadíí doo hagot'éégo dihi'náh dahíí zhá godziíh doleeł. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee nohwiinilgo doo hagot'éégo k'ihzhí' nohwiiníí dahíí bighá halaq ba'íhedaandzj le', áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ daadnlziigo la'í bédahildzidgo bíl daago-hilzhó'ogo bá nada'iidziid le': ²⁹ Bik'ehgodaahin'nañ ko' ndi'ík'áhi nliíí at'éé.

13

¹ Ik'isó hí daanjóqhií k'ehgo dayúweh hí daanoht'ee le'. ² Nnee doo bidaagonolsinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayonah hela': nnee la' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'dí'hi doo yidaagolsí dago yá da'dezné' lèk'e. ³ Ha'ánshijeedíí binádaanihíí, bíl ha'ánshijeedíí k'ehgo; hadín bits'í biniiidaagont'eehíí binádaanihíí, nohwíí aldó' nohwits'í gólíigo bédahinohnaa. ⁴ Na'í'neehíí nnee dawa daayidnlsí le', doo íłts'á' nant'í' na'aashgo

da: ch'a'o'i'néhií la'íí nant'i'í nakaihií Bik'ehgo'ihí'nań yaa yádaakti'go yándaago'áah. ⁵ Bestso doo bidázhj'í ádaanoht'ee da le'; nt'éhéta ayáháhi nohwíyéeé lék'e ndi baa nohwil daagozhó le': Bik'ehgo'ihí'nań gánohwiłnniid, Doo nits'á' dahdosháh át'ée da. ⁶ Áík'ehgo doo t'aazhí' daasiitj' dago gádaan'nií, NohweBik'ehń shich'oníhi nlij, nnee hago ádaashidoliíí doo bee nésdzid da. ⁷ Nohwá naziiní bínadaakñiih, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee nohwich'í' yádaakti' n'íí: da'odlaahí k'ehgo da'ohdlaq le', nt'é ádaizlaahí baa natsídaahkees. ⁸ Jesus Christ, adaqáda' át'éehí k'ehgo díi jji' t'ah ágát'ée dahazhí' ágát'ée. ⁹ Yati' iltah at'éégo, yati' doo bigózini da k'izédaanoht'ee hela': Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee kojúdí' ko'odla' nalwodgo áyísiigo nt'ée, doo hagog'ée go ch'iyáahíí bee da, áí bikisk'eh ánada'ch'ot'ij' ndi doo nt'é bee ádaach'izlaa da. ¹⁰ Jews bich'í' begoz'aaní bitl'áahyú daanliiní da'ch'okáah goz'aaqee Bik'ehgo'ihí'nań baa naltéehí la' áigee nada'iziidí daayiyáqoo dávik'eh; áí na'izidiíí bee Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ch'ígót'i' daanzí; áidá' Christ tsj'ihna'áhi biká' nohwá daztsáahíí bighá née Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nohwá ch'ígót'i'. Nnee Jews bich'í' begoz'aaní zhá yikisk'eh ádaat'eehí doo áík'ehgo bágoz'aa da. ¹¹ Magashi, dibelij, gant'izéta nnee nda'ísihií bighá nadaistseedá' bidilíí okáah yebik'ehi da'tiséyú sitini da'ch'okáah goz'aa yune' áyikaah, áidá' bits'ihíí kih goznííí anahyú daayidilid lék'e. ¹² Áík'ehgo Jesus aldó', dabíí bidilíí bee nnee hadaadilne' doleehíí bighá kih goznííí binaadyú led'n'aahtí dááditííí anahyú biniigodelzaa. ¹³ Áík'ehgo née aldó' nnee Jesus daayo'ni' n'í k'ehgo daanoht'oo'ni'go bidag ádaant'eego haláq da'anahyú bich'í' dokáh. ¹⁴ Dzaaqee doo nohwá dahazhí' daagondlij goz'aa da, áidá' dahazhí' daagondleehíí biká daadéet'ij. ¹⁵ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań dákozhá baa náda'né'ihíí k'ehgo Jesus binkááyú dayúweh daahohiikaahgo ba'ihédaandj' le', bizhi' ba'ihégoisigo behagohiigháh le'. ¹⁶ Nt'éégo ádaanoht'eego la'íí nohwíyéeéhií iltahoh'niigo baa daayohnah hela': áí k'ehgo baa náda'né'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań yaa bil gozhóq. ¹⁷ Hadín nohwá naziiní bikisk'eh ádaanoht'eego hayú ádaanñiyú ádaanoht'ee le', nohwiyi'siziiní yinádaadéz'ijhíí bighá; áí Bik'ehgo'ihí'nań nohwá yil nanágođñihi at'ée bil daagozhóqgo ádaat'iyúgo nt'ée, áidá' doo bil daagozhóq dayúgo doo nohwá nzhoo da. ¹⁸ Nohwá da'ohkáah: nt'éégo ádaahit'ijgo bídaagonlj, dawa ánadaahit'ijhíí bee da'aniigo ánadaahit'ijgo hádaahit'ij. ¹⁹ Shá da'ohkáah doleelgo itisgo nánohwoshkáah, dákadégo nohwaa nádishdaahíí bighá. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań, bits'á'dí' nkegohen'áaní, Jesus nohweBik'ehń daztsáadí' naadiidzaago áyíílaa, bidilíí nohwá ngon'áaní dahazhí' ndzilgo bee áile'íí biláhyú: nanyoodíí bidibelij nt'éégo yinádéz'ijhíí k'ehgo Jesus, Nanyoodíí izisgo at'éhi, bichagháshé nt'éégo yinádéz'ij. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań hadaanoht'ee, áík'ehgo nt'é bil dávik'ehíí dawa nt'éégo baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bil dávik'ehíí nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; áń dážhó ba'ihégois le', doo ngonel'aa dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. ²² Nánohwoshkáah shik'íyú, Díí ádaanoht'ee niidíí doo bik'edaashokh'iigo da ndaagohoh'aah: ayáhago bee nohwich'í' k'eshilchíí. ²³ Nohwik'isn Timothy ch'inádzáá láq; dé't'ihégo nyáá lék'eyúgo, akú bil nánsht'aashgo nádaanoht'ee ndi at'éé. ²⁴ Nohwá naziiní dawa, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé dawa, Gozhóq, shá daabildohnií. Ítalyú daagolíníí, Gozhóq, daanoht'ee. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE GENERAL EPISTLE OF JAMES

¹ Shíí James, Bik'ehgo'ihí'nań la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń binal'a'á nshłni, nnee nakits'ádahyú hat'i'í ilch'á'yú odaagohele'ihíí nohwich'í' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nań nohwił nłiı le', nohwildishnii. ² Shik'ííyú, iltah at'éégo nohwich'í' nagontł'ogyúgo, baa nohwił daagozhóó le'; ³ Díí bidaagonolsigo, nohwi'odla'íí nayidntaahgo nyee ndi dah-daanoldqoh daaleeh. ⁴ Áı dayúweh nohwiyi' na'ızıid le', áık'ehgo nohwi'at'e' nzhooniı zhá be'ádaanoł'tee doleel, doo hat'íí bee dábich'í'go da. ⁵ Nohwitaahyú dahadń doo goyáá dayúgohiı Bik'ehgo'ihí'nań yíyókeed le', áık'ehgo baa hi'né' doleel; Bik'ehgo'ihí'nań dánzhqo at'éégo nnee dawa daazhógo yaa yiné'hi at'éé. ⁶ Áń nneehń odlaągo áńiı le', doo biini' nakigo da: dahadń biini' nakihń, nch'ıigo túnteel nádidáhıı k'ehgo at'éé. ⁷ Nnee ágát'éhń nohwe-Bik'ehń bich'á'gé' doo hat'íí ích'í' nyohodlıı da le'. ⁸ Nnee biini' nakihıı doo bigóziggo nagháhi at'éé da. ⁹ Nnee ádaagoch'iyolba'n Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee izisgo at'éégo ábi'delzaahıı bigħa bil gozhóó le': ¹⁰ Áıná' nnee izis it'ııń ádaagoch'iyolba'go ábi'delzaahıı bigħa bil gozhóó le': t'oh dénzhoneńi ánaadaasđidhıı k'ehgo bee ch'ıgowáh doleehıı bigħa. ¹¹ Ch'ıgona'ái sidogo haghángo, t'oh yinilnéehgo dénzhoneńi nandéh, áık'ehgo dénzhone n'ıı áđih: áı k'a'at'éégo nnee izis it'ııń t'ah dá't'ııgo bech'ıgonáh doleel. ¹² Nnee nabidi'nestaqđıı ndi aqł yitis ch'inyááhń biyaa gozhóni at'éé: nabidi'nestaqđıı aqł yitis ch'inyáágo dahazh'ı' ihı'náhi, nnee Bik'ehgo'ihí'nań bil daanzhóni yaa yiden'áanıı, baa didot'aal, gonneegee ch'ah hobihıı k'ehgo. ¹³ Nnee la' nabidi'nestaqđıı lé'eyúgo, Bik'ehgo'ihı'nań nashınestaqđ, doo niı da le': Bik'ehgo'ihı'nań doo nchq'ıı bee nahóntaah goz'aq da, la'ıı áń doo hadń nayıntaah da: ¹⁴ Nnee daantııgee dénchq'go ágot'eehıı yıká hát'ıınıı, idibiiltso'go nabidintaah. ¹⁵ Dénchq'go ágot'eehıı hágot'ıınıı ıłtsaq hileehıı k'ehgo nchq'ıı yilchii: áıge' nchq'ıı nchaa silııgo da'ıtsaahıı yilchii. ¹⁶ Shik'ııyú, shıl daanołshóni, nda'oksii hela'. ¹⁷ Dawahá nł't'éehıı la'ıı dawahá nzhoonıı yaaká'gé' nohwaa hi'né'hi at'éé, Bik'ehgo'ihı'nań idindláadıı Áyılılaahn bich'á'gé' nke'né', áń doo lahgo áńá'dol'ıııı da, hat'ıhıta léhidáhgo chagosh'oh nágodleehıı doo áı k'a'at'éé da. ¹⁸ Bik'ehgo'ihı'nań dabıı hát'ııgo dawahá daahınaago áyılılaahn bitahge' da'ıłtsé nest'án begodeyaahıı k'ehgo biyati' da'anıhi bee nádaagosiđlııgo ánohwılaa. ¹⁹ Áık'ehgo shik'ııyú, shıl daanołshóni, nnee daantııgee nł't'éégo iyésts'aq le', yati' t'aqzhı' goz'aqgo, la'ıı ha'ashkeehıı t'aqzhı' goz'aqgo: ²⁰ Nnee bihashke'hıı Bik'ehgo'ihı'nań binzhq'ıı doo áıle' da. ²¹ Áı bigħa nchq'zhıneégo ágot'eehıı la'ıı doo bik'ehyú ágot'eehıı dawa k'ıhzhı' ndaanołné'ná, yati' nohwıııı biyi' k'ená'dılzéhıı nohwıııı yune' isht'egodnt'éégo nádaagodoł'aah, áı nohwiyi'siziınıı hasdáyiniıgo yınel'aq. ²² Bik'ehgo'ihı'nań biyati' da'anıyú ádaanoł'tee le', doo daazhógo dédaadołts'ago da, doo ách'ı' nadaałch'aago da. ²³ Dahadń yati' daazhógo yidits'agn doo yıkisk'eh at'éé dahń, nnee la' biká'got'ıne biyi' binii' da'at'éehıı yinel'ııhıı k'ehgo at'éé: ²⁴ Áń nneehń ádinel'ııđ hik'e dahiyaa, áıge' dagoshch'ı' ánołhıı n'ıı yaa yisnah. ²⁵ Dahadń Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıı dázhó nł't'éhi, begoz'aanıı nnee ch'ınáyihi'nıı, biyi' déz'ıınıı dayúweh yaa hıgaahn, doo daazhógo iyésts'aqgo dagoshch'ı' yaa yınah daná', yati' yıkisk'eh at'ééhń, áń nneehń dawahá áıle'ıı bee biyaa gozhóó doleel. ²⁶ Dahadń nł't'éégo oshkqah nznıná' biyati' doo yaa goyáágo yalt'ıń ách'ı' nach'aa, áń nneehń bi'okqahıı doo ba be-golne' da. ²⁷ Chagháshé bitaa la'ıı bimaa ádaadınıı, la'ıı isdzáné ytee daanlıınıı bich'ı' nadaagontł'ogıı bich'och'ıınıigo bitaach'ıghaago, la'ıı ni'gosdzán biká'gee nchq'go ágot'eehıı doo hayıı be'ách'ıt'éégo da, áı Bik'ehgo'ihı'nań nohwiTaa'n bıńáál okqah da'anıhi, la'ıı dánzhqo at'éhi at'éé.

2

¹ Shik'ııyú, Jesus Christ nohweBik'ehń, bich'á'idindini, daahokđlaągo nnee doo il'anigo baa natsıdaalkees. ² Nnee la' óodo bee bigan bik'en'áne gólıni, la'ıı bidiyáge nł't'éhi bik'ısilaaago dala'adzaagee ha'ayááyugo, la'ıı nnee tét'ıyehıı bidiyáge dénchq'ehıı yee ha'ayááyugo: ³ Nnee bidiyáge nł't'éhıııı zhá bich'ı' ádaanoł'teego ágádaabıđońniı, Dzıqáge' nł't'éégee dahńdaa; áıná' nnee tét'ıyehıı ágádaabıđońniı, Da'áıgee sızıı, dagohıı, Shıkeeyú ndaa: ⁴ Ágádaanoł'teeyúgoshá' la' dá'ıch'ı'go, la'ıı itisgo lanatsıdaalkees, nchq'go natsıdaalkeesgoshá' aayádaakti'ıhıı daaleeh? ⁵ Shik'ııyú, shıl daanołshóni, ıdaayesółts'aq, Bik'ehgo'ihı'nań ni'gosdzán biká' ágot'ee zhıneégo tédaat'ıyehıı da'odłqahıı yee izisgo da'ıt'ıı doleelgo haiyinił, la'ıı bilakt'áhgee be-goz'aanıı daabıyée doleelgo haiyinił, áı Bik'ehgo'ihı'nań yıl daanzhoonıı yaa goden'áq. ⁶ Áıná' nohwiı tédaat'ıyehıı doo bil da'oltag da laq. Nnee izis it'ıınııshá' isná daanołwidıı'ıı? Da'áı yána'ıti'hé yune'shá' odaanołwinııhiyood? ⁷ Da'áı nł't'éégo bee nohwi'doııhııshá' dénchq'go yaa yádaakti'? ⁸ Nant'án yegos'aanıı Bik'ehgo'ihı'nań biyati' bek'e'eshchıınıı

4

¹ Hat'íi bighà ilch'i' nadaagonokkaad, la'íi nohwitahyú ilch'i' hadaashkeed? Nohwiyi' dawahá ncho'íi biká hádaalt'iiniú nohwiyi' ilch'i' na'iziidhiú bighà go'íi. ² Hat'íhita ncho'íi ch'eh hádaalt'íhíiú bighà nada'oltseed: hat'íhita naaniyú daabiyéehíi ádá hádaalt'íiná' doo nádaadolné' dahíi bighà ilch'i' hadaashokkeed, la'íi ilch'i' nadaagonokkaad: doo daahokkéedgo da'okqaah dahíi bighà doo nádaadolné' da. ³ Dánohwizhá ádá hádaalt'íhíiú biká da'okqaahíi bighà doo nohwaa hi'né' da. Ágát'éégo da'okqaahíi doo bik'eh da. ⁴ Nant'íi nakaiyíi k'a'at'éégo ádaanoft'ehi, ni'godszań biká' ágót'eehíi nohwil daanzhóoyúgo Bik'ehgo'ihí'nań yik'edaannihi ádaanoft'ee, ya' doo bídaagonoksí da nées? Áik'ehgo dahadń ni'godszań biká' ágót'eehíi zhá bíl nzhooníi Bik'ehgo'ihí'nań yik'ennihi ádilne'. ⁵ Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiniú aníhíi doo bighani golíi dago gáníi daanoft'ee, ya' Holy Spirit nohwiyi' golíiniú ncho'íi hát'íi nées, dawahá ádá hát'íi nées? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ⁶ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íi itisgo nohwaa daihiné'. Ái bighà gáníi, Ádaa da'odlíhíi Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'zhí' at'éé, áiná' ádaa goch'iyolba'íi Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íi bee daayich'onii. ⁷ Ái bighà Bik'ehgo'ihí'nań baa ádaa deinok't'aah. Ch'iidn nant'an bidah ádaanoft'ee, áik'ehgo nohwich'á' nádilyeed. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań alhánégo bit'ahgo daanoft'íi, áik'ehgo bíi aldó' alhánégo nohwit'ahzhí' nlni at'éé. Ncho'go ádaanoft'eehíi, nohwigan tádaalgis: nnee biini' nakihíi daanoft'ini, nohwíi daanzhóogo ádaale'. ⁹ Doo nohwil daagozhógo dago daalchag, chaa nahisóttáq le': nohwidloh n'íi daalchago ánádaadle', nohwil gozhóóni doo nohwil anii dago ánádaadle'. ¹⁰ NohweBik'ehń binadzahgee ádaa daagoch'olba', áik'ehgo hadag ádaanohwile'. ¹¹ Shik'íyú, doo aayanáltihíi ádaadoft'íi dénch'ého go laa yádaalti' da. Hadń bik'isn y'íltahyúgo, dagohíi bik'isn dénch'ého go yaa yakti'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aani y'íltah la'íi dénch'ého go yaa yakti': Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aani baa yáńti' lé'eyúgo, begoz'aani doo yikisk'eh ánt'ee da, áiná' aayaalti' ihíi nli. ¹² Begoz'aani áyílaahíi dala'á nli, da'án aldó' hasdahiiniú yinel'aa, la'íi da'ílii yilchiigo yinel'aa: áiná' hat'íi nli nńzigo aayanáltihíi ádn'íigo nnee la'ihíi baa yáńti'go? ¹³ Sáq'a, nohwil gádaadohíi, Dii jii dagohíi iskaq áku kii gozńiyú nkah, áku dala'á nohwelegodah, nada'ílnii la'íi nohwaa nada'íniigo, áik'ehgo bestso nohwá ígowáh, daadohii: ¹⁴ Ndi iskaq ágonéhi doo bidaagonoksí daná' ádaadohii. Nohwi'ihí'na' hat'íi át'éé? Áad nahinago dé't'ih hiltsehgé' da'ádhíi k'ehgo ádaanoft'ee. ¹⁵ Áiná' gádaadohiiigo nlt'éé, NohweBik'ehń hat'íyúgo daahii'naa doleel, áik'ehgo díi ádaahiidle', dagohíi ái ádaahiidle', daadohiiigo. ¹⁶ Doo ágádaadohii dayúgo ádaa da'odlíigo yádaalti': ágát'éégo yá'ti'íi ncho'íi át'éé. ¹⁷ Dahadń áígee áh'it'ééhíi yígótsí ndi doo ágát'éé dahń ncho'íi bá hileeh.

5

¹ Sáq'a, ízis da'olt'iiniú, daalchag la'íi daadohwosh, iniigodilnéhiú bee nohwiká' ngowahíi bighà. ² Bee ízis da'olt'iiniú daanłzd, la'íi nohwidiyágehíi doolee daayiyáq. ³ Nohwi'ódo la'íi béshigai daadichii; ái bidichíihíi nohwaa nagoln'í doleel, ái kó' dilt'íhú k'ehgo nohwitsi' yiyáq doleel. Dawahá lán da'ílii iké'yú náhilkaahíi bighà ilch'i' nadaasohné'. ⁴ Sáq'a, daanohwini' biyi' ihigeshgo nnee nada'iziidíi daayóbbíi n'íi t'áqzhí' bich'á' daahónolta'íi nohwich'á' daadilwosh: nnee daahigeshíi daachagíi Bik'ehgo'ihí'nań, nnee doo náhóltagyú biNant'a'íi, yidezts'aa. ⁵ Ni'godszań biká' ízis da'olt'iiniú la'íi gonedliiniú zhá bee daahinoh'naa ni'; ádeenisołk'ah, magashi bidinesk'ahgo siideehíi k'ehgo, k'adíi na'itseedíi biká' ngonyáa. ⁶ Nnee dávik'ehyú át'ééhíi zideego bá nadaagos'aaqo daazesohíi; do nohwidag at'éé dago. ⁷ Áik'ehgo shik'íyú, nohweBik'ehń nadázhz'í' biba' nohwil nkeadaagohez'aa le'. Sáq'a, k'edileehíi ni'godszań bich'á'gé' nest'á' lán líni bíl nkegohen'aaqo yiba' sidaa, da'íltse la'íi iké'zh'ígo nanágołtáqzhí'. ⁸ Nohwi'íi aldó' nohwil nkeadaagohez'aa le'; nohwíi nłdzilgo ádaale': nohweBik'ehń nadáhgee ngowahíi bighà. ⁹ Shik'íyú, doo lida'oltah da, doo nohwá ndaago'aah da doleehíi bighà; sáq'a, ndaago'a'íi ch'é'ítiingee sizíi. ¹⁰ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíi nohweBik'ehń bizhi' bee yádaalti' n'íi, biniidaagont'éeéhíi bíl nkeadaagohez'aa hii nohwil ch'ídaago'aahgo bikisk'eh ádaanoft'ee le'. ¹¹ Sáq'a, nłdzilgo nazíi n'íi bíl daagozhóóni baa natsídaahiikees. Job holzéhi nłdzilgo sizíi n'íi baat'idaanoft'ee, biniidaagodelzaahíi bikédé'go nohweBik'ehń baa nách'ozbaadíi yidaagótsi; nohweBik'ehń dázhó aat'é'íi la'íi bíl goch'oba'hi at'éé. ¹² Shik'íyú, díinko bee itisgo ádaanoft'ee le', doo yaaká' bee nohwit'a dahnádaadidołhíi da, doo ni'godszań bee da, doo la'ihíi bee da; áiná', Ha'aa, daadohiiigo da'anii ádaadohii le'; dahyúgohíi dánkó nohwaa yá'ti' doleel. ¹³ Nohwitahyú la' biniigont'éeé nées? Án okqaah le'. La' bíl gozhógo nées? Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahéńzigo ido'aal le'. ¹⁴ Nohwitahyú la' nezgai nées? Ínashood yánazini yiká ádaanii le'; ái nohweBik'ehń bizhi'íi binkááyú ik'ah yil yedilniihgo bá da'okqaah le': ¹⁵ Áik'ehgo odláqgo okqaahíi bee nezgaihi naddíh, áik'ehgo nohweBik'ehń hadag

ánábidodlíí; lá'íí nchọ'go adzaa lẹ'eyúgo, binchọ'íí bá da'izlíné ánádolnii. ¹⁶ Nda'ọksiihíí baa líí nadaagolní, lá'íí ildenáágo láda'olkaḗḗ, áík'ehgo nádaanohwi'dilziih. Nnee dáábik'ehyú at'éeéhíí bijíí dawa bee okḗḗhgo dázhọ́ bedelíí. ¹⁷ Elías nnee dá nohwíí k'a'at'éhi níí lẹ'e, án, Doo nagolṭíí da le', níigo bijíí dawa bee oskaḗḗ: áík'ehgo ní'goszán biká' dá doo nagolṭííhé taadn ɓegodzaagé' gostán dahiitḗḗ. ¹⁸ Áígé' ná'oskaḗḗgo yaaká'gé' nkegonktḗḗ, áík'ehgo ní'goszán biká' nest'á' nádaagozdlíí. ¹⁹ Shik'ííyú, nohwitahyú lá' da'anii ágot'eehíí yich'á' nyááyúgo, lá' t'ḗḗzhí' yíl nnat'áázhyúgo; ²⁰ Díínko yígokṣííh le', nchọ'go at'ííhń bí'at'e' nyih-esiihgé' dahadń t'ḗḗzhí' yíl nnat'áázhń, án da'itsaah bich'á'gé' biyi' siziinii hasdábidooteel, áík'ehgo nchọ'íí lḗḗgo yilegodihoził.

Bik'ehgo'ihina' biyati', ibe' nlt'ehi, bidih daanoht'ij, bee daanoht'eele doleelhi' bigha: ³ NohweBik'ehna' bilgoch'oba'ii ik'idá' daasoligo. ⁴ An bich'i' nnohkah, an tsee hinaahii k'ehgo nlij, nnee doo hadaabit'ij da ndi lan ilijigo Bik'ehgo'ihina' habiltij. ⁵ Nohwii aldó' tsee hinahi daanoht'ijhi k'ehgo kih godiyini doo hit'ij dahii nohwee agolne', okaqah yedaabik'ehii daadilzini daahleehgo, Bik'ehgo'ihina' baa hi'niilhi k'ehba'ihedaansigo daahokqah, ai Jesus Christ bilahyu Bik'ehgo'ihina' bil dabik'eh. ⁶ Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'eshchini' biyi' ganii, Isaaq, Siongee hagon'agagee tsee dante' si'aanii nnish'aah, lan ilijigo haltini, ai tseehi' Christ nlij: aik'ehgo dahadi' bosdlaadi doo hant'e yik'e idaayandzi da doleel, nii. ⁷ Ai bigha an daahohdlaanii nohwich'i' lan ilij: aida' doo da'odlaq dahii bich'igo tsee kih adaagole'ii yo'odaisne'i n'ii hagon'agee dante' si'aanii silij. ⁸ Doo da'odlaq dahii ysee bigha nach'igeehii, tsee ts'iztalgo nach'ikaadi silij, Bik'ehgo'ihina' biyati' doo daach'idits'ag dahii bigha nach'iniidéh; dii yee bangon'qa'hi adaach'it'ee. ⁹ Aida' Bik'ehgo'ihina', godihild' dabii bits'a'di' diyat'ee'go idindlaadzi' nohwika' anniidii, izisgo ye'at'eehi' ch'ina' hadaanoht'eele doleelhi' bigha nohwii daahinolt'ijhi hanohwi'daansilhi' adaanoht'ee; nadaant'an okaqah yedaabik'ehii daanoht'ij, nohinant'a' dala'ahii daanoht'ijigo daagodinolsini, Bik'ehgo'ihina' biyee daanoht'ij: ¹⁰ Lahn doo Bik'ehgo'ihina' biyeehi' daanoht'ij da, n'ii k'adii biyee daanoht'ij: lahn Bik'ehgo'ihina' doo nohwaa ch'oba' da, n'ii k'adii nohwaa ch'oba'. ¹¹ Shi' daanoht'oni, dii ni'gosdza' bik'azhi' nanidi' nakaihi' la'ii det'ihézhij' ku nakaihi' k'ehgo daanoht'ijigo, nadaanoht'eele, nohwits'i' bich'i' zhinéego ncho'i' zha' hadaah't'ini' bits'a'zhi' adaanoht'ee, nohwiji' yune' nlt'ehii' ncho'ii bich'i' nagonlkaad; ¹² Doo Jews daanlij dahii binadzahgee nohwiat'e' nlt'ee'go adaanoht'ij: aik'ehgo doo bik'ehyu' anadaah't'ij da, daanigo nohwida'itah ndi nlt'ee'go anadaah't'ijhi daayo'ijigo Bik'ehgo'ihina' ya'ihedaanz' doleel, an baa nyaahii bijij. ¹³ NohweBik'ehna' biyee daanoht'ijhi bigha nnee yenaso'aa'ni' dawa bikisk'eh adaanoht'ee: izisgo nant'an, an izisgo at'ehi nlijigo daadoht's'ag; ¹⁴ Nant'an'cha' daanliini' akdo' daadoht's'ag, ai doo bik'ehyu' anadaah't'ij dahii biniidaagodilne'go, la'ii dabik'ehyu' anadaah't'ijhi nlt'ee'go anadaah't'ijhi daayiniigo izisgo nant'an nohwich'i' yil'aa. ¹⁵ Di' Bik'ehgo'ihina' nohwaa hat'ij, dabik'ehyu' adaah't'ini' bee nnee doo daagoyaa' dahii, nt'é yaa yadaah't'ii doo yidaagots' dahii, doo nt'é daanii dago adaahle': ¹⁶ Jews bich'i' begoz'aa'ni' doo dayu'weh bi'isna' daanoht'ij da; da'agát'ee' ndi dawa nohwaa bil ch'i'otqahii doo nohwincho'ii bil yaa nadaasoksooz da, aida' Bik'ehgo'ihina' banada'ohsiidii daanoht'ijigo daahinohnaa. ¹⁷ Nnee dawa daadinols' le'. Odlq' bee nohwik'isyu' daanliini' nohwil daanzhoq' le'. Bik'ehgo'ihina' daadinols'igo beadaakdzid le'. Izisgo nant'anhi' daadinols' le'. ¹⁸ Nada'ohsiidii, nohinant'a' daanliini' dawa bee daadinols'igo daadoht's'ag; daanzhoonii la'ii doo hago adaat'ij dahii doo ai zha' da, aida' hadaashkeehii akdo' daadoht's'ag. ¹⁹ Bik'ehgo'ihina' binadzahgee nlt'ee'go ach'izdaago idégoch'ilziyugo, aida' doo ncho'go ach'idzaa da ndi koniigodilne'go nye'i ch'idits'ago bidag ach'it'ee'iyugo, Bik'ehgo'ihina' binadzahgee dabik'ehyu' ach'it'ee'. ²⁰ Ncho'go adaahdzaahii bigha nohwiniigodelzaahii bidag adaanoht'ee'iyugo, ya' ai Bik'ehgo'ihina' bil nzhq' nnee? Dah. Aida' dabik'ehyu' adaah't'ij ndi nohwiniigodelzaago bidag adaanoht'ee'iyogohij, ai Bik'ehgo'ihina' bil nzhq'. ²¹ Agát'ee'go nohwiniidaagont'eehi' bigha Bik'ehgo'ihina' nohwich'i' anniid: Christ nohwaa biniigodelzaa, aik'ehgo sheदानoht'ee' le', nohwilni': ²² An doo ncho'go adzaa da, nach'aago ya'iti'ii doo bizé'di' diits'ag da: ²³ An nnee yati' bee daabokaa' ndi bi' doo t'aqzhi' yati' yee okaa' da: an biniigodelzaa ndi goyee'go nohwich'i' godish'aah doo nii da; ndihii Bik'ehgo'ihina' dabik'ehgo aayakt'ihii yaa idet'aa' lék'e: ²⁴ An nohwincho'ii dabii bits'i' ida'ayiidlaago ts'ina'ahi yika' daztsaq, nee nohwincho'ii bich'i' dasiitsaqada' dabik'ehyu' agot'eehi' bich'i' daahin'naa doleelhi' bigha: nohwaa habi'doltsazii bigha nohwincho'ii bits'a'zhi' nadaahdzii. ²⁵ Dibehij' ch'a'onaksahii k'ehgo adaanoht'ee ni'; k'adii t'aqzhi' dibehij' Nanyoodihii baa nanohkai, an Christ nlijigo nohwii'isizini' Yinadéz'ini' nlij.

3

¹ Da'agát'ee'go isdzané daanoht'ini, nohwika' daadoht's'ag; aik'ehgo Bik'ehgo'ihina' biyati' doo yikisk'eh adaat'ee dayugo, doo nt'é daabildohnii da ndi, nlt'ee'go adaanoht'eehi' bee da'odlaq daaleehgo daahonobijhi doleel; ² Nlt'ee'go anadaah't'ijigo la'ii Bik'ehgo'ihina' daadinols'igo daayo'ijhi bigha da'odlaq daaleeh. ³ Doo nohwika'yú zha' idaadotzhq' da, daazhogo nel'ijhi bigha doo nohwitszil' itah at'ee'go daashbizh da le', la'ii dawaha' odo adaaszaahii doo nohwaa dahnaznilgo da, la'ii diyagé lan ilini' doo nohwik'isilaago da: ⁴ Aida' nohwiji' yune' nlt'ee'go agot'eehi' bee dēnzhone'go adaahle', nohwiji' yune' isht'edaagodnt'ee'go, la'ii dant'ee'go be'adaanoht'ee'go, ai be'idaadotzhoonii doo da'ilii daaleeh dahi, la'ii Bik'ehgo'ihina' binadzahgee lan ilini'. ⁵ Da'agát'ee'go doo anida' isdzané

daagodnksinií Bik'ehgo'ihí'nañ yaa da'ohíhíí ídaadilzhoo lèk'e, bika' daidits'ago: ⁶ Sarah ágát'éego Abraham yidits'ag lèk'e, shinant'a' yilniigo: da'osodlqadhí bighá án bich'eke'yú k'ehgo daasolji, nt'éego ádaanoht'eeyúgo, la'íí doo nt'é bik'e nadaalyiz dayúgo. ⁷ Da'ágát'éego nnee daanoht'ni, nohwí'aa baa natsidaahkeesgo bil daagonohji, bits'í doo ndzil dahí bighá daadinolsj, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí nohwí'ihí'na' nohwá ágołsinií da'ánohla nohwí'éehí bighá; áik'ehgo da'ohkaqagee doo nohwich'í' nagont'og da. ⁸ Da'ík'e'yú goz'aani, daanoht'wigha nohwinatesekes da'á'á ádaanolsj, laa daach'ohba' le', odlá' bee ik'isyú daanoht'jiigo hil daanoht'joo le', nohwí'íidí' nohwil daagoch'oba' le', k'édanoht' le': ⁹ La' doo bik'ehyú ádaanoht'wizlaa dayúgo doo ik'é'déná ágánadaahdle' da, daanoht'wóh'íid lèk'eyúgo doo t'aqzhí' daahoh'íid da: áidá' gozhóóníí bá hádaaht'ji; díí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ nohwich'í' ánniíd bídaagonolsj, la'íí áí bee gozhóóníí nohwí'ée doleel. ¹⁰ Hadín ihí'na bil nzhooníí, la'íí nt'éego biyolkaal hat'ínií, án doo ncho'go yaltí' da le', doo lé'ichoo da le': ¹¹ Án ncho'íí yits'á'zhí' anne'go nt'éehíí ye'at'íí le'; ikh'í'gont'éehíí yiká hat'íígo ndzilgo yikádéz'íí le'. ¹² NohweBik'ehí' nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí yik'ídéz'íí, áí bi'okaqahí yiyésts'áq: áidá' nnee doo bik'ehyú ánaaat'íil dahíí yits'á'zhí'go dahnot'aal. ¹³ Nt'éego ádaanoht'eedá', hadínshá' nohwiní'dik'ihí? ¹⁴ Dánzhoo go zhá ágot'eehíí bighá nohwiniidaagont'ée ndi, nohwá gozhóo doo: nnee nohwik'edaanníihí doo bédaakdzid da, doo nohwil nadaagont'og da le'; ¹⁵ Áidá' nohweBik'ehí, Bik'ehgo'ihí'nañ nliigo, nohwí'íí yune' daadinolsj le': nt'éehíí nohwádhyú goz'aani nohwí'íí yune' nda'ohíhí nnee lá' yighá nanohwí'dikidyúgo, hagot'éego bich'í' hahdzihíí t'ah bíntsé bídaagonolsj le', t'adégo la'íí daadinolsjgo baa nadaagohí' le': ¹⁶ Nt'éego ánaaat'íilgo ídádaagosos'íidgo, Christ biláhyú nohwí'at'e' nt'éé ndi léda'ichoo go ncho'go ánaaat'íil daanoht'wí'íihí ídaa yádaandzi doleel. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehyúgo nt'éego ánaaat'íil ndi nohwiniidaagont'éeehíí dávik'eh, áidá' ncho'go ánaaat'íil zhínéehíí bighá nohwiniidaagont'ée'yúgo hii doo nzhoo da. ¹⁸ Christ dalahndi nohwincho'íhí bighá biniiogodelzaa, án dávik'ehyú at'éehíí doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yá biniiogodelzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ yaa nnohwí'íihíí bighá, bits'í zhá zedji, áidá' biyí'sizini doo zedjií da, áí bee naadiidzaa: ¹⁹ Áí bee spirits há'ashijeedyú nyáago yich'í' yaltí'; ²⁰ Áí spirits-híí doo ánidá' dabízhá daabik'eh ndi Bik'ehgo'ihí'nañ bágoho'aal lèk'e; Noah hínaadá' tsina'eehíí áile'dá' tsina'eehíí biyí' tsebíí hilt'eego zhá hasdákai, tú biláhyú. ²¹ Áí túhíí tú bee baptize ánohwí'delzaago Jesus Christ daztsaqadí' naadiidzaahí biláhyú hasdáhiikaihíí bee nohwil ch'í'nah ágolzaa, (baptism doo koká' chiníí nail'eelgo ágolzee da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éego ídégoch'íisigo ágolzee.) ²² Christ yaaká'yú onádaago Bik'ehgo'ihí'nañ bigan dihe'nazhínéego dahsdaa; Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí, la'íí yedaabik'ehíí, la'íí spirits binawodíí dawa daabidits'ago ádaabi'deszaa.

4

¹ Christ bits'í bee nohwá biniiogodelzaahí k'ehgo nohwíí aldó' binatsekesíí k'a'at'éego nohwinatsekesíí ádaahle'go nohwíí aldó' bá nohwiniigodilne'go dávik'eh: hadín bits'í bee biniiogodelzaahí ncho'íí yits'á' nyáa; ² Áik'ehgo nehena'zhí' kots'í zhínéego ncho'íí ánaaat'íihí doo yaa biini' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ hat'ínií zhá ánat'íilgo yaa biini' doleel. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayokqah dahíí bil daanzhoo go ánaaat'íihí k'ehgo ánaaahit'íil n'íí aqł bech'ígóyáa; díinko be'ánaaahit'íil n'í: ncho'íí doo bich'í' t'aqzhí' ádaant'ee da ní, nohwits'í zhínéego ncho'íí zhá hádaahit'íí ní, nohwil nádaagodeyis ní, da'idlqago daagondlch'aad ní, da'idlqago nohwil daagonedlji ní, la'íí da'ílinéhíí daahohikaqah ní: ⁴ Bil ncho'go ánaaat'íil n'íí, k'adíí ncho'go ánaaat'íihí doo bil aanáhkeel dahíí bighá nohwí'da'ítah: ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ, nnee daahinaahí hik'e nanezna'íí bilgo ik'ída' yaa yakt'igo siziinií, bináál áí nneehíí ánaaat'íil n'íí dabíí ídaa nadaagolní' doleel. ⁶ Nnee nanezna' n'íí t'ah daahinaadá' nt'é bighá yati' baa gozhónií bee bich'í' ya'ítí? Yati' baa gozhónií daayodlqago biyí'siziinií Bik'ehgo'ihí'nañ yil daadoleehíí bighá, dabíntsedá' góyéego bándagost'áq ndi. ⁷ Ágot'eehíí dawa k'ad bengonáh: áí bighá nohwíni' daagoljiigo, ídaa daagondhzaago da'ohkaqah le'. ⁸ Díinko itisgo begoz'áni, dázhó hil daanoht'joo le': il'ijóóníí nohwitah begoz'aayúgo, lá' ní'iksiih ndi nohwí'íjóníí áí bee bil ya'istsooz. ⁹ Hdenáago hasta' nahkáh, doo bik'e daasholch'iigo da. ¹⁰ Nnee bána'iziidíí nt'é biyéehíí yá yinádéz'íigo yita'niihí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí da'á daanoht'jige nohwaa daizné'íí íkth ádaat'eehíí bee hil ch'odaahniih. ¹¹ Nnee lá' yakt'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'íí zhá yee yaktí' le'; nnee lá' ich'oniiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ ndzilgo ábísigo ich'onii le': Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoł doleelgo, án dázhó ba'ihégoł le', la'íí dawa yebik'eh le', doo ngonel'áq dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. ¹² Shil daanoht'óni, nohwí'odlq' bee bígodz'ijigo nanohwí'ntaahi nyé'í bee nohwich'í' godeyaayúgo, dilidgo nniihí k'ehgo, doo nohwil díyadaagot'ee da le', doo ágondz'iyíí bee shich'í' ágodzaa doo

daanoḥṣṣi da le': ¹³ Ndi Christ biniigodelzaagee nohwii áddó' itah daanoḥḥiihíí bigḥa nohwil daagozhóó le'; áik'ehgo án bits'á'idindláádíí ch'í'nah alzaago dázhó nohwil daagozhóó doleel. ¹⁴ Christ bizhi'híí bigḥa nchó'go nohwaa yádaach'ilti'yúgo, nohwá gózhóni at'éé; Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit, bee bits'á'idindláádíí, nohwiká'zhí' nliihíí bigḥa: nchó'go nohwaa yádaaht'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nchó'go yaa yádaahtí', áidá' nohwich'í' zhinéégo Bik'ehgo'ihí'nañ dázhó ba'ihégoṣi. ¹⁵ Áidá' nohwiniidaagonk't'ééyúgohíí, nnee naitseedíí doo daanoḥḥiiigo da le', in'íihíí dagohíí nchó'go at'íiníí, dagohíí doo bidildoo dahíí nabinht'ogíí áddó' doo daanoḥḥiiigo da le'. ¹⁶ Áidá' nnee la' Christ yodlaḥhíí bigḥa biniigonk't'ééyúgo doo yik'e ídaayándzj da le'; áidá' áí bigḥa Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihénzj le'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aah doleelí biká' ngonyáá, bichagháshéhíí dantsé begodigháh: dantsé nohwe-godeyaa lék'eyúgo, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ baa nlt'éégo na'goni'íí doo yikisk'eh ádaat'ee dahíí hagot'éégoṣhā' bendaagonáh doleel? ¹⁸ Nnee dávik'ehyú ádaat'éhi nyeego hasdákai lék'eyúgo, áidá' nnee doo daagodnṣṣi dahíí la'íí nchó'go ádaat'iiníí hagoshā' ádaane'? ¹⁹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íjgo biniidaagonk't'ééhíí nzhoḥgo ánádaat'íjgo biyi'siziiníí Bik'ehgo'ihí'nañ yaa daide'aahgo binádaadez'íj le', án dawa áyílaahíí la'íí da'áníyú at'éhi nlii.

5

¹ Nohwitaḥyú ínashood yánaziiníí daanoḥḥini, nohwich'í' yashti', shíí áddó' áí itah nshíj, Christ biniigodelzaahíí hish'íjgo baa nagoshni', la'íí ízigo at'ééhíí ch'í'nah alne' doleelíí shíí itah nshíj doleel; díinko nádaanoḥwoshkqāh: ² Ínashood daanliiníí, Bik'ehgo'ihí'nañ bidibekíj daanliigo bá da'dohné'go binádaadeh'íí, doo bídaanoḥwi'dindzo'go da, ndi hádaaht'íjgo; doo bestso bigḥa da, ndi nohwil daanzhoḥhíí bigḥa ánádaaht'íj; ³ Ínashood Bik'ehgo'ihí'nañ daanliiníí bedaanoḥwik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaa daidez'aaníí doo nant'án ádaadol'íjgo binádaadeh'íí da, ndi nlt'éégo ádaanoht'eego nohweadaat'ee doleelíí bigḥa. ⁴ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bidibekíj Nanyoodíí itisgo at'éhi ch'í'nah silíjgo, yaaká'yú ch'ah hobíjhií bits'á'idindláádíí, doo da'ílií hileeh dahi, nohwaa dot'aal doleel. ⁵ Da'ágát'éégo áníí nahkaiyehíí, ínashood yánazini daadinolsjgo daadohts'ag le'. Daanoḥwigha ídaa daagoch'iyolba'go daakidohts'ago lánada'ohsiid le': Bik'ehgo'ihí'nañ nnee ídaa da'odliihíí yits'á'zhí' áyíṣj, áidá' bilgochi'oba'íí bee ídaa daagoch'iyolba'íí yich'odaanii. ⁶ Áik'ehgo ídaa daagoch'iyolba'go ádaadinolzigo Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí bitl'ááhzhí' ádaanoht'ee le', áidí' dabíí hát'íjgee hadag daanoḥwidolteel: ⁷ Nohwich'í' nadaagont'ogíí dawa Bik'ehgo'ihí'nañ baa daidenoh'aah; án zhá nohwaa bil goyéé. ⁸ Nchó'go nohwich'í' na'iziidíí, ch'iidn nant'án, ndóicho áníigo k'azhā' iyáago aná'ísíí k'ehgo nohwitaḥyú leehidáhíí bigḥa nohwiini' daagol'íí le', ídaa daagonohdzaq: ⁹ Nohwi'odla' nldzilgo án bidag ádaanoht'ee, odlā' bee nohwik'íyíyú ni'gosdzán biká' da'áik'ehgo goyéégo bich'í' nadaagowaa bídaagonolsjgo. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ, dawa bee nohwaa daach'oba'íí, dahazhí' ízigo ágot'éhi goz'aayú Christ Jesus biláhyú nohwich'í' ánniid, áik'ehgo dét'íhézhi' nohwiniidaagodiilne'íí bikédí'go nlt'éégo hadaanoḥwidile', daanołdzilgo la'íí nohwinawod gol'íjgo doo t'aqzhí' nnádohtish dago ádaanoḥwile'. ¹¹ Án doo ngonel'aq dayú dahazhí' ízigo at'éé le', dahot'éhé yebik'eh le'. Doleelgo at'éé. ¹² Silvánus, nohwik'isn begondliidíí bígonsini shich'onḥigo shíí da'ayáhágo nohwich'í' k'e'shíłhíj ni', Bik'ehgo'ihí'nañ bilgochi'oba'íí da'at'éégee baa nohwil nagoshni', nldzilgo bee nasozjigo nohwidag yashti'. ¹³ Bábylongee ínashood ha'ánátséhíí, Gozhóó, daanoḥwihni, danohwíí Bik'ehgo'ihí'nañ hanánoḥwihesniłhíí k'ehgo bíí áddó' hanádaabides'nił; la'íí shiye' Márcus holzéhi áddó', Gozhóó nohwihni. ¹⁴ Líl daanoḥjooḥgo daagodinolsjgo daalohts'os le'. Christ Jesus biyéé daanoḥhíiníí ich'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aq le'. Doleelgo at'éé.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF PETER

¹ Shíí Simon Peter, Jesus Christ yána'iziidií la'íí binal'a'a nshíni, Bik'ehgo'ihí'nañ dábik'ehyú at'éehíí biláhyú hik'e Jesus Christ Hasdánohwíteehee biláhyú b'odla' daa golínií bich'í' k'e'eshchii, áí bi'odla' hik'e néé nohwi'odla' ílini bíl dálelt'ee: ² Bik'ehgo'ihí'nañ la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bídaagonolsinií biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ích'í'gontéehíí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'índindláadíí hik'e binzhó'íí yich'í' nohwiká ánniidií bídaagosiiłziid, áí biláhyú dabíí binawodíí bee dabíí bik'ehgo dábik'ehyú daahin'naago bídaanel'aago ádaanochwizlaa: ⁴ Án biláhyú ízigo hik'e íłłigo nohwaa hi'né'íí nohwaa det'aq; áí bee ni'godszań biká' nnee nchó'í zhá hádaat'íłłíí bighá daagolchó'íí bits'á'zh'í' hasdádohkah, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'éehíí k'ehgo be'ádaanoht'ee doleel. ⁵ Áík'ehgo dážhó dahdaanołdóhgo dawa bee nohwi'odla', nł'éeego ihí'naahíí bilgo da'ík'é' ndaahnłil; nł'éeego ihí'naadi' nohwił'igoziníí aldo'; ⁶ La'íí nohwił'igoziń'í' ídaa gonohdzaanií aldo'; ídaagonohdzaad'í' nohwini' k'eh ádaanołsiníí aldo'; la'íí nohwini' k'eh ádaanołsiđ'í' Bik'ehgo'ihí'nañ bikik'seh ádaanoht'eehíí aldo'; ⁷ La'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bikik'seh ádaanoht'eedi' k'eh k'ehgo laadaach'ohba'íí aldo'; la'íí k'eh k'ehgo laadaach'ohba'đi' nohwił'ijóóníí bilgo. ⁸ Áí dawa nohwiyi' begoz'aago dayúweh nohwiyi' noheelyúgo, nohweBik'ehñ bídaagonolsinií bee doo da'íłłné daahinohnaa dago nest'a' ch'íl yiká' nant'íhíí k'ehgo nł'éeego ánadaaht'íłłíí daanoł'íłł doleel. ⁹ Áída' hadiń dıí ye'adłłíí binaá ágodińí k'ehgo at'éé, doo anahyú go'ıı da, lah binchó'íí bá k'e'ol'eel n'ıı yaa yiznah. ¹⁰ Áí bighá nko, shik'ııyú, nohwiká ánniido hanochwepnił nł'éeego ádaanoht'eehíí bee ch'ı'nah ádaanołsigo dahdaanołdóh; dıí dawa be'ádaanoht'eeýúgo doo nahkaad at'éé da: ¹¹ Áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehñ, Hasdánohwiniłłíí bilakt'áhgee goz'aaniı dahazh'ı' nohwich'ı' bíl ch'ı'dotłłı. ¹² Áík'ehgo dıí dawa ilk'idá' bídaagonolsı' ndi, la'íí da'anıigo nohwił ch'ıdaagost'aániı bee nadaasoziı ndi dayúweh binaadaołnił hasht'ıı. ¹³ T'ah hinshnaada' dıí binaadaahııhgo ádaanochwinsıłıı shıł dábik'eh; ¹⁴ K'adégo dastaahgo bigonsıłıı bighá, Jesus Christ nohweBik'ehñ shıł ch'ı'nah ágolaahıı k'ehgo. ¹⁵ La'ıı nohwits'á' dasiıtsááhıı bikéd'ıgo dıí dawa dábik'ehñ binaadaahııh doleelhiı bighá ádaanochwıłdishniı. ¹⁶ Jesus Christ nohwe-Bik'ehñ binawodıı la'ıı nadaahıı baa nohwił nadaagosiiłni'dá', doo nach'áhago na'gonı'ıı baa nadaagohııłni' da, áída' Jesus bits'á'índindláadíí danéé nohwińáá bee daahıit'ııhi baa nadaagohııłni'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa bits'á'dı' dilziniı la'ıı anayet'iiniı bee Jesus haidiınláa, yaaká'dı' idindláadíí bits'á'dı' la' hadzi'ıgo gánniid, Dıńko shıYe' shıł nzhóni, áń baa shıł gozhóó. ¹⁸ Dıı yaaká'dı' ánniidiı daadihiıts'ag, dził dilzini biká' áń bil nahiıkaidá'. ¹⁹ Áí bee Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'ıı ádaaniı n'ıı da'anıigo nohwich'ı' alzaa; áı yati'ıı kó' godiłłı yune' dıłti'hiık'ehgo at'éehıı nzhógo baa natsıdaahkeesgo nł'éeé, ya'áı k'azhá hagháhzhı', la'ıı ts'ıłspsécho hagháhzhı', áík'ehgo daanochwııı yune' be'ıdindláad doleel: ²⁰ Ntsé dıı nohwił ídaagozi' le', Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiıı biyi'dı' yunáásyú ádaagone'ıı baa na'gonı' n'ıı doo la' nnee dabızhá binatsekeesiı bee ch'ı'nah áıle' at'éé da. ²¹ Doo ánída' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti' n'ıı doo dabıı hádaat'ııyú yádaakti' da: áída' nnee hadaabi'deszaahıı Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidi, Holy Spirit yá daabiıkti'go yádaakti' ni'.

2

¹ Áída' nnee bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidiı ádaadil'ııgo nakai ni', da'ágat'éeego nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yaa ích'ıdaago'aah ádaadil'ııgo nohwaitahyú nakai doleel, ích'ıgot'aahıı nnee da'ılıı daidesniłıı léda'ııchoogo nohwił ch'ıdaago'aahgo nakai doleel, áı nohweBik'ehñ bidıııı bee nadaabiheesniı ndi áń doo bídaagonłzi da daayıłniı doleel, áík'ehgo biká' ngonyáágee dabıı dagoshch'ı' da'ılıı daaleehıı yee ách'ı' daagodit'aah doleel. ² Áík'ehgo nchó'go ánaadaat'ııhiı nnee láago yikik'seh daahikáh doleel; dénchó'go ágádaat'eehıı bighá da'anıı ágot'ee zhińéehıı nchó'go yaa yádaakti' doleel. ³ Dawahá dayúwehého ídahádaat'ııgo nach'aago yati'ıı bee nohwe hádaaldzil daaleeh doleel: áı doo ánída' góyéégo bá ndaagost'aq n'ıı t'ah íł, la'ıı bíl ch'ıgodeehıı biba' t'ah bágoz'aq. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'a yaaká'yú daagolıniı nchó'go ádaadzaa n'ıı biniıdaagodılne'ıı doo t'aqzh'ı' yotá' da, áída' ch'ııdn biko' dıłti' yuyaa obi'dolkaad lęk'e, chagolheel dážhó dıłłıgo oda't'án yuyaa bésh hishbızhiı bee bídaast'ııgo gozısgo baa ya'ıti'zh'ı' ákúyaa biba' isht'enı'nił; ⁵ Doo ánída' ni'godszań biká'gee nnee biniıdaagodılne'ıı Bik'ehgo'ihí'nañ doo t'aqzh'ı' yotá' da, ndi ni'godszań biká'gee doo daagodnłsı dahıı bíł tú idesjoolgo áyılıaadá' Noah, dábik'ehyú ágot'eehıı yaa yałti'ıhi bilgo tsebił hıłt'eeego hasdáyıınił lęk'e; ⁶ La'ıı Bik'ehgo'ihí'nañ

kìh gozñil, Sódom la'íí Gomórrah daaholzéhi, da'íííí daaleehgo yìch'ìgonyíí, ìch'íí zhá silíízhì, áík'ehgo yunáásyú nnee Bik'ehgo'ìhi'nañ doo daagodnìsì da doleehí áí kìh gozñilíí hagot'éégo bich'ì' daagodigháhíí bee bìl ídaagozì; ⁷ Áídá' Lot, nnee dábíík'ehyú át'éhi, hasdáyííttíí, án nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dázhò nchò'go bì'at'e'íí yaa nant'òg lèk'e: ⁸ (Lot, dábíík'ehyú át'éhi, áí nnee yitahyú gólíídá', begoz'aanií doo yíkìsk'eh ádaat'ee dahíí yo'íígo la'íí yidits'ago, bits'á'dí' bíjìí dázhò bìl na'dinì' dawa jìí;) ⁹ Áík'ehgo nohweBik'ehñ nnee Bik'ehgo'ìhi'nañ yíkìsk'eh ádaat'eehíí nábìdìntaahyúgo, hagot'éégo binkááyú ch'èyíníííí yígòsì, áídá' nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ìhi'nañ nnee yándaago'aahíí bíjìízhì' bíba' ádaayìsìgo yígòsì, biniidaagodilne' doleelgo: ¹⁰ Nnee bits'í nchò'go hádaat'iiníí yíkìsk'eh daahìnaahíí, la'íí binadaant'a'íí doo daidits'ag dahíí, Bik'ehgo'ìhi'nañ hagot'éégo itisgo yiniidaagodile'go yígòsì. Áí ídaa da'odlíígo ádaat'íí, la'íí dabízhá daabik'eh, yaaká'yú daagolíníí daach'idnìsìní doo bíinì' daaháñ dago nchò'go yaa yádaakti'. ¹¹ Áídá' Bik'ehgo'ìhi'nañ binal'a'a yaaká'yú daagolínì, binawodíí hik'e binldzilíí itisgo ádaat'éhi, doo la' da'okáalgo nohweBik'ehñ binadzahgee baa dahdaago'aah da. ¹² Ndí áí nneehíí dzìlká'yú gólíníí k'a'ádaat'ee; áí dzìlká'yú gólíníí doo natsídaakees da, dabínìk'eh ánádaat'ííhí zhá ye'ádaat'ee, bìl nda'dideelgo natseedhíí bighà daagozìjì: áí nneehíí doo yídaagòsì dahíí dénc'hògo yaa yádaakti'; áí dabíí nchò'go ánádaat'ííhíí bighà da'íííí daaleeh doleel; ¹³ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bighà binúidaagont'éeehíí bich'ì' nadaahi'niil, got'íígo daagodnìch'aadíí gonedlìj daanzì. Da'ìlchòohíí la'íí bik'e ídaa yágosiníí daanlìj, bìl da'ohsáagee nohwich'ì' nadaach'aahíí yee ídaa da'odlíí; ¹⁴ Nant'ì' na'idahíí zhá hadaadéz'íí, nchò'go ánádaat'ííhíí doo ádaik'sìh da; bíinì' doo daanldzil dahíí k'izé'daidihìníí: dawahá hádaat'iiníí ladaile'go dázhò yídaagòsì; bìl ch'ídaagodeehgo bá ha'òdzíhíí ádaat'ee: ¹⁵ Nt'éégo ágot'eehíí bits'á'zhì' dahdikaigo ch'a'okai; Bálaam, Bósor biye', ánát'ííhíí k'ehgo yíkìsk'eh ánádaat'íí, án doo bik'ehyú adzaa dahíí bighà bich'ì' nahi'niilíí bìl nzhòq lèk'e; ¹⁶ Áídá' nchò'go ánát'ííhíí bighà ndzilgo bich'ì' ha'òdzii: túlgayé doo yakti' da n'íí nnee bizhíihíí bee bich'ì' hadziigo Bik'ehgo'ìhi'nañ binkááyú na'iziidin'íí doo goyáá dayú ane' n'íí áísjìd. ¹⁷ Áí nnee Bik'ehgo'ìhi'nañ biyati' ìch'ídaago'aahgo ádaad'íni, ley'dí' tú hadaazlìj n'íígeee tú ádhíí k'ehgo ádaat'ee, yaak'os bìl nadaagoyolhíí k'ehgo ádaat'ee; áí aad nahanagíí k'ehgo godíhíííí bádhíyú dahazhì' hágoz'áq. ¹⁸ Ídaa da'odlíígo yati' nchaahíí yee yádaakti'go nnee nda'íksìihgo daahìnaahíí bitahdí' dánane yits'á'hèskaihíí k'izébidihìníí, bits'í nchò'íí zhá hádaat'íígo, la'íí nchò'íí doo yich'ì' t'áqzhì' ádaat'ee dago k'izébidihìníí. ¹⁹ Dawa bee nohwich'ì' bìl ch'ída'ntííhíí daabìhíí ndi dabíí nchò'íí bí'isna' daanlìjídá' ádaanií: hant'é nnee bidag hagháhíí, da'áí bí'isna' hileeh. ²⁰ Jesu Christ nohweBik'ehñ, Hasdánohwiniilíí, yídaagòsìníí bee n'ìgòsdzán biká'gee nchò'go ágot'eehíí bits'á'dí' hahèskaihíí bikéd'ígo, da'áí nchò'íí bee ák'ínanáda'ist'ògògo, áí bitis nádaasdlìjyúgo, ntsédá' ádaat'ee n'íí bitisgo nchò'go ádaat'eeego nádaadleeh. ²¹ Dábik'ehyú ágot'eehíí doo yídaagòsìíí dago zhìneehíí doo bá nt'éé da, ndi yídaagòsìíííí bikéd'íígo díljìhgo bengot'aanií baa daadest'áq n'íí yits'á'zhì' ádaasdzaa zhìnéehíí itisgo doo bá nt'éé da. ²² Da'aniigo goyáágo yati'íí gáníhíí k'ehgo ádaat'ee, Gósé dabíí bikwih n'íí yaa nadáhgo néídáq; la'íí góchi tánásgizihì gosht'ísh yiyi' nanáhasghal, ñii.

3

¹ Díí nakidn nohwich'ì' k'ená'ishchíí, shìl daanohshóni; díí naltsoos da'ála biyi'dí' ìk'ídá' bídaagònsì n'íí nohwił ch'í'nah ánáshdle' ' binádaahíihgo nt'éégo baa natsídaahkees doleelgo: ² Bik'ehgo'ìhi'nañ binkááyú nada'ízíidíí daagodnìsìni yunáásyú ádaagone'ìhi'nañ nadaagolnì' n'íí binádaahíih doleelgo, la'íí nohweBik'ehñ Hasdánohwiniilíí binal'a'a daandliiníí nohwinkááyú yegos'aanií adó' binádaahíih do leelgo nohwich'ì' k'ená'ishchii: ³ Díí ntsé bídaagònsì le', iké'yú yolkáalyú okáqah yaa daadlohíí dabíí nchò'go hádaat'iiníí ye'at'éégo nadaakai doo, ⁴ Áí gádaanií doo, Da'os'ah ląq Jesu nadáhíí begoz'áq? Doo ánidá' daanohwitaa n'íí nanezna'dí' godezt'í'go dawahá alzaadá' ágot'ee n'íí k'ehgo t'ahágot'ee, daanií doleel. ⁵ Díínko doo yinádaalíihíí hádaat'íí da, doo ánidá' yáá Bik'ehgo'ìhi'nañ biyati' bee alzaago gólíí nì, n'ìgòsdzán adó', áí tú bits'á'dí' gólíí, la'íí tú bee alzaa: ⁶ La'íí áí túhíí bee n'ìgòsdzán n'íí tú bìl idezjoolog, n'ìgòsdzán biká' dawahá ásdjìd: ⁷ Da'áí Bik'ehgo'ìhi'nañ biyati'íí bee yáá la'íí n'ìgòsdzán bílgo díí jìí t'ah gólííhíí didlid doleelgo bíba' goz'áq, Bik'ehgo'ìhi'nañ nnee yándaago'aahíí bíjìízhì', la'íí nnee Bik'ehgo'ìhi'nañ doo yíkìsk'eh ádaat'ee dahíí da'íííí daaleehzhì' bíba' goz'áq. ⁸ Díí dałá'a baa yonah hela', shìl daanohshóni, nohweBik'ehñ dáda'á jìí, doo náhóltag dayú legodzaahíí k'ehgo yaa natsekees, la'íí doo náhóltag dayú legodzaahíí, dałá'a jìí k'ehgo yaa natsekees. ⁹ Nnee la' nohweBik'ehñ yengon'áanií doo laile' da daanzì ndi da'aniigo laile'; nzaadyú nohwá goho'aał, doo hadíí da'íííí hileeh hat'íí da, áídá' nnee dawa binchò'íí yits'á'zhì' ádaane'go hat'íí. ¹⁰ In'ííhíí t'é'yú nadáhíí k'ehgo nohweBik'ehñ ngon'áq'ahíí bíjìí biká' ngonyáágo, yáá yat'éégo áhìlts'ago

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Dantsé godeyaadá' nlní, áń daadesiits'aanú, nohwińáá bee daahiit'iinú, daahihilt-saanú, nohwigan bee nabik'idaadenlnihí, áń Yati' be'ihí'náhi, Christ nli; ² (Ihí'naahí ch'í'nah alzaa, áń daahihiltsaa, baa nadaagohiilni', ihí'naa doo ngonel'aa dahí, nohwiTaa yil nlní, nohwich'í' ch'í'nah alzaahí nohwił baa nadaagohiilni';) ³ Daahihiltsaanú la'í daadesiits'aanú nohwił baa nadaagohiilni', nohwił add' nohwił hı daanjoo doleehí bigħa: nohwiTaa la'í biYe', Jesus Christ, bił da'anii hı daandli. ⁴ Dázhó nohwił daagozhó doleehí bigħa dıi nohwich'í' baa k'eda'ılchii. ⁵ Dıńko Christ bits'á'dı' daadesiits'aa, ák'ehgo nohwił nadaagohiilni', gádaanohwił'niigo, Bik'ehgo'ihí'nań idindláadı nli; godilhił dázhó doo la' biyi' golji da. ⁶ Godilhił biyi' nahiikaidá, bił hı daandli daan'niyúgo léda'ılchoo, da'anii ágot'eehí doo bikisk'eh ádaant'ee da: ⁷ Ádá' Bik'ehgo'ihí'nań idindláadı yi' nlihił k'ehgo néé aldó' idindláadı biyi' nahiikaıyúgo, hı daanjoo, ák'ehgo biYe' Jesus Christ bidihı nohwincho'ıi dawa nohwá yidiłkoo. ⁸ Nohwincho'ıi da'ádjh daan'niyúgo, ich'ı' nadaahiich'aa, ák'ehgo da'anii ágot'eehı nohwi'ıi da'ádjh. ⁹ Nohwincho'ıi baa nanádaagohiilni'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwincho'ıi bigħa nohwaa nágode'aah, áń da'ánıyú á't'éé, dávik'ehyú á't'éé, ák'ehgo doo bik'ehyú ádaasiidzaa dahı dawa nohwá nai'ee. ¹⁰ Doo hak'ı ncho'ıi ádaahiidzaa da daan'niyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań lé'ılchóhi nli;go ádaahidle', ák'ehgo biyati'ıi doo nohwi'ıi golji da.

2

¹ Shichagháshé, dıi nohwich'ı' k'e'eshchii, doo hak'ı ncho'ıi ádaant'ıi da doleehı bigħa. Ndi dahadıń ncho'ıi adzaayúgo, nohwiTaa yich'ı' nohwá yati'ıi golji, Jesus Christ, dávik'ehyú á't'éhi: ² Áń nohwincho'ıi bigħa bidihı idezjoolıi yee na'aznili nli; doo danéé zhá da, ni'gosdzán dágoz'aa nt'éégo biká' nnee bincho'ıi aldó' bá. ³ Christ yengon'áanıi bikisk'eh ádaant'eyúgo zhá áń bidaagonlıhił bee nohwił idaagozı. ⁴ Dahadıń, Shı áń bigonsj, niıdá' áń yengon'áanıi doo bikisk'eh á't'éé dahı, lé'ılchóhi nli; da'anii ágot'eehı doo biyi' golji da. ⁵ Ádá' dahadıń Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yikisk'eh á't'éehı bił nzhonıi dayúweh ndzil hileehı bigħa łalzaa: dıi bee da'anii biyi' daandli;go nohwił idaagozı. ⁶ Dahadıń, Christ biyi' nshli; nihił, higaal n'ıi k'ehgo higaal;go dávik'eh. ⁷ Shik'ıyú, begoz'aanıi doo áńıdehiı bee nohwich'ı' k'e'eshchii da, ádá' begoz'aanıi doo áńıdá'hi, doo áńıdá' bidaagonısi. Doo áńıdá'hi begoz'aanıi, yati' baa gozhóni dantsé daadesots'adı' godezt'ıgo daadohts'agi á't'éé. ⁸ Ádá' godilhił bech'ıgonyáadá' da'anii idindláadı k'adıi be'idindláadı bigħa begoz'aanıi áńıdehiı á't'éé, Christ biláhyú da'anii, nohwił aldó' nohwich'ı' da'anii: áı begoz'aanıi bee nohwich'ı' k'ená'ıschii. ⁹ Dahadıń, idindláadı biyi' nashaa, niıdá' bik'ısın yik'ennıiıyúgo, áń t'ah godilhił yi'ı' nagháhi á't'éé. ¹⁰ Dahadıń bik'ısın bił nzhonıi, idindláadı yi'ı' golji, ák'ehgo bigħa nach'ıgeehı da'ádjh. ¹¹ Ádá' bik'ısın yik'ennıiıhił godilhił yi'ı' golji, godilhił yi'ı' nagháhi á't'éé, hayú deyaa shıhi doo yıgósı da, godilhił bińáá áyisdjıdhił bigħa. ¹² Shichagháshé, Christ bizhi'ıi biláhyú nohwincho'ıi bigħa nohwaa nádaagost'aaıhił bigħa nohwich'ı' k'e'eshchii. ¹³ Nnee báyan daanohlıni, Bik'ehgo'ihí'nań, dantsé godezt'ıgo golıni, bidaagonıshı bigħa nohwich'ı' k'e'eshchii. Nnee áńı nahkaihił, ncho'ıi nlihił bitis daasolıhił bigħa nohwich'ı' k'e'eshchii. Chagháshé daanohlıni, nohwiTaa bidaagonıshı bigħa nohwich'ı' k'e'eshchii. ¹⁴ Nnee báyan daanohlıni, dantsé godeyaadı' godezt'ıgo golıni bidaagonıshı bigħa nohwich'ı' k'eshıchıı ni'. Nnee áńı nahkaihił, nadaanowodıi, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' nohwi'ıi golji, la'ı ncho'ıi nlihił bitis daasolıhił bigħa nohwich'ı' k'eshıchıı ni'. ¹⁵ Ni'gosdzán biká' ágot'eehı, dagohı ni'gosdzán biká' nandeehı doo nohwił daanzhoo da le'. Dahadıń ni'gosdzán biká' ágot'eehı bił nzhooıyúgo, nohwiTaa bił'ıjónıi doo biyi' golji da. ¹⁶ Ni'gosdzán biká' be'ágot'eehı dawa, kots'ı ncho'ıi hat'ıni, kónáá bee nts'ı'ıksıhił, kóhi'na' be'ıda'ch'odlıhił, dıi dawa doo nohwiTaa bits'á'dı' da, ni'gosdzán bits'á'dı'hi ádaat'ee. ¹⁷ Ni'gosdzán la'ı ncho'ıi hach'ıt'ıni bech'ıgowá: ádá' hadıı Bik'ehgo'ihí'nań dahát'ıyú áńıt'ıhił dahazhi' golji. ¹⁸ Shichagháshé, nnágodzaahı biká' ngonyáa: Christ yich'ı' nagonkaadıı hińá doleehı ba'ıkodaanohı; ik'ıdá' Christ yich'ı' nadaagonkaadıı lággo nehskai; áı bee nnágodzaahı biká' ngonyáa bidaagonlı. ¹⁹ Áı nohwıts'á' dahıskai ni', áı doo bił daandli dahı bigħa nohwıts'á' dahıskai; bił daandli lék'eyúgo, t'ah bił nahiikai doo ni': ádá' nohwıts'á' oheskai, áı bee bigózi, doo bił daandli dago. ²⁰ Ádá' nohwił Holy Spirit nohwi'ıi golji, ák'ehgo dawa nohwił idaagozı. ²¹ Da'anii ágot'eehı doo bidaagonıshı dahı bigħa nohwich'ı' k'e'eshchıı da, ádá' bidaagonıshı bigħa, la'ı lé'ıchohı doo la' da'anii

ágot'eehíí bits'á'dí' dago bídaagonoksi. ²² Hadín lé'í'chóhi nlií? Jesus doo Christ nlií da, niihíí, án lé'í'chóhi nlií. Bik'ehgo'ihí'nañ doo nohwíTaa at'éé da, niihíí la'íí, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' at'éé da, niihíí Christ bich'i' nagonlkaadíí nlií at'éé. ²³ Hadín, Christ doo Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' at'éé da, niihíí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa doo yígó'sj da: áídá' hadín, Christ Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' at'éé, niihíí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa ák'dó' yígó'sj. ²⁴ Yati' baa gozhóní dantsé daadesots'aqádí' godezt'i'go daadesots'aanií dayúweh nohwiyi' golj'íí le'. Ágádaat'íiyúgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa la'íí biYe' dala' bíl daanoahlj'íí dolee. ²⁵ Ihi'naa doo ngonel'aqá dahíí yaaká'yú bee daahinoh'naa dolee, nohwiñniidgo nohwá ngon'aqá. ²⁶ Dahadín k'izénohwídi'teeh hádaat'iinií díí baa nohwich'i' k'eshú'chj'íí n'. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ Holy Spirit nohwiká'zhí' áyú'laa, t'ah nohwiyi' golj'íí, doo hadín nohwil ch'ídaag'o'aa da ndi nzhqo: da'án dawa nohwil ch'í'g'o'aa, án da'anii, doo lé'gochoo da, dánohwíl ch'ígon'áqá'íí k'ehgo Christ biyi' daanoahlj'íí le'. ²⁸ Shichagháshé, án biyi' daanoahlj'íí; ák'ehgo án hilt'sé'íí bijj'íí doo bédáaahildzid dago nasiidzj'íí dolee, nyaá'gee doo bináát'íí daa yádaandzj'íí dago. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ dá'ík'ehyú á't'éégo bídaagonoksi'yúgo, nnee daant'íí'gee da'á'í'gee ánadaat'íí'jíí Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé ádaat'eego bídaagonoksi.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa ntsolaqá bíl daanj'oo, bichagháshé daanoahwíldí'niigo: ni'godszañ biká' nnee doo bídaagoksi dahíí bighá néé ák'dó' doo nohwídaagoksi da. ² Shil daanoahshóní, k'adíí Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daandlj'íí, hago ádaant'ee dolee'íí doo hwahá bigozj'íí da: ndi díí bídaagonlzi. án hilt'sé'íí bijj'íí án ga'ádaant'ee dolee; da'át'éé'íí k'ehgo daadidiiltsé'íí dolee'íí bighá. ³ Nnee daant'íí'gee ák'ehgo Jesus yich'i' biini' tédáat'íiyúgo, Jesus dázh'og nzhqoh' k'ehgo nzhqogo ádilzi. ⁴ Dahadín doo bik'ehyú á't'éé dahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanií ák'dó' doo yee í'sj da: doo bik'ehyú ágot'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanií doo be'ch'í'lsj dahíí á't'éé. ⁵ Díínko bídaagonoksi, Jesus nohwinch'ó'íí y'oy'idi'aahgo nyáá; la'íí nch'ó'íí doo la' ye'at'éé da. ⁶ Dahadín án biyi' nliinií doo nch'ó'go at'íí da: la'íí dahadín nch'ó'go at'íínií doo hak'í bi'ts'aaq da, doo bigó'sj da. ⁷ Shichagháshé, hadín nohwich'i' naoch'aa hela': dahadín da'á'í'gee ánát'íí'jíí dá'ík'ehyú á't'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ dá'ík'ehyú á't'éé'íí k'ehgo. ⁸ Dahadín nch'ó'go ánát'íí'jíí ch'í'idn nant'án bits'á'dí'hi at'éé; ch'í'idn nant'án godeyaad'íí godezt'i'go nch'ó'go at'íí. Ch'í'idn nant'án ánát'íí'jíí í'dokdij'íí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' nyáá. ⁹ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nañ bízhaazhé nliinií doo nch'ó'go at'íí da; Bik'ehgo'ihí'nañ ye'at'é'í'hi biyi' nlií'íí bighá: doo hago'at'éégo nch'ó'go at'íí da, Bik'ehgo'ihí'nañ bízhaazhé nlií'íí bighá. ¹⁰ Díí Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé dagohíí ch'í'idn nant'án bichagháshé bee big'ó'zi dolee: dahadín doo dá'ík'ehyú á't'éé dahíí, la'íí doo bik'isn bíl nzhqo dahíí doo Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé da. ¹¹ Díí na'gon'í'í yati' baa gozhóní dantsé daadesots'aqádí' godezt'i'go daadesots'aqá'íí á't'éé, daanoahwígha híl daanj'oo'go dá'ík'eh. ¹² Doo Cain k'ehgo ádaant'ee da, nch'ó'í nlií'íí yits'á'dí' nlií'go bik'isn náizesdj'íí. Nt'é bighá yizes-hj'íí? Dabíí bi'at'e' nch'ó' dá' bik'isn dá'ík'ehyú á't'éé'íí bighá. ¹³ Shik'í'yú, ni'godszañ biká' nnee nohwik'edaan'íiyúgo, doo nohwil diyadaagot'ee da le'. ¹⁴ Nohwik'isyú nohwil daanzh'ó'ohíí bighá da'itsaah bits'á'dí' íhi'naazh'íí daasiikahíí bídaagonlzi. Dahadín doo bik'isn bíl nzhqo dahíí, da'itsaahíí yiyi' golj'íí. ¹⁵ Dahadín bik'isn yik'ennií'íí ik'idá' nnee yizes-hj'íí'íí k'ehgo at'é'í'hi at'éé: dahadín nnee yizes-hj'íí'íí 'íhi'naa doo ngonel'aqá dahíí doo yee hínaa dago bídaagonoksi. ¹⁶ Jesus bi'íhi'na' nohwá nyinné'íí bee Bik'ehgo'ihí'nañ bíl'í'j'óóníí bídaagonlzi: ák'ehgo néé ák'dó' nohwí'íhi'na' nohwik'isyú bá ndaan'né' dá'ík'eh. ¹⁷ Dahadín ni'godszañ biká' be'íhi'naahíí dawa yígoyí'í'ídá', bik'isn tét'íy'éégo yígó'sj ndi doo yaa ch'oba' dayúgo, hago't'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ bíl'í'j'óóníí bijj'íí biyi' golj'íí? ¹⁸ Áídá' shichagháshé, da'aniigo híl daanj'oo'go í'ch'odaah'í'nií le', doo daazh'ogo ádaan'niigo da, doo daazh'ogo baa nadaagohiini' da. ¹⁹ Díí bee da'anii ágot'eehíí bits'á'dí' daandlj'íígo bídaagonlzi dolee, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binadzah'gee nohwí'íí biyi' nkegohen'áanií begoz'aq dolee. ²⁰ Nohwí'íí yune' doo bik'ehyú ádaant'ee da daandz'íyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwí'íí bitisgo at'éé'íí dawa yígó'sj. ²¹ Shil daanoahshóní, nohwí'íí yune' dá'ík'ehyú ádaant'eehíí bídaagonlzi'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzah'gee doo ndaahildzid da. ²² Ák'ehgo nt'é'héta bídaahón'keedíí nohwaa yiné', ngon'áanií bik'isk'eh ádaant'ee, la'íí dá'ík'ehyú ádaant'eehíí bighá. ²³ Díínko ngon'áni at'éé, BiYe', Jesus Christ, daahohdlaq le', la'íí híl daanoahj'oo le', Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá ngon'áqá'íí k'ehgo. ²⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áni yik'isk'eh at'éé'íí. Bik'ehgo'ihí'nañ biyi' golj'íí, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ yiyi' golj'íí. Holy Spirit nohwaa daizné'íí bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiyi' golj'íígo bídaagonlzi.

4

¹ Shil daanoahshóní, spirits doo dawa daahohdlaq da, áídá' spirits bídaanohtahgo bídaagonoksi'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' daanlj'íí shí'íí, dagohíí doo bits'á'dí' daanlj'íí da

shíhíí: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi ádaadil'íni láágo n'í'gospdzán biká' níheskaihíí bighá. ² Díí bee Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit bídaagonohsǫ: Spirit daantǫ́gee, Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, níihíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' n'íni at'éé: ³ Áídá' spirit daantǫ́gee, Jesus nnee k'ehgo nyáá, doo níi dahíí doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' n'íni at'éé da: díí Christ bich'í' nagonlkaadíí bispírit at'éé, hígháhgo ba'íkodaanoohsǫ n'íí; da'ái ik'idá' n'í'gospdzán yiká' n'íí. ⁴ Shichagháshé, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi daanoohíí, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi ádaadil'íni bitis daasolǫ: nohwiyi' gólǫ́hń n'í'gospdzán biyi' gólǫ́hń bitisgo at'ééhíí bighá. ⁵ N'í'gospdzán bits'á'dí' daanlǫ: áí bighá n'í'gospdzán biká' ágot'eehíí yaa yádaalti', áík'ehgo n'í'gospdzán biká' nnee daabidits'ag. ⁶ Néé Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi daandlǫ: dahadíń Bik'ehgo'ihí'nań yígó'síníí nohwidits'ag; áídá' dahadíń doo Bik'ehgo'ihí'nań yits'á'dí'hi n'íí dahíí doo nohwidits'ag da. Díí bee spírit da'aníihíí n'íí shíhíí, dagohíí spírit lé'ílkhoohíí n'íí shíhíí bídaagonlǫ. ⁷ Shíł daanoohshóni, k'íł daanjoo le': il'íjónn'íí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé; dahadíń bí'íjónn'íí Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé n'íni at'éé, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nań yígó'sǫ. ⁸ Dahadíń doo bí'íjoo dahíí, doo Bik'ehgo'ihí'nań yígó'sǫ da; Bik'ehgo'ihí'nań il'íjóni n'ííhíí bighá. ⁹ Díí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bí'íjónn'íí nohwił ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' dała'áhi n'í'gospdzán biká'zh'í' nkeyin'á', án bee daahin'naa doleełgo. ¹⁰ Díínko il'íjónn'íí at'éé, doo néé Bik'ehgo'ihí'nań nohwił daanzhóhíí bighá da, ndíí bíł daanjóhíí bighá biYe' nohwá yín'á', bidihíí bee nohwinchó'híí bighá nohwá nahíniil doleełgo. ¹¹ Shíł daanoohshóni, Bik'ehgo'ihí'nań dázhó bíł daanjóhíí bighá, néé ádó' k'íł daanjoo le'. ¹² Doo hak'í hadíń Bik'ehgo'ihí'nań yo'íí da. Néé k'íł daanjóoyúgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwiyi' gólǫ́, nohwił nzhooníí dayúweh nkdzil hílee'híí bighá láłzaa. ¹³ Díí bee Bik'ehgo'ihí'nań biyi' daagondlǫgo, lá'íí bíí nohwiyi' gólǫ́go bídaagonlǫ, dabíí biSpirit nohwaa yiné'híí bighá. ¹⁴ NohwiTaa biYe' n'í'gospdzán biká' nnee hasdáyníilgo yin'á'íí daahihíilt'áago baa daagohíiln'í'. ¹⁵ Dahadíń, Jesus Bik'ehgo'ihí'nań biYe' at'éé, níihíí Bik'ehgo'ihí'nań biyi' gólǫ́, bíí ádó' yiyi' gólǫ́. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bíł daanjooníí bídaagonlǫ lá'íí daahohíidláq. Bik'ehgo'ihí'nań il'íjóni n'íí; áík'ehgo hadíń il'íjóni yiyi' gólǫ́n'íí, Bik'ehgo'ihí'nań yiyi' gólǫ́, lá'íí bíí ádó' Bik'ehgo'ihí'nań biyi' gólǫ́. ¹⁷ Áí bighá nohwił'íjónn'íí n'íidzilgo nohwá láłzaa, Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bíjǫ́ doo daasíite' dago nasiidzǫ́ doleełgo n'í'gospdzán biká' daagondlǫ ndi án ye'at'ééhíí néé ádó' be'ádaant'eehíí bighá. ¹⁸ Hadíń bí'íjónn'íí doo neildzidí da; il'íjónn'íí láłzaahíí bee négodzidíí nain'í: hadíń neildzidíí biníigodíilne'. Hadíń neildzidíí bí'íjónn'íí doo láłzaa da. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań dantsé bíł daanjóhíí bighá nohwił daanzhóq. ²⁰ Dahadíń, Bik'ehgo'ihí'nań shíł nzhóq, níidá' bik'isn yik'enníihyúgo, áí lé'ílkóhí n'íí: dahadíń bik'isn yo'íni ndi doo bíł nzhóq dadá', hago't'éégo Bik'ehgo'ihí'nań, doo yo'íí dahíí, bíł nzhóq doleeł? ²¹ Díí Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngon'áni at'éé, Dahadíń Bik'ehgo'ihí'nań bíł nzhooníí bik'isn ádó' bíł nzhóq le'.

5

¹ Nnee daantǫ́gee Jesus, Christ n'íígo yodlaan'íí, Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé n'íí: áík'ehgo dahadíń nohwiTaa bíł nzhooníí, bizhaazhé ádó' bíł nzhóq. ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwił daanzhóqgo, ngon'áan'íí bik'isk'eh ádaant'ee'yúgo, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé nohwił daanzhóqgo bídaagonlǫ. ³ Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áan'íí bik'isk'eh ách'ít'ééhíí, án kół nzhóni at'éé: án ngon'áan'íí bik'isk'eh ách'ít'ééhíí doo nyee da. ⁴ Dahadíń Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé n'íni n'í'gospdzán biká' ágot'eehíí yitis n'íí: nohwi'odlá'íí bee n'í'gospdzán biká' ágot'eehíí bitis daandlǫ. ⁵ Hadíń n'í'gospdzán biká' ágot'eehíí yitis n'íí? Dahadíń Jesus Bik'ehgo'ihí'nań biYe' n'íígo yodlaan'íí zhá. ⁶ Jesus Christ tú hik'e díł bílgo bee nyáá, doo dá tú zhá bee da; tú hik'e díł bílgo bee nyáá. Holy Spirit da'aníi n'ííhíí bighá da'aníigo baa nagoln'í'. ⁷ Taagi yaaká'yú da'aníigo baa nadaagoln'í', nohwiTaa, hik'e Yati' n'íni, lá'íí Holy Spirit: áí taagihíí dała'áhi at'éé. ⁸ Taagi n'í'gospdzán biká' da'aníigo baa nadaagoln'í', Holy Spirit, hik'e tú, lá'íí díł: díí taagihíí dálet'ee'go ádaanii. ⁹ Nnee nadaagoln'í'í hódáayéłts'áq, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań nagoln'í'í itisgo ádaanzǫgo hódáayéłts'áqgo nt'éé: áí nagoln'í'í dabíí biYe' yaa nagoln'í'í at'éé. ¹⁰ Dahadíń Bik'ehgo'ihí'nań biYe' yodlaan'íí, dabíí da'aníi na'gon'í'go yígó'sǫ: dahadíń Bik'ehgo'ihí'nań doo yodláq dahíí, lé'ílkhoogo áyíłsǫ; biYe' yaa nagoln'í'í doo yodláq dahíí bighá. ¹¹ Díínko yaa nagoln'í'í at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań ihí'naa doo ngonel'áq dahíí nohwaa daidez'áq, díí ihí'naahíí biYe' yiyi' gólǫ́. ¹² Dahadíń Bik'ehgo'ihí'nań biYe' yigoyíłǫ́híí ihí'naa doo ngonel'áq dahíí yee hínaa; dahadíń Bik'ehgo'ihí'nań biYe' doo yigoyíłǫ́ dahíí doo áík'ehgo hínaa da. ¹³ Díí k'e'eshchíin'íí nohwił, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' daahohdlaan'íí nohwich'í' k'e'eshchíí; ihí'naa doo ngonel'áq dahíí bee daahino'naa bídaagonohsǫ doleełhíí bighá, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' bizhi' dayúweh daahohdlaq doleełgo. ¹⁴ Díínko bee bada'óndlíí, nt'éhéta biká' da'ohiikáqah, bíí hát'íin'íí bik'ehgoyúgo, nohwidits'ag: ¹⁵ Nt'éhéta biká' da'ohiikáqahgee nohwidits'ago bídaagonlǫziyúgo, biká' da'ohiikáqahíí daasíit'íjdo bídaagonlǫ. ¹⁶ Dahadíń bik'isn nchó'íí doo bighá da'ítsaah

dahí ye'at'ígo yo'íyúgo, yigha okaah le', ák'ehgo ncho'í doo bigha da'itsaah dahí ye'adaat'iiniú Bik'ehgo'ihina'naahí bá baa daide'aah doleel. Ncho'hí bigha da'itsaahí gólí: áí bigha hadín okaah le' doo dishni da. ¹⁷ Doo bik'ehyú ánách'ot'íí dahí dawa ncho'ihí át'ée: áídá' ncho'í doo bigha da'itsaah dahí gólí. ¹⁸ Dahadín Bik'ehgo'ihina'naahí bizhaazhé nliiniú doo ncho'go at'í dago bídaagonlzi; Bik'ehgo'ihina'naahí biYe' nt'ée go bistí, ák'ehgo ncho'i nlihn doo bíhina'naahí dago ábíts. ¹⁹ Bik'ehgo'ihina'naahí bits'á'dí daandligo bídaagonlzi, áídá' ni'gosdzán dagoz'áá nt'ée go ncho'i nlihn yebik'eh. ²⁰ Bik'ehgo'ihina'naahí biYe' nyáago nohwí ídaagozigo ádaanohwizlaahí bídaagonlzi, Bik'ehgo'ihina'naahí da'anii nliini bídaagonlzi doleelgo; dabí da'anii nliini biyi' daagondlí, biYe', Jesus Christ biyi' daagondlí. Díí Bik'ehgo'ihina'naahí da'aníhi, la'í ihina'naahí doo ngonel'áá dahí át'ée. ²¹ Shichagháshé, nadn'ái bee daach'okaahí bits'á'zhí ádaanoht'ee. Doleelgo at'ée.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shíí, ínashood básízíni, isdzán Bik'ehgo'ihí'nań bita'hazlaahíí, bichagháshé bilgo bich'í' k'e'eshchii, áí da'ańiigo shil daanzhóq, doo shí zhá da, nnee da'ańii ágot'eehíí yídaagolsinií dawa áddó; ² Da'ańii ágot'eehíí nohwíjii biyi' golííhíí bighá k'e'eshchii, áí da'ańii ágot'eehíí dahazhí' nohwil nlii doleel. ³ Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwíTaa biYe' nlińi, bits'á'dí' aatét'íí la'íí ilch'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'áq le', da'ańii ágot'eehíí la'íí il'ijóónii bilgo. ⁴ Nichagháshé la', nohwíTaa nohwá ngon'ááhíí k'ehgo da'ańii ágot'eehíí yikísk'eh hikahgo baa niyááhíí bighá shil gozhóq. ⁵ Shilah, begoz'aaníí doo áńidéhi bee nich'í' k'e'eshchii da, áídá' yati' baa gozhóni dantsé daadesiits'áqadá' bee nohwá ngot'áq n'íí, baa nánoshkaqah, díńko, Líl daanjóq le'. ⁶ Díí bee nohwil'ijóónii bígózi, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí bikísk'eh hiikahyúgo. Díńko begoz'áni, Bil'ijóónii biyi'zhí'go hohkah le', dantsé daadesots'áq n'íí k'ehgo. ⁷ K'izé'idilteehíí láágo ni'gosdzán biká'yú daadeskai, áí Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, doo nii da. Hadín doo áńii dahíí k'izé'idilteehíí la'íí Christ bich'í' ngonkaadíí át'ée. ⁸ Ídaa daagonohdzaq, nohwitahyú nada'siidziidíí doo da'ílíí daanoł'íí da doleelgo, áídá' áí bighá nohwich'í' nahi'níí doleel. ⁹ Dahadíń, ilch'igonsh'aah, niídá', Christ áńi'yú doo áńii dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań doo bil nlii da. Áídá' dahadíń Christ áńi'yú áńiíhíí nohwíTaa hik'e biYe' bilgo yił nlińi at'ée. ¹⁰ Hadín nohwaa nyáágo díí ilch'ígot'aahíí doo yee nohwich'í' yati' dayúgo, nohwigowá yune' nohwil ha'áowáh hela', doo k'ébidohńii da: ¹¹ Hadín k'eyilńiíhíí ncho'go na'iziidíí yich'onłií at'ée. ¹² Láágo nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí ndihíí doo naltsoos biká' la'íí bek'e'echihé bee nohwich'í' k'e'eshchii hasht'íí da, ndi nohwaa nsháhgo daahit'ijgo ilch'í' yádaahiilt'íí zhá hasht'íí, áík'ehgo zhá dawa bee nohwil daagozhóq doleel. ¹³ Nidee Bik'ehgo'ihí'nań bita'hazlaahíí bichagháshé, Gozhóq, daanilńii. Doleelgo at'ée.

THE THIRD GENERAL EPISTLE OF JOHN

1 Shíí, ínashood básízini, Gaius shíl nzhóni bich'í' k'e'eshchii, án da'aníigo shíl nzhoo.
 2 Shíl nzhóni, niyi'siziiní dá nlt'éé nt'éégo át'ééhíí k'ehgo dawa ná nzhooogo la'íí doo
 nígol'íh dago ná hást'íí. 3 Nohwik'isyú la' kú hikaigo, da'anii ágot'éhi bikísk'eh hínáálgo
 yaa nadaagolní'híí bighá dázho shíl gozhóó. 4 Odlá' bee shichagháshé daanlíni da'anii
 ágot'eehíí yikísk'eh hikaahíí ba'ikonsígo dázho shíl gozhóó, bitisgo baa shíl gozhóóníí
 she'ádíh. 5 Ní, shíl nzhóni, nohwik'isyú la'íí anahdí' nadaakaihíí bich'odaanníhíí da'anii
 nlt'éégo ánt'íni at'éé; 6 Hagot'éégo bich'odaanníhíí ha'ánázéh yuñe' yaa nadaagolní':
 Bik'ehgo'ihí'nañ yá nada'iziidgo nadaakaihíí dahnáíikáhgee bich'odaanniigo dawa bá
 ladaalé'go nlt'éégo ánt'íni at'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidíí áí k'ehgo bá ách'ít'íígo nzhoo.
 7 Christ yaa nadaagolní'híí bighá dahiskai, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo daayokáah dahíí doo
 nt'é yídaayokéedgo da. 8 Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidíí nlt'éégo ádaanzí le', ágádaahit'ííyúgo
 néé aldó' da'anii ágot'eehíí yánada'iziidíí bich'odaahí'nii. 9 Ínashood ha'ánátséhíí bich'í'
 k'eshelchíí: ndi Diótrephe, itah nlini, ínashood binant'a' hishleeñ nzígo ádést'íni, doo
 nohwídaayésts'áq da ní. 10 Áí bighá shíí níyáágo bi'at'e'i bínáshníih doleel, yati' nchó'i
 yee nohwich'í' yakti', daanohwoch'íidgo: áí doo bíl hwoi dago, dabíí nohwik'isyú doo
 yich'oníi há't'íí da, la'íí hadíí hádaat'íiníí, Dah, yíhíi, áídí' doo itah hileehi yá há't'íí
 da. 11 Shíl nzhóni, nchó'íí doo be'í'íí da, nlt'ééhíí zhá be'í'íí. Hadíí nlt'éégo ánat'ííhíí
 Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'hi at'éé: áídá' doo bik'ehyú ánat'ííí dahíí Bik'ehgo'ihí'nañ doo
 yígótsí da. 12 Demétrius nnee dawa nlt'éégo baa yakti', da'anii ágot'eehíí ye'at'éhi ch'í'nah
 áyílsj, néé aldó' nlt'éégo baa nagohíilní', baa nagohíilní'íí da'anii, bídaagonótsj. 13 Lázgo
 k'e'eshchii doleel ní, ndi bek'e'echíhé doo bee nich'í' k'e'eshchii da: 14 Áídá' dé't'íhého
 nándestséel ndi at'éé, hihit'íígo ílch'í' yáhiilti' doleel. Ílch'í'gont'ééhíí bee nich'í' goz'áq le'.
 Nohwit'ekéhíí, Gozhóó, daaníhíi. Akú nohwit'ekéhíí da'á daant'íígee bizhi' daahónzhiigo,
 Gozhóó, shá daabíhíi.

THE GENERAL EPISTLE OF JUDE

¹ Shíí Jude, Jesus Christ bána'isiidíí, James bik'isn nshíni, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa hadaidezlaahíí bich'í' k'e'eshchíí, áí Jesus Christ idédaaboltá'í la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ádaaníídi: ² Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí, la'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhií la'íí bíl'íjóníí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohígháh le'. ³ Shíí daanohshóni, odla' bíl' dála'á da'ohiidlaqáhií bee hasdá'iíldéhi dážhó hásh'íígo baa nohwich'í' k'e'eshchíígo ni, áidá' odla' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí baa daadest'áq n'íí bá nadaagonolkaad doleeígo nohwidag yash'tí' doleeíhíí bighá nohwich'í' k'e'eshchíí. ⁴ Nohwitahyú nnee la' ha'ádaaníhest'íí, áí doo áníidá' díí bighá ch'ídaagodeehgo bá nagoz'áq lék'e, nnee doo daagodn'sj dahíí, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí k'íhzh'í' ádaizlaadá' nch'ó'íí zhá dahot'éhé yaa ídaadest'áq lék'e, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ dála'áhi hik'e Jesus Christ nohweBik'ehñ gádaabíñni, Doo áñ zhá da'ch'okaqah at'éé da, daaníí. ⁵ Díí ílk'idá' bídaagonolsj ndi bínaadaañniíh nohwíldishnii, nohweBik'ehñ nnee Egypt golzeed'í hayíñil n'íí bikéd'íyo, áí bitahyú doo da'odlaq dahíí da'ííí ádaizlaa lék'e. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á la' yaaká'yú daagol'íí n'íí dantsédá' yedaabik'eh n'íí yits'á'zh'í' daaheskai, áík'ehgo godíihíí yuyaa bésh hishbizhíí bee dahazh'í' dahdaahest'í'ógo ígozísigo baa yá'ti'íí bíjizh'í' Bik'ehgo'ihí'nañ bishñil. ⁷ Sódóm la'íí Gomórrah la'íí bínaayú k'íh nagoznííí biyí' nnee daagol'íni n'íí da'ágát'éégo nant'í' na'ídaahíí yaa ídaadest'áq, la'íí ílch'í' bíini' daama', áí bich'í' nahi'niilgo dahazh'í' ch'í'idn bíko' dílt'íí yee bíniidaagodeszaa; díínko bee nnee bíl' ch'ídaagot'aahi at'éé. ⁸ Da'ágát'éégo díí nnee nch'ó'go nadaayeehíí bee bits'í dailch'óq, yedaabik'ehíí doo daidn'sj da, la'íí yaaká'yú daagol'íni daach'ídn'síni nch'ó'íí yaa yádaakti'. ⁹ Míkael, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagol'ínií da'tiséyú sitínihi ndi, ch'í'idn nant'án yíhagonolkaadgo Moses bits'í n'íí bighá lahadi't'áhdá' bíini' háhgo doo yati' ye'okáalgo yaa dahgoz'áq da, áidá' gáyíñni, NohweBik'ehñ níí díteh ndi at'éé. ¹⁰ Áidá' díí nneehíí, nt'é doo yidaagolsj dahíí nch'ó'go yaa yádaakti': ndi dzílká'yú gólínií doo natsídaakese dahíí k'a'at'éégo dabíñk'eh yídaagol'síníí ánaadaat'ííhíí zhá ye'ádaat'ee, áí bee ídaadilch'óq. ¹¹ Áí nnee bá góyéé doleeí! Cain holzéhi adzaa n'íí k'ehgo ádaadzaa, Bálaam holzéhi bich'í' nahi'niilhíí bighá níhesíí n'íí k'a'at'éégo zhaali yidáhzh'í' ádaane'go ndaahílsíih, la'íí Córe holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' nagonolkaadgo da'ííí síl'íhíí k'ehgo áí da'íííí daadoleel. ¹² Díí nneehíí Bik'ehgo'ihí'nañ bínadzahgee kíí daanohj'ógo náda'ohdíj'íhíí dailch'óqgo ádaat'ííh, doo daaste' dago ítisgo náda'ídíj'íh bíl' náda'ohdíj'íhgee: yaak'os tú da'ádíhgo bíl' nagoyolhíí k'ehgo ádaat'ee; ch'íil náhásgani bínest'á' ádini, nakídn da'ílk'e' náhásgani, bíkeghad da bíl' hádod'íj'íí k'ehgo ádaat'ee; ¹³ Túnteel bigháñ hashkeego nadiidáhíí k'ehgo ádaat'ee, tú bízhól hayí'leehíí k'ehgo bí'at'e' bík'e' ídaayágosíníí hit'íí híleeh; ts'íls'óqsé da'adzaayú nadaahí'nahgo dahnazníhíí k'ehgo ádaat'ee, chagolheel dážhó díhíhíhíí dahazh'í' bá begoz'áq. ¹⁴ Adamd'í' godezt'í'go gosts'id ílk'e' hanátolch'íígee Énoch naghaa lék'e, áñ díí nneehíí yunáásyú ágone'íí yaa nagol'ni' lék'e, gán'niidgo, Isáq, nohweBik'ehñ nnee báhadaadeszaahíí goneznan doo náhóltag dayú hílt'eego yíí dokah, ¹⁵ Nnee dawa yándaago'aahíí bighá hígháh, áí nneehíí bitahyú hadíí doo daagodn'sj dahíí doo daagodn'sj dago ánádaat'ííid n'íí bíl' ch'í'nah ádaagole'go, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ daayokáalgo yaa yádaakti' n'íí áld'ó' nda'ílsíihíí bíl' ch'í'nah ádaagole'go hígháh. ¹⁶ Díí nneehíí aadaané't'íí, la'íí dawahá yída'íltah, nch'ó'í' hádaat'íinií yíkísk'eh daahíñaa; ídaa da'odlíígo yati' dážhó nchaahíí yee yádaakti', daazh'ógo ádaañiigo yati' baa gozh'ónií bee nnee yich'í' yádaakti', da'it'ííhíí bighá. ¹⁷ Ndi shíí daanohshóni, Jesus Christ nohweBik'ehñ bínaadal'a'á yunáásyú ágone'íí dabínt'sédá' yaa nadaagol'ni' n'íí bínaadaañnií; ¹⁸ Gádaanohwíñni n'íí, ík'e'yú goldohíí biyí' aadaadlohíí doo daagodn'sj dago nch'ó'íí hádaat'íinií yíkísk'eh ádaat'eehíí daahíkáh doleeí. ¹⁹ Díí nneehíí da'aníí ágot'eehíí yits'á'zh'í' ádaane'íí daan'íí, ní'gosdz'íí bíká' ágot'eehíí yíkísk'eh ádaat'ee, Holy Spirit doo biyí' daagol'íí da. ²⁰ Áidá' nohwhíí, shíí daanohshóni, nohwi'odla' dílzinií bee n'ídzilgo ádaadohdle', Holy Spirit bílahyú da'ohk'áqahgo, ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ bíl'íj'óóníí biyí' daagonoh'íígo ádaadinol'zj, Jesus Christ nohweBik'ehñ nohwaa ch'oba'go dahazh'í' íhi'naahíí nohwaide'aahíí bíká' daadeh'íí. ²² Áí nnee nch'ó'go ánádaat'ííhíí la' baa daach'ohba'go lahgo bich'í' ádaanoht'ee: ²³ Lá'íhíí bínch'ó'íí baa daagonohsáqgo, k'ó' biyí'dí' hadaahohdz'íísgo hasdádaahníí; nch'ó'go ánádaat'ííhíí bighá bídiyágé bits'á' híkizhgo alzaahíí ndi nohwíí daancho' le'. ²⁴ Dánkota nanánohdéh doleeíhíí yits'á'zh'í' Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwíísgo yínel'áq, la'íí doo nohwaa dahgoz'áq dago dabíí bits'á'íidindláádgee, bídáhzh'í' dážhó nohwíí gozh'óqgo nasoz'íígo ádaanohwidol'íígo yínel'áq. ²⁵ Áñ Bik'ehgo'ihí'nañ dála'á góyáni, Hasdánohwíñnií, íhégosíníí, ízísigo at'ééhií, dahot'éhé yebik'ehíí, la'íí nawodíí bíyéé le', dák'ad, la'íí dahazh'í'. Doleeígo at'éé.

THE REVELATION OF SAINT JOHN THE DIVINE

¹ Bik'ehgo'ihinaan yunaasyu hago agoneh shihii Jesus yi ch'inah agolaa, Jesus banada'iziidi bich'i' ch'inah ahlehi bigha; bana'iziidi, John holzehi, yich'i' na'agole'go yaaka'di' binal'a'a John yich'i' oyii'a': ² John, Bik'ehgo'ihinaan biyati'ii, la'ii Jesus Christ hant'e nii lan shihii, la'ii hadii dahot'ehé yo'ii lan shihii yaa nagosni'. ³ Hadii yunaasyu hago agonehi baa na'goni'ii yozhihi, la'ii hadii daidezts'aanii biyaa daagozhó doleel, la'ii dii k'e'eshchiniii daayota'ii aldó' biyaa daagozhó doleel: ik'idá' biká' nagowaahii bigha. ⁴ Shii, John nshlii, Asiayú inashood ha'ánátséhi gots'idiyu nagoznili bich'i' k'e'eshchii: Nliinii, nlii n'ii, dogáli, an bits'á'di' ilgoch'oba'ii la'ii ilch'i'gont'éehii bee nohwich'i' goz'aa le'; la'ii Spirits gots'idi Bik'ehgo'ihinaan nant'aago dahsdaagee bádh nadaaziniii bits'á'di'; ⁵ La'ii Jesus Christ da'aniigo aanagolnii, nanezna'ii bitahdi' dantsé nágosdlii, ni'gosdzán biká' nnee nadaant'aahii ya nant'áhi aldó' bits'á'di', ilgoch'oba'ii hik'e ilch'i'gont'éehii bee nohwich'i' goz'aa le'. an bil daaniogo nohwincho'ii aal nohwá táyigiz bidihii bee, ⁶ An nant'an ádaanohwizlaa, la'ii biTaa, Bik'ehgo'ihinaan, bi'okaa yebik'ehgo ádaanohwizlaa; an dázhó ba'ahégo'ii le', dawa yebik'eh le', doo ngonel'aa dayú dahazhi'. Doleelgo at'éé. ⁷ Isaa, yaak'os biyi'di' nádah; dakówa daach'iltseh, hadii bighadaach'isgeedii addó': ni'gosdzán biká' nnee dahot'ehé iltah at'éégo hadaazt'i'ii an yik'e natidaadindlii doleel. Da'anii. Doleelgo at'éé. ⁸ NohweBik'ehni, nliinii, nlii n'ii, dogáli, Dák'a'at'ehi, gánii, Shii Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'ii nshii. ⁹ Shii John, nohwik'isn, Jesus binkáayú nohwil dála' nohwich'i' nadaagont'ogi, hik'e Jesus Christ bilakt'áhee nohwil daanshlii, la'ii nyee ndi dayúweh bil dahikahi, ni' táyi' dahgoz'aa Pátmos holzeegee sidáa, Bik'ehgo'ihinaan biyati'ii hik'e Jesus baa nagoshni'ii bigha. ¹⁰ Godilzinií bijii Holy Spirit shiká'zhi' adzaago, shine'di' kozhii dázhó adiid dilwoshgo disiiis'áá, besh dilwoshé ánihi k'ehgo, ¹¹ Gánii, Shii Álpha hik'e Oméga nshii, dantséyúhi hik'e iké'yúhi: áidi' gáná'di'niigo, Hant'é h'i'inií naltsoos biyi' bak'e'ilchiigo Asiayú ha'ánázehé gots'idiyu nagoznili bich'i' ánié; Ephesus, Smýrna, Pérgamos, Thyatira, Sárdis, Philadéphia, Laodicéa, dii dawa bich'i' ádaanle'. ¹² Hadii'sha' áshihii nsigo t'aa'zhi' nánishne'. Akú ik'ah k'oi'ii biká'dahnásilt'áhi ódo be'alzaahi gots'idiyu odaaz'aago hilt'aa; ¹³ Ik'ah k'oi'ii biká' dahnásilt'áhi gots'idiyu odaaz'aahii ihni'di' la' nnee ga'anolini sizii, bidiyagéhi bikets'inyyú nel'aa, bizis ódo be'alzaahi dázhó nteeli bitilyú nel'aa'go binást'i'. ¹⁴ Bitsits'in hik'e bitsizil ligai, dibehii bighaa dázhó ligai lehii k'ehgo, zas k'ehgo ligai; binááhi k'oi' yaadiinahi k'ehgo at'éé. ¹⁵ Bikeahé besh brass holzehi, k'oi' biyi' hibeeshgo dázhó bik'ena'didlaadhii k'ehgo at'éé; bizihii tú dázhó láágo dits'ag lehii k'ehgo ailt'ag. ¹⁶ Bigan dihe'nazhinéego ts'iksósé gots'idi dahyonil: besh be'idiltshé dá'ich'izhinéé denii bizé'di' há'áa; la'ii binii'ii ya'ái dázhó bits'á'idindláad lehii k'ehgo at'éé. ¹⁷ Hilt'aa'dá' biyahzhi' nágo' dasiis'aa'ii k'ehgo. Áidi' bigan dihe'nazhinéé bee shiká' ndelnii, gánii, Doo néndzid da; shii dantseyúhi hik'e iké'yúhi nshii. ¹⁸ Shii dasiis'aa' n'ii naahi'naahii nshii; s'aa, dahazhi' hinsh'aa, Doleelgo at'éé; ch'iidntahii la'ii da'itsaahii bá be'igeesé nashii. ¹⁹ Hant'é h'i'inií hik'e hago ágót'ii shihii, la'ii kodi' godezt'igo hago ágone' shihii bak'e'ilchií; ²⁰ Ts'iksósé gots'idi shigan dihe'nazhinéego dahishniigo hinksaanii, hik'e ik'ah k'oi'ii biká'dahnásilt'áhi ódo be'alzaahi gots'idyú odaaz'aahii, doo baa ni' igózi dahii bigosni'shii. Ts'iksósé gots'idihií Bik'ehgo'ihinaan binadaal'a'a ha'ánázehé gots'idi yánazini ádaat'ee: ik'ah k'oi'ii biká'dahnásilt'áhi gots'idihií ha'ánázehé gots'idihií ádaat'ee.

2

¹ Bik'ehgo'ihinaan binal'a'a Éphesusgee ha'ánázehé yásizini bich'i' k'e'ilchií gániihgo: Ts'iksósé gots'idi bigan dihe'nazhinéego dahyonili, ik'ah k'oi'ii biká'dahnásilt'áhi ódo be'alzaahi gots'idi yitah nagaahii gánii, ² Anánt'iihii, nyeeo na'iziidi, nyee ndi bidag ánt'éehii bigonsi, nnee ncho'go ádaat'ehii ni' daanchó': la'ii Bik'ehgo'ihinaan binal'a'a daandii, daanii ndi doo ái daanlii dahii, léda'ilchoogo ádaaniigo bidaagosni'shii bigonsi aldó': ³ Nyee ndi binen'áá, la'ii bidag ánt'ee, la'ii shizhi'hi bigha nyeeo na'iziid ni', t'ah doo hwahá baa nakaad dago bigonsi. ⁴ Da'ágát'ee ndi dii dála' be'ánt'éehii doo shi' nzhó da, dantsé'dá' ni'ijó' n'ii bits'á' nnyaahii bigha. ⁵ Hadí' gódh ch'irikaad lán shi' binánlihgo t'aa'zhi' nádnágho, dantsé'dá' ánt'ee n'ii k'ehgo anándléh; dahyúgohii dagoshch'i' naa nshágho, ni'ik'ah k'oi'ii biká'dahnásilt'áhi naadish'ii, doo t'aa'zhi' nádnzaa dayúgo. ⁶ Áidá' dii zhá n't'ehi be'ánt'ee, Nicoláitans daanlii bi'at'e' ni' daanchó', shii addó' shi' ncho'. ⁷ Hadii bijeyi' golíinií, Spirit ha'ánázehé nagoznili hant'é yilniihii yiyésts'aa le'; Hadii dawa yitis siliinii Bik'ehgo'ihinaan bidázhó gózhó goz'aa yune' ch'il be'ihii náhi sikaadii baa

dahnaznilií yiyáago baa godidish'aal. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Smýrnagee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ílchíí gánñiihgo; Dantséyúhi hik'e ík'é'yúhi nlini, daztsaa ndi naahi'na'i nlini gání; ⁹ Anánt'ííhí, nich'i' nadaagont'og, la'í tén'teyégo bígonsí, (ndi hándzil); la', Jews daandlií, daanii ndi doo áí daanlií da, daazhógo ádaadi'íigo bígonsí, áí Satan yá ála'ánát'íhí daanlií. ¹⁰ K'ad bee niniigodilne'íi doo béndzilid da: nohwíi'la' ch'i'idn nant'an ha'ánohwikkaad, nanohwidaantaago; goneznan iskaqzhi' goyéé'go nohwich'i' nagowaa dolee: ní'odla'íi bee sílzií dasíntsáqzhi', áik'ehgo dahazhi' ihí'ná naa dish'aal, gonneege ch'ah hobjiihí k'ehgo. ¹¹ Hadín bijeyi' golínií, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yíhñiihí yiyésts'áq le'; Hadín dawa yitis siliinií nakidngee danáá'itsaahí doo bee baa gowáh da. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Pérgamosgee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ílchíí gánñiihgo; Bibéshbe'idiltishé dá ílch'izhinéé denini golínihí gání; ¹³ Anánt'ííhí, hayú gonlínií bígonsí, Satan nant'áago dahs-daayú: shizhi'íi nlt'éégo hótá'go bee nannaa ni', Ántipas, nlt'éégo shá át'éhihi, nohwitahyú, Satan golíiyú, zedjidá' ndi shondlaanií doo yó'ogodín'áq da ní'. ¹⁴ Da'ágát'éé ndi díí zhá be'ánt'ééhií doo shíi nzhqo da, aigee la' Bálaam ílch'ígon'áni bíl daanzhóogo daayotá', áí Bálak Israel hat'i'i nchq'og ádaane'go doleehi yil ch'ígo'aahgo dá'okáqho hidán nadt'áí yaa hasnli n'íi daayiyáq doleeqo, la'íi nant'i' nadaakaigo yil ch'ígon'áq. ¹⁵ Aigee áldó' la' Nicoláitans bíl ch'ídaagos'áni bíl daanzhóogo daayotá', áí dázhó shíi nchq'í. ¹⁶ Ninchq'íi bits'á'zhi' ádílné; dahyúgohí dagoshch'i' naa nsháhgo sizé'dí' béshbe'idiltishé bee bíl nadaagonskaad. ¹⁷ Hadín bijeyi' golínií, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yíhñiihí yiyésts'áq le'; Hadín dawa yitis siliinií bán, mána holzéhi, nant'i' n'íi la' bá daadi'dishné', tséé ligai bizhi' ániidéhi biká' dahgoz'áni baa dish'aal, áí dahgoz'aanií baa hit'áanií zhá yígósi. ¹⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Thyatíraagee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ílchíí gánñiihgo; Bik'ehgo'ihí'nañ bíYe', bínáá kq' yaadiinahí k'ehgo at'éhi, bikeehíi besh, brass holzéhi, dázhó bik'ena'didlaadhí k'ehgo at'éhi gání; ¹⁹ Anánt'ííhí bígonsí, níi'íjótónií, shána'iziidií, ní'odla'íi, nyee ndi bidag ánt'ééhií; ntседá' anánt'íidíi bitisgo anánt'íilgo nígonsí. ²⁰ Da'ágát'éé ndi díí zhá be'ánt'ééhií doo shíi nzhqo da, isdzán, Jézebel holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidií ádídi'níhi, shánada'iziidi nant'i' nadaakaigo yil ch'ígo'aah ndi doo nt'é bíhñii da, la'íi shánada'iziidií da'okáqho hidán nadt'áí yaa hasnlií daayiyáq doleeqo yil ch'ígo'aah ndi doo nt'é bíhñii da. ²¹ Nant'i' naghaahí yits'ágháhgo baa godini'áq; ndi doo yits'ányáa da. ²² Áí bighá áí díníhgo ashle', la'íi hadíi yil nant'i' naskaihíi dázhó góyéé'go bich'i' nagowaago ashle', nant'i' nakaihí doo yits'ákáh da lék'eyúgo. ²³ Bichágháshé nadaanne'go ashle'; la'íi ha'ánáséhií dawa shídaagósi dolee, shíi konatsekes yígósiníi hik'e kóji yupe' go'inií nshíi: da'á'á not'íigo hant'é ádaasolaahíi dávik'ehyú nohwich'i' nada'ishñii dolee. ²⁴ Áidá' nohwihíi hik'e Thyatíraagee daagonohínií la'ihíi, áí ílch'ígot'aahíi doo bikisk'eh ádaanoht'ee dahíi, Satan bí'at'e' k'ehgo ána'ol'íhíi dázhó nchq'og daalch'íhñiihí, nohwíi'la' t'ah doo hwaá bidaagono'aah dahíi, doo nt'é be'ánadaahne' nohwidishnií da. ²⁵ Díí zhá, hant'é bee nohwil ch'ígot'aanií ndzilgo daahohtá', nánsdzazhí'. ²⁶ Hadín dawahá yitis siliinií, la'íi nnágódzáazhi' hago anásht'íhíi bikisk'eh at'ééhií, nnee binant'a' da'á'áhií í'aniyú naznilií yebik'ehgo baa godidish'aal: ²⁷ ShiTaa shaa godin'ághíi k'ehgo yá nant'aa doo, bésh ihíi bee; gosht'íshíí ídeé daasits'ílgo ts'íltághíi k'ehgo ts'idokhíi. ²⁸ Ts'ílsqósécho baa dish'aal. ²⁹ Hadín bijeyi' golínií, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yíhñiihí yiyésts'áq le'.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Sárdisgee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ílchíí gánñiihgo; Bik'ehgo'ihí'nañ Spirits gots'ídi la'íi ts'ílsqósé gots'ídi yegoyíliníi gání; Anánt'ííhí bígonsí, hinnáago daanilch'ínií ndi dasíntsáni ánt'ee. ² Ch'ínándziligo, hadíi nádaagodzhíi dák'azhá nanne'íi nalwodgo ándáne': hago anánt'ííhí Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo nzhqo da láq bígósílsjíd. ³ Áik'ehgo hant'é naa hi'né' la'íi dasínts'áq láq shíhíi bíánlníh, áí bikisk'eh ánt'ee, ninchq'íi bits'á'zhi' anán'ne'. Doo ch'ínándzilid dayúgohíi, in'íhíi higháh lehíi k'ehgo nsháh, hagee hokosíi biyi' nsháhíi doo bígonsí da doo. ⁴ Sárdisgee nnee da'akwíyé godzhíi, doo hwhá bidiyáge chíh ádale: da: áí dá ligai nt'éégo bik'enada'izlaago bíl hishkah doo: áí yik'e shijeedhíi bighá. ⁵ Hadín dawahá yitis siliinií dá ligai nt'éégo bik'e'izlaa doo; ihí'ná naltsoosíi biká' bizhi' doo k'ená'ishdhé da doo, shíTaa hik'e binal'a'á yaaká'yú daagolínií binadzahgee bizhi'íi hodishií. ⁶ Hadín bijeyi' golínií, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yíhñiihí yiyésts'áq le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Philadélphiagee ha'ánázéhií yásizini bich'i' k'e'ílchíí gánñiihgo; Godiyíhgo at'éhi, da'aniigo at'éhi, be'ohigeesé David bíyéé n'íi naitíhíi, ch'íntááyúgo doo hadín dená'ditíhíi da; dagohíi de'dintááyúgo doo hadín ch'íná'tíhíi da, áí gání, ⁸ Anánt'ííhí bígonsí: isáq, dáádítíh ch'í'otáqgo ná áshláa, doo hadín da'dinótíhíi at'éé da: doo nñdzil da ndi shiyati'íi hótá', la'íi, Áñ doo bígonsí da, doo hak'í shíldínniid da. ⁹ Satan yá íla'ánádaat'íhíi, Jews daandlií, daanii ndi doo áí daanlií dago léda'ílchoogo

ádaanñihí; niyahzhí' hayaa ádaane'go, shí nzhoníí yídaagolsíhgo ádaashle' doo. ¹⁰ Nye'e ndi bidag ánt'ee, nildéniidí bikísk'eh ánt'ééhí bighá n'í'goszán dahot'éhé biká' nakída'dintaahí begowáhí bits'á'zhí' áninsí doo, n'í'goszán biká' n'nee nabída'dintaahí. ¹¹ Isáq, dák'adégo nánshdaak: nt'éégo ánt'ééhí ndzilgo hóntá', yaaká'yú ch'ah hobíhí niba' si'aaní doo hadín nits'á' náid'aah da doleelhí bighá. ¹² Hadín dawahá yitis siliiní Bik'ehgohinshnaahí bikíh biyi' da'ch'okáahí yune' bíyahdahn'aahí k'ehgo ashléh, dahazhí' doo ch'ínshádog da: áh Bik'ehgohinshnaahí bizhí'í biká' ágoshle', Bik'ehgohinshnaahí kíh nagozní biyéhi nt'é holzee shíhí áldó' biká' ágoshle', áí Jerúsalem áníidéhi holzee, yaaká'dí'go bee kegonáhi, Bik'ehgohinshnaahí bits'á'dí'; dashí shizhí' áníidéhi ndi biká' ágoshle' áldó'. ¹³ Hadín bijeyi' golíiní, Spirit ha'ánázéh nagozní hant'é yíhíhí yiyésts'áq le'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á Laodicéagee ha'ánázéhí yásizíni bich'í' k'e'í'chí gánñihgo: Doleelgo at'éé nliiní, nt'éégo da'aniigo nagoln'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ dawahá áyílaahí begodeyáhi gání; ¹⁵ Ánánt'íhí bigonsí, doo sínk'az da, doo síndog da: dážhó sínk'az le'at'éhi, dagohí dážhó síndog le'at'éhi. ¹⁶ Da'ákuo síndog, doo sínk'az da, doo síndog dahí bighá hanídishkoh. ¹⁷ Shí hásdzil, shíyéehí láq, doo nt'é binsdhq da, ádim'ní; ndi díyaant'éé, naa goch'oba'á, tént'iyé, nínáá ágodih, dá hínchí doo ádígonzí dahí bighá. ¹⁸ Óodo k'p' be'alzaahi shaa nahíhíh, hánkdzil doleelhí bighá; diyágé ligahí ák'íhídlee doleelgo shaa nahíhíh, dáhínchí'í bik'e' ídaa yágondzíní doo hit'íi da doleelhí bighá; ik'ah nínáá bínzhish, nt'éégo go'íi doleelhí bighá, nildishnii. ¹⁹ Shí daanzhoníí bíl daadishteh, lá'í biniidaagodishle', bíl ch'ígonsh'aahgo: áik'ehgo dahndoghgo nincho'íi bits'á'zhí' áne'. ²⁰ Isáq, dáádítíhdi' sézíggo ninsts'í: hadín shizhí yidezts'áqgo shá ch'í'ntá'yúgo, ha'ádishaalgo bíl idishíhí, bíl áldó' shí idoyíhí. ²¹ Shí dawa bitis sílíggo shiTaa bíl nansht'aahí k'ehgo hadín dawa yitis siliiní bíl nansht'aa doleelgo baa godinsh'aah. ²² Hadín bijeyi' golíiní, Spirit ha'ánázéh nagozní hant'é yíhíhí yiyésts'áq le'.

4

¹ Díí bikédígo dé'íid, yaaká'yú dáádítíh ch'í'otáq láágo hahsáq: doo ch'é kozhíi bésch dilwoshí k'ehgo aniigo disíits'áq n'í' shich'í' hananadzíi gáshihíigo, Yushdé' shich'í' hasiná, kodí' godezt'í'go hago ágonéh shíhí nich'í' ch'í'nah ashléh. ² Dagoshch'í' Holy Spirit shiká'zhí' adzaago nant'án biká'dahsdáhi yaaká'yú dahs'áqgo hiltzáq, lá' yiká' dahsdaago. ³ Áh dahsdaahn tséé ílini, jasper hik'e sardine holzéhi, ga'ánolih: nant'án biká'dahsdáhi ílts'áq't'ól tséé ílini, émerald holzéhi, ga'ánolihgo binazt'í. ⁴ Áí nant'án biká'dahsdáhi si'aaní binaayú nadindí'í biká'dahsdáhi lédn't'í: áíge'e bádaayányú nadindí'í ligoigo bik'e' nadaahezlaago dahnaháztáq; ch'ah óodo be'alzaahi bik'e' daadez'áqgo. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' hada'didla' hik'e' idi'níi lá'í kozhíi daadits'ag: lá'í bidáhgee gosts'idgo daadilt'tí, áí Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirits gosts'idíhi ádaat'ee. ⁶ Nant'án biká'dahsdáhi bidáhgee dolyíni, crystal ga'at'éhi, sikaq: lá'í binaayú dí'í'yú nt'éshí hínáhi nadaazí, bitíldí' hik'e' bighánt'aadí' dá binaá zháhi. ⁷ Áí daahínáhi ntséehíhí ndóicho ga'ánolih, nakigeehí magashi bizhaazhé ga'ánolih, taagigeehí nnee binii'hí binii'hi, dí'í'geehí itsaa na'níhí ga'ánolih. ⁸ Áí dí'í' daahínáhihí dawa bit'á' gostán daagol'í: dá binaá zhá naz'áni: jíggee, t'é'gee, Dilzini, dilzini, dilzini, daaní nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehú Dák'a'at'éhi, nlií n'íí, nliiní, dogáhi. ⁹ Dahagee daahínáhihí nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn, doo ngonel'áq dayú, dahazhí' hínáhi, Ízigo ánt'ee, yíhíigo, daidn'sígo, yich'í' ihédaanzigo, ¹⁰ Bádaayányú nadindí'í nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn yiyahzhí' hayaa ánádaat'íi, án doo ngonel'áq dayú dahazhí' hínaahí daayokáqahgo, yaaká'yú daabich'ah daayosbaqahí yiyahzhí' hayaa ánádaal'íhí gádaaniigo, ¹¹ NohweBik'ehú, Ízigo ánt'ee, daanilch'íniigo bik'e' síntí, daanilch'íntígo, lá'í dawa nebik'eh daanilch'íniigo bik'e' síntí: dawa ánláa, hánt'íhí bighá dawa daagol'í, hánt'íhí bighá dawa alzaa.

5

¹ Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhínehi naltsoos yisdisi dahyo'algo hiltzáq, biyi' hik'e' biká'dí'go k'e'eshchini, gosts'idíyú bidá'doljeé. ² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dážhó nalwodíhi hiltzáq, án ádíid dilwoshgo gání, Hadín láq naltsoos bidá'doljeegí ch'í'ízóosgo ílts'á' áile'go yik'e' sití? ³ Áída' yaaká'yú, n'í' biká'yú, dagohí n'í' bit'á'áhyú ndi doo hadín naltsoosí ílts'á' áile'íi dagohí yine'íi ndi yik'e' sití da. ⁴ Doo hadín naltsoos ílts'á' áile'go yozhíhí, dagohí yine'íi ndi yik'e' sití dahí bighá yat'éégo hishchag n'í'. ⁵ Bádaayányúhí dala'á gáshíni, Doo nchag da: dí'níi, Juda hat'í'í bits'á'dí' Ndóicho, án David Bikeghadí, dawa yitis síl'íhí bighá, án zhá naltsoos bidá'doljeegí gosts'idí ch'í'ízóosgo ílts'á' áile'íi yik'e' sití. ⁶ Akú dé'íidgo nant'án biká'dahsdáhi hik'e' nt'éshí daahínáhi ih'í'gee, bádaayányú bitahdí' díbel'íi biZhaazhé nliini zesdíi n'í' ga'ánolini sízíggo

hiłtsaq, án biyeshdee gots'idihi, bináa gots'idihi, áf Bik'ehgo'ihinañ biSpirits gots'idihi ni'gosdzán dágoz'áq nt'éégo biká'zhí' odaas'a'i. ⁷ Án nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhiné'dí'go naltsoosi náidnmé'. ⁸ Naltsoos náidnmé'dá' djí'i daahináhi la'í bádaayányú nadindj'i' dibeljí biZhaazhé nłini biyahzhi' hayaa ádaasdzaa; daantjige tsjbe'ídot'áté dahdaayotjil, la'í its'aa óodo be'alzaahi, dilthi'go hikagolchinihi bee halk'łgo dah daayokaal, áf nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahi bi'okaqáhi ádaat'ee. ⁹ Sį' ánidéhi daido'aal gádaaniigo, Naltsoosi náidnmé'go bidá'doljeegii ch'ínzóózi bik'e sítjji: nnee i'aniyú hadaazt'í'í, iltah at'éégo yádaakt'í'í, nnee daanliini, la'í nnee binant'a' dała'áhí i'aniyú naznilí biyi'di' nidi'zesdjigo nidihi bee Bik'ehgo'ihinañ bá hanánohwihén'nil. ¹⁰ Nant'án daandłigo, la'í okaq yebik'ehi daandłigo Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqah bich'i' ádaanohwíłlaa: áik'ehgo ni'gosdzán biká' nadaant'aa doo. ¹¹ Dé'jđgo nant'án biká'dahsdáhi hik'e nt'éshj daahináhi la'í bádaayányú binayú Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á ląągo: goneznadn doo náhóltagyú dá'ágánáholąągo goneznadn, doo náhóltagyú áidi' doo náhóltagyú yúweh doo náhóltagyú daabizhii daasiis'ąą; ¹² Dibeljí biZhaazhé nłini bidí'zesdjii n'í dawa yebik'ehi, há'łdzili, góyáni, nalwodi, dilzini, ba'łhégosini, la'í biyaa gozhóóni baa hi'né'hú yik'e sitini at'éé. ¹³ Áidi' yaaká'yú, ni'gosdzán biká'yú, ni'gosdzán biyi'yú, túnteel biyi'yú dahot'éhé daahinaahí, da'adzaayú dawa daagolínii gádaaniigo disiis'ąą, Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn la'í dibeljí biZhaazhé nłini doo ngonel'ąą dayú dahazhi' biyaa gozhó'ł le', dilzj le', ba'łhégosj le', la'í dawa yebik'eh le'. ¹⁴ Djí'i nt'éshj daahinaahí, Doleelgo at'éé, daanii. Bádaayányú nadindj'i' hadín doo ngonel'ąą dayú dahazhi' hínaahí yiyahzhi' ádaaszaago daayokaqah.

6

¹ Dibeljí biZhaazhé nłini naltsoos bidá'doljeegii gots'idihi dała'a ch'ínzóózo go hiłtsaq, áidá' djí'i nt'éshj daahinaahí dała'a bizhiihí idi'nihihí ga'áhıts'ago, Yushde' dín'jii, shłniigo disiis'ąą. ² Áidi' dé'jđgo hłłgai hiłtsaq: áf yiká' dahsdaahn itjih dahyotjil; la'í nant'án bich'ah baa hit'ąą: án gonolneelgo gonłneehgo hłł bil dahiswod. ³ Nakigee áidá'doljeegii ch'íná'nzóózdá' nakigee nt'éshj hináhiihí, Yushde' dín'jii, shłniigo disiis'ąą. ⁴ Áidi' hłł lichí'i ch'ínánálwod: áf yiká' dahsdaahn ni'gosdzán biká' ilch'i'gont'ée n'í náidnié'go baa godet'ąą, nnee nanáłitseed doleelgo: la'í besh be'idiltish dážhó nchaahi baa hitąą. ⁵ Taagigee idá'doljeegii ch'íná'nzóózdá' taagigee nt'éshj hináhiihí, Yushde' dín'jii, shłniigo didiis'ąą. Dé'jđgo hłł dilihii hiłtsaq; áf yiká' dahsdaahn bedahnádilohé dahyo'ąą. ⁶ Djí'i nt'éshj daahinaahí ihni'di' kozhii disiis'ąą gániiigo, T'oh naghái daláhn ha'okaągo penny iljii, t'oh naghái diwozhé taadn ha'okaągo penny iljii; áidá' ik'ah hik'e wine nadaanohni. ⁷ Djđngee idá'doljeegii ch'íná'nzóózdá' djđngee nt'éshj hináhiihí, Yushde' dín'jii, shłniigo disiis'ąą. ⁸ Dé'jđgo hłł délibáhé hiłtsaq: áf yiká' dahsdaahn Da'itsaahii holzee, áidi' Ch'iidntahii biké' begogáál. Ni'gosdzán djí'yú ilk'é'nilgo dała'a biyi' besh be'idiltishé, shiná' góyéego nagowaahii, yóiyahgo ch'inniihí, hik'e ni'gosdzán biká' tsétahgo daagolini bédaagodzidii bee nnee nadaayitseed doleelgo binawod baa daagodest'ąą. ⁹ Ashdladnee idá'doljeegii ch'íná'nzóózdá', be'okaqáhi biká' dahnási'nılıi bit'ááhgee nnee Bik'ehgo'ihinañ biyati'hú hik'e yaa nadaagoln'i'hú bigą nadaabi'distseedii biyi'sizini hiłtsaq. ¹⁰ Adjđ daadilwoshgo gádaanii, NohweBik'ehni, nidilzini, da'anihi nłini, da'os'ah ląą nnee ni'gosdzán biká' daagolini nohwidihihí bigą baa yáñti'go nohwá ik'enán'ni'? ¹¹ Áidi' daantjige ilłgai bitaadaasniigo gádaabi'ido'niid, Dé'tihézhj hanádaalok, bil nadaaf'í hik'e nohwik'isyú nohwí nanohwi'distseedhii k'ehgo nabi'ditseed doleelii nabi'distseedgo zhá. ¹² Gostángee idá'doljeegii ch'íná'nzóózdá', dé'jđgo izisgo ni'godes'naa; ya'áhihí tsiigha dilhii nanest'oolhii k'ehgo dilhii siljii, t'é'gona'áhihí dil ga'ánolih siljii; ¹³ Ch'il, fig holzéhi, bich'i' deylongo doo hwahá nt'ąą dahú nanihezdeehii k'ehgo ts'łsqosé yaadi' ni'gosdzán biká'zhj' náttąą. ¹⁴ Yáa naltsoos hisdisi k'ehgo hisdis siljigo esdjđ; la'í dzil hik'e ni'táyi' dahnagoznili dawa łhyúgo naznil daasiljii. ¹⁵ La'í ni'gosdzán biká' nadaant'aahi, nnee itisyú nadaandeehi, hádaakdzili, siláada itisgo nadaant'aahi, nnee nadaalwodi, la'í daakówa, daako'desnaahii hik'e doo daako'desnaa dahii ndi, dzil binída'í'án yune', tséyaa nadaach'int'igo; ¹⁶ Dzil hik'e tséé bich'i' gádaach'ini, Nohwiká'zhj' ts'iyaa ánnégo nádaanohwin'jiih, nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn hik'e dibeljí biZhaazhé nłini bihashkeehii bits'ą' nádaanohwin'jiih, ¹⁷ Bihashke'hii begodeyaaahii bigą; áik'ehgo hadín zhá shá' sizjii doleel'?

7

¹ Áf biké'di'go Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ni'gosdzánzhj' djí'yú nadaazjigo hiłtsaq, ni'gosdzán biká' djí'yú nyolii t'ąqzhj' daayotą'go, ni'gosdzán, túnteel, hik'e ch'il doo bich'i' nyol da doleehii bigą. ² Áidi' ya'ái hanadáhdj'go Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á,

Bik'ehgo'ihinañ hiñahi bibe'idiniidlíde yone'go naahiltsaa: án díí'i Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a ni'godszañ hik'e túnteel daayilchoghgo baa daagodest'aanií ádjíd yich'i' nádidilghaazhgo, ³ Gáníí, Ni'godszañ, túnteel, hik'e ch'ilhíí daolchogh hela', Bik'ehgo'ihinañ yánada'iziidíí bitá'gee bídaadinihidlidgo zhá. ⁴ Da'kwíí bídaadiniidlid shjhií disisits'áá: Israel biye'ke bits'á'dí' nnee hadaazt'i'íí bitahdí' dala'á gonenadín iká'yú díí'i doo náhóltagyú hilt'éégo bídaadiniidlid. ⁵ Juda hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Reuben hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Gad hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁶ Áser hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Néphthalim hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Manáses hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁷ Símeon hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Levi hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Íssakar hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁸ Zábulon hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Joseph hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Benjamin hat'i'íí bitahdí' nakits'ádah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁹ Díí bikédí'go dé'íidgo nnee doo la' díí nnee láni yóltagyúhií daahiltsaa, binant'a' dala'áhíí il'aniyú naznilíí, nnee il'aniyú hadaazt'i'íí, nnee daanliinií, hik'e iltah at'éégo yadaakt'i'íí dawa bitahdí', nant'an biká'dahsdáhi hik'e dibeljí bíZhaazhé nlni yidáhgee nadaazjí, dá ligai nt'éégo bik'eda'izlaa, ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aaíí dahdaayiniíígo; ¹⁰ Adjíí daadilwosh gádaaniigo, Hasdách'igháhií Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqahí, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn, hik'e dibeljí bíZhaazhé nlni bílgo bits'á'dí' begoz'áá. ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'a nant'an biká'dahsdáhi biyahzhi' hayaa ánadaat'íigo Bik'ehgo'ihinañ daayokaqah, ¹² Gádaaniigo, Doleelgo at'éé: Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqahí doo ngonel'áá dayú dahazhi' biyaa gozhóq le', ba'ihégojí le', góyáá le', bich'i' ihégojí le', dilzi le', dawa yebik'eh le', la'íí dáka'at'éé le'. Doleelgo at'éé. ¹³ Bádaayániyú dala'á shich'i' gánniid, Díí bidiyágé daakigahíí, hadíí ádaat'íí? Hadí' hikaihi? ¹⁴ Gábildéniid, Ni la' bígonstí. Gánashíldo'niid, Góyéégo nagoyaaíí yitis ch'ékaihi ádaat'íí: dibeljí bíZhaazhé nlni bidilíí bee bidiyágé tadaazzigó ligaiigo ádaizlaa. ¹⁵ Áí bighá Bik'ehgo'ihinañ biká'dahsdáhi yidáhgee nán'áá, áí daabich'okaqah goz'áá yune' dawa jíí, dawa t'é' daabokaqah nt'éé: nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bitahyú nlijí doleel. ¹⁶ Doo shiná' naadaadleeh at'éé da, doo dibá' naadaadleeh at'éé da; ya'ái doo daabidilid da doleel, la'íí doo daant'éhéta bich'i' sidog da doleel. ¹⁷ Dibeljí bíZhaazhé nlni nant'an biká'dahsdáhi ihní'dí' dahsdaahn bá da'diné' doleel, tú hiñahi haljíyú yádih higaalgo yil onakáh doleel: la'íí bináá túhíí dawa Bik'ehgo'ihinañ bá k'eda'yikédh doleel.

8

¹ Dibeljí bíZhaazhé nlni gosts'idngee idá'doljeegí ch'íná'ínzóqósdá' yaaká'yú doo nt'é hiilts'ag dago biní'yú hak'e nehenkééz. ² Áidí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a yaaká'yú daagolíníí gosts'ídi Bik'ehgo'ihinañ yidáhgee nadaazjígo besh dilwoshé bitaas'niigo hiltsaa. ³ Áígee binal'a'a la'ihíí naanázdaa, án be'okaqahi biká' dahnási'nihí goz'áágee hizí', its'aa ódo be'alzaahi biyi' dilidgo hikagolchiníí dahyo'aalgo; hikagolchiníí láágo baa hi'né', nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahíí dawa daabi'okaqahíí bíl dala' áinégo, nant'an biká'dahsdáhi bádhíí, be'okaqahi biká' dahnási'nihí yiká' dilti' doleelgo. ⁴ Áík'ehgo hikagolchiníí bits'á'dí' hidíí, hik'e nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahíí daabi'okaqahíí bíl dala' Bik'ehgo'ihinañ yich'i' hadag adzaa, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a bílakt'áhdí'. ⁵ Áidí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a k'o' be'okaqahi biká' dahnási'nihí yiká' dilidíí lá' its'aa biyi' ha'disbíhgo ni'godszañ yiká'zhi' yaa yinil; áí dábilgo yáhiilts'ag, idi'nií, hada'didla', la'íí ni' nagohi'naa. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'a gosts'idihi besh dilwoshé dahdaayiniíí k'ad ádaayiniigo nadaazjí. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a dantséhihí bíbeshdilwoshé áyilniidíí dábilgo hilóí hik'e k'o', díí bíl nadesgeedgo ni'yú náltáá: ni'godszañ biká' ch'il nidaan'aaíí dawa tááyú ílk'é'nilgo dala'ágoíí aqá daanlíí, t'oh daadot'izhíí áldó' aqá nííí. ⁸ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a nakigeehíí bíbeshdilwoshé áyilniidíí dábilgo nt'éhéta dzil nchaahíí ga'anolinií dilti'go túnteel biyi' olgo': áík'ehgo túnteel tááyú ílk'é'nilgo dala'ágoíí dá díí zhá siljí. ⁹ Túnteel biyi' daagolíníí dawago tááyú ílk'é'nilgo dala'ágoíí aqá nanezna'; tsina'eehíí dawago tááyú ílk'é'nilgo dala'ágoíí doo nt'é da siljí. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a taagigeehíí bíbeshdilwoshé áyilniidíí dábilgo ts'ílsqósé nchaahi yaaká'dí' naltó', k'o' k'ehgo dilti'go, áí tú daanliinií dawago tááyú ílk'é'nilgo dala'ágoíí níká' naltó', la'íí tú hadaazliinií áldó' biká' naltó'. ¹¹ Ts'ílsqóséhií ílk'óhi holzee: tú dawago tááyú ílk'é'naasziidgo dala'ágoíí dé'ílkó siljí; áík'ehgo tú dé'ílkó siljíhií bighá nnee láágo nanezna'. ¹² Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a díí'geehíí bíbeshdilwoshé áyilniidíí dábilgo ya'ái, t'égoná'ái, la'íí ts'ílsqósé tááyú ílk'é'nilgo dala'ágoíí hagoshíí ádaasdaago, bits'á'daadesdiinií tááyú ílk'é'nilgo dala'ágoíí dííhi siljí, áík'ehgo jíigo idindláadíí tááyú ílk'é'nilgo dala'ágoíí doo got'íí da siljí, t'é'gohíí

aldó' ágát'ée lék'e. ¹³ Áídí' dé'íjdo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yáá ihní'yú na'dezniigo ádíj dílwshgo gánígo hiltšaq, Ni'gosdzán biká' daagolíníí bá góyéé doleek, bá góyéé doleek, bá góyéé doleek, Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á taagihíí bíbeshdilwoshé k'ad ánádaayíki'niíhíí bigha!

9

¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ashdlá'igeehíí bíbeshdilwoshé áyilñniidíí dábilgo yaaká'dí' ni'gosdzán biká'zhí' ts'iksqsé nalt'go hiltšaq: o'í'án doo ni'ánihi dá bich'ígót'í'gee bá be'igeesé baa hitaa. ² O'í'án doo ni'án dahíí ch'í'íntáá, áídí' lid yat'éeego hago', kq' yat'éeego dilth'íí bits'á'dí' k'ehgo; áík'ehgo ha'í'ándí' lidíí bee ya'ái doo hit'íí da silíj, dahot'éhégo godilhií silíj. ³ Lidíí biyi'dí' na'ishchagi ni'gosdzán biká' hanalsáá: ni'gosdzán biká' tsédag histasíí binawodhíí k'ehgo binawod daagolíjgo baa daagodes't'aa. ⁴ Ni'gosdzán biká' t'ohíí hik'e dant'éheta daadot'í'zhíí lá'íí ch'ílta daokhoph hela', bil'ido'niid; nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bi'idinidííe doo bitá'gee dahgoz'aa dahíí zhá. ⁵ Da'ágát'ée níí doo nadaitseedgo baa godet'aa da, daazhógo bil'nada'diñi'go ádaile'go ashdladn dahitaqzhi': tsédag histas dilshish lehíí k'ehgo nñiigo. ⁶ Áí benagowaadá' nnee da'itsaahíí yiká daadéz'íí doo, ndi doo datsaah da doo; daotsa hadó' daanzjádá' dats'itsaahíí doo hak'í da doo. ⁷ Na'ishchagi híí nagonlkaadyú nádesaqhíí k'ehgo ilch'í' daasdlaa ga'ádaanolíh; nant'án bich'ah ódo be'alzaahi ga'ánolini bik'edaadez'aa, daabini'íí nnee binii'íí ga'ádaanolíh. ⁸ Daabitsizilíí isdzané bitsizilíí k'ehgo ádaat'ee, daabiwoo'íí ndóicho biwoo'íí ga'ádaat'ee. ⁹ Besh bitil naztaaníí ga'at'ée; daabit'q' ádaaniihitsinagháhi bijád nakihi yat'éeego hilwoi, híí láágo badahsnilgo nagonlkaadyú dezkií lehíí ga'áhilt'sag. ¹⁰ Daabitsee'íí tsédag histas bitsee'íí ga'ádaat'eehíí yee daadikshish: ashdladn dahitaqzhi' nnee yini'da'diñi'go binawod golíj. ¹¹ Binant'a' golíj, án o'í'án doo ni'ánihi yebik'ehi, Hebrew k'ehgo Abáddon holzee, Greek k'ehgo Apólyon holzee. ¹² Dantsé góyéego godeyaahíí bech'igonyáá; isaq, nakigo t'ah góyéego bee nohwich'í' naagoldoh. ¹³ Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gostángeehíí bíbeshdilwoshé áyilñniidíí dábilgo Bik'ehgo'ihí'nañ bádjhgee be'okáhi biká' dahnási'nií ódo be'alzaahi biká'dí' iyeshdee díj'í its'ádaaz'aaahíí bits'á'dí' kozhíí disii't'sáá, ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gostángeehíí beshdilwoshé dahyotíjhi' yich'í' gánígo, Tú láágo níínií Euphrátes golzeegee díj'í Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á dahdaahist'ooníí k'eda'í'ád. ¹⁵ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á díj'í k'enádaabi'dost'ah, áí nnee dawa tááyú ilk'é'nilgo dala'ághohíí dawa nadaitseedgo da'ái bik'ehenkéézo, da'ái bijíj, da'ái bee dahitaa, da'ái légodzaa ilch'í'ílzaahi. ¹⁶ Siláada híí yiká'dí' nadaagonlkaadíí nakidn goneznádn doo náholtagyú da'ágánáholáago goneznádn doo náholtagyú hilt'ee: áí hilt'ee gósts'áá. ¹⁷ Díí k'ehgo híí daahilt'saq shich'í' ch'í'nah ágolzaago; híí yiká' dahnaháztaaníí besh bitil naztaaníí kq' hik'e tséé ilíni, jáchin holzéhi, lá'íí tséikq'í ga'ánolihíí k'ehgo ánohíh: híí bitsits'iníí ndóicho bitsits'iníí ga'ánolih; áídá' daabizé'dí' kq' hik'e lid lá'íí tséikq'í hanádinah. ¹⁸ Díí taagihíí ilk'é'nilgo dala'ághohíí bee nabi'destseed, kq', lid, lá'íí tséikq'í, híí bizé'dí' hanádinahíí bee. ¹⁹ Ljí bizé'dí' hik'e bitsee'yí binawod golíj: bitsee'íí ch'osh bik'asda' daagolíníí ga'at'ée, bitsits'in daagolíjgo áí bee koniidaagodile'. ²⁰ Nnee lá'ihíí, díí góyéego bich'í' godest'aaníí doo bee nadaabistseed dahíí, bigan bee nch'q'go ádaaszaahíí doo yits'á'kai da, lá'íí ch'íidn hik'e ódo, beshligai, beshlitsog, tséé, tsj bee nadn'ái ádaaszaahíí daayokáqhií doo yits'á'kai da; áí nadn'áihíí doo daago'íí da, doo da'dits'ag da, lá'íí doo nadaakai dadá': ²¹ Lá'íí nada'iltseedíí, íngashíí, nant'í'go nakaihíí, da'in'íjhií addó' doo yits'á'kai da.

10

¹ Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ízigo at'éhi yaaká'dí' bíl nkegonyáágo naahiltšaq, yaak'os bee bik'e'izlaago: iltsáqt'ól bitsits'in binazt'í'go, binii'íí ya'ái ga'at'éeego, bijádíí kq' k'ehgo nazíjgo: ² Án naltsoos hisdisi alts'ísehi ilts'aa at'éeego dahyoné': bikee dihe'nazhinéehíí túnteel yiká' dés'eez, áídá' lahzhinéegohíí ni' yiká' dés'eezgo, ³ Ndóicho aníhíí k'ehgo ádíj nádidilghaazh: nádidilghaazhíí dábilgo gost's'idn ididesni'. ⁴ Gost's'idn ididesni'dá', k'ad ágoshe' nt'éeego yaaká'dí' kozhíí gáshíniigo disii't'sáá, Gost's'idn ididesni'íí áñniidíí bidá'njah, ágóléh hela'. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' sizíjgo hilt'saaníí, hadag yaa delniidá', ⁶ Gánniid, Doo ngonel'aa dayú dahazhí' hinaahn, yaaká'yú lá'íí biyi' daagolíníí, ni'gosdzán lá'íí biyi' daagolíníí, túnteel lá'íí biyi' daagolíníí ádaayilaahíí binkááyú shít'a dahidishniigo gádishnií, Doo dá t'aaqzhi' at'éeego da: ⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gost's'idngeehíí bíbeshdilwoshé áyilñniidíí bengonyáágo, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go doo bigózi da níí, yánada'iziidíí, binkááyú nada'iziidíí bich'í' áñniid níí begolne'. ⁸ Yaaká'dí' kozhííhíí disii't'sáá níí shich'í' hananázzi gánígo, Tí'í, naltsoos hisdisi ilts'aa at'éehíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' siziiníí dah yoné'ihíí nádnné'. ⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á baa niyáágo gáldéniid, Naltsoos hisdisíí shaa nne'. Áídí'

gáshihñiid, Nádnné', nnáá, nibid biyi' dé'ilkó doleel, áidá' nize' yune'húí shúgé gosnih k'ehgo gólni doleel. ¹⁰ Áidí' naltsoos hisdisíi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bigan biyi'dí' nadiné'go hiyáá': sizé' yune' shúgé gosnih k'ehgo gólni: ohágdí' shibid yuyaa dé'ilkó silíj. ¹¹ Áidí' gáshihñiid, Nñee daanliini, nñee binant'a' dala'áhií i'aniyú nazñilíi, iltah at'éégo yadaaktí'íi, la'íi nant'án daanliinií lággo, ádñhyú ágodoníiíi bee bil nanágonli'íi doo.

11

¹ Áidí' gish be'ídaanel'qahíi lók'aa ga'ánolini shaa hitáágo áshíldo'ñiid, Nádndáh, kñh biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqahíi binén'aa, be'okaqahi biká' dahnási'níi, hik'e nñee áígee da'okaqahíi áddó'. ² Áidá' kñh biyi' da'ch'okaqahíi dadányú tséé lédn'aahíi binof'áq hela', áí dah nzhqo, doo Jews daanlií dahi baa hi'né'híi bigñá: áí kñh godiyini goznili dízdin naki dahnáhiqázhí' yiká' nakai doleel. ³ Naki shánagoln'i' tsiigha nanest'óol bik'edaasilaago shá nadaagoln'igo baa godish'aah, dala'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadiníi iká'yú gostádin iskaqzhí'. ⁴ Díi naki ch'il, olives holzéhi, la'íi naki ik'ah kó'íi biká' dahnási't'áhií n'i'gosdzán yeBik'ehñ bádñgee nadaazñihíi ádaat'ee. ⁵ Hadín yiniúdiñihyúgo, kó' bízé'dí' yaadináhíi bee bidilid goz'áq: hadín yiniúdiñihyúgo, da'áik'ehgo bidizideego goz'áq. ⁶ Bidáhíyú hago ágonéhií yaa nadaagoln'igo goldohdá' yáa yida'detñijgo doo nanágotñij dago baa godet'áq: la'íi tú dílgo ánádaidle', la'íi dabíi hádaat'ijííí n'i'gosdzán biká' iltah at'éégo góyéégo nágodidohíi ádaat'íiíi, iltah at'éégo yadaaktí'íi, la'íi nñee binant'á' dala'áhií i'aniyú nazñilíi bitahdí', taagidí' biní'yú iskaqgo nñeehií bits'ihíi daaneñ'ijííí, doo hadín lehdañíi dago daagos'áq doleel. ¹⁰ Nñee n'i'gosdzán biká'gee daagolini áí naki shánagoln'íi góyéégo bich'í' nadaagoz'áqahíi bigñá bil daagozhóógo dawahá láadaayiniíi doleel. ¹¹ Taagidí' biní'yúhií bijíi beNádidzohíi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go biyi' nágosdlíígo hínaa nádaasdlíígo daahizí'; áik'ehgo hadín bináá' náadiit'aazhíi tsídaadesyiz lék'e. ¹² Yaaká'dí'go kozhii áññid gáníígo daidezts'áq, Yushdé' hashoh'aash. Áidí' bik'edaannihíi daabineñ'íidá' yaak'os biyi' yaaká'yú bil odaagoyaa. ¹³ Díi ágodzahíi dábilgo, yat'éégo n'i'godihes'naago, kñh goznili gonenáyú ik'é'nilyúgo dala'ázhinéé nagozgo', n'i' godihes'naago gosts'idn doo náhóltagyú nñee nabi'destseed: nñee la'íi yat'éégo tsídaadezyizgo Bik'ehgo'ihí'nañ yaaká'yú dahsdaahn bich'í'go bil daagodnyíi. ¹⁴ Nakidn góyéégo godeyaahíi bech'ígonyáá; isaq, taadn góyéégo goz'aanú k'ad benágodidáh. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idnnee hiíi bíbeshdilwoshé áyihñiidíi dábilgo yaaká'yú kozhii yat'éégo daadilwosh gáníígo, N'i'gosdzán biká' nñee i'aniyú binant'a' daagoln'íi, nohweBik'ehñ hik'e biChrist yá nant'a' silíj; doo ngonel'áq dayú dahazhí' yá nant'aa doo. ¹⁶ Bádaayányú nadindí'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bádñgee dah naháztaaníi hayaa ádaasdaago, Bik'ehgo'ihí'nañ daayoskaqad. ¹⁷ Gádaañigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'éhi, nliinií, nlii n'íi, dínáhi; ilk'idá' ízigo ninawod golíígo dawa binant'a' síníiíhíi bigñá nich'í' ihédaandzj. ¹⁸ Nñee binant'a' dala'áhií i'anigo nazñilíi nich'í' hadaashkee ndi nihashkeehíi begonyáágo, nanezna'íi baa yá'iti'go, nánada'íziidíi náyadaaktí'hi, nñee ná hadaadeszaahi, la'íi nizhi' daidnisi doo ízigo ádaat'ee dahi hik'e ízigo ádaat'éhi bílgo bich'í' na'í'niilgo biká' ngonyáá; la'íi n'i'gosdzán biká' na'htseedíi naltseedgo biká' ngonyáá. ¹⁹ Áidí' yaaká'yú kñh biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqahíi ch'í'ótáq lék'e, áígee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá yengon'áni biká' dahgoz'aanú biyi' si'áni hit'íi lék'e: áidá' hada'didla', kozhii díts'ag, idi'ñi, n'i' nagohi'naa la'íi nlóí yat'éégo náltáq.

12

¹ Nt'éshj ígozigo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah silíj; isdzán ya'ái bik'esilaago, t'égoná'áhií yiká' sizíígo, ts'íksóós nakits'ádahi bitsits'inyú názt'í' alzaa lék'e: ² Áñ hiltzáq, k'azhá ichihíi bigñá nñihgo natídindli'. ³ Nt'éshj ígozigo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah nánásdlíj; t'iishcho lich'í, gosts'ídi bitsits'ínhi, gonenáñ iyeshdeehi, gosts'ídi nant'án bich'ah bí'ndaadez'áqgo. ⁴ Yááyú ts'íksóós tááyú ilk'é'níilgo dala'ágo hiíi n'i'zhí' bitsee yee nayílkáad: t'iishchohií isdzán k'azhá ichihíi binásee hizi', mé'híi gozljíyúgo hisháq nzigo. ⁵ Isdzánhií ishkiini yishchíj lék'e, áñ besh dahyotííígo nñee binant'a' dala'áhií i'anigo nazñilíi yá nant'aa hileehi: áidá' ishkiinhíi Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e biká' dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíi dagoshch'í' bich'í' hadag bil ogoyáá. ⁶ Isdzánhií da'igolííyú Bik'ehgo'ihí'nañ nt'éégo bá ágolaayú ot'ag lék'e, áku dala'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadín iká'yú gostádin iskaqayú bá di'né' doleelgo. ⁷ Yaaká'yú hagonoñkaad lék'e: Míkael hik'e binadaal'a'á t'áqzhí' t'iishcho yíi nadaagonñkaad; t'iishcho hik'e binadaal'a'á t'áqzhí' nanágonñkaad, ⁸ Áidá' baa daagoneznaa lék'e; áidí' yaaká'yú doo hayú bá nágot'áq da. ⁹ Áidí' t'iishcho góдах ch'í'lt'e, doo ánidá' t'iish n'íi,

Ch'iidn nant'an, da'ai Satan holzéhi, ni'gosdzán biká'zhi' nalgo', binadaal'a'a bilgo gódah ch'élkaad. ¹⁰ Yaaká'yú ádjid kozhiihí disiiits'áá gánígo, K'adii Bik'ehgo'ihina' bits'á'dí' hasdách'ighahí, konawod golínií, hik'e Bik'ehgo'ihina' daahohiikaqahí, la'í biChrist yenant'aagohíi bengonyáa: hadín nohwik'isyú yaa dahdaago'a' n'íi gódah ch'ílt'e'go, Bik'ehgo'ihina' binaát dawa jii, dawa t'é' yaa dahgoz'áq n'íi. ¹¹ Dibehí biZhaazhé níni bidihí hik'e Bik'ehgo'ihina' yaa nadaagolní'i bee yitis daasilji; Bik'ehgo'ihina' yá datsaah ndi bi'ihina' doo yaa bil goyéé da ni'. ¹² Áik'ehgo yaaká'yúhí hik'e biyi' yune' daagonohiinií nohwil daagozhóó le'. Ni'gosdzán hik'e túnteel nohwá góyéé le'! Ch'iidn nant'an dázhó hashkeego nohwich'i' nkenyáa, da'anahzhi' nágodzii yígólsihí bighá. ¹³ Áidí' t'iishchohí ni'gosdzán biká'zhi' gódah ch'ílt'e' yígólsiidá' isdzán ishkiin yishchiinií yil nádndeeh. ¹⁴ Áidá' isdzánhí itsaacho bit'a' k'ehgo bit'a' naki baa hi'níl, t'iishcho bits'á' da'igoljyú nádinihí doleeego, akú dé't'ihézhí' áidí' yúwehyú da'anahzhi', áidí' yúwehyú da'ihni'zhi' bá di'né' doleeego. ¹⁵ T'iishchohí bizé'dí' tú yat'éégo ha'ijool isdzán bike', tú yat'éégo idezjoolí k'ehgo, isdzán bil ch'ígono'éel nzihí bighá. ¹⁶ Da'ágat'éé ndi ni'gosdzán isdzánhí yich'ozni'go bizé' ilts'á' ágóláago tú t'iishcho bizé'dí' ha'ijool n'íi áqoyiinág. ¹⁷ Áidí' t'iishcho n'íi isdzán bich'i' bágóchijidgo bichagháshé la'ihí yich'i' nágodilkaadyú óyáá, hadíi Bik'ehgo'ihina' yegos'aanii daayotá'hí hik'e Jesus yaa yádaakti'hí.

13

¹ Áidí' tábaayú sái biyi' hizí'go, nt'éshj bégodzidi túnteel biyi'dí' hagaalgo hiltsáq, bitsits'in gots'idnhi, biyeshdeehí gonenánihi, biyeshdeehí biká'gee nant'an bich'ah bik'edaadez'áq, áidí' daabitsits'in Bik'ehgo'ihina' doo daidnksj dahí bizhi' dahnagoz'áq. ² Nt'éshj bégodzidi hiltsáqahí gidicho biká' daats'idihíhí, leopard holzéhi, ga'anolini, biceehí shash bikee ga'at'éhi, bizé'í ndóicho bizé' ga'at'éhi: t'iishchohí dahí binawod n'íi, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaa n'íi, la'íi dahot'éhé yebik'eh n'íi baa yidin'áq. ³ Dala'á bitsits'iníi biní'dolnih datsaah ngolníi n'íi násdzí'go hiltsáq: ni'gosdzán biká' nneehí dawa nt'éshj bégodzidihí bil diyadaagot'eego yiké' onaksáq. ⁴ Nnee t'iishcho daayokaqah, binawod n'íi nt'éshj bégodzidi yaa din'áni: la'íi nnee nt'éshj bégodzidi daayokaqah gádaaniigo, Hadiínsha' nt'éshj bégodzidi ga'at'éé? Hadiínsha' yil nagonilkaadgo yinel'áq? ⁵ Nt'éshj bégodzidi bizé'dí' yati' ye'idilkaqahí, la'íi Bik'ehgo'ihina' nchó'go yaa yati'go baa godet'áq; la'íi dizdin naki dahitaayú nant'aago aldó' baa godet'áq. ⁶ Áik'ehgo hadzii, Bik'ehgo'ihina' yich'i' nchó'go hadziigo, bizhi'í nchó'go yaa yati'go, hik'e k'ih biyi' daach'okaqahí la'íi yaaká'yú daagolínií aldó' nchó'go yaa yati'go hadzii nkegonyaa. ⁷ Áidí' nnee Bik'ehgo'ihina' báhadaadeszaahí yich'i' nagonilkaadí' bitisgo hileehgo aldó' baa godet'áq; la'íi nnee ikah at'éego hadaaat'íi, ikah at'éégo yádaakti'íi, nnee binant'a' dala'áhí i'aniyú nazniíi yá nant'a' hileehgo baa godet'áq. ⁸ Dawa ni'gosdzán biká' daagolínií dala'á daantí'gee, ni'gosdzán nniit'aad'á dibehí biZhaazhé níni zesdiinií binaltsoos be'ihí náhi doo hak'e bizhi' bá ágolzaa dahíi daayokaqah dolee. ⁹ Dahadín bijeyi' golínií íyést'sáq le'. ¹⁰ Dahadín yisná áyil'inií isná ábididolnih dolee: dahadín besh yee izil'inií besh bee bidizodeel. Ái bighá nnee Bik'ehgo'ihina' báhadaadeszaahí nyee ndi dahndoh le', la'íi da'odlaq le'. ¹¹ Áidí' ni'gosdzán biyi'dí' nt'éshj bégodzidi la'ihí hanandzaago hiltsáq; dibehí bizhaazhé biyeshdeehí k'ehgo biyeshdee naki golíni, t'iishcho k'ehgo yati'hi. ¹² Dantsé nt'éshj bégodzidi dá binaát yee nant'a'a n'íi yee naná'idziid, la'íi ni'gosdzán hik'e ni'gosdzán biká' daagolínií nt'éshj bégodzidi biní'dolnih datsaah ngolníi n'íi nádzihií daayokaqahgo ábi'dilzaa. ¹³ Ígozisgo be'ígózini ánýol'jii, nnee binaát yaaká'dí' k'ó gódah ch'inált'go áil'jii, ni'gosdzán biká'zhi'. ¹⁴ Dantsé nt'éshj bégodzidi binaát godiyihgo ányol'jii baa godet'áq n'íi bee ni'gosdzán biká' daagolínií ch'a'oyinií gáyiiniigo, Nt'éshj bégodzidi besh bee biní'dolnih ndi t'ah hinaahí be'ilzaago ádaahle'. ¹⁵ Ái be'ilzaahí náhi'naadi' yati'go áiléhgo baa godet'áq, la'íi be'ilzaahí doo daayokaqah dahíi nabi'ditseedgo aldó' baa godet'áq. ¹⁶ Nnee dawa, doo izisgo ádaat'ee dahí hik'e izisgo ádaat'eehí, hádaakzilíi hik'e tédaat'iyehí, doo isná daanlií dahí hik'e isná daanliinií, bigan dihe'nazhinéégo dagohí bitá'yú bídaadinlidigo áile': ¹⁷ Doo hadii baa na'iniigo dagohí na'ihniigo bá goz'áq da, nnee bídaadinlidíi zhá, dagohí nt'éshj bégodzidi bizhi' dagohí bizhi' behotagíi biká' dahgoz'aanii. ¹⁸ Díinko goch'iyáayúgo zhá bígoch'ílsijh. Hadíi yígólsinií, nt'éshj bégodzidi behotagíi yótag le': nnee behotagi at'éé, behotagíi gostádn gonenadín iká'yú gostádn gostán.

14

¹ Áidá' dé'jidgo dibehí biZhaazhé níni dzil Sion holzéhi yiká' dahszjigo hiltsáq, dala'á gonenadín doo náhótagyú áidí' iká'yú dizdin dí'i doo náhótagyú yil nadaazii, dibehí biZhaazhé níni biTaa bizhi'í daabitá'gee dahnagoz'áqgo. ² Yaaká'dí' kozhiihí disiiits'áá,

tú nalíhí k'ehgo, ádíid idi'níihí k'ehgo: nnee tsíbe'idot'áté yee da'do'aahí áhíhts'ago disits'áá: ³ Nant'an biká'dahsdáhi, díí'í nt'eshj daahínaahí hik'e nnee bádaayányúhí bádíhjee nadaazjigo sǵ áníidéhi daido'aak: gonenadín doo náhóltagyú ádíí' íká'yú dízdín díí'í doo náhóltagyú ní'gosdzán biká' nnee bitahdí' hanáház'nilí zhá' áí síhí yígo'aah. ⁴ Díínko doo isdzáné nant'í'go yíl naskai da: doo nt'é bee baa dahdaagost'áá da. Áí dibeljí bizhaazhé nlíni dáhayú anádaayú yiké' anákaihí ádaat'ee. Áí nnee bitahdí' hanáház'nil, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibeljí bizhaazhé nlíni bá ntsé nest'e'áahí k'ehgo hanáház'nil. ⁵ Doo nadaach'aago yádaakti' da: Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaahí bádíhjee nadaazjigo doo hayú baa dahdaagoz'áni da. ⁶ Lá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yá'íni' ts'ínan oníihgo naahítsáá, nnee ní'gosdzán yiká' daagolíníi yati' baa gozhóni doo ngonel'áá dahí yee yíl nagolní'go, nnee binant'a' dába'áhí il'anigo naznilí, nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í, nnee iltah at'éégo yádaakti'í, lá'íí nnee daanliiníi yíl nagolní'go, ⁷ Ádíid yich'í' gáníí, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinolsigo ba'ihédaanohsǵ, aayaltí'gee biká' ngonyaahí bigha: yáá hik'e ní'gosdzán lá'íí túnteel hik'e tú hadaazliiníi dawa áyílaahí daahohkáah. ⁸ Lá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á iké' ná'oníih gáníigo, Bábylon, Ízigo kíh gozníli, nágo', nágo', áí nant'í' na'idaahí hách'í'jigo ákoléhi, nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í daayidlaago áyílaahí bigha. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taadngee iké' ná'oníihgo ádíid gáníí, Dahadínta nt'eshj bégodzidi, dagohíí be'ilzaahí yokaáhí, áí bibe'ídimíldidé bitá' dagohíí biganyú bee ídimíldíí, ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' go konúdaagodilne'íí, doo nt'é bíl nadisdziidgo bihashke'íí idee biyi' yaa hidziidí yidodlíj; Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á dílzini hik'e dibeljí bizhaazhé nlíni bínáá' kǵ' hik'e tsétikǵ'í bee dázhǵ' biniigodidolníí. ¹¹ Biniidaagodilne'íí bits'á'dí' lídíí hadag odihinéh, doo ngonel'áá dayú dahazhǵ': doo hadaayǵ' da, jíígee, t'é'gee ndi, díí nt'eshj bégodzidi hik'e be'ilzaahí daayokaáhí, hadíí' áí bizhí'íí bee bídimíldíí. ¹² Díínko nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahí nyee ndi dahndǵ'ohgo bígǵ'ǵ: áí Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'ááníi daayotǵ'íí, lá'íí Jesus daayodlaaníi ádaat'ee. ¹³ Ádíí' kozhii yaaká'dí' gáshíniigo disíits'áá. Díí ágóle', Kodí' godezt'í'go nohweBik'ehí' daayodlaago nanezna'íí biyaa gozhǵ'ǵ' doleel: Da'aníi biyaa gozhǵ'ǵ' doleel, níi, Holy Spirit, doo nanádaadziid dago hádaayǵ': ánádaat'jǵ'í n'íí biké' bíl ogyoáá. ¹⁴ Ádíí' dé'jǵ'igo yaak'os lígai híltsáá, yaak'os yiká' dahsdaahí nnee ga'ánolini, nant'an bich'ah, óodo be'alzaahi, bik'edn'áá, lá'íí t'oh bená'íltishé deníni dahyotíjǵ'ǵ'. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á lá'í' da'ch'okáah goz'áá'dí' ch'ínyáá, yaak'os yiká' dahsdaahí ádíid yich'í' dílwosh gáníigo, Nibená'íltishé bee ní'igéesh: ná'igeeshíí ík'idá' biká' ngonyáá; ní'gosdzán biká' nest'á'íí ík'idá' daanest'áá. ¹⁶ Áík'ehgo yaak'os yiká' dahsdaahí bibená'íltishé yee ideshthizho ní'gosdzán yiká' áá' ná'ígizh. ¹⁷ Ádíí' lá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú da'ch'okáah goz'áá'dí' ch'ínánádzaa, bíí ákǵ'ǵ' t'oh bená'íltishé deníni dahyotíjǵ'ǵ'. ¹⁸ Ádíí' lá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á be'okáahi biká' dahnási'níi goz'áá'dí' ch'ínánádzaa, áí kǵ' yebik'ehí; áí t'oh bená'íltishé deníni dahyotíjǵ'ǵ' yich'í' ádíid gáníid, Nibená'íltishé deníni bee ní'igéesh, ní'gosdzán biká' dahts'aa nanesdzíí bits'á'dí' dahts'aahí nahilgéesh, bidahts'aa daanest'áahí bigha. ¹⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bibená'íltishé yee ideshthizho ní'gosdzán biká' dahts'aahí nayiheshgizhdí' íenáyihzezaago dahts'aa hahigeesi gochaa'í goz'áá yune' oyihiskaad, Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' bengonyáágo ágodoníí. ²⁰ Kíh gozníli da'anahyú dahts'aa hahigees goz'áágee dahts'aa biká' nakai, áí bits'á'dí' díí halíí, jíí biza'áh nel'aaníi ga'áhosahgo díí nel'áá, nanigohíí dála'á doo náhóltagyú ádíí' íká'yú gostán gonenadín furlongs ga'áhosahgo nehenkáá.

15

¹ Ádíá' be'ígóziníí, dázhǵ' ízigo at'éhi, kol díyadaagot'éhi, yaaká'yú naahítsáá, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idíhi, góyéégo nagowaahí gosts'idyú át'éhi, da'ík'é'yúhi; Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke'íí bee nnágódáhi dahdaayokaal. ² Ádíí' dolyiini náhenkááníi kǵ' bíl nadisdziidíi ga'ánoljigo híltsáá: nt'eshj bégodzidi hik'e be'ilzaahí lá'íí bizhí'íí be'isdzohíí lá'íí behotagíí yaa daagonesnaahí Bik'ehgo'ihí'nañ bibe'idot'áté dahdaayotíjǵ'ǵ' dolyiini náhenkááníi yiká'yú nadaazjǵ'. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ yána'íziidi n'íí, Moses holzéhi, hik'e dibeljí bizhaazhé nlíni biyini daido'áal, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehí, Dák'a'ánt'éhi, ánant'jǵ'íí ízigo at'éé; nnee ná hadaadeszaahí bá Nant'áahí, gosíní' aaníi da'áígee hik'e da'aníi. ⁴ Hadínshá' doo nidíísi da, nohweBik'ehí, hadínshá' nízhi' doo ya'ihénzǵ' da? Ní zhá' dílzini níj: nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í dawa nich'í' níkáhgo daanokáah doleel; nnee hagot'éégo bá ngon'áá n'íí bee íílaahí bigha. ⁵ Díí bikédí'go dé'jǵ'igo, yaaká'yú gowá golgai Bik'ehgo'ihí'nañ kol níjigo bee bígoch'ílsiníí biyi' yune' da'ch'okáah goz'aaníí ílts'á' adzaa: ⁶ Áí biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idíhi góyéégo nagowaahí yíl hikai, nak'á'ígai nzhǵ'ǵ'go bik'etádníáadíí bik'enda'izlaago, lá'íí bitílyú óodo bizisigo binast'í'. ⁷ Ádíí' nt'eshj daahínaahí díí'í dála'á Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idíhi, gosts'idn'íí idee

óodo be'alzaahi bitaadaasniil, áí ideehíú Bik'ehgo'ihí'nañ doo ngonel'aa dayú dahazhí' hínaahíú bihashke' halk'ílihi. ⁸Da'ch'okqah goz'aaniú Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláadíú hik'e binawodíú bits'á'dí' hidi bee hadezbih; nñee doo la' ha' aghángo yínel'aa da, gosts'idn góyéégo benagowaahíú Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idi yil hikai n'íú qal yeda'iláago zhá.

16

¹ Áídí' k'ih biyi' da'ch'okqahíú biyi'dí' kozhííhíú dilwoshgo disíits'áá, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gáyihniigo, Ti'i, idee gosts'idi Bik'ehgo'ihí'nañ bihashke' halk'íli biyi' siziidíú n'í'gostdzán biká'zhí' yadaahohkaah. ² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á dantséhihíú bi'idee biyi' siziidíú n'í'gostdzán biká'zhí' yayiziidíú dábilgo dahadín nt'eshíú bégodzidi bee bídinididíú hik'e be'ilzaahíú daayokqahíú l'ód nch'ó'í dážhó nniíhi biká'zhí' ádaadzaa. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á nakidngeehíú bi'idee biyi' siziidíú túnteel biká'zhí' yayiziidíú dábilgo nñee daztsaqahíú bidil ga'ánolihgo silíj: ádí' túnteel biyi'yú daagolíú n'íú dawa nanezna'. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taadngeehíú bi'idee biyi' siziidíú tú daanlííníú hik'e tú hádaazliíníú biká'zhí' yayiziidíú dábilgo díú daasilíj. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á tú yebik'ehi gáníigo disíits'áá, Da'áígee ánt'ée, Bik'ehgo'ihí'nañ, nííni, nííj n'íú, nííj doleeíí, áí k'ehgo bá ngón'ááhíú bighá. ⁶ Nñee ná hadaadeszaahíú la'íú binkááyú na'ízidíú n'íú nadaaztseedgo bidil da'dezjool, áí bighá díú daahidlaago ánádaasíndlaa; da'ái bich'í' goldoh ní'. ⁷ Áídí' la'íú, be'okqahi biká' dahnási'níhi biyi'dí' dilwoshgo, gáníigo nádisíits'áá, Da'aníi gánnií, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehí, Dák'a'ánt'éhi, kándaago'áahíú da'aníi, da'áígee at'ée. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á díjídngreehíú bi'idee biyi' siziidíú ya'ái biká'zhí' yayiziidgo dábilgo, nñee k'ó' bee daadididigo baa godel'áá. ⁹ K'ó' dážhó sidogi bee nñee daanlid lék'e, Bik'ehgo'ihí'nañ, díú góyéégo nagowaahíú yebik'ehí, bizhí'íú nch'ó'go ádaayihni: ádí' daabinch'ó'íú doo yits'á'zhí' ánádaasdzaa da, la'íú Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnisi da. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ashd-ladngeehíú bi'idee biyi' siziidíú nt'eshíú bégodzidi biká' dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíú biká'zhí' yayiziidíú dábilgo yebik'ehíú dawa díhíú silíj; nñee dážhó nniíhíú bighá bizaa daayí'aa, ¹¹ L'óod hik'e bíú nada'dini'nohíú bighá Bik'ehgo'ihí'nañ yaaká'yú gólííníú nch'ó'go ádaayihni: la'íú nch'ó'go ánádaat'íhíú doo yits'á'zhí' ánádaasdzaa da. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gostádngreehíú bi'idee biyi' siziidíú tú láágo níííníú, Euphrátes holzéhi, biká'zhí' yayiziidíú dábilgo náhisga, ya'ái hanadáhdí'go nant'án daanlííníú bá ich'í'golne'go. ¹³ Áídí' th'íshcho bizé'dí', nt'eshíú bégodzidi bizé'dí', la'íú Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'ízidíú ádí'íni bizé'dí' taagi spirits nch'ó'í túshítohé ga'ánolini hahikáhgo híts'aa. ¹⁴ Áí spirits-híú ch'íidn daanlij, godiyihgo ányól'íj, áí n'í'gostdzán dágoz'aa nt'éégo ízigo nant'án daanlííníú yich'í' okaigo dawa íta'ánáidí'go, Bik'ehgo'ihí'nañ Dák'a'at'éhíhíú ízigo na'dizidíú bíjijíú nadaagondílk'aaigo. ¹⁵ In'íhíú k'ehgo nánsháh. Hadín déz'ííníú, bidiyágé gólíigo, doo dáhíchiigo hidoitsee' dahíú bighá, án biyaa gozhógo doleeí. ¹⁶ Hebrew biyati'íú k'ehgo Armageddon názeedee íta'áyíílaa. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idngreehíú bi'idee biyi' siziidíú ts'ídag góleeznilíú dábilgo yaaká'yú k'ih biyi' da'ch'okqahíú nant'án biká' dahsdáhi bits'á'dí' kozhííú ádíjigo gánniid, Aqal begolzaa. ¹⁸ Áí dábilgo kozhííú adíjíd áíts'ag, idi'níi, hada'didla'; ní' yat'éégo nagohí'naa, nñee n'í'gostdzán biká'gee daagolíigo godeyaadí' yushdí' godezt'í'go ní' yat'éégo godiis'naa k'ehgo at'éégo doo hwaá ágone'í da. ¹⁹ Ízigo k'ih goznííú taagiyú ík'é'níí, ádí' nñee ílth at'éégo hadaazt'í'íú bík'ih nagoznííú nadaagozo': ízigo k'ih goznííú Bábylon holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yínálníigo idee yat'éégo bihashke'íú halk'íli biyi'dí' qal yidlaago áyíílaa. ²⁰ Ní' táyi' dahnagoznííú dawa hayúshí ch'adaagoyáá, la'íú dzííhíú doo la' hit'íj da silíj. ²¹ Áídí' hílóí dážhó nchaahi, da'a'á gonenadín dahdidleegohíú, yaaká'dí' nñee biká' náttáá: hílóí náttáá nagont'og dážhó bégodzidíhíú bighá nñee Bik'ehgo'ihí'nañ nch'ó'go ádaayihni lék'e.

17

¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idi, idee gosts'idi dahdaayoníhíú da'á'á shich'í' nyáágo gáshílníid, Yushd'é' kú n'ánh; bizhaan ízigo nant'í' nagháhi, tú láágo ílth at'ééyú nazkaaniú yiká' dahsdaahíú, baa ya'ítí'íú níú ch'í'nah ashle'; ² Án n'í'gostdzán biká' nñee bánadaant'aahíú yil nant'í' nadaaskaihi, nant'í' na'idaahíú hách'it'ííníú bich'í' ch'idlaqahíú bee bíú nádaagodizyis. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'ááhíú, Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, da'ígolíjyú oshítíj; áígee isdzán híts'aa, nt'éshíú bégodzidi dážhó híh'í yiká' dahsdaago, Bik'ehgo'ihí'nañ ádaadí'ííníú dahot'ehé biká' á'á bizhí' zháhi dahnagoz'áni, bitsits'ín gosts'idíhíú dá' biyeshdee gonenáni. ⁴ Isdzánhíú híhíú dot'ízhíú hik'e dážhó híhíú bík'esílaa, óodo hik'e tséé dénzhónéhi la'íú dílk'qohé baa dahnazníl, la'íú óodo ideehíú, nch'ó'í hik'e nant'í' na'idaahi nch'ó'í dawa yee halk'íigo, dahyokaak: ⁵ Bizhí'hi bitá'gee dahgoz'aa, NT'ÉSHÍ DOO BÍGÓZINÍÍ, BÁBYLON ÍZIGO AT'ÉHI, NANT'Í' NAKAIHÍÍ HIK'E N'Í'GOSDZÁN BIKÁ' NCH'Ó'GO ÁGOT'EEHÍÍ BÁÁ NLÍNI. ⁶ Nñee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahi daabidíhíú, hik'e ínashod Jesus bighá

nabi distseedi daabidilíí bee isdzán bíl nágodizyisgo hiltsaq: hiltsaqad' dážhó shíl díyagodzaa. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gáshilniiid, Hant'é bighá nil díyagodzaa? Díí doo bígózí dahí isdzán, la'íí nt'eshj' bégodzidi dahbogheekí bitsits'in gosts'idi la'íí biyeshdee gonenanhi, baa nil nagoshni'. ⁸ Áí nt'eshj' bégodzidi hinktšaq n'íí, nlii n'íí, k'adii da'ádihí: o'í'án doo ni'í'ánhi dadí' hagháhi, da'ílii hileehzhí: ni'gosdzán biká' daagolínii, ni'gosdzán nniit'aada' naltsoos be'ihí'náhi biká' daabizhi' doo hak'í dahnagoz'aq dahí, nt'eshj' bégodzidi daayiltšaqgo yaa bíl díyadaagot'ee doo, áí nlii n'íí, k'adii da'ádihí, ndi nanadáhi. ⁹ Goyáanii bee natskeesíí díí bíl ígozih. Bitsits'in gosts'idihíí dzilgosts'idi ádaat'ee, áí isdzán yiká' dahsdáhi. ¹⁰ La'íí íziso nadaant'aahí gosts'idi ádaat'ee: ashdla'íhii nandee, da'á'a t'ah nant'aa, la'íí doo hwaa higháh da; án n'yaágo dé't'ihézhí' nant'aa doo. ¹¹ Nt'eshj' bégodzidi nlii n'íí, k'adii da'ádihí, tsebidngee nant'aahí á't'éé, ndihí gosts'idi itah nliini. da'ílii hileeh yune' diyaa. ¹² La'íí biyeshdee gonenaní hinktšaaníí, íziso nant'an ádaat'ee, ndi doo hwahá nant'an daaleeh da; áidá' da'á'á k'edihikeezhí' nt'eshj' bégodzidi yíl nant'aago baa daagodest'aq. ¹³ Daabiini'íí da'á'á nádleehgo daabinawodíí hik'e yedaabik'ehíí nt'eshj' bégodzidi yaa daayine' doleek. ¹⁴ Áí dibeljí bizhaazhé nliini yíl nadaagodíikaad, ndihí dibeljí biZhaazhé nliinihí bitis hileeh: án nant'an daanliinií yeBik'ehñ, íziso nant'an daanliinií biNant'a': án yíl nakaihí daabi'dokéed, habi'do'nil, nlt'éego yiké' nakai. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gánáshildo'niid, Tú íltah at'éego nazkaqáhi hinktšaqhíí, bizhaan biká' dahsdaahíí, áí túhíí nnee íltah at'éego hadaazt'ííí, nnee láni, nnee binant'a' da'á'ahíí il'aníyú naznilií, la'íí nnee íltah at'éego yádaakt'ííí ádaat'ee. ¹⁶ Nt'eshj' bégodzidi biyeshdee gonenanhi hinktšaqhíí, áí bizhaaníí yik'edaanliih doo, yó'odaayilt'e'go dátichiiigo ádaale', bits'ííí daayiyaa la'íí kq' bee daayidilid doo. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ hát'íinií da'ádaane'go bijíí yune' hadaatiigo áyíílaa, daabiini'íí da'á'á ánádaidle'go, yedaabik'ehíí nt'eshj' bégodzidi yaa daidí' aahgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí dá begolzaazhí'. ¹⁸ Isdzán hinktšaaníí íziso k'ih goznil at'éé, áí ni'gosdzán biká' íziso nadaant'aahí yá nant'áhi at'éé.

18

¹ Díí bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á la'íí yaaká'dí'hayaa higaalgo hiltšaq, dážhó binawod golínihi; bits'á'íidindláadíí bee ni'gosdzán biká' got'íí silíí. ² Ádijid dilwoshgo gáníí, Bábylon, dážhó íziso go' dé'é n'íí nágo', nágo', áígee ch'iidn daagolij silíí, spirits daancho'í dawa áígee ndaagozle', dló' daancho'í hik'e dló' bik'e daach'isch'ííí áígee ndaagozle' áldó'. ³ Bizhaan biwine bich'í' nant'í' na'idah há't'íihíí bee nnee íltah at'éego hadaazt'ííí bíl nádaagodizyis, nnee íziso nadaant'aahí bizhaaníí yíl nant'í' nadaaskai, la'íí ni'gosdzán biká' nnee dawahá baa nada'ínihií bizhaan dážhó hátdzilíí bits'á'dí' hádaakdzil daasilíí. ⁴ Áidí' lá' yaaká'dí'go kozhíí nádisiits'á'á gánígo, Shik'íyú, bizhaan bits'á'í' nohkák, dahyúgohí nohwíí áldó' bincho'íí be'ádaanoht'ee, la'íí bich'í' góyéego nagowaahíí nohwíí áldó' itah doo. ⁵ Bincho'íí yaaká'yú nel'aago yaa hi'aa, Bik'ehgo'ihí'nañ án bincho'íí yénálnii. ⁶ Hago ánat'íidíí k'ehgo bíí áldó' ágánádaahdle', hago ánat'íidíí da'ágánáholáago nakidn bich'í' nanáda'ohnií: idee biyi' ha'desb'íhíí da'ágánáholáago nakidn bá hanáda'do'bhj. ⁷ Ída'odlíígo dawahá yee bíl gonediíhíí k'ehgo da'ágánáholáago koniigodilne' hik'e chaal na'idaahíí baa daadohne': bijíí yune' gádíidí'nií, shíí íziso isdzán nant'áhi dahsdaahíí nshlíí, doo itsaa nshlíí da, chaal na'idaahíí áshoqod bee shaa godogaalgo. ⁸ Áí bighá dála' jjiigo íltah at'éego góyéego nagowaahíí bee baa godogaal, da'itsaahíí, chaal na'idaahíí, la'íí shiná' góyéhi; kq' bee bidíí dolliik: Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ baa yakt'íí íziso at'éehíí bighá. ⁹ Ni'gosdzán biká' íziso nadaant'aahíí yíl nant'í' naskai n'íí, hik'e yíl bíl daagonedlíí n'íí, dilidíí bits'á'dí' hidíí daayo'íidá' baa daachag doo, la'íí natídaadindlí'go daachag doo. ¹⁰ Biniigodolne'íí yédaaldzidgo anahdí' nadaazjí doo, gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, íziso k'ih goznil n'íí, Bábylon, dá'k'a at'éé n'íí! Da'á'á k'edihikeezíí biyi' naa yá'tíí'íí ík'ida' bengonyáá. ¹¹ Ni'gosdzán biká' nnee dawahá baa nada'ínihií baa daachag doo, la'íí chaal nakai doo; nnee doo lá' baa naná'ínihií dahíí bighá. ¹² Óodo, béshligai, tséé ílíni, dilkoqhé, nak'a'igai nkt'éhi, lichii dot'ízhí, masgágo, dážhó lichii'íí, tsj' íltah at'éhi ílká daagolchinií, bich'ih yee da'dilo'íí biwoov ivory holzéhi be'ádaaszaahíí, tsj' lán ílíni be'ádaaszaahíí, bésh, brass holzéhi, hik'e iron holzéhi, la'íí tséé marble holzéhi be'ádaaszaahíí. ¹³ Cinnamon holzéhi, líkagolchini, ch'il bik'ah lán ílíni, jeeh didlidgo líkagolchini, wine, ik'ah, ik'áan nkt'éhi, t'oh naghái, magashi, dibeljí, híí, tsinagháhi bíjad nakíhi, daabi'des'náhi, la'íí nnee daanliinií. ¹⁴ La'íí nest'a' dážhó hánt'íí n'íí nits'á'zhí' bengonyáá, la'íí dážhó itisgo nkt'éehíí hik'e bee íziso ánt'éehíí nits'á' da'ílií silíí, dahazhí' doo nahinkt'éhgo da. ¹⁵ Nnee áí baa nada'ínihií isdzánhíí bits'á'dí' hádaakdzil daasilinií, isdzánhíí biniigodilne'íí yédaaldzidgo, daachago natídaadindlí'go da'anahyú nadaazjí doo, ¹⁶ Gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, íziso k'ih goznil n'íí, nak'a'igai dážhó nkt'éhi, hik'e dot'ízhgo lichii'íí, la'íí dážhó lichii'íí bee bik'e'izlaa ni', óodo, la'íí tséé ílínií, la'íí dilkoqhé bee bik'esiñil ni'. ¹⁷ Dawahá bee

há'ikdzil n'íí dala'á ledihikeezzhí' doo nt'é da siljí laq. Tsina'eehí yiká' nadaant'aahíí, dawa bíl nada'l'eehíí, nada'l'eehíí, la'íí dahayú nada'l'eeeyú baa nada'inihíí la'íí nada'inihíí da'anahyú nadaazíí. ¹⁸ Dilidíí bits'á'dí' hidíí daayo'íigo nádaadidilghaazhgo gádaanií, Díí íziso k'ih gozníí doo la' ga'at'éé da ní' ¹⁹ Daachago natúdaadindli'go bitsits'in biká'zhí' leezh dalké' gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, íziso k'ih gozníí n'íí, yee hádaakdzili bitsina'eehíí daagolíníí yee hádaakdzil n'íí Dala'á ledihikeezzhí' doo nt'é da siljí. ²⁰ Yaaká'yú daagonohíni, nadaal'a'á dilzini daanohíni, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú nada'iziidi, nohwíl daagozhóq le'; Bik'ehgo'ihí'nañ íziso k'ih gozníí n'íí nohwíí nohwhigá t'áazhí' bich'í' nanáhesníl. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á íziso at'éhi tséé be'ik'áhé ga'at'éhi nchaahi náidn'aqgo túnteel yiyí' oyilné' gánígo, Da'ágát'éégo íziso k'ih gozníí, Bábylon holzéhi, ts'iltáqgo doo hagee nát'íí da doleel. ²² Tsíbe'idot'áté yee da do'aahíí, bee dot'áté yídaagolsiníí, tsjsól yee da do'aahíí, hik'e béshdilwoshé yee da do'aahíí dawa niyí'yú doo hagee naadiits'ih da doleel; nnee dawahá áiléhi, hagog'éégo áiléhi daanliiníí, nitahyú doo hagee nát'íí da doleel; nitahyú tséé ik'aago áhíts'agíí doo hagee naadits'ag da doleel; ²³ Nitahyú ik'ah k'ó'íí bits'á'idindíiníí da'ádih doleel; nnee niinéhíí hik'e isdzán niinéhíí bizhii doo hagee naadiits'ih da doleel; nnee nitahyú baa na'inihíí íziso nandee ní', ní'gosdzán biká'; nitahyú iyónziníí nnee iltah at'éégo hadaazt'íí dawa ch'a'ónil ní'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí bidil, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bá hadaadeszaa n'íí bidil, la'íí nnee ní'gosdzán biká' nadaastseedíí dawa bidil íziso k'ih goznííí bitahyú hit'íí.

19

¹ Díí bikédí'go nnee dázhó lání yaaká'yú daadilwoshgo gádaaniigo disiits'áq, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehí' ba'ihégojí le'; Hasdách'igháhíí, ba'ihégondziníí, goch'idnksiníí, la'íí dawa yebik'ehíí bíyéhi at'éé. ² Da'aníigo la'íí dázhó nlt'éégo aayaktí'; bizhaan, íziso nant'í' nagháhi yee ní'gosdzán yílkhoqdi, yaa yaktí', la'íí bánada'iziidi naistseedhíí bighá yá t'áazhí' nanáhesníl. ³ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégojí le', ánadaano'niid. Áidí' lid k'ih goznííí bits'á'dí'hi doo ngonel'áq dayú hahit'íí doleel. ⁴ Nt'éégo bádaayányú nadindj'í la'íí nt'éshíí daahinaahíí dj'íí biyahzhí' hayaa ádaasdzago Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaayú daayokaqah, gádaaniigo, Doleelgo at'éé; Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégojí le'. ⁵ Áidí' nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' kozhii dits'ag gánígo, Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaqah ba'ihédaanojs' le', daanohwigha bánada'ohsiidíí, daanohwigha daabinoksiníí, doo íziso ádaanoht'ee dahíí la'íí íziso ádaanoht'eehíí. ⁶ Nnee dázhó lání ádaani ga'áhíts'ago, tú dázhó yat'éégo yaahilíni ga'áhíts'ago, yat'éégo idi'nihíí k'ehgo áhíts'ago disiits'áq, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégojí le': Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehí' dawa yebik'ehí' yee nant'aa. ⁷ Haláq nohwíl baagozhóq le', nohwíl daagonedlíí le', án daadinlíí le': dibeljí biZhaazhé nlini niinéhíí biká' ngonyáago bí'aa hileehíí ilch'í'ádedlaa. ⁸ Ái nak'á'ligai dázhó nlt'éhi, doo ch'í dahi, dázhó ligai bik'esilaa doleelgo baa godet'áq: díí nak'á'ligaihíí nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíí bí'at'e' nzhóni at'éé. ⁹ Nt'éégo ágáshihíí, Díí bee ágóle', Hadíí dibeljí biZhaazhé nlini nináágo bá da'idáayú daabidokéedíí biyaa daagozhóq doleel. Áganáshikdo'niid, Díí Bik'ehgo'ihí'nañ da'aníí ánihi. ¹⁰ Áik'ehgo biyahzhí' hayaa asdzaago hosikáqadi' gáshihniid, Doo ágánt'íí da: ní hik'e ní'isyú Jesus baa nadaagoln'i'go dala' nada'idziidi dáshant'ee; Bik'ehgo'ihí'nañ zhá honkaqah: Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yadaaht'íí Jesus baa nagoln'hi dázhó itisyú yaa nagoln' n'íí at'éé. ¹¹ Yáá ilts'á' ádzaago h'igai hiltsaq; áí yiká' dahsdaahn Badach'ohíi hik'e Da'aníi holzee, án da'áige ná'áyáti' la'íí nlt'éégo ágot'eehíí bighá nagonkaad. ¹² Binaahíí k'ó' yadiinahíí ga'at'éé, bitsits'in biká' nant'án bich'ah láqgo dahnazníl; bizhí' dahgoz'áq, áí nnee doo la' yígólsí da, bíí zhá yígólsí. ¹³ Íhíí díí biyí' nastsoozí bik'esilaa: án Bik'ehgo'ihí'nañ bíYati' holzee. ¹⁴ Áik'ehgo yaaká'yú nadaagonkaadíí h'igai bíl hilwohíí biké' náseeé, nak'á'ligai dázhó nlt'éhi, dázhó ligaihi, doo ch'ih dahi bik'enazlaa. ¹⁵ Bizé'dí' bésh be'idiltishé deníni há'áá, áí nnee iltah at'éégo hadaazt'íí yee yihiltiish doo; bésh dahyot'íígo nant'aa doo: la'íí dahts'aa bitoo yiká' nagmaago hayigeesí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ Dák'a'at'éhi bihashke' bégodzidi nnee yich'í' gode'aah. ¹⁶ Bí'íí la'íí bik'aizhí' bizhí' bek'e'eshch'íí, áí díí k'ehgo dahgoz'áq, ÍZISO NANT'ÁN DAANLIINÍÍ BINANT'A', NANT'ÁN DAANLIINÍÍ YEBIK'EHÍ. ¹⁷ Nt'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yá' áí yiyí' sizíigo hiltsaq; án dló' yáá ihni'yú nada'inihíí dawa yich'í' nadidilghaazh gánígo, Yushéé, Bik'ehgo'ihí'nañ íziso at'éhi bá da'idáqahíí baa íla'ádaahne'; ¹⁸ Íziso nant'án daabitsí', siláada binant'a' daanlini daabitsí', nnee ndaalwodi daabitsí', h'íí daabitsí', yiká' dahnaháztaaníí daabitsí', la'íí nnee dawa doo isná daanlíí dahíí hik'e isná daanliníí, doo íziso ádaat'ee dahíí hik'e íziso ádaat'eehíí daabitsí' daahsaq doleelhíí bighá. ¹⁹ Áidí' nt'éshíí bégodzidi hiltsaq, la'íí ní'gosdzán biká' íziso nant'án daanliiníí bisiláada bílgo íla'ádaasdzaa, h'íí yiká' dahsdaahn bisiláada bílgo yil

nagonkaad doleelgo. ²⁰ Nt'eshj bégodzidi yisnáh silji, la'í Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi ádil'ini aldó' yisnáh silji, nt'eshj bégodzidi bináat godiyijho aná'ol'ijlgo nnee nt'eshj bégodzidi be'idinidlidé bee bíd'indlidihí, la'í bí át'éégo be'ilzaahí daayokaqahí yich'í nazch'a'i. Díí da'áa dá daahinaago tséko'i bí dilti'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. ²¹ La'ihí hji yiká' dahsdaahn besh be'idiltishé bizé'dí' há'áahí yee nadaistseed: áik'ehgo dló' itah at'éehí áí daabits'í yee náda'isdjíd.

20

¹ Áidí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí' hayaa higaalgo, o'í an doo ni'í'ánihi bá be'igéésé hik'e besh hishbizhí nchaahi dahyonilgo hiłtsaa. ² An t'iishcho, doo aníi da t'iishí, ch'iidn nant'ánihi, Satan holzéhi, yil ndéelgo dala'á doo náhóltagyú legodzaazhí' hystl'oggo, ³ O'í'án yune' yó'olt'e' da'dentáádí' o'ígééz, nnee itah at'éégo hadaazt'í'í yúwehyú doo ch'a'onayiniil dahíi bigha, dala'á doo náhóltagyú legodzaazhí': áí bikédí'go dé't'ihézhí' nanánt'ih doleel. ⁴ Áidí' nadaant'áhi yiká' dahnaháztaanił hiłtsaaqo yiká' dahnaháztaanił aayadaalti'go baa daagodest'aa: Jesus yaa nagolni'í hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'híi bigha bik'os nadaahisk'i n'íi biyi' nazji n'íi hiłtsaa, áí nt'eshj bégodzidi dagohíi be'ilzaahí doo daayoskaad dahíi, daabitá' dagohíi daabigan bebidaanidlidé doo bee bídaanidliid dahíi; áí daahinaa násdlijgo, dala'á doo náhóltagyú légodzaazhí' Christ yil nádaant'aah. ⁵ Eahzhí' nanezna'íi doo daahinaa násdlij da, dala'á doo náhóltagyú legodzaahíi qalgo zhá. Díinko dantsé nanezna'íi naadikáhgee. ⁶ Dantsé nanezna'íi naadikáhgee hadín yitah naadiidzaahí biyaa gozhóq hik'e bíl godiyini at'éé: iké'gee daná'itsaahí doo hago ábile' da doo, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e Christ bi'okaqah yebik'ehíi daanlij doleel, dala'á doo náhóltagyú legodzaazhí' yil nadaant'aah doo. ⁷ Dala'á doo náhóltagyú legodzaahíi qalgo Satan ha'ástijí'dí' ch'inálteeh. ⁸ Áidí' djí'yú ni'gospdzán biká' goz'aayú itah at'éégo hadaazt'í'í, Gog hik'e Magog daagolzeehí, ch'ayniilyú nagonkaad doleehíi bigha íla'ánal'ne'yú hágháh: áí túnteel tábaq sáihí k'ehgo da'áholaaq doo. ⁹ Ni'gospdzán nteelíi biká' dahnádnk'aa, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahí daagoljigeé bínaa, hik'e k'ih goznili kol daanzhóni bínaa lédn't'í' silji: áidá' yaaká'dí' k'p' nkednnaqo aal daabi'nhdí. ¹⁰ Áidí' ch'iidn nant'án bich'í' nazhch'a'íi k'p' hik'e tsélik'p' bíl dilti'go sikáni biyi' yuyaa olt'e', hayú nt'eshj bégodzidi hik'e Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi ádil'inihí naháztaayú, áígee jji hik'e t'é'go goyéé bich'í' nagowaa doo, doo ngonel'aa dayú dahazhí'. ¹¹ Áidí' nant'án biká'dahsdáhi hígaihi nchaahi, hik'e yiká' dahsdaahn hiłtsaa, án bits'á'dí' ni'gospdzán hik'e yáa bíl ogoyáa; áidí' doo hayú goz'aa da lék'e. ¹² Nanezna'íi doo izisgo ádaat'ee dahíi hik'e izisgo ádaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bidáhdí' nadaazí'go hiłtsaa; áidí' naltsoos ilts'á' ádaadzaa: la'í naltsoos ilts'á' nanádzaa, áí naltsoos be'ihí'náhi: nanezna' n'íi hant'é' ádaaszaahí naltsoos biyi' k'e'eshchiinił bee baa yáda'ití'. ¹³ Túnteel biyi' nanezna' n'íi naadiikaago áyílaa: da'itsaahd'í hik'e Ch'iidntahd'í nanezna' n'íi nanaadiikai: áidí' dawa hant'é' ádaaszaa shjhił bigha baa yáda'ití'. ¹⁴ Áidí' da'itsaahí hik'e Ch'iidntahí k'p' dilti'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. Díinko nakidngee daná'itsaahi at'éé. ¹⁵ Áidá' dahadín naltsoos be'ihí'náhi doo hak'i bizhi' biyi' dahgoz'aa dayúgo k'p' dilti'go sikaanił biyi' yuyaa olt'e'.

21

¹ Áidí' yaaká' ánidéhi hik'e ni'gospdzán ánidéhi hiłtsaa: dantsé yaaká'híi hik'e dantsé ni'gospdzánhíi bech'igonyáa; áidí' túnteel ésdjíd. ² Shíi, John, Jerúsalem ánidéhi, k'ih godiyini goznili, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' hayaa goldohgo hiłtsaa, ná'ilih k'ad nniéht'go biká' hileehíi yiba' ich'í'ádollaahí ga'at'éégo. ³ Yaaká'dí' kozhii ádjij áik't'ago diisht'aa gánijgo, Isaa, da'ch'okaqah goz'aanił Bik'ehgo'ihí'nañ yiyi' golíinił nnee bitahyú goz'aa, án bíl daagoljigo nneehíi bichagháshé daanlij doleel, Bik'ehgo'ihí'nañ dahíi yil daagoljigo, bíi Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqah doleel. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ bináa tú bá k'eda'ildéh doleel; da'itsaahí da'ádjh doleel, doo kol gozhóq dahíi, daach'ichagí, daach'innihił ndi da'ádjh doleel: dantsé áí begoz'aa n'íi bech'igóyáahíi bigha. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn gánniid, Isaa, dawahá ánidégo ánáshdléh. Áidá' shíi gáshihniid, K'e'íłchí: díi yati'íi da'anii la'íi ba'olmihí at'éé. ⁶ Gánáshikdo'niid, Aal lalzaa. Shíi Alpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'íi nshjji. Hadín dibá' nliinił tú hiñáhi haljhił bí ná'sijh, doo bigha nahi'niil dago. ⁷ Hadín dawahá yitis silinił dawa biyéé doleel; Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqah nshjji doleel, shiye' nlij doleel. ⁸ Áidá' dawa yee nádaaldzidí, doo da'odlq dahíi, ncho'go ádaat'eehíi, nnee nadaitseedí, nant'í' nakaihi, iyodaanzhíi, nadn'ái daayokaqahí, la'íi léda'ichoohí dawa tsélik'p' bíl dilti'go sikáni biyi' yuyaa bá goz'aa: áí nakidngee daná'itsaahi at'éé. ⁹ Áígee Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á gosts'idihíi dala'á, its'aa gosts'idi gosts'idn góyéégo banagowaahíi bee halk'ihí, yee dahikáhi shaa

nyaágo, shich'i' hadzii gánígo, Yushdé', isdzán áni nñáhi, dibełłi biZhaazhé nłini bi'aałıı nıł ch'i'nah ashle'. ¹⁰ Áıdı' Holy Spirit shıká'zhi' adzaago Bik'ehgo'ihina' binal'a'áhi dıł dázho nchaahi yúdahyúhi biká' oshiltıı, áıgee izıgo kłh goznılıı, Jerúsalem godiyini, yaaká'dı' Bik'ehgo'ihina' bits'á'dı' bil nkegonyáago shıl ch'i'nah áyılıaa, ¹¹ Bik'ehgo'ihina' bits'á'idindláadıı bee bits'á'idindláad: bits'á'idindláadıı tsée dázho lán ilıni, jasper holzéhi, déntónégo binkááyú got'ııhiı gá'at'ée; ¹² Áı kłh goznılıı binaayú lé'dit'ııhiı dázho nteele áıdı' dázho yúdahgo alzaa lék'e, nakits'adahgo dáadııtłh, áı da wago Bik'ehgo'ihina' binadaal'a'á nadaazıı, Israel nakits'adahyú hat'i'ıı daabizhi' dahnazog'aa, dáadııtłhiı biká'gee. ¹³ Ya'ái hanadáhdı'go taadı' dáadııtłh; nahokosé dahstaadı'go taadı' dáadııtłh; na'ıdı'ahdı'go taadı' dáadııtłh; ya'ái onadáhdı'go aldó' taadı' dáadııtłh. ¹⁴ Kłh goznılıı binaayú lé'dit'ııhiı bitł'áahgo nakits'adahgo istł'ııhgo légodnt'ı, dibełłi biZhaazhé nłini binal'a'á nakits'adah daabizhi' áı biká' dahgoz'aa. ¹⁵ Shich'i' yałtı'ıı be'ıda'nel'aahe óodo be'alzaahi naitiıh, áı kłh goznılıı hik'e bidáadııtłhiı, la'ıı binaayú lé'dit'ııhiı yee yı'da'nel'aahego. ¹⁶ Kłh goznılıı dıızııhı' hágodn'aa, naniıgo dáne'niıyú dáaleł'ee: kłh goznılıı be'ıda'nel'aahe yee yıda'nel'aahego nakits'adah doo náhóltagyú furlongs ga'áhosah. Naniıgohıı, dáne'niıyuhıı, hik'e ts'ıdagıı bıłgo dáaleł'ee. ¹⁷ Áıdı' binaayú lé'dit'ııhiı aldó' yı'nes'aađgo dała'a gonenadıı iká'yú dizdin dıı'ı nnee bigan ihadıł'aađı' biganlataházi' ngont'ı'go, áı Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'yú gólııniı k'ehgo at'ée. ¹⁸ Binaayú lé'dit'ııhiı tsée lán ilıni, jasper holzéhi, be'ágołzaa: kłh goznılıı dá óodo zhá, dolyiıni binkááyú got'ııhiı gá'at'ehi, be'ágołzaa. ¹⁹ Binaayú lé'dit'ııhiı bitł'áah istł'ııniı tsée iltah at'ehi lán da'ılııniı bee dénzhońégo alzaa. Da'ıtségee itł'áah istł'ııniı jasper holzéhi be'ágołzaa; nakıgeehıı sápphire holzéhi; taadngeehıı chálcedony holzéhi; dıı'ıgeehıı émerald holzéhi; ²⁰ Ashdladngeehıı sárdony holzéhi; gostáńgeehıı sárdıus holzéhi; gosts'ıdıgeehıı chrysolite holzéhi; tsebıgeehıı béryl holzéhi; ngost'áıgeehıı tópoz holzéhi; gonengeehıı chrysopras holzéhi; łats'adahgeehıı jácınth holzéhi; la'ıı nakits'adahgeehıı ámethyst holzéhi be'ágołzaa. ²¹ Dáadııtłhiı nakits'adahıı dilkqohé lán ilıni, pearl holzéhi, nakits'adahgo be'alzaa: dała'a ntáągo pearl dała'a bıł ádaaszaa: kłh goznılıı biyi' intııhiı dá óodo zhá dolyiıni binkááyú got'ııhiı k'ehgo alzaa. ²² Áıgee da'ch'okaađ goz'aanıı doo hısh'ıı da: Bik'ehgo'ihina' nohweBik'ehı' Dák'a'at'ehi hik'e dibełłi biZhaazhé nłini bıłgo dabıı da'ch'okaađ goz'aanıı daanlıı. ²³ Kłh goznıılee ya'ái la'ıı tı'é'gona'ái da'adıh ndi doo daat'ée da: Bik'ehgo'ihina' bits'á'idindláadıı bee got'ıı, la'ıı dibełłi biZhaazhé nłini bee got'ııhiı nlıı. ²⁴ Nnee iltah at'éeago hadaazt'ıııı hadıı hasadáııhiı, áı kłh goznılıı bits'á'idindláadıı yee nakai doo: la'ıı nı'gosdzán biká' izıgo nadaant'aahıı izıgo ye'adaat'eehıı hik'e daagodnııniı yıł nihikáh doleel. ²⁵ Bidáadııtłhiı jııgo doo daná'detłh da: akú tı'é' áńagodıh. ²⁶ Nnee iltah at'éeago hadaazt'ıı'ı izıgo ye'adaat'eehıı hik'e daagodnııniı yıł nihikáh doleel. ²⁷ Hadıı daanchq'ıı doo hagot'éeago ha'akáh da, nchq'go at'éeago áńat'ııhiı, la'ıı hadıı lé'ılchoohıı aldó' doo hagot'éeago ha'akáh da: hadıı dibełłi biZhaazhé nłini binaltsoos be'ihina' bızhi' dahgoz'aanıı zhá ha'akáh doleel.

22

¹ Áıdı' tú be'ihina'hiı dolyiıni gá'at'éeago binkááyú got'ııgo, Bik'ehgo'ihina' hik'e dibełłi biZhaazhé nłini nadaant'aago dahskeedı' hálııgo, Bik'ehgo'ihina' binal'a'á shıl ch'i'nah áyılıaa. ² Kłh goznılıı ch'i'ıtinyú ihı'yú, la'ıı tú nııniı da'ach'izhııneel nel'aaago tsı'nt'áni be'ihina'hiı náđihikáad, áı nakits'adahyú at'éeago nánt'ıh, dádaanánt'ııhgee nest'á' dała'áyú at'ehi dahńadah: bit'aałıı nnee iltah at'éeago hadaazt'ıııı yee nádaadziıhi. ³ Áıgee déńchq'go ágot'eehıı áńadıh doo: áıdı' Bik'ehgo'ihina' hik'e dibełłi biZhaazhé nłini nadaant'aago dahskee doo; bánada'ızııdıı daabokaađ doleel: ⁴ Biniı daayo'ıı doo; bizhi'ıı bitá'gee dahnazog'aa doo. ⁵ Tı'é' áńadıh doleel; ik'ah kq'ıı la'ıı ya'ái be'ıdindláadıı doo hagot'ıı da; Bik'ehgo'ihina' nohweBik'ehı' dabıı bá idindláadıı nlıı doleel: la'ıı doo ngonel'aa dayú dahazhi' nadaant'aa doo. ⁶ Áıdı' gánashıłdo'niıd, Dıı yati'ıı ba'olnıhi hik'e da'anıhi at'ée: Bik'ehgo'ihina' nohweBik'ehı' binkááyú nada'ızııdı n'ıı daadıłzini daayokaađnı, k'ad ágońehıı bánada'ızııdı yıł ch'i'nah ágole'hıı bıgha binal'a'á yaaká'dı'hi bich'ı' daades'a'. ⁷ Isaa, dákadégo náńshdaak: dıı naltsoos hagot'éeago ágołńégo benet'aanıı hadıı yikisk'eh at'éeehıı biyaa gozhq' doleel. ⁸ Shıı, John, dıı ágot'eehıı disııts'áą la'ıı hıłtsaa. Áık'ehgo disııts'aađı' hıłtsaaago, Bik'ehgo'ihina' binal'a'á áı shıl ch'i'nah áyılıaahi biyahzhi' hayaa asdzaago hoshkaađ nkegonyaa. ⁹ Nt'éeago gáshıłniıd, Doo ágánt'ıı da: shıı, ni, nik'ısyú, Bik'ehgo'ihina' binkááyú nada'ızııdı, hik'e dıı naltsoos biyi'dı' yati'ıı yikisk'eh ádaat'eehıı bıłgo dała' nada'ıdııd. Bik'ehgo'ihina' zhá onkkaađ. ¹⁰ Gánashıłdo'niıd, Dıı naltsoos hagot'éeago ágońégo benet'aanıı bida'denłjeeh hela', biká' ngonyáahıı bıgha. ¹¹ Hadıı doo dáıık'ehyú at'ıı dahıı, áń dayúweh ye'at'ıı le': hadıı déńchq'ého at'ııhiı, áń dayúweh ye'at'ıı le': hadıı nıt'éeago at'éeehıı, áń dayúweh nıt'éeago at'ée le': la'ıı hadıı dıłziniı, dayúweh dıłzı le'. ¹² Isaa, dákadégo náńshdaak; koch'ı' nada'ıshıılıı bıł náńshdáah, nnee dała'a ntııgo hagot'éeago

ánánt'íidhíí bighá bich'í' na'ishñiilgo. ¹³ Shíí Álpá hik'e Oméga nshlíí, begodeyáhi hik'e bengont'í'i, dantséyúhi hik'e iké'yúhi. ¹⁴ Bik'ehgo'íhi'nañ yegos'aaníí yíkísk'eh ádaat'eehíí biyaa daagozhóó doleel, áí tsí'nt'áni be'íhi'náhi yaa dokaahgo bá goz'áá, lá'íí kíh goznííí ch'íná'itíhyú ch'ídokaahgo aldó' bá goz'áá. ¹⁵ Áídá' gósé, ídaanlgashi, nant'í' nakaihi, nnee nadaitseedi, nnee nadn'ái daayokaáhi, lá'íí dahadíí lé'ichoohíí bíl nzhóogo dayúweh lé'íkchoohi doo ha'ádokaah da. ¹⁶ Shíí, Jesus, shinal'a'á yaaká'dí'hi ha'ánázéh nagoznilyú díí bee nohwíí nagolñi'go de'á'. David bikeghad nshlíí, hik'e David bits'á'dí'hi nshlíí, ts'ílsóósécho bits'á'idindíni nshlíí. ¹⁷ Holy Spirit hik'e isdzán ninéhi, Yushdé', daañii. Hadíí idits'agí aldó', Yushdé', ñii le'. Hadíí dibá' nliíhíí hígháh le'. Hadíí hát'úníí tú be'íhi'náhi yodlää, doo bighá nahi'niil dago. ¹⁸ Nnee da'á ntíígo díí naltsoos hagot'éégo ágonéngo benet'aaníí daidits'agíí gádaabildishñii, Dahadíí díí ínágodn'ááhií, góyéégo ágot'eehíí díí naltsoos biyi' k'e'eshchiiníí, Bik'ehgo'íhi'nañ góyéégo godigháhií bich'í' ínágodo'aak: ¹⁹ Dahadíí díí naltsoos hagot'éégo ágonéngo benet'aaníí lá' hayiné'yúgo, Bik'ehgo'íhi'nañ aldó' naltsoos be'íhi'náhi biyi'dí', kíh godiyini goznííí biyi'dí', lá'íí díí naltsoos biyi' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' biyéé zhínéehíí bits'á' hayiné' doleel. ²⁰ Díí yaa nagosñi'ú gáñíí, Da'añii shíí dá'adégo nánshdaak: Doleelgo at'éé. Da'añii Jesus, nohweBik'ehíí, de'nnáh. ²¹ Jesus Christ nohwe-Bik'ehíí bílgoch'oba'íí daanohwigha nohwich'í' begoz'áá le'. Doleelgo at'éé.

Read the New Testament daily

January

date	scripture
1	Matthew 1.1-2.12
2	Matthew 2.13-3.6
3	Matthew 3.7-4.11
4	Matthew 4.12-25
5	Matthew 5.1-26
6	Matthew 5.27-48
7	Matthew 6.1-24
8	Matthew 6.25-7.14
9	Matthew 7.15-29
10	Matthew 8.1-17
11	Matthew 8.18-34
12	Matthew 9.1-17
13	Matthew 9.18-38
14	Matthew 10.1-23
15	Matthew 10.24-11.6
16	Matthew 11.7-30
17	Matthew 12.1-21
18	Matthew 12.22-45
19	Matthew 12.46-13.23
20	Matthew 13.24-46
21	Matthew 13.47-14.12
22	Matthew 14.13-36
23	Matthew 15.1-28
24	Matthew 15.29-16.12
25	Matthew 16.13-17.9
26	Matthew 17.10-27
27	Matthew 18.1-22
28	Matthew 18.23-19.12
29	Matthew 19.13-30
30	Matthew 20.1-28
31	Matthew 20.29-21.22

February

date	scripture
1	Matthew 21.23-46
2	Matthew 22.1-33
3	Matthew 22.34-23.12
4	Matthew 23.13-39
5	Matthew 24.1-28
6	Matthew 24.29-51
7	Matthew 25.1-30
8	Matthew 25.31-26.13
9	Matthew 26.14-46
10	Matthew 26.47-68
11	Matthew 26.69-27.14
12	Matthew 27.15-31
13	Matthew 27.32-66
14	Matthew 28.1-20
15	Mark 1.1-28
16	Mark 1.29-2.12
17	Mark 2.13-3.6
18	Mark 3.7-30
19	Mark 3.31-4.25
20	Mark 4.26-5.20
21	Mark 5.21-43
22	Mark 6.1-29
23	Mark 6.30-56
24	Mark 7.1-23
25	Mark 7.24-8.10
26	Mark 8.11-9.1
27	Mark 9.2-29
28	Mark 9.30-10.12

date	scripture
1	Mark 10.13-31
2	Mark 10.32-52
3	Mark 11.1-26
4	Mark 11.27-12.17
5	Mark 12.18-37
6	Mark 12.38-13.13
7	Mark 13.14-37
8	Mark 14.1-21
9	Mark 14.22-52
10	Mark 14.53-72
11	Mark 15.1-47
12	Mark 16.1-20
13	Luke 1.1-25
14	Luke 1.26-56
15	Luke 1.57-80
16	Luke 2.1-35
17	Luke 2.36-52
18	Luke 3.1-22
19	Luke 3.23-38
20	Luke 4.1-30
21	Luke 4.31-5.11
22	Luke 5.12-28
23	Luke 5.29-6.11
24	Luke 6.12-38
25	Luke 6.39-7.10
26	Luke 7.11-35
27	Luke 7.36-8.3
28	Luke 8.4-21
29	Luke 8.22-39
30	Luke 8.40-9.6
31	Luke 9.7-27

date	scripture
1	Luke 9.28-50
2	Luke 9.51-10.12
3	Luke 10.13-37
4	Luke 10.38-11.13
5	Luke 11.14-36
6	Luke 11.37-12.7
7	Luke 12.8-34
8	Luke 12.35-59
9	Luke 13.1-21
10	Luke 13.22-14.6
11	Luke 14.7-35
12	Luke 15.1-32
13	Luke 16.1-18
14	Luke 16.19-17.10
15	Luke 17.11-37
16	Luke 18.1-17
17	Luke 18.18-43
18	Luke 19.1-27
19	Luke 19.28-48
20	Luke 20.1-26
21	Luke 20.27-47
22	Luke 21.1-28
23	Luke 21.29-22.13
24	Luke 22.14-34
25	Luke 22.35-53
26	Luke 22.54-23.12
27	Luke 23.13-43
28	Luke 23.44-24.12
29	Luke 24.13-53
30	John 1.1-28

date	scripture
1	John 1.29-51
2	John 2.1-25
3	John 3.1-21
4	John 3.22-4.3
5	John 4.4-42
6	John 4.43-54
7	John 5.1-23
8	John 5.24-47
9	John 6.1-21
10	John 6.22-40
11	John 6.41-71
12	John 7.1-29
13	John 7.30-52
14	John 7.53-8.20
15	John 8.21-30
16	John 8.31-59
17	John 9.1-41
18	John 10.1-21
19	John 10.22-42
20	John 11.1-53
21	John 11.54-12.19
22	John 12.20-50
23	John 13.1-30
24	John 13.31-14.14
25	John 14.15-31
26	John 15.1-27
27	John 16.1-33
28	John 17.1-26
29	John 18.1-24
30	John 18.25-19.22
31	John 19.23-42

date	scripture
1	John 20.1-31
2	John 21.1-25
3	Acts 1.1-26
4	Acts 2.1-47
5	Acts 3.1-26
6	Acts 4.1-37
7	Acts 5.1-42
8	Acts 6.1-15
9	Acts 7.1-29
10	Acts 7.30-50
11	Acts 7.51-8.13
12	Acts 8.14-40
13	Acts 9.1-25
14	Acts 9.26-43
15	Acts 10.1-33
16	Acts 10.34-48
17	Acts 11.1-30
18	Acts 12.1-23
19	Acts 12.24-13.12
20	Acts 13.13-41
21	Acts 13.42-14.7
22	Acts 14.8-28
23	Acts 15.1-35
24	Acts 15.36-16.15
25	Acts 16.16-40
26	Acts 17.1-34
27	Acts 18.1-21
28	Acts 18.22-19.12
29	Acts 19.13-41
30	Acts 20.1-38

date	scripture
1	Acts 21.1-16
2	Acts 21.17-36
3	Acts 21.37-22.16
4	Acts 22.17-23.10
5	Acts 23.11-35
6	Acts 24.1-27
7	Acts 25.1-27
8	Acts 26.1-32
9	Acts 27.1-20
10	Acts 27.21-44
11	Acts 28.1-31
12	Romans 1.1-17
13	Romans 1.18-32
14	Romans 2.1-24
15	Romans 2.25-3.8
16	Romans 3.9-31
17	Romans 4.1-12
18	Romans 4.13-5.5
19	Romans 5.6-21
20	Romans 6.1-23
21	Romans 7.1-14
22	Romans 7.15-8.6
23	Romans 8.7-21
24	Romans 8.22-39
25	Romans 9.1-21
26	Romans 9.22-10.13
27	Romans 10.14-11.12
28	Romans 11.13-36
29	Romans 12.1-21
30	Romans 13.1-14
31	Romans 14.1-23

date	scripture
1	Romans 15.1-21
2	Romans 15.22-16.7
3	Romans 16.8-27
4	1 Corinthians 1.1-17
5	1 Corinthians 1.18-2.5
6	1 Corinthians 2.6-3.4
7	1 Corinthians 3.5-23
8	1 Corinthians 4.1-21
9	1 Corinthians 5.1-13
10	1 Corinthians 6.1-20
11	1 Corinthians 7.1-24
12	1 Corinthians 7.25-40
13	1 Corinthians 8.1-13
14	1 Corinthians 9.1-18
15	1 Corinthians 9.19-10.13
16	1 Corinthians 10.14-11.1
17	1 Corinthians 11.2-16
18	1 Corinthians 11.17-34
19	1 Corinthians 12.1-26
20	1 Corinthians 12.27-13.13
21	1 Corinthians 14.1-17
22	1 Corinthians 14.18-40
23	1 Corinthians 15.1-28
24	1 Corinthians 15.29-58
25	1 Corinthians 16.1-24
26	2 Corinthians 1.1-11
27	2 Corinthians 1.12-2.11
28	2 Corinthians 2.12-17
29	2 Corinthians 3.1-18
30	2 Corinthians 4.1-12
31	2 Corinthians 4.13-5.10

date	scripture
1	2 Corinthians 5.11-21
2	2 Corinthians 6.1-13
3	2 Corinthians 6.14-7.7
4	2 Corinthians 7.8-16
5	2 Corinthians 8.1-15
6	2 Corinthians 8.16-24
7	2 Corinthians 9.1-15
8	2 Corinthians 10.1-18
9	2 Corinthians 11.1-15
10	2 Corinthians 11.16-33
11	2 Corinthians 12.1-10
12	2 Corinthians 12.11-21
13	2 Corinthians 13.1-14
14	Galatians 1.1-24
15	Galatians 2.1-16
16	Galatians 2.17-3.9
17	Galatians 3.10-22
18	Galatians 3.23-4.20
19	Galatians 4.21-5.12
20	Galatians 5.13-26
21	Galatians 6.1-18
22	Ephesians 1.1-23
23	Ephesians 2.1-22
24	Ephesians 3.1-21
25	Ephesians 4.1-16
26	Ephesians 4.17-5.2
27	Ephesians 5.3-33
28	Ephesians 6.1-24
29	Philippians 1.1-26
30	Philippians 1.27-2.18

date	scripture
1	Philippians 2.19-3.6
2	Philippians 3.7-4.1
3	Philippians 4.2-23
4	Colossians 1.1-20
5	Colossians 1.21-2.7
6	Colossians 2.8-23
7	Colossians 3.1-17
8	Colossians 3.18-4.18
9	1 Thessalonians 1.1-2.9
10	1 Thessalonians 2.10-3.13
11	1 Thessalonians 4.1-5.3
12	1 Thessalonians 5.4-28
13	2 Thessalonians 1.1-12
14	2 Thessalonians 2.1-17
15	2 Thessalonians 3.1-18
16	1 Timothy 1.1-20
17	1 Timothy 2.1-15
18	1 Timothy 3.1-16
19	1 Timothy 4.1-16
20	1 Timothy 5.1-25
21	1 Timothy 6.1-21
22	2 Timothy 1.1-18
23	2 Timothy 2.1-21
24	2 Timothy 2.22-3.17
25	2 Timothy 4.1-22
26	Titus 1.1-16
27	Titus 2.1-14
28	Titus 2.15-3.15
29	Philemon 1.1-25
30	Hebrews 1.1-14
31	Hebrews 2.1-18

date	scripture
1	Hebrews 3.1-19
2	Hebrews 4.1-13
3	Hebrews 4.14-5.14
4	Hebrews 6.1-20
5	Hebrews 7.1-19
6	Hebrews 7.20-28
7	Hebrews 8.1-13
8	Hebrews 9.1-10
9	Hebrews 9.11-28
10	Hebrews 10.1-18
11	Hebrews 10.19-39
12	Hebrews 11.1-16
13	Hebrews 11.17-31
14	Hebrews 11.32-12.13
15	Hebrews 12.14-29
16	Hebrews 13.1-25
17	James 1.1-18
18	James 1.19-2.17
19	James 2.18-3.18
20	James 4.1-17
21	James 5.1-20
22	1 Peter 1.1-12
23	1 Peter 1.13-2.10
24	1 Peter 2.11-3.7
25	1 Peter 3.8-4.6
26	1 Peter 4.7-5.14
27	2 Peter 1.1-21
28	2 Peter 2.1-22
29	2 Peter 3.1-18
30	1 John 1.1-10

date	scripture
1	1 John 2.1-17
2	1 John 2.18-3.2
3	1 John 3.3-24
4	1 John 4.1-21
5	1 John 5.1-21
6	2 John 1.1-13
7	3 John 1.1-14
8	Jude 1.1-25
9	Revelation 1.1-20
10	Revelation 2.1-17
11	Revelation 2.18-3.6
12	Revelation 3.7-22
13	Revelation 4.1-11
14	Revelation 5.1-14
15	Revelation 6.1-17
16	Revelation 7.1-17
17	Revelation 8.1-13
18	Revelation 9.1-21
19	Revelation 10.1-11
20	Revelation 11.1-19
21	Revelation 12.1-18
22	Revelation 13.1-18
23	Revelation 14.1-20
24	Revelation 15.1-8
25	Revelation 16.1-21
26	Revelation 17.1-18
27	Revelation 18.1-24
28	Revelation 19.1-21
29	Revelation 20.1-15
30	Revelation 21.1-27
31	Revelation 22.1-21

The Pronunciation and Meaning of some of the Words in the New Testament

- Abíah** (Abáiyah) Abjiah áldó' holzee.
- Áchaz** (Éikaz) – Áhaz áldó' holzee.
- Ágar** (Éígar) – Hágar áldó' holzee.
- Areópagite** (Ariyápagait) – yánáltihíi nliihíi golzeego ágolzee.
- Baal** (Béyal)
- Bar-jóna**– Jóna biye' golzeego ágolzee.
- Bik'ehgo'ihí'nañ báh**adaadeszaahíi– ínashood daanliiníi golzeego ágolzee.
- Bitis-hagowáh**– Israel hat'i'íi Egyptgee daagolíidá' Bik'ehgo'ihí'nañ Egyptians daanliiníi yich'i' hashkeego binal'a'á yaaká'di' yich'i' oyis'a', ishikiín dantsé nakaihíi nadaaitseed doleeigo. Áidá' Israel hat'i'íi daanliiníi dáaditíhíi yiká' dil yífta'yúgo bíi biye'ke doo nadaistseed da. Ái bitis-hagowáh holzee. Lenágodáhgee ái yínadaañiihgo da'iyaa. Áígee Jesus daztsáadí' naadiidzaa lék'e. Ái Easter holzee. (Acts 12:4)
- Bóoz**– Bóaz áldó' holzee.
- Caesar** (Sízar)
- Caesaréa** (Sesaríya)
- Cáíaphas** (Kéyafas)
- Cenchréa** (Senkriya)
- Cephas** (Síffas) – Peter áldó' holzee.
- Ch'ah hobíihíi**– ach'idilwodgo díi ga'at'éhi holbíijl.
- Chárran** (Káran) – Háran áldó' holzee.
- Chíos** (Káiyos)
- Christ**– Bik'ehgo'ihí'nañ its'áltíni golzeego ágolzee.
- Cilíicia** (Silíshiya)
- Círcumcise** (sírkamsaiz) – Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo Jews daanliiníi ishikinihíi tse-bíi beiskaágo daabi'diigish lék'e. Díi círcumcise golzee. Shid baa dahnazog'aaníi Bik'ehgo'ihí'nañ hat'i'íi daanliigo bee bigózi lék'e.
- Cnidus** (Náldas)
- Cyréne** (Sáirínii)
- Da'íilwosh**– da'íilwosh níihíi nadaan'ne' golzeego agolzee.
- Da'ílhosh**– da'ílhosh níihíi nanezna' golzeego ágolzee.
- Dibelíi biZhaazhé**– Jesus dibelíi biZhaazhé yíhíi, nnee yá datsaahíi bighá.
- Elías**– Elíjah áldó' holzee.
- Emmor**– Hámor áldó' holzee.
- Esáias**– Isáiah áldó' holzee.
- Eunuch** (únik) – nnee doo nnádaaksé' dago ádaalne'íi eunuchs daaholzee.
- Ezékias**– Hezekíah áldó' holzee.
- Furlong**– nakidi gonenadín dahgostó'yú shí ga'áhosahgo tsebíi furlongs da'á'á mile ga'áhosah.
- Hosána** (hozána) – Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoší le', golzeego ágolzee.
- Jechonías** (Jekonáiyas) – Jechoníah áldó' holzee.
- Jeremías** (Jeremáiyas) – Jeremíah áldó' holzee.
- Jéremy**– Jeremíah áldó' holzee.
- Jesus**– Hebrew biyati' k'ehgo Joshua holzee (Acts 7:45, Hebrews 4:8.)
- Jóatham**– Jótham áldó' holzee.
- Jónas**– Jónah áldó' holzee.
- Jósaphat**– Jehóshaphat áldó' holzee.
- Josías**– Josíah áldó' holzee.
- Júda, Júdas**– Júdah áldó' holzee.
- Máidian**– Míidian áldó' holzee.
- Manásses**– Manáshes áldó' holzee.
- Márcus**– Mark áldó' holzee.
- Mnáson** (Néisan)
- Néphthalim**– Náph tali áldó' holzee.
- Niger** (Nájjer)
- Noe**– Noah áldó' bek'e'eshchíi.
- Osee**– Hoséa áldó' holzee.
- Ozías** (Ozáiyas) – Uzzíah áldó' holzee.

- Pence**— pennies golzeego ágolzee. Penny golzeehíí dała'á jjiigo goneehíí golzeego ágolzee.
- Phárisees** (Férisiiz) — Phárisees daanliiníí sahngo ádaat'ee. Jews bich'ì' begoz'aaníí itisgo be'ádaant'ee, daanìí lèk'e.
- Pheníce** (Feníise) — Phenécia, Phoenícia (Feníshiya) áldó' golzee.
- Ptolemáís** (Toleméyas)
- Robóam**— Rehobóam áldó' holzee.
- Sadak**— Zádok áldó' holzee.
- Sádducees** (Sádusiiz) — Sádducees daanliiníí sahngo ádaat'ee. Nanezna' n'íí doo naadikáh da, daanìí lèk'e.
- Sína**— Sínai (Sáiniyai) áldó' golzee.
- Sion** (Sáiyon) — Zíon (Záiyon) áldó' golzee.
- Sýchar** (Sáikar)
- Talent**— dała'á doo náhóltagyú shì bestso golzeego ágolzee.
- Timótheus**— Timothy áldó' holzee.
- Tribute**— Nñee dała'á daantíígo zhaali nadaiheznìl lèk'e, da'ch'okqah goz'aaníí bá, áí tribute golzeego ágolzee.
- Urías**— Uríah áldó' holzee.
- Zábulon**— Zébulon áldó' golzee.
- Zacchéus** (Zakíyas)
- Zeróbabel**— Zerúbbabel áldó' holzee.